

Szkennelte, javította, tördelte: Dr. Kiss István; 2005.

Ridegh őrnagy "hadicsele"

... A nyugdíjas napjai nehezebben telnek. Amíg bejártam a kapitányságra, minden óra hozott valami izgalmat, feladatot, meglepetést, kudarcot vagy sikert. Most viszont pihennem kellene: orvosom az érszűkülettől félt, legszívesebben minden cigarettát kitiltana a "programomból".

Bizony, bizony ... ráfanyalodtam a mentolos "álcigaretára", erre a folyton égő, de soha nem parázsló szerkezetre, amelyet csak szívni kell, és füst nem árad belőle. Amikor az első esetben emeltem Savaria helyett a számhoz, egyszerre emlékek rohantak meg.

Igen, talán ez is jellemző ránk, nyugdíjasokra; minden semmiségről életünk egy-egy régen elmúlt epizódja tódul emlékezetünkbe. A régi arcok elfeledett fintorai élni kezdenek, a régen elhangzott szavak újra felcsengenek. Az elcsitult izgalmak fellobognak... és szinte egy pillanat alatt újraéli az ember a régi napok megannyi fáradságát, örömét. . .

... Nem sokkal a felszabadulás után, amikor még vasúti szerelvények hozták haza Nyugatról a Németországba evakuált katonai alakulatokat, a Nyugati pályaudvarról telefonértesítést kaptunk: az egyik vagonban, a mellékhelyiségbe bezárva, egy holttestet találtak a takarítók.

A szerelvényt a pályaudvari rendőrség utasítására a tolatóvágányra gördítették, és mi már ott kezdtük meg helyszíni szemlénket.

Azokban az időkben az üvegezett vonatablak oly ritka volt, mint a fehér holló. Ebben a "speciális" fülkékcskében sem volt ablak, a kilincset is elvitte a háború. A takarítók nagy kinnal tudták csak felnyitni, mert az ajtó ékkel volt rögzítve. Az egybehangzó valóságok szerint, ahogy felfeszítették a bejáratot,

azonnal felfedezték a holttestet, amely teljesen felöltözötten függött katonai derékszíján.

Kezdetben öngyilkosságra gyanakodtunk. Abban az időben sokszor előfordult, hogy a hazatérő katonák eldobták maguktól az életet; a családi tragédiákat nem tudták elviselni. Az orvosunk alátámasztotta gyanúnkat; a látványt igazolta a vizsgálat is, a halál fulladás következtében állott be.

A földön, a kagyló mellett szennyes, vászonból készült zsákféle árvázkodott. Utálkozva bontottuk ki, pillanatig sem kételkedtünk abban, hogy az áldozat a fertőtlenítő állomáson szabadult csak meg a tetveitől.

A batyuban néhány darab szennyes fehérneműt, két negyedkilós Flóra szappant, három doboz Honvéd és két csomag Munkás cigarettát találtunk. Legalul egy újabb zsákocskára bukkantunk. Amikor feloldoztuk a bugyor nyakát, nem akartunk hinni a szemünknek. Értékes, drága aranytárgyak halmaza bukkant a szemünk elé.

Abban az időben közönséges iskolai füzetbe jegyzeteltem, mégpedig a háborús idők gyorsan sárguló, szürke színű, töredező papírjára. Ma már alaposan elhalványult a régi ceruzairás, de azért jól ki tudom betűzni a leltár egy részét:

"13 db karikagyűrű - arany
7 db köves gyűrű - arany
21 db köves gyűrű -: arany -f- briliáns
13 db fülbevaló - arany -f- briliáns
9 db női karperec - arany
10 db cizellált cigarettatárca - arany."

A kapitányság átvevője által adott elismervény szerint a bugyorban talált értéktárgyak összsúlya 3200 gramm 14 és 22 karátos arany, 64 karátnyi briliáns, 242 gramm platina és 102 gramm féldrágakő és briliáns-flitter.

Szédületes vagyon.

Nyilvánvalónak látszott: öngyilkosság történt. Bűncselekmény esetében ugyanis a tettes cselekményének okát és értelmét semmiképpen sem hagyja a színhelyen elkallódnia.

Ma már felmerül a kérdés, honnan lehetett egy iazatérő katonánál ilyen hatalmas érték? Bizony, az ígykori keretlegények, az SS alakulatainál szolgált "honfitársaink", a csendőrség nagy népiirtó akcióiban részt vett legénység még ennél is nagyobb ráblott értékek birtokába jutott.

Azt el tudtuk volna képzelni, hogy a vasúti kocsiban talált férfit a szédületes vagyonért meggyilkolták. De hogy valaki ilyen nagy mennyiségű értéket zsákmányoljon és utána öngyilkosságot kövessen el - ez valahogy lélektanilag indokolatlannak látszott. Akkor mindannyian kezdők voltunk, és a bűncselekményeket motiváló pszichikai indítékok felderítéséhez kevésbé értettünk.

A holttest első vizsgálatát a vagon padján ejtette meg az orvosunk. Elég gyenge fényviszonyok voltak. Csak amikor a testet a vonatról leemeltük, akkor vette észre az orvos, hogy az áldozat arcának alsó felén néhány - vitathatatlanul ütéstől származó - verteién sebhely látható.

Visszatértünk a vasúti kocsiba, és megkíséreltük felderíteni, vajon ezek a sebhelyek mitől származnak. Mint mondtam, az ajtó - a cselekmény felderí-

tése előtt - ékkel volt rögzítve. Az áldozat viszont olyan testhelyzetben volt, hogy a vonat rázkódása közben félrecsuklott feje semmivel sem érintkezhetett, következésképpen így semmiféle sebhely nem keletkezhetett rajta. A mellékhelyiség ajtaja befelé nyílt, tehát az éket belülről helyezte az áldozat (már abban az esetben, ha öngyilkosság történt) az ajtó alá. Akkor viszont a halál beállta után az ajtó nem nyílt ki, tehát az arcon sebhely sem keletkezhetett. Ámde az arcon nem vérző, hanem már a halál beállta után keletkezett sebet találtunk. A gondos ellenőrző próbák azt igazolták, hogy e karcolások az ajtó élétől származhattak. A következtetés önként adódott: a halál bekövetkezése után valaki kinyitotta az ajtót, a vonat váltókon csattoghatott, az áldozat feje beleütődött az ajtó élébe. Megszületett egy elképzelés, nevezetesen az, hogy valaki véletlenül belépett, megrémült és kiszaladt.

Ha valaki szerepelt ugyan a körözöttek listáján, de a fizimiskáját megváltoztatta (szakállt vagy bajuszt növesztett, esetleg csak pár napja nem borotválkozott) és volt néhány más névre szóló, s Nyugaton akkori akadálytalanul beszerezhető hamis igazolványa, hetvenszázalékos eséllyel számíthatott arra, hogy átcsúszik a rostán, s egy időre megmenekül a felelősségre vonás elől. Ez mindenkire vonatkozott, kivéve azoknak az egységeknek a katonáit, amelyeknek teljes névjegyzéke véletlenül a szűrőállomás rendelkezésére állt, vagyis a Szálasi-idők zűrzavarában nem égették el.

A szűrővizsgálatot rövid orvosi vizit követte, amely elsősorban arra törekedett, hogy a fasiszta elit-csapatoknál alkalmazott tetoválást felfedje. A hazatérők oltásokat kaptak, majd két-három napig karanténba kerültek. Az egészségügyi zárlat optimális idejét sok esetben nem lehetett betartani, hiszen, mint említettem, éppen a zavarkeltés érdekében Nyugatról lökészerűen érkeztek a hadifogoly-szállítmányok.

Számot vetve a tapasztalatokkal, megállapítottuk: elképzelhető, hogy a vonaton elkövetett gyilkosság tettese szintén ilyen fasiszta előéletű fogoly lehetett.

Természetesen ez csak feltételezés volt. Semmiféle, a tettesre vonatkozó adatunk nem volt, ráadásul azt sem tudtuk, ki fia-borja volt az áldozat.

A szűrőállomáson igen pontos nyilvántartást vezettek, minden hazatérő bediktált adatait nyilvántartásba vették. A rovatok sok mindenre kitértek, többek közt a hazatérők eredeti csapattestére vonatkozó bejegyzéseket is találtunk.

Tóth - aki mérhetetlen alaposságáról, fáradhatatlanságáról, szenvedélyes hivatásszeretetéről már akkor is híres volt -, az illetékes szervek engedélye alapján magánszorgalomból kimutatásokat szerkesztett.

Ennek az volt az előzménye, hogy késő éjszaka, néhány pohár bor mellett, mindenekelőtt a gyilkos-

10

ság feltehető okát szerettük volna kiokoskodni. Sok, eléggé romantikus feltevésrel is számoltunk. Egyik elvtársunk például azt gondolta, hogy talán szerelmi bosszú áldozata lett a mi emberünk. Talán valaki hazatért, őt a felesége mellett találta, elkergette, utána ment a vonatra, és szerelemféléstől meggyilkolta.

Tetszetős elmélet volt ez, csak éppen sántított, nagyon is sántított. Mert ha valaki szereleniféltésből meg akar gyilkolni valakit, miért kergeti el hazulról? Miért száll fel ugyanarra a vonatra, amelyre az áldozat? Miért kockáztatja, hogy későbbi áldozata észreveszi őt; elkerülhetetlen a vita, az utastársak fel figyelnek rájuk, az is lehet, hogy nem tudja végrehajtani tettét vagy pedig tanúk akadnak.

Minden romantikus elképzelésünket el kellett vetnünk: a gyilkosság színtere, módja, az a hozzáértés, amellyel a tettes a halálesetet öngyilkosságnak akarta feltüntetni - azt jelezte, hogy intellektuális, logikusan gondolkodó gyilkossal állunk szemben. Ilyen pontosan kitervelt és végrehajtott bűncselekmény nem tűri a szenvedélyek diktálta következetlenségeket, szó sem lehet hirtelen fellobbant indulatokról.

Arról, hogy véletlen balesetről nem lehet szó, nem kellett meggyőzni magunkat.

A gyilkosságot nem rablási szándékkal követték el. Ha ugyanis a tettes meglátta az áldozatnál levő ékszerket és ölt értük, nem hurcolta volna a zsákot a mellékhelyiségbe, hogy aztán a "beállítás" befejeztével otthagya a vagyont.

Az áldozat ruhájából, külsejéből nem lehetett arra következtetni, hogy ilyen vagyont hurcol magával, tehát azt a feltevést is el kellett vetnünk, hogy a gyilkosságot, rablási szándékból követték el, csak éppen a megszerzendő értékeket nem találta meg a tettes.

Bármennyire hihetetlenül hangzott, politikai okokra kellett gyanakodnunk.

Ezen a hajnalig tartó beszélgetésen több lehetőség is szóba került.

"Gyilkosság bosszúból" - ez volt az első.

Tegyük fel, az áldozat olyan beosztású ember volt, aki kegyetlenkedhetett alárendeltjeivel. Az érlelődő bosszú végrehajtására a vonat kínálkozott volna a

11

legalkalmasabb terepnek? A bosszúálló egészen Magyarorszáig várt volna tette végrehajtásával? A nyugat-németországi megszállási övezet közbiztonsága abban az időben csapnivaló volt, sokkal rosszabb, mint a mienk. Tételezzük fel, hogy a tettes csak hazánkban találkozott későbbi áldozatával. Miért nem jelentette fel a szűrőállomáson? Nem vette őt észre? Nem ismerte fel?

Ez a variáció is rossz elképzelésnek látszott.

Hiszen meggyőződünk róla - a szűrőállomásról történő elbocsátásuk előtt a megvizsgáltak legalább egy napig együtt maradtak, és így mindenki mindenkivel beszélgetett. Aki bosszút akar állni, egyszerűen bejelentést tesz a hivatalnokoknál, és az illetőt vizsztatartják, alaposabban kezdik vallasni. A hazatérők tudták, hogy a bejelentőt, ha maga nem bűnös, továbbengedik. Akadt is minden csoportban ilyen eset, abban a csoportban is, amely ezen a bizonyos vonaton indult a főváros felé.

A leglényegesebb mozzanat, amely e feltevés elvetésére sarkallt, az volt, hogy a gyilkosságot kitervelten és nem fellobbanó indulatok hatására követték el.

A végső lehetőség - utolsó elképzelésünk - sajátos logikai vonalat követett.

Abból indultunk ki, hogy az áldozat és a tettes korábban ismerték egymást. Korábban nem ellenségek, hanem cinkosok lehettek. Esetleg parancsnok-beosztotti viszonyban álltak egymással. Talán közös bűncselekmények elkövetésével "vették ki részüket" a háborúból. Talán ugyanannál a csapategységénél szolgáltak, olyan egységénél, amelyben módjuk és alkalmuk nyílt arra, hogy tekintélyes értékeket zsákmányoljanak.

v

Ha az áldozat beosztott, a tettes pedig parancsnok volt. . . mindjárt érthető a gyilkosság sok részlete.

Ha ugyanis a parancsnok is lebukik és a beosztott is, a magasabb rendfokozatút nyilván súlyosabb felelősség terheli és a rá váró büntetés is nagyobb.

Tegyük fel, két háborús bűnös kerül hurokra - esetleg egy ügyetlen valuta-, aranyértékesítés kapcsán; a bíróság a magasabb rangút sokkal súlyosab-

12

ban bírálja el, mint azt, aki népellenes, háborús bűncselekményeit igazolhatóan parancsra követte el.

A parancsnoknak sokkal több a félnivalója, mint a beosztottnak.

Tegyük fel, hogy a parancsnok, lebukása esetén, eddigi bűnei fejében sem számíthat az akasztófánál enyhébb büntetésre. Számára tehát mindegy, egy gyilkossággal kevesebb vagy több terheli-e a lelkiismeretét.

A parancsnok tehát - a hazatelepítő vonaton - felismeri egykori emberét, aki tud a bűncselekményeiről. Pillanatnyilag nem tehet semmit, hiszen a szállítmányt őrzik, a vonatról nem szökhet meg. Mielőtt azonban átlépnék a határt, bizonytalan kimenetelű nyomozásba kezd.

Érintkezésbe lép egykori beosztottjával. Sikerül rávennie arra, hogy idehaza, a kihallgatásnál, tagadja el eredeti nevét és csapattestét, állítsa azt: a szállítmányban nincs ismerőse.

A beosztott maga is fél a lebukástól. Könnyen kötélnek áll. Az egykori parancsnoknak talán vannak is hamis iratai, felszereli velük egykori emberét.

Így ismét kiérdemli a bizalmát.

Talán a fürdőben is vigyáztak egymás értékeire, újra cinkosok lettek.

A volt parancsnok alig várja, hogy elinduljon a gyűjtőhelyről a főváros felé a vonat. Gondosan kitervezi a bűncselekményt, és nagy gyakorlottsággal végrehajtja azt. Mert fél. Attól tart, hogy egykori bűntársa, aki feltehetően műveletlen, mohó és meggon-dolatlan, miközben kincseit értékesíti, lebukik, kutatni kezdik az ékszerek eredetét, és hogy saját bőrét mentse, bevallja, hogy egykori parancsnoka is Magyarországon tartózkodik.

Ez lehetett a bűncselekmény oka.

A koronatanút ugyanis nem lehet eléggé időben elhallgattatni - ez a nagystílusú bűnözés örök törvénye.

Íme - ezért kezdte el Tóth a szállítmányok névjegyzékének tanulmányozását.

Ez sziszifuszi munkát igényelt, hiszen a hazatérteket eredeti csapattesteik szerint kellett csoportosítani. Elképzelésünk ugyanis abból indult ki, hogy a

13

tettes és az áldozat olyan csapattestet nevezett meg, amelyhez a szállítmány tagjai közül senki más nem tartozott, mert így tudtak csak az ellen védekezni, hogy a hatóságok megkíséreljék tanúk segítségével azonosítani őket.

Tóth hosszú és idegörlő munkájának eredményeképpen végül hat személy adatait tartalmazó névsor feküdt előttünk. A hat hazatérő mindegyike más és

más egységet nevezett alakulatának, a szállítmány tagjai között pedig senki más nem tartozott ezekhez az egységekhez.

A hat személy között négy legénységi állományú katona és két tiszt szerepelt. A legénységi állományúak közül három a bűncselekmény áldozatához hasonló életkorú volt. A negyedik sokkal idősebb, amolyan "népfelkelő".

A Tóth által "kiszûrt" három személy közül kettő dunántúli, egy pedig tisztántúli helységet jelölt meg állandó lakhelyeként. A rendelkezésünkre álló adatok szerint az általuk megjelölt alakulatok valóban léteztek, Németország területére irányították őket, ott megütköztek az előrenyomuló francia csapatokkal, súlyos veszteségeket szenvedtek, és így kerültek a pockingi hadifogolytáborba.

Mielőtt nyomozásunkat tovább folytattuk volna, meg kellett ismerkednünk a pockingi tábor viszonyaival.

Ez a hadifogolytábor az Egyesült Államok csapatainak ellenőrzése alatt állott. Barakkjaiban főleg magyar nemzetiségű katonák, de rajtuk kívül sok egykori SS-legény, valamint a hitleri Wehrmacht és a Gestapo lefegyverzett ügynökei, harcosai, tisztjei is éltek. A Gestapo és az SS egykori katonáit a többiekétől elkülönítve őrizték, és ezek barakkjaik közelében talaj munkát végeztek.

Az amerikai őrség nagyon vigyázott arra, hogy az SS-rabok és a tábor másfajta hadifoglyai között minél kevesebb összetűzési lehetőség legyen. Épp ezért a táborparancsnokság fogoly alkalmazottait, a különböző tábori tisztségek viselőit a tisztikarból verbuválták, még hozzá olyanokból, akikről feltételezték, hogy nem kívánnak hazájukba visszatérni.

14

A pockingi táborban két részleg is foglalkozott nyilvántartással. Az egyik a tábor teljes személyi állományának regisztrációját végezte -a fogoly tisztek irányítása alatt. A másik részleg az US Army 'táborparancsnokságának égisze alatt a legnagyobb titokban működött, és - többek között - az egész egykori Magyar Kir. Honvédség szervezési rendszerét igyekezett rekonstruálni. Akkori értesüléseink szerint - és az azóta eltelt idő ezt igazolni látszik - erre azért volt szükségük, hogy minél több olyan adatot szerezzenek, amellyel egyrészt a visszatért háborús bűnösöket később, esetleg évek, évtizedek múltán kényszeríteni tudják; részint pedig, hogy a visszatérni nem kívánó háborús bűnösök bűnlajstromát összegyűjtsék. A hidegháború ezekben a hónapokban már fagyos lehetetet árasztott, és arra gondoltak, hogy a különféle magyar honvéd-, SS- és csendőralakulatokat együtt tartják és bármely pillanatban

bevetésre kész állapotba helyezik.

A táborban tehát titkos nyilvántartó iroda is működött. Ez a regisztratúra egyes források szerint a pockingi tábor USA klubjának "Illetéktelennek belépni tilos" feliratú táblával jelzett alagsorában, míg mások szerint az SS-katonák barakkjai között elhelyezkedő vörös téglás épületnek pincéjében tevékenykedett. Többen állították, hogy néhány magyar tisztnek szabad bejárása volt ezekbe a helyiségekbe, sőt 'o néhányan, főleg a vezérkari tisztek közül, dolgoztak is ott.

Többek véleménye szerint a közeli Ampfing nevű bajor városka körzetében létesített gigantikus föld alatti építkezések eredeti rendeltetését is egy itt, ezekben a helyiségekben állomásozó bizottság vizsgálta. Ezek a példátlan arányú munkahelyek, amelyek a Todt Szervezet irataiban "Tunnelbau", "Hauptbaustelle" elnevezéseket viselték, több tízezer magyar munkaszolgálatoson, büntetőszázadbeli honvéden és deportálton kívül ennél is sokkal több szovjet, francia, lengyel, görög, jugoszláv és olasz hazafi sírkamrájává lettek. Ezeket az építkezéseket a közeli koncentrációs táborok munkaerőanyagára alapozták. E megsemmisítő munkatáborokban - Allach, Neu-

15

markt, Waldlager, Landsberg, Rosenheim - olyan őrszemélyzetet alkalmazott az SS, amelyek tagjai a gondjaikra bízott foglyok nyelvén jól értettek. Mindenre elszánt fasiszták voltak. Kiváltságaikat - súlyos, katonai jelentőségű titkok tudói voltak a háború vége után is - Pockingban is megőrizték. Könnyűszerrel megtudhatták, melyek voltak a megsemmisült alakulatok hadirendi számozásai.

Ezért reméltük, hogy a magyar hadifogoly-állomáson ilyen megsemmisült alakulatok számával jelentkező foglyok között kell keresnünk a tettest.

A most érkezetteket négy csoportba osztottuk. Mint korábban említettem, az áldozatról készült fényképeket is magunkkal hoztuk. Most mindegyikünk, kezében egy-egy fényképpel, amelyre a szóban forgó hadifoglyok neve közül egyet-egyét felírtunk, elvegyült az emberek között.

A kutatást nem kísérte a várt siker: a most érkezett szállítmány emberei közül senki sem ismerte a képünkön szereplő embert.

Három nap eltelt, és csupán egy használható feltetelezésünk volt, semmi több.

Nem maradt más hátra, mint ellátogatnunk a fényképekkel azokba a városokba, amelyekbe a négy hazatérő letelepedését jelezte.

A szerencse most sem szegődött a nyomunkba. . . hiába jártuk végig a nyugat-magyarországi és a ti-szántúli helységeket. A négy személy közül három hazatért, meg is találtuk őket, a negyedik helyen azonban nem jártunk sikerrel. A megadott cím létezett, de a házat a háború utolsó szakaszában a harci események a földdel egyenlővé tették, ott senki sem lakott. A szomszédok emlékezte szerint az egykori xlakók két fia vonult be a hadseregbe, de hogy hol teljesítettek szolgálatot - arról nem tudtak felvilágosítást adni.

A fényképek sem vezettek célra, senki sem ismerte fel a bűncselekmény áldozatát.

Az egyszerűbb megoldás tehát nem vezetett sikerre.

16

Most már aprólékos munkához kellett látunk.

A magunkkal hozott szállítmány] egyzék másolata alapján felosztottuk az országot. A MÁV illetékeseinek jóvoltából megállapítottuk, hány kocsiból állott a szerelvény, és elindultunk, hogy legalább minden vagonból néhány személyt találjunk.

A szereivény, amelyen az egykori hadifoglyok hazatértek Sz.-ből, tizenegy személykocsiból állott. Valamennyi harmadosztályú volt. Azt is tudtuk, hogy az áteresztő központ erre az útra hatszázhárom személy részére adott ki menetokmányt.

Megfigyeléseink nyomán beigazolódott, hogy a volt foglyok a régóta várt hazautazás alkalmával általában együtt maradtak, énekeltek, örültek annak, hogy vége az esztelen háborúnak, hogy néhány óra múlva szeretteik között lehetnek.

így tehát az is kétségtelen, hogy a hatszázhárom személy hat-hét kocsiba tömörült.

Nem feledhettük el, hogy olyan emberek utaztak ezen a vonaton, akiknek volt egy jellemző közös tulajdonságuk. Az, hogy most, a hazatérés óráiban, fél-től ügyeltek egymásra. A sorsközösség nagyon erős kapocs, amolyan véd- és dacsövetségfélét hoz létre. Nehéz tehát elképzelni, hogy közbelépés nélkül "eltűrték volna", hogy egyik társukkal végezzen valaki, utána a mosdóba vonszolja, ott felakassza . . .

Igen, menet közben módosítanunk kellett eredeti elképzelésünket. Megértettük, hogy a .gyilkosság megtörténhetett az általunk elképzelt módon - de az időpontot módosítanunk kellett.

Felmerült egy újabb variáció, pontosabban egy variációs lehetőség.

Tegyük fel, hogy a tettes korábbi csoporttal érkezett a szûrőállomásra, és ott találkozott valakivel, aki ismerte, vagyis a régi katonatársával, a későbbi áldozattal.

Újra Sz.-re utaztunk.

Szerencsénk volt; éppen egy újabb fogolycsoportot indítottak haza. A hivatalnokok útiokmányokkal látták el a volt foglyokat, és nagyobb csoportokban a vasútállomásra küldték őket.

Az emberek felszálltak a tqlatóvágányon álló vo-

17

natra, elhelyezkedtek. A vonat ezután a pályaudvarra gördült, ahol a többi utas - csak néhányan voltak - elfoglalta a helyét.

Ha a hazatérők közül valaki nem akart ezzel a vonattal elutazni, nyugodtan leszállhatott.

A pályaudvaron, természetesen, más vonatok is várakoztak, azokra bárki felszállhatott volna az általunk megfigyelt személyek közül.

Sõt Sz., a járat végállomása volt. Még benn állt a főváros felé induló vonat, amikor az onnan érkező szerelvény is befutott.

Ez a szerelvény néhány óra múlva indult vissza Budapestre.

Most már tudtuk, . hogyan követték el a gyilkosságot.

A tettes valószínűleg egyik korábbi vonathoz jött ki, de itt lemaradt társaitól, és lesbe állt, hogy szemmel tarthassa emberét. Amikor az általa várt személy megérkezett, ő is felszállt a fogolyvonatra. Valószínű, hogy későbbi áldozatát az egyik viszonylag üres vagonba csalta. Kihasználta, hogy a volt hadifoglyok összetartanak, és a rámpán álló szerelvény néhány kocsija üres.

Leültek, talán beszélgettek is. Azután a gyors, halálos manőver következett, majd elhelyezte a holttestet, végül pedig elhagyta a vonatot.

Természetesen a tettes nem a szóban forgó vonattal utazott el, hiszen nem volt biztos abban, hogy a lezárt mellékhelyiséget a főváros előtt nem nyitják fel. Ha pedig ez megtörténne, nyomban vizsgálat kezdődne, és azon könnyen lebukhat.

A fenti okfejtésből kiindulva visszatértünk a hadifogoly-áteseresztő állomásra, és most a bűncselekményt megelőző napon érkezett hadifoglyok adatait kezdtük

el vizsgálni. Megint csak azokat kerestük, akik olyan alakulatoktól érkeztek, amelyek a szétvert és megsemmisült csapatok névjegyzékében szerepeltek.

Három ilyen embert találtunk.

Kettő közülük tiszt volt, egy pedig legénységi állományú.

A feljegyzések szerint mindhárman a bűncselekmény előtti napon hagyták el az áteresztő állomást.

18

Mindhárman azt jelentették, hogy Budapestre térnek haza.

Egyikük a régi IV., másikuk az V., a harmadik pedig a VIII. kerületben, hozzátartozóinál kívánt letelepedni.

A IV. és a VIII. kerületi lakosokat megtaláltuk, családjuk körében éltek, éppen munka után jártak.

Azt a címet, amelyet az V. kerületbe visszatérő volt tiszt jelölt meg, hiába kerestük. A család, amelyre hivatkozott, ismeretlen volt. Pedig a lakóház viszonylag sértetlenül vészelt át a háború, az utcai harcok és a légitámadások megpróbáltatásait.

Abban a házban olyan nevű család, aminőt a volt hadifogoly megjelölt - soha nem is lakott.

Ez már használhatóbb nyomnak látszott. Az ugyanis egy pillanatig sem volt kétséges előttünk, hogy ha valaki hazaérkezésekor az első útjába kerülő hatóságoknak is hazudik - nem járhat egyenes úton.

Felhívtuk hát telefonon Sz.-t, és kértük, hogy ennek a tisztnek az adatait - tehát a hamis adatokat - a kihallgatási jegyzőkönyv másolatával együtt küldjék fel a kapitányságra.

"Alakulatommal a 191. M. Kir. Honvéd Gyalogezred 2. zászlóaljával a bajorországi Kaufering térségében amerikai fogságba estünk" -- jelentette az illető. "Alakulatunk a Wehrmacht 271. páncéloshadosztályának alárendeltségében küzdött, jelentős veszteségeket szenvedtünk . . . Zászlóaljam személyi állományának 97 százaléka már az első napokban megsemmisült ..."

Csupa ellenőrizhetetlennek tűnő adat. . .

Nem voltunk mi katonailag képzett emberek, legtöbbünk a Horthy-hadseregben még a címzetes őrzvezetőségig sem "vitte", ráadásul abban az időben azt sem tudtuk, hol keressük azokat a szakértőket, akik ilyen kérdésekben tanácsot, felvilágosítást tudnak adni.

Végül is a szovjet parancsnoksághoz fordultunk. Itt azután megállapították, hogy ez a bizonyos Wehrmacht-seregtest magyar alakulatokkal már azon egyszerű okból sem küzdhetett együtt, mert ilyen hadrendi számú náci páncélosadosztály nem is létezett.

19

Ettől a negatív értesüléstől valósággal új erőre kaptunk. Amikor néhány órával később azután arról is értesültünk, hogy a bajor városka közelében semmiféle harc nem dült, ellenben ott fegyverezték le a Hunyadi páncélgránátos magyar SS-hadosztály néhány egységét, úgy éreztük, sokkal közelebb jutottunk a rejtvény megfejtéséhez.

Közelebb jutottunk hozzá - de még mindig elég távol voltunk tőle.

Most már abból indultunk ki, hogy az áldozat is, a tettes is, ennek a csapatnak lehetett a katonája. Elképzelhető, hogy a hamis iratokkal hazatérők egymásra ismertek. Ezek az 'ordasok itthon már féltek egymástól, és valószínűleg a nagyobb bűnös jobban rettegett a kisebb bűnöstől.

Nyomozati elképzeléseink régi vonala és új elképzelésünk ekkor közös vágányra siklott. Tegnapi gondolatainkat mai értesüléseink alátámasztották. Ennek értékéből semmit nem vont le az, hogy az első pillanatban a tettes hazatérését korábbi vonattal képzeljük el.

A szovjet szervektől megtudtuk tehát, hogy a tiszt által megemlített körzetben a Hunyadi SS-hadosztály folytatott csatározásokat az előrenyomuló francia csapattek ellen.

Úgy gondoltuk, ha sikerülne megszereznünk a Hunyadi SS-hadosztály iratanyagát, az alakulat szervezési tábláját vagy a tisztikar névsorát, hamarosan előbbre juthatnánk.

Ám kiderült, hogy a hadosztály minden iratanyagát magával vitte, semmiféle kompromittáló dokumentumot nem hagytak hátra, és irattárukat még fogságba esésük előtt megsemmisítették.

Így azután ismét Tóth fáradhatatlanságára volt szükség; a politikai osztálytól megszereztük a hazatért volt páncélgránátosok címjegyzékét. Ezeket az embereket kellett végiglátogatnia, és az általuk szolgáltatott adatok alapján a Hunyadi-törzs néhány tisztjének nyomára bukkannia.

E feladat roppant kényes és fárasztó munkát jelentett, és ha Tóth a munkára két hónapot kér, ezt is

rrlegkapta volna, de ő már néhány nap alatt némi eredményt produkált.

"Jelentem - írta munkáját befejezve -, puhatólózás közben megállapítottam, hogy a Hunyadi SS-hadosztály egyik zászlóalja részt vett a Budapestről gyalogszerrel elindított, politikailag megbízhatatlannak minősített emberek Sopronkőhidán történt »kizsebelésében«. Ez a zászlóalj a község előtt néhány kilométerrel megállította az elhurcoltak menetoszlopát és általános motozást rendelt el. A motozás folyamán nagy mennyiségű ékszer és aranyemű birtokába jutottak. A zászlóalj parancsnoka Ridegh Kelemen őrnagy volt. A rablóakció után a zászlóalj törzs vállalta a rablott értékek Bécsbe szállítását és azt, hogy az értékeket a Szálasi-kormány pénzügyminisztériumának, rendelkezésére bocsátja.

... A zászlóalj törzs a rablott értékek elszállítását igen körültekintően szervezte meg. A három katonaládányi ékszerfélét Ridegh őrnagy, az SS összekötője, Práger rohamcsapatvezető, valamint a zászlóalj írónoka kísérte ...

Többek szerint ez a hármás csoport az ékszerek Bécsben történt átadása után is együtt maradt, több személy azt vallotta, hogy még a franciákkal lezajlott összetűzés idején is egymás társaságában voltak. A kis jelentőségű csetepaté után - amely a zászlóalj megadásával végződött - a három személy közül senkit nem láttak ..."

A gondos Tóth mellékelte Ridegh Kelemen őrnagy pályafutásáról készített feljegyzését is.

"Ridegh Kelemen a M.' Kir. Honvédség állományában zászlósként kezdte pályafutását. A Szovjetunió elleni háború kitörésekor hadnaggyá léptették elő. majd rövidesen felvarrhatta a főhadnagyi csillagokat is. 1943-ban a munkaszolgálatosokkal szemben elkövetett embertelen kegyetlensége miatt századparancsnoki beosztásából leváltották. Ebben közrejátszott, hogy a csapatbeli tisztjeit a Nyilaskeresztes Pártba történő belépésre próbálta rávenni. 1944. március 20-án Szálasi Ferenctől aranygyűrűt kapott, és a fővárosi pártszolgálatos banditák egyik vezetőjeként

működött. A Hunyadi páncélgránátos hadosztályba önként jelentkezett, itt őrnaggyá léptették elő és - feltehetően azonnal - zászlóalj parancsnoki beosztásba helyezték. Földbirtokos családból származik, féktelen természete miatt az »úri társaság* nem fogadta be. Munkaszolgálatos beosztottait rendszeresen zsarolta és bántalmazta..."

A paksamétához csatolva egy papírszeleten ott volt Ridegh őrnagy legutóbbi - felszabadulás előtti - lakcíme is.

A mai Népköztársaság útja egyik, akkoriban előkelőnek tekintett mellékutcájában egy palotaszerű házba csengettünk be. A házfelügyelő gyanakodva méregetett bennünket, az éjszakai órában érkező vendégeket akkoriban nem nagyon kedvelték. Végül mégis beengedett és felkísért az első emeletre. Kisvártatva idős, hibátlan eleganciával öltözött, ötven év körüli úriember tessékelt beljebb bennünket a lakásba.

- Csodálkozom, uraim - mondta -, hogy egy olyan korrekt úr után, mint amilyennek Ridegh őrnagy urat megismertem, a rendőrség érdeklődik. Örömmre szolgál, hogy több mint két esztendőn át ebben a hajlékban fedelelet nyújthattam a számára.

Levettük a kabátunkat, és leültünk a hallban levő kényelmes fotelekbe. Az idős úr konyakot és bort szervírozott, és kicsiny ládikóban szivarokat helyezett az asztalra.

:- Ezeket az apróságokat is Kelemen barátomtól kaptam - közölte. - Kelemen soha nem sértett meg azzal, hogy pénzzel fizessen, tudta, hogy egy magyar úr nem pénzért tesz szívességet.

- Érkezett levél Ridegh őrnagytól?

- Gyalogpostával szokott üzenni. Volt egy hordára, aki mindig ott ült az irodája előtt. Nem szokott írni, úr volt kérem, szóban üzent, ha üzent.

- A hordár számára nem emlékszik? . . .

- Fiatalember volt, mindig nagy tisztelettel, köszöntött, ha megjelent, én bizony nem is néztem a számát, letette a csomagot, átadta az üzenetet, és már ment is.

22

- Azóta . . . nem találkozott vele?

- Én, kérem, nem szoktam mindenféle postásokkal, hordárokkal találkozni. Nekem egy ilyen fullajtár nem társaság. De nem is láttam azóta. Úgy tudom, amikor Kelemen a frontra vezényelte a szolgálata, vele tartott. Tán még be is öltözött, mert, kérem, a szolga dolga mindig az volt, hogy kövesse az urát, ha kell, a halálba is. Prosit!

Koccintottunk.

- Ne vegye tolakodásnak - mondtam -, de talán Ridegh őrnagy úr hagyott itt néhány ruhadarabot vagy más egyebet, van rá engedélyünk, szeretnénk

megtekinteni a szobáját.

- Kelemennek, kérem, nem volt szobája, bármelyik helyiséggel szabadon rendelkezett. Amikor a kedvese itt járt, akkor oda, a pipázóba szoktak félrevonulni.

- És ki volt az őrnagy barátnője?

A vendéglátónk elkerekedett szemmel nézett ránk.

- Hát hol éltek önök? Ridegh bejáratos volt a színházba, jó néhány barátja volt az Ébredők között. Nagy nevek... A kedvese is... Nótát íratott, uram... Nótát íratott, és azt énekelte. Hol éltek önök, uraim? Nem ismerik azt a nótát, hogy:

"Kelemen,

maga a múltam és a jelenem ..."

- A kedvese íratta, ő énekelte is ... Együtt mentek, amikor a frontra vezényelték ..,

Vendéglátónk egy közismert, hírhedt fasiszta színésznő nevét említette.

- Nagy szerelem volt, kérem -| mondta -, olyan szerelem, aminőre csak egy magyar úr képes.

- Ridegh őrnagy holmiját szeretném látni! - mondtam most már határozottan.

- Az itt van, kérem. A holmija, az itt van. Bőröndökbe csomagoltam, kérem, három napig dolgoztam vele, amíg sikerült. De szabadna a házkutatási parancsot? Mert-Kelemen hirtelen haragú, és ha hazajön és megtudja, hogy megmutattam a holmiját, még majd dühbe gurul, aztán kiabál is, mert igazi

23

magyar úr, kérem, ami a szívében, az a szájában. Azt szerettük benne, hogy a külső Kerepesi úti kocsia nem tudott úgy káromkodni, mint ő, olyan zamatosán, úgy cifrázva, mintha kottából olvasná. - Prosit!

Kihörpintettük a pohárka italt, és a gardróbszobába vonultunk. Ott találtuk a hat bőröndnyi "hagyatéket", a névjegytokban Ridegh Kelemen m. kir. százados kártyája díszelgett.

Ropogtak az izmaink, míg egyenként leemeltük a bőröndöket.

Két bőröndben ruhaneműt találtunk. A harmadikból szövetekbe burkolva templomi kegytárgyak bukkantak elő: kelyhek, ostyatartók, aranyláncok, feszületek, Jézus-főt ábrázoló szobrocskák.

- Ez is Rideghé? - kérdeztük vendéglátónktól.
- Nagyon vallásos volt a barátom. És műgyűjtő.
- És nem tűnt fel önnek, hogy a kegytárgyakon egy Pest környéki városka egyházközségére utaló jelzés van?
- A műgyűjtőt sohasem érdeklik az ilyesfajta jelzések.

Mindent gondosan átkutattunk. Megállapítottuk - a ruhák mérete erre vallott -, hogy Ridegh őrnagy 185-190 centiméter magas, vallas, kissé hajlott hátú férfi, akinek bal lábfejen, a nagy lábujj külső oldalán csontkinövés - bűtyök - található. A ruhák vállrészen néhány hajszál is a kezünkbe került, ezeknek alapján a későbbi szakértői vizsgálat megállapította, hogy az őrnagy erőteljesen kopaszodik.

Az egyik kabát zsebében keskeny papírszelet volt, rajta négyjegyű szám; minden valószínűség szerint hevenyészetten végzett összeadás végeredménye.

Az értékekről nyugtát adtunk, elszállítottuk a rendőrségre, és értesítettük az illetékes egyházközséget arról, hogy eltűnt kincseiket nálunk átvehetik.

Következő utunk az őrnagy egykori kedvesének, a visszavonuló náci csapatokkal nyugatra menekült színésznőnek volt háztartási alkalmazottaihoz vezetett.

Az egyik egykori szobalánynál, az előszobafogason katonapozstóból készült kabátra bukkantunk.

- Kelemen fiatalúrtól kaptam - mondta kertelés

24

nélkül az illető. - Megengedtem, hogy nálam töltsön két éjszakát. Szegénykének nem volt hova mennie . . .

- Nem mondta, hogy visszajön ide?
- De igen. Valami küldeményt vár, s ha megérkezik az a csomag, akkor felkeres. Addig S.-en van, a szüleimnél. Ezt a levelet hozta az egykori gazdámtól:

"Isteni Terókám,
zaklatott idegállapotban vagyok, a migrénjeim kínoznak, bízom benne, hogy jól vagy, sajnálhatod, hogy nem tartottál velünk, most Portugáliába vagyunk útban. Kelemenkének haza kell térnie, itt sok ellensége van, és rosszak az emberek. Közöttünk semmi nek nincs vége, azért úgy fogadd, mintha én lépném át a házad küszöbét. Kelemenkémet küldd le anyádhoz, egy ideig pihenésre szorul. Tudod, ha nem tudok játszani, mindig ideges vagyok, most is azért írok ilyen keveset, csókol

Zitus.

U. i. Amit lelsz, a tiéd, használd, add el, amit akarsz, csak Kelemenkémre ügyelj. Csók."

S. dunántúli kisközség. A műút mellett nyújtózkodik és felkapaszkodik egy dombocskára.

Éjfél után vettük körül a házat.

Zörgésünkre csak hosszú idő múlva kaptunk választ.

- Rendőrség! Házkutatást tartunk! Azonnal nyisanak ajtót!

Bentről tanakodás hallatszott, ideges szópárbaj, magas hangú, vinnyogó sírás. Azután feltárult a konyhaajtó. Zseblámpáink fényében két férfi és egy asszony alakja vált láthatóvá.

A fiatalabbhoz léptünk.

- Ridegh Kelemen, önt gyilkosság alapos gyanúja miatt őrizetbe vesszük.

Az egykori SS-tiszt összeroskadva állt előttünk. Azután magas fejhangon, szinte ugatva, zokogni kezdett.

- Tudtam . . . hogy él! Tudtam . . . hogy elárul.

- Igen -r mondtam -, él! Az akasztás nem sikerült elég jól. De a másik áldozata meghalt!

25

- Nekem nem volt másik áldozatom!

- Dehogynem, Pálos Géza hadapród őrmestert lelőtte . . .

- Senkit nem lőttem le . . . Én csak a derékszíjjal. . . Pityke Lajost. . . Csak Pityke Lajpst...

Felhoztuk Pestre. Töredelmes vallomást tett.

"A sopronkőhidai akció után hárman, az összekötőmmel és Pitykével, összetartottunk, csak a lefegyverzés előtt váltunk el. Csatlakoztam a kedvesemhez, úgy terveztük, hogy együtt utazunk Portugáliába, Ámde egykori tisztársaim a nyomomba szegődtek, és részt követeltek maguknak a kőhidai zsákmányból.

Ekkor Zitussal arra a gondolatra jutottunk, hogy visszajövök Magyarországra. Itt senki nem lesz a nyomomban, a tisztársaim tartanak attól, hogy hazatérjenek. Kihúzok itt egy kis időt, addig Zitus kijut valahová, megélhetést teremt, és akkor utánamegyek, elbújunk a világ szeme elől, és jól beosztva, életünk

végéig élhetünk a vagyonúnkból.

Pockingban hazatérésre jelentkeztem. Csakhamar útnak is indítottak. Már a vonaton láttam, hogy nagyon helyesen cselekedtem, hiszem semmiféle hu-nyadista nem volt a transzportban, nem találtam egyetlen régi bajtársamat- sem.

Sz.-en, amikor a fürdésre várakoztunk, mellém sodródott egy torzonborz, ápolatlan férfi. Képzelték megrettenésemet, amikor Pitykét ismertem fel benne.

Ő akkor már túl volt a fürdésen, körmönfont "módon tudott a közelembe férközni. x-Jó, hogy találkoztunk - mondta -, mindenem odaveszett, jó lenne, ha adna Valamit, hogy legyen pénzem, legalább az első időkben.«

»A vonagnál megvárom - mondta. - Van időm kivárni, amíg őrnagy urat hazaengedik . . .«

Alighogy eltávozott, egy másik fogoly lépett hozzám.

»Fürödjön utánam ... és vigyázzon a cuccra, amíg odabenn vagyok« - mondta.

Biccentettem, mellém dobta a táskáját.

Amikor megfürdött, felkapta az én csorriágomat is.

26

^Földszint hármashálós« - suttogta, és elvihar-

Izott.

I Hamarosan sor került rám is, megfürödtem, a hivatalnokok is meghallgattak. A hármashálósban megtartam a holmimat. Másnap este pedig útnak indítottak Pest felé, újabb transzportok érkeztek, kellett a

hely.

A vasútállomáson Pityke mellém szegődött. Volt fogolytársaim a vonat végén helyezkedtek el, vígan voltak, daloltak.

- Mindenem elveszett - mondta Pityke -, és emmi kedvem dolgozni. Magának legalább tíz kiló "arany van. Átad nekem két kilót, a többivel pedig futhat, ahova akar. Ajánlom, ne alkudozzon és ne törje a fejét semmiben. Sok érdekes dolgot tudnék a rendőröknek elmesélni. . . Mert az én életem semmit sem ér, ezt az őrnagy úr vegye tudomásul. Ezután . . . leoldottam a szíjamat, mögé kerültem. »Ne nézzen ide, előszedek egy kilóra valót. . . Többet nem kap.«

Hallgatott. Beleegyezésnek vettem. Kibontottam ; a zsákomat. . . Pityke elfordult. Befűztem a szíjamat, I a nyakába vettem és megrántottam ... De a szíj; Iszéles volt. . . Éreztem, hogy nem hal meg, és lassított a vonat. . . Kivonszoltam, a W. C-be, nagy ügygyel-bajjal felfüggesztettem a ruhaakasztóra. Abban l'a pillanatban már sistergett is a fék. Kirohantam, felkaptam csomagjainkat, és visszarohantam a W. C-be. Mire magamra csuktam az ajtót, már szálltak is fel az első utasok.

Az ablakkeretből lefeszítettem egy darabot, és alaposan becövekeltem az ajtót, tudtam, hogy azt jó Hdeig nem fogják felnyitni. Arra gondoltam, hogy megnézem a Pityke holmiját, de a vonat a nyílt pályán lassított és megállt. Éjszaka volt, koromsötétség, felkaptam a holmimat, és az ablakon át kiugrottam a vonatból.

Szerencsére senki sem vett észre. Hátramentem, és felszálltam a vonatra. A volt fogolytársak énekeltek, befogadtak. Később arra gondoltam, milyen jó, hogy nem nyúltam Pityke holmijához, mert így legalább öngyilkosságnak gondolják majd a dolgot. ..

27

De mást... Higgyék el, megmondanám ... Mást nem öltem meg . . ."

Tudtuk, hogy - ebben az ügyben - más ember halála nem terheli Ridegh őrnagy lelkiismeretét. Ezúttal ugyanis ismét blöffölnöm kellett, hiszen nem tudtuk az áldozat személyazonosságát megállapítani.

A bíróság előtt Ridegh őrnagy tagadni próbált. De az elé tárt bizonyítékok, mindenekelőtt a saját derékszíján azonosítható ujjlenyomata, valamint az, hogy a művésznő szobalánya és az egykori házigazda felismerte Pityke személyében azt a hordárt, aki "békeidőben" Ridegh gyalogpostása volt, emellett az áldozatnál talált aranytárgyak egyik-másikán látható ujjlenyomata is kétségekívül bizonyították Ridegh bűnösségét.

Kegyelmi kérvényét elutasították.

A 2. páholy vendégei

Az újságokban olvastam, hogy a Budapest Táncpalota Moulin Rouge-ra, vagyis "Vörös Malom"-ra változtatja cégnevét. Az én korombeliek még jól emlékez-

nek, hogy ezt az épületet már hívták valaha Moulin Rouge-nak. A felszabadulást követő időkben számkra valószínűs hadszíntért jelentett a szépen berendezett, állandó revüműsorral dicsekvő lokál, ahol az inflációs hullámverés kalózhajósai igyekeztek minél többet habzsolni az élet "szépségeiből" ...

Nemrégiben egyik este feleségemmel elmentünk ebbe a lokálba. A pincérek szolgálatkészen hozzánk siettek.

- A kettes páholy. . . Létezik egyáltalán kettes páholy? - érdeklődtem.

Az egyik oldalsó asztalhoz vezettek.

Előzékenyen megigazítottam feleségem székét, azután én is leültem. És amíg a pincér az obligát pezsgőt szervírozta, a régi arcok, lázas indulatok emléke támadt fel bennem ...

... Akkoriban zsírpapírból ebédeltünk, egy kis szójakolbászt, egy-két kökemény bucit és utána egy pohár vizet. A telefon csengése vetett véget nyugalomunknak. A főkapitány egyik helyetteséhez rendelték. Egy szovjet ezredes és egy községi jegyző vártak már rám.

- Tessék megtekinteni - mondta a szovjet tiszt -, tessék ezt a nyugtát megtekinteni.

Papírszeletet helyezett elém. Habár nem beszélek oroszul, így írni-olvasni sem tudok Puskin szép nyelvén, annyit meg tudtam állapítani, hogy az elém helyezett papírszeleten hevenyészett és az orosz írásmód betűire emlékeztető, valójában azonban értelmetlen firka volt. Csak egyetlen számjegyet tudtam

"29

felismerni: 2000, és utána a dollár "egyezményes jelle", a kétszer áthúzott "S" betű.

- Kérem a segítségüket - mondta a szovjet tiszt tört magyarsággal. - Mi nem rekviráljuk húst, nekünk nincs rá szükség. Front elmúlt, utánpótlás jó, húst nem rekviráljuk. És főleg nem úgy, hogy fegyver szegezni magyar honpolgárra, és elvinni új gazda egyetlen ökröcskéjét. Egy faluból tizenhetet! Csaló, briganti, szélhámos szerzett szovjet katonaruhát, és most rabolja végig a falvakat.

"Bizony, ez nagyon nehéz ügy" - gondoltam.

Amikor azután a szovjet tiszt magyar kísérője is beszámolt a történekről, még nehezebb helyzetben éreztem magam.

- Egy héttel ezelőtt három személy érkezett hozzánk dzsippel. Egy szovjet tiszt és két magyar férfi.
- Elküldték értem a kisbírókat és közölték, hogy a szovjet hadsereg részére 25 tehenet vagy borjút kell adnunk. A magyar közölte: életemmel felelek azért, hogy a jószág két órán belül a községháza előtt legyen. Mindjárt kidoboltattam, hogy akinek két tehenet vagy ökre van, az egyiket azonnal hozza a baromvásártérre, mert megvásároljuk tőle. Egyetlen jószágot sem hoztak. Akkor a feleségem háztól házig járt, és zokogva könyörgött az embereknek, ha azt akarják, hogy életben maradjak, hozzák el a tehenet az átvételhez. Ékkor már szállingózni kezdett a jószág. De még mindig nagyon kevés érkezett. A szovjet katona ekkor valamit mondott a magyarnak, mire az közölte velem, hogy a szovjet hadsereg egy jószágért száz dollárt fizet. Mindjárt adott is egy utalványt, ezt a papírszeletet ni, kétezer dollárról. Azt mondta, egy-két nap múlva jön a pénzügyi szolgálat és kifizeti a pénzt, vagyis beváltja a kötelezvényt.

A szovjet tiszt fölindultán hallgatta a jegyző immár fásult beszámolóját. Elkérte a "kötelezvényt" - és a papírszelet alján látható "bélyegzőre" mutatott. Azután elővett egy rubelt, "fejes" oldalát a bélyegzőpárnába nyomta, majd egy üres papírlapra helyezte a lenyomatát.

A két "pecsétnyom" pontosan megegyezett.

30

|- A briganti szélhámos így pecsételt - mondta ___; kifosztja az újgazdákat, szegény embereket, ismerjük ezt a fajtát. Háborúban ilyenért golyó jár ... Nem ilyenért - javította ki magát -, ennél kisebb dologért. Falut végigrabolni, azt igen, azt megtanultak, de ...

Legyintett.

- Tessék elfogni banditákat - folytatta később. ___ Mi barátok, fegyverszünet, vége háborúnak, polgári közigazgatás önöké, tessék munkások megfogni banditákat.

- És én mit mondjak, ha hazamegyek? Az emberek várják a pénzüket, jószágot akarnak venni, itt a nyári nagy munka, nálunk most a teheneket nem a tejért tartják. Hazamegyek, megmondom, na, emberek, se pénz, se posztó . . .

- Az kell - kapott a szón a szovjet tiszt. - Poszt! Őrszem, aki vigyáz. Tőlünk kap puskát is, töltényt is. Amikor átveszi a teheneket, majd adatok magának egy puskát meg kétszáz golyóbist a csövébe.

- A jegyző úr azon kesereg, hogy nem tud majd az embereknek sem tehenet, sem pénzt adni - magyaráztam. A szovjet tiszt széles mosolyra derült.

- Csapatom egy hétig nem eszik húst. Tizenhét marha pedig átadunk falunak. Sovány marha, háborús marha, az igaz. De négy lábai vannak, kocsit elhúzta Uraitól idáig. Kocsin van takarmánya. Odadom. És puskát is mellé, őrizzék posztal a falut.

A főkapitányság szerzett két vagont, felraktuk a jószágot, a jegyző hálálkodása nem ismert határt. Meghívta a szovjet tisztet, menjen vele, de az elzárkózott.

- Nem megyünk dínomdánom, hanem megyünk szolgálatra - mondta búcsúzóul. És még egy iratot is a jegyző kezébe nyomott. Ez azt tanúsította, hogy a gárdahadosztály kellő felhatalmazások birtokában tizenhét darab szarvasmarhát adott át a szóban forgó községnek, és a szovjet államkincstár pecsétjével megjelölt jószágok becsületes úton kerültek a gazdik birtokába.

Másnap a délutáni lapokban megjelent a közleményünk.

31

"A rendőrség minden illetékes tudomására hozza, hogy veszélyes banditák - akik közül egyesek szovjet egyenruhát bitorolnak - megjelennek a falvakban és ott bizonyos parancsokra hivatkozva jószágot »rekvirálnak«. Magyarország területén senkinek nincs joga sem ellenszolgáltatásért, sem anélkül semmiféle ingó vagy ingatlan vagyont elkobozni, számos jószágot elhajtani vagy más mezőgazdasági terméket birtokba venni. Mindazok, akik ilyen igénnyel lépnek fel, csak szélhámosok, banditák lehetnek, akik ellen mindenfajta intézkedés jogosult, és ártalmatlanná tételükben a fegyverhasználat is jogosnak tekintendő."

A közleményt a rendőr-főkapitányság és a szovjet parancsnokság meghatalmazottal írták alá.

Mi ,pedig elindultunk, hogy a rekvirálók nyomára jussunk.

Tizenhét szarvasmarhát feldolgozni csak üzemben lehet. Mindenekelőtt a környék húsüzemeit vettük szemügyre, de sehol semmi rendellenességet nem találtunk. Az igaz, hogy mindegyikben munka folyt, de az üzemtulajdonosok járiatokkal és hatósági kiutalási végzésekkel igazolták, hogy a náluk feldolgozásra váró jószág becsületes úton került a birtokukba.

Rózsa Zoltán ekkor arra a gondolatra jutott, hogy a tizenhét szarvasmarha húsának forgalomba hozói bizonyosan oly nagy haszonra tettek szert, aminek következtében megváltozik életrendjük, és feltételezhető, hogy megjelennek !a fővárosi nagyobb szórako-

zóhelyeken.

Este mi is ott voltunk már a Moulin Rouge-ban, a fezőrök és feketézők akkori kedvenc szórakozóhelyén.

A legnagyobb társaságot a kettes páholynál láttuk. Az emelvényen álló asztal körül yakítóan felékszerezett hölgyek és estélyi öltözékben feszítő urak pezsgőztek. A társaság középpontjában az akkori évek nagy revüszárja, R. Erzsi volt. A félvilági, csudaszép asszonynak valóságos udvartartása volt. Most is többen versengtek azért, hogy rendelhessenek neki. Végül francia pezsgőt hoztattak ki és néhány pár virslit, valamint pár üveg soproni kékfrankost. A pincérek kissé viszolyogva fogadták a rendelést. Aki akkoriban

32

a Moulin Rouge-ban dolgozott, jól ismerte a "történelmi arisztokrácia" és a nagypolgárság szokásait, s az újgazdagokat, a művésznőt és társaságát megvette.

Ránk, rendőrökre pedig haragudtak. A Moulin Rouge is dollárban, aranyban számolt, de ha mi jelen voltunk, a társaság feszélyezve érezte magát. (Akkoriban sok pincérnek kis, a kertészollóhoz hasonlító szerszáma is volt, fizetésnél a vendég által adott aranyláncból csípett el egy-két szemet.. .)

Most is nehezen boldogultunk, pénzes vendégeiket nem "mutatták be" nekünk, inkább arról akartak meggyőzni minket, hogy gyenge az üzletmenet, nincs egyetlen "nagy hal" sem a hálóban.

Elüldögéltünk és megállapítottuk, hogy korántsem az a helyzet, amiről ők bennünket meggyőzni szeretnének. Tekintetünk egyre a művésznő asztalához kalandozott, ahol mind magasabbra emelkedett a hangulat.

Jóval éjfél után a pincérek nagy hajlongással kísérték az asztalhoz egy középkorúnál valamivel idősebb, igen jól öltözött urat.

Az egyik polgári párt képviselőjét, a minisztériumi államtitkárt ismertük fel benne. Otthonosan viselkedett, régi nagypolgári család tagja volt, nem ezekben a hónapokban tanulta meg, merre nyílik a mulató ajtaja.

Alig néhány perce tartózkodott a mulatóban, amikor telefonhoz hívták a művésznőt. A művésznő elhőmpölygött az asztalok között, pusztit dobott az egyik társaságnak, bájosán intett a másoknak. Rajtunk keresztülnézett, mintha üvegből készültünk volna.

Egyik munkatársunk megtudta, hogyan zajlott le a telefonbeszélgetés a csöppnyi irodában.

Egy férfihang tízezer cigarettát kért a művésznőtől, ő közölte, hogy pillanatnyilag nem tud válaszolni, másnap a lakásán várja a hívóját, akit „anyóknak” szólított.

A cigaretta abban az időben az aranyhoz hasonlós kincs volt. Tízezer darab ára (száz darab negyed dollár) negyven dollárt tett volna ki. A világszpiaci

33

.

árakhoz képest... fillérek. A magyar munkásság fizetéséhez képest... háromévi bér. Iszonyatos volt az infláció.

Ámde tízezer cigarettát előhalászni akkor, amikor a dohányt jegyre adják, amikor a gyárak szigorú kiutalási rend szerint dobják piacra termékeiket... csaknem lehetetlen volt.

Hacsak... Ez az államtitkár a dohányiparral rendelkező minisztériumban tevékenykedik.

Egyelőre a cigarettaügylettel nem akartunk foglalkozni, minket most a hús-szélhámósok érdekeltek. Mindenesetre azt már az esti-éjszakai megbeszélésen eldöntöttük, hogy valószínűleg hiányos az információnk a művésznő telefonbeszélgetéséről, mert nem tudjuk elképzelni, hogy ilyen piti, negyvedolláros feketéző lenne.

A következő napokban végigjártuk a károsult falu környékét, és megállapítottuk, hogy a jószágokat ott nem értékesítették. Mi magunk is feketézőkként jártuk a városokat, falvakat és ha húsnevet nem is, Kukás és Magyar, valamint Virginia cigarettát annál többet ajánlottunk eladásra.

Ügy döntöttünk, hogy a jószágtolvajokat kereső csoportunk egyik fele a cigaretta-panama ügyében folytat vizsgálódásokat.

A dohánygyárakban - kivétel nélkül mindenütt - rendben levőnek találtuk a könyvelést. Vagyis: a késztermék forgalmazása csak kiutalás útján történt, és egyetlen szál cigarettát vagy - a gyár kezelésében levő gyufagyárból - egyetlen skatulya gyufát sem szállítottak ki megfelelő bizonylatok nélkül.

Az viszont már érdekesebb volt, hogy néhány utalványt az az államtitkár írt alá, akivel a Moulin Rouge-ban találkoztunk.

A vizsgálatok befejeztével a cigarettaügyben nyomozó csoport "feketézőkké" alakult át, és minthogy fent nem sikerült a fejet megtalálni, a lábtól akartak elindulni a cigaretta-geng vezérkara felé.

Gál közölte, hogy néhány százezer cigarettára lenne szüksége, és a gyanútlan közvetítők vállalkoztak arra, hogy összehozzák az egyik megyei Hús- és Zsi-

34

radékhivatal vezetőjével. Egy távoli megyeszékhelyre utaztak tehát, és ott a Hivatal vezetője - az államtitkár pártjának "paritásos" (számarányos) alapon kinevezett tagja - fogadta Gált. A cigarettát - mint mondotta - elő tudja teremteni, csak éppen bizonyosságot kell szereznie arról, hogy a vételár a vevő, vagyis Gál rendelkezésére áll.

- Ennél mi sem könnyebb - nevetett nyomozónk -, holnap reggel, mondjuk . . . ezer dollárt magammal hozok.

A hivatal vezetőjének felcsillant a szeme.
-- Cigarettán kívül. . . esetleg egy kis sertészsír, szalonna vagy hús nem érdekelné önöket?

- Dehogynem - mondta Gál kedvetlenül -, de ezt előbb a főnökömmel is tisztáznom kellene. Ahogy őt ismerem, jól együtt dolgozhatnak.

Az üzletet a helyi Aranyszarvas Étteremben ünnepték meg: bőven folyt a bor, és a cigány hajnalig húzta. A beszélgetés közben Gál megtudta, amit akart, vagyis meggyőződött az ajánlott sertéshús eredetéről.

A Hús- és Zsiradékhivatal vezetője intézte az országos közellátás számára a beszerzéseket. Általában 100-120 kilogrammos sertéseket kellett vásárolnia, de módja volt arra, hogy "súlyösszevonást" hajtson végre, tehát három negyvenkilós süldőt fogadjon el egy 120 kilós érett hízó helyett. A kis süldők feldolgozásakor sokkal több hulladék keletkezett, így jelentős mennyiséget lehetett elvonni a közellátás elől. A módszer egyszerű volt; a beszolgáltatóknak mindegy volt, hány nyugtát kapnak, nekik csak az áru átvételének igazolása volt fontos. Így azután minden éppen fordítva történt, mint ahogy az állam elképzelte.

A Hús- és Zsiradékhivatal vezetője nem három negyvenkilósból csinál egy 120 kilogrammos sertést, hanem minden nagy sertésből kis süldőt "varázsolt". Annyit harácsolhatott, amennyit csak akart. Egész országrésznyi terület tartozott hozzá, minden átvevőcsoportban ott működtek az emberei, akik a "megtakarított" hús minden kilogrammja után természetesen harminc dekát saját céljukra értékesíthettek. A

35

Hús- és Zsiradékhivatal vezetője rendkívül óvatos volt, és a csalárd módon szerzett - túlzás nélkül

mondhatom: a dolgozó emberek szájából kilopott - falatokat csakis nagyban értékesítette.

Előzetes letartóztatásba vételekor mondta csak meg, hogy az "árut" az egyik fővárosi nagyüzem főkönyvelője vásárolta meg tőle.

Az élet sokszor produkál meglepő és félelmetesen egyszerű dolgokat. A főkönyvelő úr is ott volt azon a bizonyos estén a Moulin Rouge 2. páholyában.

Egy darabig abban bizakodtunk, hogy a főkönyvelő a feketehúst a munkásellátás céljaira vásárolta. Abban az időben ugyanis a munkások készpénzbeli fizetése' hetenként néhány doboz gyufa szabadpiaci árával volt egyenlő. Valóságos éhhalál fenyegetett mindenkit, s ezért egyes vállalatok a dolgozókat természetbeni juttatásokban részesítették. Egy-egy liter olaj, néhány kilogramm bab vagy borsó, burgonya vagy liszt, hagyma vagy paprika - ezt a fizetésen kívül kapták a dolgozók hetenként. A vállalati beszerzőknek nem lehetett skrupulusuk. Tudták, hogy feketeáron feketeárut vásárolnak, de nem volt más választásuk.

Az üzemben végzett puhatolódzás során azonban arról értesültünk, hogy itt húst még soha nem osztottak "kalóriaként". Önként adódott a következtetés, a főkönyvelő bizonyára továbbcserélte a húst, mondjuk borsóra vagy babra. (így dolgoztak a "láncolok"...)

Az állami raktárakban azonban kiderült, hogy a gyár munkásainak ellátását mindig központi készletből oldották meg, mégpedig a kommunista kormánybiztos jóvoltából. Ily módon a csalárd úton szerzett hús sohasem került a dolgozók asztalára.

Akkor viszont hova került?

A következtetés önként adódott: a Moulin Rouge 2. páholya törzsvendégei között kell a megoldást találnunk.

Két ember jöhetett számításba.

Az egyik Kársai Zoltán húsüzem-tulajdonos, a másik Verő Gyuláné szappangyáros volt.

36

A közellátás szakembereivel szálltunk ki a húsüzembe, de ott feketeárunak nyomát sem találtuk. Minden bizonylat egyezett, minden grammnyi áru eredetét igazolni tudták.

Bizony, abban az időben még magunk is a bélyegzett papírok bűvöletében éltünk, és jó időbe telt, amíg úrrá lettünk hiszékenységünk felett. Ugyanezen a napon egy másik csoporttal együtt a szappan-

gyárba is ellátogattunk. Itt is minden rendben volt illetve mintha minden túlon túl is rendben lett volna.

Gál egy pénztári bizonylatot helyezett Verőné asztalára.

- Nagyságos asszonyom, ha nem haragszik, ezen a számlán a holnapi dátum van. Tudna magyarázatot

adni erre?

- Nincs nekem időm arra, hogy még a dátumokat is végigolvasgassam! Örülök, ha kapok egy kis nyersanyagot, és dolgozni tudok. Nem érdekelnek, kérem. a dátumok, egyszerűen nem érdekelnek.

- De, asszonyom ... ez igen érdekes számla. A húst ugyanis, amit ön átvett, egy fésűkészítő üzem szállította.

- Látszik, hogy nem szakember. Az elhullott jószágot mindig a szarusok veszik meg. Kifejtik azokat a részeket, amelyeket használni tudnak, és a többit továbbadják.

- Értem . . . Megmondaná, kérem, milyen nyersanyaggal dolgoznak önök?

- Mindenféle hullott állattal, marhával, disznóval, de még kutyával, lóval is. Mi nem vizsgáljuk, hogy a beérkezett nyersanyag nyerített-e életében vagy hápogott. Zsíros legyen és kész. Ez a fontos.

- Ezen a szállítólevélen nincs feltüntetve, hogy kutya- vagy ló-hulladékanyag érkezett-e a telepre.

- Egy telefon az egész - mondta Verőné ingerülten és felkapta a kagylót. Gál azonban résen volt, és könnyed mozdulattal félbeszakította a meg sem indult beszélgetési kísérletet.

- Bízva ezt ránk, asszonyom. És most vagy két óra hosszat ne telefonáljon, sőt el se hagyja az irodáját. Ez nem letartóztatás, bár - emelt ki az aszta-

37

Ion fekvő retikülből egy tízdollárost - ha nagyon akarja, ennek alapján le is tartóztathatjuk.

A városszéli szarugyárban nagy meglepetést okoztunk, amikor a könyvelési iratokat kértük.

Kapós úr, a tulajdonos, sajnálkozva dörzsölte a kezét.

- Itt a Világ című újság - mondta -, tetszik

láttni, éppen a múlt héten hirdettem meg, hogy elvesztettem a főkönyvet és a számlákat. Habár ez minden idegen számára értéktelen kacat, a megtaláló mégsem küldte vissza.

- Itt ez a számla - mutatta Gál a szappangyárból elhozott papírlapot -, szeretném a másolatát megtekinteni.

Gál később elmondta, maga sem tudta, mit kezdett volna a másolattal, ha a szarugyáros megmutatja. De ilyen az élet: a nyomozó jó munkájához, akár Szentmihályinak az eredményes védéshez - szerencsére is szüksége van. Ez most szerencsés kérdés volt.

Kapós ugyanis elsápadt, és alig tudta kinyögni a választ.

- Kérem szépen ... a könyvelést, számlázást nem én intézem. Hanem van erre szakemberem ...

És megnevezte a nagyüzem főkönyvelőjét.

- Minden iratom nála van, de majd felhívom őt, hogy hozza ide, és akkor a rendelkezésükre bocsátom.

Ő is a telefon után nyúlt, mint a vízbe fúló a szalmaszálért. De Gál azt a "szalmaszálát" jó messzire taszítot'.a.

- Majd elmegyünk hozzá személyesen.

- Ilyenkor nincs otthon ...

- Megkeressük . . .

- De ha nem értesítem őt, hogy az urakhoz őszinte lehet, egy szót sem szól!

- Mi jó hatást gyakorolunk rá. Ahogy meglát bennünket, beszélni fog - mondta Hosszú Jóska csendesen.

- Ön pedig - folytatta Gál -, ne hagyja el a helyiséget. Ne telefonáljon, ne üzenjen senkinek. Egy munkatársunk itt marad, rendelkezésére áll, ha valamit óhajt, azonnal teljesíti.

38

A nagyüzem főkönyvelőjét valóban nagyon nehezen találtuk meg, éppen a híres énekesnőnél tartózkodott. Hárman voltak, a múlt esti telefonálóval és R. Erzsivel. Amikor bekopogtunk a fényűző budai villalakásba, a delikvensek reszkető szájszéllel meredtek egymásra.

- Rendőrség - közölte Gál. - A főkönyvelő urat keresem.

- Parancsoljon velem - mondta a férfi, és cigarettát vett elő. Reszkettek az ujjai, amikor rágyújtott, de összeszorította az ajkait, láthatóan minden erejére szüksége volt, hogy legyőzze felindultságát. És ez sikerült is neki.

- Furcsának tartom - szólalt meg azután --, hogy így ránk törnek. Nem vagyok a maguk csapattából való, nem rúgták velem a grundon a labdát. Ha valamit akarnak tőlem, keressenek meg az irodámban, de ne egy idegen lakásban, ahol magam is vendég vagyok.

- A művésznő meg fog bocsátani - mondta Gál gálánsán -, számunkra kimondottan csalogató volt az a tény, hogy ebben a szép környezetben a legjobb magyar dizőzt is viszontláthatjuk.

- De uraim - mondta az énekesnő -, nem is tudom, mit szóljak ehhez a példátlan inzultushoz.

- Én tudom - mondta a főkönyvelő, és a telefonhoz lépett, hogy az államtitkár számát tárcsázza. Gál ezúttal nem akadályozta meg. Az államtitkárt ugyanis védte a mentelmi jog, és Gál arra gondolt, ha az államtitkár most idejön, esetleg tetten érhetjük őt, és ebben az esetben sok-sok mindenre lehetőségünk lesz, amihez különben nem lenne jogunk.

Ráadásul szerencsénk is volt, mert a művésznő telefonja mellett egy másik hallgató is függött. Gál ezt a füléhez emelte.

Végre Dénes államtitkár is jelentkezett.

- Itt Pető. Kérlek szépen, Erzsi lakásán vagyunk, és micsoda impertinencia, ránk ront három zsaru, kérlek szépen, mint a gyilkosokra, kérlek szépen, és se szó, se beszéd, most, amikor hívlak téged, akkor is egyikük hallgatóval a kezében itt áll mellettem. Kérlek, azonnal jöjj ide és személyes interveniálá-

39

sóddal fékezd meg ezeket a vadakat. Erzsi, kérlek, magánkívül van ...

- Kivel beszélek? - hallatszott Dénes hangja a telefonban.

- Hogyhogy kivel, kérlek? Pető vagyok, Pető Pucsi, kérlek alássari.

- Én, kérem, semmiféle Pető Pucit nem ismerek - hallatszott Dénes államtitkár úr hangja. - És kérem önt, hogy ilyen furcsa tréfákat ne engedjen meg magának.

- De kérlek ... Ez nem lehet igaz . . .

Kattant a készülék.

A főkönyvelő halálra vált arccal, pillanat alatt évetket öregedve fordult két társa felé.

- Éz, kérlek . . . letette.

Megkövültén álltak, a művésznő is szinte elfelejtett reszketni.

- Ez... kérlek, letette - ismételte Pető Puci hitetlenséggel.

Megfordult, és indulatosan ismét tárcsázni kezdett. A Dénes-féle számon egy női hang szólt a készülékbe.

- Halló!

- Itt Pető Puci - mondta a főkönyvelő.

- Ne ostobáskodjon - mondta a női hang. - A telefonbetyárok ellen törvény van.

Katt.

A főkönyvelő a kezében tartott kagylóra meredt, aztán a falhoz vágta. A nikkelezett mikrofontok jókora maltert vágott ki belőle.

- Szóval, most már bűdös van, most már az államtitkár úr félti a bőrét!

- De Pucikám - reszketett a művésznő.

- Itt nincs semmiféle Pucikám ... Itt csak Pető úr létezik. Vegyétek tudomásul. Egy Petőt egy társaság csak egyszer hagyhat cserben. Alászolgája.

Kiment, becsapta az ajtót, potyogott a vakolat.

- Ne tartsanak attól, hogy messzire jut - jegyezte meg Gál. - A kapuban már várják a főkönyvelő urat.

Amikor bementünk a kapitányságra, Pető már az irodámban várt. Mint a sebzett orosz, oly vadul

40

meredt ránk. Azután felugrott a székről, amelyen eddig ült, és rohangálni kezdett a szobában.

- Lesz még alkalma sétálni, ne féljen - jegyezte meg csendesen Rózsa.

- Azért mondom - harsogott a főkönyvelő. - Engedjenek el, és ha jóindulatomra apellálnak, talán még elállók a feljelentéstől.

- Ugyanis arra gondoltam - folytatta Rózsa a maga kissé körülményes modorában -, csak arra gondoltam, hogy a Markóban is, a váci fegyházban is naponta sétálni viszik a rabokat. Persze, tudok olyan esetről is, amikor erre már nem kerül sor - sóhajtott.

- Mire gondolsz, Zolikám? - kérdeztem.

- Arra, hogy még az első séta előtt felkötik a delikvenst.

A főkönyvelő megtorpant. Hitetlenül nézett ránk.

- Kérem, kérdezzenek.

- Mióta kezeli ön a Kapor-cég könyvelését?

- Mióta a tulajdonos megbízott vele.

A főkönyvelő láthatóan megkönnyebbült.

- Milyen előzetes iratok alapján állította ki ezt a számlát?

Gál a főkönyvelő elé tartotta a szarugyárból hozott irományt.

- Nem kellett nekem előzetes irat. Dögöket adtam át, mindenféle elhullott jószágot, amit a beszerzőink hajtottak fel a vidéki gyepmestereknél, vágóhidaknál, állatorvosoknál. És minden esetben megnéztem a kényszervágási igazolványokat, nekem az elegendő volt.

- Azt hiszem, ön annyira fáradt, hogy már nem is tud visszaemlékezni a dolgokra, pihennie kell. Majd nyitattok egy szobát - mondta Rózsa. - Nem is kell messzire mennie. Itt az alagsorban lesz hely elég.

- Le akarnak tartóztatni?

- Már le is tartóztattuk. A közellátás érdekeit veszélyeztető bűncselekményt követett el akkor, amikor kellő igazolás nélkül húsárut vett át.

- Meg fogják keserülni - mondta eltökélt hangon a főkönyvelő.

41

Gál már tárcsázta is Dénes államtitkár telefonszámát.

- Itt rendőrség - jelentkezett Gál. - Kérem az igen tisztelt államtitkár urat, hogy ha van rá mód, adjon nekünk egy rövid jellemzést Pető főkönyvelő úrról.

Csend szakadt ránk, a hívott fél hosszan beszélt.

- Nem tudom, jól értettem-e önt, ha megengedi, megpróbálom megismételni az elhangzottakat. Tehát Pető úr komolytalan, inkorrekt ember, általában sok zűrös ügye van, és olykor, ha pácba kerül, az önök pártjára szokott hivatkozni, gyakran név szerint önre is, államtitkár úr. Igen ... Anyagi eszközöket nem szabad rábízni. . . Semmiféle felelősséget nem vállal érte sem ön, sem az ön pártja. Értem ... De mintha mi több esetben a Moulin Rouge-ban együtt láttuk volna önöket. . . Igen? . . . Szóval, olyan sodródó természet ez a Pető, valósággal ráakaszódik önre, megértem, ugyebár egy államtitkár barátjának lenni. . . nagy megtiszteltetés . . . Hogyan? Tehát mint minden újgazdag, a főkönyvelő úr is ... Meglep, amit mondani tetszik, nem hittem volna, hogy . . . darizó ... Mi az, hogy darizó? . . . Értem, szóval mindenkit meg akar vágni.

Pető felállt, és kikapta a kagylót Gál szolgálatkészen megnyíló kezéből.

- Szóval... én vagyok darizó? Jól van, öcsi, lógsz majd te, öcsi. . . Párbajképtelen!

Gál visszavette a kagylót.

-- Köszönjük, államtitkár úr ... Csak ennyit szeretünk volna tudni. Olyan erőszakos ez a főkönyvelő, bocsásson meg az önt ért inzultusért.. .

- Most pedig vallani fogok - mondta a főkönyvelő. - Éz a hús-dolog, semmiség. Ez pitiáner ügy, pár ezer gramm aranyat hozott. Van ennél érdekesebb dolog is a tarsolyomban. Menjenek ki az üzembe, és hozzák be ide Ravasz Lukácsot, a hetes művezetőjét, Vadász Elemért, a gépkarbantartó csoport művezetőjét, Szálai Virgilt, a termelés-ellenőrzési osztály vezetőjét és Kenderesi Bélánét, a főkönyvelőség pénzügyi ellenőreit. E személyekkel együtt. Dénes államtitkár úr utasítása szerint hét hónap óta

42

játoljuk a termelést. Az én szerepem ebben az volt, hogy a hibásnak minősített gyártmányok munkásai számára is teljes, sőt jutalommal növelt bért utaltam ki, Ravasz Lukács, a hetes műhely vezetője, a gyártmányokon alkalmazott gyári jelöléseket úgy összekeverte, hogy a rendelő soha nem tudott alkatrészeink között eligazodni. Vadász Elemér, a gépkarbantartó csoport vezetője a gyártmányok gépi jelölését végző présmintákat oly mértékben deformálta, hogy készítményeinek gyári száma felismerhetetlenné váljon. Szálai Virgil az ellenőrzésre kerülő mennyiségekből a roncsolt gyári számmal rendelkezőket kiemelte, majd egész szériákat irányított vissza beolvasztásra. Kenderesi Béláné, a pénzügyi ellenőr, rendszeresen átengedte azokat a fedezet nélküli kifi-

zetéseket, amelyeket egyrészt Dénes államtitkár úr, másrészt pedig Benkő és a pártkassza céljaira teljesítettem.

- Szép mese ez - mondta Gál. - De most a húsról beszéljen.

- Pitiáner ügy az egész . . . Van néhány emberünk, akik vidéken élő jószágot vásárolnak. Ezt az egyik Hús- és Zsiradék-hivatal vezetőjének adják át, ő pedig nagyban eladja a szarugyárnak. Minden szarvasmarha szabályos kényszervágási papírral érkezik hozzánk.

A főkönyvelő feldiktálta a neveket, címekeket.

A címekeket felkereső nyomozók megtalálták a szovjet egyenruhát, a bélyegzőfára felerősített szovjet fémpénzt, azt, amivel a falusi jegyző nyugtája is le volt pecsételve.

Ügy döntöttünk, hogy egyelőre nem kérjük Dénes mentelmi jogának felfüggesztését, hiszen tetten akarjuk érní.

Másnap viszont Pető segítségével felderítettük a cigaretta-panama ügyét is.

- Dénes bármikor, bármennyi cigarettát tudott szerezni, mindössze egy levelet kellett írnia, amelyben a gyárat felszólította, hogy nyugati jóvátétel céljaira bizonyos mennyiségű dohányárut indítsanak útnak a Józsefvárosi pályaudvar tranzitraktárába. Minthogy a fővárosi szállítmányok is ide futottak be,

43

.

a gyári könyvelés és a fuvarozási részleg közös fuvarleveleken indította útba a küldeményeket. Dénes minisztériumi levélpapírján kiadatási utasítást küldött a pályaudvari raktárházba, és onnan az árut a megbízottak átvették.

- És a nyugati jóvátétel?

- Azt a könyvelést senkinek sem fogják, kérem, megmutatni. Isten tudja, mennyi vándorolt valóban a nyugati hatalmakhoz és mennyi maradt itthon.

- A művésznő szerepéről semmit sem szólt.

- Erzsi, kérem ... nem osztott és nem szorzott. Pitiáner ügyletei voltak, néhány ezer cigaretta, egy-két mázsa bab, borsó. Csak éppen, hogy ő se legyen közöttünk fehér angyal.

A Moulin Rouge-ban látott 2. páholybeli társaságnak még egy tagja volt. Egy húsos.

Pető most először látszott komolyan gondolkodni.
Még nála volt a cigarettája, elővette, rágyújtott.

- Zárkózott ember. Róla senki nem tud semmit.
Üzleteibe közülünk senkit nem vont be. Szerelmes
Erzsibe, ezért jár közénk. Azt hiszem, mindannyiun-
kat, Dénest is beleértve, a zsebéből kifizetne.

- Arany? Drágakő? Mivel szokott fizetni?
Pető keserűen felnevetett.

- Adópengővel. Az Olasz-Magyar Bankban van
folyószámlája. Adópengő-folyószámla. Tessék, iga-
zodják el rajta.

Éreztük, a főkönyvelő most mindent kipakolt, több
mondanivalója már nincs. Tévedtünk.

- Uraim |- mondta -, egyetlen kérésem van.
Még egyszer szeretnék a Gundelnél ebédelni.

Egymásra néztünk.

- Megérdemli - mondta Gál. - Elkísérjük.

Jól emlékszem, ragulevest evett, fácánt, süllőt ros-
ton. Vörös és fehér bort hozatott. Búcsúzóul a pincér-
nek egy aranyláncot nyomott a kezébe.

- Lesz nekem ennél nehezebb, ne féljenek - bú-
csúzott tőle szívélyesen.

Most is csodálkozom azon, hogy mennyire termé-
szetesnek tartottuk kimerítő és minden részletre ki-
terjedő vallomását. Azt hiszem -| és ekkor fogalma-
zódott meg bennem a gondolat, talán éppen Gál nyo-

44

mozási módszere sugallta -, minden bűnöző bízik
bűntársainak önfeláldozó segítségében. Ám amikor
látja, hogy a tegnapi barátok saját bőrüket mentve,
milyen könnyűszerrel dobják oda őket, mintegy mar-
talékul, a törvény elé . . . akkor elborul az agyuk, és
csak az a gondolat vezérli őket: "Neki, a cinkosnak
se legyen jobb . . . Ha nálam inkasszálnak, fizessen
ő is . . ." Pető vallomását ez a bosszúálláshoz hasonló
indulat szülte. Mindenesetre azon voltunk, hogy ké-
sőbb a bűnper tárgyalásánál, az ítélet mérlegelésénél
a bíróság tudjon arról: Pető sok munkát takarított
meg nekünk . . .

De a tárgyalásig még sok víz lefolyt a Dunán. Ügy
döntöttünk, mindaddig, míg a teljes bandát nem si-
került felszámolnunk, nem szüntetjük meg a nyomó-
zást.

Mindenekelőtt a titokzatos húsipart kellett mik-
roszkópunk alá helyezni.

A húsiparos vállalata - nevezzük Fleischhacker-cégnek - hallatlanul pedáns könyvelést vezetett. Az adóhivatali könyvszakértők mindent a legnagyobb rendben találtak, minden tételről könyvelése volt, a feldolgozott szarvasmarhák és sertések járlatleveleit gondosan lerakták, sorszámolták, a feldolgozott hús mennyiségét három különböző helyen könyvelték, és az iratok alapján egyetlen gramm eltérést az előállított és az állami elosztónak átadott húsféleségek mennyisége között nem tudtunk felfedezni.

Ez a vállalat csak adópengővel dolgozott, munkáit is azzal fizette, mégpedig - eltérően a többi cégtől - nem adópengő-árfolyammal, hanem, amíg volt megfelelő címlet, adópengő-bankjeggyel. (Az adópengő amolyan kiegészítő valuta volt. Mindennap megállapították, hogy egy-egy adópengő aznap hány milliárd, billió vagy trillió inflációs pengőt ér. Ez a fizetési mód bizonyos könnyebbséget jelentett a dolgozóknak, mert az egyes cikkek adópengő árai lassabban emelkedtek a "rendes" pengővel kifejezett áraknál.)

A húsiparos ráadásul semmiféle nagyobb beszerzést sem eszközölt. Leltári feljegyzés szerint néhány gépet csináltatott az egyik üzemmél, a gépipari be-

45

rendezésekért hússal fizetett, de az ügyletlebonyolítást a közellátás tényleges érdekeire való hivatkozással az illetékes szervek engedélyezték.

A sok mindenre kiterjedő vizsgálat eredményeképpen tehát előttünk állt egy ember, aki ellen semmi nem szólt, csak az, hogy a mulatóbeli társaságban elég rendszeresen mutatkozott, és ismerjük a közmondást: "Madarat tolláról. .." Ráadásul azt is tudtuk, hogy Dénesék még a művésznőt is belekeverték néhány kétes, bűnös üzletbe, nehogy - Pető szavait idézve - "fehér angyalnak érezze magát". Elképzelhetetlennek tartottuk, hogy a Fleischhacker-cég tulajdonosát befogadták volna, hacsak nem tudják, nem sejtik róla, hogy neki is vaj van a füle mögött.

Mindezt könnyű volt megállapítani, de hosszú időbe telt, amíg felfedhettük az általa elkövetett súlyos deviza-bűntettet, és rábizonyítottuk cselekményeit. Ez azonban már jóval később történt.

A szovjet egyenruhában tevékenykedő bűnözőbanda működésére végül is a bíróság tett pontot.

Halál az expresszen

Egy alkalommal levelet kézbesített a postás. Közönséges kék borítékban egy irkalap, s azon néhány

sor... "Letelt a büntetésem ... Jól viselkedtem, hamarabb szabadultam. Élek - s az én múltammal ez a legboldogítóbb, amit elmondhatok magamról. A feleségem megvárt. Mással nem tudom meghálálni, megköszönöm, hogy az én viselt dolgaimat nem éreztették vele; hogy az elmúlt tíz-egynéhány év alatt emberi életet élhetett, és nevelhette gyermekünket, akit szörnyű botlásom idején várt. Nem hívom meg Önt mihozzánk, szeretném elfelejteni azt a néhány szörnyű hónapot. De ne tekintse ezt hálátlanságnak, inkább csak menekülésnek a szörnyű múlt elől. A börtönhatóságok hozzásegítettek ahhoz, hogy szabadulásom után képzettségemnek megfelelő munkakörben dolgozhassak, és noha erkölcsi bizonyítványomban letöltött büntetésem is szerepel, jelenlegi munkahelyem vezetőinél a börtönhatóságok bizonyos garanciát vállaltak értem. Még egyszer köszönöm Önöknek, hogy élek, hogy emberi szóval és logikával győztek meg arról, hogy beszélnem kell, vallanom, és akkor még alkalom nyílik jóvátennem a bűnt, amelyet botlásnak ma már én magam sem merek nevezni. V. V. tervező."

Elöttem a levél, és amikor újra az aláírásra nézek, felrémlik előttem az az idő . . .

A gyárak államosításának másod- vagy harmadnapján izgatott hang hívott telefonhoz. Egy távoli dunántúli kisközség postahivatalából telefonált valaki.

- R-gárdista vagyok - mutatkozott be a bejelentő -, lovas kocsival a vasúti viadukton haladtam keresztül, amikor az Európát átszelő expressz kocsijai

47

a mélyben tovarobogtak. Nagyon szeretek a távolodó vonat után nézni, most is azt tettem, és tessék elképzelni, a vonat alig haladt egy fél kilométernyit, amikor egy férfi zuhant ki az egyik kocsiból a vasútvonal mellé. Azonnal leszaladtam a töltésről és odafutottam. Kezdetben balesetre gyanakodtam, de amikor a kiesett embert megnéztem, nagyon meglepődtem. Nem azért, mert meghalt, hanem mert arca is, tarkója is, a felismerhetetlenségig össze volt roncsolva.

- Ebben semmi rendkívüli nincs - feleltem. - Vegye, kérem, figyelembe, hogy az expresszből ki-zuhanó test. . .

- Nincs, kérem, igaza - tiltakozott izgatottan a bejelentő. - A vonat talán negyven-ötven kilométeres sebességgel haladt. Ez az egyik. A másik: egyszerre nem eshet valaki az arcára is, a tarkójára is. Akár előre-, akár hátrazuhan, az egyik ütés nagyobb kárt okoz a másiknál. Ezen a holttesten viszont mindkét fej oldalon szinte egyforma nagy és súlyos sérülés látszik. Ezért is telefonálok egyenesen önökhöz. A községünkben nincs rendőrség ... és az ügyet rop-

pant gyanúsnaak találom.

|- Kérem, maradjon a holttest mellett, és senkit ne engedjen a közelébe. Most. . . van valaki a halott mellett?

- Egy vasutas járt arra, őt kértem meg . . . De sietek vissza, majd ketten vigyázunk . . .

Kisvártatva már kocsiban ültünk. Néhány Pesten maradó nyomozó azt a feladatot kapta, szerezze meg a határőrségtől az aznapi határátlépő személyek névsorát, és az expressz érkezésekor állapítsák meg, hiányzik-e valaki az utasok közül.

Mi Győr irányában haladtunk. A város előtt a helyi kapitányság két beosztottja várt ránk. Jelentkeztek és közölték, hogy velünk tartanak a baleset színhelyére.

A kisközségben a viaduktról valóban mélyen lehetett látni a vasúti pályát. Ott távol, fél kilométernyire egy fekvő testet, lovas kocsit és egy férfit láttunk. A férfi időnként felállt, és figyelmesen körülnézett, majd visszaült és várakozott.

48

Amikor közelebb értünk hozzá, felugrott. Elénk jött, és az igazolványunkat kérte. Szabályosan leigazoltuk magunkat, akkor engedett csak a fekvő test közelébe. Elsőnek az orvosunk hajolt a férfi fölé.

- Harmincöt, negyven év körüli férfi, feltehetően értelmiségi foglalkozású, a halál ezelőtt 5-6 órával állott be [- közölte. - A halál oka valószínűleg a vonatból történt kizuhanás közben elszenvedett sérülések, csonttörések, zúzódások.

- Az nem lehet - szoltam -, a telefonbejelentés ezelőtt mintegy három órával történt... A férfi ekkor zuhant ki, akkor még élnie kellett.

Az R-gárdista is nekem adott igazat. Kiszámítottam, hogy a vonat áthaladása óta 3 és fél óránál több nem telt el, tehát akkor a férfinak még élnie kellett.

- Ilyen hevenyészett vizsgálattal nem tudom a halál beálltának idejét percnyi pontossággal megállapítani - mondta az orvos. - De ez a férfi négy órája már biztosan halott. Még akkor is így van, ha esetleg csak három és fél órája zuhant ki a vonatból.

- Elképzelhető, hogy már holtan zuhant ki a fülkéből?

- Nézd -: mondta az orvos -, én csak a tények megállapítására szorítkozom. Feltételezéseket nem gyártok. Ez a férfi több mint négy órája halott, ez biztos.

- És a sebei?

Hosszas, alapos vizsgálódás után egyenesedett fel az orvos.

- Sok törés, zúzódás, belső vérzés, hogy melyik okozta a halált, így nem tudom megállapítani. Arra gyanakszom, hogy a tarkót és a koponya hátsó alsó peremét ért ütések okozták az áldozat halálát.

- Ütések? - Nem értettem az orvos megállapítását. - Milyen ütésekre gondolsz? Talán a zuhanás közben bekövetkezett sérülésekre?

- Zuhanás közben sokfajta sérülést összeszedhet az ember. Sok éles szélű, erőteljes és a töltés köveitől származó sérülés okozhat halált. De ezeket az inkriminált sérüléseket korántsem ilyen zúzalék okozhatta. Ezek az agyalapi csontok oly apróra van-

49

.

nak örölvé, mintha gumiba burkolt ólombottól származnának a fejet ért ütések.

- A lépcsőtől esetleg?

- Kizárt dolog. A holttest - ha el nem mozdították - most fejjel a mező felé hever. Tehát a vonat és a holttest közötti utolsó érintkező felület a férfi lába és a lépcső vagy az ajtó pereme volt. Ha a férfi a tarkójára zuhan, átfordul a fején, és gerinctörése, sérülése is keletkezik. De itt ilyesmiről - ahogy most látom - szó sem lehet. Ráadásul... nézzétek. Láttok vért szivárogni a sebekből?

Alaposan szemügyre vettük a testet. Valóban, a sebek kiterjedéséhez képest alig-alig találtunk vérfoltokat.

- Mi kell ahhoz, hogy az ember vérezzen? - kérdezte az orvos, miközben elrakta szerszámait, és a gépkocsivezető által a kezére csorgatott fertőtlenítő anyagban kezelt mosott. - Elsősorban vér. Másodsorban dobogó szív, amely a vért a testből kipumpálja. Ennél a férfinál a második vérzési feltétel a kizuhanás után már nem volt meg. Ez a férfi nem vérzett. Ez a férfi holtan zuhant ki a vonatból.

Technikusaink a férfinál található nyomok rögzítése után a holttestnél maradt irományok után kutattak. Ám a férfinál semmiféle okmány nem maradt. Sem útleveél, sem jegyzetömb, egyetlen papírlap, egyetlen fillér sem volt a zsebében. Nem messze a tetemtől egy borjúbőr aktatáska hevert. A táska bonyolult zárját jó idő után tudták csak a technikusok felnyitni. A kombinált zár felnyitása után csodálkozva néztünk

egymásra: a táska is teljesen üres volt.

A bejelentő feldiktálta az adatait. -

- Említette - mondtam neki -, hogy egy vas-
utas őrizetére bízta a holttestet, amíg eljött, hogy te-
lefonáljon nekünk.

- Igen, kérem - mondta a bejelentő -, csodál-
koztam is, amikor visszatértem, mert már nem volt
sehol az illető. Arra gondoltam, talán szolgálatba kel-
lett mennie, de azért is csodálkoztam, hogyan hagy-
hatta itt ezt a hullát, mikor jól látta ő is, hogy halálos
baleset történt.

- Adja meg a vasutas személyleírását - kértem.

50

- ötven év körüli férfi volt, mély hangon beszélt,
minden második szava káromkodás volt, nagy fekete
bajuszt viselt, középmagas volt, tagbaszakadt, erős.
És - bagózott.

- Bagózott?! Hát ezt honnan tudja?

- Állandóan sercintett, és olykor a szájába tömött
valamit, onnan gondolom. A fogai sötétbarnák voltak.
Én még eddig csak olvastam a bagózásról, azért is
nagyon csodálkoztam a dolgon.

Az egyik technikus lépett hozzám.

Kinyújtott tenyerét felém mutatta. Abban egy kis
papírlap, szakadt bldkkocska feküdt. Egy kettétépett
villamosjegy, a párizsi Métro feliratával.

- Az öngyújtózsebében találtuk - tájékoztatott
a technikus. - Gömböccé volt gyúrva, és meghúzó-
dott a zseb sarkában.

A győriek menetrendet is hoztak magukkal. A sár-
ga lapokról leolvastuk a vonat menetidejét, megállá-
pítottuk, hogy mikor indult el a Gare de L'Est pályá-
udvarról.

Közben a technikusok nagyítójukkal szemügyre
vették a jegyet.

- Jelentem, ezt nem tépték, hanem vágták ilyen
alakúra - szólt az egyikük. - Ügy fest, mintha aka-
rattal tették volna. Erre vall, hogy a jegydarab fontos
részeknél válik szét. Vagyis itt fenn a 9-es szám ép-
pen ketté van vágva, a vágás pereme pontosán követi
a keretvonalat, majd meredeken*véget is ér. Egyéb-
ként sem pénzt, sem cigarettát, de még gyufát sem
találtunk az áldozatnál.

Nagy port kavarva a hullaszállító is megérkezett.
A holttestet elhelyezték a kocsiban, majd mindany-

nyian visszatértünk Budapestre.

A főkapitányságon teljes utaslistával vártak bennünket. Az expressz pontos menetidőben lépte át a határállomást, tizenkét utas foglalt helyet a fülkében. A határőrségtől kapott felvilágosítás szerint az utasok között kilenc hazatérő magyar és három külföldi volt. A vámhivatal tisztviselői arról tájékoztattak bennünket, hogy mindegyiküknek volt útipoggyásza is.

A kihallgatott jegy vizsgálók előadták: véleményük

51

szerint menet közben senki sem szállt ki a vonatból, lehetetlennek tartják, hogy bárki kieshetett volna, és ők azt nem veszik észre. A vonaton tíz férfi és két hölgy foglalt helyet, és leszálláskor mindegyiküket látták, amint eltávozott.

A szerelvény már a rendező pályaudvaron várakozott. Négy kocsi állt, az egyik a Waggon Lits szabvány hálókocsija volt. A kocsikat rendkívül alaposan átkutattuk, de semmi érdemlegest nem találtunk. Intézkedésünkre a MAV a kocsikat mégis félreállította, és másnap már négy másik vagonból álló szerelvény indult hosszú, szinte egész Európán át vezető útjára.

A vonatszerelvény újabb átkutatása után ismét a bejelentéstevővel beszélgettünk. Kérésünkre szívesen vállalkozott arra, hogy néhány napot a fővárosban tölt, és bármikor a rendelkezésünkre áll.

- Ne haragudjanak - mondta az egyik megbeszélésen -, de nem hiszem, hogy az a személy, aki a vonatból kizuhant, Magyarország területén szállt volna fel a szerelvényre. Sokat töprengtem ezen az ügyön, és arra a megállapításra jutottam, hogy ha az illető magyar állampolgár, tehát külföldről tér haza, akkor biztosan értesítette volna érkezéséről a hozzátartozóit. Ha azonban külföldi állampolgár, aki csak át akart utazni az országon, akkor hiába keressük. Amíg határon túlról nem jelzik, hogy eltűnt, amúgy sem lehet a nyomára bukkanni.

- Erre már mi is gondoltunk - válaszoltunk neki -, de a dolog nem ennyire egyszerű . . . Mert ha külföldi, akkor miért itt nálunk végeztek vele, miért nem az országhatár előtt, ahol viszonylag könnyebben juthatnak fel a vonatra és távozhatnak is onnan? Ha pedig már végeztek vele . . . miért kellett kidobniuk a vonatból?

Megállapodtunk: ezek azok a kérdések, amelyekre egyelőre nem tudunk választ adni. Egyetértésre jutottunk viszont abban, hogy az áldozat már a határ-

állomás előtt halott volt, feltehetően így csempészték át. Valószínűnek látszott, hogy valaki - esetleg éppen a gyilkos -- a halott okmányaival lépett magyar földre.

52

A határőrség készséggel rendelkezésünkre bocsátotta a határon átkelt személyek részletes adatait. Elhatározásunk szerint végigjártuk a különböző vállalatokat, gyárat, érdeklődtünk afelől, vajon jelentkezett-e valamennyi külföldön járt alkalmazottuk a hazatérése után?

Az egyik gyárban három nap múlva is azt jelentették, hogy pénzügyi főosztályunk, akinek a vonattal kellett volna hazatérnie, mindeddig nem kereste fel a vállalatot.

Kiszálltunk a helyszínre, és személyleírást igyekeztünk szerezni a nem jelentkező férfiről. A kapott adatok alapján úgy látszott, e vállalat alkalmazottját találtuk holtan a vasútvonal mentén. A holttest azonosítását nagyban megnehezítette az, hogy az eltűntnek nem voltak hozzátartozói.

Mindenesetre a munkát most már meg tudtuk kezdeni. Ujabb bökkenővel néztünk szembe: a tisztviselő kiküldetésének idején a vállalat még magántulajdonban volt, s a munkásigazgató nem tudta megmondani, miért kellett az áldozatnak nyugatra utaznia.

A vállalat volt tulajdonosát hiába kerestük a lakásán: a gyár állami kezelésbe vételének napján eltűnt. Feltehetően disszidált, legalábbis itthon, Magyarországon nem tudtunk sem az ő, sem pedig a családjának a nyomára bukkanni.

Volt tehát egy holttestünk, egy párizsi metrójegyünk, egy eltűnt pénzügyi főosztályunk, egy hiányzó vezérigazgatónk, egy bejelentőnk és egy eltűnt nagy bajszú vasutasunk (az a férfi, aki, amíg az R-gárdista nekünk telefonált, a holttest mellett maradt).

Ma úgy tűnhet, egész sereg nyommal rendelkezünk, akkor azonban jól láttuk, hogy ezek csak puszta adatok, amelyek úgy kerültek egymás mellé és egymással kapcsolatba, mint egy kevert pakliban a rendszertelenül sorakozó kártyalapok.

Másnap mindenesetre felkerestük a Pénzügyi Központot. Nagy szó: ott már jó néhány kommunista bankszakember is dolgozott, akik készséggel segítettek nekünk eligazodni a szövevényes pénzügyekben. Egyikük azonnal meghallgatta az ügyet, és így szólt:

53

- Kérem, szíveskedjenek megmondani, hogy az áldozat munkaadójának volt-e valahol nyugaton, esetleg éppen Párizsban vagy Bécsben bankszámlája? Valamint azt is szíveskedjék megmondani, hogy a szóban forgó számláról volt-e az áldozatnak utalványozási joga?

- Ezt mi is nagyon szeretnénk tudni.

- Márpedig - mondta a pénzügyi szakértő - ebben a pillanatban ez a legfontosabb kérdés. Hiszen számos magyar nagyiparos, gyáros a hazai piacokon szerzett pénzét nyugati valutákba fektette, illetve nyugati bankokban igyekezett elhelyezni. Számukra ez létkérdés volt, hiszen nagyon jól tudták, hogy valamikor sor kerül majd a gyáraik államosítására. Nyilvánvaló, hogy ezek az urak a saját érdeküket tartották szem előtt, és úgy gondolták, mindaddig, amíg a hazai piacon haszonnal termelnek, itthon maradnak, de abban a pillanatban, amikor itteni tevékenységük akadályba ütközik, disszidálnak, és kint igyekeznek új egzisztenciát teremteni maguknak.

- De kérem - mondtam -, az áldozat korántsem tűnik tőkésnek. Főtisztviselő lehetett, de nem társtulajdonos.

- A tőkésvállalatnál nemcsak a vezérigazgatónak van utalványozási joga. Egy-egy nagyvállalatnál két-három ember önállóan is gazdálkodhat a gyár pénzeszközeinek egy részével. Nagyon precízen meghatározzák, milyen nagyságrendű összeg az, amellyel egy-egy ilyen magas állású alkalmazott bánhat, de a megállapított határig szabad keze van. El tudnám képzelni például, hogy az említett gyár exporttermékeinek ellenértékét - titkos megállapodás alapján - a vezérigazgató egyik meghatalmazottjának kezeihez fizették ki. Namármost. Tegyük fel, hogy az áldozat az eltűnt főtisztviselő, aki teljhatalmú megbízatással rendelkezett. Tegyük fel, hogy átvette Párizsban az igazgató nevére utalványozott összeget, elhelyezte egy bankban, hazaindult, és útközben értesült az üzemek államosításáról. Lehet, hogy emiatt ölték meg.

- Megbocsásson - mondtam -, nem értem az okfejtését.

54

- Pedig ez igen fontos. Tegyük fel: az áldozat felveszi a pénzt, elhelyezi a bankszámlán, amelyen az ő neve szerepel utalványozóként, vagyis tulajdonosként. Azért az ő neve, hogy az igazgató teljesen fedve legyen, és ha a számla léte kitudódik, ne lehessen ellene eljárást indítani. Tehát a főtisztviselő neve

nem több egyszerû jeligenél. Az a jelige, amelyre a bank fizet. Ám ez aláírással "súlyosbított" jelige is lehet. A bank nem elégszik meg azzal, hogy az áldozat nevében történik az utalás, hanem annak aláírását is megkívánja. Képzeljük azt, hogy az államosítás hírére valaki megkísérelte a kinti bankszámlán levő pénzt felvenni. A bank azonban a főtisztviselő aláírását is kérte. Ő pedig nem állt kötélnek, hiszen jól tudta, hogy az az összeg a gyárat, illetve most már az államot illeti. Megtagadta az utalvány aláírását. Ezért megölték . . .

- Valami nem stimmel - mondtam szomorúan.
- Tegyük fel: önnek van igaza, megölték, mert nem akarta az utalványt aláírni, nem akarta a pénzt a bankból kivenni és az illetéktelenné vált igazgatónak átadni. És most?! Most fel tudják a pénzt venni? Nem! Hiszen most már nem is él az, aki a pénz fölött diszponálhatott volna.

- Igaza van az elvtársnak - mondta felvilágosítónk. - Azt hiszem, nagyon elragadott a fantáziám. Bocsássanak meg, de ez az ügy annyira egyszerűnek látszik pénzügyi szempontból. . . Nem tudtam kivonni magam a hatása alól.

Lógó orral mentünk vissza a kapitányságra. Azon sem csodálkoztunk, hogy kiderült, sehol az országban nincs olyan nagy bajuszú vasutas, akire a bejelentést tevő R-gárdista adta személyleírás ráillene.

Néhány napig egy helyben topogtunk, semmiféle nyomot nem tudtunk felfedezni.

Egy csonka hét sem telt el, amikor a lapok baleseti krónikájában érdekes hírre bukkantam:

"Vasutas a síneken. A Kelenföldi pályaudvar és a Déli pályaudvar közötti vasúti alagútban a személyvonat halálra gázolt egy ismeretlen, vasutas egyenruhát viselő férfit. Az áldozat személyazonosságát nem lehetett megállapítani."

55

A holttestet a Bonctani Intézetben néztük meg. Negyven-negyvenöt év körüli férfit mutatott az ör. Pufók arcán rettenetes erejű ütések nyomai látszóttak, nagy bajusza csapzottan borult ajkaira.

- Ekkora ember - mondta az ör -, ekkora ember és alig vérzett.

Egymásra néztünk. íme, a vasutas, akit kerestünk. "Alig vérzett..." - hátha már nem is élt, amikor a vonat keresztülrobgott felette.

A rendőrorvosi vizsgálat is ezt a feltevést igazolta.

A tarkójánál levő csontok éppúgy apró törmelékké zúzódtak, mint az expressz mellett talált ismeretlen holttesten.

Íme, még egy holttest, és nem tudjuk, miért kellett meghalnia, nem sejtjük, mi a bűnügy magva, milyen célokért ölik a tettesek áldozataikat.

A szóban forgó gyárban most már az összes rendelkezésünkre álló, a gyár termelésével foglalkozó iratanyagot elővettük. A tőkés nagyvonalúan adminisztrált, hiszen semmi érdeke nem fűződött ahhoz, hogy üzleti manipulációiról alkalmazottai pontos képet nyerjenek.

Úgy tűnt, az üzleti könyvek semmi tényleges segítséget nem nyújtanak. Végül az egyik svájci kereskedő nevét viselő dossziében furcsa feljegyzésre bukkantunk.

"194 . . . február 12. 1200 készlet kiment. Horizont elszámolás. T. utazzon metróra. Jegyet átvette."

Értetlenül néztünk egymásra. E pillanatban egy férfi lépett a szobába, köszönést morgott, a nyitott páncélszekrényhez ment, kivett egy dossziét, köszönt, és mint aki a dolgát jól végezte, kifelé indult a szobából.

Mindezt olyan természetesen művelte, hogy csak az ajtó becsukódása után tértünk magunkhoz. Utána-siettünk, az egyik mellékhelyiség előtt utolértük.

- Jöjjön, kérem, vissza az igazgatói irodába - mondtuk.

Méltatlankodott, majd amikor látta, hogy semmi-képpen nem szabadulhat, velünk tartott.

A dosszié - amelyet magával vitt - "Hazai követelések", "Horizont ügyletek" feliratot viselt. Míg a

56

többi iratrendezőben szabályos üzleti levelek voltak, ebben csak hevenyészett, papírdarabokra rótt feljegyzések rejtőztek. A feljegyzések számcsoportokat alkottak. Néhány bejegyzésen látszott, hogy a számcsoportok egyik részét korábban, másik részét később írták a papírra. Volt olyan számcsoportos cédula is, amelynek utolsó két-három jegyét írták csak később a sorba.

- Mi szüksége van, kérem, erre a dossziéra? - kérdeztük a férfit.

Alaposan zavarba jött.

- A vállalat ügyeit ellenőrzöm - mondta -, és néhány könyvben a "Hazai követelések" dossziéra

való utalás van.

- Jól van - mondtuk -, akkor menjünk talán azokhoz a könyvekhez. Mi is kíváncsiak vagyunk azokra a bejegyzésekre.

Ketten kísértük a férfit az irodájába. Ott egy ideig keresgélt, azután kijelentette: "Nem találom, kérem, azt a könyvet..."

- Járt már külföldön a gyár megbízásából ön is?
- kérdezte Péteri.

- Nem, kérem,, csak a pénzügyi igazgatónk szokott kiutazni.

- Meg tudná mondani, mikor küldték, milyen ügyek tették szükségessé a rendszeres kiutazást?

- Kis pont vagyok én, kérem szépen - mondta szerényen a tisztviselő -, nem tudok én ilyesmiről.

- És ön ... hol járt az államosítás másodnapján?

- Itt... benn voltam, kérem.

Elkértük a jelenléti ívet, de hasztalan kerestük, nem találtuk benne a tisztviselő nevét.

Az ügy egyre érdekesebb lett. Azon, az általunk kért napon zuhant ki ugyanis a holttest az expresszből.

E pillanatban csengett a telefon. Az üzemi központ érdeklődött a tisztviselő után. "Egy férfi keresi igazgatótan a városból, már harmadszor telefonál - mondta a telefonközpontos nő -, állandóan lekap a, tíz körmöről, nem hiszi el, hogy a hívott fél el van foglalva."

- Kapcsolja csak ide a vonalat - mondtam.

57

Rekedtes, parancsoláshoz szokott férfihang jelentkezett.

- Megvan már az a három számcsoport? - kérdezte ingerült hangon.

- Sajnos, nem találom - mondtam -, de majd keresem.

Kattant a telefon. A hívó fél letette a kagylót. Felismerte, hogy nem a tisztviselővel, hanem idegen emberrel beszél.

- Ajánlom magának - szóltam a tisztviselőhöz -, most már haladéktalanul mutassa meg nekünk is azt a három számcsoportot és közölje gyorsan, ki az,

akinek a számára maga itt a gyári iratokból magánmegbízásokat teljesít.

- Nem hagyom magam provokálni - mondta a tisztviselő. - Engem nem lehet beugratni.

- Jól van, barátom - álltam fel -, nem akarom én magát provokálni. Úgy látom, alaposan belekeveredett ebbe az ügybe. Tehát -| minthogy állami vállalat bizalmas titkairól idegeneknek akar felvilágosítást adni, a népgazdaság érdekeit súlyosan sértő bűncselekmény gyanúja áll fenn, és ezért letartóztatom.

Ismét csengett a telefon.

Felvettem a kagylót. Nem szóltam. - Halló, az istenit - harsogott a kagylóból az előbbi hang. - Maga az, barátom? Ki volt az előbb a kagylónál? Valaki a maga nevében beszélt!

Hallgattam.

- Szólaljon meg az istenért, és diktálja le azt a számcsoportot!

Kinyúltam, magam mellé rántottam a letartóztatottat.

Kezébe nyomtam a kagylót, Miklós már a pisztolyt is rászegezte.

- Nincsenek meg a számok - mondta a tisztviselő. - Hiába keresem, nem tudom előkeríteni őket.

- A "Hazai" dossziét keresse, és benne a Horizont-ügyeket. Ott van a páncélban. Azt mondják, jobbra, a tűzoltási tervdokumentáció alatt.

Lebillentettem a telefont.

58

h

- Ide hallgasson, végre - mondtam a tisztviselőnek. - Van itt egy bűnügy, már két halálos áldozattal. Nem hazudok magának - nem tudjuk ki, és azt sem sejtjük, miért gyilkolt. De két halott van. És mi mindent megteszünk azért, hogy a gyilkosokat bírások elé juttassuk. De embert nemcsak múlt időben lehet ölni, hanem jövő időben is. Vessen számot azzal, ha mi nem tudjuk, miről van szó, azt sem tudjuk megakadályozni, hogy a harmadik gyilkosságot is elkövessék. Nem tudjuk megakadályozni, pedig mi magát is kérdeztük. Ha maga elhallgat valamit, és megölnek egy harmadik személyt, annak a halálában már maga is részes. És akkor semmi sem menti meg a kötélről.

Ismét csengett a telefon.

A tisztviselő halottságpadtan nyúlt a kagylóért.

- Nem . . . igazgató úr ... nem tudok semmit mondani.

Letette a kagylót.

- A termelési igazgató telefonált - mondta a tisztviselő. - Tízezer dollárt ígért, ha megszerzem a számcsoportokat.

- Miért kell az neki?

- Nem tudom . . . , tényleg nem tudom. Csak annyit tudok, hogy Bécsben, amíg az expressz állt, találkoztam a vonatban a pénzügyi igazgatóval, az unokatestvérével. Annak fejből kellett volna a számokat tudnia, de elfeledte. Amikor megtudta, hogy államosították a gyárat, úgy döntött, nem tér vissza Magyarországra. Ezért jött haza a termelési igazgató az ő irataival.

- Most hol van az igazgató úr?

- Nálam . . . aludtak.

- Aludtak?

- Igen, kérem.. . Mert az igazgató úr nagybérlő olt a Dunántúlon. A földjeit szétosztották, az ottani agyonát felszámolta, csak a volt parádéskocsisát

hozta magával.. . Nálam aludtak. Mást nem tudok mondani. Tízezer dollárt ígért, ha megtudom a számokat.

-| És maga?

- Nem is gondoltam arra, hogy ebben az ügyben ... már gyilkosság is történt.. . Nálam aludtak.

59

Tegnap megadtam neki az első számcsoportot, az a "Telekkönyvi iratrendező" hátoldalára van írva. Illetve nem is neki, hanem Jánosnak, a parádéskocsisnak adtam oda. Azokról a számokról csak annyit tudtam, hogy valami kinti vállalat hajlandónak mutatkozott fizetni, ha pontosan közlik, milyen szállítmányokat kaptunk. De az a kisebb összeg. Állítólag csak 270 000 dollár . . . Azt mondta a termelési igazgató úr, hogy ez a számcsoport az igazi. Több mint kétmilliót ér...

Nem értettük a dolgot. Intézkedtünk, hogy a "termelési igazgatót" tartóztassák le, azután rohantunk vissza a Pénzügyintézeti Központba.

A készséges szakértő figyelmesen meghallgatta a mondanivalónkat. Azután szemügyre vette a szám-

csoportokat, jó ideig töprengett, majd így szólt hozzánk . . .

- Már elnézést kérek... De tudom, az ügyben két halott is van . . . Nem találtak valamelyik hullánál egy olyan papírt, amelyen 3-4-jegyű számok voltak?

- Nem mondtuk a múltkor? Találtunk, kérem, az első holttest zsebében egy furcsa mód kettévágott metrójegyet. A szakértőnk fel is hívta a figyelmünket arra, hogy azt a jegyet nem véletlenül tépték ketté, hanem - szerinte - ollóval figyelmesen kettévágták . . .

- Na, kérem - mosolyodott el vendéglátónk. - Nyugaton még a náci időkben kialakult egy gyakorlat, mégpedig azért, mert egyes betétesek nem kívánták magukat még a bankjuk előtt sem megnevezni. E gyakorlatnak az volt a lényege, hogy a betétes olyan jeligét választott, amelyből a személyazonosságát feltétlenül meg lehetett állapítani - és a nevét mégsem kellett a pénzügyi intézet rendelkezésére bocsátania, így a bank is jól járt: hosszú időre nagy értékeket bíztak a kezelésére, és a betevő is jól járt, biztos lehetett abban, hogy a szóban forgó értéket bizalmas letétként kezelik. Főleg a náci állam haszonélvezői, politikusai vették igénybe ezt a lehetőséget, így senki nem tudta meg, hogy ők már az elkövetkező, a veszített háborút nyomon követő helyzetre

60

biztosítják magukat. Feltehető, sőt bizonyosnak látszik, hogy a francia és svájci bankok ezt a gyakorlatot ma is életben tartják. Most a demokráciákban, a szocialista fejlődés útjára lépő államokban levő tőkés rendelkezésére bocsátják ezt a lehetőséget. Például azt, hogy a betevő nem nevezi meg önmagát, hanem lead zárt borítékban egy számcsoportot. Ezt széfben helyezik el, a betevő ismeri a széf számát. Amikor pénzt akar kivenni, közli az értékszekrény fiókszámát, onnan előveszik a borítékot. Ekkor közli azt a számot, amelyet a borítékban feljegyezve megtalálnak majd. Ha minden összevág, megnyílik az út a pénz felé . . . Ez az eljárás oly módon is elképzelhető, hogy a széfben - például - egy fél metrójegyet helyeznek el, és az ügyfél a jegy másik részével igazolja magát, illetve azt, hogy jogosan rendelkezik a bankbetét felett. Ezekben az esetekben egy fél metrójegy akár - tízmillió dollárt is érhet. Azért pedig már "érdemes" lehet - akár - gyilkolni is.

Ügy éreztük, eljutottunk a megoldás képletéhez. A metrójegy szerepe tisztázódott, az is megvilágosodott, miért tűnt el az áldozat - az expressz utasá-

nak - minden személyi holmija. Feltehető továbbá, hogy a "vasutas" azért jelentkezett a kizuhant testet felfedező férfi - a mi informátorunk - előtt, hogy módja legyen még egyszer átkutatni a holttestet. A keresett jegyet azonban nem találta meg, tehát odébállt, feljött a fővárosba, hogy itt keresse tovább. Az igazgató - aki magával hozta a "vasutast" - feltehetően sürgette az ügy elintézését, mert érezte, hogy szorul a nyaka körül a hurok . . .

A kapitányságon lesújtó hírrel fogadtak bennünket. Az általunk keresett termelési igazgatónak - nyoma veszett. így aztán a már előbb letartóztatott tisztviselőt kértük magunk elé.

- Tulajdonképpen hálásnak kellene lennie, amiért letartóztattuk. Olyan ez önnek, mint az életbiztosítás. Ugyanis a maga "vasutasát", vagyis a volt parádés-kocsist, az éjszaka megölték. A termelési igazgató eltűnt, minthogy azonban a kívánt számokat és papírokat nem tudta megszerezni, biztosan Pesten tartózkodik. Amilyen megfontoltsággal kivégezte tulajdon

61

segítőjét, a volt "vasutast" - bizonyára ugyanolyan kiszámított módon tenné el önt is láb alól. No, de ez csak feltételezés. Ami viszont tény, arra nagyon figyeljen. Itt több százezer dollár forog kockán. Tegyük föl, maga nem segít nekünk, a volt gyáros felveszi azt a kinti pénzt, ehhez pedig maga nyújt neki segítséget. A mi törvényeink ilyen nagyarányú gazdasági kártétel esetében a legsúlyosabb büntetés kiszabását rendelik el. Gondolja meg: érdemes-e tagadni és menteni őket, hallgatni az ön által ismert titokról és magával vinni azokat - esetleg a sírba?

- Azt ajánlanám - mondtam -, tegyen kimerítő vallomást. Értse meg, nem tudjuk, mennyit szolgáltatott ki már azokból a nélkülözhetetlen számcsoportokból. Minthogy tetten értük a "Hazai követelések" dossziéjánál, a telefonnál, amelyen - az ön szavai szerint is - volt igazgatója hívta, továbbá, ha figyelembe vesszük, hogy ezeket a visszaszivárgott kártevőket ön rejtegette ... túlságosan sok szól ön ellen.

- Vallomást kívánok tenni - szólta a tisztviselő.
- Mindent, amit tudok, elmondok.

- Folyamatos vallomást kíván tenni, vagy inkább kérdezzük önt?

- Folyamatosan szeretnék vallani.

A jegyzőkönyvvezető leült kis asztala mellé. Kávét hozattunk, és meghallgattuk, rögzítettük a vallomást.

- A felszabadulást követő időkben állt a gyár. Amikor a szovjet parancsnokság a határon megtalálta a gépeinket és mozdonyt bocsátott rendelkezésünkre, hogy azokat visszahozzuk a fővárosba, a vezér magához hívatott. Figyelmeztetett arra, hogy rendkívül bizalmas munkakört kíván nekem biztosítani; működjek együtt a pénzügyi igazgatóval. Az én feladatomban az volt, hogy átvegyem a szovjetektől a gépeket. Az igazgató már akkor tudta, hogy a mi szállítmányunkba más magyar gyárak gépei is keveredtek. Az volt az első feladatomban, hogy minden gépet, amelyen nem volt rajta a mi gyárunk leltáremblémája, ilyen bádoglepkekkal szereljek fel. Mint műszaki szakértő utaztam a szállítmány elé, a feladatomban elláttam. Mintegy tizenkét-tizennégy vagonnyi szerszám-

62

gépet "adaptáltam" ily módon a gyár részére. A szovjetek, azt hiszem, nem is gondoltak arra, szinte az ő védelmük alatt legalább másfél millió békepengő értékű gépet szerzünk más gyárak vagyonából.

- Amikor a gépeket behoztuk a vállalathoz, elővették az eredeti leltárt, és felfektettek egy újat is a megnövekedett gépkészletről. Mindkettőt alá kellett írnom.

- Ez megtörtént. A pénzügyi igazgató ekkor magához hívatott, és közölte, hogy a gyár mélységesen elítéli azt, amit tettem, s fontolóra veszi, feljelentse-e a szovjet parancsnokságon a rablásaim miatt? Azt hittem, rosszul hallok, de a pénzügyi igazgató megnyugtatóan, hogy pontosan értem, mire gondolnak. Nagyon letörtem, ekkor konyakot hozatott és hangosan nevetve igyekezett megnyugtatóan, hogy mindezt csak egy buta emberrel szemben csinálnák így. Én viszont "okos" vagyok, nem vagyok a pénzem ellensége. A szabadságot is szeretem. Tehát jóvátehetem a bűnt, amit elkövettem. Nem kell mást tennem, mint a "Hazai követelések" dossziét úgy vezetnem, hogy abból senki semmit ne értsen meg. A büntetéstől való félelmemben elvállaltam.

- Egy éjszaka ismét összeültünk. Ekkor közölte velem, hogy a párizsi D. & D. Bankházban nagyobb letétünket kezelik. A titkos letét jellegű eljárással forgalmaz, az én dolgom, hogy a jellegűket - amelyek többjegyű számok - nyilvántartsam, valamint a nyugati üzletfelektől érkező levelek megfelelő titkos záradékát megfejtsem, és a kinti titkos követeléseket nyilvántartsam. Az elmúlt esztendő alatt mintegy kétmillió dollár került a D. & D. Bankház kezelésébe.

- Az államosítás után megjelent nálam a termelési igazgató. Közölte, hogy a D. & D. Bankház rendkívül előzékeny módon hajlandó a követeléseket abban az esetben is felszabadítani, ha a legutóbbi jel-

ige - egy félbevágott metrójegy - nincs a birto-
kunkban, mert elveszett. Mindössze annyit kértek,
hogy az eddigi ügyletek során alkalmazott összes jel-
ige-számcsoportot közöljük velük. Az én dolgom
mindössze annyi lenne, hogy ezeket a számcsoporto-

63

kat kiírjam a "Hazai követelések" dossziéjából. A ter-
melési igazgató azt is közölte, hogy az általam tett
szolgálat ellenértékeként 250 000 dollárt fizetnek ne-
kem.

- A dossziét az államosítást követő napok nagy
ellenőrzései során nem tudtam megszerezni. Az egyik
este a termelési igazgató egymagában tért haza. Na-
gyon dühös volt, hogy a számcsoportokat nem tud-
tam felkutatni. Teljesen kivetkőzött önmagából, mert
- mint mondotta - a parádéskocsisa alaposan be-
csapta őt. Már egy idő óta gyanakodott rá és a nyo-
mába szegődött. Így látta meg, hogy a vasutasruhát
viselő egykori kocsis a Déli pályaudvaron felszáll a
Jugoszlávia felé induló vonatra. Arra gyanakodott,
hogy Jánosnak sikerült a metrójegyet megszereznie,
és most szökik, hogy maga használhassa fel. Ő is fel-
szállt a vonatra - mondta a kereskedelmi igazgató
-, és "tisztázta" a helyzetet. Így János már nem tér
vissza, leutazik a sógorához, és onnan megy Auszt-
riába.

- Ez minden, amit mondani tudok. És még any-
nyit, a kereskedelmi igazgató megadott egy telefon-
számot. Ha a számcsoportok meglennének, itt hagy-
hatok neki üzenetet.

- A telefonszám: 33 . . 4. Egy női hang jelentke-
zik. Csak a találkozás időpontját kell bejelenteni,
semmi többet.

Felvettem a kagylót. - Ma este 22 órára kérjen
találkozót, mégpedig a Savoy Étteremben.
Tárcsáztam.
Női hang jelentkezett.

- V. úr részére egy üzenetet kell átadnom -
mondta a tisztviselő. - Kérem őt, legyen ma este 22
órákor a Savoy Étteremben.

Letette a kagylót.

Hatalmas apparátussal biztosítottuk a Savoyt. Este
tíz óra előtt tíz perccel már ott ültünk a tisztviselőt
körülvéző asztalok mellett. Az órák pontosan tízet
mutatott, amikor taxi állt meg a Savoy előtt. Egy
férfi lépett ki a kocsiból, majd lassan, óvatosan az
étterem felé indult. Az ajtóban megállt, körülnézett.

64

Azután határozott léptekkel a tisztviselő asztalához

sietett.

Miklós megszorította a karomat, és én magam is, mint a gutaütött, figyeltem az újonnan érkezett arcát, mozdulatait.

- Állati... - sóhajtott fel Miklós.

A vendég közben leült a tisztviselő mellé. Körülhordozta a tekintetét... és végül reánk nézett.

Az R-gárdista volt az informátorunk, aki telefonon értesített bennünket.

Már csattant is kezén a bilincs.

A főkapitányságon nem kertelt, és nem szépítette a dolgot.

- Igen, kérem, én voltam az ügyetlen, és ezért most fizetnem kell. A dolog úgy alakult, hogy az államosítás éjszakáján a vezérrel együtt, János kíséretében kiszöktünk az országból. Bécsben a szállóban várt minket a pénzügyi igazgató. Azt hittük, könnyű dolgunk lesz vele, de nem állt kötélnek. Nem volt hajlandó a jelige-metrójegyet kiszolgáltatni. Arra hivatkozott, hogy ő becsületes ember, és az a pénz nem a vezéré, hanem az Rt.-é, a részvénytársaság pénzével pedig csak a közgyűlés - illetve annak jogutódja - rendelkezhet.

Ekkor úgy döntöttünk, hogy Jánost rászabadítjuk az igazgatóra. A vezér harminc hold kanadai birtokot ígért neki. János átszökött a határon - én kísértem őt -, és vasutasruhában visszatért a határállomásra. Nem keltett gyanút, fel tudott arra a szakaszra jutni, ahol a pénzügyi igazgató utazott. János észrevette, hogy a szerelvény e kocsiját a rámpánál lecsatolták, ám a vonat "testéről" le nem választották. Az igazgatót erre - a szerelvényről még le nem választott vagonba hívta. Hogy ott fenn mi történt, nem is tudom. Én magam is a vasútállomáson tartózkodtam, amikor János a megállapított módon felhívta magára a figyelmemet. Odasétáltam a vagonhoz, János kihajolt, és a pénzügyi igazgató iratait a kezembe nyomta.

Én magam sem tudtam, hogy a vagon már lecsatolták, azt hittem, az igazgató továbbutazik majd a kigördülő szerelvényvel. - Ehelyett - a szerelvény

65

elrobogott, és a vagon ott maradt a pályaudvaron. Kisvártatva egy másik vonat érkezett, láttam, ahhoz csatolják az előbbi szerelvényről lemaradt pullmant. Közelebb mentem, ekkor az egyik határőr megállított. Igazoltatott; mit keresek a szerelvény közelé-

ben? Valamilyen ösztönnek engedve, a pénzügyi igazgató papírjait mutattam fel. "Azonnal szálljon fel a vonatra - utasított a határőr -, itt nem szabad csatangolni."

Felszálltam, és már indultunk is Pest felé. A középső fülkében rábukkantam a pénzügyi igazgatóra látszólag aludt, csak amikor jobban megnéztem, akkor láttam, hogy halott. A vagonban rajtunk kívül senki nem tartózkodott. Felnyaláboltam az igazgatót, és a vagonajtóhoz vonszoltam. Egy kanyar előtt kinyitottam az ajtót, és kilódítottam. A kanyarnál azután magam is kiugrottam: utolsó kocsi lévén a miénk, senki nem vett észre. Azonnal a közeli községbe siettem, és az üzletben vettem egy R-gárdista inget. Sikerült jó pénzért lovas kocsit is szereznem. Ezután azonnal felhívtam önöket telefonon, majd visszatértem a pénzügyi igazgató holttestéhez. Átkutatam, de semmit sem találtam nála.

Arra gondoltam, hogy esetleg Jánosra valaki felfigyelt, azért mondtam, hogy az ő őrizetére bíztam a hullát. Így akartam elérni, hogy ha valaki keresi Jánost, itt keresse, ahol nem találják meg, és ne Pesten, ahol esetleg a nyomára lehet bukkanni.

Amikor önök megérkeztek, mindent egy lapra tettem fel. Volt ugyan egy, a gyárban korábban szerzett R-gárdista igazolványom, de mindenképpen el szerettem volna kerülni, hogy önök gyanakodjanak reám. Számításaim abban is beváltak, hogy én igazoltattam önöket. Egy nemzetközi vonat mellett sétáló R-gárdista annyira megnyugtató látszatot kelt, hogy nem is igazoltatják alaposan. Bevált a számításom. Ott kellett önök mellett maradnom, hogy tudjam, előkerül-e az általunk nem talált metrójegy? Még jól is sült el a dolog, önök Pestre hozták, tehát hamarosan a fővárosba kerültem.

Már-már sikerült a párizsi bankkal felszabadíta-

66

nunk a követeléseinket. Azt mondták, hogy kiadnak minden pénzt, mindössze azt kérik - erről üzenet útján értesített Bécsből a vezér -, hogy legalább három, bármikori jelígeszámot közöljünk velük, de egyetlen hibás szám esetén megszakítanak velünk minden kapcsolatot. Ekkor kerestem fel tisztviselőket, ő nyújtott szállást is a számunkra, és úgy terveztük, ha a számokat sikerül megszereznie, velünk jön Bécsbe ... De amikor a telefonhívásomra valaki más felelt az ő nevében, megrémültünk: a rendőrség a nyomunkban van. Jugoszlávia felé akartunk disszidálni, János sógora az egyik ottani, határ menti községben lakik, az ő segítségére számítottunk.

Vigyázatlan voltam, mert sajnálkoztam afölött, hogy oda a pénz, tehát János nem kapja meg az ígért kanadai birtokot. Erre a kocsisom kijelentette, hogy

nem visz át a határon, menjek a szemem után, és ha nem tűnök el, kikészít.

A vagonon keresztülment egy rendőr, a kocsisom mondta, mindjárt utánamegy, és feljelent, hogy valuta van nálam.

Kinevettem. Dühbe gurult, felugrott, előrántott egy bikacsököt, hogy leüt. A szemei vérben forogtak. A mi szerelvényünket német, oldalajtós, folyosó nélküli vagonokból állították össze. Ebben a pillanatban befutottunk az alagútba. Lehajoltam, elugrottam János hóna alatt, feltéptem az ajtót, ő meg a sötétséget csépelte, persze nem talált.

A megnövekedett zajra megfordult, de akkorra már mögéje kerültem, és kilöktem a vonatból. Tudtam, hogy az ő részéről veszély nem fenyeget: az alagút itt roppant keskeny; a lépcső és az alagút fala között alig van valami hely.

Kelenföldön kiszálltam, és visszajöttem Pestre. A tisztviselőhöz már nem mentem fel, egy hölgyismerősömnél vártam a telefont.

Ez minden, uraim. A pénzünknek löttek. Én nagystílû élethez szoktam, nekem a nyomorra, a lemondásra semmi szükségem. Nem ragaszkodom az életemhez.

Megbízottunk a metrójeggyel, a vállalatvezető felhatalmazására, megjelent a párizsi D. & D. Bankház-

67

nál. A megkerült nemzeti vagyont pedig átutalták a Magyar Nemzeti Bank számlájára.

. . . íme: a titkot felderítő vallomástevő kiszabadult. Megbűnhődött, és most. tiszta lappal kezdheti újra az életet. Tudom, miért hív: szeretné, ha segítenénk neki elhelyezkedni. Félretolom hát a levelét, és a Nemzeti Bankot tárcsázom.

- Igen, garanciát vállalok érte - mondom -, minden garanciát, amit csak kívánnak. . . Nem, kérem, az az ember többé nem tér le a becsület útjáról.

Művészneve: Angelo

Tegnap este egyik művészbarátomnál voltam látogatóban. Régi fényképeket nézegettünk, egykori sikereit elvenítette fel, arról az időről beszéltünk, amikor még a főváros a háború utáni újjáéledés állapotában volt. Szórakozottan nézegettem a képeket, felködlöttek szemem előtt az egykori főváros beomlott házai, a lassan vánszorgó villamosok, és újra magam elé idéztem a sötét utcákat. Véletlenül a fényképeket

készítő mester emblémájára esett a tekintetem, s leolvastam a cégjelzést: "Angelo".

- Tudod te azt - fordultam barátomhoz -, hogy Budapesten egyidejűleg két ember is viselte valaha ezt a művésznevet?

Barátom kétkedve csóválta a fejét.

- Pedig, hidd el, igazat mondok. Ketten viselték ugyanezt a nevet, Angelo, a fotóművész csak dicsőséget hozott nevére, márkájára ... De az a másik ...

A másik Angelo ott élt a művész közvetlen közelében. Talán látták is egymást, talán olykor az utcán egymás mellett haladtak el. Karnyújtásnyira éltek egymástól, de útjaik soha nem keresztezték egymást. A fotós Angelo ugyanis mindenkor szigorúan becsületes volt. A másik viszont... á kötélén fejezte be pályafutását.

... A nagy sorozat úgy viharzott a városra, mint amikor egy bokszoló támadásra lendül és megsorozza ellenfelét. A Debreceni Textilművek budapesti raktárával kezdődött: 20 vég selyem tűnt el. Még javában dolgoztunk a színhelyen, amikor újabb betörés híre érkezett. A Somogyi Béla út 3. számú házban levő cégtől ismeretlen tettes 10 vég ballonvásznat lopott. Alighogy befejeztük a Textilműveknél a szemlét, átmentünk a Somogyi Béla útra. Ott éppen

69

jegyzőkönyvbe rögzítettük a tapasztalatokat, amikor újabb betörésre hívták fel a figyelmünket. Ezúttal a Kecskeméti utca egyik szabóságába látogatott az ismeretlen banda: hatvan méter öltönyszövetet zsákmányoltak. Elvittek még két vég bélésanyagot is. Még a helyszíni szemlével sem végeztünk, máris újabb színhelyre kellett kiszállnunk. Innen negyvenöt méternyi ruhaszövet tűnt el.

A banda a szabóságokra specializálta magát. Másnap már azt hittük, megszakad a büntettek sorozata, ám harmadnap ismét csengett a bejelentő telefonja. A Petőfi Sándor utcai szabóság jelentkezett. A műhelyből negyvennyolc méter ruhaszövet tűnt el. A Molnár utcai betörésig másfél nap telt el, onnan negyvenöt méter angol szövetnek kelt lába. Két nap múltán a Váci utcai szabóságba szálltunk ki, de az eltűnt hatvan méter anyagnak bottal üthettük csak a nyomát. Aztán ismét hívtak minket: az Egyetem utcai szabóságból hetvenöt méter kitűnő ruhaszövetet vittek el a hivatlan látogatók ...

Most úgy tűnt, mintha egy kicsit leállt volna a társaság. Módunk és alkalmunk nyílt arra, hogy a külföldi betörések azonos kísérőjelenségeit megkeressük és választ adjunk arra az első és legfontosabb kérdésre: hány banda garázdálkodik itt tulajdonkép-

pen?

A betöréseket kivétel nélkül nagy szakértelemmel, de primitív módon követték el. Általában "riglihúzással" dolgoztak, vagyis a legegyszerűbb, leggyorsabb és a lakatos szakmát nem ismerő betörők között leggyakoribb behatolási módot választották. Ez minden bűnesetre egyformán jellemző volt. Az is közös, jellemző tünet volt, hogy a tetthelyeken semmiféle nyomot nem találtunk: sem ujjlenyomatot, sem más, általunk felhasználható bűnjelet, olyat, amelyekből a tettesek személyére következtetni lehetett volna.

Minden betörés után olyan nagy mennyiségű holmit raboltak el a tettesek, hogy feltételezhető volt, valamilyen szállító járművel rendelkeznek.

Már az első betörések után felkerestük az ismert orgazdákat, de az általunk keresett anyagból semmit nem találtunk náluk. Arra gondoltunk, talán a falu-

70

si, a vásározó kereskedelemben próbálják a holmit értékesíteni. A nyomozók végigjárták a különböző vásárokat és vidéki kupeceket, de az eltűnt áruknak így sem bukkantunk nyomára.

Ez is azt bizonyította, hogy egyetlen banda garázdálkodásával állunk szemben, vagyis a sorozatos bűncselekményeket ugyanazon személyek követték el. Ezek a bűnözők - következtettünk - nagyszerű és minden gyanún felül álló orgazdával rendelkeznek, bizonyára annak segítségével értékesítik az elrabolt szöveteket. Eddig jutottunk és nem tovább. A városban akkor még tobzódtak a nyilas hatalombitorlók által szabadon engedett rabok, sok bujkáló nyilas és SS-katona rontotta a közbiztonságot; közöttük megtalálni a mi bandánkat roppant nehéz kísérletnek ígérkezett.

Így aztán a hagyományos módon láttunk munkához. Azokat kerestük, akik túlságosan nagy lábon éltek, mulatoztak, akik az éjjeli lokálok és mulatók törzsvendégei voltak.

Kimondhatatlanul nehéz volt a mulatóhelyeken tapasztalt jelenségekből valamiféle következtetésre jutni. A felszabadulást közvetlenül megelőző időkben a főváros gyakorlatilag a szabad rablás színtere volt.

A fasiszta csöcselék kilószámra zsákmányolhatott

aranyat, ékszert, pénzt, szövetet, ruhát, briliánst,

minden árura akadt vevő, és így mindenki - pén-

' zért - igazolást is tudott szerezni arról, honnan a vagyona.

Ma is jól emlékszem arra az éjszakára, amikor az egyik legelegánsabb bárban hajnal felé találkoztam Angelóval. Akkor még nem tudtam, hogy ez a neve. Csak azt láttam, hogy nagy társaság üli körül a pódiumot, amelyen az égővörösre festett hajú ifjú dizőz adja elő számait. A társaság asztalai mellett a székeken, a földön, az asztalon ezüst vödörben hűlt a pezsgő, különpincérek látták el a szolgálatukat, s ennek a mulatozó csoportnak a tagjai között sok neves művészt is észrevettem. S ami a legjobban meglepett, ezek a főszerepekhez szokott emberek most kivétel nélkül - mellékszereplők voltak csupán. Az élet, ez a legjobb rendező, amelynek mindenre kiterjed a

71

gondja, most sem tagadta meg önmagát; mintha egy keleti kényúr lakomáját akarta volna bemutatni, oly gazdag és színes volt itt minden.

A csoport közepén egy karcsú, sötét ruhás, vakító ingű férfi ült vagy inkább feküdt egy karszéken. Át-szellemült arccal nézte a dizőzt, aki a második szám éneklésébe is belekezdett. A csinos nyúlánk férfi - gőzölgő pezsgőspalackot emelt a magasba, és miután a habot a pezsgősvödörbe lötytyintette, az üvegből ivott a művésznő egészségére.

A művésznő szemmel láthatóan maga is a jelenet hatása alá került. Amit korábban soha nem szokott megcselekedni, most otthagya mikrofonját, és a fiatalemberhez lépett. Lekönykölt az asztalára, lehunyta pilláit, és mély, érzéki hangon énekelni kezdte a divatos slágert:

"Te vagy a fény az éjszakában ..."

A sötét ruhás vendég, ekkor magasra emelte a kezét. Tízszer nyitotta ki, tízszer zárta ökölbe ujjait. Már érkezett is a boy, már le is tette a mikrofonállvány mellé az ötven szál égővörös rózsát.

- Ki ez a maharadzsa?- kérdeztem az egyik felszolgálótól.

- Hát nem ismeri, felügyelő úr? Nagy pénzeket keres. Angelo, az artista.

Közelebb mentünk. A pincérek, felszólításra sem várva, székeket hoztak, asztalt terítettek a számunkra. Már is előttünk volt egy pezsgősvödör, s benne egy üveg száraz francia pezsgő.

- De kérem - tiltakoztam a pincéernél -, én ilyesmit nem rendeltem!

Angelónak jó füle volt, halkán mondott szavaimra is felfigyelt. Felállt, fenyegetően mellém lépett.

- Itt csak én rendelhetek. Igyatok!

Fellépése hallatlanul magabiztos volt. Nem ismert engem, én sem őt, nem is kérdezte, kik vagyunk, de megéreztem, ha nem akarok verekedést, most töltenem és innom kell.

Fenekig ürítettük poharainkat.

- Azért mondom! - mosolygott most már Angelo.
- Ma mindenki az én vendégem. Marianne kedvéért

72

vagyunk itt mindannyian. Ma kapta Marianne az első igazi szerepét!

Egy ideig ott üldögéltünk, láttuk, hogy Angelo és a művésznő nem tudnak egymással betelni, láttuk, hogyan bontatnak vadidegenek új és új pezsgőket, hogy rendelik minden skrupulus nélkül a Napóleon-konyakokat, bontják az eredeti skót whiskyket, hogyan válik az egész társaság mind részegebbé.

- Mekkora lesz itt a ceħ? - kérdeztem a pincért.
- Elment, visszatért, egy papírlapot helyezett elém:

"300-400 USA-dollár."

Felálltam, eljöttem.

A kapitányságon kikerestük Angelo lakcímét, és gyorsan felderítettük, honnan származhat a pénze. Azt meg tudtuk állapítani, hogy egy-egy esti fellépti díja horribilis összegre rúg, a művészcsoporthoz, amelynek a feje, egy élő nővel labdázik, valóban életveszélyes körülmények közepette. De az esténkénti 30-40 gramm arany vagy több dollárnyi horribilis fellépti díjból sem telnék ilyen mulatozásra. A közelben lakók azután elmondták, hogy Angelo a felszabadulást közvetlenül megelőző és az azt követő időszakokban sokszor tért haza rablott vagy legalábbis feltehetően rablott holmikkal. Volt, aki szerint egész vagonnyi árut lopott és abból él.

Sajnos, a bejelentéseknek egy közös alapvető hiányosságuk volt: senki sem tudott hitelt érdemlően bizonyítani semmit.

Éppen azon voltunk, hogy kiterjesztjük a nyomozást Angelo viselt dolgaira, amikor újabb betöréssorozat kezdődött.

Elsőnek egy Szemere utcai lakásba törtek be: szőnyegeket, bundákat, rádiót, férfiruhákat, hatalmas mennyiségű aranyat zsákmányoltak. Semmiféle nyomot sem találtunk: a tettesek kesztyűben dolgoztak.

Hasztalan próbáltunk tanúkat felkutatni: noha a cselekményt nappal követték el és a rablott értékeket

bőröndben szállították magukkal a tettesek - senki sem akadt, aki látta volna őket.

Másnap az Apponyi térre kellett kiszállnunk. Hatvan méter ruhaszövetet zsákmányolt a banda. Ismét

73

délután 16.30 és 19 óra között dolgoztak. Tanú itt sem volt, nyomot itt sem lelt senki.

Ugyanaznap még egy helyen, a Múzeum körúti szabóságban is dolgoztak; 135 méter ruhaszövetet zsákmányoltak a betörők. Sem nyom, sem tanú. Ismét a levegőbe markoltunk.

Szombat este megint elindultunk, hogy körülnézzünk az éjszakában. Nem kellett hosszasan kutatni, ismét találkoztunk Angelóval. Most már sokkal nyugodtabban és kulturáltabban szórakozott. Csak néhány színész volt az asztalánál és. a .csodaszép dizőz, aki csak addig távozott Angelo mellől, amíg dalait előadta. Angelo, szokása szerint, most is csak pezsgőt ivott, de fizetni most nem fizetett senki másnak.

-| Kérem, ne rontsák az üzletemet - tiltakozott a bár tulajdonosa. - Ez egy elegáns mulató, ide nem járnak bűnözők, kérem a tisztelt rendőr urakat, ne jöjjenek ide minden este. Tessék csak nézni, megijednek a vendégeim, nem mernek fogyasztani. Az Angelo úr is ... amikor megtudta, hogy ön a rendőrségtől jött, azt mondta, uram, ha nem intézi el, hogy a rendőrök ne nézzenek a számba, én többé be nem teszem ide a lábamat. Nekem, felügyelő úr, tizenkét tagú személyzetem van, ha a vendégeim elmaradoznak, az utcára tehetem valamennyit.

- Mondja, főnök úr - válaszoltam -, előfordult, hogy nem fizettünk az elfogyasztott italokért, ételért?

- Dehogy, kérem ... Ez soha elő nem fordult. Ezt nem is mondtam.

- Akkor pedig figyelmeztetem arra, hogy az ön iparengedélyében nincs olyan passzus, hogy ide rendőrségi közeg nem térhet be vendégként. Ezt a figyelmebe ajánlom. Valamint azt is, hogy amit mi öntől kérdezünk, azt mindig hivatalos minőségünkben tesszük. Képzelve csak, előfordulhat, hogy egy tárgyaláson megkérdezik a vádlottat, kitől tudta meg, hogy a rendőrség figyelte őt, a vádlott pedig majd önt nevezi meg.

Leültünk.

Angelo kisvártatva fizetett és felállt.

74

A híres dizőz elringatózott az asztalunk mellett, és dühös pillantással végigmért bennünket...

Angelo enyhén dülöngélve szegődött a nyomába. A sort a pincérek zárták be.

Másnap újból betörés színhelyére mentünk ki. Ezúttal a Pozsonyi út egyik házába törtek be a banditák. Martos, a betörési csoport vezetője, gondterhelten nézegette a bűncselekmény színhelyét. Ezúttal is vandál munkát végeztek a betörők. Amit elvinni nem tudtak, azt használhatatlanná tették. A szekrényajtókat, fiókokat feszítővassal nyitották ki, a földön felforgácsok, szegek, kitépett zárok heverték.

A technikusok - legnagyobb örömünkre - végre használhatónak látszó ujjlenyomatra bukkantak. Nagy körültekintéssel rögzítették az ujjlenyomatokat, majd a terepet átadták nekünk. A lakás bérlői mindenekelőtt az ellopott tárgyak listáját állították össze. Perzsabunda, öt férfiöltöny, női ruhadarabok, karkötők, nyakláncok, nyakékek, gyűrűk - közöttük egy két és fél karátos briliánsgyűrű - tűntek el. Hiányzott két nagy bőrönd is, a bűnözők valószínűleg ebben szállították el a rablott értékeket.

Az eltűnt ékszerekről részletesen kikérdeztük a károsultakat, majd grafikusaink közreműködésével vázlatos rajzokat juttattunk el minden ékszerészhez és a zálogfiókba . . .

Közben nyár lett és még mindig majd mindennap egy újabb betörés. Már szégyelltünk egymás szemébe nézni. Tehetetlenségünk, eredménytelenségünk igen-igen lehangelő volt. Pedig egy pillanatig sem pihentünk. Állandóan a textilüzleteket bújtuk, abban reménykedtünk, majdcsak előkerül valamelyik rablásból származó ruhaszövet. Az ékszerészeket, zálogfiókokat napról napra végiglátogattuk, de semmi nyomra nem bukkantunk. Az értéktárgyak beolvasztása ellen is védekeztünk, megfigyelés alá' vontuk a Scheid-féle céget, azt a vállalatot, amely arany- és fémtárgyak beolvasztásával foglalkozott. Közben kiderült, hogy a lakásban talált ujjlenyomatok használhatatlanok. Nincs tehát közelebbi támpontunk továbbra sem.

És szinte mindennap újabb riadó.

75

Vaskapu utca 1.

A második emelet egyik lakásába hatolt be a banda. Ismét semmi nyom, semmi érdekes lelet. Innen nemcsak rádiót, férfi- és női ruhát, perzsabundát, de még nagyméretű szőnyeget is elraboltak a tettesek. Három nagyméretű perzsaszőnyeget vittek keresztül a városon - és senki sem látta őket. Egyetlen szemtanú sem figyelt fel azokra, akik pedig lopott holmi-

jaikat szállítva, ezúttal igencsak feltűnőek lehettek.

Ismét a taxivállalathoz fordultunk. Azt ugyanis el sem tudtuk képzelni, hogy a zsákmányt nagyobb távolságra kézben szállíthatták volna a tettesek.

Sok hiábavaló kísérlet után - végre - úgy látszott, hozzánk szegődik a szerencse. Egy taxisofőr jelentkezett a kapitányságon.

- Be szeretném jelenteni, hogy az önök által jelzett időpontban a Semmelweis utca és Kossuth Lajos utca sarkán levő parkírozóhelyen álltam. Két férfi érkezett futva a kocsimhoz nagy csomagok, bőröndök voltak náluk. Azt hittem, a pályaudvarra igyekeznek, eléggé meglepett tehát, amikor Kőbányára vitették magukat. Legalábbis arrafelé indultunk el. Már jó darabot mentünk, amikor a mellettem ülő férfi közölte, hogy vissza kell térnünk a Martinelli térre. A fuvar végén negyven forint borraivalót adtak . . .

- Útközben beszélgettek egymással?

- Nem. Mintha nagyon el lettek volna foglalva a saját gondolataikkal. Csak amikor visszafordultunk a Martinelli tér irányába, csak akkor szólalt meg az a férfi, aki hátul a csomagokkal üldögélt. "Na, barátom - mondta -, ma igazán jó üzletet csináltunk ..." A másik hümmögött. "Nem rossz éppenséggel - válaszolt -, de volt már sokkal jobb is, emlékezz csak vissza ..." A hátul ülő erre felnevetett. "Te kis telhetetlen!" - mondta. Ezen azután hosszasan hahotáztak.

- Nem emlékszik. . . melyik háznál álltak meg a kocsival?

- Közelebbi címet nem mondtak. Rögtön a tértorkolatánál megállítottak, fizettek, odaadták a negyvenes borraivalót, és továbbhurcolták a csomagjaikat.

76

- Tudna személyleírást adni azokról a bőkezű utasokról?

- Hogyne, kérem ... A nagy borraivaló után jól megnéztem őket. Tudom én, ha valaki nagyon nagy borraivalót ad, ott valami hiba lehet a kréta körül. Vagy pancser az illető, úrgazdag, vagy valami tréfli ügybe keveredett... Különösen a mellettem ülő férfi fira emlékszem jól. Magas, karcsú, elegáns, fekete hajú, kreol bőrű, kisportolt testalkatú férfi volt. Különösebb ismertető jelére nem tudok visszaemlékezni, csak arra, hogy igen nagy testi ereje lehetett, hiszen a nagy csomagokat játszi könnyedséggel emelgette, pedig igen nehezek lehettek, különösen az egyik, amelyet a csomagtartóból alig tudtam kiemelni. Ő csak felkapta és vitte, mintha pehellyel lett volna töltve a bőrönd.

Alig fejeztük be a gépkocsivezető kihallgatását, a II. kerületi kapitányság hívott bennünket.

- Itt van Balog Imréné és bejelenti, hogy a Fő utca egyik rádióüzletének kirakatában felismerte a korábbi betörés során a lakásából eltűnt rádiókészüléket.

- Azonnal kiszállunk.

Hosszú hónapok után végre mosolyogva futottunk gépkocsijaink felé. Martos Sándor, a betörési csoport vezetője futás közben gyűjtötte meg a cigarettáját.

- Ha egy üzlet egyszer megindul... - mondta nevetve.

Ügy éreztük, a "mi üzletünk" indult meg ezzel a bejelentéssel.

A bejelentővel együtt jelentünk meg a Fő utcai üzletben. A kereskedő roppant előzékenyen fogadott bennünket. Azonnal elővette a könyveit, és kijelentette, hogy a bejelentő biztosan téved.

- Kérem szépen, én ha egy konnektort veszek is valakitől, akkor is leigazoltatom az eladót. Most is leigazoltattam a rádió eladóját, itt a neve, tessék nézni, Lázár Lászlónak hívják, itt a címe is.

A rádiót bűnjelkent lefoglaltuk, elrohantunk Lázár Lászlóhoz.

- Kizárt dolog, hogy ez rablott holmi lenne. A rádió ugyan nem az enyém, de Szálai Károly, aki meg-

77

kért, hogy adjam el, talpig becsületes ember, soha egy szál gyufát sem jutna eszébe elrabolni. Szálai Károly egyébként itt lakik a közelben, ha kívánják, szívesen elvezetem hozzá önöket.

Lázár Lászlót azonban mindenekelőtt a főkapitányságra kísértük, és egy csoport Szálai Károlyért ment a lakására.

Az előállított Szálai Károly roppant csodálkozott azon, hogy lopással gyanúsítják.

- Ez, kérem, nem az én rádióm. A rádió Sánta Dezsőé, de Sánta művészember, eszébe nem jutna akármit is ellopni. Ő az unokatestvérem. Azért kért meg engem, mert nem ér rá az eladással foglalkozni. Történetesen nekem sem akadt időm, hogy azután Lázár László értékesítette a gépet, amelyre Dezsőkének már nem volt szüksége.

Javában folyt a kihallgatás, amikor ismét csengett

a telefonunk. A Teleki térről jelentkezett a rendőrség, bejelentették, hogy egy alkalmi eladónőnél olyan férfiruhákra bukkantak, amilyeneket mi a sok betöréses ügy kapcsán köröztünk. A szóban forgó nő adatait felírták, majd hazaengedték.

- Ha egy üzlet megindul - nevetett most már vidáman Martos Sándor, és máris intézkedett: ezt az asszonyt is elő kell állítani.

A megadott címre kiszállt nyomozó dolgozóval lenül tért vissza: az asszony eltűnt, hozzátartozói szerint vidékre távozott. Annyit mindenestre sikerült megtudni, hogy a ruhaneműek Bachmann Gusztáv artistától származnak. E művésszel az eladáson rajta- vesztett nő hosszabb idő óta közelebbi kapcsolatban állt.

A bűnügyi nyilvántartóból azonnal felkértük Sánta Dezső és Bachmann Gusztáv fényképeit. Minthogy mindketten büntetett előéletűek voltak, a képek pillanatok alatt rendelkezésünkre álltak. Gyorsan be- idéztük a korábban kihallgatott taxisofőrt, aki az al- bumban levő sok fénykép között azonnal felismerte Martinelli téri utasainak arcképét, vagyis Sántáét és Bachmannét.

A lakcímtudakozóból megszereztük a két férfi la-

78

káscímét, és a jól végzett munka örömevel indultunk, hogy lefűleljük őket.

Egyik bűnözőt sem találtuk meg a lakásán..

így azután a körözést most már az újságokban köz- hírré tettük.

A körözésnek hamarosan foganatja lett.

Jelentkezett egy Kulcsár István nevű férfi.

- Még a körözés nyilvánosságra hozatala előtt ta- lálkoztam Sántával és Bachmann-nal, akik arra kér- tek engem, ma este menjek el a Sanghaj mulatóhoz, keressen meg Gábort, és adjak át neki egy levelet. Gábor ekkor egy csomagot ad majd nekem, hozzam ki a mulatóból, Sánta és Bachmann is ott lesz és át- veszik a küldeményt. Azért jöttem, mert nem akarok semmiféle bűncselekménybe belekeveredni.

- Mégis, arra kérem - mondtam -, legyen ott a Sanghaj bárnál, találkozzon Gáborral, és úgy hajtsa végre a dolgot, mintha mi nem is tudnánk a tervről.

Képzeltető, mekkora apparátussal vettük körül a Sanghaj bárt. A jelzett időben megérkezett Kulcsár, és a két bűnöző is csatlakozott hozzá. Kulcsár bement a bárba, de Gábor ekkor még nem volt ott. Visszatért

tehát az utcára, és beszélgetni kezdett volna Sántáékkal.

Am ekkorra Sántáékat már nyomozók fogták körül.

- Igazolják magukat! - hangzott a felszólítás.

A két férfi a zsebébe nyúlt. Elsőnek Sánta nyújtotta át igazolványát. . . Amikor látta, hogy a nyomozó az iratok felé nyúl, felugrott a bőröndjéről, amelyen eddig ült, és menekülni próbált. A másik nyomozó önfeláldozóari Sántára vetette magát, de Angelo, az akrobata, vagyis Sánta Dezső, acélos izomzatú férfi lévén, ha nehezen is, lerázta magáról támadóját. A következő pillanatban már futva menekült.

A pillanatnyi zavart felhasználva, Bachmann zsebéből iratai helyett pisztolyt rántott elő, és közvetlen közélről Pozsonyi Béla nyomozó hadnagyra sütötte. Többször is lőtt. Pozsonyi Béla a földre hanyatlott.

Közben folytatódott Sánta üldözése is. Krammer Pál nyomozó került hozzá a legközelebb, már-már rávetette magát, amikor Sánta-Angelo is pisztolyt rántott és tüzelni kezdett. Krammer Pál rendőrtiszt

79

is összerogyott. Mire nyomukba értünk, már késő volt: Krammer elvtárs haldoklott, Sánta-Angelo pedig a Gellérthegy irányába elmenekült. Minthogy elszántan vissza-visszalőtt, az üldözők nem tudták kelőképpen megközelíteni.

Nem így Bachmann Gusztávot. E bandita a Fadrusz utca irányába menekült. Ott, egy körakás mögé hasalva, tűzharcba bocsátkozott velünk. Eszeveszetteen tüzelt mindaddig, amíg muníciója tartott. Azután még egy lövés dörrent, és néma csend borult a tájra. Bachmann Gusztáv önkezeléssel vetett véget nyomorult életének.

Visszatértünk a főkapitányságra, megújítottuk Sánta körözését. Az újságok ismét közölték a fényképét.

A délutáni órákban egy fodrász jelentkezett a kapitányságon.

- Be szeretném jelenteni, hogy néhány órával ezelőtt egy magas, erőteljes, fekete hajú férfi jött az üzletbe. Elmondta, hogy színész, este szőke hajjal kell fellépnie. Haját festetett, negyvennyolc Ft-ot fizetett a műveletért, majd eltávozott. Amikor elment, volt egy kis időm, elolvastam a délutáni lapokat, és akkor láttam, hogy a körözött férfi, vagyis Sánta Dezső - művésznevén: Angelo - volt a vendégem.

A rendőrkapitányságoknak kiadott körözési adatokat most már eme legújabb adattal módosítottuk.

Lezárták az országhatárokat, mi pedig átfogó, alapos razziákkal átfésültük a várost. Éreztük, Angelo-Sánta órái meg vannak számlálva, most már rövidesen lezárhatjuk ezt az ügyet is.

Késő délután be is következett, amire számítottunk. Az egyik kapitányságról telefonértesítést kaptunk:

"Ma délután egy sétáló, babakocsit toló asszony észrevette, hogy egy feltűnően szőke hajú férfi nagy csomaggal a hóna alatt az egyik tér felé tart. Az újságban olvasta, hogy Sánta ilyen színűre festette a haját, ezért az első arra járó rendőrnek jelentette, amit tapasztalt. A rendőr elvtárs a megadott irányba haladva észrevett egy férfit, aki egy kihalt térségen a kerítés mellé húzódva éppen ruhacseréhez készülõ-

80

dött. Igazolásra szólította fel a férfit, de az elmi kült. A Gellérthegy irányába futott. Egy hattagú saság, felfigyelve a rendőr kiáltásaira, elébe állót leteperte. A rendőr elvtárs lefegyverezte a pisztolyát szorongató férfit, megbilincselte, és a kapitányságra szállította."

A kapitányságról azután egyenesen az irodánkba hoztuk. Ügy ült kocsinkban, rezzenéstelenül, mint egy báb: egy báb, amelynek nincsenek idegei. Kérdéseinkre nem válaszolt, hallgatásba burkolódzott, mint aki elfelejtett beszélni.

Csak az irodában szólalt meg. Cigarettdát és enni-valót kért. Nagy figyelemmel táplálkozott, mint aki-nek egyéb gondja sincs. Ám mi már tudtuk, azt fontolgatja, valljon-e vagy tagadjon, mi szolgálhat inkább a javára.

Mi magunk nem zavartuk. Idõt adtunk neki: döntse el, milyen taktikát választ.

Sánta-Angelo végül befejezte az étkezést. Elfogadta a kínált cigarettdát, rágyújtott, majd egyenesen a szemünk közé nézett.

>

- Azt hiszem, most vallanom kell - mondta rezignáltán. - Részletes és alapos vallomást teszek, bízom abban, utána nem fognak hosszasan kérdegetni.

A jegyzõkönyvvezetõ az írógép mögé ült. Sánta-Angelo a keze ügyébe helyezte a cigarettdát, a gyufát, maga elé húzott egy hamutálcát, majd beszélni kezdett:

- Régen rossz az, ha valaki úgy érzi, az õ képségeit nem lehet megfizetni. Különösen áll ez az artistára, vagyis az olyan emberre, aki a munkáját is

állandó életveszély közepette végzi. Erre már régebben rádöbbsentem. Kollégámmal beszélgettünk is arról, hogy abba kellene hagyni bűnös életmódunkat, de azt nem tudtuk megtenni. Azt terveztük, hogy egy nagyobb üzlet után visszavonulunk, nagy pénzünket beosztással költjük csak, és többé nem térünk le a becsületes útról.

- Igen ám, de minél több sikert értünk el betöréseinkkel, rablásainkkal, annál inkább meg akartuk szerezni mindazt a szépet és jót, amit az élet kínál.

81

Mi, akik a porondon hozzáedzöttünk az izgalmakhoz, az állandó veszélyhez, a gyors döntések fáradságához, úgy éreztük, a betörések, rablások közben sem kockáztatunk többet, mint amennyit egy-egy veszedelmes ugrásnál. Nincs tehát nagyobb kockázat - csak jóval nagyobb haszon.

- Ebből indultunk ki. És abból, hogy noha igen nagy gázsit fizetnek a szórakozóhelyek, a "nagy társaság" soha nem fogad be bennünket. Illetve csak akkor, ha több pénzünk van, mint bárkinek a társaságban.

- íme: ezért a több pénzért tettük kockára szabadságunkat, becsületünket, sőt az életünket is. A könnyű pénzszerzés gondolatát a felszabadulást követő napok sugallták, akkor még nagyon egyszerűen lehetett pénzt, vagyont szerezni. Kollégámmal kifosztottunk egy, a Rákosrendező pályaudvar közelében a nyílt pályán álló vagon. Őrség sem volt, a mozdonyt egy német tank toltta le a sínről, a vontató valószínűleg be is volt fűtve, mert a páncélosban agyonforrított holttestek heverték ... A vagonban textilárúk, ruhaneműk és élelmiszerek voltak. Három napig hordtuk az árut a vagonból a rejtekhelyünkre ... még a felét sem vittük el, már más harácsolók is lecsaptak rá.

- Megvolt akkor az első készlet, később "induló tőkének" neveztük, de nem akartuk elkótyavetyélni, így azután kerestünk egy minden gyanún felül álló orgazdát, valakit, aki nem is sejti, hogy rablott árut vásárol.

- Egy budai textil-kiskereskedő, Fábrián Dezső nyerte meg tetszésünket. Jó szándékú, tisztességes embernek látszott. Magamra vállaltam, hogy megnyerem az ügyünknek. Felkerestem, elmondtam neki, hogy magam is textiles vagyok, de minthogy üzletem a front idején tönkrement, kénytelen vagyok bizonyos ideig viszonteladóval dolgozni, mert egy kis pénzt kell szereznem, hogy a harcok idején az üzletben keletkezett károkat rendbe hozhassam.

- A textil-kiskereskedő örömmel kötélnek állt, mert mint mondta, neki éppen áruproblémái vannak.

- A vasútról lopott értékeket tehát hozzá szállí-

82

tottuk. Minden mennyiségű árut átvett. A vagonb talált konzervek és ételek eladásához is hozzásegít bennünket.

- Egy idő múlva a vagonból szerzett értékek elfogytak. Elkövetkezett az a nap, amikor az utolsó aranyláncot is a bárpincér markába csúsztattuk. Úgy látszott, búcsút kell mondanunk a nagystílusú életnek.

- Kapóra jött azonban egy beszélgetés, amelyet fellépés közben a pódium közelében ülő egyik társaságtól hallottam. Egy férfi az egyik közismert, csinos, fiatal prostituálttal enyelgett, ott tornásztam karnyújtásnyira tőlük, jól hallottam, amikor azt mondta: "A feleségem a szüleinél van, mi elmehetnénk holnap a Mátrába."

- Az öltözőben elmondtam a dolgot kollégámnak. Ő rám nevetett, és fellépésünk után meg is tudta, hol lakik ez a gazdagnak tűnő vendég. Következő nap délelőtt a Rosemarie Eszpresszóban kereste a kis nőt, de az nem volt szokásos törzshelyén. Első - és a legtöbb későbbi - üzletfelünk is szabó volt. Megértettük, hogy leginkább a szabóságokba érdemes betörni, mert a gyapjúszövet még az aragnál is többet ér.

- Ezentúl esténként egyre nagyobb figyelmet szenteltünk a pódium közelében - tehát a legtehetősebb vendégek számára fenntartott helyeken - folyó beszélgetéseknek. Egyik betörést a másik után hajtottuk végre - mindig abban a fekete selyemkesztyűben dolgoztunk, amelyet számainkon használni szoktunk.

- Már régen úgy döntöttünk, kimegyünk Bécsbe, csak hogy beütött a krach, egyrészt befogadott a "nagy társaság", másrészt szerelmes lettem Marianne művésznőbe. A szabók elfogytak, most már lakásokra csaptunk le, üzletekre is, és nemcsak szövetet, hanem más értékeket is zsákmányoltunk.

- Orgazdánknak is feltűnt, hogy mennyi szövetet szállítunk hozzá. Az árat mind lejjebb srófolta, és megpróbálta felkeresni az én "lerombolt" üzlethelyiségemet. Sehol nem találta meg, ekkor kérdőre vont. "Most már vidékre járok - válaszoltam -, ott kínálik manapság a jó üzlet." Elhitte a dolgot, csak mindig kevesebbet és kevesebbet fizetett a cuccért... .

83

I

így aztán mind gyakrabban kényszerültünk betörni. A kollégám egyszer vásárolt valahol két pisztolyt. "Sohasem lehet tudni, mikor lesz rá szükség . . ." Ő volt az, aki nem akarta a bulit abbahagyni... És most itt vagyok. Engem tulajdonképpen az a fodrász "csinált ki", aki ilyen citromsárgára festette a hajamat . . . Ezzel tett feltűnővé, azonnal észrevettem, mikor kibújtam a szárítóbura alól. - Ennyi a történetem.

- A rendőrgyilkosságról miért nem beszél? - kérdeztem.

- Nem én tettem. Én, kérem, nem tudok célozni, amikor tüzeltem, jól láttam, egészen máshol porzottak a lövedékeim, mint ahova céloztam.

- Itt a rendőrségi fegyverszakértő jegyzőkönyve . . . Ebből kiderül, hogy a Krammer nyomozó elvtársból kioperált lövedéket az ön pisztolyából lőtték ki.

- Kizárt dolog - tiltakozott -, de önök úgyis a szakértőnek hisznek.

Elébe tettünk két fényképet. Az egyik azt a lövedéket ábrázolta, amelyet a nyomozóból operáltak ki, a másikat pedig arról a lövedékről készítettük, amelyet ugyancsak Angelo-Sánta fegyveréből, most már itt, a kapitányságon, lőttünk ki.

Sánta hosszasan tanulmányozta a két képet. Azután felállt.

- Csak annyit kérek. . . vegyék figyelembe töredelmes vallomásomat.

. , f3

Kifelé vezették, amikor visszafordult.

J.r

-| Tudja-e, felügyelő úr, mit jelent az "Angelo"?

- Angyal! - feleltem -, azt jelenti.

- Én már, felügyelő úr, szinte a szárnyaimat is mozgatni tudom.

- Téved, Angelo - szólt Ákos elvtárs -, magának nem lesznek szárnyai. Maga, Angelo, a pokolba kerül.

i

Hosszú, rekedt kacagást hallatott Sánta.

- Akkor, felügyelő urak, én leszek az első Angelo azon a helyen...

Jóslata bevált.

Felakasztották.

,~

.

,t

Fénytelen villámcsapás

- Halló! Itt a Meteorológiai Intézet.
- Itt a rendőrség beszél. Érdeklődni szeretnék, hogy H.-ban tegnap éjszaka nagy vihar volt-e?
- Az ország területén sehol sem volt tegnap vihar, napsütéses idő volt, az éjszaka pedig nyugodt, csendes, szerelmeseknek való.
- Akkor valami nincs rendben. Tegnap éjszaka ugyanis - előttem fekszik a jelentés - H.-ban villámcsapás áldozata lett egy ember.
- Nem tudom, kérem . . . Mindenesetre tessék várni, mindjárt utánanézek. De úgy gondolom, hogy a rendőrség értesülése téves.

Kisvártatva újra megszólalt a Meteorológiai Intézet munkatársának hangja a telefonban.

- Előre kell bocsátanom - mondotta -, hogy a villámok kialakulásához nem elengedhetetlenül szükséges, hogy az égboltot összefüggő felhőréteg borítsa. Elképzelhető, hogy magas elektromos töltéssel rendelkező, de nem összefüggő felhőtakaró borítja az eget, és már akkor is villámok keletkezhetnek. Meg kell azonban mondanom, hogy a rendelkezésünkre álló részletes adatok szerint tegnap H. körzetében nem fordulhatott elő villámcsapás. Csendes légáramlást mértek a műszereink, a levegő páratartalma normális volt, és a helyi megfigyelőink jelentéseiből kiderül, hogy az égbolton csak a szokásos, ártatlan bárányfelhők voltak láthatók. Ezekből pedig nem származik villámcsapás. Szíveskedjenek utánanézni, ezt már magánemberként mondom, hogy az illető halálát vajon nem a villamos hálózat valamilyen hibája okozta-e?
- Köszönöm a felvilágosítást - szóltam, és letettem a kagylót.

85

L

Munkatársaim feszült figyelemmel hallgatták a beszélgetést. Az az ember ugyanis, aki a jelentés szerint villámcsapás áldozataként meghalt, bajtársunk és munkatársunk, Tódor János nyomozó tiszt volt. Holmiját természetesen beszállították a főkapitányságra. Iratain és a kiszálláskor szokásos pénzüsszegen kívül két húszfontos bankjegy és egy kis zacskóban néhány darab kétforintos érme volt nála. Szakértőink először a magyar fizetőeszközökről állapították meg, hogy ügyes hamisítványok. Néhány perce érkezett a Nemzeti Bankból az értesítés, hogy a húszfontos angol bankjegyek a nemzetközi hamispénz-nyilvántartás-

ban szerepelnek, ezeket a náci Németország speciális nyomdájában állították elő, és a Bank értesülése szerint a közelmúltban több ezer ilyen bankjegyet kíséreltek meg többé-kevésbé sikeresen a magyar feketepiacon értékesíteni.

Talán ebből a rövid leírásból is látható, hogy a fénytelen villámcsapással elkezdődött bűncselekmény a stabilizáció utáni időkben foglalkoztatta a rendőrhatalóságot. Abban az időben egyes nyugat-németországi érdekcsoportok több szocialista országot elárasztottak ezekkel a hamis bankjegyekkel. Mind- eddig Magyarország nem szerepelt a provokált államok sorában. Ügy látszik, a forint és a forint bevezetésével megélénkülő valuta-feketepiac ránk irányította a hamis valutával rendelkező nyugatiak figyelmét.

Persze, mi erről akkor még nem tudtunk, csak megdöbbenve álltunk szeretett munkatársunk "villámsújtotta" holtteste előtt.

A Meteorológiai Intézettől nyert felvilágosítás után sokunkat indítottak útba H.-ra, hogy megállapítsuk, hogyan is következett be munkatársunk halála.

H. olyan mezőváros, amilyenből a Tiszántúlon tucatnyi is található. Egy főútvonal, számos sikátor-szerű utca, amelyek szeszélyes kacskaringókkal vonulnak a szántóterületek irányába. Akkortájt kövezett vagy betonozott útvonalak nem voltak, villamos árammal csak a város szívéét látták el, a kültelkeken petróleummal világított a lakosság. Ebbe a városba

szólította a parancs a hamis kétforintosok ügyében nyomozó munkatársunkat. Elindulásakor hamis fontbankjegyekről még nem tett említést, így aztán azt sem értettük, hogyan kerültek ezek a zsebébe.

A jelentés szerint a haláleset az egyik nagy költőnk nevét viselő utca végén következett be. Ez a város központjában levő széles út, amely kifelé tölcsérszerűen elszűkül, végül néhány kisebb utcába torkollik. A szélesen induló utcát villany világítja meg, a lakóházakba is be van vezetve az áram. A keskeny utcákban nincs közvilágítás, a lakóházakban sincs áramszolgáltatás.

A jelentést tevő rendőrök azért gyanakodtak villámcsapásra, mert munkatársunkat egy ilyen keskeny utcácskában érte a halálos áramütés.

Ez az utcácska még kikövezve sem volt, az úttestet a legkisebb fuvallatra is felrebbenő por borította. Még most is jól látszott az a hely, ahol a haláleset bekövetkezett, egy lakóház ablakától mintegy nyolcvan-kilencven centiméterre.

A helyi rendőrség biztosította a helyszínt, a haláleset felfedezése után senki sem járt arra, minket is

csak alapos igazoltatás után engedtek oda.

Munkatársunkkal nem végzett azonnal az áram-
ütés, ez abból is látszott, hogy halálos vergődése kö-
zepette alaposan feltúrta a földet.

A vizsgálat során az előttünk már itt járt helyi
szakértők a ház falának közelében és a ház falán is
fémes tárgytól eredő, ismeretlen módon keletkezett
éles szélű horzsolásokra bukkantak.

Szakértőink az összegyűjtött hulladékból megállá-
pították, hogy a horzsolásokat valamilyen acéllemez
okozhatta, erre vallott az, hogy a falról vett mintában
mikroszkopikus nagyságú acéltörmeléklet lehetett ki-
mutatni.

A ház lakói sajnos nem voltak otthon, és így nem
tudtak felvilágosítást nyújtani. A szomszédok szerint
az ott lakó család nyolc-tíz napja Budapestre utazott,
rokonlátogatásra, főleg azért, hogy iskolás fiuk szá-
mára élelmiszerért ruhát és cipőt cseréljenek.

A rendelkezésünkre álló engedély alapján tanúk
jelenlétében felnyitottuk a lakást, de látszott, hogy

86

87

abban az utóbbi napok folyamán hosszabb ideig senki
sem tartózkodott.

Legnagyobb csodálkozásunkra azonban a házban
aggregátorra bukkantunk, vagyis olyan áramszolgál-
tató berendezésre, amely stabil benzinmotorból és
megfelelően tekercselt dinamóból áll, és amelynek
segítségével 110 voltos egyenáramot lehet előállítani.

Az aggregátorhoz tartozó benzinmotor "kipufogó-
jánál" friss koromlerakódást fedeztünk fel. Szakér-
tőink szerint ezt a berendezést nem is olyan régen
használták.

Ez nem mondott ellent annak, hogy a ház lakói né-
hány nappal ezelőtt a fővárosba utaztak, hiszen a ko-
rom porosodása rendkívül gyorsan is végbemehet és
a folyamat időtartamát csak hosszas összehasonlító
vizsgálatokkal lehet a kellő precizitással megállapí-
tani.

Centiméterről centiméterre átvizsgáltuk a házba
épített vezetékek körútját, egészen a tizenegy darab
lámpahelyig, a négy csatlakozódugaszig, amelyek
közül kettő szabad volt, a harmadikba a rádió, a ne-
gyedikbe pedig egy állólámpa csatlakozott.

Az elektromos árammal működő berendezési tár-

gyakori semmiféle változás nyomát nem fedeztük fel. Az állólámpa is, a villanyégők is szabályszerűen működtek.

A rádió átvizsgálásakor a papírmáséból készült hátlapon egyik szakértőnk keskeny bemélyedést vett észre. Ez a mélyedés olyan volt, mintha a rádiókápa papírmásé borításán két drótszál vezetett volna ki, és ezek a huzalok hagytak volna nyomot a rájuk szoruló puhább anyag felületén.

A rádió konstrukciója, valamint az antenna és a földelés hibátlanul működött, tehát ez a nyom érthetetlen volt.

Szakértőink ekkor magát a rádiókészüléket vizsgálták meg.

Tudnivaló, hogy minden rádiókészülék hátlapján olvasható egy felirat, amely szerint a hátlap levétele előtt a csatlakozót a konnektorból ki kell húzni. Erre azért van szükség, mert a rádió egyes szerkezeti ré-

szei a szokásosnál magasabb feszültséggel üzemelnek, és így életveszélyt is jelenthetnek.

Ezt a magasabb feszültséget a rádió egy bizonyos alkatrésze állítja elő.

Szakértőnk izgatottan hívott oda bennünket a készülékhez. Csavarhúzójával egy ezüstösen csillogó pontra mutatott.

- Friss forrasztás - közölte.

Egyik munkatársunk azonnal elindult, hogy felkeresse az egyik helybeli rádióműszerészt. Az illető ki-jelentette, soha nem nyúlt ehhez a "készülékhez. Azt is elmondta, hogy a községben még két rádióműszerész dolgozik. Náluk sem jártunk több szerencséivel.

Azt a friss forrasztást tehát egy általunk ismeretlen személy helyezte el a készülékben.

A vizsgálat azt is kiderítette, hogy a szóban forgó alkatrésznek semmi hibája nem lehetett, ha ugyanis azért javították volna, mert nem működött, akkor több helyen kellett volna hasonlóan friss és csillogó felületet találnunk.

Hosszas vizsgálódásunk alatt még egy érdekes felfedezést tettünk. A rádió közelében levő ablak faretén ugyancsak leltünk egy drótszáltól eredő friss bemélyedést. Hogy ez a nyom is friss, arra abból lehetett következtetni, hogy az olaj festék egy helyen lepattogzott és a fa alatta citromsárga volt, - márpedig ha ez a hiba régebben következett volna be, akkor a por és a napsütés hatására az ablakfa elvesztette volna eredeti természetes színét.

Úgy látszott, félig-meddig megfejtettük a "fénytelen villámcsapás" rejtélyét.

Nyilvánvaló, hogy a magasabb feszültséget előállító rádióalkatrészeiről egy huzalt vezettek valamilyen acéllaphoz, nyomozónk talán megfogta azt, és így áramütést kapott. Köztudott, hogy ha már megragadta valaki az árammal telített tárgyat, nem tudja engedni. Elképzelhető, hogy az áramütéses haláleset így következett be. □

Csak éppen azt nem tudtuk, mit foghatott meg elvtársunk, hogyan jutott el ide, ki volt, aki törbe csalta. Az azonban biztosnak látszott, hogy alaposan megszervezett akció következtében vesztette életét.

88

89

Minthogy itt H.-án több eredményt már nemigen reméltünk, visszatértünk a fővárosba, és a hamis kétforintosokról részletes leírást juttattunk el trafikosokhoz, kocsmárosokhoz, újságárosokhoz és kalauzokhoz, tehát mindazokhoz, akiknél általában középértékű pénzürmekkel szoktak az emberek fizetni.

Ezután várakoznunk kellett, de nyugodtan tehetünk, hiszen bizonyosak voltunk abban, hogy a hamis kétforintosokat forgalomba hozó személyek előbb-utóbb hurokra kerülnek.

Időközben megkaptuk a hősi hálált halt bajtársunk boncolásáról készült jegyzőkönyvet.

Ez mindenben alátámasztotta elképzelésünket, ugyanakkor érdekes, újabb nyomokkal is szolgált.

A boncolóorvos megállapította, hogy nyomozónk a halálos áramütéseket egy időben jobb és bal kezén kapta, mégpedig feltehetően görnyedt testhelyzetben, oly módon, mintha éppen fel akart volna emelni a földről valamit. Az áramerősség - noha viszonylagos magas feszültségről beszélünk - nem okozott azonnali halált, a végső tusa percekig eltarthatott. Elképzelhető, hogy munkatársunk segítségért is kiáltott, de az is valószínű, hogy már nem tudott hangosan kiabálni.

A holttesten egyéb külsérelmi nyom nem volt, valószínű viszont, hogy a haláleset után keletkezett sérülések akkor keletkeztek a testen, amidőn az általa felemelt tárgyat el tudta engedni, vagyis amikor az elektromos áramot kikapcsolták, és az acéltárgy a holttestre zuhant.

Néhány nap telt csak el a hamis kétforintosok ügyében kiadott körözlésünk megjelenése óta, amikor az egyik kalauz a szolgálatos rendőrrel igazoltatta Szálai Sándort. Ez a fiatalember hamis kétforin-

tossal fizetett. A rendőr Szálai Sándort előállította, azonnal házkutatást tartottunk nála, ez azonban nem vezetett eredményre. Sem hamis pénzt, sem a hamisításhoz szükséges eszközöket nem találtak nála. Szálai Sándor egyedül élt, apját népellenes bűncselekmények miatt internálták, éppen folyt a vele kapcsolatos bizonyítékok összegyűjtése. i

90

, - 1944-ben vonultam be katonának - vallotta a letartóztatott -, a frontra vittek, ahonnan 1945-ben, még a felszabadulás előtt betegen jöttem haza. Két testvérem' Nyugatra szökött. Ott is élnek, de hogy pontosan hol, azt nem tudom megmondani. Még mindig beteg vagyok, a fizikai megerőltetést nem bírom, ezért hosszú idő óta keresek valami könnyebb munkát, de nagyon nehéz ilyent találni. A nálam talált hatszáz forintot vidéki csereútjaimon kerestem.

Az előzetes letartóztatásba helyezett Szálai Sándor egyik cigarettáról a másikkra gyűjtött. Marosinak egyszerre csak feltűnt, hogy Szálai keze mennyire kidolgozott.

- Az a helyzet, hogy mióta az apám nincs itthon, nagyon sokat kell dolgoznom a ház körül - mondta a letartóztatott.

A korábban megejtett házkutatás során Szalaiéknál két hízót, igen sok csirkét, libát és kacsát találtak, de ezek eredetére nézve senki nem tudott precíz választ adni.

Amikor barátairól érdeklődtünk, keserűen fakadt ki, hogy őt az emberek nem szeretik, neki nincsenek barátai, senkit nem ismert, magányosan szokott csak csatangolni. Erősködésünkre végül megnevezett egy Bayer Henrik nevű fiatalembert, de azt mondta, csak nagy ritkán találkoznak, mert mivel ő szegény ember, ez a barátja nem szívesen tartja vele a kapcsolatot.

- Tulajdonképpen - mondotta - barátságunknak az az alapja, hogy gyermekkorunkban sokat játszottunk, bújócskáztunk együtt Henrikék pincéjében.

Kiderült, hogy Bayer Henrikéknek gyümölcsösük és szőlőjük volt, és a szomszédok szerint Bayer Henrik és Szálai Sándor ez idő tájt is gyakran találkoztak egymással, főleg az estétet töltötték együtt.

Sajnos Bayer Henrikkel nem tudtunk beszélni, munkában volt, és noha már rég otthon kellett volna lennie, még nem érkezett meg. Édesanyja izgatott volt, mert mint mondotta, Henriket tegnap két idegen kereste, de nem várták meg, hogy a fiú hazaérkezzék, hanem miután megtudták munkahelyének a címét, motorkerékpárjukra ültek és elrobogtak.

Nagy meglepetés ért bennünket Bayer Henrik

munkahelyén, a borpincészetben. Dühösen közölték velünk, hogy a fiú tegnap délután két barátjával a munkaidő kellős közepén eltávozott, és csak annyit mondott, hogy halaszthatatlan dolga van, és akár elengedik őt, akár nem, mennie kell, holnap újra jelentkezik,

i"

Bayer Henrik azonban másnap* nem jelentkezett. Barátairól senki sem tudott felvilágosítást nyújtani. A pincészet portása viszont - aki maga is régi motoros volt, és valaha versenyzőként is jó nevet vívott ki magának - a két barát motorkerékpárjára annál jobban emlékezett.

- Magyar rendszámú motor volt - mondotta -, mégpedig a Wehrmacht által használt DKW-típus. Persze nem szürke volt már, hanem szép feketére dukkózták, az üzemanyagtartálya pedig tűzpiros színű volt, de mivel a háborúban egy ideig magam is ilyen kerékpáron közlekedtem, rögtön felismertem, és még csodálkoztam is azon, hogy milyen szépen rendbe hozták. Láttam, hogy Henrik az oldalkocsiban foglal helyet. Nem látszott vidámnak, inkább gondterheltnak. Amikor odajött a kapuhoz, úgy vettem észre, hogy még vitatkozott is látogatóival, ámde később valószínűleg meggyőzték, mert önként követte őket.

Ez az "önként követte őket" valahogy nagyon hivatalosan hangzott. Nem szokás a barátaival tartó emberről azt mondani, hogy "önként követi" ismerőseit. Jóllehet a portás nem szánccfékosan fogalmazott így, az volt az érzésünk, hogy tudattalanul is rendkívül precízen és gondolatokat sugalmazó módon fejezi ki magát.

Megpróbáltuk nyomon követni a motorkerékpárt. Abban az időben ugyanis - noha sok motorkerékpár közlekedett - a járművek általában ütött-kopottak voltak. Nem hiszem, hogy a stabilizációt követő hónapokban lehetett volna húsz ilyen rendkívül jól karbantartott járművet találni a fővárosban.

A járműnyilvántartást is átvizsgáltuk, elég sok DKW motorkerékpáros szerepelt a listán; az adatok semmi közelebbi felvilágosítást nem nyújtottak, hiszen egyrészt a háború utolsó éveinek pusztításait,

másrészt pedig az üzembe állításhoz szükséges javításokat, dukkózások adatait ezek a nyilvántartási lapok nem tartalmazták.

Hogy mégis sikerült eredményt elérnünk, főleg a gyerekek motor-imádatának volt köszönhető. Nyomozóink a környéken és a motor által érintett útvona-

lakon lakó gyerekek jóvoltából megtudták, hogy ez a csudaszép jármű a Szolnok felé vezető út irányában fényes nappal hagyta el a fővárost.

Tehát a szolnoki úton folytattuk a vizsgálódást, de itt már semmiféle eredményt nem tudtunk elérni. Az országutak forgalma abban az időben sokkal kisebb volt és feltehető, hogy mire a motorkerékpár lakott helyeket érintett, addigra beállt az este, az emberek pedig akkoriban igen korán nyugovóra tértek.

Mégis volt egy apróság, amely egész halványan felvillantotta a lehetőséget, hogy Bayer Henrik eltűnése, a száguldó motorkerékpár és munkatársunk halála között valami kapcsolat lehet.

Ma is jól emlékszem, milyen heves viták dúltak közöttünk, milyen sokan voltak, akik elfogadták, de legalább ennyien tagadták is ezt a lehetőséget.

Abban az időben a határokat sem ellenőrizték oly megbízhatóan, mint manapság. így azután hasztalan érdeklődtünk a hazánk területére lépő külföldiek iránt, az akkori határőrség legfeljebb a hivatalos útra érkezett személyekről tudott felvilágosítást adni, azokról azonban, akik illegálisan lépték át az országhatárt - és milyen sokan voltak ilyenek -, semmit sem tudott.

Másnap, harmadnap, negyednap újra és újra felkerestük Bayer Henrik szüleit. Édesanyja az örület határán volt, a fia nem tért vissza.

Ekkor azt kértük, engedje meg, hogy házkutatást tartsunk. Az asszony kezdetben szabadkozott és tiltakozott, végül rábeszélésünknek engedve hozzájárult.

A lakásban nem is kutattunk, hiszen a berendezésből rögtön látni lehetett, hogy ebben a családi otthonban mindenki ismeri a másik holmiját, a közös szekrényekben az egymás mellett függő ruhákban, a közösen használt fiókokban semmiféle saját "titok"

93

nem maradhatott meg. így aztán inkább a fiatalok tartózkodási helyét, a házhoz tartozó kert lábában levő két borpincét vettük szemügyre.

Ez a vidék nem a szőlőskertjeiről híres, következésképpen csak "címzetes" borpincékről lehet beszélni. Néhány hordó, egy-egy kecskelábú asztal - ez alkotta a berendezést. Az egyik pincében egy kamrapolcra emlékeztető létraszerű építmény is volt, amely egészen a mennyezetig ért.

E polcon mindenféle régi dobozokat, sokféle limlomot találtunk, közöttük néhány satut és egy-egy zacskóban mintegy tízkilónyi, finom szemcséjű homokot, amilyent a fémöntők szoktak használni. Vasas létemre ezt azonnal felismertem és intézkedtem, hogy a kutatást hagyjuk abba, a pincéket pecsételjük le és a munkát szakértők jelenlétében folytassuk tovább.

Visszatértünk a kapitányságra, de minthogy semmiféle újabb értesülés nem állt rendelkezésünkre, úgy döntöttünk, hogy a munkát csak másnap, elesett bajtársunk temetése után folytatjuk majd.

A temetés annak rendje és módja szerint lebonyolódott, munkatársunk minden barátja, elvtársa részt vett azon, csak Hosszú nevű kollégánk hiányzott.

Mire visszaérkeztünk a kapitányságra, Hosszú is előkerült. Diadal sugárzott róla. Néhány gipszmintát tett az asztalra. Ezek a minták tökéletesen megegyeztek egymással és egy motorkerékpár-gumi bordazatának pontos lenyomatát őrizték. Az egyik minta a borkereskedelmi vállalat pincészete előtt készült, ott, ahol az egymástól elég nagy távolságra levő kockakövek közötti egyik mélyedés pora megőrizte az általunk keresett jármű abroncsának lenyomatát. A másik H.-n készült, nem messze attól a háztól, ahol a munkatársunkat a halálos áramütés érte. Hosszú diadala érthető volt. Hiszen az az elképzelés, hogy a motorkerékpár utasai és volt munkatársunk halála között kapcsolatnak kell lennie, az ő agyából kipattant zseniális szikra volt.

Jelentős apparátus utazott vissza Hosszúval H.-ra^
| " Az volt a feladatuk, hogy a fekete színű, piros tan-
kos motorkerékpárt és annak utasait mihamar kézre kerítsék.

Remélték, hogy az általunk megvizsgált lakás tulajdonosai már hazatértek és felkeresték a házat.

Íme a jelentés:

"Délelőtt 11 óra 30 perckor érkeztünk a megjelölt épülethez, mert arra számítottunk, hogy az általunk ismeretlen rokonaikat látogató lakók már hazatértek a fővárosból. Előírászerűen jártunk el, és mindenekelelőtt ellenőriztük a korábbi rendőrbizottság által a bejárati ajtókon elhelyezett zárpecségeket. Megállapítottuk, hogy a padlásajtón elhelyezett bélyegzős papírszelet nincs az eredeti helyén. Amikor átvizsgáltuk a többi zárbélyegzést, az is kiderült, hogy az ablakon elhelyezett papírszeletekhez nem nyúlt senki, ezzel szemben a meghatározott módon elhelyezett jelölések egy része megsérült.

Ilyen körülmények között a részleg vezetője úgy

döntött, hogy a még mindig üresen álló házba behatolunk és alapos ellenőrzést tartunk.

Mint ismeretes, a ház előszobája - ez a tornácszerű üvegezett veranda - az udvarra nyílik és a kapuval fedett folyosó köti össze. A folyosón egy eldobott cigarettára bukkantunk, amelyet jelentésünkhöz mellékelünk.

Beljebb haladva, a konyha követ frissen felmosott állapotban találtuk, de a vegyszeres vizsgálat vérnyomokat nem mutatott ki.

Az első szobában semmi rendellenességet nem találtunk, és a belső szobában látszólag minden a legnagyobb rendben volt, minden érintetlennek látszott és az a benyomás, alakult ki bennünk, hogy az előttünk itt járt rendőri bizottság látogatása óta senki nem járt a helyiségben.

Már el akartunk távozni, amikor Tóth elvtárs felfigyelt arra, hogy a bevetett ágyból kilátszó lepedőn sárfolt látható. Az ágynemű felemelése után láthatóvá vált egy ismeretlen, 22 év körüli fiatal férfi gúzsba kötözött holtteste. A halál oly módon következett be, hogy a férfi szájába egy kis méretű kripton villanykörtét helyezték, amelyet korábban szalvétá-

95

ba burkoltak. Ezután az illetőt - gúzsba kötve - az ágyra döntötték (ekkor sározódott be a lepedő), majd a magatehetetlen férfi fölé beágyazták az ágyat. A fulladásos halál csak órák múlva következhetett be, erre vallott az is, hogy a holttest szinte még ki sem hűlt.

A gyilkosság áldozatánál semmiféle iratot, személyes holmit, használati tárgyat vagy olyan értéket, ékszert stb., amiből személyazonosságára következtetni lehetne, nem találtunk. A holttest személyleírása az eltűnt Bayer Henrik adataival megegyezni látszik."

A bűncselekmény színhelyének átkutatása tehát semmiféle eredménnyel nem járt. A bizottság visszatért Budapestre, majd ismét az áldozatul esett Bayer Henrik otthonát kerestük fel.

A megfojtott Bayer Henrik arcképét - amelyet a H.-n tevékenykedő bizottság készített - az itteniek is megtekintették. Most már kétségkívül bebizonyosodott az áldozat kiléte.

Minden eddiginél alaposabb házkutatásba kezdünk, arra gondoltunk ugyanis, hogy Bayer Henrik holmija között olyan feljegyzésekre vagy más nyomokra bukkanunk, amelyek a bűncselekmény okára nézve is felvilágosítással szolgálhatnak.

A lakóhelyiségekben most sem jártunk sikerrel, de a fészertben végzett kutatásunk érdekes eredménnyel járt.

Ezt a fészert vastag zsúptető fedte, amelyet tekintélyes gerendarendszer tartott. A tető és a gerenda találkozásánál egy kis odúra bukkantunk, melyet egy bemeszelt bádoglep takart.

A zárólemez elmozdítása után láthatóvá vált üregben különféle, pénzhamisításhoz használatos eszközöket találtunk. Mindenekelőtt egy olyan formát, amelynek segítségével a megolvasztott fémet az akkor használatos kétforintosok nagyságát megközelítő érmévé lehetett önteni. Ugyanitt találtuk meg azokat a kemény fémből mesteri precizitással gravírozott préslapokat is, amelyekkel az érmékre a feliratot és a rajzokat sajtolták.

96

Most már csak valamilyen présgépet kerestünk. Abból indultunk ki, hogy a hamis pénz alapanyagául szolgáló ólomtartalmú fém "dombornyomásához" milyen erősségű berendezésre lenne szükség.

Itt értettük meg, hogy a pénzhamisítók általában nem a "hagyományos" technológiával dolgoznak. Az ugyanis elképzelhetetlen lett volna, hogy egy normális présgépet szállítsanak ide, ez roppant feltűnő lett volna, másrészt pedig a gépi erővel működő berendezés áramfogyasztására a szomszédok bizonyára felfigyeltek volna.

Így értettük meg azt is, hogy ne összefüggő présberendezést keressünk, hanem olyan szerszámokat, amelyekből alkalmakként megfelelő erővel működő prést készíthetnek a tettesek.

Bayer Henrik szülei szőlőtermesztéssel is foglalkoztak, márpedig minden szőlőprés azonos elvek alapján működik. Olyan, présalkatrészeket kerestünk, amelyek a többinél piszkosabbak, olajosabbak voltak és esetleg fémmaradványokat is őriztek anyagukban.-

A szín oldala mellett egy szekér álldogált, amelynek rakfelületén néhány kocsialkatrész volt. A technikusok figyelmét az egyik kocsikerék ragadta meg, amelynek küllőin jól kivehető fémes, fekete markolásnyomok voltak.

Amikor ezt a kocsikereket alaposabban megvizsgáltuk, a tengelybemenetnél egy olyan esztergált és precízen kiképzett ütközővel ellátott fémrészt találtunk, amely azt bizonyította, hogy ezt a kocsialkatrészt már réges-régen rendeltetésétől eltérő módon használják.

A kocsikereket akadálytalanul oda lehetett illeszteni az egyik szőlőprés átalakított menetes tengelyéhez. Amikor ráhelyeztük és forgatni kezdtük, a ten-

gely is forogni kezdett és lefelé haladt.

Szétszedtük ezt a szőlőprést, megfordítottuk a tengelyét és megleltük a mélyedést, amelybe a talált érmenegatívokat pontosan be lehetett illeszteni.

Technikusaink lelkesen, szenvedéllyel tapadtak a munkára. Egy-két óra elteltével elénk helyezték azokat a kétforintosokat, amelyeket az itt talált berendezés segítségével gyártottak. Ezek pontosan meg-

97

egyeztek azokkal a hamis pénzekkel, amelyeket Szálai Sándor próbált forgalomba hozni.

Rövid számvetés után megállapítottuk, hogy e kezdetleges és mégis igen precíz masinával egy óra alatt begyakorlott szakemberek negyven-ötven darab, az eredetitől látszólag semmiben sem különböző érmét tudtak készíteni.

Amikor a főkapitányságon az aktatáskányi, általunk gyártott kétforintost kiborítottuk Szálai Sándor elé, összeroskadt és vallomást tett.

- Régóta híres voltam kézügyességemről és arról, hogy noha semmiféle vésnöki szakképzettségem nincs, milyen szép, sokak által művészek tartott veséteket tudok készíteni. Ez adta annak gondolatát, hogy pénzhamisításra adjam a fejemet. Az ilyen munkához azonban berendezésekre és nyugodt, zavartalan munkakörülményekre van szükség.

Bayer Henrik már többször mondta nekem, miért nem próbálok sporttérmekeket és jelvényeket gyártani, biztosan szép pénzt keresnék velük. Egyik találkozásunk alkalmával elmondtam barátomnak pénzhamisítási elképzeléseimet. Azt válaszolta, már ő is gondolt ilyesmire, jöjjenek ki hozzájuk, náluk zavartalanul dolgozhatunk, de minden harmadik érme legyen az övé. Később a dolog úgy alakult, hogy az elkészült pénzérmékből öt darab után csak kettő jutott nekem, mert a ház tulajdonosa, vagyis Bayer Henrik édesapja is részt követelt magának. A munka még így is kifizetődő volt.

El kell mondanom, hogy Bayer Henriknek volt egy testvérbátyja, aki valahol Nyugaton élt, és néhány héttel ezelőtt egyszer csak betoppant. A család nagyon meglepődött, amikor vadonatúj motorbiciklijével megállt a ház előtt. A család velem egyetértésben úgy döntött, hogy nem tájékoztatjuk őt a forinthamisítással kapcsolatos üzletünkről.

Bayer Henrik bátyja nagy lábon élt, váratlanul járogatott haza, ilyenkor körbeszaglászott a házban, és egyszer "munka közben" lepett meg bennünket.

Nagyon feldühödött és németül szidta Bayer Hen-

riket. Nem értettem, hogy mit mond, csak azt láttam, hogy még az arca is szinte izzott a méregtől.

98

Bayer Henrik közölte velem, hogy azonnal vissza kell térnem Pestre, a pénzhamisításnak vége, az elkészült érméket a Nyugatról hazajött bátyja megsemmisíti, így is történt, az elkészült érméket egy kockakőre helyezte és a konyhai bárddal tönkresilányította.

Lógó orral tértem vissza Pestre, szerencsére még volt néhány tucat elrejtett érmém, és éppen, amikor azokat ki akartam adni, elfogtak.

Szálai Sándor csak ennyit tudott vallani. Bayer Henrik további sorsáról és arról, hogy a Nyugatról hazaérkezett testvér ez időben hol volt és mit csinált, semmit nem tudott.

A külföldi személyeket nyilvántartó hivatalban Bayer Henrik testvérbátyjára vonatkozó adat nem szerepelt, az illető hazánkba érkezésekor bejelentőlapot sem töltött ki, és feltehetően az országhatárt is törvénytelen módon lépte át.

Fölfedtünk egy forinthamisító bűnözőt, de sem nyomozótársunk, sem pedig a hamisításban cinkos Bayer Henrik halálának körülményeit nem tudtuk még mindig megoldani.

Ráadásul Szálai Sándor a további kihallgatások folyamán is azt állította, hogy az új, piros tankos motorkerékpáron Bayer Henrik testvérbátyja magányosan érkezett. Ha felelevenítem a motorkerékpárral kapcsolatos korábbi vallomásokat, eszembe jut, hogy azon hol kettő, hol három személy utazott.

Ebből következett az a megállapításunk, hogy a testvér hazánk területére feltehetően cinkostársaival együtt érkezett.

Azt a kifejezést használtam: "cinkostársaival";.

Azt hiszem, nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy a testvért első pillanatától kezdve úgy kezeltük, mint olyan bűntársat, akiről csak azt tudjuk, hogy gyanúsítható, de azt nem, hogy mivel.

Ezt az elképzelésünket alátámasztotta, hogy az áldozat, Bayer Henrik szülei szót sem ejtettek arról, hogy a másik fiuk időközben hazaérkezett. Minthogy a bűncselekmények felfedésének idejétől kezdve, vagyis amióta a család gyanússá vált, a házat is fi-

99

gyeltettük, tudtuk, hogy ez a fiú azóta sem látogatta meg szüleit.

Ez az egyszerű tény azt is sugallta, hogy a külföldről érkezett testvérnek valami miatt bujkálnia kell és ezért nem jelentkezik szüleinél. Később a Bayer család kihallgatásánál beigazolódott, hogy a nagyobbik fiú élesen tiltakozott a forinthamisítás folytatása ellen, és az anya elejtett szavaiból arra következtettünk, hogy azt mondta: "Ezért felköthetnek mindannyiunkat."

Minthogy még mindig sötétben tapogatóztunk, minden elejtett szónak jelentőséget tulajdonítottunk. Előttünk sem volt kétséges, hogy a kétforintosok hamisítása valóban súlyos büntetést von maga után, de halálbüntetést - semmiképpen.

Feltételeztük tehát, hogy a banda lelkét eddig fel nem derített, súlyosabb bűncselekmények következményeitől való félelem tartja rettegésben. Ha ez így van, akkor érthető a testvér ingerültsége, akkor esetleg megmagyarázható nyomozónk meggyilkolásának sok indítéka is.

Abban az esetben ugyanis, ha nyomozónk a kétforintosok kapcsán a forgalomba hozó személyek nyomaiba eredt, esetleg egyiküket le is leplezte, elképzelhető, hogy az illető nyomozónkat magával csalta, kelepécét állított neki és eltette láb alól.

Csak azt nem értettük most sem, vajon hősi halált halt munkatársunk miért szegte meg az előírást, miért nem jelentette indulása előtt, hogy nyomozás közben vidékre kell utaznia.

A nyomozási eljárás egyik alapszabálya, hogy mindazokat, akik valamilyen módon gyanúba keverednek, le kell priorálni.

Ehhez viszont az illető személy adataira van szükség. Úgy döntöttünk, hogy ezeket az adatokat nem a Bayer családtól, hanem a helyi anyakönyvi hatóságtól szerezzük be. Képzhető megrökönyödésünk, amikor az iratokból kiderült: Bayeréknek csak egy fiúgyermekük van, Henrik.

Ezek után meg kellett állapítanunk, ki is volt az a "testvér", akit a család tagjai előlünk el akartak titkolni.

Elég hosszú munkába került, amíg kiderítettük, hogy ez a személy tulajdonképpen Bayer Henrik unokabátyja, de sohasem élt Nyugaton, hanem jelenleg is Magyarországon él, mégpedig abban a városban, ahol Bayer Henriket meggyilkolták, nem is messze a gyilkosság színhelyétől. Motorkerékpárja is van, de a jármű nyilvántartási száma nem egyezik a Szálai-Sándor egyik vallomásában megjelölt rendszámmal. Tehát Bayer Henrik unokabátyja - Bayer János - hamis rendszámú motoron utazott.

Egész nagy apparátussal utaztunk le ismét H.-ra.

Körülvettük Bayer János házát, és bezörgettünk a kapun.

Hiába kopogtattunk, zörgettünk újra és újra, 'senki nem jött kaput nyitni. A kis ház egyébként teljesen lakatlannak tűnt, ott - úgy látszott - teremtetts lelket sem találunk.

Megelégtük a meddő kopogtatást, és felnyitottuk a kaput. Elhanyagolt, dudvával, gazzal benőtt udvar peremén futott a konyhához vezető fedett veranda.

A konyhaajtót is zárva találtuk, ám technikusaink könnyűszerrel úrrá lettek a külső ajtó egyszerű zárján. A belső ajtó már jóval több gondot adott; a legkorszerűbb biztonsági zár védte a hivatlan vendég behatolása ellen a lakást.

Végre a konyhába léptünk.

Az udvarhoz hasonló rendetlenség, piszok, elhanyagoltság fogadott bennünket.

Lépésről lépésre haladtunk egyre beljebb; a padló, a falak, a régi, roskatag bútorok minden négyzetcentiméterét alaposan szemügyre vettük.

Az egyik edényben tejnyomokra bukkant a vizsgálat. Tekintettel arra, hogy a folyadék teljesen frissenek látszott, bizonyosak voltunk abban: valaki vagy valakik rövid idővel érkezésünk előtt még a házban tartózkodtak.

A konyha után a szobába léptünk. Áporodott illat fogadott itt is. Az ágynemű összedobálva, a szekrény fityegő, nyitott ajtókkal. Élőlény sehol.

Éppen befejeztük az éléskamra átkutatását, amikor nyílt az ajtó, és a fészerben dolgozó nyomozók egy minden ízében reszkető, harmincöt év körüli férfit

100

101

vezettek elénk. Börnadrág, zeke, vastag pulóver volt a férfin.

A^ konyhaablak alatt pedig ott állt a motorkerékpár.

A nyomozók házkutatás közben egészen váratlan leletre; ezer darab húszfontos bankjegyre bukkantak. Akkoriban ez olyan kincsnek számított, hogy hamarjában szinte fel sem tudtuk becsülni az értékét. Még a kihallgatás megkezdése előtt táviratoztunk a fővárosba és valutaszakértő kirendelését kértük.

Amikor a pénzüntézet megtudta, milyen döbbenetes érték nyomára bukkantunk, különgépkocsin küldte megbízottját a kisvárosba.

A bankszakember csak egyetlen darab húszfontost emelt ki a kötegből. Először a fény elé tartotta, majd egy könyvecskét húzott elő a zsebéből.

- Ez a lelet itt egy fillért sem ér! - közölte. - Nézzék, kérem, a bankjegyek száma itt szerepel az Angol Bank körlevelében, amely közli a náci pénzhamisítók által gyártott húszfontosok "névsorát" . . .

Már búcsúzott is, indult vissza Budapestre.

Bayer János - mert ő volt az elfogott, a fészerben, a szalma alatt búvóhelyet talált férfi - semmiféle meglepetést nem mutatott, amikor tudomására hoztuk, tudjuk, hogy hamis bankjegyeket rejtegetett.

- Ócska papír ez mind - mondta fitymálóan -, tessék engem elengedni, hiszen nem csináltam semmi rosszat.

Dehogyan engedték szabadon.

Inkább belekaroltunk és elkísértük a közeli házba, oda, ahol nyomozónkat, majd Bayer Henriket holtan találtuk.

- Még egy házkutatásunk lesz - közöltük vele -, és jó lesz, ha maga is segít a munkánkban.

Bayer János ekkor újra elvesztette a fejét és könyörgött, ne kényszerítsük arra, hogy még egyszer belépjen abba a szörnyű házba.

Vallomását a kisvárosi kapitányságon foglaltuk írásba:

"Mint volksbundista, a háború idején jó barátságba keveredtem Edmund Sácker SS-tiszttel, aki valamilyen különleges alakulatban teljesített szolgálatot.

102

Ha a városkánkban időzött, mindig nálam szállt meg, együtt jártunk szórakozni. Egy alkalommal faládát hozott, közösen bebugyoláltuk sátorlapba, és ő valahol elásta. Azt mondta: ha vége lesz a háborúnak, majd visszatér és akkor együtt megalapozzuk a szerencsénket.

Az elásásnál én nem voltam jelen. Azt is hittem, talán csak becsapott, semmi sem volt abban a ládában, csak így akarja viszonzni azokat a szívességeket, amelyeket én tettem neki.

De nem sokkal a háború vége után, már levelet írt nekem és néhány idelátogató külföldivel is üzent.

Nemrégiben pedig megjelent személyesen is. Alig ismertem rá, feketére festette a haját, a bajuszát, és a régebben szép, fehér fogaival is csinált valamit, mert szürkék és csúnyák voltak. Nálunk szállt meg. Az első éjszakán ki is mentünk az akácosba, és kiástuk a ládát. Edmund Sácker akkor közölte velem, hogy amit látok, az mind hamis pénz, de itt túl lehet adni rajtuk, mert az itteni feketepiacon úgysem tudja senki megkülönböztetni a valóditól. Csak egyetlen dolgra figyelmeztetett, senkinek egyszerre két bankjegyet ne adjak el. Egész köteget viszont eladhatok, de nem engedhetem meg, hogy egyenként szemügyre vegyék a bankjegyeket, mert akkor kiderül a turpisság.

Pesten a Rosemarie eszpresszóban, a Savoy bárban, az Ermitage üdülő-hotelben, az Astoria közelében lévő eszpresszóban, de főleg az éjszakai lokálokban adtam ki a pénzt. Általában fél dollár értéket fogyasztottam, a húszfontos bankjeggyel fizettem, és a visszajáró pénzt dollárban, tört aranyban kértem. Rend szerint a pincérek közvetítettek egy-egy feketézőt, aki ^biztosan tud váltani«.

Ment minden, mint a karikacsapás. Arra nagyon ügyeltem, hogy kétszer ugyanazzal a személlyel ne kerüljek kapcsolatba.

Néhány hét után motort is vettem, szépen kiglancoltattam. Ügy döntöttem, bekapcsolom az üzletbe Bayer Henrikéket is. Sácker is erősködött, gyorsabban kell átváltanunk a pénzt, és ha megszedtük magunkat, uzsgyi át Romániába, ő ott is elrejtett néhány

103

láda valutát, és ha tevékenységünket ott is befejezzük, irány a Nyugat.

Tehát felkerestem Bayer Henrikéket. Evek óta nem láttak, azt mondtam, Nyugatról jövök, van pénzem dögivei, csak a bank nem hajlandó beváltani.

Henrik és a szülei vállalkoztak rá, hogy segítségemre lesznek, és »addig is« adtak pár száz forintot. Henrik, mondván, hogy apróra is szükségem lehet, néhány kétforintost is a zsebembe csúsztatott.

Késő délelőtt bementem Pestre, és a Keleti mellett valamit harapni akartam. Betértem a Fehér Ökörbe, és vagdalt húst, zsemlét, egy fröccsöt kértem.

A pénztáros bedobta a pénzt a többi közé. Jó fülem van, hallottam, nem csendül úgy, mint a többi.- De akkor már belém is karolt egy rendőr.

Persze, én azonnal tudtam, hogy rendőr az illető, noha civil ruhát viselt. Nem akartam visszamenni a pulthoz, a zseemből elővettem egy marék aprót és a tenyerébe öntöttem.

Akkor már nem volt menekülés. Kivezetett a kocsmából, kérdezte, honnan vettem a hamis kétforintosokat. Csak az járt az eszemben, ha ez engem előállít, nálam a sok font, lebukom egy pillanat alatt.

- Nem kaphattam mástól - csak H.-i barátomtól, ha kell, megadom a címét. De sietni kell - közöltem vele -, mert ha feljön Pestre, többé nem lehet elkapni.

A nyomozó akkor azt mondta, ha ilyen sürgős az ügy, vonatra ülünk és lerohanunk a barátomhoz.

Gondoltam, leszakadok' tőle, és azt válaszoltam, nem ülhetek vonatra, mert akkor nem tudok a motorommal mit csinálni.

A nyomozó nagyon kapott a motorlehetőségen. Rálltam, leviszem, gondoltam, csak lesz valami az úton.

Nem lett. Pedig én mindent megpróbáltam, hogy lerázzam, de csak úgy ragadt rám. Egyre jobban féltem.

Elindultunk H. felé, de előbb felvettük Sáckert is, mert tudtam, hogy az ő segítsége nélkül nem tudom a dolgot megoldani.

Először mi ketten bejöttünk az én házamba, Sácker vállalkozott arra, hogy felderíti a terepet. Ő is tudta,

104

amit én, hogy az egyik szomszéd beteg feleségével Pesten van, az asszonyt operálják, nem kellett attól tartanunk, hogy megzavar bennünket.

Kis idő múlva a nyomozó idegeskedni kezdett. Nem jelentette Pesten, hogy lejön, még baja lehet belőle. Akkor már én tartóztattam, mert senkinek nem volt szabad megtudnia, hogy itt van velünk.

Végül annyira erősködött, hogy menjünk Sácker után, hogy magam is úgy gondoltam, jöjjön, aminek jönnie kell.

Elmentünk a házhoz, zárva a kapu, bezörgettem az ablakon. Nagy nehezen kinyílt az ablak, Sácker megnyújtotta a kulcsot a nyomozónak egy piszkavasra akasztva. Lenéztem, látom, a lábunk alatt egy nagy, rozsdás vaslemez. Hallom, pöfög az aggregátor a szomszéd fészkerben. Leléptem a vasról, láttam, a nyomozó megfogja a kulcsot és rázkódni kezd, mint akit az áram üt. Fél percig sem bírta, csak nyöszörgött, lerogyott, közben szorította a kulcsot, egészen belefehéredett a keze. Nyöszörgött is, kiabált is, de csak kétszer, azután csend lett. Csak rángatózott néhányat. Azután Sácker kikapcsolhatott valamit, mert láttam, hogy kicsúszott a kulcs a nyomozó kezéből, de akkor

már aligha volt benne szikrányi élet.

Bezártuk a házat és felugrottunk a motorra ..."

Úgy tűnt, Bayer János könnyedén vall, ezért abba-hagytuk kihallgatását, hogy majd a fővárosban folytatjuk. Sácker elfogása - ez lett volna a következő feladatunk, ha a letartóztatott a volt SS-tiszt jelenlegi tartózkodási helyére vonatkozóan bármit is tudott volna mondani.

Ám a kocsiban, hazafelé, Bayer János egyre csak azt hajtogatta, hogy Sácker eltűnt a szörnyű éjszaka óta. Azóta sem adott életjelt magáról. Később megkérdeztük, hogy lehetséges, hogy a gyilkosság tervét ilyen pontosan végre tudták hajtani, holott meg sem beszélték. Bayer János azonban erre nézve is magyarázattal szolgált.

- Amikor Sácker megjelent nálam és megállapodtunk a tennivalókban, előre kijelentette, ha valaki rájön a titkunkra, annak pusztulnia kell. Az volt a véleménye: precízen és úgy kell eljárnunk, hogy a

105

"bosszú" - senkiben se keltse gyilkosság gyanúját. Azt mondta, hogy ők az SS-ben és a Gestapónál közönséges rádióból is tudtak olyan vallatót készíteni, amelyik, ha nem vigyáztak, meg is ölte volna a kihallgatottat. "Elő is fordult, hogy túl későn kapcsoltuk ki a gépet, akkor olyan volt a halott, mintha villámcsapás végzett volna vele. Fénytelen villámcsapás ..." Amikor pedig megtudta, hogy a szomszédéknál áramfejlesztő is van, rádió is, nagyon összebarátkozott velük. Még pénzt is adott a gazdának, vigye fel Pestre a feleségét, operáltassa meg, ennek fejében pedig engedje, hogy néhanapján náluk alhasson... Még híre, nyoma sem volt a lebukásnak, ő már valamit csinált a rádióval, és azt az utasítást adta, ha bármi baj van, ide hozzam azt, aki gyanúsít vagy nyomoz utánunk...

Másnap Bayer Henrik halálának körülményeit tisztáztuk.

Idézem a vallomását:

"A nyomozóval való ügy után azonnal Bayer Henrikéhez siettünk. Az unokaöcsém nem is tagadta, hogy ők csinálják ezeket a hamis kétforintosokat, azt mondta, nagyon jó üzlet, villamoson, talponállóban annyit ki tud adni belőle, amennyi van. Veszekedtünk, mert Sácker is, én is, azt követeltük, azonnal hagyjanak fel ezzel a vacak kis üzlettel. De Henrik erősködött, nem akart engedni. Akkor a fontokra került a szó, és valahogyan gyanút fogott. Sácker beszelgetni kezdett velem, és Henrik a hallgatás fejében nagyobb pénzüsszeget kért tőle. Magyarán, megszarolt bennünket. Látszólag beadtuk a derekunkat,

Sácker azt ígérte, másnap megkapja a kért összeget...

Másnap érte mentünk a pincészetbe, ahol dolgozott, és lehoztuk ide, H.-ba.

Útközben Henrik nem fogott gyanút. A szomszéd házba is nyugodtan átjött velünk. Azt mondtuk neki, ott tartjuk a pénzt... A többit úgyis tudják. De nem én öltem meg, én csak segítettem Sáckernek! Aztán mindketten felmentünk Pestre.

106

Pesten Sácker se szó, se beszéd eltűnt.

Egy ideig - amíg a pénzből tartott - a fővárosban éltem ... Azután visszatértem H.-ra, gondoltam, veszek magamhoz a bankjegyekből, valami csak lesz. . . Kis idő múlva észrevettem, hogy körülveszik a házat. Tudtam, csak a szerencsében bízhatok. Elrejtöztem. Ezúttal azonban nem volt szerencsém . . .

Sáckert az egyik romániai határállomás közelében fogtuk el. Lövöldözni kezdett, majd amikor látta, hogy nem menekülhet - golyót röpített az agyába.

Bayer János sem került el a sorsát. A bírósági ítélet indokolásában egyetlen enyhítő körülmény sem szerepelt. Így azután kegyelemre sem számíthatott . . .

A sírköves tragédiája

A bizottságot - az egyik temető melletti sírköskereskedő irodájában - eléggé lehangelő kép fogadta. A hátsó traktusban, a nyitott páncélszekrény előtt állott homlokkal feküdt egy hatvan év körüli férfi. Dulakodásnak sehol semmi nyoma. Minden a legnagyobb rendben volt, a tárgyalóasztalon konyakos üveg, kis pohárcák, egy hamutálcán félig szívott cigaretta. Egyetlen felborult szék, vagy összegyűrt szőnyeg nem jelezte, hogy itt veszekedés vagy verekedés történt volna.

A páncélszekrény viszont teljesen üres volt, a benne levő széf ajtaja nyitva, az irodában sehol egy filér, az áldozat kezén sem gyűrű, sem óra.

A bejelentést a cég könyvelője tette, huszonhárom esztendő fiatalember, aki délelőtt a városban járt bevásárolni. Mire visszaérkezett - vallomása szerint -, már csak a bekövetkezett tragédiát konstatálhatta.

Egyik nyomozónk - szokás szerint - azonnal kocsiba ült, hogy az áldozat hozzátartozóit a lehetőséghez képest kíméletesen értesítse és a bűncselekmény színhelyére vezesse. Amint elmondta, a sírköves feleségét éppen fésülködés közben találta, nyolcéves

fia pedig a lakás egyik szobájában békésen játszadozott. Nyomozónk magával hozta őket az üzletbe,

Ezalatt az irodában megkezdtük a személyzet kihallgatását. A könyvelő emlékezett arra, hogy az előző nap egy feltűnően jól öltözött, franciául beszélő férfi járt az üzletben, aki igen drága síremlékre kívánt megbízást adni. Végignézte a sírköves raktárkészletét, abból semmit sem talált megfelelőnek. Adott pár száz forint előleget, és megkérte a mestert, hogy készítsen mára néhány vázlatot az ő elképzelé-

108

se szerint. Megállapodtak, hogy az idegen ma délelőtt tíz órára visszajön. A könyvelőt főnöke már fél tízkor a városba küldte.

Az alkalmazottak azt állították, hogy a franciául beszélő fiatalember a jelzett időpontban valóban meg is érkezett. A főnök azonnal az irodahelyiségbe vezette, és becsukta az ajtót. Dörrenést nem hallottak, de azt látták, ahogy az idegen nem sokkal a könyvelő hazaérkezése előtt eltávozott az üzletből.

A sírközüzemben négy ember dolgozott, ketten köfűrészgépen. Gyors próbát tettünk és megállapítottuk, hogy ha a lövést hangfogós pisztolyból adták le, a pukkanást elnyomták az üzemi zajok.

Közben megérkezett az özvegy és kislánya. Egyelőre csak annyit tudtak, hogy az apát nagyon súlyos bal eset érte. Mi azt hittük, hogy nyomozónk a teljes igazságot közölte már velük. Így azután nem akadályoztuk meg őket abban, hogy az irodahelyiségbe belépjenek.

- Drága asszonyom - fogadtam a fiatal nőt -, fogadja őszinte részvételemet.

Tágra nyitott szemmel meredt rám. A gyerek előbbre lépett, rekedten felsikoltott és összeesett. Szája habzott, testét ide-oda dobálta.

Azonnal láttuk: epilepsziás. Mindannyian föléje hajoltunk, az anyja gyakorlott mozdulattal igazította meg a fia nyelvét. Amikor előrehajolt, gondosan fésült frizurája felbomlott és a halántéka fölött horzsoltszélű sebhely vált láthatóvá.

Amikor észrevette, hogy felfigyeltünk a sebre, elpirult, zavarba jött.

Közben a kisfiú rohama alábbhagyott, a gyerek magához tért. Irtózó pillantást vetett az anyjára, és ellökte magától.

- Csak az apám pénze kellett! Megöltétek! - sikoltozta.

Az asszony zokogni kezdett. Egyik nyomozónk ki-nyitotta retiküljét. Benne volt a páncélszekrény egyik kulcsa. A retikülben hetven darab százforintos is lapult.

Orvosunk intézkedésére a gyereket azonnal szanatóriumba szállították. Amikor ők elmentek, két halál-

109

ra vált ember ült mellénk a főkapitányság felé tartó kocsiba; a könyvelő és az áldozat felesége. Letartóztatásukat még nem rendeltem el, de a drámai jelenet hatása alatt biztosra vettem, hogy a tettesek a markomban vannak.

A szanatóriumban képzett pszichológusok kezdtek beszélgetni a kisfiúval. A gyerek elmondta, hogy tegnap délután édesanyja a "barátnőjéhez" ment, de úgy látszik, máshol lehetett, mert édesapja tetten érte a könyvelővel. Este azután felelősségre vonta az aszszonyt. Anyja kezdetben tagadott, apja erre ütni-vern-i kezdte. Nem törődött azzal sem, hogy a fia mindent lát, sőt azt kiabálta: Hadd lássa Gyuri, ki az anyja, hogy ha elválnak, ne erezzen szeretetet iránta.

- Apu nagyon megverte anyut - mesélte a gyere-
rek -, az éjjeliszekrényen levő kis olvasólámpát is a fejéhez vágta. Anyu nagyon sírt. Apu ekkor felhívta Berci bácsit, hogy a válóper ügyében azonnal jöjjön el hozzánk. Amikor letette a kagylót, anyuka nagyon dühös volt és azt kiabálta: "Nem lesz neked időd arra, hogy elválj tőlem!"

Meghallgattuk ezt a magnetofonszalagra rögzített beszélgetést, majd behívtuk az áldozat feleségét.

- Férjem negyvenöt éves volt, én pedig tizenkilenc, amikor házasságot kötöttünk. Szerelmes volt belém, és én arra gondoltam, hozzá megyek feleségül, hiszen nagyon jól él, vagyona van, szeret - többet az ember senkitől sem kaphat. Ráadásul a férjem az esküvő előtt kifejtette, tudja, hogy nagy a korkülönbség köztünk és néhány év múlva meg fogom látni, milyen liberális lesz velem. Az első időkben minden jóval elhalmozott. De mivel régi ismerőseim gyakran felhívtak telefonon, sajnos egyre féltékenyebb lett.

- Azt hittem, hogy kisfiúnk születése után megnyugszik, én magam pedig hozzá fogok öregedni. Állandóan nagy társaság járt hozzánk, férjem azt gondolta, ha otthon, a szeme előtt szórakozom, biztosan nem fogom őt megcsalni.

Amikor a gyerek már nagyobb lett és óvodába járt, sokszor észrevettem, hogy a férjem a nyomomba ered, követ az utcán, ki akarja lesni, nincsenek-e titkos útjaim. Abban az időben nem is voltak.

110

Később a fiam iskolás lett, én pedig a szülői munkaközösség tagja. Egyre több dolgom volt, sok időt töltöttem az iskolában. A férjem valóságos dührohalmokat kapott. Évek óta nem éltünk házasséletem. Az a tudat, hogy minden lépésemet ellenőrzi, engem is végtelenül bántott. Így aztán a veszekedések is egyre hangosabbak lettek. Tudtuk, hogy mindez megviseli fiunk idegrendszerét is, de nem tudtunk indulatainknak parancsolni.

A fiam másodikos korában egy rossz felelet után kapta az első epilepsziás rohamot. Amikor a férjem megtudta, hogy a gyerek gyógyíthatatlan beteg, felkapott egy kést és meg akart ölni. Azt kiabálta, biztosan nem is ő a gyerek apja, meg azt, hogy bizonyára valamilyen gyógyszert szedtem a terhességem idején, és most az egész család az én meggondolatlanságom áldozata lesz. Családunk öreg barátja, Berci bácsi, a jogász csavarta ki férjem kezéből a kést. Akkor ott akartam őt hagyni, de könnyörgött, bocsássak meg neki, és én megbocsátottam.

Kisebb-nagyobb csetepaték után következett a tegnapi délután. Már régebben megismerkedtem a férjem egyik tisztviselőjével, rendszeresen találkozni szoktunk a lakásán. Tegnap délután is nála jártam. Amikor hazaértem, a férjem már nagyon feldúlt volt, nekem esett, verekedtünk. Felkapta a kis olvasólámpát és a drótjánál/fogva, mint egy buzogánnyal, a fejemre ütött. Ezután felhívta Berci bácsit és kérte őt, jöjjön azonnal, hogy megbeszéljék a válopert. Nagyon dühös lettem és azt mondtam: "Arra már nem lesz idő, mert most azonnal feljelentelek."

Abba kellett hagynunk az özvegy kihallgatását, mert minduntalan kitört rajta a sírógörcs. Behívattuk a könyvelőt.

Miközben reá vártunk, megérkezett a szakértők jelentése.

"A bűncselekmény színhelyén, valamint a sírközüem környékén végrehajtott vizsgálataink során megállapítottuk, hogy ismeretlen személy az üzlet helyiségnek a másik utcára nyíló ablakán keresztül rendszeresen közlekedett. Erre vallottak a lábnyomok és az ablak alatti falrészben látható karcolások, | ame-

111

lyeket sikerült felfedeznünk, és amelyek rögzítése meg is történt. Megvizsgáltuk a kihallgatás céljából előállított könyvelő lábbelijét, és kétségkívül megállapítottuk, hogy a felfedezett nyomok, amelyek közül néhány nem idősebb huszonnégy órásnál, csak tőle származhatnak."

A sebhely az asszony halántékán, a bűncselekmény előtti estén zajlott veszekedés és verekedés, a gye-

rek által másképpen idézett fenyegető kijelentés, az áldozat felesége és a könyvelő közötti viszony, a könyvelő cipőjének nyoma a tett színhelyének ablakán, illetve ablaka alatt – egyenként is rendkívül súlyos, terhelő bizonyítékokat jelentettek. Azt minden különösebb vizsgálódás nélkül is tudtuk, hogy a sírköves vagyont a gyermek, illetve a feleség öröklő, hacsak végrendeletében az örökhagyó másként nem rendelkezett. Az iratok között nem találtunk végrendeletet, ebből arra következtettünk, hogy az áldozat halálához – különösen az utolsó estén lezajlott veszekedés miatt – mind a feleségnek, mind pedig az asszony szeretőjének fontos érdeke fűződött.

A könyvelő tisztában volt rendkívül súlyos helyzetével. Míg az asszony teljesen gyanútlanul látszott, szeretője biztosra vette, hogy őt gyanúsítjuk a gyilkossággal.

Kezét tördelve könyörgött:

- Higgyék el, semmi közöm az egész üggyhöz. A főnök reggel bejött, néhány percig együtt dolgoztunk és azután elküldött. Mire visszaérkeztem, már holtan feküdt a nyitott páncélszekrény előtt. Telefonálni akartam, de úgy látszik, éppen rossz volt a készülék, mert nem kaptam vonalat. Kiugrottam az ablakon, hogy a közeli telefonfülkéből felhívjam a rendőrséget.

- Az ablakon? Maga az ablakon szokott közlekedni?

- A buszmegálló, kérem, a másik utcában van. Sokszor, ha nagyon siettem, nem a műhelyen és a kő-kerten keresztül mentem ki az utcára, hogy ugyanezt az utat odakünn visszafelé is megtegyem, hanem kinyitottam az ablakot és kiugrottam. így kétlépés-

112

nyire voltam a buszmegállótól meg a telefonfülkétől is. Ott sem kaptam vonalat. Visszaugrottam az ablakon és újra az üzemi telefonnal próbálkoztam, most már sikeresen. Ekkor értesítettem önöket.

- Ismeri a főnök feleségét?

- Ó, csak futólag, kérem szépen. Mindig nagyon tiszteltem a munkaadóm családját.

- Nézze, barátom. Nagyon kezdetleges ellenőrző kérdést tettem fel magának. Abból indultam ki, ha most hazudik, akkor mindvégig hazudott. Akár le is zárhatnám az ügyet és átadhatnám magát a bíróságnak. Nem teszem. Az egész éjszaka a rendelkezésére áll, hogy leírja feltevéseit: ki gyilkolta meg a főnökét? Most elvezetik, vacsorát kap és éjszakára egy doboz cigarettát. A titkárnő ad magának papírt és ceruzát. Gyufát nem kap. Ha rá akar gyújtani, az ör-

ségtől kérjen tüzet. Eltávozhat.

Abban a hiszemben tértünk haza, hogy varázslatos gyorsasággal felderítettük a gyilkosság tetteit. Hogy ki lött - ezt még nem tudjuk. De az őrizeteseink - bíztunk benne - holnap megmondják az igazságot. Úgy döntöttünk tehát, hogy reggel kilenckor folytatjuk a munkát.

Kialvatlan, lázas tekintettel meredt rám reggel a könyvelő. Papírlapokat tett elém, ezeken százszor egymás után ugyanaz a mondat szerepelt: "Ártatlan vagyok, a gyilkosságot csak az a franciául beszélő személy követhette el."

Ingerülten toltam félre az árkus papírokat. Ebben a pillanatban csengett a telefon.

- Fóti elvtárs? A bizottság lent várja önöket. Bejelentés érkezett, amely szerint dr. Tamás Jánost az éjszaka folyamán meggyilkolták. A halálesetet Zsuzsa nevű, ma reggel Bécsből hazaérkezett lánya fedezte fel. Azonnal szálljanak ki a helyszínre.

Intézkedtem, hogy a két kihallgatottal más nyomozók folytassák a munkát, és nyomban indultunk.

Dr. Tamás János magányos villája a budai hegyvidék egyik idillikusán szép részén épült. A ház körül hatalmas, gondozott park terült el, amelyet erős vaskerítés vett körül. A hátsó frontokon a kovácsoltvasat betonba ágyazott téglaváltotta fel és a kerítés te-

113

tején üvegtörmelék akadályozta illetéktelenek behatolását.

Az utcáról a villához terméskőből kirakott járda vezetett. Sem a kapun, sem a bejáraton semmiféle külsérelmi nyomot nem találtunk.

A kétszintes villa emeleti szobájában éppen befejezték munkájukat a bűnügyi technikusok. A süppedő szőnyegen még ott feküdt dr. Tamás, az újabb bűncselekmény áldozata. Az ablaknál terjedelmes mahagóni íróasztal állt, felső középső fiókja nyitva volt. Az íróasztal szemben levő falba süllyesztett páncélszekrény szintén nyitva állt. A technikusok megállapították, hogy ezt még a gyilkosság előtt nyitották ki, valószínűleg saját kulcsával. Erre vallott, hogy az íróasztalon néhány iratcsomó is feküdt, a páncélszekrény belső trezorja szintén nyitva állt és ebben a kis ajtóban függött a kulcskarika a kulcsokkal.

A helyiségben dulakodásnak semmi nyomát nem találtuk. Alacsony, kerek asztalon - a mély és ké-

nyelmes karosszék előtt - két metszett pohár, egy üveg ital és egy szódavíz készítésére szolgáló auto-szifon volt. Mindkét pohárban italmaradványokat fedtünk fel. Az egyik pohár mellett üres papírlap és azon íráshoz előkészített töltőtoll hevert. A kerek asztal háta mögött terjedelmes hangulatlámpa világított, A lakásban nyugati cigaretták áporodottan édeskés illata terjengett.

Az orvosok és technikusok első jelentése szerint a gyilkosságot pisztollyal követték el, és a tettes - minthogy a közelben tartózkodó szobainas semmit sem hallott - feltehetően hangtompítót használt. Mindenekelőtt arról intézkedtünk, hogy az áldozat boncolását kezdjék meg, fegyverszakértőink pedig kíséreljék meg annak kiderítését, hogy a közelmúltban történt löfegyveres gyilkosságok lövedékei nem hasonlítanak-e a mostani áldozat testében található lövedékhez.

A helyszín alapos vizsgálata után két ember vizsgálatát kellett megkezdenünk. Az egyik Tamás Zsuzsa, az áldozat tizenkilenc éves fogadott lánya, aki a hajnali órákban érkezett haza külföldről és felfedez-

114

te a bűncselekményt. A másik a szobainas, akinek tegnap délután kimenője volt, de este már korán hazatért. Láttá, hogy munkaadójánál vendég van, de a gazdája pihenni küldte. Úgy határoztunk, először a szobainast hallgatjuk ki.

- Tegnap délután egy hölgyismerőssel a Krisztina körúton levő moziban voltam. Még nem volt kilenc óra, amikor hazatértem és lefeküdtem. Gazdámot több mint huszonöt éve szolgálom, tulajdonképpen még a szülei vettek fel. Minthogy dr. Tamás János agglegény volt, férfi alkalmazottat tartott, mert - sokszor mondogatta - egy házvezetőnő biztosan elpletykálná, kik fordulnak meg nála, ez viszont kellemetlen lenne. Gazdám ugyanis nagyon szerette a nőket. Ha egy nő megtetszett neki, nem törődött semmivel, még ha az asszony férje az ő barátja vagy akár üzlettársa is volt. A gazdám műkinckekre specializálta magát, rendkívül értékes aranytárgy-gyűjteménye volt. Ennek nagy részét szüleitől örökölte, akik a főváros egyik legnagyobb aranybevéltő és -olvasztó vállalatának a tulajdonosai voltak.

Kérdésünkre, hogy milyen értékek voltak a páncélszekrényben, a szobainas érdemleges választ nem tudott adni.

- Főnököm gyakran matatott kincsei között,, de ilyenkor mindig kulcsra zárta az ajtót. Házunkat különleges riasztóberendezések védik. Abban a pillanatban például, ha valaki az utcai kapu zárjába idegen kulcsot helyez, egy kis gépezet a ház külső frontjára nyíló összes kilincs zárfedelét a kulcslyuk felé húz-

za, és az ajtókat ezután már csak belülről lehet nyitni. Az ablakokon rendkívül erős rács van. Még velem is előfordult, hogy az éjszakát házon kívül kellett töltenem, amikor a kulcsaimat itthon felejtettem, minthogy a gazdám maga is csak hajnal felé tért haza.

Kérdésünkre, tapasztalt-e valami különös vagy figyelemre méltó dolgot, a szobainas nemmel válaszolt. A házhoz csak három embernek volt kulcsa: a tulajdonosnak, Tamás Zsuzsának és neki magának, tudása szerint tartalék kulcsa senkinek nem lehetett. A villát ugyanis még a háború előtt építették, a zá-

115

rak Olaszországban készültek és a műszaki rajzok alapján németországi szakmunkások szerelték fel. Ezek a szakmunkások a kulcsokat nem is látták.

Ügy látszik, 'rendkívüli értékek megőrzésére készültek itt fel. Elképzelhető, hogy a régebbi ékszerek és műkincsek java része már elkerült innen. Bizonyos azonban, hogy a gyilkos tudta, miért öl. Ismerte a páncélszekrényben levő megmaradt holmik értékét.

Tamás Zsuzsa igen figyelemre méltó vallomást tett.

- Amikor szüleim tizennégy évvel ezelőtt meghaltak, nagybátyám, Tamás János örökbe fogadott. Néhány évig vele együtt laktam itt. Amikor, már nagyobb lettem, egyszobás garzon öröklakást vásárolt a számomra a belvárosban, és egy idős asszonyt vett fel mellém, anyahelyettesnek. Attól kezdve csak a hétvégét töltöttem nála. Nagyon szeretett és mindennel elhalmozott. Bár nagybátyám elég zsugori természetű volt és mindenki elől rejtegette kincseit, nekem mégis megmutatott egyet-mást. Azt mondta, halála után minden az enyém lesz. Külön felhívta a figyelmemet arra, hogy ha vele bármi történne, a páncélszekrényben levő értékekről készített leltárt ebben a szobában megtalálhatom. Néhány héttel ezelőtt nagybátyám célzást tett arra, hogy rövidesen megházasodik. Elmondta, hogy ennek következtében a velem kapcsolatos terveit némileg módosítani kell, persze, mint mondotta, anyagi gondjaim azért nem lesznek.

Tegnap délután indultam haza az egyik külföldi üdülőhelyről. Kora reggel érkeztem Budapestre és úgy döntöttem, hogy legelőször is a nagybátyámat keresem fel. Legnagyobb meglepetésemre a kertajtót nyitva találtam. Amikor észrevettem, hogy az előszoba ajtaja sincs kulcsra zárva, megrémültem. Azonnal az emeletre siettem, nagybátyám dolgozószobájába. Képzeltetik, mit éreztem, amikor ott találtam János bácsit a földön fekvő, körülötte minden csupa vér volt. Nagyon sikítottam, erre azonnal megjelent az inas, együtt hívtuk fel a rendőrséget.

- Az inas hálóruhát viselt?
- Nem, kérem, abban a ruhában volt, amiben általában a ház körüli munkát szokta végezni. Partviszál a kezében lépett be a szobába.
- Az inas akkor már takarított is valahol?
- Űgy gondolom, igen. A takarítást általában reggel hatkor szokta elkezdni, mert a nagybátyám nem tudott elviselni maga körül semmiféle rendetlenséget.
- Ne vegye bizalmatlanságnak . . . Tudja ön igazolni, hogy csak a kora reggeli órákban érkezett Budapestre?
- Hát kérem . . . Esetleg az útlevelemmel tudom bizonyítani, hogy hajnali három felé léptem át a határt és talán a vonatjeggyel... ha az egyáltalán elfogadható.

Űjra az inast szólítottuk magunk elé.

- Ma hajnalban is hat órakor kezdtem a takarítást, és minthogy nálunk az a rend, hogy a ház körüli munkát csak a lakás teljes rendbehozatala után lehet elkezdni, mostanáig sem léptem ki a házból. Illetve . . . akkor mentem ki, amikor az első úr megérkezett a rendőrségtől, őt bocsátottam be. A takarítást általában a földszinti helyiségeknél kezdem - ott reggelizik ugyanis a gazdám - és csak azután jövök az emeletre. Tamás úr ebben a szobában szokott aludni is, így azután ez a helyiség marad utoljára. Minthogy a gazdám valósággal dührohámot kapott, ha álmából felébresztették, amíg ő nem jelentkezett, ezt a helyiséget ki szoktam kerűlni.
- Tegnap este . . . próbáljon visszaemlékezni. Azt mondja, tudta, hogy gazdája vendéget fogad. Miből tudta ezt?
- Amikor hazajövök, általában meg szoktam állni a ház előtt és végignézem az ablakokat. A gazdám elég zsugori volt és egy-egy égve felejtett villanylámpa miatt hetekig haragszomrádot játszott. A kaputól néhány lépést előre kell jönni, és akkor az egész utcai front áttekinthető. Tegnap este is így tettem. Láttam, hogy gazdám szobájában ég a villany, de a sötétítő függönyöket félig-meddig összehúzták. Ha a gazdámnak hölgyvendége volt és nem akarta, hogy megzavarjam, mindig ezt a jelzést alkalmazta. Egy dolog azonban meglepett. Az előszoba mellett van az a kis fűlke, amelybe önök is beakasztották a kabátjukat. E fűlkében tegnap este nem női, hanem

férfifelöltöt találtam. Bocsánat a kíváncsiságért, de a dolog nagyon meglepett, épp ezért alaposabban megnéztem ezt a kabátot. Vékony, vízhatlan ballonanyagból készült, szürke színű ruhadarab volt, és a belső zsebe fölött aranyfonálból szőtt címkét láttam. De nem is ez keltette fel a figyelmemet, hanem a kesztyű. A kabát fölé, a kalaptartó fogásra egy pár barna bőrkesztyűt tett a vendég. Nagyon finom bőrből készült kesztyű volt, s ami a legérdekesebb: ha jól emlékszem, a bal kesztyűben egy testszínű selyemkesztyű is volt. Nem értettem, hogyan lehetséges, hogy csak az egyik kesztyűben van bélés. Sietve vissza is tettem a helyére. Attól tartottam, hogy talán elvesztette a másik pár bélést a vendég és ha netán most kijön, rajtam fogja keresni. Sietségemben azonban a kesztyűt rosszul helyeztem vissza a fogásra és az leesett. Nagyon koppant. Gyorsan felkaptam, és akkor úgy éreztem, mintha a kesztyű kisujjában egy gipszrudacska lett volna.

Hitetlenkedve néztünk egymásra, valahogy gyanús volt mindaz, amit az inas elbeszért. A testszínű selyemkesztyű, a gipszrudacska a kisujjban - akár egy rossz detektívregény kiagyalt fordulata.

Csengett a telefon. Mátrai vette fel a kagylót, valakivel beszélt, majd a helyére tette a fülhallgatót.

- Van egy meglepetésem a számodra - nevetett kesernyésen.

Ott állt a telefon fölött, rám nevetett és megismételte.

- Roppant nagy meglepetésem van a számodra. A fegyverszakértő telefonált. A sírköves holttestéből és a dr. Tamás János holttestéből kiemelt lövedékek ugyanabból a pisztolyból származnak.

Kínos meglepetés volt, mondhatom. Ez a jelentés ugyanis megcáfolta azt a feltevésünket, hogy az első bűncselekményt az áldozat felesége és annak szeretője követték el. Ezt a két, személyt ugyanis a második gyilkosság időpontjában már a kapitányságon vallattuk.

Ügy döntöttünk, hogy Tamás Zsuzsa és a szobainas további kihallgatását a rendőrségen folytatjuk.

Vonakodás nélkül teljesítették kérésünket, hogy velünk tartsanak. Csak Tamás Zsuzsának volt egy kérése.

- Engedjék meg, hogy mielőtt elmennénk, felhívjam az egyik barátnőmet, persze önök előtt, de az

a barátnőm délutánra vár.

A telefonhoz lépett, tárcsázni kezdett.

Képzeltető a megrökönyödésünk: a másik áldozat feleségét hívta. A telefon persze kicsengett, de a kérésüléket nem vette fel senki. Tamás Zsuzsa kétszer próbálkozott a hívással.

- Nem értem - mondta -, a barátnőmnek ilyenkor otthon kell lennie.

- Kit hívott most, ha nem haragszik a kérdésünkért?

- Egy híres sírkökereskedő feleségét. Marikának hívják. 6 a legjobb barátnőm.

- Marikáéknál is egy kis baj történt - közöltem.

- A gyerekek?

- Nem, a férj.

- De hiszen a férje nem epilepsziás! Talán Marikával csinált valamit?

- Vele csináltak valamit. Sajnos, megölték.

A technikusok még indulás előtt közölték, hogy csak az egyik poháron találtak ujjlenyomatot, az áldozatén. A másiktól is ittak, de ott., nem volt ujjlenyomat, sőt az iváskor keletkező ajaknyomokat is szétmázolták.

- Elővigyázatos lehetett az a csonka ujjú - szólt "közbe egyik kollégám. Nagyon dühösen nézhettem rá, -de Tamás Zsuzsa élénken reagált erre a mondatra.

- Csonka ujjú! Nekem van egy csonka ujjú ismerősöm, de az a nagybátyámat nem ismeri. Én is az osztrák üdülőhelyen ismerkedtem meg vele. Bal kezének kisujja hiányzik.

Egymásra néztünk. Levettük a kabátunkat.

- Kedves Zsuzsa, kérem, próbáljon visszaemlékezni mindarra, amiről ezzel az osztrák ismerősével beszélt. Minden apróság érdekel bennünket.

- Összesen tíz napot töltöttem az üdülőhelyen. Negyedik vagy ötödik nap kért fel először táncolni. Van egy hajdíszem, ha kívánják, majd megmutatom,

119

amely két összefonódó kígyót ábrázol. Aranyból készült, természetesen. A nagybátyámtól kaptam. Ez a férfi, akit csak Francois-nak nevezünk, a vezetéknevét nem is tudom megmondani, felkért táncolni és

áradozni kezdett a hajamban viselt ékszerről. Nem szeretem, ha az ékszereimet dicsérik, ezért úgy próbáltam kivédeni a bókjait, hogy elmondtam neki: van egy barátnőm, akinek még ennél is szebb ékszerei vannak. Francois erre valósággal tűzbe jött, mert - mint mondotta - ő tulajdonképpen muzeológus, aki aranytárgyak és ékszerek stílusanával foglalkozik. Rögtön mondtam, hogy meg kellene ismerkednie a nagybátyámmal, aki jó nevű gyűjtő hírében áll. Ezután még többször beszélgettünk, de csak érdektelen dolgokról. Talán három vagy már négy nappal ezelőtt láttam utoljára, amikor elutazott. De, ismétlem, ez nem Magyarországon történt, hanem külföldön és a világeért sem szeretném, hogy önök arra gondoljanak, hamis irányba kívánom terelni a nyomozást.

Mielőtt tovább folytattuk volna ezt a beszélgetést, intézkedtem, hogy az özvegyet és a könyvelőt helyezték szabadlábra. Csak arra kérjék őket, hogy a fővárost ne hagyják el.

- Kérem - fordultam Tamás Zsuzsához -, próbáljon visszaemlékezni arra, milyen ruhát, kesztyűt vagy cipőt viselt az a bizonyos Francois?

- A ruhájára nehezen tudnék visszaemlékezni, de a kesztyűjére . . . Képzelmek, mindig két pár kesztyűt viselt. Talán a második nap történt, meg is kérdeztem tőle, minek a bőrkesztyűn belül még egy selymet is hordani? "Hogy ne hagyjak ujjlenyomatot" - mondta és nagyon jól neveltünk ezen a talpraesett válaszon.

Tamás Zsuzsa ezután pontos és részletes személyleírást adott. Most már igazán bementünk a kaptányságra, és elrendeltük a csonka ujjú, feltehetően francia útlevéllel hazánkban tartózkodó kétszeres gyilkos körözését.

A határőrizeti szervek végül is határátlépés közben fülelték le. Budapestre szállították, megkezdődött részletes kihallgatása.

120

- Olasz nemzetiségű svájci állampolgár vagyok - vallotta -, és minthogy hosszú időt töltöttem Franciaországban, az olasz nyelven kívül németül is, franciául is eléggé jól beszélek. Évek óta ékszerrablásokra specializáltam magam. Amikor Tamás Zsuzsát megláttam az üdülőhelyen, nyomban felfigyeltem az ékszereire. Tamás Zsuzsa elhárította közeledésemet, de elmondta, hogy van egy barátnője, akinek még az övénél is szebb ékszerei vannak, csak éppen nem viselheti, mert a férje az üzemében levő páncélszekrényben őrzik azokat. Zsuzsa kisasszony azt is elárulta, hogy a nála levő ékszereket nagybátyjától kapta, aki igen híres mű- és ékszergyűjtő.

Nagyon kíváncsi voltam a két lakcímre és ezeket

még ott kint, az üdülőhelyen meg is tudtam szerezni. Ezután telefonon érintkezésbe léptem a magyar követtséggel, ahol percek alatt megígérték a vízumot. Bécsbe siettem, kiváltottam a vízumot, és másnap reggel már itt voltam Pesten. Tudtam, hogy nem szabad szállodába mennem, és azt is, hogy Zsuzsa kisasszony három-négy napon belül hazatér, tehát a cselekmény elkövetésére mindössze harminchat órámmaradt.

Pestre érkezésem után azonnal a sírköskereskedőhöz mentem, mintha családi emlékművet akarnék rendelni nála. Alaposan szemügyre vettem a heryiséget, és minthogy nagyon erős páncélszekrényben tartotta a holmiját, megértettem, hogy a kívánt dolgokhoz csak a ő jelenlétében tudok hozzájutni. Így azután másnap reggelre újabb rajzokat kértem tőle és azt, hogy lehetőleg nyugodtan tárgyalhassunk.

Miután eltávoztam, telefonon felhívtam dr. Tamás Jánost. Tudtam, hogy nagyon szereti Zsuzsát, és erre építettem vele kapcsolatos tervemet. Azt hittem, ha Zsuzsára hivatkozom, azonnal fogadni fog. Tamás János azonban csak másnap estére tudott számomra időt szakítani. Megfordult a fejemben, hogy megpróbálok behatolni a házba, de azután letettem a tervemről. Szemügyre vettem ugyanis az épületet, s úgy vélttem, a házat őrzik.

Az éjszakát vonaton töltöttem, pontosabban már délután leutaztam az egyik távoli alföldi városba,

121

onnan pedig hálókocsiban tértem vissza Budapestre. Így aztán nem kellett sehol bejelentkezni, és az éjszakát mégis kulturált körülmények között, pihe-néssel tölthettem.

A megbeszélt időpontban megjelentem a sírkövesnél. Most valóban nyugodtan tárgyalhattunk, mert a titkárt, úgy látszik, elküldte valahová. Mondtam neki, hogy én csak valutával tudok fizetni és előlegképpen ötszáz dollárt adtam a kezébe. Biztos voltam abban, hogy a pénzzel a kasszához lép és legalább a páncélszekrény kulcsát előveszi, még akkor is, ha közben meggondolná magát.

Minden elképzeléseim szerint történt. Sőt. A sírköves nemcsak a páncélszekrényt nyitotta fel, hanem a belső kis trezort is. Éppen abban a pillanatban egy autóbusz haladt el az ablak előtt. Akkor már a kezemen volt a selyemkesztyű, a belső zsebemből előhúztam a pisztolyomat és rálöttem. Amikor összeesett, a trezorban levő páncélkazettát aktatáskámba süllyesztettem, és kiléptem az irodából. Pár méterrel odább, egy nagy kötömböt fűrészeltek. Azt hiszem, úgy sikerült eltávoznom, hogy senki nem vett észre. Késő délután a budai villa előtt voltam, becsengettem. Hatvan körüli, robusztus férfi engedett be.

Azonnal az emeleti helyiségbe vezetett, itallal és cigarettával kínált. Elmondtam neki, hogy Zsuzsa és én már régóta ismerjük egymást. Én szerelmes vagyok a lányba, de ő hallani sem akar rólam. Azt állítottam, hogy Zsuzsa tulajdonképpen nincs külföldön, hanem tiltott műtétet hajtat végre magán. Abból indultam ki, hogy az öreg nagyon szereti a nevelt lányát. Tudtam, hogy Zsuzsa írt neki, feltételeztem, hogy meglepő bejelentésem után azonnal előkeresi a lánya levelét. Tapasztaltam, hogy a nagy értéket lakásukon tartó személyek minden szekrényüket, fiókjukat zárva tartják és kulcsaik közös kulcskarikán függenek. Ha tehát az öreg a levélhez akar jutni, elő kell vennie a kulcskarikáját, így tehát nem kell esetleg hosszú perceket a kulcsok felkutatására fordítanom.

A kisasszony apja pontosan így cselekedett. Halálosan megrémült, elővette a kulcsait, és legnagyobb

örömömre azonnal a páncélszekrényhez lépett. Azt mondta, hogy tegnap kapott a lányától levelet, de több irattal együtt ide zárta be.

Nem akartam megölni a kisasszony apját, de a lövés pillanatában előrehajolt. Ha egyenesen állva marad, könnyebb sérüléssel megússza a dolgot. Ezután a páncélszekrényben levő aranytárgyak közül a briliánszal díszített dolgokat és a nagyobb értékűeket, főleg figurális alkotásokat előszedegettem, az akatatóskámba rejtettem, és a házat elhagytam.

Sajnos, mire a vonathoz értem, a bécsi expressz elrobogott. Gyors számvetést csináltam, és arra a megállapításra jutottam, hogy éjfél előtt a rendőrség nem fedezi fel az ügyet és három-négy napba mindenképpen beletelik, amíg Zsuzsa külföldi ismerősére egyáltalán gyanakodni kezdenek. Így aztán elvetettem első gondolatomat, vagyis azt, hogy valamilyen helyi vonattal lépjem át a határt. Az értékeket persze, nem akartam magammal vinni. Kimentem a temetőbe, és egy frissen felállított síremlék lámpatartóiba elhelyeztem azokat. Egy másik sírről szerzett néhány márványlapocskával eltakartam az értékeket, így azután biztos voltam abban, hogy két-három esztendeig biztonságban lesznek. Sajnos, elszámítottam magam. Nem gondoltam volna, hogy negyvennyolc órával ideérkezésem után - már a rendőrség foglya leszek. A külföldi rendőrhatóságok számos bűnügy régen keresett tettesét találták meg François-ban. A bíróság a bűncselekményeivel arányos büntetést szabta ki rá.

122

A 39-es férfiing

A kriminalisztika a modern tudomány minden vívmányát a bűnüldözés szolgálatába állítja. A nyomozó tulajdonképpen munkaidejének jelentős részét a szakértői vizsgálatok eredményeinek összevetésére

fordítja. Ezek a magányos töprengéssel töltött órák arra való, hogy a gyorsan tovfutó percek alatt a detektívek elmerüljenek a szakértői jelentés monda-
taiban, és következtetéseket vonjanak le a rendelkezésükre bocsátott anyagból.

Valaha korszakalkotó jelentőségű volt a fényképezésnek a bűnüldözés szolgálatába való állítása. A bűnesetek felderítésében forradalmat hozott az ujjlenyomatok megőrzését és azonosítását elősegítő eljárások kikísérletezése és alkalmazása. Ezek a forradalmak, tulajdonképpen lassan, egymás után következtek. Azután szinte robbanásszerűen megváltozott a bűnüldözés technikája. A detektív felhasználta a kémiát (a vegyelemzéseket), az elektromosságot, a fizikának a fénytannal foglalkozó ismeretanyagát (mikroszkópok, ultramikroszkópok, elektromikroszkópok), az orvostudományt (sebek, sérülések, betegségek stb.), a legújabb kor pedig már a radioaktív izotópok meghatározott viselkedését is a bűnüldözés szolgálatába állítja.

Tudom, akadnak, akik úgy vélik: mindezek a szakismeretek mellékszereplői egy-egy "zseniális" nyomozásnak. Óvnám őket a tévedéstől: a modern tudomány nélkül, a szakemberek, tudósok nélkül a bűnüldözés ma is csak a maga kőkorszakbeli állapotánál tartana.

Ha az olvasó nem hiszi állításom igazát, olvassa el az alábbi történetet. Ez az ügy szinte reménytelenül

124

nehéz körülmények között indult, és csak az alkalmazott tudományágak felhasználása segítette a seregnyi nyomozó, rendőr és technikus sikeréhez.

. . . Egy Pest környéki asszony a város határában levő kicsiny telkén kukoricát és burgonyát ültetett. A hosszú szárazság után végre eső hullott, s az asszony kora reggel elindult a földre. Úgy tervezte, először a kukoricát kapálja meg, aztán hazatér, megébédel és elvégzi a ház körüli munkát, majd a déli kánikula elmúltával megy ki a burgonyaföldjére.

Délelőtt tizenegyre végzett a kukoricással. Hazatért. Nagyon sietett, mert főznie és takarítania is kellett. Ez az asszony nem volt már fiatal, a nagy hőség és a sok munka délutánra alaposan kimerítette. Mégis úgy döntött, elvégzi aznapra tervezett minden munkáját. Legfeljebb lassabban megy majd a földre, sétálva is pihen egy kicsit.

Délutánra forró, sivatagi szél borzolta a leveleket. A nap szörnyű erővel sütött. Az asszony, miközben áthaladt szomszédjának kukoricásán, kissé megszédült. Már azon a ponton volt, hogy visszafordul, amikor végképp elfogyott az ereje. Leült hát egy árnyékos helyre pihenni.

Üldögélt, és közben elgondolkozott. Nézelődött. Nem messze a lábától egy rongyot cibált a szél. Az asszony elnézte, hogyan játszik a szellő a vászondarabbal. Egyszerre elfogta a kíváncsiság, hogyan lehet az, hogy a vászondarabot a szinte viharos szél nem tudja a földön odébb sodorni - az ő fejéről meg levitte a kendőt.

Amikor kissé jobban érezte magát, felállt és elindult. Elhaladtában belerúgott a vászonrongyba. A rongy nem engedett még az erőteljes mozdulatnak sem. Az asszony ekkor arra gondolt, hátha elásott kincsek nyomára jut. Letérdelt a vászonrongy mellé. Csomót vett észre rajta, lassan bontogatni kezdte. Közben megkísérelte az egészet kirántani a földből, de nem sikerült. Gondolta, szól a férjének, segítsen kiszedni a "kincset", de elszégyellte magát. Attól, félt, a rongyban semmi sincs, és őt kinevetik.

Összeszedte maradék erejét, és kitépte a rongyot a földből. Jókora csomag zuhant a lába elé. Izgatot-

125

tan kezdte bontogatni. Azután kimeredt szemmel ugrott hátra, és sikoltozva rohant be a szomszéd házba.

A földről pedig egy görcsbe meredt, félig feloszlott emberi kar mutatott utána, görbedt, köröm nélküli ujjával.. .

. . . Talán naturalistának hatott ez a leírás, de így kellett visszaadnom a helyzetet, amelyben mi, nyomozók, a helyszínre érkeztünk. így kellett leírnom, hogy ábrázolni tudjam, milyen nehéz helyzetben látott munkához az ügy kivizsgálásával, felderítésével megbízott hatalmas apparátus. Azt azonnal megállapítottuk, hogy néhány emberi testrészt tartalmazott a vászonrongy, ám hogy a felszínre került testrészek férfi vagy női, ifjú vagy öreg test részei voltak-e és főleg, bűntény áldozatának részei voltak-e, azt a tudomány segítsége nélkül sohasem tudtuk volna megállapítani.

A legfontosabb kérdés: gyilkosság történt-e vagy sem? Ha az eset előtt tíz-tizenöt évvel kérdezte volna valaki ezt tőlem, azonnal határozott igennel felelt volna neki. De ... a külföldi szakirodalom számos olyan esetet ismer, amikor tulajdonképpen nem is történt gyilkosság, és a halottat mégis feldarabolták. Előfordult, hogy egy férfi megverte a feleségét, az asszony a karjai között meghalt, s ő azt hitte, meggyilkolta élettársát. A holttestet feldarabolta, elrejtette. Az ügy napvilágra került, és az utólagos orvosi vizsgálat állapította meg, hogy az asszonnyal nem a férje - nyomot is alig hagyó - néhány ütése, hanem az asszony cukorbaja következtében előállott sokk végzett.

Igen: ez rendkívül ritka eset, s valószínűleg nem több mint egy - a millióhoz. De nekünk mégis min-denekelőtt be kell bizonyítanunk, hogy valóban gyil-kosság történt.

Be kellene bizonyítanunk, de még a teljes holttest sem állt ebben a pillanatban rendelkezésünkre. Csak néhány testrész - és a bűntény felderítéséhez nem is a legfontosabbak - volt a kezünkben.

Meghatároztuk, mely testrészek kerültek a napvi-lágra, majd a csomagban talált egyéb holmik meg-tekintése következett.

126

A vászonrongy egy vászon törlőruha volt. Szokvá-nyos konyhai törlőruha, piros- és fehér kockás anyag-ból. A rongyon vérnyom nem volt, tehát csak jóval a beállott halál után csomagolták bele a feldarabolt részeket.

Illetve - a testrészeket rejtő 39-es férfiinget, amely a becsomagolt dolgok igazi burkolata volt.

A jelenlevő rendőrorvos bizonyos adatokból any-nyit már a helyszínen is megállapított, hogy az ál-doizat 160-165 centiméter magas lehetett. De arra nézve, hogy férfi vagy női test darabjait látjuk, szak-értőnk nem tudott és nem is akart e pillanatban ha-tározott választ adni.

Körülnéztünk a környéken, de mást nem találtunk a kukoricatövek között.

A leletet a Kórbonctani Intézetbe szállítottuk.

Az inget és a .törlőruhát vegyészeink vették vizs-gálat alá: szabad szemmel, közönséges eszközeinkkel semmit nem tudtunk volna megállapítani róluk.

A vegyészek végeztek először a munkájukkal. A törlőruhán semmiféle vérnyomot nem leltek - de zsírnyomot igen.

"A megvizsgált vászon törlőrongy A., B., C. és D. betűkkel jelölt részén pontosan kiír utatható zsírnyo-mök található. E nyomok alakja olyan, mint amikor egy zsíros kést megtörölnek" ... - hangzott a jelen-tés.

"A beszállított testrészek egy mintegy 160-165 centiméteres ember testének maradványai. Az* ál-doizat nemére, korára és a halál okára vonatkozó szak-vélemény kialakítására a lelet hiányos volta miatt nincs lehetőség" - hangzott a kórboncnokok és igaz-ságügyi, rendőrségi orvosszakértők véleménye.

Mindent összevetve - szinte semmit nem tudtunk azon kívül, hogy valakit, valaki valahol, valamiért a halála után feldarabolt.

De valamit azért mégis tudtunk. Az orvosszakértők jelentésének ugyanis volt egy - utóirata is.

„A lelet darabjai között felleltünk egy kulcskarikát négy kulccsal. Mellékelve.”

Közben a kukoricás ismételt és alapos átkutatása is megkezdődött. Néhány órával az orvosszakértői

127

vizsgálat után ismét a helyszínre mentünk. Újabb csomag került elő a földből.

Ez a lelet már gazdagabb volt az előbbinél. A vizsgálathoz nélkülözhetetlen fő testrészekon kívül az áldozat néhány használati tárgyát is megtaláltuk. Előbukkant egy zöldes színű lemebdzsek, valamint találtunk néhány újabb, az első leletben már megismert anyagú konyhai törlőruhát.

A testrészeket a Kórbonctani Intézetbe szállították. A megtalált textilneműeket pedig technikusaink vették vizsgálat alá.

Számunkra, akik legfeljebb egy jó nagyítóval lehattunk felfegyverkezve, a textíliák vizsgálata nem jelentett különösebb nyomot. A lemebdzsek szakadt volt és rendkívül kis méretű. A vászonruhák pedig - tiszták voltak, illetve nem voltak vérrel szennyezettek.

Az igaz, a ruhadarabon találtunk három szál sötétbarna hajszálát is.

Néhány óra telt el ismét, és most már eloszlottak kétségeink. Itt valóban gyilkosság, mégpedig rendkívül kegyetlen módon elkövetett gyilkosság történt.

Az orvosszakértők jelentése - emlékezetem szerint - így hangzott:

„Az áldozat 160-165 centiméter magas férfi volt. Életkora 22-25 év körüli. A halál mintegy 25 nappal az első lelet megtalálása előtt következett be. A holttest feldarabolása szakszerűen történt. Olyan kézre vall, amely nagy gyakorlattal rendelkezik, és amely biztos és célszerű mozdulatokkal képes egy ilyen műveletet végrehajtani. A holttest feldarabolása a gyilkosság végrehajtása után azonnal megtörtént. A tett elkövetője erős ember lehetett.”

Tehát férfi volt az áldozat, kis termetű, alacsony férfi. Ezt a kis méretű lemebdzsek is igazolja.

De ki lenne a tettes?

Orvos, aki "nagy gyakorlattal rendelkezik"? De hiszen csak a sebész és a boncnok rendelkezik "nagy gyakorlattal".

De a sebész nem végez ilyen vandál munkát. A sebész tiszta, steril környezethez szokott. Ügy éreztük,

128

hogy kevés orvos-bűnöző vállalkozna arra, hogy zsiros konyhai törlőruhába csomagolja az áldozatát.

Egyszóval arra a megállapításra jutottunk, hogy csupán az orvosi szakvélemény alapján nem tudunk elindulni. Vagy legalábbis - nehéz lenne kiindulópontot találnunk. A tettesig esetleg eljutnánk, de a gyilkosság bebizonyítása - szinte lehetetlen lenne.

Jóformán az egész kapitányság ezen az ügyön dolgozott, s mint mindig, ha nagy fába vágtuk a fejszénket, most sem akaródzott senkinek hazamennie. Mindannyian a textíliák vizsgálati eredményeit vártuk.

Ügy éreztük, hogy ezek a ruhadarabok sok, most még nyitott kérdésre választ adnak majd.

Hajnalban azután hallottuk, hogyan kopog a technikusok irodájában az írógép. Ott sorakoztunk a zárt ajtó előtt, és lélegzet-visszafojtva vártuk az eredményt.

Vártunk - fontolgattunk. Mert már bizonyos 'volt, hogy az ügyet fel tudjuk deríteni. Nem is ez lesz a legnehezebb ebben a munkában. Hanem az, amikor oda kell állnunk az áldozat rokonai elé, feltehetően dolgozó, családjukat szerető, rendes emberek elé, és tudomásukra kell hoznunk, hogy hiába várják eltűnt hozzátartozójukat, meghalt, meggyilkolták. A paragrafusok védik az életet, és előírják a tettes elfogását, megbüntetését. De nem enyhítik a hozzátartozók fájdalmát, gyötrődését. Azokat a kínokat nem is lehet feloldani, enyhíteni, megszüntetni.

Végre elkészült az olyannyira várt jelentés. Valahogy így szólt:

"A főváros határában előkerült leletek laboratóriumi vizsgálata során az alábbi megállapításokat tettük:

1. Az előkerült férfiing 39-es nagyságú, közönséges pamutanyagból készült, az előállító gyár márkacédulája nincs rajta. Az áldozat a gyilkosság idején ezt viselte. A tettes a tett elkövetése után az inget kiosta, kiöblítette, de a vegyszeres vizsgálat nagy kiterjedésű, emberi vértől származó foltokat mutatott

ki anyagában.

2. Az előkerült piros kockás lenvászon, általában

129

konyharuhaként használt textílián, semmiféle vérnyom laboratóriumi úton kimutatható nem volt.

A konyhai törlőruha céljaira használatos lenvászon kendőkön több nagy kiterjedésű, zsír jellegű folt vált a laboratóriumi vizsgálat során felismerhetővé.

Mint ahogy a textilneműek mintegy három hétig voltak elásva, a zsírok eredetét már nem lehetett kimutatni. Feltehető, de vegyi úton csak feltételesen bizonyítható, hogy ezek a zsírfoltok nem emberi eredetű zsiradékoból kerültek a kendőre.

A laboratóriumi vizsgálat során két kendődarab sarkában kimutatható volt a vegytisztítók, által láthatatlan vegyi anyaggal alkalmazott betűjelzés. Ez, a kendők elkallódásának megakadályozását célzó jelzés mindkét helyen Z. L. O., esetleg Z. I. O. volt.

3. A harmadik vászonkendő mikroszkopikus vizsgálatánál megállapítottuk, hogy a kendő sarkából - feltehetően a testrészek behelyezése előtt - az előzőleg belehímzett S. E. monogramot tűvel vagy más éles szerszámmal kifejtették. (Az S. E. monogram nyoma minden kétséget kizáróan kiolvasható.)

4. A kulcskarikán levő nagy kulcs erősen korrodált állapota miatt ujjlenyomatokat nem őrzött meg. Az 1. sz. alatt csatolt kulcs közönséges ajtózárkulcs. A 2. sz. alatt csatolt kulcs közönséges Elzett-lakat kulcsa. A 3. sz. alatt csatolt kulcs különleges fixkerékpárakat kulcsa. A 4. sz. alatt csatolt kulcs aktatáskazár kulcsa. Ez utóbbi mikroszkopikus vizsgálata erős kulcsnyak-vékonyodást mutat ki. Feltehető, hogy az aktatáskakulcsot az áldozat - ha a táska az övé volt - rendszeresen és naponta többször használta.

5. A kulcskarikán levő kulcsok semmiféle olyan nyomot nem szolgáltatottak, amelyek tulajdonosuk foglalkozására következtetést nyújtanak.

6. A leberdzsek erősen fakult állapota - figyelembe véve, hogy ilyen anyagú, szabású és díszítésű ruhadarabot, mindössze két esztendő óta állít elő az ipar - arra enged következtetni, hogy viselője rendszeresen és az időjárástól függetlenül viselte. Sok időt töltött az utcán, illetve a szabad levegőn.

A leberdzsek hátsó részén egyetlen, vágástól származó nagy kiterjedésű, vérrel átitatott szélű nyí-

lás látható. A vágás rendkívül éles, nagy pengéjű vágóeszköztől származhat. A penge nagyságára a vágáskor a sebbe történt anyagbehúzásról lehet következ-

tetni.

A leberdzsek ujjainak összecsomózásakor rendkívül nagy erő kifejtés történt. Figyelembe véve a vonatkozó tapasztalati adatokat, az összehúzás olyan erővel történt, amely legalább 100-110 kilogrammos testsúlyú és átlagerejű tettezt tételez fel.

1. A leletben előforduló anyagok tanulmányozása biztossá teszi a feltevést, hogy:

a) nem bosszú műve a bűntett;

b) nem hirtelen felindulásban elkövetett bűncselekménnyel állunk szemben;

c) nem laikus műve az elkövetett bűncselekmény;

d) nem véletlen műve a bűntett;

e) nem a rablás szándéka nélkül elkövetett a bűntett."

íme, ennyi mindent elárult a laboratórium. Mindezeknek a dolgoknak az alkalmazott tudományok felhasználása nélkül soha nyomára nem jutottunk volna.

De szerencsére rendkívül jól képzett szakemberek és igen gazdag felszerelésű laboratóriumok segítik a nyomozó hatóságokat. Manapság különösen érvényes az a régi mondás: nem érdemes bűnözni, nem érdemes rossz fát tenni a tűzre. A legelővigyázatosabb bűnöző sem fog ki a vegyszerek, mikroszkópok, orvosok, a fizika, a kémia, az elektronika szenttelen, de félre nem vezethető törvényein, logikáján.

Persze, ezek a vizsgálatok, a nyomozásnak ebben a szakaszában, a tettes személyének és az elkövetés okának tekintetében semmiféle feltételezést nem nyújtanak. Csak kizárnak bizonyos lehetőségeket. Illetve megmutatják, hogy mi nem történhetett.

A nyomozás egyes fázisai közötti megbeszéléseiken ezek a nemleges vélemények arra valók, hogy megszabják puhatolódzásaink további irányát.

Itt például van egy apró momentum. Az, hogy az áldozat az aktatáska kulcsát sűrűn használta. Egy másik: hogy leberdzsekje erősen kifakult, sokat

130

131

volt a levegőn. Ehhez járul egy harmadik megállapítás : fix lakat a kerékpáron.

Rövid vita után eldöntöttünk valamit. Azt, hogy ez a három jel minden valószínűség szerint - pénzbeszedőre enged következtetni. Mert:

A pénzbeszedők szokták aktatáskájukat kulcsra zárni, nehogy kipotyogjon belőle a beszedett pénz;

A pénzbeszedők szokták kerékpárjukat - ha inkasszálás közben az utcán hagyják - lelakatolni;

A pénzbeszedők, függetlenül az időjárástól, sokat tartózkodnak szabad levegőn, tehát a ruhájuk az átlagosnál hamarabb fakul, hamarabb veszti el az eredeti színét.

Mindez gyönyörű.

De - az elmúlt hetekben senki sem jelentette fel a pénzbeszedőjét, mert az az inkasszált pénzzel együtt megszökött.

Talán akkor - pénzbeszedő a gyilkos?

Hiánya volt és nem tudott elszámolni? Haladékat kapott, nem jelentik fel, ha határidőre behozza a pénzt?

Nevetséges. Akkor a kulcsai? A ruhája? A bűncselekmény elkövetésekor tanúsított "hozzáértése"? A zsírfolt a térítőnek használt konyharuhákon? A kifejtett monogram?

Nem jó. Kezdjük előlről a következtetést. Közben pedig telefon az életvédelmi osztályra.

- Kérlek benneteket, állítsátok össze az elmúlt fél évben eltűntek listáját. Igen... ha lehet, heti időrendben.

Az eltűnések bejelentése . . . Sok-sok bejelentést kapunk. Valaki nem megy időre haza és másnap reggel sem jelentkezik, bejelentik, hogy eltűnt. Száz eset közül kilencvenkilencben kiderül, hogy az "eltűnt" a barátaival, barátnőivel szórakozott, "elázott", vagy vendégségbe ment valahová és ott aludt. Vagy kirándulni ment. Vagy a kikapós menyecske egyszerűen elköltözött férjeurától. Ilyenkor - ez természetes - az aggódó hozzátartozók bejelentik az "eltűnést". Mi minden bejelentést nagyon komolyan vesszünk, elkezdjük keresni az eltűntet. Legtöbbször

132

mindenütt nézzük, de a lakásán bizony nem. Arra gondolunk, ha hazatér, úgymint szólnak nekünk. Hiú remény. Az eltűnés bejelentése mindig sürgős - de a közlés, hogy megkerült az elveszett ember - az már várhat.

Most tehát minden eltűntnek bejelentett személyt

meglátogattunk. Voltak vagy kétszázan. Százkilencvenkettő azóta hazakerült. Maradt nyolc, akiről nincs hír.

A nyolc közül két személy elvitte a munkahelyéről a munkaruháját, eladta, megkerestük, megtaláltuk, már a börtönben ül. Marad hat személy. A hat közül két személy baleset áldozata lett, a hozzátartozók pedig "elfelejtették" bejelentésüket visszavonni. Négy személy marad. Közülük egyik nő. Kiesik a "szórásból". A három személy közül kettő több mint ötvenéves. Marad egy.

Huszonnégy éves.

Kifutó.

A munkaadója is, testvérbátyja is bejelentette az eltűnését.

Az eltűnés időpontja: huszonhárom nappal az első lelet felfedezése előtt.

Megszületik a döntés. Megidézzük a hozzátartozókat.

A helyiségben, ahol a kulcsot és a lemebdzseket elhelyeztük, két nyomozó fogadja az áldozat bátyját.

Hellyel kínálja.

Az asztalon barna papírba burkolt csomag.

- Ön bejelentést tett az elmúlt időszakban?

- Igen, kérem. Az öcsém egy reggel munkába ment, és azóta nem jelentkezett. Máskor is előfordult, hogy későn jött haza, de olyankor mindig módját ejtette, hogy értesítsen, ne várjuk.

- És miből gondolták, hogy eltűnt a testvéröccse?

- Miből gondoltuk? . . . Múltak a napok, és nem jelentkezett. Pedig jönnie kellett volna, fontos ügyeink voltak, amelyeket nélküle nem tudtunk elintézni.

- Vidéki rokonoknál nem keresték?

- Nincsenek vidéki rokonaink. És ő nem szokott kimaradozni. A menyasszonya elég féltékeny termé-

133

szetû, és különben sem szokott elmaradni hazulról. Egészen biztos, hogy valami baj érte szegényt.

Egyik munkatársunk elérkezettnek látta az időt, csendben odament az asztalhoz, kibontotta a csomagot. A lemebdzsek láthatóvá vált.

A báty arca elfehéredett.

- Te jó isten ... Ez az övé. Az övé.

- És ez? - kérdezte munkatársunk, kiemelve a csomagból a rozsdás kulcsokat.

A meghívott férfi elővette saját kulcsait. Egy lakatkulcs, egy ajtókulcs, egy kerékpár kulcs. Összehasonlítottuk az áldozatot rejtő csomagban találtakkal. A lakáskulcsok megegyeztek.

- Él? - az áldozat bátyja esdeklően kéri az "igent".

Nem szóltunk. A gépirónő egy pohár vizet és fekete-kávét tesz elé az asztalra. Egyik elvtársunk észrevétlenül elviszi a tárgyakat.

Az áldozat bátyja magába roskadva üldögél. A jegyzőkönyvet, amelyben elismeri, hogy a bemutatott ruhadarabok eltűnt testvéréé voltak, bal kézzel írja alá.

A jobb keze hiányzik.

Nem gyanakodhatunk rá: a zeke ujjait egy kézzel nem lehet csomóra kötni.

Kivezetjük, a másik szobában leül. Sírdogál.

A csomagot újra elrendezzük.

Ujabb idézett érkezik nemsokára. Az áldozat munkaadója.

Hatalmas, robusztus ember.

Liba-nagykereskedő.

- Hallatlan, kérem, nem lehet manapság kifutót kapni. Ez olyan jóra valónak látszott, hogy feltétel nélkül megbíztam benne. Rendszeresen ő inkasszált a vevőimnél, sokszor nagy pénzek voltak nála, de nem is egyszer számolatlanul bezártam a kasszába a pénzt, amit hozott, és most kérem - eltűnt. Nyomorult hatezer volt nála, talán még annyi sem, és eltűnt. Máskor, amikor tizenöt, húsz is volt az aktatás-kájában - rendszeren behozta a pénzt.

- Mikor jelentette be az eltűnését?

- Az eltűnése utáni harmadik napon.

134

- Azt tudjuk. De mikor gondolt először arra, hogy a fiú nem egyszerűen mulaszt, hiányzik, hanem hogy eltűnt.

- Hát akkor, kérem, amikor elmentem a rokonságához, hogy mi van vele. Arra gondoltam, elütötte őt valami, mert olyan vad biciklista volt. Ezerszer mondtam, járjon villamossal, de nem hallgatott a szóra. Elmentem hát a rokonaihoz, a bátyjáiékhöz, gondoltam, ha valami baja történt és elvesztette a pénzt, majd levonom tőle apránként.

- Arra nem is gondolt, hogy - ellopta a pénzt?

- Kezdetben nem. Csak a hülye lop hatezret akkor, ha ugyanannyi fáradsággal húszat is lophat, nem igaz?

Beszélgetés közben a már előzőleg földre terített takaróra mindenféle holmit hordtunk. Valóságos kis lomtár keletkezett a szoba közepén. A kapitányság legvékonyabb csontú nyomozója állt neki batyuba kötni a holmit. "Láttuk", hogy erőlködik, odamentünk segíteni neki. Vigyáztunk arra, nehogy kellőképpen megszorítsuk a csomót. Amikor a batyut fel emelte, persze minden kihullott belőle. Kikötötte, újra belerakta a holmit. Nekiálltunk bekötözni a csomagot.

A behemót liba-nagykereskedő nem tudta nézni a kínlódásunkat. Mint a tevékeny, nyílt emberek általában, azonnal segítségünkre sietett. Elrendezte a holmit, átfogta a takaró sarkait, néhány erőteljes mozdulattal jókora csomót kötött a pokrócra. Azután még egyet, majd még egyet.

- Ugyan, hagyja! Majd megcsináljuk!

- Ez ráér, az ön meghallgatását szeretnénk előbb befejezni.

- Ne fárassza magát, nekem is sietnem kell, nincs most erre időnk!

De a testes férfi nem hagyta magát sürgetni, és amit elkezdett, azt módszeresen befejezte. A takaró sarkait két csomóval rögzítette. Eléggé kínlódnia kellett, hiszen a takaró vastag volt, sok holmi volt a bugyorban, és nehéz volt összekötni.

Ketten kihurcolták az irodából a bugyrot. A technikusok szemügyre vették.

135

Két perc múltán egy papírlap volt az asztalon.

"A kukoricaföldi lelet zekéjének ujjait hasonló erővel kötötték csomóra. Két lényeges eltérés: csak egy

csomót kötöttek, holott a második csomó elhelyezéséhez kevesebb időre lett volna szükség, mint a pokróc második csomójának megkötéséhez. A zeke csomójánál a bal ujj, a pokrócnál a jobb csücsök van felül."

Kibontottuk az íróasztalon fekvő csomagot.

Az áldozat főnöke sápadtan meredt a zekére.

- Ez a kifutómé. Biztos.

- Felismeri?

- Fel, bizony. Ezt nem lehet fel nem ismerni. Természetes mozdulattal nyúlt a ruhadarabhoz.

Felemelte.

- A bal zsebében szokta a ...
Ledobta a zekét, felugrott.

- Ezt leszúrták. Ott a nyílás a zeke hátulján. . .
Újra összecsomagoltuk a holmit, elkészítettük a

felismerési jegyzőkönyvet. És megkértük az egykori főnököt, idézze fel azokat a helyeket, ahová a fiúnak az eltűnés napján pénzért kellett mennie.

- Nehéz lesz . . . Az üzleti könyveim nélkül nem is tudom megcsinálni.

- Mondja, kérem . . . Azon a napon nem ment a fiú néhány különösen nehéz üzletfélhez? Mondjuk olyanhoz, aki nehezen szokott fizetni. Aki állandó elmaradásokkal szokott törleszteni. Esetleg, aki iszik. . .

- De, kérem . . . azon a napon. . . két ilyen üzletbe is küldtem. Akár diktálom is. Tehát. . . Dávid Károly, Budapest, . . . utca. . . szám és Fenyő János, Budapest, . . . utca . . . szám.

- Most elmehet, kérem. De jó lenne, ha a többi aznapi inkasszálnivalót is összeállítaná.

A csoportok elindultak a két első címre.

Az egyik üzletben mogorva, vékony kis öregember fogadta őket. Egyedül élő, magányos férfi.

- Én, kérem, csak élő áruval foglalkozom. Én nem vagdalom el a torkukat. Nem keresek annyit, az igaz, mert etetni is kell az árut, de viszont. . . én, kérem vegetáriánus vagyok. Nem hitbéli, hanem mert a nyerskoszt megóv a ráktól.

136

- Aráktól?!

- Igen kérem . . . A húsban mindenféle dolgok le-

hetnek, és nem lehet belelátni. Még beteg is lehet az

. a jószág, nem igaz? Náthás. Megeszem a csirkét, megkapom a nátháját. De a zöldség milyen lehet? Pudvás. Kukacos. Azt meglátni. Én, kérem, vegetáriánus vagyok. így azután nem kapok rákot.

- Rákot nem kap, de az üzlet gyengén halad . . .

- Nem kapok rákot, ez a fontos. Nem halad az üzlet? ... Magukat is azért a nyomorult háromszázért küldte Vedres úr? Majd a jövő héten kifizetem és kész. Igazán várhat velem. Vagy attól fél, hogy idő előtt meghalok? Ne féljen. A hosszú élet titka a zöldség-fogyasztás . . .

A másik csoport is megérkezett a másik üzletbe.

- Egy kiló filézett libamellét kérnénk!

- Rántani fogják?

- Igen, kérem. Betegnek lesz.

A libás gyors, ügyes mozdulatokkal kimetszett egy libamellet, villámgyorsan leoperálta a csontjáról, és már oda is csapta a mérlegre helyezett zsírpapírra.

Nagy, lapos pengéjű, éles késsel, nagyon szakszerűen dolgozott.

- Spékelik?

A nyomozók értetlenül néztek rá.

- Szalonnával? Azt kérem, szalonnával spékelik-e, hogy zsírosabb legyen.

- Hogyne! - kapcsolt az egyik "vásárló". - Szalonnával feltétlenül spékeljük.

- Mert szalonnám is van. Mennyit parancsolnak? Jó házi szalonna.

- Öt deka elég lesz a feleségemnek? - kérdezte az egyik nyomozó.

- Tíz kell hozzá. Mindjárt. Majd meg is vágom. Villámgyors mozdulattal fehér színű, piros kockás

konyharuhát varázsolt elő a pult alól. Villanóan gyors mozdulattal leterítette, és egy szép darab szalonnát dobott rá.

- A spékeléshez hájas szalonna a legjobb. Levágta a szeletet. Lemérte, csomagolta. A kést

' egy erőteljes mozdulattal a konyharuhába törölte.

- Harminchárom nyolcvan.
A nyomozó fizetett.

- De mi egyúttal inkasszálni is fogunk. Mi vagyunk az új kifutók. Itt a nyugtakönyv. Mennyit tud most fizetni?

- A kiskésit. .. Maguk aztán jól behúzzák az embert. Mennyi is az adósságom?

- Ne tréfáljon - nevetett a nyomozó -, azt hiszi, magunkkal hordjuk a főkönyvet? A főnök úr azt mondta, amennyit fizet, tiszta haszon. A régi kifutója úgylis megszökött a pénzzel.

- Én már nagyon régen nem láttam őt.

- Persze . . . biztosan itt sem járt magánál.

- Nos - szólt közbe a másik nyomozó -, én a rendőrségtől vagyok. A nagykereskedő feljelentést tett a kifutó ellen. És én állapítom meg, hogy mennyi is volt tulajdonképpen az elsikkasztott összeg. Mikor járt önnél legutóbb a kifutó?

A libás habozás nélkül, gondolkodás nélkül "dobott" egy dátumot. A fiú eltűnését megelőző hét egyik napjának dátumát.

- És máskor? Később?

- Nem, kérem. Később már nem járt itt. Persze . . . lehet, hogy itt járt, de nem voltam itt, vagy zárva volt az üzlet, és elment... Illetve egy-két napig beteg is voltam . . . Akkor egész nap zárva volt a bolt. . . Szóval nem tudok mást mondani. És különben is - fordult a „pénzbeszedő"-nyomozó felé -, a főnök úr üzenje meg, mennyivel tartozom és kész! Mást nem tudok mondani.

A nyomozók elköszöntek.

Lóhalálban vágtattak a libás lakására. Szerencsésük volt, a kereskedő felesége éppen otthon tartózkodott.

- Jó napot kívánok. A rendőrségtől jöttünk, a férjével szeretnénk beszélni, az üzletben is kerestük, de a bolt zárva volt.

- Talán áruért ment az uram. Miben lehetek a szolgálatára ?

- Érdeklődni szeretnénk, hogy ekkor és ekkor (az áldozat eltűnésének napját jelöltük meg) járt-e önnél a nagykereskedőjük pénzbeszedője? Tudja, ké-

rem, elszökött a beszédett pénzekkel, és most a kár összegét állapítjuk meg.

- Egy pillanat - szólt az asszonyka, és a maga elé kötött konyharuhát leoldva a konyhaszékre dobta -, én mindig feljegyzem, mikor, mennyit fizetünk. Nem okoz gondot, azonnal megmondom. Igen, kérem - tért vissza -, azon a napon ott volt a fiú. Itt a nyugtája. Hatszázharminc forintot vett át. Tetszik látni.

A nyomozó elvtárs kivette a kezéből a nyugtát. A másik felemelte a piros kockás konyharuhát. A sarkában ott díszlett egy S. E. monogram.

- Érdekes - mondta a másik nyomozó elvtárs -, maguknak nem ilyen betűkkel kezdődik a nevük. Talán a Teleki téren vették ezeket a konyharuhákat?

- Nem tudom, önre tartozik-e, de azért megmondom, hogy S. E., ez a leánykori nevem kezdőbetűje.

- Hát akkor, asszonyom, önnek most velünk kell jönnie a rendőrségre. Jegyzőkönyvbe kell mondania, hogy mennyit fizettek a fiúnak, öt perc az egész, utána, ha kívánja, taxival hazatérhet, a költséget majd mi kifizetjük.

A perdöntő, a bizonyító erejű jegyzőkönyv elkészítése öt percig sem tartott.

„F. évi. . . hónap . . . napján délután megjelent nálunk Gál Géza pénzbeszedő, akit én személyesen is és igen jól ismerek. Nyugta ellenében kifizettem neki hatszázharminc forintot, mely összeget ő tőlem átvett.”

Vadas nyomozó: Miután a pénzt átadta, ön mit csinált?

A feleség: Micsoda kérdés? A férjem megkért. . . hozzak egy liter bort, akkor volt a névnapja, elmentem, meghoztam a bort, hazatértem, a férjem pedig ott maradt a pénzbeszedővel, és jócskán eliszogattak.

Vadas: A vallomását hajlandó eskü alatt is megerősíteni?

A feleség: Nyomorult hatszázharminc forintért csak nem hazudok! . . .

Vadas: Akkor tessék most elolvasni ezt a rövid vallomást, és ha pontosan az ön által elmondottakat tartalmazza, kérem, írja alá.

138

139

A tettes letartóztatása most már igazán egyszerű feladat volt. Az üzletben házkutatást tartottunk, és megtaláltuk az aktatáskát, amelyet az áldozatnál ta-

lált kulccsal ki lehet nyitni. Az áldozat kerékpárját is megjelentük, egyes hiányzó ruhadarabjai is előkerültek.

A beismerő vallomás sem váratott sokáig magára. Az ügy végeztével mi, nyomozók, őszinte hálával gondoltunk azokra a szakértő munkatársainkra, akiknek jóvoltából ezt az ügyet is fel tudtuk deríteni, s akik közreműködése is biztosítja, hogy nem maradhat hazánkban felderítetlen bűnügy, büntetlen bűnöző.

A tolvajok iskolája

Bízom abban, hogy nem teszem e tanulságos történetet érdektelenné akkor, amikor leírom a tény: a tőkés világ minden nagy városában ma is működnek olyan "iskolák", amelyekben egy-egy kiöregedett bűnöző bűncselekmények elkövetésére tanítja a "pályakezdő" fiatalokat. A regényírók gyakran bemutattak ilyen zsebtolvaj-"tanfolyamvezetőket", betörőképzőket - vagyis azokat az alvilági alakokat, akik az akkori idők rendőrségének oly töméntelen gondot okoztak.

A felszabadulással hazánk életében történelmileg új korszak kezdődött. De a régi emberek - köztük a régi bűnösök is - megmaradtak, és hiba lenne, ha azt gondolnánk, hogy azok, akik életük java részét bűnözéssel töltötték, egyik napról a másikra egy magasrendű társadalom építőivé léptek volna elő ...

Néhány esztendővel a felszabadulás után betörések, zsebtolvajlások és szédelgések egész sorozata kezdődött a fővárosban. Ugyanazon az éjszakán négyöt helyen egy időben kezdett működni a falvész, hatolt - megközelítően egyforma nyomokat hátrahagyó - álkulcs a zárakba és kelt lába sok ezer forintot érő árucikknek.

Már a nyomozás első pillanatában arra gondoltunk, hogy bandába tömörült bűnözők bűncselekményeivel állunk szemben. Erre vallott a bűncselekmények sok közös vonása. Néhány nap múlva azután megismétlődött a "széria".

A bűncselekmények színhelyén gyakran bukkanunk olyan hibára, amelyet kezdő bűnözők szoktak elkövetni. Emlékezetem szerint Gáti volt az, aki azonnal helyes irányban tapogatózott.

- Ügy érzem - mondta -, mégsem bandával ál-

141

lünk szemben, vagy legalábbis nem szokványos betörőbandával. A hazai viszonyok kedvezőtlenek a "geng"-alapításra. Ezt a bűnözők maguk is tudják. Évtizedek óta nem került sor négyöt tagnál többet számláló banda elfogására. Itt viszont legalább nyolc-

tíz kezdő bűnöző tevékenykedett. Elképzelem, hogy ezek most egyszerre ugrottak a "mély vízbe", következőképpen Budapesten valahol egy "tolvaj-iskolának" kell működnie.

Kezdetben nagyot neveltünk Gáti feltételezésén, de az idő őt igazolta. Addig azonban még sok nyugtalan óránk, napunk és hetünk telt el.

A nyomozás sok irányban, de nem Gáti feltételezése nyomán folyt tovább. Néhány nap múlva Gáti megjelent nálam. Néhány akta volt a kezében.

- A rendőrség felszabadulás előtti gyér iratanyagát tanulmányozva - mondotta - egy érdekes jegyzőkönyvre bukkantam. Az akkori határrendőrség őrizetbe vett egy Kis András nevű fiatalkorút, aki a vonatok határon történő veszteglése idején bőröndöket, kézitáskákat lopott. A fiatalkorú kihallgatása során elmondotta, hogy egy idős barátja és "jóakarója" tanította meg a vagonfosztogatás és vonaton való lopás teendőire. Azt is bevallotta, hogy tíz-tizenkét hozzá hasonló korú barátjával együtt nyerték "kiképzésüket" és mesterük egy javakorabeli, valaha híres szélhámos volt.

Ezután Gáti elém helyezte a terjedelmes aktacsoport: az akkori tolvaj-iskola haszonélvezőjének, Tóth Lajosnak bűnlajstromát.

Ez az érettségizett, rendkívül jó megjelenésű, nagy képességű és vakmerő bandita zsebtolvajként kezdte pályáját. Nagyszerű grafikus volt, rendkívül precíz igazolványokat hamisított magának, és minden nagyobb hazai bűncselekménye után hamis útlevelével külföldre szökött. Egy alkalommal - és ez okozta vesztét - a vonaton megismerkedett egy Görögország irányába utazó igen csinos, nagyon tartózkodóan viselkedő hölgygel, akiről feltehető volt, hogy a legjobb társaságokban is megfordul.

Tóth ugyancsak Belgrádig akart utazni, de új ismerőse kedvéért módosította elhatározását, és a höl-

gyet egészen Egyiptomig kísérte. Menet közben, minthogy pénz nem volt nála és az asszony költséges útitársnak mutatkozott, az első osztályú kupé utasainál, ahogy ő mondta, "vizitet tartott" - sok pénzt lopott, részben zsebtolvaj módra, részben pedig úgy, hogy felnyitogatta a bőröndöket. Az volt az érdekes, hogy az utasok észrevették a lopást, a rendőrség még a mozgó vonaton nyomozásba kezdett, de szélhámosunk olyan előkelő hangzású nevet viselő hölgygel utazott együtt, hogy a detektívek még kihallgatni sem merték.

A hölgy az Egyesült Államok kairói misszióján 'szolgálatot teljesítő magas beosztású üzletember és diplomata felesége volt. Budapesti ismerősünk azt remélte, hogy a hölgy révén gazdag üzletemberek intim

köréhez csatlakozhat, és villámgyorsan megcsinálja a szerencséjét.

A hölgy már a bemutatkozáskor bizonyos elégedettséggel vette tudomásul, hogy egy magyar földbirtokos és iparbáró család trónörökösével hozta őt össze a sors. Különös játék kezdődött a vonaton: a két ifjú és csinos ember saját előkelőségét kezdte bizonygatni egymás előtt. Az étkezőkocsi pincérei minden állomáson különleges italok után futkároztak, mert a magyar "nábob" csak behűtött francia pezsgőt, az amerikai diplomata felesége viszont csak szobahőmérsékletű, de eredeti kubai rumot volt hajlandó fogyasztani.

Azt hiszem, az akkori idők utasellátója számára ez az utazás hosszú ideig emlékezetes maradt. Általában egy teljes hét alatt nem hozott ennyit az étszolgálat. A főpincér is bizonyára emlékszik e hosszú meietre, hiszen amikor az étkezőkocsit váltótársának át akarta adni és a bevétellel el akart számolni, nemcsak a súlyos pénzösszegeknek, de még vaskos bőrtárcájának is csak hűlt helyét tapogathatta.

Az iratokból megállapítható, hogy a magyar "nábob" rávette kedves útitársát, hogy ne egyenesen Kairóba, hanem előzőleg néhány napra Alexandriába utazzanak.

Bevonulásuk fejedelmi volt: három konflist vettek igénybe, az első kettő a nő és a nábob bőröndjeit és

142

143

kalapskatulyáit szállította és csak a harmadikban foglaltak helyet ők maguk.

Abban az időben Alexandria a "regényes" Afrika egyik fontos kapuja volt: az Európából kiszorult alvilág gyülekezési helye. Böven folyt itt az arany és az alkohol, de amit e két ifjú szerelmes művelt, azon még a sokat látott helyi pincérek is elcsodálkoztak.

A. hölgy ugyanis kibérelte a legdrágább alexandriai szálloda egy egész emeletét. Ragaszkodott hozzá, hogy külön az ő számára egyik lakosztályban éttermet rendezzenek be, és az étteremben, ha ott tartózkodik, ha nem, állandóan zenészek játsszanak.

Éjszakáriként aztán a diplomata felesége és a magyar "nábob" a félvilági élet forgatagába vetették magukat. A pincérek igen sikkesnek tartották, hogy a magyar főrend olyan vaskos bőrtárcából fizet, amelyent általában a főpincérek szoktak maguknál tartani.

Ügy tűnt - ez derült ki az iratokból -, hogy földünk nagyvonalúsága bájos útitársnőjét is csodálatba

ejtette, majd később lángoló szerelemre lobbantotta.

A budapesti illetőségű fiatalember viszont úgy találta, hogy az utóbbi időben rendkívül szórakozottá vált, hiszen briliánssal kirakott mandzsettagombjait is elvesztette, de mindezt a mértéktelen italozás következményének tekintette.

Ebben az időben Alexandriában ülésezett a Kábítószerek Elterjedése Ellen Küzdő Bizottság, amely történetesen az ifjú pár által is igénybe vett szállodában tartotta megbeszéléseit. Aznap, amikor az ifjú pár eltávozott, a bizottság tagjai valósággal pánikba estek, mert amíg ők emberbaráti céljaik elérésének módozatain tanakodtak, ismeretlen tettesek "átvizsgálták" a szobáikat és mindazt, amit elszállításra érdemesnek ítélték, magukkal vitték.

A helyi rendőrség mindenkit kihallgatott az ügyben, de akkor nem volt bátorságuk, hogy egy amerikai diplomata feleségének vagy a történelmi nevet viselő magyar "nábobnak" megidézését elrendeljék.

Kairó előtt az ifjú pár búcsúzkodni kezdett. Magyarországi ismerősünk azonban semmiképpen nem akart elszakadni a diplomata bájos és szenvedélyes

144

feleségétől. így azután megállapodtak abban, hogy ugyanazon szállodába költöznek - vagyis oda, ahol a férj is lakik -, és mindazt, amit eddig este műveltek, ezután délelőtt folytatják majd.

A hölgy igen találékonyak bizonyult, mert már odaérkezésük másnapjára gavallérja számára megszerezte az övével szomszédos lakosztályt. Barátunk őszinte örömmel vette tudomásul, hogy a két helyiségcsoportot csak egy ajtó választja el egymástól, amely elé a szálloda alkalmazottai vastag bordó függönyt akasztottak.

A függönyön túlról világosan hallatszott az örömitörés, amellyel a diplomata a mindenkihez egyformán szenvedélyes feleségét fogadta. Földink végre révben érezte magát, arra gondolt, az itteni forró éjszakákon bőséges zsákmány jutalmazza majd fáradozását.

Néhány nap múlva, amikor délelőtt kedvesének szobájában tartózkodott és szokása szerint minden, az asztalon heverő papírlapot gondosan szemügyre vett, egy számmal telefirkáit lapocskára bukkant, amelyen az összeadás eredményeképpen ötjegyű szám szerepelt a vonal alatt. Óvatosan puhatolódzott és megtudta, hogy a jutalékra dolgozó diplomata egyiptomi üzletfeleitől a közeli napokban ennyi pénzt vesz fel.

Tovább kutatott, és sikerült egy olyan papírlapot is

felfedeznie, amelyen a diplomata teljes névaláírása szerepelt.

A magyar "nábobot" a lelet rendkívül felizgatta. Úgy érezte, eljött élete nagy pillanata, hiszen nemcsak az ötjegyű számban kifejezett összeg, de az aláírás és egy csekkfüzet megszerzése révén egész vagyon birtokába juthat.

Elbúcsúzott hát kedvesétől, és zsákmányával együtt a két lakosztály között levő ajtón át visszament a saját szobájába. A portáról papírt, zöld színű tintát és megfelelő típusú író tollat kért, és napokon át tanulta a diplomata aláírását. A legnagyobb gondot számára a teleírt papírlapok eltüntetése okozta, végül is ezt a kérdést is sikeresen megoldotta, ami abban az időben nem is volt olyan egyszerű teljesítmény. E napokban

145

egyetlenegyszer sem találkozott kedvesével; szobájában étkezett és a pincérek legnagyobb megrökönyödésére egyetlen pohár szeszes italt sem fogyasztott.

Végre egyik nap déltájban felállt asztala mellől. Két papírlap feküdt előtte, és úgy érezte, nincs az az írásszakértő, aki meg tudná állapítani, melyik a diplomata eredeti aláírása és melyik a hamisítvány.

Miután az aláírás hamisítását tökéletesen megtanulta, rövid hallgatóság után bement kedvese szobájába. A csábos öltözékű asszony forró szemrehányásokkal halmozta el "nábobunkat".

Szélhámosunk ekkor drámai bejelentést tett. Közölte, soha nem volt magyar nábob, az igaz, hogy van valamennyi pénze, de a diplomata-feleség csodálatos szépsége annyira megigézte, olyan lázas és forró szerelemre gyulladt, hogy teljesen szokatlanul ilyen "szélhámosságra" adta a fejét.

"Főrendünk" azt hitte, hogy kedvese szörnyen fog csodálkozni. A hölgy ezzel szemben szemérmesen mosolyogva így szólt hozzá:

- Nehogy azt hidd, drágám, hogy csak te hazudtál énnekem. Én is félrevezettelek egy kicsikét. Nem vagyok én senkinek a felesége. Csak hát az élet olyan szomorú, arra kényszerített, hogy ennek a diplomatanak a szeretője legyek. A barátom gondoskodott arról, hogy a hatóságok ne molesztáljanak, és így neki se legyen kellemetlensége a viszonyunkból. Ezt úgy oldotta meg, hogy bejelentette, a felesége elvesztette útlevelét. Kiváltott tehát egy másodikat, de abban már az én fényképetem helyezték el, és így aztán könnyűszerrel tudtam utazgatni, és mindenütt nagy tisztelet övezett.

"Nábobunk" eleinte dadogni sem tudott, később

azonban gyözedelmeskedett a realitások iránti érzéke. Előadta tervét: lopják el közösen a diplomata pénzt és csekkfüzetét, és utána Alexandriában ismét találkozzanak. A szende mosolyú hölgy csak annyit kért, hogy a zsákmányból ne huszonöt, hanem ötven százalék erejéig részesedjen. A megállapodás megszületett, az akció megkezdésére a jelet egy ügyetlenül bontott pezsgőspalack durranása adta meg.

146

Ezt a palackot azon az estén bontották fel, amelyen a diplomata az üzletkötés províziójaként 35 ezer dollárt vett át három kairói export-import cégtől. (Az ügynek később folytatása is lett, a cég ugyanis nem egészen veszélytelen árucikkek: fegyverek adásvételével foglalkozott, és nem kisebb dologra vállalkozott, mint a sivatagi útvonalakon fosztogató rablóbandák felfegyverzésére.)

A pezsgőspalack durrant, és a magyar "főrend" hozzálátott a terv keresztülviteléhez. Jól tudta, hogy bájos kedvese néhány igen erős altatót dob diplomata-barátjának italába. De azt még az ifjú hölgy sem sejtette, hogy bűnöző honfitársunk egy injekciós tű segítségével az egész pezsgősüveget altatóvá alakította át.

Röpke félóra múlva behatolt a szobába, elemelte a harmincötezer dollárt, magához vette a diplomata csekkfüzetét, a szobájába ment, a legnagyobb lelki nyugalommal öt darab tízezer dolláros csekket állított ki, majd mint aki dolgát jól végezte, rendezetlen számlájának hátrahagyásával visszautazott Alexandriába. Ám útközben rádöbrent arra, hogy a közel 45 ezer dollárt (a zsákmány felét) jobban szereti a bájos cinkosánál. így azután még hajnalban hajóra ült Alexandriában, és elindult hazafelé.

Az iratok tanúsága szerint a hölgy nemcsak bájos és elvetemült, hanem elég okos is volt. Amikor délelőtt felébredt, azonnal megértette, hogy a "nábob" őt magát is elaltatta, ezért mielőtt életet pofozott volna diplomatájába, felhívta a cinkosok megállapodásában szereplő alexandriai szállodát. Ott megtudta, hogy magyar kedvese nem érkezett meg. Ezután az ifjú hölgy életet vert a diplomatába, és szörnyülködött, amikor az észrevette, hogy eltűntek az értékei, s azonnal kihívta a rendőrséget.

Az iratokból kiderül, hogy a hölgy bosszúálló kedve legyőzte minden óvatosságát, mert részletes vallomlásában elmondta, hogyan készültek barátja kifosztására. Néhány mazsolával is szolgált. Ekkor derült ki ugyanis, hogy nemcsak "nábobunk" ment át olykor kedvese távollétében annak szobájába, hanem fordítva is megtörtént. A szépséges és okos hölgy gondo-

147

san feljegyezte az udvarlója birtokában levő összes hamis útlevél adatait és számát.

Képzeltető, milyen meglepetés érte "nábobunkat", amikor Görögország kies partjainál négyen is várták, és lenyűgöző szívélyességgel, kezeire bilincset csatolva szállították a rendőrség épületébe.

Szélhámosunk alapos büntetést kapott, hazaszállítása után itthoni "adagját" is le kellett ülnie. Mire szabadlábba került, már megkopott régi eleganciája, vállalkozó kedve és fiatalsága, a börtönévek alatt izületi bántalmakat szerzett, mozgékony ujjai elnehezültek, a felszabadulás után már a villamoson elkövetett közönséges zsebtolvajlásokon is lebukott.

Szabadulása után megjelent a kapitányságon: harcsabajszerű, fehér hajú, parázsszemű öregember lépett be. Közölte, szakít régi életével, dolgozni akar és a segítségünket kéri.

. . . Meghallgattam Gáti történetét, áttanulmányoztam az iratokat. Végül útnak indultunk, hogy megkeressük az egykori nábobot. Otthon volt, a szép napos időt élvezte, a Pest környéki ház udvarán nyugágyban heverészve. Amikor meglátott, felkelt, és sántikálva elénk sietett.

Gáti is, én is, úgy éreztük, hibás nyomon járunk. Az ősz hajú férfi alighogy bicegett, karjai erőtlenül fityegtek, úgy tűnt, nagyon rossz állapotban van.

- Miből él? - kérdeztem.

- Segítenek az ismerőseim - mondta. - Szeregek sakkozni, dominózni, összejövünk néha, a partnereim ellátnak ezzel-azzal, kis forró teával, meleg levestel, néha cigarettával is. Az öreg embernek kevés kell. Persze, néha jól jönne egy húszas vagy egy ötvenes, de ha nincs, az sem baj.

Szeme könnyben úszott, nagyon letört, szomorú állapotban volt. Meghatott az elesettsége, adtam neki egy százast.

- Legalább mi tartsunk össze - kacsintott rám -, hiszen annyi gondot okoztunk egymásnak.

A kapitányságra mentünk, de folyton motoszkált bennem az az érzés, hogy nagyon félrevezettek ma bennünket. Odabenn intézkedtem, és megszereztem

Darátunk rabkórházi kórlapját. Nagy meglepetés ért, mindössze háromszor volt kórházban, egyszer szövődményes influenza, két másik esetben pedig közönséges szimulálás miatt. Felkerestem a kórház orvosát is, szerencsére jól emlékezett egykori páciensére.

- Soha nem fogom elfelejteni - mondta ő -, mennyire becsapott. Amikor először jött be hozzám,

igen magas láza volt, olyannyira, hogy benn is tartottam, lefektettem, laboratóriumi vizsgálatokat csináltam, ám a leletek minden szempontból kedvezőek voltak. Kiírtam. Néhány nap múlva azonban újra gyengélkedőre hozatta magát. Hőmérőzés: majd szétrobbant a hőmérő, csaknem 43 fokos "lázat" mutatott. Minthogy a mérés ideje alatt teljes nyugalomban volt és itt ült velem szemben, következésképpen nem lehetett módja arra, hogy a hőmérővel manipuláljon, őszintén kétségbeestem. Másrészt viszont izgatott a tény, hogyan lehet egy saját lábán közlekedő embernek 43 fokos láza. Ugyanis az emberi fehérjék 42 fokos testhőmérséklet fölött megalvadnak.

- Nem volt kétséges, hogy szimulánssal állok szemben. Megkértem, vetkőzzön meztelenre. Legnagyobb meghökkenésére nem őt magát, hanem ruházatát kezdtem vizsgálni. Ruhájából egy forró főtt krumpli bukkant elő, benne szabályos kis lyuk, amelybe a hőmérő higanyos csöve pontosan beleillett. Jót nevettem, mert hosszú pályafutásom alatt ilyen csellel még soha nem találkoztam. A "beteg" harsányan káromkodott; a konyhán szerzett főtt krumpli ugyanis melegebb volt a kelleténél. "Pedig hányszor mondtam nekik, mielőtt ideadják, mérjék meg pontosan a hőfokot" - háborgott.

Nemsokára másik fegyintézetbe helyezték át az egykori nábobot. Néhány héttel odaérkezése után ismét kísérletezett, de a főtt krumplis trükk már nem járt sikerrel, az okmányaira ugyanis rávezették e módszerét.

Az orvossal való beszélgetés után elintéztem, hogy ősz emberünket behívják tüdőszűrésre. A röntgenapparátus mögött egy rendőrorvos is helyet foglalt. Mi magunk a közelben vártuk a páciens érkezését.

148

149

Kerékpáron, fűtőrészve érkezett. Gondosan lelakatolta járművét, és bement a rendelőbe. Amíg őt benn vizsgálták, mi a kerékpár számozásából megállapítottuk, hogy a közelmúltban egy betörés során tűnt el ez is.

A "tüdőszűrés" teljes sikerrel járt, kiderült, hogy a nábob valóságos vasgyűrű, mindössze a csuklója lehet reumás, és emiatt nem tudja a zsebtolvajlásnál megkövetelt pontossággal mozgatni az ujjait.

Gáti diadallal újságolta az orvosi vizsgálat eredményét, és mi mindannyian nagyon büszkék voltunk rá.

Ügy-döntöttünk, hogy tetten érjük az ősz hajú nábobot. Éppen ezért Gátival együtt személyesen kezdtük őt megfigyelni.

Megállapítottuk, hogy az öreg szenvedélyes mozi-rajongóvá lett, és mindig ugyanabba a városszéli, újpesti moziba jár. Szabályosan lelakatolta kerékpárját, megváltotta a jegyét, és elvegyült a tömegben.

Közben a betöréssorozatok folytatódtak. Ugyanazon az éjszakán öt-hat helyre is betörtek. Egyforma módszerrel dolgozott minden csoport, és sehogy sem tudtunk a tettesek nyomára bukkanni.

A szóban forgó újpesti mozi környékén lakók pedig hovatovább régi ismerősként üdvözöltek bennünket, mert hetenként két-három alkalommal is felbukkantunk a sötét mellékutcákban.

Persze, az nekünk is eszünkbe jutott, hogy a megfigyelt személy mellé szóló jegyet kellene megszereznünk. Igen ám, de abban a moziban számozatlan ülőhelyek voltak, következésképpen mindenki oda ült, ahová akart. A nábob pedig különösen hozzáértő bűnöző volt, a legnagyobb tumultussal igyekezett a moziba menni, majd hol a kalapját, hol az ernyőjét ejtette el, így kilépett a sorból és visszafelé indult. Ha bárki követné, ő is észrevenné, hogy egy második személy is az emberáradat ellenében akar haladni. A mi emberünket a tömeg mindig besodorta, és a nábob csak őutána ment be a moziba. A kijáratokat hiába álltuk el, az utcára soha nem láttuk kilépni.

A fáradthatatlan Gáti megszerezte a mozi épületének és a környező házaknak telekkönyvi tervrajzait.

150

Ügy éreztük, közelebb kerültünk a megoldáshoz. Most már a környező lakóházak kertjében helyezkedtünk el, és alig vártuk, hogy az ősz "nábob" felbukkanjon.

Órákat töltöttünk a bokrok és virágágyak között, de a várt férfiú nem érkezett meg.

Egészen véletlenül viszont érdekes felfedezésre jutottunk.

Tudni kell, hogy abban az időben a filmek szállítását kerékpáros fiatalok végezték. Amikor egy felvonást lejátszottak, a dobozban levő filmet egy másik közeli moziba szállították tovább.

Felfigyeltem arra, hogy e moziból rövid időközönként - nem sokkal a híradó levetítésé után' - két küldönc is útnak ered. Egy fiatalabb és egy idősebb. Kettőjük indulása között mindössze négy-öt perc telik el.

Ügy éreztük, a rejtély megoldását itt kell keresnünk.

A két férfi nyomába eredtünk. Az egyik a Váci út-

ra karikázott, és egy mozi előtt hagyta járművét. A másik viszont a Fóti út irányába ment, átvágott a városszéli térségen, áthaladt az alagút alatt és egy rákospalotai viskó előtt szállt le a kerékpárjáról.

A házat, amelybe bement, körülvettük, és az ablakon keresztül megpróbáltuk felderíteni, mi is történik a lakóhelyiségben. Nyolc-tíz fiatalembert láttunk, ládákon, dobozokon üldögéltek és figyelmesen hallgatták az idős, ősz hajú "nábobot".

Rövid tanakodás után eldöntöttük, hiba lenne most lecsapni rájuk, abban ugyanis biztosak voltunk, hogy ezek a fiatal betörők - hacsak tárgyi bizonyíték nem szól ellenük - beismerő vallomást nem tesznek. Tárgyi bizonyítékok dolgában viszont a templom egerénél is szegényebbek voltunk.

Így azután megfelelően előkészített akcióba léptünk. Elkezdtük a kis házban összegyűlt személyek gondos megfigyelését.

Másnap délelőtt igen elegáns, ősz hajú férfi lépett be az egyik Majakovszkij utcai ékszerüzletbe. Őrát kívánt vásárolni, de a választék nem nyerte meg a tetszését. Időközben heves rosszullet fogta el, mire a

151

segéd betámogatta az üzlet mögötti raktárhelyiségbe, vízzel kínálta. Az ősz férfi megnyugodott, bevett egy pasztillát, ettől elmúlt a rosszullete, és nagy hálálkodás közepette eltávozott. Vártuk, hogy az ékszerész bejelentést tesz, mert arra számítottunk, hogy a nábob "megfizettette" tehetségesen előadott színjátéka fellépti díját. Képzeltető volt meglepetésünk, amikor sem aznap, sem pedig másnap az ékszerész nem tett feljelentést, sőt később kiderült, semmije se hiányzik.

Az ősz hajú férfiú ezután betért az egyik eszpresszóba, majd onnan ebédelni ment, és napi programját lebonyolítván, a délutáni órákban otthonában napozott.

Másnap tizenegy óra tájt indult el, ezúttal Kispestre villamosozott. Útközben meleg barátságot kötött a kalauzzal, akitől pontosan megtudta a villamosok indulásának és érkezésének időpontját. A végállomás közelében akkoriban egy elég nagy forgalmú vendéglő működött, emberünk itt ebédelte, a fizetőpincérrel hosszasan beszélgetett, és felháborodva vette tudomásul, hogy a vendéglősnek mennyi gondja, baja van a rendőrséggel, mert ha öt perccel túllépi a zárórát, máris azonnal megbüntetik.

Emberünk nagy élettapasztalatára hivatkozva azt állította, hogy egy vendéglőben tulajdonképpen két óra után kezdődne az igazi élet.

- Kérem, ha nálunk két óra után akár csak az

irodában is ég a villany, azonnal bezörög a rendőr, és figyelmezteti a főnököt a zárórára.

A megfigyelt személy ezután visszavillamosozott "Újpestre, nyugágya mellé egy asztalkát helyezett, és azon jegyzetelni kezdett.

Harmadnap ismét útra kelt, ezúttal a Teréz körútra ment, ahol a közismerten nagy forgalmú lóverseny-fogadóirodát tisztelte meg megjelenésével. Itt hosszasan el vitatkozott a verseny várható esélyeiről, majd ismét rosszul lett, bevezették az üzlet belső helyiségébe, ahol csakhamar magához tért, és hazament.

Másnap este rendes időben "moziba" ment.

Amikor megláttuk, hogy kerékpárján merrefelé tart, azonnal a rákospalotai házikóhoz siettünk. Egy

152

órát sem kellett várakozni, és a kairói "szépfíú" megérkezett.

Ha tulajdon szemünkkel nem láttuk volna, soha nem hinnék, hogy ilyesmi létezik: kidolgozott haditervet hozott magával. Már előzőleg lehetővé tettük, hogy minden szót halljunk, ami a helyiségben elhangzik.

- Ma, uraim - mondta az ősz hajú nábob -, elmondanék önöknek néhány történetet. Szokásomhoz híven most is betörésekről beszelnék, de annak, amit hallanak tőlem, ne tulajdonítsanak túlzott jelentőséget. Minden betörő lebukik egyszer. A veszélyszázalék azonban, mint látni fogják, nem nagy. De a betörők által elkövethető legnagyobb hibától mégis óvni szeretnék mindenkit. A legnagyobb hiba, ha a lebukás után - eljár a szájuk.

Ezután az "előadó" szabályos történetet mesélt arról, hogyan törtek be abba az ékszerüzletbe, ahol ő korábban rosszul lett. A magával hozott vázlaton ábrázolta a mai Majakovszkij utcai üzlet alaprajzát, megjelölte a pultok és az értékek megőrzésére szolgáló szekrények helyzetét, bejelölte az ablakokat, és elmondta, hogy abban a "régibetörésben" hogyan közelítették meg a helyiségeket, hogyan hatoltak be oda, hogyan oldották meg a benti munkát és a kinti figyelmet, hogyan szállították el és helyezték biztonságba az árut.

A mese befejeztével két-három fiatalember kérdéseket tett fel az "előadónak", mire ő készséggel, körültekintően és élénk képzelőerőt tanúsítva válaszolt.

Ezt követően újabb történetbe kezdett, most már a kispesti étteremről. Elbeszélését most is kérdések követték, majd a harmadik színhely került sorra.

Mondanom se kell, hogy az "előadó" által meglátogatott helyiségekbe korábban soha nem tört be senki. A "tolvajok iskolájának" igazgatója azonban éberren ügyelt arra, nehogy az esetleg majd elfogott banditák vallomása alapján felbujtóként őrizetbe lehessen venni. Éppen ezért elképzeléseit megtörtént bűncselekményekként ismertette, és senkit nem biztatott arra, hogy ezeket a terveket valóban meg is valósítsa.

No persze, ezt a hallgatóságot ilyesmire nem kel-

153

lett biztatni, ezek a fiatal bűnözők nem pusztán időtöltésből jöttek el ide ebbe a házba, hanem azért, mert tudták, hogy itt burkoltan bár, de nagyszerű táncsokat kapnak.

Távozáskor emberünk néhány borítékot kapott, amelyeket unott mozdulattal süllyesztett a zsebébe. Nem volt kétségünk afelől, hogy a diszkrét ajándék tulajdonképpen a tandíj és részesedés szerepét tölti be.

Az elkövetkező éjszaka sok izgalmat hozott. Az "előadó" által végiglátogatott színhelyeken ugyanis megfelelő erőket összpontosítottunk, mert tudtuk, hogy ma végre teljes siker koronázza majd fáradozásainkat.

Nem is csalódtunk. Hajnali két óra felé megjelentek az ékszerüzlet hátsó frontjánál a sötét alakok, falbontó szerszámokkal munkához láttak, és behatoltak a helyiségbe. Gáti mindig a frappáns megoldások barátja volt, tehát amikor az üzletből hangzó zajok társították, hogy a banda odabent már dolgozik - a "figyelő" cinkost ártalmatlanná tette -, majd hirtelen, mivel az udvaron ehhez szükséges szerszámokat is találtunk, a betörők által kibontott falrészt helyreállítottuk. Gondolván arra, hogy a friss vakolást könnyűszerrel ki lehet dönteni, néhány gömbvasat is a földbe süllyesztettünk az újjáépített falrész előtt.

Egy idő múlva bentről vita hangjai hallatszottak, a banditák ugyanis nem találták a kijáratot. Amikor viszont' megtalálták a befalazott részt, rögtön megsejtették, hogy mindenfajta ellenállás hiábavaló. Reggelig töprenghettek az eseményeken, nyitáskor pedig az ajtón keresztül a rendőrségre vezettük őket...

A vendéglői betörők számára is kedves meglepetésről gondoskodtunk. Tudtuk, hogy ezek a bűnözők az ablakrács felfeszítése útján kívánnak a helyiségbe hatolni. Némileg megelőztük őket, igaz, hogy mi a rendes úton jutottunk a helyiségbe. Abban az időben a vendéglőben nagy bádoggásban mosogatták el az edényeket. Kérésünkre zárás után a mosogatóvízzel tele kádat a nábob által behatolásra kiszemelt ablak alá húzták.

A banditák feltűntek, a rácsot felfeszítették, és amikor már mindketten ugrásra készen voltak, hátulról megzavartuk őket. Ily módon minél gyorsabban a vendéglőbe kívántak jutni. Két nagy loccsanás hallatszott, és eszeveszett káromkodás. Felgyújtottuk a villanyt. A két bandita éppen befejezte ülőfürdőjét, kikászálódtak a kádból, és fogadkoztak, ha még egyszer kiszabadulnak, a tipp-adó öregből paprikás krumplit főznek.

A harmadik akció színhelye a Teréz körúti üzlet lett volna, itt másfajta meglepetésről gondoskodtunk. A rákospalotai eligazítás során ugyanis megtudtuk, hogy a betörők oly módon kísérelnek behatolni, hogy benyomják az egyik ablakot, benyúlnak, és a kilincset kinyitva szabaddá teszik a bejárást.

Itt is korábban jelentünk meg, és a biztonság kedvéért az üzlethelyiség minden ablakára a kilincs mellé egy jó erős vaskarikát csavaroztunk, amelybe egy bilincspár egyik tagját is beerősítettük. Ezenkívül minden ablak elé egy-egy nyomozó ült és várta, hogy a "kéz" megjelenjen.

Nem vártunk hiába. Az ablak betörött, egy kéz benyúlt. A következő pillanatban már bilincs kattant rajta.

A rendőrségi kihallgatás során töredelmes vallomást tettek az ifjú bűnözők. Rejtekhelyükön a régi betörésekből származó sokféle zsákmányra bukkantunk.

A nábobnál persze az égvilágon semmiféle "szajrét" nem lehetett felfedezni, ugyanis csak készpénzt fogadott el. Egyedül a lopott kerékpár volt az, amely bizonyította, hogy tisztességtelen életet él.

Amikor megjelentünk nála, még nem sejtette, hogy milyen viharos éjszaka áll mögöttünk. Éppen borotválkozott, hellyel kínált minket, és barackpálinkát vett elő a szekrényből.

- Ügy örülök - mondta -, hogy nem feledkeznék meg az öregről, hogy gondolnak rám, direkt azért tartogattam ezt a kis italt, hogy ha legközelebb erre jár a felügyelő úr, a százasából valamivel meg tudjam kínálni.

Belementünk a játékba, míg én beszélgettem, Gáti elszaladt a trafikba, és egy borítékot vásárolt. Amikor megérkezett, eléem helyezte a kopertát. Elővettem egy újabb százast, és beletettem a borítékba.

Nábobunk kíváncsi pillantást vetett az asztalra, az-

tán Gátira, végül rám. Nem kellett neki semmit mondanom.

- Három napra valót vihetek? - kérdezte.

- Meleg alsóneműről is gondoskodjon - feleltem -, a krumplit pedig már főzik a hőmérőzéshez.

Mosoly röppent az arcára, szép nyugodtan összecsomagolt, a lakást lezárta.

- Tessék már lebélyegezni - fordult hozzám -, míg nem vagyok itthon, majd még beköltözik valaki.

Azt hiszem, a vallomása is ide kívánczodik.

- Amikor a börtönből kiszabadultam, hamarosan rájöttem arra, hogy a régi módon nem tudom magam fenntartani. Hiába, eljárt felettem az idő, az egészségem sem a régi már. A rács mögött töltött évek során alkalmam volt sok nagymenővel megismerkedni. Olyan volt ez nekem, mint valami továbbképzés, gondosan elraktároztam a tőlük hallottakat.

Amikor hazatértem, sokat törtem a fejemet, hogyan tudnék úgy megélni, hogy ne lehessen belekötönni abba, amit csinálok. Rájöttem, "történeteket" kell mesélnem. Megfelelő közönség előtt kell elmondani ezeket az "eseteket", olyanok előtt, akik a tőlem hallottakat - persze csak a saját szakállukra - átültetik a valóságba.

Elképzeléseimet aránylag gyors siker koronázta. Kezdetben a „Gödör”-ben, később a "Fehér ökör"-ben tartottam ezeket a mesedélutánokat, aztán az egyik hallgató a saját lakását, a rákospalotai házat ajánlotta. Óvtam, én a gyerekeket attól, hogy a bűn útjára térjenek, de láttam, hogy kevés foganatja Van a szavamnak.

Amikor aztán a felügyelő úr felbukkant nálam, mindjárt tudtam, hogy az én öreges szórakozásom szemet szúrt önöknek. Ekkor okoskodtam ki a kezdetben hasznos megoldást, hogy a külvárosi moziba megyek és csak onnan folytatom az utamat Rákospa-

lota felé. Ehhez azonban egy bicikli kellett volna. Kettőn is megajándékoztak egy-egy géppel, és olyan buta voltam, hogy elfogadtam. Tudtam, hogy csak lopásból származhatnak a biciklik, és azt is, hogy ez az egyetlen ellenem szóló bizonyíték. Ez volt a bánáshéj, el is csúsztam rajta, de másért nem vonhatnak felelősségre.

- És a borítékba csúsztatott pénzek?

- A felügyelő úr, amikor először nálam járt, szintén adott nekem száz forintot. Kérdeztem én, hogy honnan vette? Önnek is meséltem az életemről és meghálálta a történetemet. A többiek is csak ezt tet-

ték. Tőlük sem kérdeztem, honnan származik az a két-háromszáz forint, a biciklikén kívül semmiféle ajándékot el nem fogadtam tőlük. Azt hittem, csak a szórakozás kedvéért hallgatnak rám.

- És az újságban. . . nem olvasott a betörésekről?

- Jaj, kérem, kedves felügyelő úr, hát volt nekem időm újságot olvasni? Ha talál a lakásomban egyetlen lappéldányt, olyan vallomást írok alá, amelyet akar.

- Tulajdonképpen beszámolójának első felében elismerte, hogy olyan hallgatóságot keresett, akik a történeteit átültetik a valóságba. Tehát beismerte azt is, hogy betörésre bűjtogatta későbbi bűntársait.

-| Dehogyan ismerem be. Tessék azzal szembesíteni, aki azt állítja, hogy én vettem rá akármilyen enyhe elbírálás alá eső bűncselekmény elkövetésére is.

A szembesítés nem sokáig váratott magára. A bűntársak hamarosan előadták: a bűnszövetkezet megteremtése a "nábob" ötlete volt. Amikor a betörések elkövetésére szövetkeztek, a kezdő bűnözők valóban fűt-fát ígérgettek idős patrónusuknak, csak azért, hogy ő a tapasztalatait, elképzeléseit gengsztertársaival megossza, a betörések színhelyét felderítse, a bűncselekmények terveit elkészítse. Most viszont a rendőrségen nyilvánvalóvá lett, hogy a teljes felelőséget cinkosaira akarja hárítani. A betörőtársak ebbe nem egyeztek bele.

Vallomásukból kiderült, hogy a bűnszövetkezet a "Fehér Ökör"-ben született, és mire működni kezdtek, már kiterjedt orgazdahalózatuk is volt. A rab-

156

157

lőtt árut a rákospalotai házban tárolták, onnan szálították szét az orgazdákat.

Amikor a nyomozást lezártuk, majd később, amikor a bíróság ítéletet hirdetett, mindenki előtt nyilvánvaló volt, hogy a legkörmönfontabb módon megszervezett bandát is utoléri a gyors léptű igazságszolgáltatás.

A váratlan megszólítás

Az utóbbi időben egyre több régi bűncselekmény tettese szabadul a börtönökből. Néhányan közülük fel is keresnek engem, van, aki csak telefonon jelentkezik. Egy fiatalember is így tett. 1945-ben vagy 46-ban kapta az ötletet, amelyet néhány évvel később ő maga kísérelt megvalósítani. Van ugyanis egy olyan bűncselekményfajta, amelynek áldozatai mindig csendben igyekeznek maradni.

Ez pedig az embercsempészet. Az a fiatalember, aki felhívott, néhány évvel ezelőtt kiskorúakra specializálta magát. Felbízta őket, szedjenek össze otthon minden ékszert és készpénzt, és ő majd, miután a romantikus Nyugatra segítette őket, utánuk küldi az értékeket. Általában azt szokta a fiúknak hazudni, hogy van egy hajóskapitány barátja, annál jelentkezenek, majd ő matrózként külföldre szökteti a jelentkezőket. Hogy jobban higgyenek neki, jelmezkölcsönzöből rendszeresen matrózruhát váltott, és ragasztott ahhoz, hogy a gyerekek ebbe öltözve jelenjenek meg a kikötőben várakozó vízi járművön.

Általában hétfőn és pénteken jelentkeztek a gyerekek az utóbb már hangosan derülő legénység szemeláttára a "soros" hajóskapitánynál. A kapitányok értesítettek bennünket, mi pedig hazaszállítottuk a megkopsztott, vagyis kifosztott fiatalokat.

Az "utak" ifjú szervezője (maga is fiataalkorú) csakhamar horogra akadt, és bíróság döntött további sorsa fölött.

Gondolom, aligha van olyan felnőtt, aki gyermekkorában ne fontolgatta volna magában, hogy ő majd "világgá" megy. Ez a fiataalkorú bűnöző a gyerekeknek ezt a minduntalan előtörő vándorlási ösztönét használta ki bűncselekményeiben.

159

Ezzel az ügygel kapcsolatban viszont eszembe jut két másik régi arc megannyi visszataszító vonása.

A szóban forgó bűnügy nem sokkal a stabilizáció után történt.

Egy kisírt szemű csinos fiatalasszony három gyermekét vezetve jött be hozzánk.

- Azt se bánom, ha mindannyiunkat letartóztatnak - sírdogálta -, mégis bejelentem, hogy a férjem, aki disszidált, furcsa hangú és szokatlan megszólítással kezdődő levelet írt nekem.

Nem tudtuk mire vélni a bejelentést, azt hittük, a gyermektartással van baj, talán a családjától elszakított férj válni akar.

- Szó sincs ilyesmiről - mondta az asszonyka -, mi nagyon szeretjük egymást, és a férjem tulajdonképpen azért ment előre, hogy mire megérkezünk, legyen hová lehajtani a fejünket.

Részletesen elmondotta a történetét. Néhány héttel ezelőtt az egyik Pest környéki községbe rándultak ki, és megismerkedtek ott egy "nagyon jóra való úriemberrel", aki társalgás közben többször célozgatott arra, hogy jó barátságban van az egyik budapesti nyugati nagykövetség főhadnagyával.

- "fin, kérem, akkor megyek Bécsbe, de még New Yorkba is, amikor akarok, mert a barátom rendszeres futárszolgálatot lát el a magyar és az amerikai főváros között. Bécsig autóval szoktunk menni, onnan pedig egy repülő-erőd vesz fedélzetére minket" - mesélte az idegen.

- A férjem kezdetben nem hitt neki - szipákolt a fiatalasszony -, erre az úriember sértődötten elővette a levéltárcáját, amelyben egy nyugati katonai igazolvány volt. "Olyan jóban vagyunk - dicsekedt az idegen -, hogy az én barátom, aki különben kissé hebehurgya természetű, még az igazolványait is nálam tartja."

A férjem egyre jobban kételkedett az ismeretlen mesélő igazában, és megpróbálta kiugratni a nyulat a bokorból. Azt javasolta, adja oda neki az igazolványát, majd ő megpróbál átkelni vele a határon. A férjem este elmondta, ha az idegen akkor kötélnek áll, többé egy szót sem vált vele. De a férfi ingerülten tiltakozott, mert - mint mondta - ez a tréfa az állásába kerülne a barátjának.

Tulajdonképpen a férjem ekkor kezdett el hinni neki. Meghívtuk az ismeretlent magunkhoz, megkértük, hozza magával a barátját, a futárt is.

A megbeszélte időpontban a férfit - az ablakon át láttuk - diplomáciai rendszámú kocsi hozta a házukhoz, új ismerősünk azonban egyedül jött fel. Mint mondotta, nyugati barátjának néhány óra múlva utaznia kell. Barátjának kísérőtársa, akivel együtt kellene a küldeményt Amerikába szállítania, a szertőjénél van, de annak nem tudják a címét. így aztán bőbeszédű vendégünk sem maradhat sokáig, mert nyugati egyenruhát öltve ő kíséri majd a futárt tengerentúli útjára.

A férjem, akit külföldön élő rokonsága több ízében arra biztatott, hogy családjával együtt vándoroljon ki hozzájuk, kijelentette, milyen jó lenne, ha ő kísérhetné azt a nyugati futárt, és így teljes biztonsággal kicsempészhetné a vagyonát, amelyet legális úton - zárolt valutákról lévén szó - semmiképpen nem vihetne magával.

A vendég kezdetben hallani sem akart a dolgról, azután vállalkozott arra, hogy felhívja telefonon a "futárt", és ha az beleegyezik, ő nem akadályozza meg a dolgot.

- A futár nagyon rendesen viselkedett - szipákolt az asszony -, mert beleegyezett abba, hogy a férjem legyen a kísérője, csak annyit kért, hogy hozzon magával tízezer forintot - vagy annak megfelelő értékű valutát -, hogy a repülő-erőd pilótáját ki tudják fizetni.

Vendégünk eltávozott, mi pedig azonnal csomagoláshoz láttunk. A családi ékszereket, egyéb vagyontárgyainkat és készpénzünket egy biröndbe helyeztük, néhány tucat körmöci aranyunkat pedig - amely akkoriban darabonként húsz dollárt ért - a férjem bőrberi felöltőjébe varrtam.

A megbeszélte időpont előtt tíz-tizenöt perccel személyautó gördült a ház elé. Vendégünk érkezett vissza és közölte, hogy a futár a szökni szándékozó férjet csak a városon kívül veheti fel kocsijába.

160

161

Még indulás előtt titokban megbeszéltem a férjemmel, abban az esetben, ha az út zavartalanul befejeződik, egy levelezőlapot küld nekem és ezen a megszólítás "Mamuskám" lesz. E megállapodásról a vendég nem tudott, csak annyit sejtett, hogy sikeres út után a férjem biztosan életjelt ad magáról. Javasolta is, hogy a levélben, amelyet majd ír, számoljon be arról, milyen "kényelmes útja" volt és a családjára bízta magát a nyugati tiszt jóindulatára.

Elbúcsúztunk, majd a férjem és kísérője helyet foglaltak a gépkocsiban. A rendszámára, sajnos, nem emlékszem.

Teltek a napok, a hetek, míg végül egy Magyarországon feladott levelezőlapot kézbesített a postás. A képeslap szűkszavú értesítést közölt. A néhány soros kézzel írt üzenet ezzel a megszólítással kezdődött: "Édesem".

Amikor megláttam ezt a megszólítást és tüzetesen összehasonlítottam a kézbesített levelet férjem írásával, megerősödött bennem a gyanú, hogy rászédtek bennünket, a férjemet kifosztották, és talán meg is ölték szegényt.

Valóban: nem kellett írásszakértő ahhoz, hogy felfedezzük a különbséget a férj régi írása és a levelezőlap küldőjének betűi között.

Részletes panasz jegyzőkönyvet vettünk fel. Abban bizakodtunk, hogy a kabátba bevarrt körmöci aranyak hamarosan nyomra vezetnek bennünket. Éppen azért a feleség közreműködésével kikerestük a kabátnak megfelelő szövetanyagot, abból mintát vágunk, és elláttuk vele a Teleki téri árusokat, használatcikkkereskedőket, a kapitányságokat és a zálogházi fiókokat is. Az egyik esti lap még a nyomozás befejezése előtt megírta, hogy a rendőrség egy bőrberi raglánt keres, amelyben nagy értékek vannak elrejtve. E naptól kezdve a használtruhások minden ilyen ruhadarab árát a háromszorosára emelték, úgyhogy a legnagyobb hasznot ők zsebelték be.

Mi is felvásároltunk jó pár tucat átmeneti kabátot a szabóságunk fel is fejtette, ám a körmöci aranyaknak nem jutottunk a nyomára.

A nyomozásnál abból indultunk ki, hogy az asz-

162

szony által látott nyugati katonai igazolvány feltehetően hamisítvány volt. Az asszony szerint igen megbízhatónak látszott a dokumentum, több bélyegző is díszelgett rajta. A szöveg alatt vajamilyen ábra nyomata látszott, és úgy készülhetett az igazolvány, hogy a nyomtatott űrlapba tintával írták be a személyi adatokat.

Rajzolóinkkal többfajta, saskeselyűre hasonló rajzolatot készítettünk, és megkértük az asszonyt, válassza ki azt, amely szerinte feltehetően a legjobban hasonlít az idegennél látott ábrára. A rajzolatok között ott volt természetesen az amerikai hadsereg által is használt áas-embléma, de volt közöttük német, osztrák, sőt lengyel sas-címerábra is. Az asszony leghatározottabban a német sasra emlékezett vissza, szerinte ilyen ábrát látott a "nyugati" igazolványon. Ez azt bizonyította, hogy sikerült, de hozzá nem értő által készített hamisítvány lehetett az az irat.

Az ismeretlen vendégről részletes személyleírást kaptunk. Néhányan elutaztunk abba a Pest környéki községbe, ahol a házaspár későbbi vendégükkel megismerkedett.

Aránylag hamar siker koronázta a kutatásunkat, mert az egyik rendőrőrszem emlékezett egy hasonló külsejű férfira, aki rendszeresen ide szokott kirándulni. Általában másodmagával érkezik, a Pest felé tartó HÉV-ről száll le, és esténként a Pesttől távolodó vonaton utazik - feltehetően - hazafelé.

A község után a HÉV-nek már csak három állomása volt. Ez azonban három községet is jelentett.

Megkezdttük tehát az érintett állomások környékén lakó személyek meghallgatását. Használható nyom csak a végállomásnál bukkant elő. Az egyik kalauz elég bizonytalanul ugyan, de emlékezni vélt egy ilyen külsejű férfira.

Itt is a helyi rendőrőrszem nyújtotta a legkomolyabb segítséget. Mint elmondta, felismeri az egyik környékbeli villa lakóját, aki tudomása szerint a fel szabadulás előtt börtönbüntetést is kapott. Hogy letöltötte-e, azt nem tudja, mindenesetre megfelelő iratai lehetnek, hiszen bejelentkezett.

A község szélén fekvő villában teremtett lelket sem

163

találtunk. Az a tény viszont, hogy a kerti utakat tisztára söpörték és a zárt kapun levő postaládában boríték kékllett, azt mutatta, hogy a ház lakója este valószínűleg hazatér."

Így azután harmadmagammal letáboroztunk a közelben. Lassan beesteledett, már a nyolc órát is elharangozták, amikor végre egy sötét színű Wanderer gépkocsi kanyarodott a ház elé.

A ház elé érkező kocsiból négyen-öten szálltak ki, és a csendes utcát ittás emberek harsány dalolása verte fel.

A becsapódó kocsiajtók zaja, a kerítés kapujának nyikorgása elült, és pár pillanat múlva újra csend borult a városszéli településre. Villany gyulladt a házban, ajtókat, "ablakokat nyitogattak, majd zártak be újra, és rövidesen a mulatozók újult erővel kezdtek énekelni.

Mi Gállal a kocsit vettük szemügyre: jó karban levő jószágnak bizonyult. Megfelelő kulcsokkal voltunk felszerelve, így nem okozott számunkra gondot a jármű átkutatása. A kocsiban érdekes leletre nem bukkantunk, az ülések alá gurulva néhány pálinkás- és borosüveg meg egy dugóhúzó szomorkodott.

Tovább várakoztunk, vártuk, hogy az általunk megfigyelt társaság minél inkább az ital hatása alá kerüljön.

Nem sokkal éjfél előtt azután a kertkapuhoz léptünk, becsöngettünk.

Tagbaszakadt, magas férfi jött ki a kertbe, azután meggondolta magát, és visszatért a házba.

Ügy éreztük, helyes nyomon járunk, hiszen a személyleírás alapján általunk várt robusztus férfit látunk néhány pillanatra felbukkanni.

Újra csöngettünk, majd néhányszor bekiáltottunk az udvarba is. A hatalmas természetű férfi ismét kijött.. Bizonytalan léptekkel sietett a kapu felé.

- Mi az ördögöt akarnak? - rivallt ránk.
- A szomszédok szóltak, nem tudnak aludni a lármatól.
- Akkor most már el is mehetnek - így a férfi.
- Majd csendesebben leszünk.

164

- Nem úgy van az - mondta Gál -, mi a pénzügyörségtől jöttünk, feljelentettük magukat, hogy párlinkát főznek és maguk látják el engedély nélkül

kotyvasztott itallal a környéket.

A robusztus férfi szó nélkül a kapuhoz lépett, egy ideig babrált a záron, majd kinyitotta a kaput.

- Tessék, nézzék meg... Az lehet, hogy sokat iszunk, de vacakot sohasem.

Előzékeny volt, maga előtt tessékelt bennünket a kert sötét mélye felé. Kellemetlen érzés volt a hátkban tudni valakit, feltehetően egy gyilkost.

Végre elértük a bejáratot, beléptünk az előszobába, amely kissé beljebb verandává szélesedett. Gál azonnal az ott levő asztal túlsó végére ment, ily módon, szembe kerülve velünk, házigazdánkat szemmel tudta tartani.

- Hozzák ki az üvegeket - mondta Gál -, nem akarjuk megzavarni a társaságot, majd itt megnézzük, mit is isznak maguk mulatozás közben.

A robusztus férfi megvonta a vállát, egykedvűen a lakás belsejébe ment, s onnan üvegekkel megrakodva tért vissza.

- Elég ez, vagy minden üveget hordjak ide maguknak?

- Természetesen!

Vendéglátónk még háromszor fordult. A verandaasztalt üres és félig teli üvegek garmada borította.

- Tehát odabenn egyetlen üveg sem maradt? - kérdeztem,

- Becsületszavamra, egy sem.

- Akkor bemehetünk - mondta Gál.

Sokkal nyugodtabban léptünk a belső helyiségbe, ahonnan a leleményes Gál minden ütőfegyverként használható üveget - a házigazdával - az imént kihordatott.

- Na, kérem - mondtam -, mindenki vegye elő a személyi igazolványát, és senki ne mozogjon feleslegesen.

Gál megkerülte a dermedten álldogáló, részegségéből alig ocsúdó csoportot. Ellenőrizte az okmányokat, feljegyezte a vendégek nevét, majd hazaküldte az idegeneket. A házigazda dermedten figyelte a jele-

165

netet, amely röpke pillanatok alatt zajlott le, s amely után hárman maradtunk a lakásban.

- Ide hallgasson, uram - mondtam. - Mint lát-hatja, nem a pénzügyőrségtől, hanem a rendőrségtől érkeztünk. Nagyon jól ismerjük önt, meglehetősen pontos személyleírást kaptunk. Tudjuk, hogy ön volt az, aki egy kirándulóhelyen megismerkedett a mérnök családjával, majd nyugati összeköttetésére' hi-vatkozva vállalta későbbi áldozatának Nyugatra csempészését.

A férfi nem volt annyira részeg, hogy ne ismerje fel, milyen súlyos helyzetbe keveredett. így aztán hangosan méltatlankodott és tiltakozott az ellen, hogy őt ilyesmivel gyanúsítjuk.

Elmondotta, hogy véleménye szerint összetéveszt-jük őt valakivel, mert ő sosem jár kirándulni. Sze-rinte különösen hibás az a feltételezésünk, hogy ő bárkit disszidálásra bátorított volna vagy felajánlotta volna ilyesmihez a segítségét. Kijelentette, egy szót sem beszél velünk mindaddig, amíg a rendőrségen nem ellenőrzi, nincs-e zsarolókkal dolga; és ha mi tényleg rendőrök vagyunk, akkor mindenekeelőtt ügy-védhez kíván fordulni.

Nem volt mit tennünk, meg kellett kezdenünk a lakás teljes és alapos átkutatását. Jócskán hajnalodott már, amikor kitártuk az ablakokat, és bútorról bútorra haladva tüzetesen átvizsgáltunk mindent.

A konyhában a szekrény tetején majd asztallap nagyságú vaslemez találtunk, azonkívül egy nyújtó-fát, amelyre meglehetősen ügyetlenül egy biciklibel-ső volt erősítve. Dühösen kiáltottam fel, amidőn megfogtam e szerszámot: mind a tíz ujjam koromfe-kezte lett. Újságpapírt vettem elő, beletöröltem a ke-zemet. Nem kellett hozzá szakértelem: nyomdafesté-kes volt a henger.

- Vásárosoknak dolgozom - mondta házigazdánk -, a gyermekjáték kalauzkészlet jegyeit készítem el a megrendelőknél. Ők megcsináltatták az öntést, én pedig itt szépen, darabonként lenyomtatom a jegye-ket. Ehhez van szükségem a sima fémlapra és erre a nyújtófára, amit festékező hengernek használok.

Lehetett valami igazság abban is, amit házigazdánk

166

mondott, ugyanis az egyik fiókban nagy mennyiségű játék-villamos jegyet találtunk. A nyomásnál használt formát - vagyis a nyomtatott szöveget, amelyet a nyomdászok ólomba öntenek - sehol nem leltük. Amikor pedig az előkerült játékjegyeket gondosab-ban megvizsgáltuk, úgy tűnt, hogy azokat nem ilyen primitív körülmények között állították elő.

A lakás átkutatása során szabályos négyzet alakúra vágott linóleumlapok is előkerültek. A lakás tulajdo-nosa elmondotta, hogy ezekre is a játékjegyek elké-

szítésénél volt szüksége. Nagy a kezűgyessége, és a jegyek nyomátán látható egyszerűbb ábrákat ő linóleumból metszette, ez pedig egy olyan tartalék készlet, amelyre a későbbiek folyamán még szüksége lehet.

A szobákban semmi nyomra vezető apróságra nem bukkantunk.

Minthogy már teljesen kivilágosodott, a kutatást a házhoz tartozó fészernél folytattuk. Itt tüzelőanyagot tároltak, használt limlomot. Mindenféle kacatot és ócskaságot. Felfigyeltem arra, hogy a rég korhadó bútorok tetején egy viszonylag jó állapotban levő szék hever, amelynek egyik karfája eltörött, úgy, mintha valaki ráült volna a székkarfára, és az az eresztékeinél meghasadt.

Nem tettünk fel erre vonatkozó kérdést, hanem Gállal megértettem, vonja el valamivel házigazdánk figyelmét, legyen módom arra, hogy ezt a rokkant bútordarabot gondosabban szemügyre vegyem.

Így is történt. Gál a fészer mögé hívta a magas termetű férfit, én pedig a széket vettem alaposabban szemügyre.

Amikor beleültem, azonnal kiderült, hogy a karfát szintén olyan személy törte el, aki előzőleg a széken ült. Feltehetően az illető lehanyatlott, nagy testű lévén, az elerőtlenedő test a karfát feszítette is, nyomta is, így következhetett be a törés.

Áthajoltam a szék karfáján, lelógattam a kezemet, pontosan a földig ért. Így azután az a gondolatom támadt, hogy ez a szék valóban az áldozat utolsó ülőhelye volt, és ha ő az elképzelt módon hanyatlott oldalt - akkor már előzetesen is féloldalasán ülhetett

167

valami előtt. Eddigi tapasztalataim szerint karosszéken féloldalasán azok szoktak ülni, akik eközben írnak valamit.

Ha ez így van és ez a szék az áldozat ülőhelye volt, akkor feltehető, hogy a lakásban lennie kell valaminek, egy feljegyzésnek vagy egy levélnek, amely attól az embertől származik, akinek testsúlya alatt ez a szék összeroppant.

Előjegyeztem feltételezésemet, és Gállal együtt visszatértünk a házba. Megkezdtük a hajszát egy általunk csak sejtett papírdarab után, amely esetleg egy gyilkosság perdöntő bizonyítékává emelkedhet.

Aki sok házkutatásban vett részt, az megtanul a tettes arcán, tekintetében is olvasni. Tulajdonképpen sokszor már a házkutatás kezdete előtt leolvassuk az arcokról, hogy várhatunk-e valami eredményt a

munkánktól. Most is, amidőn elhagytuk a házat, hogy a fészerben folytassuk a munkát, olyan érzésünk támadt, hogy a házigazda megkönnyebbülten vette tudomásul távozásunkat. Így azután, amikor másodszor is visszatértünk a lakásba, nem keltett meglepetést a robusztus férfi aggódó pillantása sem.

A keresett papírlap azonban nem került elő. Ezzel szemben a padló átvizsgálásakor felfedeztem, hogy az asztal melletti egyik szék lábának lenyomata nem illik bele abba a négy mélyedésbe, amelyet a korábban ugyanezen a helyen – feltehetően évekig – álló ülőalkalmatosság hagyott maga után. Kimentem hát, és behoztam azt a bizonyos törött karosszéket. Odahelyeztem az asztal elé: a lábak pontosan a négy mélyedésbe illettek.

Elővettem blokkomat, beleültem a székbe, kissé félrefordítottam, hogy a karfa ne zavarjon írás közben. Egy darabig írtam, azután lehanyatlottam, és ujjam a padlóhoz ért. Gál krétát vett elő, és az ujjam körül mintegy 30 centiméteres átmérőjű karikát rajzolt. A karika egy része a szőnyeg szélét is magába foglalta., Gál a szőnyeg másik oldalára is átmérte a távolságot és a túlsó vége közelében is megjelölte az érintett területet. Ezután a zsebébe nyúlt, és az ismert vegyszert a padlóra permetezte. Néhány perc múlva sötétlő folt igazolta feltevésünket, a padló ama

168

helyén és a szőnyegen nem is olyan régen véres folt keletkezett.

Házigazdánk gyanakodva figyelte munkánkat. Amikor az egyre barnuló foltot észrevette, felindultság vett rajta erőt és harsányan veszekedni kezdett: tönkretesszük a lakását, foltossá a szőnyegét, csak rombolunk, és nem gondolunk arra, milyen drága pénzen vette ő ezt a házat.

Legnagyobb megrökönyödésünkre kiderült, hogy vendéglátónk mintegy másfél héttel ezelőtt – a nyugta szerint, készpénzért vásárolta meg a házat, amelyben lakik, és így – mint mondotta – nem tud arról, mikor és milyen vérfolt került a szoba padlójára.

Az adásvételi szerződés korrekt munkának látszott: mind a szerződő felek, mind a tanúk aláírása, mind pedig a telekkönyvi hivatal bejegyzése valóságghűnek tűnt.

Ha azt mondom, hogy jócskán megrökönyödtünk e szerződés láttán – korántsem fejezem ki, milyen roppant csalódást okozott nekünk ez az irat. Normális körülmények, közepette ugyanis nehezen képzelhető el, hogy valaki még meg sem vesz egy házat, máris beköltözik, vagy pedig hogy egy frissen megvásárolt házban talált régi vérnymokért az új vevőt felelős-

ségre lehessen vonni.

Amikor azonban számot vetettünk azzal, hogy házigazdánk mennyire ismeri a ház minden zugát, mennyire jártas a ház egyes részeinek megközelítésében, arra gondoltunk, meg kell győződnünk arról, hogy az adásvétel milyen körülmények között és mikor ment végbe.

Így azután Gál intézkedett, hogy a ház volt tulajdonosa azonnal jelenjen meg a helyszínen.

Amíg azonban rá vártunk," folytattuk a lakásban a kutatómunkát. Gál véleménye szerint ugyanis valahol meg kellene találnunk azt a rongyot, amellyel a padlót felmosták és amelyen szintén vérvomokat kell kimutatnunk.

Munkánk egyelőre nem járt sikerrel. Így azután Gál újabb intézkedést tett: a nyomozás folytatásához rendőrökutját kért.

169

Négy lábú segítőnket először a mérnök lakására vitték, ahonnan néhány tőle származó ruhadarabbal együtt szállították ide a Pest környéki házikóba.

Amíg a nyomozókutájára vártunk, befutott az illetékes rendőrkapitányság jelentése, amely szerint a ház egykori tulajdonosa, Schreiber György több hete nem mutatkozik. Rendőreink behatoltak a lakásába, de abban semmiféle tárgyat nem találtak, amiből a lakás változatlan használatára vonatkozóan következtetni lehetne. Az edényeket távozás előtt elmosták, az ágyban használt ágyneműt hagyták, a villanyórát kikapcsolták és a szekrényben semmiféle ékszereműt, pénzt vagy betétkönyvet nem hagytak. Az özvegyember gazdag ruhatárának zsebeiben sem volt egyetlen fillérsnyi váltópénz sem és a fürdőszobában nem találták meg azokat a piperecikket, amelyeket kultúrember nem nélkülözhet.

Az első, hevenyészett környezettanulmány alapján a vizsgálat vezetői arra gondoltak, hogy a lakás gazdája vagy vidékre, vagy külföldre távozott. A vidéki utazás ellen az szólt, hogy a szomszédok szerint Schreibernek vidéki rokonai, ismerősei nem voltak.

- Tőlem hiába kérdezi, hová tűnt - verte házigazdánk az asztalt -, én kifizettem a házat, ő eltette a pénzt, kezét ráztunk, eltávozott. Azóta nem láttam.

Elmondotta, hogy az adásvétel időpontjában Schreiber úr barna sportöltönyt viselt, és néhány célzást tett, hogy vidéki birtokot kíván vásárolni, ahhoz kell a pénz.

Néhány perccel később Schreiberrel kapcsolatban

újabb értesítést kaptunk. Ebből kiderült, hogy a háztulajdonossal szomszédai személyesen körülbelül másfél hónapja beszéltek utoljára. Mint kiderült, abból következtettek Schreiber jelenlétére, hogy esténként olykor felgyulladt nála a villany. Nyomozóink viszont felfigyeltek arra, hogy a lakás villanyórájának automata kapcsolóját a lépcsőházban helyezték el. Amikor az automata kapcsolót felkattintották, a folyosóra nyíló ablakú szobában is felgyulladt a villany, így aztán elképzelhető - hangzott a jelentés -, hogy valaki kívülről gyújtotta fel az automata

170

kapcsoló segítségével a lakásvilágítást, s így azt a látszatot keltette, hogy Schreiber otthon tartózkodik. E második vizsgálat során - amidőn a villanyóra központi kapcsolóját nyomozóink bekapcsolták - kiderült, hogy a rádiókészülék is azonnal üzemelni kezdett, s ez még inkább megerősítette a szomszédok hitét abban, hogy Schreiber a lakásán tartózkodik.

Láttuk, egy újabb eltűnt személy felkutatásán is munkálkodnunk kell. Miután házigazdánkat felszólítottuk, hogy a lakását el ne hagyja és gondoskodik az épület megfelelő őrzéséről, visszatértünk a főkapitányságra. Úgy határoztunk, hogy a rendőrkutyával való munka megkezdését másnapra halasztjuk.

Erre azonban nem került sort, mert egyelőre az látszott a legfontosabbnak, hogy felderítsük Schreiber otthon töltött utolsó napjainak történetét.

Megállapítottuk, - hogy Schreiber idősebb férfi volt, több ingatlan tulajdonosa, aki családi házait rendszeresen bérbe adta. Különböző megfontolásokból kiindulva egyik-másik bérlőjét nem jelentette be a rendőrségen, így akart bizonyos fokú adókedvezményhez jutni.

Schreiber - a környék lakóinak egybehangzó véleménye szerint - rendkívül befolyásolható ember volt; bárki bármit mondott neki, azt nyomban el is hitte. Könnyen barátkozott, és minthogy elég sok volt a pénze, ismerőseit sokszor kisegítette pillanatnyi pénzzavarukból.

A lakásban ennek ellenére egyetlen nyugtát, egyetlen elismervényt sem találtunk, így az adósok listáját sem tudtuk összeállítani. Néhány, a szekrényből előkerült levél arra utalt, hogy Schreibernek kiterjedt külföldi rokonsága van, tőlük is rendszeresen kap támogatást, de minthogy fiatalkorában bűncselekményt követett el és emiatt rovott múltúnak számított, a tengerentúli meghívásoknak útlevél-, illetve vízumnehézségek miatt nem tudott eleget tenni.

Gál, aki oroszlanrészt vállalt magára e munka lebonyolításából is, arra a következtetésre jutott, hogy

Schreiber elmondta gondjait Pest környéki házában lakó bérlőjének, aki "nagylelkűen" vállalkozott arra,

171

hogy "nyugati barátja segítségével" külföldre juttatja.

Feltehető - ez volt Gál véleménye -, hogy az akció ellenértéke a szóban forgó lakóház volt, amelyet Schreiber külföldre utazása előtt a "jóakarátú" barát nevére íratott át.

- Ennek az okoskodásnak - mondta Gál - csak egy hátulütője van. Mégpedig: Schreiber eltűnése és a ház átírása között több hét telt el. Hol volt ez idő alatt Schreiber? Miért nem tért haza.

Az eltűnt nem volt jelen, választ sem tudott kérdéseinkre adni. A szobájában viszont találtunk néhány öt ábrázoló képet. Gál kocsiba ült, és felkereste a telekkönyvi hivatalt. Ott bemutatta a fényképet, és a tisztviselőket arra kérte, próbáljanak visszaemlékezni, járt-e itt ez az ember az elmúlt hetekben?

Sem határozott igenlő, sem biztos tagadó választ nem kapott. A véletlen a segítségünkre sietett, ugyanis valami, most már kideríthetetlen ok folytán, a tisztviselő jól emlékezett az adásvételben közreműködő ügyvéd nevére.

A jogász viszont határozottan tagadta, hogy a fényképen látható személlyel bármikor is beszélt volna. Az ügyletre azonban jól emlékezett, ugyanis az akció lebonyolításához szükséges adatok megszerzése közben többször járt a Pest környéki házában és a telekkönyvi hivatalban is. Emlékezete szerint az eladó hajlott hátú, magas, középkorú, kopaszodó férfi volt, akinél feltűnően sok aranyfoga volt.

- Még gondoltam is - mondta - az ügyvéd -, ügyfelemnek szerencséje volt, hogy egy német járőr nem figyelt fel a kincseire, hiszen köztudomású, hogy a megszállók sokkal kevesebb arany irt is eltettek embereket láb alól. Ha visszagondolok rá, az is feltűnt - folytatta az ügyvéd -, hogy az egyik iraton a nevet egyszerű "S" betűvel kezdte aláírni, ahelyett, hogy „Sch”-t használt volna. A vevő, egy magas, hasonlító kedélyű férfi, nevetve figyelmeztette őt a hibájára.

Mire az ügyvéd meghallgatását befejeztük, este lett. Másnap reggel, eredeti terveinkhez képest egy nap" késéssel, a Pest környéki házában voltunk.

172

Gál az egyik rendőr elvtárssal megállapodott abban, hogy a mi munkánk közepette a helyiségbe lép majd és megkérdezi tőlünk, hogy a Schreiber nevet

hogyan kell írni? Körülményesen elmondja, hogy a HÉV elütött egy férfit, most állítják össze a személyi adatait és ehhez kéri a felvilágosítást. Később ezt az elképzelésünket úgy módosítottuk, hogy a szóban forgó rendőr egy baleseti jelentést nyújtson majd át, én ráförmédek a helytelen helyesírás miatt, és én kérdezem meg házigazdánktól, hogyan kell ezt a nevet írni.

Kora reggel megkezdtek a ház átvizsgálását a nyomozókutyával. Nyolc óra lehetett, amikor a megbeszélte jelenet végrehajtására sor került.

Egy rendőr lépett a szobába. Mint mondotta, rendőrségi kocsit látott a ház előtt, ezért jött be, mert sürgős segítségre lenne szüksége, a HÉV-nél történt súlyos baleset miatt, Elvettem tőle a jelentést, majd ráförmédtem.

- Az isten sem igazodik el az írásán! Egyik helyen így, másutt másképp írja az áldozat nevét. Hogy hívták tulajdonképpen?

- Valami Schreibernek - mondta a rendőr.

- Es hogy írta a nevét? Hogyan szerepel az irataiban?

Néma csend ereszkedett le, és mi mindannyian házigazdánkat figyeltük.

- S-sel vagy Sch-val írhatta a nevét? - intéztem kérdésemet robusztus vendéglátónkhoz.

- A Schreiberek - mondta halkán - általában Scfr-val írják a nevüket. - Lassan leült, cigarettát vett elő, rágyújtott. Mi továbbra sem szóltunk egy szót sem.

-| A házat - mondta csendesen - én is egy Schreiber nevű férfitől vettem.

- Akkor nincs más hátra - mondtam -, most a kutyával együtt kimegyünk az udvarra.

Lassan sétáltunk végig az elhanyagolt kerten át a kerítés felé. A kutya semmiféle izgalmat nem mutatott, nyugodtan lépdelt vezetője mellett.

Már visszafelé jöttünk, amikor a sűrűbe iramodott,

173

és egy elpusztult diófa előtt megállt. Kaparni, ásni kezdett.

- Szóval, Sch-val írják? - kérdezte Gál a házigazdától.

Az lassan megfordult, otthagyt bennünket és

földre szegezett tekintettel a ház felé igyekezett.

Szóttalanul kísértük. Kinyitotta a padlásajtót, és felmászott a meredek lépcsőfokokon. Az egyik gerendához ment, és egy rongyba burkolt csomagot emelt ki egy mélyre rejtett odúból.

- Ezzel tettük - mondta -, a diófánál van mind a kettő.

A rongyokat szétteregettük: egy belga Browning vált láthatóvá.

Ásókat, lapátokat kerítettünk, és a diófához mentünk. Jó mélyre kellett ásunk, mire megtaláltuk a két holttestet.

Másnap a kapitányságon megkezdődött a tettes kihallgatása.

- Néhány hónappal ezelőtt - vallotta -, barátaim révén kapcsolatba kerültem Schreiberrel, mint mondták, p tud számomra lakást biztosítani. A háztulajdonosnak egyetlen kikötése volt: nem jelenthetem be magamat. A lakás ugyanis az ő nevében szerepelt és rendszeresen ott nyaralt. Attól félt, hogy a lakásínség miatt esetleg "illetéktelenek" foglalják el a kétszobás, komfortos víkendházat.

A háztulajdonos elég gyakran felkeresett engem, jó barátok lettünk, munkát is szerzett számomra egy játékkészítő kisiparosnál. Egyszer elmondta, ki szeretne jutni Amerikába, ahol tehetős rokonsága él, ők vásárolták neki ezeket a házakat is még a felszabadulás előtt, de mert büntetett előéletű, nem számíthat arra, hogy valaha is kijut hozzájuk.

Volt nekem egy nagyon jó barátom, akivel még fiatal koromban a börtönben hozott össze az élet. Ő időről időre eltűnt, majd újra felkeresett, sokszor nálam is lakott. Erről a beszélgetésről is beszámoltam neki. Később megkérdezte, tudnék-e a számára egy szép és hasznos "fiépnit" (igazolványt) készíteni?

Addig mondogatta, addig kérlelt, míg rá nem álltam és elkészítettem az angol szövegű igazolványt,

174

'-'|[] |'|[]|: |[]|

amit adott. Nem volt elégedett, mert azt mondta, hogy azokon az igazolványokon, amelyekre az enyémnek hasonlítania kell, egy sas is látható.

Ezen úgy segítettünk, hogy a barátom szerzett egy elég nagy német pénzdarabot, amelynek egyik oldaláról egy sas rajzát az igazolványba kopíroztam.

Amikor ez elkészült, a társam előadta a haditervet. A háztulajdonosnak meséljem el, hogy itt van ő, aki

az amerikai hadseregben szolgál és baráti rzívességként hajlandó őt a határon átsegíteni. Ezt ingyen és ellenszolgáltatás nélkül teszi meg. De ha Schreiber Amerikába akar jutni, erre is van lehetőség, csak éppen némi áldozatot kell hoznia érte.

A háztulajdonos - folytatta vallomását a letartóztatott - örömmel kapott az alkalmon. Nélkülözhető értékeit eladta, illetve valutára váltotta át és elfogadta javaslatunkat, amely szerint külföldre szöktetésének ellenértékeként ezt a házat nékem adja, barátom anyagi igényeit pedig én fogom kielégíteni.

Néhány héttel ezelőtt a megállapodásunk szerinti időpontban Schreiber megjelent nálam és barátunkat várta. ,

Mínt hogy a fegyházból ismert barátom azt mondta, hogy a határon bárkit át tud juttatni, én magam is "ügyfelek" után néztem. Megismerkedtem egy mérnökkel, itt, nem messze, a ligetben, aki ugyancsak közölte velem, hogy nagyon szeretne a családjával együtt disszidálni.

Vele is megállapodtam, és megbeszéltük, hogy az "amerikai katona" nála jelentkezik majd. Később ez úgy módosult, hogy én hozom ki őt is a házba, ahol bevárja az "amerikai repülőgép" indulását.

Minden elővigyázatosságunk ellenére a két ember itt összetalálkozott. Mindketten gyanakodni kezdtek, hiszen a korábbi beszélgetések folyamán mi azt mondtuk nekik, hogy négyülékes repülőgép szállítja majd a pilótát, a futárt és kísérőjét, valamint a szökni szándékozó személyt. Úgy érezték, egyikük felesleges.

Én még akkor is. azt hittem, hogy társam valóban a határon túlra tudja szállítani őket. Amikor megér-

' -: '||;.[]:.'
| '..|

175

kezett, felszólítottam a szökevényeket, írjanak haza levelet, hogy ezzel már Bécsben ne kelljen időt tölteni. Schreiber közölte, nincs kinek írnia, a mérnök azonban vállalkozott a levélíráásra. Épp nekikezdett a levélnek, amikor a társam hátulról, közvetlen közeli-ről lelőtte. Schreiber ezután társam lábaihoz vetette magát, életéért könyörgött, de kegyelemre ő sem számíthatott. A holttesteket elástuk, az értékeken megosztoztunk. Társam eltűnt, azóta sem láttam,

Eddig a vallomás, amelynek nyomán az egész ország rendőrsége mozgásba lendült. Két nap múlva egy Sopron előtti faluban a tettestárs is hurokra került. Nem tagadott, bevallotta: ő követte el a két gyilkosságot, Nyugatra akart szökni, de különféle technikai akadályok meggátolták őt terve keresztülvitelé-

ben. Az ő gondolata volt Schreiber lakásában a vil-
lany rendszeres felgyűjtása, a meggyilkolt iratai
alapján a ház adásvételének lebonyolítása, és mint
mondotta, ha nem lenne műszaki zár a határon, a
gyilkosság árán szerzett vagyonnal már régen árkon-
bokron túl lenne.

Letartóztatásakor a zsebéből előkerült a mérnök-
nek családjához intézett, valóban saját kezűleg írt le-
vele. Ez az írásmű arról tanúskodott: a disszidálni
szándékozó férfi felismerte, hogy veszély leselkedik
rá és figyelmeztette családját, szakítson meg minden
kapcsolatot a kiszöktetést intéző ismerősökkel.

- Attól féltem - vallotta a másik bűnös -, hogy
ha a mérnök családja nem kap levelet, a rendőrség-
hez fordul. Ezért hamisítottam azt az üzenetet, amely
végül is a lebukásunkhoz "vezetett".

A bíróság a beismerő vallomások és tárgyi bizonyí-
tékok figyelembevételével a gyilkosságban részt vett
. bűntársakat a legsúlyosabb ítélettel sújtotta - de a
két áldozat életét visszaadni többé nem lehetett.

Az alsótelepi labirintus

Akkoriban egyik betörés a másikat követte. Regge-
lenként szinte félve nyitottuk fel az éjszakai esemé-
nyeket rögzítő jelentéstömböt. Szerre az országban, a
szélrózsa minden irányában megjelentek az ismeret-
len tettesek, elvégezték sötét munkájukat, és azután
nyomtalanul eltűntek, semmi útbaigazító hibát nem
követvén el.

Ezen a reggelen egy javakorabeli, de igen szendén
viselkedő hölgy keresett az irodámban. Hiába próbáltam
valamelyik nyomozónk gondjaira bízni, hoz-
zám ragaszkodott, pontosabban a "vezetőhöz", aki
meg tudja őt érteni és segíteni tud neki abban, hogy
megoldja élete nagy tragédiáját.

Lesütötte a szemét és pironkodva kezdte el mon-
dókáját.

- Negyvenhárom esztendőös leány vagyok, kérem.
Nekem soha szerelmi ügyem senkivel nem volt, én
kérem, mindig vigyáztam a tisztességemre, úgy éljek,
nem csókolt meg senki. . .

Szipogni kezdett, zsebkendőjét vett elő. Harsányan
trombitáit, aztán rám függesztette a tekintetét.

- Huszadikán lesz három hónapja, hogy megis-
merkedtem a végzettel, vagyis Pézsma Lukáccsal, az-
zal a szép, komoly, magas férfival, aki a Népboltban
a lábamra ejtett egy zacskó tojást. Csak álltam, ké-
rem, és csurgott a cipőmbé a sok sárgája, de én nem
káromkodtam, kérem, mert láttam, hogy úriemberrel
van dolgom. Lukács nagyon megijedt, aztán kért, ül-
jek a kocsijába, hazavisz, és minden káromat meg-

téríti. Ügy rázott, kérem, az istenverte tragacs, mint egy szállítógép, de én nem panaszkodtam, bekísért a házba és segített mosakodni. Ettől kezdve rendszeresen felkeresett és hívott, hogy tartsak velem, mert vá-

177

sáros a Lukács és agglegény, én pedig nagyon megtetszettem neki. Ugye, nem kell elmondani, mi történt azután?

- Ha nem akarja, nem tartóztatom - mondtam, és egyre az járt az eszemben, vajon hol fognak az ismeretlen betörők legközelebb megjelenni.

- Látom már, hogy beszélnem kell - mondta a hölgy. - Pézsma Lukács nem engedte, hogy dolgozzak, mindenhova magával vitt. Házasságot is ígért, és amikor megvette a jegygyűrűt, bíztam abban, hogy megtartja a szavát. De tessék elképzelni, egyik este elmegyek Kerezzsinéhez, a jósnőmhöz, és kit találok nála? Lukácsot. Nadrágtartóban! Nem akartam összeveszni Kerezzsinével, inkább hazamentem, és megfogadtam, többé be sem engedem magamhoz Pézsmát. Azóta sem láttam.

- S mit tehetünk mi? Miben lehetünk a segítségére?

- Mondtam, kérem, hogy Pézsma Lukács vásárló. Otthona nem lévén, nálam helyezte el árujának nagy részét. Az egész lakás tele van diódarálóval, lavórral, csészékkel és ezerféle kacattal. És Pézsma Lukács nem jelentkezik. Arra szeretném megkérni önöket, hogy ezt a sok gazdátlan árut vigyék valahová, mert én nem tudok már mit kezdeni velük. Nem elég, kérem, hogy hittem neki és elhagyott, még a raktárát is velem őrizteti! Most lenne egy kérőm, de meg sem tudom hívni, mert még azt hiszi rólam, hogy feketézek vagy kereskedek, vagy talán lopok az áruházakból.

- Sajnos, nem tudunk magán segíteni - álltam fel -, tessék a tanács közreműködését kérni, ez nem rendőrségi ügy. Köszönjük a bizalmát, viszontlátásra.

Az élveteg hölgy sóhajtozások közepette távozott. A beszélgetés befejezése után Gáti, aki mindvégig jelen volt, egy kimutatást helyezett az asztalomra.

- Ez a hölgy Alsótelepről jött, ugye?

- Hagyj békén ezzel az alsótelepi históriával!

- Már csak azért érdeklődöm, mert az első betöréseket éppen Alsótelepen követték el.

Azt hiszem, nagyon komoran néztem az előttem fekvő bűnlajstromra.

- Csak nem képezed, hogy ez a nő követte el a betöréseket?

- Ha a nő nem is. . ., de esetleg az a Pézsma Lukács. Olyan furcsa ez a név, nem hinném, hogy ebben az országban akad két ember, akit így hívnának.

- Szóval, keressük meg és adjuk vissza szíve hölgyének Pézsma Lukácsot?

Gáti felvette a telefont és a címnyilvántartóban Pézsma Lukács után érdeklődött. Ott dolgozó munkatársunk a név hallatán harsány nevetésbe tört ki.

- Itt volt egy jósnő, az is ezt a férfit kereste. De ilyen nevű lakos nincs az országban. Valami házasságszédelő lehet, biztosan jönnek csöstül a "menyasszonyok".

Kocsiba ültünk, kiutaztunk Alsótelepre.

A körzeti megbízott irodájában átnéztük a betörésről készült jegyzőkönyveket. A tettesek az iparcikkboltba hatoltak be, és mint mindenütt, itt is a leg-egyszerűbb módszert választották. A bűncselekmény időpontját nem lehetett megállapítani, mert a kárt csak a reggeli nyitáskor állapították meg.

Az elloptott értékekről több oldalas leltár számolt be. A jegyzőkönyv tanúsága szerint olyan mennyiségű árut raboltak innen is a tettesek, hogy zsákmányuk elszállításához okvetlenül gépkocsira volt szükség. Az iparcikkbolt húszezer forint kárértéket jelentett be.

A többi betörésnél is hasonló nagy mennyiségű rablott holmi szerepelt. Az ismeretlenek egyáltalán nem voltak válogatók, bűncselekményeiket élelmiszerboltokban, ruhaüzletekben, iparcikk-árudákban követték el, és általában hiánycikkeket raboltak, így könnyen és gyorsan értékesíthették a zsákmányt.

A dolog bökkenője ott volt, hogy hasztalanul keresgáltuk orgazdáikat, egyetlenegynek sem tudtunk a nyomára bukkanni. Nemcsak a tetteseknek, hanem az elrabolt sokféle árunak is egyszeriben nyoma veszett.

A körzeti megbízott irodájából az élveteg hölgy keresésére indultunk. Lakását lelakatolva találtuk az ajtón cédula virított:

"Lukács, nem akarok tudni rólad, a sok kacatot vidd a fenébe, előtte értesíts. Frida."

178

179

A környékbeliek útbaigazítottak bennünket, és így könnyűszerrel megtaláltuk Kerezsínét, a jósnőt. A

néni erősen hasonlított a mesék vasorrú bábájához, egyébként fiatalabb éveiben ő maga is a bábames- terséget űzte.

- Férfiaknak nem jósolok - mondta, amikor be- kopogtunk. - A férfiak csak bajt hoznak az ember- re, menjenek innen, ne is lássam magukat.

- Nem jósolgatni jöttünk. Pézsma Lukácsot keres- sük.

- Lukácsot négy napja nem láttuk. Az asszonylá- nyom szokott beszélgetni vele, de az utóbbi időben felénk se néz. Pedig már elterveztük, hogy október- ben megesküsznek a fiatalok.

- Tehát Pézsma a maga lányának is házasságot ígért?

- Nem ígért házasságot, csak éppen elhozta azo- kat az árukat, amelyek nem fértek a kocsijára. Mert- hogy vásáros, de nincs állandó lakása és ezért raktá- rozási gondjai vannak.

- Meg lehetne nézni azokat a dolgokat ?

- Persze. Csak ruhanemű van itt. Fenn tartjuk a padláson, lezárt ládában. Száraz a ház, egerek nin- csenek.

A padláson három ládát találtunk, bennük szépen, rendbe rakva öltönyök, női kosztümök, kartonruhák és ágynemű. Az volt az érdekes, hogy ezek a cikkek nem a vásári sátrak alatt látható olcsó, tömegruházati kategóriába tartoztak. Inkább szövetkezeti boltokban és áruházakban lát ilyen portékát az ember.

Pontos leltárt készítettünk. Éppen távozni akar- tunk, amikor a ház előtt egy istentelenül régi Ford állt meg. Széles vállú, jóképű, magas férfi lépett be a kapun.

- Jó napot, Lukács - köszöntötte Kerezsiné, majd felénk fordult: - Itt van, akit keresnek.

Pézsma Lukács - ő érkezett meg végszóra - hir- telen hátat fordított nekünk, és visszaroht a kocsi- jához. A vén tákolmány nagy durranással és vagy negyven kilométeres sebességgel "száguldani" kez- dett. Gépkocsivezetőknek sem kellett több. Az ár-

180

nyas fák alól az úttestre gördült, és a szökevény nyo- mába eredt. Pillanatok alatt utolérte és néhány mé- terrel megelőzve, megállásra kényszerítette a szürke kocsit.

Pézsma Lukács ijedten követett bennünket a he-

lyi rendőrségre.

- Azért mondtam, kérem, hogy Pézsma Lukácsnak hívnak - vallotta itt -, mert két nőnek is udvaroltam a faluban, és attól félttem, valahonnan meg tudják, hogy házasember, háromgyerekes családapa lételemre csapom nekik a szelet.

- És miért tart fenn fiókraktárakat?

- Éz az én vesztém, kérem, ez a sok kiárusítás. Három cég is kiárusította az utóbbi hetekben a raktárkészletét. Ha én azt hazaviszem és kapok egy kereskedelmi ellenőrzést... az adóbevallásom alapján nem lehet ekkora raktárkészletem.

- Számlái persze vannak?

- Dehogyan vannak. Nincs értelme tagadnom. Legfeljebb megbüntetik adócsalásért... A cégek azért adták olyan olcsón az árut, hogy ne kérjek számlát tőlük. Ezek a vásáros kollégák kivándorlás előtt állnak. Mind új áru ez, a zakókon, nadrágokon, kosztümökön ott látható az eredeti gyári kártya. Amikor vásároltam, meg is mutatták az eredeti számlákat, nyugodt voltam, hogy nem veszek lopott holmit.

- Tudja, hogy házasságszédelgést követett el?

- Nem vagyok én szédelgő! Senkinek sem ígértem házasságot.

Igazoltattuk. Ügy tűnt, igazat beszél. Megadta a három vásárolónak a nevét, akiknek a készletéből vásárolt.

Dolgunk végeztével visszatértünk Budapestre. Ott újabb hír várt ránk. Az éjszaka folyamán, Pest közelében, újabb betörést követtek el. Ezúttal harmincezer forint értékű szövet- és selyemanyagot zsákmányoltak. Technikusaink eredménytelenül tértek vissza; a betörők itt sem hagytak hátra semmiféle ujjlenyomatot.

Az üzletbe falbontás útján hatoltak be. Amikor a helyreállító közművesek munkához láttak, a törmelések között egy félig elszívott Memphis cigarettára

181

bukkantak. Ezt a cigarettafajtát ekkor már tíz esztendeje nem árusították.

Pézsmanak nevezett ismerősünket a főkapitányságra idéztük. Arra voltunk kíváncsiak, volt-e olyan üzletfele, aki ilyen cigarettát szívott. "Pézsma" felvillanó szemmel mesélte, hogy az egyik kereskedő valóban mindenféle régi cigarettákat szívott, őt is megkínálta, de mivel a cigaretták papírja átvette a nikotin színét és erősen megbámult, ő inkább a sa-

játjára gyűjtött rá.

A kereskedőket sorban beidéztük. Mindhármán idős emberek voltak, maguk már nem is dolgoztak, hanem megbízóik utazgattak vásárról vásárra.

Ezek közül senki sem akart kivándorolni és egyikük sem rendezett kiállítását. Mi több, olyan minőségű árucikkek vételével, eladásával, amilyeneket mi Pézsmánál találtunk, egyikük sem foglalkozott.

Az élveteg hölgy által tett bejelentés nyomán tehát véletlenül rábukkantunk az általunk keresett banda nyomára. Igaz, hogy Pézsma nem lehetett a rablóbanda tagja és úgy tűnt, hogy valóban akarata ellenére lett orgazda, mégis a megtalált árucikkek segítségével egy lépéssel közelebb jutottunk célunkhoz.

Most már csak az az "egészen egyszerű" feladat várt ránk, hogy a betöréssorozat tetteit elkapjuk és bűncselekményeiket a Kerezsine padlásán talált áruval rájuk bizonyítsuk.

A rablók egy-egy betörés alkalmával olyan sok holmit zsákmányoltak, hogy azt csak gépkocsival szállíthatták el. A nagy értékű rablott holmik többé nem kerültek elő, azokat nem orgazdáhozták forgalomba. Sok áruról volt szó és elképzelhetetlennek tartottuk: a bűncselekményeket csak azért követték el, hogy a banda minél nagyobb árukészletet halmozzon fel. Biztosra vettük, hogy a bűnösök már túladtak a rablott holmikon, és nem textíliákat, háztartási cikkeket gyűjtenek, hanem pénzt. Ezt csak egyféleképpen érthették el: ha a rablott értékeket nagykereskedelmi úton értékesítették. Tehát a tetteket a vásárok között kell keresnünk.

Hogy ellenőrizzük elképzelésünk helyességét, számba vettük: vajon a bűncselekmény színhelyén

182'

vagy annak környékén a betöréseket megelőző vagy követő időben nem tartottak-e országos kirakodóvásárt?

Minden esetben így történt! A betörésekre általában vagy a vásárt közvetlenül megelőző, vagy az azt követő éjszakán került sor. Az igaz, hogy ezeket a bűncselekményeket általában nem a vásárok színhelyén követték el, de abban valamennyi megegyezett, hogy a tetthely és a vásár színhelye közötti távolság nem volt több harminc-negyven kilométernél.

Az érdekes adatok összegezésekor egyszerre érthetővé vált az is, miért nem volt feltűnő a betörés színhelyére érkező gépkocsi, miért nem figyelt fel senki arra, hogy a főútvonalon levő üzletek előtt idegen jármű várakozik. Az országos vásárok alkalmával a színhely környékén rendkívül nagy forgalom alakul

ki, az özönlő lovas kocsikat aligha lehet számba venni. Ilyen időszakokban a lakosság ébersége is alábbhagy, hiszen azt a feltűnést, amelyet egy jelentéktelen köznapon megjelenő gépkocsi kelt, ilyenkor a megszokottság eloszlatja.

»

Kísérletképpen egy polgári rendszámú kocsival mi is az egyik közeli városban folyó vásárhoz utaztunk. Ügy intéztük dolgunkat, hogy a közelben levő városkában érjen bennünket az éjszaka. Kiválasztottuk a legnagyobb üzletet és letáboroztunk előtte. Négyen mentünk, egyikünk, "figyelésre" rendezkedett be, és mi hárman egy alkalmas pillanatban az udvarra szöktünk és - ha akartuk volna - akár meg is kezdhettük volna az üzlet falának a bontását. Az égvilágon senki nem figyelt ránk. Jó óra hosszat szöszmőtöltünk az üzlet hátsó traktusánál, azután kijöttünk, és néhány korábban elhelyezett ládát a kocsira raktunk. Teljesen zavartalanul dolgozhattunk, a hajnali órában már lovas szekerek és teherautók húztak a közeli nagyváros felé. |

Ügy éreztük, megismertük a bűncselekmény elkövetésének a módját. A tettesek minden valószínűség szerint az általunk kipróbált szisztémával dolgoztak. Nyugodtan kocsira rakták zsákmányukat, senki nem figyelt rájuk, következésképpen teljes biztonsággal, zavartalanul haladtak tovább, és elképzelhető, hogy

183

másnap reggelre, mire a bűncselekményt felfedezték, már túl is adtak az árukészleten.

A következő vásáron ezt is kipróbáltuk. Hajnali két órakor érkeztünk meg a "tetthelyre", és Tóth azonnal munkához látott.

- Egy kis pénzre lenne szükségem, meghalt az anyósom, vissza kell utaznom Pestre - mondta a vásárosoknak. - Eladnám a cuccot olyan áron, hogy maguk is keressenek rajta, mert mennem kell és gyorsan le kéne bonyolítani az ügyet.

Azonnal akadt két-három "kolléga", aki hajlandónak mutatkozott a ruha megvételére. Számlát sem kértek, alig egy óra alatt lebonyolódott az ügylet. A főkapitányságon összeültünk, hogy haditervet dolgozzunk ki. Olyan hálót akartunk szőni, amelyben halacskáink előbb vagy utóbb fennakadnak. Ügy döntöttünk, hogy egész nagy apparátussal látunk munkánkhoz.

Éppen a személyi feladatok tisztázása folyt, amikor az alsótelepi rendőrségtől telefonhoz kértek bennünket.

- Érdekes esemény történt - közölte ottani munkatársunk. - Van a falunak egy bolondja, bizonyos Miska. Eddig nagyon ápolatlanul, gondozatlanul öl-

tözködött. Most egyszerre feltűnt vadonatúj cipőben, ruhában és egy rádióval a hóna alatt. Bevitte a rádiót az iparcikkboltba, és azt kérte, hogy a nagy rádió helyett adjanak neki három kicsit és az árkülönbséget forintban fizessék ki. Mondom, bolond ez a Miska, csak az a furcsa, hogy egy teljesen új készüléket szorongatott a hóna alatt és éppen olyan típusút, amelyet az üzletből elraboltak. Amikor az iparcikkbolt vezetője átszaladt hozzám, hogy a rendőrség közbelépését kérje, azt tanácsoltam neki, mondja meg Miskának, hogy négy-öt napig is eltart, amíg a nagy rádióból kicsiket csinálnak, jöjjön majd vissza, megkötik vele az üzletet.

- Más nem történt?

- De igen! Ez a Miska mindennap kapott az étteremben valami maradékot. Néhány perccel ezelőtt megjelent az üzletvezetőnél és egy nagy batyut he-

184

lyezett az iroda asztalára. Azt mondta, ezután majd ő fogja ruházni az éttermi lányokat és legyenek nyugodtak, mert még pénzt sem kér érte, csak azt, hogy csináljanak neki néhány tucat szilvás gombócot. Ekkor már behoztam Miskát, most itt van, de nem hajlandó beszélni. Azt mondja, megtalálta Windischgrätz kincseit, de hogy hol, azt nem hajlandó megmondani, mert a kincs azé, aki felkutatta.

Bolond ügy volt. Újra kocsiba ültünk, visszamentünk Alsótelepre. Miska a körzeti megbízott irodájában üldögélt, már megkapta a szilvás gombócot, nagyban falatozott.

- Hol van az a személy, aki a kincseimet háborgatja? - harsogta nyomozónk, Gáti. - Elrejtettem a világ szeme elől, és most valaki megbolygatta a vagyonomat.

Miska tágra nyílt szemmel meredt Gátira.

- Az a kincs - mondotta - nem a magáé. Az, a kincs az osztrák császáré, ahhoz magának semmi köze.

- Már hogyné lenne közöm hozzá - csattant fel Gáti -, hát nem ismersz meg? Én vagyok az osztrák császár!

A falu bolondja meglepődve nézett Gátira.

- Most pedig elmegyünk a kincseimhez - mondta Gáti.

A bofond ment eíöl, mi pedig a nyomába eredtünk. A község határában levő barlangokhoz vezetett bennünket; 'Egy kútkáva nagyságú nyílásnál leeresz-

kedett. Mi természetesen a mélybe is követtük őt. Keresztülhatoltunk néhány barlangüregen, mígnem egy nagyobb föld alatti "helyiségbe" jutottunk. Mint-ha egy raktárba léptünk volna. Nagy hozzáértéssel elrendezve árukupacok" sorakoztak egymás mellett.

Gáti és néhány segítőtársa azonnal leltározni kezdett. Megállapítottuk, hogy nagyon sok, betörésből származó áru nyomára jutottunk. Rábukkantunk az általunk keresett banditák fő rejtékhelyére.

A leltározás befejezése után elhagytuk a barlangot és gondoskodtunk a föld alatti raktárak őrzéséről, őrséget állítottunk, noha a nyomok szerint két-három hét óta ebben a raktárban senki emberfia nem

185

járt. Bizonyosak voltunk azonban abban, a tettesek egy idő múlva megjelennek, hogy megkezdjék az árucikkek értékesítését.

A főkapitányságon nagy tanácskozásba fogtunk. Most már nem volt kétséges, hogy a bűnszövetkezet tagjai olyan vásárosok, akik az üzleti forgalomhoz szükséges árukat betörés útján szerzik meg. Ez megmagyarázza, miért nem találtunk egyetlen ismert orgazdánál sem olyan cikket, amely betörésből származott volna.

Beszereztük a következő kirakodóvásárok programját. Tíz-tizenkét nyomozó azt a feladatot kapta, hogy a vásárok körzetében levő nagyobb boltok közelében figyeljen, és próbálják tetten érni a banditákat.

Az első héten meddő fáradozásnak bizonyult a megfigyelés. - A második héten azonban az egyik vasüzlet előtt rozoga gépkocsi állt meg.

"Huszonhárom óra tíz perckor a Népbolt Vállalat vas- és edény-, valamint iparcikkboltja előtt megállt a C jelzésű Ford típusú személykocsi, amely Pálincás József vásároló kiskereskedő tulajdonát képezi. A gépkocsi vezetője a közeli, éjszaka is nyitva tartó eszpresszóba ment. Közben a gépkocsi tulajdonosa, valamint két segítője az iparcikküzlet udvarába hatolt és ott elhelyezkedett. Az eszpresszóból visszatérő gépkocsivezető felhajtotta a motorház tetejét és fűtyörészs közben úgy tett, mintha szerelt volna. Erre a jelre - amely egyúttal azt is jelezte, hogy a bűncselekmény végrehajtóinak nem kell meglepetéstől tartaniuk - a bentiek megkezdték a helyiség vályogtéglából épült falának kibontását. E munkájukat falbontó vésővel és kalapáccsal végezték oly módon, hogy a véső fejét rongypárnába burkolták és így csaknem zajtalanul dolgozhattak.

A nagy hozzáértéssel végzett munka eredményeképpen alig néhány perc alatt szabaddá tették az üz-

letbe vezető utat.

Amikor behatoltak, gumikesztyűt húztak és azonnal a magnetofonokat, kis méretű rádiókat rejtő rakárba siettek. Mintegy huszonnégyezer forint értékű árucikket szállítottak alkalmi »bejáratukhoz-«. Az

186

üzletben elrejtőzött nyomozóink a tettenérés érdekében és mindenekelőtt azért, hogy az elszállítás módjára nézve is fontos ismereteket szerezzünk, nem avatkoztak a betörők munkájába.

Amikor a tettesek a számukra szükséges mennyiségű árut a falbontás útján készített nyíláson keresztül az udvarra juttatták, elhagyták a helyiséget és a kocsihoz mentek. Nagyméretű faládát emeltek le az autóról, az épület falához hordott tárgyakat ebbe a ládába helyezték el, majd négyen felemelték a ládát, és a megindított motorral várakozó gépkocsiba emelték. Akciójuk huszonkét percig tartott, és a kocsi érkezésétől számított harmincadik percben már le is tartóztattuk őket."

így szólt a nyomozóink jelentése.

A tettesek tehát megvoltak, most már csak azt kellett rájuk bizonyítani, hogy az alsótelepi üregekben talált nagy mennyiségű árut is ők rabolták, továbbá, hogy az elmúlt idők betöréssorozata szintén az ő kezük munkáját "dicséri".

A kihallgatásoknál az elfogott személyek tagadásba menekültek.

- Semmire sem válaszolunk - mondták egybehangzóan -, majd a bizonyítékok beszélnek helyettünk.

Azt könnyű volt megállapítani, hogy a banda vezetője és a gépkocsi tulajdonosa ugyanaz a személy. Irataiból kitűnt, hogy egyedülálló férfi, rokonsága nincs, illetve hozzátartozóival semmiféle kapcsolatot nem tart fenn.

A lakásán tartott házkutatás során nagy mennyiségű frissen mosott és vasalt fehérneműt találtunk a szekrényeiben. Gáti észrevette, hogy ezeket az ingeket házilag mosták és vasalták, következképpen háztartási alkalmazottnak is lennie kell.

Érdekes módon a ház lakói azt állították, háztartási alkalmazott vagy mosónő soha nem járt a betörő lakásában, általában vendégeket sem szokott fogadni, mosónő pedig már csak azért sem járhatott nála, mert a kis lakásban nagymosás utáni teregetéshez nincs elegendő hely, és a házhoz tartozó mosókonyha, illet-

187

ve szárítóhelyiség kulcsát az elfogott bűnöző soha a házfelügyelőtől el nem kérte.

Ügy gondoltuk, hogy ez az apróság segítségünkre lehet. Erre vallott az is, hogy Pálinkás kihallgatása idején nem volt hajlandó megnevezni azt a személyt, aki lakását, fehérneműit rendben tartotta, sőt azt mondotta, hogy ő maga, mégpedig egyenként szokta kimosni az ingeit, az ágyneműt pedig a tisztítóban mosatja.

A Pálinkás által megnevezett valamennyi Patyolat-fiókhoz elmentünk, de a kiszolgálók közül senki sem emlékezett arra, hogy az elmúlt hat-nyolc esztendő alatt Pálinkás akár egyetlenegy esetben is megfordult volna az üzletben.

A lakás figyelésével két nyomozót bíztam meg, de senki sem kereste a bandavezért.

Végül a gépkocsivezető ellenállása tört meg a leg hamarabb, ő volt az, aki elmondotta, hogy a főnök egy magányosan élő elvált asszonnyal tart fenn kapcsolatot, de nemcsak vele, hanem a tizennyolc éves leányával is viszonyt folytat.

Ez a gépkocsivezető pontosabb adatokkal nem tudott szolgálni, csak annyit mondott, hogy ez a két személy a Nyugati pályaudvar közvetlen közelében lakik, legalábbis Pálinkás mindig a Podmaniczky utcában, a postával szemben szokott elbúcsúzni tőlük. A lakásnyilvántartó segítségével megállapítottuk, hogy a környéken valóban akad néhány olyan, kis lányával együtt élő elvált asszony, aki számításba jöhet, akiket meg kell keresnünk, akiktől hasznos útmutatást remélhetünk.

Abból indultunk ki, hogy Pálinkás barátnője feltehetően nincs állásban, hiszen tapasztalataink szerint a bűnözők olyan "partnernőt" igyekeznek biztosítani maguknak, akiket bármikor felkereshetnek, akik állandóan otthon tartózkodnak és szükség esetén rejtegetni is tudják őket.

Az egyik ilyen asszony, amikor meglátta igazolványunkat, elsápadt és összeroskadt. Egyszerű nő volt, középkorú, mutatós asszony, és amikor a házkutatást végrehajtottuk nála, megállapítottuk, hogy egész ruhatára vadonatúj és sok ruhadarab minősége és

188

gyártási helye megegyezik a legutóbbi betörések során eltűnt áruéval.

Az asszony szinte minden rábeszélés nélkül vallott. Súlyos tragédia körvonalai bontakoztak ki elbe-

széléséből.

- Másfél évvel ezelőtt - mondotta - vidéki hoz-
zátartozóimnál voltam. A városban éppen kirakodó-
vásárt tartottak. Kislányom akkor tizenhat éves múlt,
rrjindketten a vásárra mentünk. Soha nem fordult
niég elő, de a lányomnak megtetszett valami az egyik
árus portékájából, elemelte azt a pulóvert. Nagyon
nehéz körülmények között éltünk, a gyerek már na-
gyocska volt, a kísértésnek nem tudott ellenállni.
Persze hogy ügyetlen volt, és már ennél az első kí-
sérletnél rajtaveszett.

Az üzlet tulajdonosa - vagyis Pálinkás - elfogott
mindkettőnket és a rendőrséggel fenyegetőzött. Én
akkor sírva kértem a bocsánatát, erre elvette a sze-
mélyi igazolványomat és azt mondta, majd még gon-
dolkodik a dolgon. Megparancsolta, hogy másnap le-
gyek otthon, felkeres a lakásomon.

Azonnal hazautaztam, és Pálinkás másnap megje-
lent.

A lányomnak és nekem jó néhány ajándékot ho-
zott. Nagyon kedvesnek mutatkozott, hiszen nagyon
megnyerően tud viselkedni, én pedig gondoltam,
hogy talán majd egyszer . . . feleségül is vesz.

Ettől kezdve valósággal elhalmozott az ajándékai-
val. Közben a kislányom is növekedett. Észrevettem,
hogy Pálinkás egyre kedvesebb hozzá, de nem is ál-
modtam, milyen gondolatokat forgat az agyában.

Néhány hónappal ezelőtt megparancsolta, hogy
utazzak le rokonaimhoz, vásároljak be az ottani nép-
boltban és vegyem alaposan szemügyre az üzletet, ál-
lapítsam meg, hogy melyik raktárban mit tartanak,
vegyem szemügyre az üzletház udvarát, és ha ő oda-
érkezik, részletesen számoljak be neki mindenről.
Amikor kérdeztem, miért van erre szükség, azt
mondta, hogy azt a boltot felajánlották neki, nem
akar alkudozni, nincs nagy kedve az egészhez, de
azért szeretne tudni mindent az üzletről.

Semmi rosszra nem gondoltam, leutaztam roko-

189

naimhoz, és nem is gondoltam arra, hogy amíg én
odalent vagyok, azalatt Pálinkás nálunk tölti az éj-
szakát.

Amikor másnap az esti órákban üzlettársaival és
lányommal együtt kocsján megjelent vidéki roko-
naimnál, csak arra figyeltem fel, hogy Pálinkás és a
lányom tegeződnek.

Késő este Pálinkás elbúcsúzott tőlünk, de meg-
hagyta, hogy másnap a reggeli vonattal utazzunk ha-
za.

Hazafelé a vonaton a kislányom elmesélte, hogy Pálinkás vele töltötte az éjszakát és feleségül kívánja őt venni.

Nem sokkal hazaérkezésünk után Pálinkás is megjött. Két nagy bőröndöt hozott fel a lakásomba. Szemrehányást tettem neki a lánnyal törtétek miatt és ekkor kimutatta a foga fehérjét. Elmondta, hogy ha nem tudnám, minden tőle kapott ajándék rablott holmi volt és jobb lesz, ha hallgatók, mert az ő élete úgysem ér sokat, kihívja a rendőrséget, és jöjjön, aminek jönnie kell.

1 Ettől kezdve rendszeresen vidéki városokba küldött. Általában reggeli vonattal érkeztem és délben már el is utaztam onnan, közben szemügyre vettem azokat az üzleteket, amelyeket Pálinkás kijelölt. Tudtam, hogy rossz vége lesz a dolognak, az első pillanatoktól kezdve rossz előérzet gyötört, ezért minden látogatásomat, minden általam megkeresett üzletet feljegyeztem. Tessék, itt van a jegyzék, csak arra kérem önöket, higgyék el, hogy a lányom ártatlan, semmiről sem tudott, és semmiféle bűncselekményben nem vett részt.

- Még annyit szeretnék elmondani - fejezte be vallomását -, hogy ha módot kapok arra, hogy rendszeren éljek, soha többé ilyesmibe" nem keveredem. Még hosszasan vallott Pálinkás ügyeiről, magatartásáról, magánéletéről, és mi úgy döntöttünk, nem tartóztatjuk le. Abban biztosak voltunk, hogy el fogják ítélni, de felderítő és töredelmes vallomása miatt i úgy gondoltuk: fel is függesztik majd az ellene hozott ítéletet.

190

'||(|

Visszatérve a kapitányságra, Pálinkást szólítottuk az irodába. Leültettük, és a kezébe nyomtuk azt a címjegyzéket, amelyet az asszony állított össze.

Most már belátta, nincs értelme tagadni, ő is részletes vallomást tett.

- Egy évvel ezelőtt felfigyeltem arra, hogy egy-egy vásárra százával érkeznek a kereskedők. Az üzleti napokat megelőző éjszakán nagy forgalom bonyolódik az országutakon. Néhány kocsmában barátságot kötöttem olyanokkal, akikről úgy gondoltam, hogy segítségemre tudnak lenni. Elhatároztam, hogy egy olyan bandát hozok létre, amelyik úgy tud betöréseket elkövetni, hogy soha nem hagy nyomot maga után, csak új cikkeket zsákmányol, orgazdák közbejöttes nélkül értékesíti a rablott holmit, tehát gyakorlatilag nem lehet leleplezni.

Mindenekelőtt kidolgoztunk néhány tervet arra

nézve, hogyan fogjuk ezeket a betöréseket végrehajtani. Én kezdő voltam a szakmában és így új ismerőseimre bíztam a "munka" szakmai részének eltervezését.

Gáti István - aki több ízben állt már falbontásos betörés miatt bíróság előtt - erősködött, hogy ezzel a módszerrel dolgozzunk mi is.

A falbontásos módszer mellett azzal érvelt a cinikusom, hogy a vidéki épületek nagy részét nem betonból vagy téglából építették, hanem agyagból vagy vályogból tapasztották, ily módon nagyon csendesen lehet dolgozni. Másik bűntársam viszont ragaszkodott ahhoz, hogy egy-egy betörés után csak egyszer térjünk vissza a bűncselekmény színhelyére, és a rablott árut ládában szállítsuk ki. En magam sokáig voltam kereskedősegéd, már régebben készültem valami ilyesmire, és minden régi munkahelyemről elvittem néhány lebélyegzett papírt. A rablott cikkek egy részét a saját standomon értékesítettük, a többit "kiárusítás" ürügye alatt rendes számla kíséretében más, hivatalos engedéllyel rendelkező kiskereskedőknek adtam el. Nagyon megbántam, amit tettem, ha újra szabad leszek, más életet fogok élni.

Az alsótelepi labirintus-raktár "tulajdonosának" erre a lehetőségre hosszú évekig kellett várakoznia.

Gyilkosság Budán

Aí bűnözők üldözése közben rájöttünk arra, hogy a kezdő tettesek általában a kiszolgáltatott és védtelen emberek ellen követik el bűncselekményeiket. Az az ügy, amely hosszú ideig foglalkoztatta a főkapitányság jóformán egész apparátusát, ugyanezt a következtetést támasztja alá.

Az egyik budai sugárúton, egy villában, két szoba összkomfortos lakásban magányos öregasszony éldégt. Két gyermeke még a harmincas évek közepén a nyomasztó munkanélküliség miatt Nyugat-Európába, illetve az Egyesült Államokba távozott.

A gyerekek ott vettek tanyát, ott nőültek, ott eresztettek gyökeret is. Az állandó munkaalkalmon kívül mást nem kaptak az élettől, mindketten üzemi munkások maradtak, nem nagypénzű emberek, tehát édesanyjukat sem tudták valami fényesen támogatni.

Így azután megkeresték a szülő segítségének legjobb módját. Időről időre használt ruhákat tartalmazó csomagot küldtek édesanyjuknak. Az ügy kapcsán megtudtuk, hogy a két gyermek, ha pénze adódott, a kinti használtcikk-piacon vásárolt ruhaneműket küldte el Magyarországra. A néni a vámhivatal régi ismerőse volt tehát, és a küldeményekből nagyszűrűen tájékozódó hivatalnokok a legkedvezőbb vám-tarifát alkalmazták a hozzá érkezett csomagokra.

Az időről időre érkező csomagok tartalmát az idős asszony értékesítette. Kevés pénzből megélt, így azután a lakásán szerény értékek halmozódtak fel.

Az asszony 70 éves korában - amikor a nővére meghalt -, az egyedüllétől féelve, egy vidéki leányt vett a lakás egyik szobájába. A jövevény lakbért nem is fizetett, csak takarított az idős asszonynál, és gon-

doskodott arról, hogy gyengélkedései idején a néni-nek kenyerre, gyógyszere, ebédje legyen.

Egy éjszaka Hevesi Lipótnét vérbe fagyva találták szobájának padlóján . . .

Amikor a helyszínre érkeztünk, jócskán megvirradt már, és a lakás hatalmas erkélyajtaján keresztül bőségesen áradt a napfény a szobába. Minket az áldozat házvezetőnöje értesített, és sírástól elcsukló hangon közölte rettenetes felfedezését.

A budai villalakás e reggeli órán igen vigasztalan képet nyújtott. A szekrényajtók tárva-nyitva, a fiókokban levő holmik szertedobálva, a földön törött étkészlet darabjai, a szőnyegen kiömlött pálinka bûze terjengett.

Az áldozat az ágyában feküdt. Éjjeliszekrényén különféle gyógyszerek, üvegcsék sorakoztak. Az éjjeliszekrény fiókjában egy köteg levél, néhány régi pénzdarab és 20-30 fénykép volt. A szoba ablakai, ajtói sértetlenek, csak az előszoba ajtaján látszottak durva szélű, karcolástól eredő mély nyomok.

A lakásra jellemző volt, hogy teljesen körbe lehetett járni. Az előszobából ajtó szolgált a konyhába, onnan ismét át lehetett menni a kisebb szobába, onnan a fürdőszobába, végül az előszobába jutott az ember. Az áldozat szobáját tehát két irányból is meg lehetett közelíteni.

Már az első percekben kiderült azonban, hogy a gyilkosok csak a fürdőszobán keresztül jöhettek. A háztartási alkalmazott ugyanis éjszakára - mint mondotta - szobája mindkét ajtaját kulcsra zárta, és az éjszaka folyamán semmiféle zajt nem hallott. Azonnal láttuk, hogy igazat mond; ugyanis a szobaajtón semmiféle külsérelmi nyomot nem találtunk, tehát feltehető, hogy a tettesek a lezárt szoba láttán úgy határoztak, oda már nem hatolnak be.

A technikusok semmiféle nyomot nem találtak, és erre számítani is lehetett, hiszen az orvosi vizsgálat szerint a merénylet ideje és a tett felfedezése között három-négy óra is eltelt, tehát a bűnözőknek bőségesen idejük volt arra, hogy az esetleges nyomokat eltüntessék.

így munkánk első pillanatától kezdve csakis tulajdon logikánkra voltunk utalva.

Mint mondtam, ez az igen szerény életmódot folytató asszony külföldről rendszeresen kapott csomagokat, ezeket eladta, majd az értük kapott összegekből kisebb vagyont gyűjtött.

A helyszínen végzett vizsgálódások során kiderült, hogy az öregasszonynak rengeteg állandó látogatója, vevője volt, akik sokszor jártak a lakásban és tudomást szerezhettek - és szereztek is az ittlelvő pénzről és értékekről. Kiderítettük azonban, hogy az öregasszonynál megforduló vásárlók általában ugyanazok a személyek, rendszerint idős emberek, róluk nem lehet feltételezni, hogy sokéves ismeretség után ilyen hirtelen, ilyen vandál tettekre ragadtatták volna magukat.

Azt is megállapítottuk, hogy ezek a lakást bizonyára alaposan ismerték és minthogy az idős asszony előttük vette ki a szekrényből az eladásra szánt holmit, valószínűleg azzal is tisztában voltak, hol, milyen értékeket tart a szekrényben.

Ha viszont ez így van - okoskodtunk -, akkor miért e nagy felfordulás? Miért kellett a szekrényajtókat felfeszetegetni, a holmik egy részét a földre szórni, miért kellett ilyen vandál pusztítást véghezvinni?

A kérdésekre a szoba előtt húzódó verandán egyértelmű választ kaptunk. Ez a lakás ugyanis a félmelet magasságában volt, és az áldozat szobája előtt tágas, oszlopokon nyugvó erkély emelkedett. A technikusok centiméterről centiméterre kutatták át a teret, és az erkély egyik betondíszénél eldobott cigarettacsutkát találtak. A kihallgatások során bebizonyosodott, hogy az idős asszony még a vendégeit sem engedte dohányozni, kedvenc szavajárása volt: "Aki jobban szereti a bagót, mint engem, az válassza a cigarettát..."

így aztán különösen érdekesnek tűnt, hogy ebben a nem dohányzó lakókat befogadó lakásban a házvezetőnő szobájában szintén cigarettamaradványokat leltünk. A mikroszkopikus vizsgálat megállapította, hogy mindkét cigarettamaradvány ugyanabból a szériadományból való, tehát feltehető, hogy mindkét

nyom ugyanattól a személytől - talán a tettestől? - származik.

Most már e felfedezés tényében vettük szemügyre az előszobaajtót. Aminek kezdetben, nem tulajdoní-

tottunk nagyobb jelentőséget, az most egyszerre rendkívül fontosnak tűnt.

- Tudod, mi a furcsa? - mondta Gerő. - Hogy ez a tettes nemcsak akkor feszegette az ajtót, amikor be akart hatolni, hanem akkor is, amikor távozni készült.

Valóban. A bejárati ajtó mindkét oldalán találtunk ilyen nyomokat.

- Valakinek nagyon fontos volt, hogy úgy lássuk, az előszobaajtón keresztül hatoltak be, kulcsuk nem volt, és életükben először járnak ezen a helyen. Az a véleményem, hogy akik itt jártak, nagyon is ismerősek voltak a helyzettel. Biztos vagyok benne, nem is az előszobán keresztül érkeztek, hanem a kerten át, felkapaszkodva a verandára, majd a teraszajtón keresztül hatoltak be a szobába.

Gerő véleménye igen megalapozottnak látszott. Bennem motoszkálni kezdett a gondolat, elképzelhető-e, hogy a merénylet színhelyétől néhány méternyire valaki átalussza az éjszakát, nem lát, nem hall a körülötte történekből semmit.

Megkezdtük tehát a házvezetőnő kihallgatását.

- Be kell vallanom - mondta -, hogy amikor először beszélgettem velem, nem mondtam igazat. De fiatal vagyok és nagyon szeretem azt a fiút. Az éjszakát is nálam töltötte, ő dohányzóit a szobámban is, és amikor hajnal felé nyöszörgést hallottam, velem együtt ő is bejött a szobába. Amikor megláttuk, mi történt, tanakodni kezdtünk és eközben kimentünk a teraszra is. Arra gondoltam, hogy megvetnek majd, ha megtudják, hogy nálam töltötte valaki az éjszakát ... ezért vallottam azt, hogy nincsenek Pesten ismerőseim.

- Akkor most mondja el pontosan, mit tapasztaltak, amikor hajnalban bejöttek ide, a szobába.

- Mintha nyöszörgést hallottam volna, mondtam Péternek, talán rosszul van az öregasszony, kiszaladok, megnézem, nem kell-e orvost hívni hozzá. A

195

villanyt nem gyújtottam fel, gondoltam, a kis olvasólámpáját kapcsolom csak be. A szoba közepén azonban megbotlottam, és ekkor a mennyezeti csillár függő kapcsolójával villanyt gyújtottam. Azonnal láttam, hogy szörnyűség történt, hívtam Pétert. Talán egy fél percre voltunk a szobában. Ő körülnézett a verandán, nem lát-e valakit menekülni. Biztosan eközben dobta el cigarettáját. "Azonnal hívd a rendőrséget" - mondta, összekapkodta a ruháját és elrohant. Abban állapotunk meg, hogy este majd telefonon felhívom.

Már azon a ponton voltunk, hogy feladjuk koncepciónkat, amikor a környék átkutatása folyamán a technikusok újabb érdekes leletre bukkantak. Mint mondtam, a terasz oszlopokon nyugszik, és az egyik ilyen támasztékon gumitalpú cipőtől eredő horzsolásokat találtak. Ha eddig kételkedtünk, ez immár bizonyosságot jelentett. Az ugyanis elképzelhetetlen, hogy valaki felfeszít egy előszobaajtót, behatol a lakásba, leereszkedik az udvarba egy betonoszlopon, és a tetthelyet nem az állandóan nyitott kiskapun át hagyja el, hanem visszakapaszkodik a színhelyre, és onnan újabb ajtófeszégetés árán távozik.

Most már csak az a feladat várt ránk, hogy megállapítsuk, kik voltak azok a nagyszerű helyismerettel rendelkező személyek, akik a bűncselekményt elkövették. Vagyis - alig valamivel kevesebbet tudtunk az ügyről, mint munkánk kezdetén.

Megpróbáltuk megkeresni a bűncselekmény okait. A lakásban levő értékek megszerzése - igen, ez volt a cél. De miért éppen ma jöttek és honnan tudták - ami már a nyomozás elején kiderült -, hogy az áldozat tegnapelőtt nagyobb küldeményt kapott?

Nem hagyott nyugodni a gondolat: a házvezetőnőknek valami köze van a dologhoz.

Gerő nevetett.

- Ha ennek nem, egy másiknak biztosan.

Úgy éreztem, Gerő jelentősen közelebb vitt minket a rejtvény megfejtéséhez.

Elővettük a lakónyilvántartó-könyvet, mert a jelenlegi alkalmazott nem tudott arról, hogy neki valamikor elődje lett volna.

196

Sajnos, a házfelügyelő által vezetett nyilvántartási okmány a vártnál sokkal kevesebb segítséget nyújtott. Csak néhány lakásos villáról lévén szó - ezért a házfelügyelő mellékes dolognak tartotta a lakók könyvének kezelését. Ráadásul a régebbi házmesternő munkahelyet is változtatott, szolgálati lakását feladta, majd egy-két év múlva kivándorolt külföldre szakadt rokonaihoz.

A környező üzletek eladóinál folytattuk tehát a puhatolódzásunkat. Köztudott dolog, hogy a háztartási alkalmazottak mindig az üzletek eladóiban keresték s találták meg beszélgető partnereiket.

A közelben három közszükségleti cikket árusító üzlet is működik, egy közért, egy zöldséges és egy háztartási bolt.

A közértben és a háztartási boltban nem tudtak segíteni nekünk, egészen új volt a személyzet. A zöldségüzletben végre szerencsével jártunk, az eladó homályosan emlékezett arra, hogy az áldozatnál négy-öt esztendővel ezelőtt egy fiatal falusi gyereklány dolgozott, abban az időben aligha lehetett több 14-15 évesnél.

A zöldséges arra is visszaemlékezett, hogy a kislány olykor hitelbe is vásárolt, és vállalkozott arra, hogy a gyereklány nevét régi üzleti könyveiből megkísérli felderíteni.

Egyik elvtársunk a zöldségesnél maradt, mi pedig abba a kórházba rohantunk, ahová a halálosan megsebesült áldozatot szállították.

Az idős néni már a műtőben volt, az orvosokkal sem tudtunk szót váltani, az életéért harcoltak. Az idős szervezet kétségbeesett erőfeszítéseket tett és talán ennek volt köszönhető, hogy az operációnak ebben a stádiumában az orvosok bizakodóak voltak. Elszívtunk néhány cigarettát, megittunk egy-egy fekete-kávét, amikor az orvosi szobában megcsendült a telefon.

- A sebészet főorvosa vagyok - hallatszott a kagylóból -, jó lenne, ha feljönnének a kórterembe. A néni ugyan e pillanatban még eszméletlen, de feltehetően néhány perc múlva magához tér és talán tud némi felvilágosítással szolgálni.

197

Négyesével vettük a lépcsőket, a tizenhetes kórterem előtt azonban kitárt karokkal fogadott a főorvos.

- Mindössze néhány percet engedélyezhettek. Arra nem számíthatnak, hogy részletes és összefüggő vallomást hallanak. Sok kérdést ne tegyenek fel neki, mert nincs abban az állapotban, hogy azokat teljes pontossággal megértse és tárgyilagosan válaszolni tudjon rájuk. Arra kérem tehát önöket, azt jegyezzék fel, amit az idős néni szinte kérdés nélkül jelenlegi sokkos és feldúlt állapotában amúgy is állandóan hajtogat. Ha pedig intek önöknek, kérem, hogy haladéktalanul - akár mondat közben is - hagyják el a betegszobát.

Az áldozat félelemmel nézett ránk, szemmel láthatóan nem tudott különbséget tenni az éjszakai színhely és a kórterem között. Végül azonban lehunyt szemmel mégis beszélni kezdett:

- Ne bántsanak . . . Nem vétettem maguknak . . . Mit akarnak egy beteg öregasszonytól? Kik maguk? Hogy kerülnek ide? Hagyják a szekrényemet, miért dobálnak mindent a földre? Ne bántsanak. Ne nyúljanak a fehérneműhöz. . . Jaj . . . Ki az az ember ott a szekrényemnél?

Az áldozat hirtelen óriási erőfeszítéssel felült.

- Miért nem zártam be az erkélyajtót? Miért nem zártam be az erkély aj tót?

Az orvos intett, és mi elhagytuk a szobát. Gerő el-
tette a jegyzőkönyvet, és várakozóan nézett rám.

- Az öregasszony nem ismerte a merénylőket -
mondtam. - Űgy látszik, arra számítottak, hogy az
áldozat átalusza a betörést. Elképzzelhető, hogy a né-
ni felriadt, felült és kiabálni próbált. Lehetséges,
hogy most is azokat a szavakat ismétli, amelyeket
öntudata utolsó pillanatában, védekezése közben kiál-
tott. Utolsó két mondatában arról beszélt, hogy az
erkélyajtót be kellett volna zárnia. Legalábbis ez volt
az értelme annak, amit mondott. Ebből viszont az
következik, hogy az erkélyajtó nyitva volt és a tettes
vagy a tettesek feltehetően azon keresztül jutottak a
lakásba. -

- Ebben az esetben viszont - mondotta Gál - a
jelenlegi házvezetőnő, illetve barátja kihullik a ros-

198

tán. Az alkalmazott ugyanis azt mondja, hogy a fér-
fival együtt töltötte az éjszakát. Ha ez így van, ak-
kor az áldozat nem a nyitott erkélyajtó miatt hábor-
gott volna, hanem amiatt, hogy az előszobából a szo-
bájába szolgáló ajtó maradt nyitva.

- Azért arra is gondolni kell - vélte valamelyi-
künk, hogy a házvezetőnő fiúja megtudta, hogy az ál-
dozat az udvar felé nyíló és könnyen megközelíthető
erkélyajtót rendszerint nyitva hagyja, és így ked-
vesének tudta nélkül próbált behatolni a lakásba.

- Nem áll! - adtam hangot véleményemnek. -
Mert ha ez így volt, akkor miért ment volna be a
bűntény elkövetése után a házvezetőnőhöz, miért szí-
vott volna el egy cigarettát az erkélynél, miért nem
menekült el azonnal, hiszen a zsákmányt már meg-
szerezte?

. Többen tanácsolták, hogy a kezünkbe jutott köz-
vetett bizonyítékok figyelembevételével a házveze-
tőnőt vegyük őrizetbe.

Ismét beszélgettem vele, kihallgattam, a kapott
engedéllyel házkutatást tartottam nála, és egyre erő-
sebbé vált bennem a meggyőződés: ez az asszony ár-
tatlan. A tény, hogy letagadta éjszakai ismerősét, az
adott helyzetben érthető dolognak tűnt.

- Az a helyzet - igyekeztem meggyőzni munka-
társaimat -, hogy egy házvezetőnő feltehetően ludas
az ügyben. De hát az áldozatnak több háztartási al-
kalmazottja is volt. Ha a kézenfekvőnek látszó megol-

dást választjuk, esetleg hosszú időt adunk az igazi tettesek elrejtőzésére. Ez az asszony nem fogja elhagyni a lakást, tehát ha később mégis őt vádolnánk, kezünk ügyében marad. A homályos nyomon kell elindulnunk, fel kell derítenünk az első, a régi házvezetőnőt.

A zöldséges a kapitányságon várt és egy vaskos, kopott, megsárgult könyvet helyezett az asztalomra.

- Tessék nézni - mondta -, itt szerepel néhány apró tétel és az oldal sarkában ez a név: Hegedűs Magdolna. Nem vagyok benne biztos, de úgy emlékszem, ez a lány lehetett az, aki az idős néni részére bevásárolt. Megmondom őszintén, abban az időben néhány szabálytalanságot is elkövettem . . . Tojást

199

árultam, pedig arra nem szólt az iparendélyem. A feleségemmel megbeszéltük, hogy ezt nem tagadhatom el, hiszen ez apróság ahhoz képest, ami az öreg nénival történt. Na, most tessék ide figyelni. A vevők nálam mindig készpénzért vásároltak. De ha többen voltak az üzletben, nem számíthattam fel a tojások árát. Ilyenkor hallgatólagos megállapodás szerint a hat tojást tartalmazó zacskót állandó vevőim kosarába tettem, s azt mondtam nekik, hogy ezt a csomagot valamelyik rokonuk a részükre hagyta nálam. A tartozást felírtam, s amikor legközelebb jöttek a vevőim a boltba, azzal a megjegyzéssel, hogy legutóbb adósak maradtak, rendezték a számlájukat. Én természetesen mindig feljegyeztem, hogy mennyi a kintlevőségem, így került Hegedűs Magdolna neve a könyveimbe,

- Nem értem - szálltam vitába a zöldséggel. - Miért írta volna fel a házvezetőnő nevét, miért nem az áldozatát jegyezte fel ide?

- Mert az öreg néni személyesen soha nem járt bevásárolni. Én mindig csak attól kérhettem a pénzt, aki felkeresi az üzletemet. Más családoknál is emiatt került a háztartási alkalmazott neve a könyvbe.

- Tehát Hegedűs Magdolna. - ... Személyleírást esetleg tudna adni róla?

- Ahogy emlékszem . . . Alacsony, zömök gyereklány volt, ha jól tudom, sötétbarna hajú, fekete szemű, csinos teremtés. A feleségem "bűnbánó Magdolnának" nevezte el, mert esténként 8-10 fiúval beszélgetett mindig a sarkon, és ha másnap az üzletben célzást tettünk erre, a kislány mindig elpirult.

- Emlékezete szerint mikor és miért ment el az öregasszonytól ?

- Ki tudná azt megmondani? Egyik nap még ő vásárolt, másnap már más. Eltűnt a szemünk elől,

azóta sem találkoztunk vele.

Magam mentem a lakcímtudakozóba. Percek alatt kiderült, hogy Hegedűs Magdolna nevű személy majd minden városban és faluban is található. Kiszámítottuk, hogy az általunk keresett leány a bűntény időpontjában 19-20 éves lehetett. Újabb komplikáció.

200

elképzelhető, hogy azóta már férjhez ment és az aszszonynevét végképp nem lehet megállapítani.

E legrosszabb lehetőséggel most nem számoltunk. Ügy vettük: Hegedűs Magdolna leány még, talán valahol háztartási alkalmazott.

A budapesti Hegedűs Magdolnát négy nap alatt végiglátogattuk. Nem akadtunk közöttük az általunk keresett egykori házvezetőnő nyomára. A vidéki nagyvárosokban lakó, lányokat az ottani kapitányság nyomozói kihallgatták. Semmiféle sikert nem arattak ők sem.

A legkisebb községek és a falvak Hegedűs Magdolnának kihallgatása ismét reánk várt.

Közben engedélyt kaptam a beteg újabb kihallgatására. Az elmúlt napok alatt lényegesen javult az állapota, bár hőemelkedései voltak és erős fájdalom kínozta.

Amikor megtudta, hogy részletes vallomást szeretnénk tőle kapni, kétségbeesetten nézett ránk.

- Mit tudnék én maguknak mondani? Nem látam én senkit, csak árnyékokat. Kettőt az ágyam mellett, a harmadikat pedig a fehérneműs szekrénynél, annál a polcnál, ahol az ékszereimet és a pénzcsekémet tartom.

- Próbálja elmesélni, mi történt azon az éjszakán.

- Nagyon rosszul kezdődött. Este, lefekvéskor vettem csak észre, hogy a Hibernál nevű altatóm elfogyott. Az én koromban már nagyon nehezen alszik el az ember. . . Egészen elkeseredtem. Odamentem a házvezetőnőm ajtajához, gondoltam, bekopogok, megkérem őt, menjen el a gyógyszertárba. De odabenn nagyon hangosan szólt a rádió, már máskor is tapasztaltam, akkor bömbölteti a készüléket, ha vendég van nála. Talán attól félt, kihallgatom az enyelgésüket? Ügy határoztam, nem zavarom meg őket; ismerem a fiút, nekem is bemutatkozott, és szinte megkérte tőlem a házvezetőnőm kezét. Visszamentem az ágyamhoz, levetkőztem, lefeküdtem.

Nagyon meleg volt, kinyitottam hát az erkélyajtót. Ügy fekszem, hogy kilátok az udvarra, az erkély előtt egy olajfa áll, élveztem, milyen illatos az

Alighanem el is szenderedtem. Persze, csak úgy felületesen, minden neszre felriadva. Egyszer csak látom, hogy az erkélyajtón levő csipkefüggöny meg-
lebben és sötét alakok surrannak a szobába.

Fel akartam ülni, de moccani is képtelen voltam. Sikoltani akartam, de nem jött hang a torkomra. Két alak azonnal az ágyam mellé lépett, az egyik a fejemhez, a másik a lábamhoz állt. A harmadik férfi azonnal a fehérneműs szekrényhez ment, kinyitotta, és motozni kezdett benne.

Ekkor végre kiáltani tudtam, de alig ejtettem ki néhány szót, a fejem alól elkapták a kispárnát, az arcomra szorították. Torkom szakadtából kiabálni akartam, ki is húztam a fejemet a párna alól, de akkor megütöttek és többre már nem is emlékszem.

- Értem ... A támadókat nem ismerte fel; a támadást szakszerűen hajtották végre, mégpedig a te-
reppel ismerős személyek - foglaltam össze a vallo-
más lényegét. - Hanem, nénikém . . . Hegedűs Mag-
dolnára vissza tud emlékezni?

- A Magdira . . . Jaj, kedveském, hát azért nem vagyok annyira öreg. Persze hogy emlékszem rá. A Kiskunságból jött Pestre, a közértben ajánlották. Gyereklány volt, nagyon szerettem, csak hát. . . Ki-
kezdett a vevőimmal. Kértem őt, figyelmeztettem, de nem használt. Nem volt egy nyugodt éjszakám sem, az ablakon keresztül engedte be a vendégeit. Egyszer meguntam az állandó zaklatást és elküldtem a ház-
tól.

Ez érdekes volt és úgy éreztem, az én teóriámat igazolja.

Visszamentem hát a lakcímnnyilvántartóba, és most már a kiskunsági Hegedűs Magdolnát vettem szemügyre. Kiírtam a címeiket, kocsiba ültünk, és elindultunk a községek, tanyák felé.

Az első nap négy leány "igazolását" hajtottuk vég-
re. Elég nagy munka volt, hiszen ezek között olya-
nok is voltak, akik, noha valamelyik ottani községbe voltak bejelentve, valójában másutt dolgoztak, ott is laktak, csak persze a rendőrségi bejelentésüket elmu-
lasztották. Ezek közül senki nem volt még napokig sem az áldozat alkalmazottja.

A második nap két cím felderítéséhez láttunk. Már az elsőnél úgy látszott, szerencsével járunk.

A tanyán ötven év körüli asszonnyal sikerült be-
szélnünk. Leánya, Hegedűs Magdolna egy ideig Pes-
ten dolgozott, de nem írta meg, hogy hol, és azt sem

mondta el, miért tért vissza a szüleihez.

Megtudtuk, hogy szülei lakásáról a leány egy esztendővel ezelőtt egy építővállalathoz szegődött, és ez a vállalat a megyeszékhelyen nagy építkezéseket bonyolított le. A lány eltávozása óta csak egyetlen levelet írt, azóta nem adott élet jelt magáról.

Kecskeméten, az egyik építőipari vállalkozás munkaügyi osztályán megtaláltuk Hegedűs Magdolna munkakönyvét. Abban viszont semmiféle bejegyzés nem árulkodott arról, hogy ő valaha az áldozat alkalmazottja lett volna.

Munkatársaival való beszélgetés közben azonban az egyik férfi visszaemlékezett arra, hogy a leány sokat mesélt a Vérmezőn tett sétáiról, arról, hogy a Gellérthegy oldalában hányszor randevúzott és milyen jó dolga volt Pesten.

Ösztönünknek engedve felkerestük a helyi AB-bizottságot és érdeklődtünk arról, nem jelentkezett-e náluk a keresett leány? A nyilvántartásban nem találtuk nyomát. Ellenben az egyik orvos elmondta, hogy néhány héttel ezelőtt felkereste őt egy malteroszlány, aki előrehaladott állapotban művi vetélést kért. Az orvos erre nem vállalkozott, viszont elintézte, hogy a 19-20 éves kislányt az egyik kórház házibetegének alkalmazza a szülés idejéig.

A kórházban nem nagy lelkesedéssel hallgatták meg kérésünket. Kiderült, hogy nemrégiben szintén keresték rendőrök a lányt.

Nem tudtuk elképzelni, milyen rendőrhatalóság kereshette Hegedűs Magdolnát, hiszen mi magunk csak néhány napja tudtuk meg, hogy egyáltalán létezik.

Végül is a kórházi mosodában talákoztunk vele. Éppen az egyik mosógépbe helyezte be a ruhát. Amikor szólítottuk, készségesen és gyanútlanul kísért fel bennünket az egyik irodába.

- A kórházban azzal fogadtak minket, hogy az

202

203

utóbbi időben más rendőrök is felkeresték magát. Mi dolga van a rendőrséggel?

A lány vidáman felkacagott.

- Nem a rendőrségtől kerestek engem! Hanem van egy régi ismerősöm, még Pesten jártunk együtt, felkutatta, hol vagyok, és minthogy válaszlevelemben megírtam neki, hogy itt nem valami jó szemmel nézik, ha a házi terheseket idegen férfiak keresik, rendőrként mutatkozott be.

- Mikor járt itt ez a pesti ismerőse?
- Talán két hete is van már annak. Késő délután érkezett, képzelhetik, hogy mennyire meglepődtem, mikor találkoztam vele. Nagyon kellemesen érintett a látogatása, úgy érzem, egész életemre hatást gyakorol majd az a pár órás beszélgetés.
- Csak nem kérte meg a kezét?
- Miért ne? Mással is megesett már, ami velem történt. Amikor Matykó megérkezett és beszélgetni kezdtünk, a zsebébe nyúlt és két jegygyűrűt vett elő. "Ide hallgass, Magdi - mondta -, én hosszú hónapok óta állandóan csak rád gondolok. Én azt hittem régen, hogy az irántad érzett szerelmem is úgy elmúlik, mint a többi, régi ügyem. De aztán rájöttem, hogy az életemben te vagy az igazi. Megvettem a gyűrűket és elhoztam, ha te is akarod, és a gyerekek is meglesz, házasodjunk össze."
- Én először azt hittem, most is tréfál és kinevettem őt. De a vőlegényem -- mert azután elfogadtam az ajánlatát - erre megsértődött és azt mondta, hogy mi, nők, szívtelenek vagyunk és egyikünk sem érdemli meg, hogy őszinte szerelemmel közeljedenek hozzá. Akkor én figyelmeztettem arra, hogy gyermeket várok és én csak olyan férfihoz megyek feleségül, aki a gyermeket sajátjának tekinti és hajlandó felnevelni. A vőlegényem azt mondta erre, ez természetes, ő engem szeret, hajlandó megbocsátani, csak legyek az ő hűséges kis felesége. Ekkor elfogadtam a gyűrűt, együtt töltöttük az estét, de én megígértem neki, hogy tervezett házasságunkról egy ideig senkinek nem szólok.

- És miről beszélgetek? Tervezgették a házas-

204

életüket? Hogy döntöttek? A fiú költözik-e a maga szüleihez vagy maga tér vissza Pestre, hozzá?

- Valóban erről volt szó. A vőlegényem elmondta, hogy szándéka véghezviteléhez a döntő lökést az adta, hogy megtudta, az egykori budai főnököm, egy egyedülálló, öreg néni, a halálán van, már kórházba is szállították, a lakása gazdátlan, ha én igent mondok, akkor ő nem várja meg, hogy a tanács kiutalja a lakást, hanem titokban beköltözik. Azt mondta, erre azért van szükség, mert ha két hétig benn tud a lakásban maradni, akkor a tanács ki kell hogy utalja azt a számunkra. Ezután már csak azt kérdezte meg, hogyan tudna bejutni az üres lakásba, hogy lehetőleg még a házfelügyelő se vegye őt észre néhány napig.

- Hát, ez a lakás - mondtam neki - pont olyan, amilyenbe észrevétlenül is be lehet jutni. Ha az utcáról az udvarba ugrik, akkor a lakás verandájára fel

lehet mászni. Az erkélyszerű verandáról ajtó nyílik a szobába, egyszerű erkélyajtó. Ha az öreg néni nem érzi jól magát, sokszor egész éjszakán át nyitva szokott lenni. Még azt is megmondtam neki, hogy ha a volt nagyságám éjszaka lett rosszul, az is lehet, hogy az erkélyajtó azóta is nyitva áll.

- Másról nem beszélgettek?

- Csak a lakásfoglalás technikai lebonyolításáról. A vőlegényemet külön is figyelmeztettem arra, hogy ne egyedül menjen a lakásba, hanem vigyen magával két tanút is, mert az öregasszony a szekrénye egyik polcán a testi fehérműi alatt tartja egy kazettában az ékszereit és a pénzét. Azt tanácsoltam neki, két tanú előtt vegyenek fel jegyzéket arról, amit a lakásban találnak, nehogy később, amikor az öreg néni meghalt, a hatóságok olyan értékeket keressenek rajtunk, ami soha nem volt a lakásban.

- Kedves Hegedűs Magdolna. - ... A maga vőlegénye azon az úton, amelyet maga ajánlott neki, behatolt a szóban forgó lakásba, ott meggyilkolta a maga volt munkaadóját és a lakást kifosztotta.

A leány zokogásba tört ki, s egyre azt hajtogatta,

205

^r

tévedünk, amikor ilyen gazságot tételezünk fel a vőlegényéről.

Amikor valamennyire megnyugodott, részletesen rögzítettük a lezajlott beszélgetést. Kiderült, hogy a fiatalember többször is visszatért arra a témára, hogyan lehet az idős asszony lakását feltűnés nélkül megközelíteni. Kíváncsi volt az áldozat életrendjére is, vagyis arra: mikor tér nyugovóra, hányadmagával alszik a szobájában és mindenekelőtt melyik szekrényben találja majd az idős nő értékeit.

- A vőlegényem a szavaimat ismételve azt hajtogatta - szipogott a leány -, nagyon kell vigyázniuk, nehogy a leltározás során valamilyen elrejtett értéket elfelejtsenek listára venni, mert majd később olyasmit is keresnek rajtuk, ami sohasem volt a lakásban. így ezután újra nagyon pontosan elmondtam, mit hol találnak, és arra is figyelmeztettem őket, hogy az idős asszony valutákat is tart a régi cipőibe rejtve.

- Most már csak az marad hátra - mondtam neki befejezésül -, hogy közölje a vőlegénye lakáscímét.

- A teljes nevét nem is tudom - mondta a lány -, általában Matykónak szokták nevezni, valahol

Budán lakott, most biztosan az öregasszony lakásában van már.

E válaszból kiderült, hogy a leány most sem hiszi, hogy a vőlegénye bűncselekményt követett volna el. A tőle kapott nyom a semminél csak nagyon kevés-sel volt többnek mondható. Hiszen a Matykó gúny-név igen gyakori.

Megkértük a kislányt, tartson velünk, és ő készsége-gel vállalkozott is erre. Később kiderült, azt hitte, hogy a vőlegénye beköltözött a szóban forgó lakás-ba, és most a rendőrség annak a módját kutatja, ho-gyan lehetne őket kilakoltatni.

Amikor azután felbontottuk az ajtó pecsétjét, s ő meglátta a feldúlt lakást, mindjárt több és fontosabb dologra is emlékezni kezdett.

- Matykó autóstoppal érkezett és semmi pénz nem volt nála. Útiköltséget is tőlem kért, de azt mondta, hogy csak pillanatnyi pénzzavarban szen-

206

ved; rövidesen nagy örökség üti a markát, és akkor mindketten nagyon boldogok leszünk. Arra kért, hogy a lakás átrendezéséhez és festéséhez szükséges költségekre adjam oda az aranyláncomot és a kar-órámat is; ezt a zálogba teszi, és mire én a gyerekekkel Pestre jövök, már kiváltja, nekem a kórházban addig nem fog hiányozni.

A terepet igen jól ismerő leány segítségével meg-állapítottuk, hogy a különféle rejtekhelyeken levő valutáknak nyoma veszett és ezentúl az idős asszony betétkönyveit is - feltehetően - elrabolták.

A magába roskadt lány még elmondotta, hogy Matykóval a Május 1. mozi előcsarnokában ismerke-dett meg, a fiúnak nagy baráti köre volt és őt tekin-tette e galeri vezérnek. Sokszor ugratták is, szemé-re vetették, hogy főleg falusi leányok ismeretségét keresi, olyanokét, akik nem romlottak, mégis köny-nű náluk ,,célrt érni".

Ügy határozotunk, délután a lánnyal együtt mi is ott leszünk a Május 1. moziban. Magdolnának az volt a feladata, ha az ismerős fiúk közül valakit meglát, Matykó holléte után érdeklődjön, mondja azt, a szü-lei meglátogatták, számon kérték "értéktárgyait és megparancsolták neki, azonnal jöjjön Pestre és sze-rezze vissza láncát, óráját.

Nagy sikerű filmet játszottak akkor a moziban, az előcsarnok tömve volt emberekkel. Hegedűs Magdol-na ott sétált a tömegben, ismerőseit kereste.

Már a második délutáni előadás közönsége is el-foglalta a helyét, amikor a leány magából kikelve

egyik nyomozónkhoz sietett.

- Soha nem hittem volna ... a láncom az Eszti nyakán van, az órát is ő hordja. Látom már, Matykó becsapott, soha nem vesz feleségül.

Próbáltuk nyugtatni, de kevés sikerrel. A lány, úgy látszik, még mindig szerelmes volt a keresett fiúba, és sokkal nagyobb bűnéül róttta fel az-érték-tárgyak továbbajándékozását, mint a rablási és gyilkossági kísérletet.

Ügy határoztunk, hogy a feldúlt lányt elhelyez-
zük egy fővárosi szállodában, megkérjük, tartózkod-

207

jon a szobájában, és a kapott nyomon elindulva meg-
próbáljuk a galéri vezetőjét megtalálni.

Egyikünk a felismert leány, "Eszti" közelében ma-
radt, mi, többiek, visszatértünk a kapitányságra.

Itt lesújtó hír fogadott. Az áldozat állapota - a
fellépő tüdőgyulladás következtében - viharos ütem-
ben rosszabbodni kezdett.

A kórházban az osztályvezető főorvos már arra
sem adott engedélyt, hogy az áldozat mellé kirendelt
nyomozó a súlyos beteg szobájában tartózkodjék. Ké-
sőbb az orvosi vizsgálat újabb és azonnali vérátöm-
lesztést rendelt el. A kórházban nem volt a beteg
speciális vércsoportjának megfelelő elegendő vér, s
ekkor két munkatársunk is a műtőasztalra feküdt,
hogy vért adjon a halál küszöbére érkezett öreg-
asszonynak. Annak ellenére, hogy eléggé jelentős
mennyeség vérátömlesztés történt, a két nyomozó
egy pillanatra sem hagyta abba a munkát, az orvosi
beavatkozás lebonyolítása után meguzsonnáztak,
majd kocsiba ültek és visszatértek a Május 1. moziba.

Ekkor már sem az Esztinek nevezett lány, sem má-
sik nyomozónk nem tartózkodott ott.

A környéken cirkáló rendőrörszem nem tudott
semmiről. Nyomozónk, akinek a leányt kellett volna
követnie - akkor úgy látszott -, elkövette azt a hi-
bát, hogy nem tájékoztatott bennünket hollétéről.

Mondhatom, mindannyian nagyon aggódtunk a
sorsáért. Abban bizonyosak voltunk, hogy az Eszti-
nek nevezett leány kapcsolatban van a galéri vezé-
rével, és valószínűleg látszott, hogy a gyilkossági
kísérlet tettesei szemmel kísérik mindazokat, akik -
esetleg - a rejtekhelyük felé közelítenének.

Megerősített járőrökkel vágtunk neki a Rózsa-
dombnak. Megkezdtük a csendes budai kerület át-
fésülését. Éjnek idején ez olyan hatalmas feladat;
amelyhez foghatóval ritkán találkozik az ember.

Megbízható és jó segítőtársaink voltak a kerület apró utcácskáit nagyszerűen ismerő őrszemek.

Egy csoport a Bimbó út elején levő park és egy romház környékét kutatta át. A zseblámpák fényében emberi test körvonalait vették észre. Kiderült, a mi nyomozónk fekszik ott, irtózatos erővel leütöt-

208

ték... A szirénázó mentőautóval érkezett rendőrorvos nagy nehezen életre keltette az ájultat.

- Amikor társaim eltávoztak - jelentette -, láttam, hogy a leány a kasszához lép és jegyet vált. Sikerkült a mellette levő helyre szóló jegyet megvennem.

Az előadás ideje alatt bőven volt időm gondolkodni. Úgy határoztam, megpróbálok ismeretségbe kerülni a lánnyal. Ez sikerült is, amennyire lehetett, csendes beszélgetésbe merültünk. Felajánlottam, hogy hazáig kísérem. "Eszti" természetesen vette, de rögtön meg is mondta, hozzájuk nem tudunk menni, mert a szülei otthon vannak, "régi vágású", maradi emberek, akik nem értik meg a mai fiatalságot.

Nagyjából tudtam, hogy a lány azt várja, hívjam meg őt a saját lakásomra. Sajnálkozva arra hívatkoztam, mintha nős lennék és otthon három gyermekem várna.

"Akkor kísérjen haza" - mondta a lány és elindultunk fel, a Bimbó út irányába. Tudom, hogy telefonálnom kellett volna, de attól félttem, hogy a leány gyanút fog. Az esti séta különösebben veszélyesnek nem látszott, hiszen eldöntöttük, hogy a leányt a lakásáig kísérem csak.

Alig mentünk azonban egy darabon, valaki kilépett a keresztutcából és elkapta a zakómat.

"Majd adok én neked aranyláncot ajándékozni a húgomnak" - mondta, és már el is sötétült előttem a világ.

. A területet jól ismerő rendőr elvtársunk abból a tényből, hogy a pórul járt nyomozót egyetlen horogütéssel tették ártalmatlanná, az egyik közelben lakó hivatásos sportolóra gyanakodott.

Kisvártatva már be is csengettünk a rózsadombi villa kapuján. Tagbaszakadt fiatalember nyitott ajtót.

- Én ütöttem le!. - kiáltotta dühbe gurulva -, Eszti most jött ki a kórházból, máris strabancol, mindenféle új ismerősöket szed össze, ez a tag meg nem átallotta aranylánccal szédítgetni.

Eszti a szobában szipogott, rettenetesen meg volt ijedve.

Megnyugtattuk, és kérdeztük, kitől kapta a láncot és az órát.

A leány megnyugodott, és készségesen vállalkozott arra, hogy elvezet Óbudán lakó ismerősehez, aki nagyon "feltört"; az utóbbi hetekben nagy lottónyemremény ütötte a markát; maga köré gyűjtötte a haverjait, és most velük éli a világát.

Az óbudai házban nagy vigalom, ének és zeneszó fogadott bennünket. Matykó - így hívták a fiút - csak Esztit látta, nagy örömmel sietett a leány elé. Elképzelhető a meglepetése, amellyel bennünket fogadott, amikor mi is elé léptünk.

- No, Matykó - mondtam -, most elmegyünk Budára, van ott egy villa, amelyiket meg kellene tekinteni.

A fiú félvállról vette a bejelentést. Nem szegült szembe, elindultunk a bűntény színhelye felé. Menet közben megkértük egyik társunkat, vigye Hegedűs Magdolnát a tetthelyre és ültesse le őt az egyik karosszékbe. Amikor mindez megtörtént, közrefogtuk a fiút és bementünk a lakásba.

Meglátva "menyasszonyát", azonnal megértette, céltalan minden tagadás.

- Pénzszűkében voltunk, ekkor az egyik srác a galeriből emlékeztetett engem arra a Magdira, akit körülbelül másfél évvel ezelőtt "futtattam". Először arra gondoltunk, hogy a lányt újból bedobjuk az éjszakába. Kipuhatoltuk, hol van, megtudtuk, hogy terhes. Ekkor az a gondolat fogalmazott meg bennem, hogy egykori munkaadóját, az öregasszonyt kellene "meglátogatnunk". A megközelítés módját Magdi mesélte el, és mi pontosan úgy tettünk, ahogy ő javasolta. Csak az volt a baj, hogy az öregasszony nem aludt, hanem jajveszékelnéni kezdett, s nekünk vigyáznunk kellett, nehogy felferje a szomszédokat. Ketten ütöttük, egyik barátom és én ...

A bíróság a kiszabható legsúlyosabb ítélettel torolta meg a budai gyilkosság tetteseinek bűncselekményét.

Egy "benszüllött" halála

A holttest a konyha kövezetén hevert. Arccal a földre borult, mint amikor valaki napozik. Könnyű kis pongyolát viselt, amely a térde fölött szétnyílt és a nyíló ajtó miatt támadó huzatban meglebegett. A keze messzire előre mutatott, mint amikor valaki in-

teget egy távozó után.

A kép olyannyira békességes volt, hogy szinte nem is mertünk büntényre gyanakodni. Csak amikor közelebb léptünk, amikor a test fölé hajoltunk, akkor vettük észre a keblek magasságában a mellkas közepéből előremeredő kés nyelét. Egyszerű, hétköznapi konyhakés volt, vöröses műanyag nyéllel.

A házfelügyelő értesített bennünket, jó néhány perccel ezelőtt elfojtott sikoltást hallott innen, a harmadik emeleti lakásból. Onnan tudta, hogy a hang csak innen jöhetett, mert a kamra ugyanarra a világítódudvarra nyílik, mint az övé, és a többiek, akiknek ugyanerre a lichthofra nyílnak az ablakaik, nem tartózkodtak otthon.

A házfelügyelő azonnal felrohant, senkivel sem találkozott. Benézett a konyhába, látta a földre zuhant testet. Hiába kopogtatott, nem nyitott ajtót senki. Az utcai fronton levő közértből hívott fel bennünket, és azonnal értesítette a mentőket is.

Elsőnek a mentőorvos hajolt a holttest fölé, azután fel is egyenesedett. "Küldöm a halottszállítót" - mondta, és távozott.

Az ajtóból szólt vissza:

"Borzasztó erős lehet a tettes. Az a kés »ütközésig« a bordák közé hatolt."

A technikusok semmit sem találtak: a tettes kesztyűben dolgozott. A mi orvosszakértőnk is megvizs-

211

gálta az áldozatot, és a mentőorvos véleményét erősítette meg.

- Egy csepp vér nem sok, egyetlen csepp sem csordult ki - mondta, és szánakozva nézett a konyhaasztalra kirakott apróságokra.

Az áldozat - mint mondtam - könnyű pongyolát viselt. A zsebéből egy francia rúzs került elő, egy kis, nedves zsebkendő, négy darab húszfilléres, két távbeszélőérme, egy fél doboz Chesterfield cigaretta, kis, nikkel, gáztöltésű öngyújtó, két hajcsavaró és néhány haj csat.

A pongyola alatt fehér köpenyt viselt, ennek zsebe felett piros színnel bélyegzett jelzés: ...Kerületi Vendéglátóipari Vállalat, Kardvirág Eszpresszó. A köpeny zsebében két kávéblokk zörgött és három forintos érme volt. Ez is a konyhaasztalra került. Talán az utolsó borraivaló, amit az áldozat életében kapott a munkahelyén, ahol kávéfőzőnként és felszolgálói beosztásban dolgozott.

A konyhaasztal alatt egy közért-cukorzacskákból letépett papírszeleten számok sorakoztak:

300.-

45 000.-

200.-

45 500.-

E papírszeletet alighanem véletlenül rúgták be az asztal alá: sarkán egy sáros cipőtalp szélének nyoma látszott.

Ugyancsak az asztal alatt két, még nedves hajcsavarót is találtunk. A konyhaasztalon egy üveg Arpege parfümöt, egy tükröt, fésűket hagyott az áldozat.

Az épület átvizsgálásakor megállapítható volt, hogy a tettes minden nehézség nélkül meg tudott szökni, hiszen a lakásnak két kijárata volt. A konyhaajtó a függőfolyosóra, az előszobaajtó pedig a lépcsőházra nyílt. Még az is elképzelhetőnek tűnt, hogy amíg a házmester a konyhaajtón zörgött – a tettes az előszobán keresztül a lépcsőházba jutott, és minden nehézség nélkül elhagyta a tett színhelyét.

212

Talán fél órája dolgoztunk, amikor egy kövérkés asszony rohant be a lakásba. Amikor a konyha kövezetén fekvő, már letakart testet meglátta, szívet tépően felsikoltott, és lerogyott a földre. Eszelősen simogatta az áldozat kitakart arcát, nyakát, kezeit.

- Esztikém . . . Magzatom . . . Ébredj fel... Térj vissza . . . Ne hagyj itt bennünket. . .

Orvosunk csendben injekciót készített, majd ellátta a hangosan jajveszékkelő édesanyát. Gyógyszerének nagyszerű hatása volt. Az első pillanatban feltámadt eszeveszett fájdalom lassan mérséklődött, és az asszony csendes álomba merült.

A holttestet elszállították. p

A házfelügyelő meghallgatásával Gál is megkezdte a munkát.

- A lakókat eléggé jól ismerem, hiszen több mint másfél évtizede élek itt közöttük. Az áldozat Kővágó Andrásné, leánynevén Golyós Eszter, huszonnégy éves, elvált asszony. Évek óta egy helyen, a Kardvirág Eszpresszóban dolgozik. Ez a presszó különös helyet foglal el a Körút életében, a legkorábbi óráktól késő éjszakáig nyitva tart. Magam is mégfordulok néha ott, többnyire Golyósné, Eszter édesanyja küldött oda némi pénzt a lányának. Főleg az utóbbi idő-

ben kért gyakran ilyen szívességre, egyszer-másszor ezer forintokat is vittem magammal.

- Legutóbb mikor kapott ilyen megbízást?

- Tegnap. Délután négy óra lehetett. Golyósné hétezer forintot bízott rám, eléggé zaklatott volt, sírt, hogy már üres a standja - ugyanis használtruha-kereskedő a Teleki téren. Azt mondta: "Rettenetes, már minden árunkat eladtam, semmi új dolgot nem tudok vásárolni. Ha ez így megy tovább, néhány hét alatt tönkremegyünk."

- Mire kellett Kővágónénak az a sok pénz?

- Fogalmam sincs róla. Régebben nagy összegeket adott haza, akkor nagyon fellendült Golyósné üzlete is. Eszter mindenkivel nagyon jó barátságban volt, bár a környék lakói ennek ellenére tiltották tőle a gyermekeiket. Főleg a lányos anyák . . .

- Ezt nem értem . . . Hiszen dolgozott, jól is keresett. Nem értem, miért tiltották tőle a gyerekeket.

213

- Kérem szépen . . . Halottról vagy jót, vagy semmit. De önök rendőrök, nem igaz? Az igazságot keresik. Ez az Eszter nagyon szép nő ... volt. Fiatalon, tizenhat éves korában ment férjhez. Egy hentes vette feleségül, nagy darab, nagy étvágyú, behemót ember. Itt árult a sarki üzletben. Tíz évvel volt idősebb Eszternél, és mindannyian azt hittük, szerelemből veszi el a lányt.

- Hát miért tette volna?

- Miért, miért. . . Mondom, Eszter anyja handlél. Az a hentes, vagyis Kővágó, azt hitte, feneketlen az öregek pénztárcája. Nem tudott arról, hogy menyasszonyának az apja... iszákos. Nem hangos, hanem csendes duhaj, a pincében iszik. Amikor bejön a munkából, a táskája üvegekkel van tele, viszi a pincékulcsot és levonul. Az a részegfajta, aki minél többet iszik, annál dühödtebben veti magát az italra. Ez a szenvedélye sok pénzt emésztett fel, úgyhogy néhány héttel a fiatalok esküvője után a Golyós házaspár elvált. A kereskedés joga a férj nevének volt, és jelentős összeget kívánt azért, hogy a munkát a felesége az ő iparendélyével folytathassa. Így azután az "öregek" nem tudtak Kővágónak annyi pénzt adni, amennyit ő a házasságtól remélt.

- Tehát nem volt szerelmi házasság?

- Eszter részéről feltétlenül az volt. Mind az utolsó időkig szerette a férjét. Pedig az csakhamar elhagyta őt, és a válást - állítólag - Eszter hibájából mondták ki. Erről a fiatalasszony nem beszélt, csak sírdogált és bánkódott. A bíróság engedélyezte,

hogy Eszter a férje nevét viselje, de a férj később pert akart indítani azért, hogy az asszony a nevét se viselhesse. Eszter ekkor nagyon megszeppent, hogy mit szólnak majd a vállalatnál, ha az iratokra vissza kell vezetni a régi, leánykori nevét. Attól félt, kirúgják a cégtől, mert a vendéglátóiparban nem alkalmaznak olyan személyeket, akiknek "erkölcsi feslettség" a bíróság megállapítja.

- És Eszter tényleg feslett életet élt?

- Ahogy én tudom, abban az időben még nem. Szerelmes volt a férjébe, hónapokon keresztül a kapuban töltötte az estéit, soha senkivel szóba, sem állt,

214

leste a férjét. "Nem érdekel, mit csinál, csak legalább látni szeretném ..." - szokta mondani, amikor kérdeztem, miért álldogál kinn a huzatos, hűvös kapualjban.

- Nem értem . . . Ha ez így van, akkor miért félt attól, hogy megvonják tőle a névviselési jogát?

- Ezt én sem tudom. De az tény, hogy egyszerre gyakori látogató lett itt a férj. Általában este jött, sokszor valami pénzen hangosan veszekedtek. Gyakran társaság várt rá a kapu előtt, amíg lejött a feleségétől. Az ablakom a kapu mellett van, jól hallottam, amikor szidták Kővágót: sokáig marad, pedig a pénzt egy pillanat alatt le lehet "kapcsolni" a volt feleségéről.

- Tehát Eszter pénzelte az elvált férjét?

- Igen. Ezt biztosra veszem. És azt is, hogy a két asszony nem győzte a két férfi - az apa és a férj - megnövekedett pénz-étvágyát kielégíteni. Eszter egyszer csak elkezdett kimaradozni. Napról napra elegánsabb lett. "Modern asszony lettem - mondta egy őszinteségi rohamában -, engem csak addig érdekel egy férfi, amíg pénze van. Nekem sok pénz kell. A férfiak buknek rám, hát fizessenek."

- Ezt csak mondta. . . vagy vendégeket is fogadott?

- Kezdetben csak mondogatta. Arról beszélt, hogy egy modern asszony . . . korszerűen él... Megfizeteti a kegyeit. A férje mind gyakoribb vendég lett, és napközben mind többször keresték idegen férfiak. Az anyja a standon volt. . . Eszter pedig vendégeket fogadott.

- Ismerte a vendégeket?

- Nem ismertem. Kezdetben még számon tartottam őket, de később már nem lehetett. Az arcok oly

gyakran váltották egymást, voltak, akiket csak egyszer láttam, másokat pedig észre sem vettem, mert nagy ház ez, kérem. Eszternek van munkahelye, azon kívül pedig ... rendes és ... szóval, nem tudok semmi közelebbit mondani. ,

- Talán a házból valaki... ?

- A házból, kérem? Senkivel sem kezdett ki. Egyszer ugrattam, hogy a második emelet egyből az M.

215

doktor milyen áradozó pillantásokkal kíséri. Akkor kinevetett: "A saját levesébe nem köp az ember. Hallgasson ide, Józsi bácsi: ha éhkoppon fordulnék fel, akkor sem feküdnék le senkivel ebből a házból. Rám senki ne mondja, hogy megfizettem az Esztert, és rádöntöttem az ágyra."

- Ilyen szabadszájú volt?

- Mindig így beszélt. Sőt, még szabadosabban. Azt azért nem mondanám, hogy trágár volt, csak kétértelmű, és inkább . . . kiábrándult. Csak olyan kifejezéseket használt, hogy: "letejelni, smárolni, pléhre csúszni, csúzlizni", szóval így beszélt. Én nem szeretem az ilyen dumát, nem is nagyon értem. Amikor szóltam neki, hogy velem rendesen beszéljen, azt mondta . . .

A házfelügyelő elhallgatott, legyintett.

- Mit mondott tehát? - kérdezte Gál.

- Nem is emlékszem pontosan . . . Valami olyasmit . . .

Ismét elhallgatott.

- Talán arra tett megjegyzést, hogy magának is tetszik?

- Igen . . . Valami olyasmit mondott . . . hogy én sem lennék ilyen erkölcsös a beszédemben, ha megengedné . . . hogy megnyaljam . . . a sót.

- Értem - mondta Gál -, köszönöm a felvilágosításait.

Az áldozat édesanyja könnyű, pihentető álom után ébredt. Addigra mi már - a kapott engedélyek alapján - felleltároztuk a lakásban talált értékeket.

- Kedves asszonyom - mondtam Golyósnénak -, arra kérem, uralkodjék magán. Az ön lányát többé már nem lehet feltámasztani. Amit tehetünk, az annyi, hogy bíróság elé állítjuk a gyilkosát. De az ön segítsége nélkül nem jutunk előbbre.

Az asszony csendesesen sírdogált.

- Az a kérésünk, állapítsa meg, hogy a kedves leányának minden értéktárgya megvan-e, és az önök szekrényéből sem hiányzik-e valami.

Az asszony felállt és szemügyre vette az általunk ' felvett leltárlistát. Azután a szekrényhez lépett, és néhány dolgot személyesen is ellenőrzött.

216

- Egy félkarátos briliánsgyűrű, egy körülbelül hetven, hetvenöt grammos arany karkötő, egy arany IWC női karóra hiányzik... és néhány aranytárgyról szóló zálogcédula.

- Zálogcédula?

Golyósné összeomolva hüppögött.

- Az utóbbi időben ... a lányom egyik ismerőse... sok pénzt kért. Amíg volt, addig adtunk neki, azután ... a zálogház következett. Legutóbb ... hét-ezer forintot kért. Olyan sürgős volt neki, hogy úgy kellett beküldenem a lányomhoz az üzletbe a pénzt. Arra gondoltam, elküldöm még ezt a pénzt, azután kinyitom a gázcsapot, legyen vége ennek a kalamajkának.

- Milyen összegre rúghat a lánya által annak a férfinak átadott pénz?

- Kérem alássan . . . Legalább . . . negyvenöt-ötvenezer forintra.

- Kapott nyugtát az illetőtől? Vagy legalább ön, az édesanyja, beszélt vele, mielőtt ezt a kisebb vagyont átadta neki?

|- Beszélni vele?! Még a nevét sem tudom. Soha nem is láttam. Csak arról tudtam meg, hogy itt járt.... hogy a lányom kékre-zöldre volt verve, és pityeregve könyörgött, szerezzek még pénzt, még pénzt. Azzal feküdt, azzal kelt, azzal ébredt: "Anyá, pénz kell! Mindenáron pénz kell!"

-| A lánya vendégeket fogadott.. .

- Vendégeket! A férje, az az átkozott mészáros, beédelegte magát a lányom szívébe . . . tavasszal az első hóvirágot, ibolyát, orgonát ő hozta a házba. Megörjítette a lányomat a kitanultságával, és az hozzám. Egy fillért nem adott haza, de nem is kértem. Amíg én dolgozok - gondoltam -, a fiatalok költésük önmagukra, amit keresnek. De ... a pénznek híre-hamva, látszatja sem volt. A mészáros szombat délben eltűnt hazulról és hétfőn reggel már munká-

ba ment. Egyfolytában ivott, nőtt, pedig olyan asszony várta őt itthon, mint az én kis Esztikém. Nézzék meg . . . hiszen a legszebb nő a környéken!

Fényképeket vett elő. Hibátlan testalkatú, kreol bőrű, sötét szemű, sötét hajú, középtermetű asszony

217

mosolygott ránk, fehér bikiniben. Tényleg nagyon szép teremtés volt.

- Egy ilyent megütött, kérem, a tenyere élével ütötte, és azt kiabálta: "Ügy ütlek csak, mint egy nyuszikát." A lányom összeszorított foggal tűrt, és alig várta, hogy a veszekedés elmúljon és átölelhesse. Pedig hányszor mondta: egyszer megöl, anyám, érzem, egyszer meg fog ölni.. .

Az idős asszony most újra összeroskadt, kétségbeesett zokogás rázta a testét. Azután erőt vett magán és folytatta:

- Amikor összevesztek, a lányom azt mondta neki, hogy most már elég, elválik tőle. Akkor a mészáros ráripakodott: "Még te mondd, hogy elválunk, még te fenyegetsz . . . Azt hittem, az a nyomorult anyád pénzel majd bennünket, de mindenét az apádra költi. Becsaptatok és még neked áll feljebb... ?" A lányom nem hagyott engem bántani, akkor a sarkára, állt, kizavarta a mészáros a lakásból. Hogyan volt mersze, ereje hozzá, nem is tudom. A mészáros elment, beadta a válást, és néhány barátja azt vallotta, hogy viszonyuk volt a lányommal. És esküdöztek a bíróság előtt, és olyan testi jegyeket mondtak el, amelyeket csak az ismerhet, aki... A lányom pirult, zokogott, tiltakozott... de egyedül volt, és a banditák egymást fedezték a vallomásaikkal. A lányom hibájából mondták ki a válást. Két nap múlva a munkahelyén minden társnője levelet kapott, amelyben azt írták nekik, hogy a lányom egy ringyó, és azért választották el a férjétől. Még a munkahelyén is figyelmeztették: éljen erkölcsösebb életet, mert ha még egyszer rosszat hallanak róla, elbocsátják. Akkor újra megjelent a mészáros, és követelte, hogy a lányom mondjon le a nevééről. Mert ha nem - fenyegette -, akkor pert indít ellene, és a bíróság megvonja tőle a névviselési jogot. Eszter sírt és kérlelte, ne tegyen ilyet, hiszen ha ez megtörténik, kipenderítik az állásából is. A mészáros könyörtelen volt. Később azonban "hajlott a szóra". Panaszkodott, hogy pillanatnyi pénzzavarban van, és ha Eszter ad neki valamennyi pénzt, néhány ezer forintot, akkor többé nem háborgatja.

218

Eszter adott is neki. Szépen keresett, volt félre-

tett pénze. Azután a mézszáros másodmagával érkezett, kiárusította Esztert. A lányom, félve attól, hogy a volt férje beváltja fenyegetését és barátai segítségével eléri, hogy erkölcstelenség címén megvonják az asszonynev használatát, engedett a férjének ... Ettől kezdve úgy éltünk... A lányom ismeretségeket kötött, és hordta a pénzt a férjének. Mert olyan szép volt, hogy minden férfi ácsingózott rá. A lányom pedig elgondolta, hogy bosszút áll a férfiakon. Mindenféle új szokásokat vett fel. Úgy beszélt, mint egy kocsis, mint egy zupás, úgy megkérgesedett, mint egy fadarab. Csak kérdezgettem tőle: "Esztikém, édes bogárkám, jó lesz ez így? Édes csillagom, miért nem zavarsz el mindenkit, miért nem mész férjhez valami rendes emberhez?" - "Ugyan, anyám - mondogatta -, hogy más gatyáját mossam és egy másik férfi is belém törölje a cipőjét?!" Ezt mondogatta, de tudom, mástól félt. Attólj hogy ha el is venné valaki feleségül, felbukkanna a mézszáros és elköpné a dolgokat ...

- Néhány személy nevét. . . esetleg meg tudná mondani? - vetettem közbe.

- Voltak itt mindenféle férfiak - sírdogált az anya -, Ottó, Sanyi, Laci, Feri, Bandi... de vezetékeve egyiknek sem volt. . . Egyszer ... haza kellett jönnöm,, éppen ott ült egy férfi az ágy szélén. Bejöttem, mondtam: "Golyósné vagyok". Ő azt mondta: "Őszi vagyok". Tetszik érteni: egy anyának azt mondta: "Őszi vagyok!" Kérdeztem tőle: "Másik neve nincs? Csak Őszi?" A szemem közé nevetett. "Dehogynincs! Van, aki Csibinek szólít..."

- Tehát nem ismer senkit a lánya barátai közül?

- Menekültem, kérem, ha már férfihangot hallottam, menekültem hazulról. Úgy éreztem a posványban élek, a poshadt posványban, kérem.

- És miért nem kért segítséget tőlünk?

- A rendőrségtől? - hüledezve nézett rám. - Feljelentsem a saját lányomat üzletszerű kéjelgésért?

- Nem látta, hogy a lánya kényszerhelyzetben cselekedett?!

219

- Ki hitte volna el nekem? Ki lett volna, aki megnyugtat?

- Azt gondolja, most nem látjuk, hogy a lányát tulajdonképpen zsarolták? És azt hiszi, ha kihallgatjuk a válóperi tanúkat, bizonyíték nélkül elfogadjuk a vallomását? A bíróság is csak azért tette, mert

maguk nem fordultak a rendőrséghez. Ha a bíró megtudta volna, hogy maguk bűnvádi feljelentést tesznek rágalmazásért a tanúk ellen, az ügy kivizsgálásáig nem mondja ki a válast. Mi segíteni akarunk az ilyen esetekben. Nem elég azt mondani: kérem, a hölgyön itt és itt egy anyajegy van. .. Bizonyítani kell a viszony tényét, azt is, hogy a tanú látta-e a dolgot, azt is, hogy a tanú ott lehetett-e egyáltalán az eseménynél, amelyről vall. Miért nem gondoltak arra, hogy a rendőrség a gyengék oldalán áll?!

- A szemérem . . . Kérem, az emberi szemérem . . .

- Kedves asszonyom ... A rendőrség előtt nem kell szemérmesnek lenni. Mi nem vájkálunk az emberek magánéletében. Mi csak azt akarjuk, hogy az emberek boldogan éljenek, és a rágalmazók, a zsarolók, a becstelének ne keseríthessék meg életüket, ne kergessenek lejtőre még gyenge embereket sem. Nem akarok én önnek szemrehányást tenni, ebben a pillanatban inkább vigasztalni szeretném ... De ... ember vagyok, apa vagyok, magam is féltem a gyermekem sorsát. Ha ön, asszonyom . . . egy hete feljött volna hozzám, és azt mondta volna: tisztázzák a lányomat... azt hiszem, most nem kellene itt, ebben a hideg konyhában lepergetni egy élet utolsó heteit, napjait.

- De detektív úr... Én önt nem ismertem eddig.

- Kedves asszonyom . . . Nem személyesen engem kellett volna megkeresnie. Hanem a rendőrséget. Bármelyik kapitányságot. Bármelyik nyomozót.

Csend borult ránk. Csendesen, megállíthatatlanul sírt Golyósné. Két nyomozótársam eközben a ház többi lakóját hallgatta ki.

Azután kopogtak a konyhaajtón, és belépett Mihályi.

- Jelentem, hogy Kővágó András tegnap reggel óta nem jelentkezett a munkahelyén.

220

A mondatot Golyósné is hallotta. Felugrott, magából kikelve rikoltozott:

- Ö gyilkolta meg. Most bújdosik. Ő gyilkolta meg, az átkozott.

A heverőhöz vezettük, lefektettük. Egyszerre nyílt az ajtó. Idős, komor tekintetű férfi lépett be kopogtatás, köszönés nélkül.

- Orsolya!

Golyósné lassan felült a heverőn.

- Mit rohadsz itthon, amikor munkaidő van? Ezért nincs soha pénzed, te ringyó! A stand zárva, te meg heverészel, bolházod a fejedet!

- Látják - zokogott Golyósné -, így jött mindig. "Orsolya! Mit rohadsz itthon?! Adj egy százast, adj egy ezrest..." így megy ez, amióta elváltunk.

- Igazolja magát - kértem az idős férfit. Agyonnyálazott, összegyűrt, összetépdesett szélű

lapokból álló személyi igazolványt helyezett elé.

- A munkaviszonyát jelző bejegyzés nem felel meg a valóságnak - mondtam csendesen.

- Orsolya! - kiáltott az öreg. - Mutasd az iparjogot.

- Maradjon, asszonyom - lapozgattam tovább az igazolványban. - Nem az iparengedélyét kértem, hanem megállapítottam, hogy az ipart már nem maga, hanem a felesége gyakorolja, ön tehát nem dolgozik.

- Akié az iparjog . . .

- Állj! - szóltam közbe. - Maguk elváltak. Az iparjogát bérbe adta volt feleségének. Ez törvényt sértés. Maga nagyon jól tudta, hogy ha a felesége kéri, megvonták volna és az ő nevére írták volna át. De maga ahelyett, hogy erről felvilágosította volna a családját, zsarolta őket. Tehát két bűne is van. Az egyik közokirat-hamisításnak is tekinthető. A másik pedig közveszélyes munkakerülés. Egyébként. . . hol volt eddig?

- Hol lettem volna? A pincében voltam. A főbérlem az este nem engedett be, hát idejöttem, kinyitottam a pincét. Ott voltam. Miért kérdi?

221

Golyósné már-már felsírt volna, de Gál idejében megakadályozta, hogy bármit szóljon.

- Jöjjön - mondtam -, lemegyünk abba a pincébe.

- Menjünk - indult Golyós előre.

A pincekulcsot a zsebéből vette elő. KacsARINGÓS folyosón haladtunk előre. Zsebemben levő pisztolyomat mindenesetre kézben fogtam. Megálltunk egy ajtó előtt. Külön kis fülkét alkotott itt a pince. Egy ócska, mocskos dívány foglalta el az egyik falat, a másiknál néhány öl fa porosodott. Fenn, a fal tetején

két piszkos ablakszem vakoskodott. A tüzelő és a heverő között egy régi cukrosláda állt. Ezen az "éjjeli-szekrényen" egy negyed kenyér, szalonna, üvegben cseresznyepaprika és néhány kés feküdt.

Közelebb léptem, és szemügyre vettem a késeket. Előhúztam a zseblámpámat és felkattintva, egészen közel hajoltam az egyik késhez. A félhomályban is jól láttam: éppen olyan a nyele, mint annak, amelyiket az áldozat testéből nem tudtunk eltávolítani.

- Van sötét ruhája? - kérdeztem Golyóstól.

- Minek az? Ahová én járok, oda nem kell szmokingba öltözni!

- Szüksége lesz egy sötét ruhára. Abban illik lennie, amikor majd a lányát. .. temetni fogják.

Zseblámpám megvilágította Golyós arcát. A férfi semmiféle meglepetést nem árult el. Ellenben hangosan felkacagott.

- Ne féljenek, mire sor kerül arra a gyönyörűség-aktusra, lesz sötét ruhám.

- Ügy?! Ilyen jól tudja, mennyi idő múlva kerül majd sor rá?

- Hogyne tudnám! Az anyjával, azzal a vén szipirtyóval együtt, én fogom megölni, meglássák!

- Ugyan miért?

- Miért?! Mert a nyakamra hozták magukat. Azt hiszi, nem tudom, hogy sokallják azt a néhány százast, amit kapok tőlük? Még attól sem riadtak vissza, hogy engem a rendőrség kezére adjanak! De ha kiszabadulok, akkor eljövök, és...

Felkapta a kést, dőfésre emelte.

222

- ... és beléjük vágom ezt a nyomorult vasat, hogy belegebednek.

Csak úgy sziszegett a lecsapó kés, ahogyan a levegőt hasította.

- Tegye le a kést - mondtam.' - Nem lesz arra módja, hogy megölje őket...

Az öreg Golyós a földre dobta a kést. - Nem lesz módod? Azt mondta, csavargó vagyok. Azt még én is tudom, hogy életfogytig nem zárhatnak be érte.

- A lányát ma délelőtt. . . meggyilkolták. Golyós kíváncsian, kételkedve nézett rám. Biztosan

azt gondolta: be akarom csapni.

- Meggyilkolták? Ugyan ki tehetette?
- Maga mit gondol?
- Én... Ugyan kérem! ... Be akar csapni!
- Értse meg! A lányát megölték. Azért van itthon a felesége, azért tartózkodtunk mi is a lakásban, azért kísértem le magát is ide. Meggyilkolták.

Golyós leült a pricc-szerű díványra.

- Te jó isten ... És nekem nincs alibim.
- Nem magáról van szó! Mit gondol, ki ölhetette meg a lányát?

Az öreg teljesen magába roskadt.

- Azt mondtam, megölöm őket... De már megölték a lányomat... És nekem nincs alibim. Engem senki sem látott bejönni ide. Én mindenkit elkerültem, és most majd rám fogják a gyilkosságot. És védekezni sem tudok.
- Nem gyanúsítom magát. Értse meg, nem gyanúsítom magát! De segíteni azért tud. Ki ölhetette meg a lányát? Gyanakszik valakire?

Magába roskadtan üldögélt. Nem tudott a kérdésemre válaszolni. Halálos rettegés lett úrrá rajta. Hosszú benyomta a pince ajtaját, belépett.

- Jöjjön ki, Fóti elvtárs! - mondta. - Ez az öreg mindjárt dühöngeni kezd.

Hosszú nagyon jól ismeri az alkoholistákat. Tudom, hogy ilyen esetekben hallgatni kell rá. Papirosba csomagoltuk a késeket, kiléptünk a pincéből, és behúztuk magunk mögött az ajtót. Hosszú orvosért rohant. Még a pince folyosóján kopogtak a léptei, ami-

223

kor a fülkéből gurgulázva, sikoltozva felharsant Golyós hangja:

- Most engem akarnak lefogni... Megölök mindenkit, aki belép.

Nehéz puffanások hallatszottak belülről: bizonyára fahasábokkal csépelte a heverőt. Néhány perc múlva megérkezett az orvos. Be kellett hatolnunk, mert féltő volt, hogy az önkívületileg felizgatott alkoholista kárt tesz önmagában.

Egymás mellé álltunk, azután hirtelen bevágtuk az ajtót. Rávetettük magunkat Golyósra, leszorítottuk a dívány romjaira, és az orvos gyorsan injekciót adott neki. Csakhamar elaludt, s a kihívott mentők kórházba vitték.

Jócskán elmúlt már dél.

Ott tanakodtunk a lakásban, ahol néhány órája még egy fiatal, szép asszony küzdött az életéért - és nem volt semmi nyomunk.

Kora délután a Kardvirág Eszpresszóba mentünk. Az üzletvezető éppen a felszolgálókat csoportosította át; még nem tudott semmit sem a tragédiáról, dühösen szidalmazta Kővágónét.

Kicsiny irodájában kezdtünk el vele beszélgetni.

- Kiismerhetetlen asszony ez az Eszter. Az ember soha nem tudja, hányadán áll vele. Néhány esztendeje, amikor férjhez ment, állandóan szemrehányásokat kellett tennem neki, mert olyan kimért, szinte riasztó volt a vendégekhez; félttem, megsértődnek, soha nem jönnek ide. A mi tervünk, kérem, igen magas. Ahhoz, hogy prémiumot kapjunk, egyetlen futóvendégről sem mondhatunk le. De Eszter nem állta, hogy kedveskedjenek vele. Ha valaki italt akart fizetni neki, már olyanokat mondott, hogy attól tartottunk, a vendég sosem teszi be többé a lábát az üzletbe. Mondtam neki: senkivel sem kell lefeküdni, de a vendégre azért rá szabad mosolyogni. "Nekem férjem van - válaszolta Eszter -, nekem ilyet ne mondj. Mosolyogj te a vendégre. Én csak arra szegődtem, hogy felszolgáljam a kávéját."

- Tudott a válóperről?

- Persze. Csodálkoztam is, hogy Eszter hibájából

mondták ki a válást, de hiába, mi, asszonyok, kiismerhetetlenek vagyunk. p .

- Nem hívta önt Eszter tanúnak a válóperes tárgyalásra?

- Utálok én, kérem, bíróságra járni. Hívott, de megmondtam neki: "Rám ne számíts. Én nem alszom veled egy ágyban, én semmit sem tudok mondani."

- A válóper után megváltozott Eszter viselkedése?

- Egy darabig éppen olyan volt, mint régen. Azután megváltozott. Ki-kinézett magának egy vendéget, szemezni kezdett vele. Voltak vendégeink, akik csak az ő kedvéért jöttek ide. Órákon át ott ültek az asztal mellett. Eszter vigyázott arra, hogy ez a sok állandó vendég ne rontsa az üzletet. Ha nem is kérték, vitte nekik a konyakokat, gineket. Igaz, ő

nem ivott szeszes italt, csak a blokkokat állította ki. Mindig azt mondta, majd a pult mögött megissza a féldecit, nehogy valaki meglássa, hogy ő az üzletben poharazik. Így azután szépen keresett nálunk is. Napi nyolc-tíz féldecit mindig számlázott, az maga majdnem százötven forint, plusz a forintos borra-
valók . . . Jól keresett.

- És mit mondott, miért változott meg ennyire?

- Azt mondta, modern életet akar élni. Őt egy férfi tönkretette, megalázta, megszégyenítette. Most a többi fizesse meg a kártérítést. Ebbe, kérem, megint csak nem lehet beleszólni. Itt, az üzletben Eszter nagyon rendesen viselkedett. Ha beszélgetett is valakivel, legfeljebb egy-két percig állt mellette ...

- Nem tudja . . . volt-e viszonya Eszternek valamelyik itteni ismerősével?

Az üzletvezető gúnyosan nézett rám.

- Ide hallgasson, felügyelő úr! Vendéglátóipari alkalmazottnak nem szoktak serdületlen kiskorúakat alkalmazni. Eszter is nagykorú, miért nem tőle kérdezi meg ezeket a dolgokat? Én, kérem, itt főnök vagyok, engem egyetlen dolog érdekel: az üzletnek mennie kell, és nem lehet leltárhány. Ámde Eszter erkölcsi élete nálunk nem leltári tárgy. Az ilyen kérdéseket neki tegye fel.

224

225

- Igen - feleltem -, én is gondoltam már ilyenmire, de nem lehet. Nem kérdezhetem meg Kővágónét a szerelmi ügyeiről.

- Nem??? Miért nem? Talán szégyellne vele ilyesmiről beszélgetni?

- Egy halottal - sajnos - semmiről sem lehet beszélgetni. Kővágónét ma délelőtt meggyilkolták.

- Te jó isten! - sápadt el az üzletvezető. - Meggyilkolták?! De hiszen . . . még nyugtát sem kértem tőle.

- Nyugtát?!

- Arról a háromezerről, amit tegnap kölcsönkért tőlem. Azt mondta .... feltétlenül kell neki a pénz. Ha istent ismerek, adjak neki egy hármast. Kivettem a takarékból háromezret és odaadtam. Azt mondta, két héten belül visszkapom . . .

- Kérem, próbáljon visszaemlékezni, kivel találkozott itt tegnap Kővágóné. Talán valamelyik férfi-ismerősére vissza tud emlékezni.

- Az egyik, kérem . . . most is ott ül. A nevét nem tudom. Valamilyen Sándor. Sanyi vagy Saci... Jöjjön, megmutatom.

Kisétáltunk az üzletbe. A főnöknő bement a hátsó helyiségbe, azután kijött.

- Elment már. Ott ült, kérem, de már elment. Ferri bácsi szolgálta ki.

A pincér jól emlékezett a vendégre.

- Amikor fizetett... olyan furcsa sebhely, vér-aláfutás volt a jobb keze fején, a nagyujján levő vas-tag húson . . . Mintha megharapta volna valaki.

- Mondja, kérem . . . nem tud valami közelebbit Kővágóné ismerőseiről? Legalább egyiknek a vezetéknevét?

- Sajnos, kérem . . . semmit sem tudok. Legfeljebb annyit, hogy ketten is, valami Ottó és valami Sanyi megkérte a kezét. Egyszer jókedvűen jött be Eszter, és kuncogva mesélte, egyetlen nap alatt ketten is megkérték a kezét. Mondtam neki, hogy meg kell ragadni a lehetőséget. Férjhez kellene menni, családot alapítani, és felhagyni az állandó éjszakai műszakkal. Erre elpityeregte magát: ő semmiféle új férfi mellett nem bírná ki egy életen át. A két férfi

226

vezetéknévét sem említette. Ellenben elmondta, ő már csak olyanokkal jár ezután, akiknek sok a pénzük. Előfordult, hogy egy feldúlt férfi beült ide a presszóba, és fültanúja voltam annak, ahogy Eszter megmondta neki, többé ne keresse őt, nem kíváncsi rá. A férfi azt felelte: túl sokat költött Eszterre, és a rendőrség a nyomában van. Erre Eszter köszönés nélkül otthagytta, és megkért, hogy szolgáljam ki én a vendéget.

- Sok ilyen esetről tud?

- Dehogy, dehogy ... Ext az egyetlen beszélgetést is véletlenül hallottam meg, itt álldogáltam a kályha mögött. Késő volt már, záróra előtt. Véletlenül hallottam meg, nem is tulajdonítottam neki jelentőséget ... A férfiak, kérem, annyi mindenfélével próbálnak hatni a nőre, akinél valamit el szeretnének élni...

Éppen befejeztük a kihallgatást, amikor Hosszú érkezett. Az áldozat anyja egészen véletlenül ismerte lánya egyik udvarlójának a nevét. Pál Sándornak hívják. Különböző adatok alapján pillanatok alatt meg lehetett állapítani a lakáscímét is. így azután, anélkül, hogy visszatértünk volna a főkapitányságra, Pál Sándor lakására, Kispestre utaztunk.

- Igen, kérem - válaszolt már első kérdésünkre -, jól ismertem Esztert. Egy esztendővel ezelőtt, amikor elég rosszul éltünk a feleségemmel, több estét töltöttem a Kardvirág Eszpresszóban. Ott ismerkedtem meg Eszterrel. Egyszer, minden bevezetés nélkül megállt mellettem: "Maga mit lógatja az orrát . . . ? Rossz nézni, hogy búslakodik ..."

Elmondtam neki, hogy az utóbbi időben napirenden vannak otthon a viták, a veszekedések, és nagyon el vagyok keseredve. "Ügy látszik, közös a sorsunk - válaszolta Eszter -, én is félek már attól, hogy hazafeli mennem. Pedig én már külön is élek a férjemtől. És mégis ..."

így kezdődött az ismeretségünk... Azon az estén hazakísértem, pontosabban hazáig kísértem, mert nem engedett fel magához. "Nem ilyen egyszerű ez a dolog - mondta -, könnyű azt mondani: »Szeretlek«, de a szerelmet be is kell bizonyítani. Később

227

módot is adott arra, hogy bebizonyítsam érzelmeimet Ott, a presszóban üldögélve vártam, hogy elkövetkezzen a záróra, s akkor együtt indultunk neki az éjszakanak. Ez persze nem volt olcsó mulatság... Eszter csak gin-fizz-t ivott vagy francia konyakot, a megtakarított pénzem úgy olvadt a kezemben, mint a vaj. Adósságokba keveredtem ... és ... sok pénzt költöttem, többet, mint amennyim volt... De nem sajnáltam Esztertől semmit. Annyit panaszkolt, milyen rossz a férje, hogy az a férfi mindig bántja, szidalmazza, fenyegeti... meg szerettem volna vigasztalni. Ajándékokat is vettem Eszternek, egy-két napig láttam rajta . . ., azután minden eltűnt, felszívódott, elpárolgott.

Egy idő után észrevettem, hogy a presszóban nemcsak az én asztalomnál áll meg egy-két futó pillanatra. Én . . . tényleg nagyon szerettem Esztert, és féltékeny lettem rá. Leselkedtem: észrevettem, hogy más férfiismerőse, i is vannak. Ezen felháborodtam . . . Eszter kinevetett. "Mit képzelsz, honnan gondolod, hogy megcsallak?! Nevetséges! A vendégeimre mosolyognom kell, különben másik presszóba mennek, én pedig elvesztem a keresetemet..." Az első időkben hallgattam és elhittem, amit mond. De utóbb kiderült .... hogy délelőtt vendégeket fogad a lakásán. Egyszer fel is surrantam. Ő kijött... azt mondta, ha már "sóher" vagyok - legalább ahhoz méltóan viselkedjek is.

Nehéz idők virradtak rám. Az ismerőseim sürgötték a kölcsönadott pénzeket, bujkálnom kellett előlük. Ha Eszterrel nagy néha találkoztam, ő mindig azt ígérte: hozzám jön feleségül. Egyszer a liget-

ben talákoztunk. Nagyon dühös volt, megtiltotta, hogy figyelgessem, kivel, mikor, hova jár. Veszeke-
dés közben szóvá tettem, hogy mindenemet rá költöt-
tem, jóformán arra sincs pénzem, hogy Kispestről
villamossal jöjjek a randevúra... akkor kinevetett.
"Nem képzeled, szivi, hogy egy csóróhoz kötöm az
életemet. Nekem csillogás kell, szórakozás, vidámság
és pénz... sok pénz." Kinyitotta a retiküljét, egy
vastag bankjegyköteget mutatott. "Ha ennyid, ha
tízszer ennyid lesz, megint jelentkezhetsz..." Pofon

228

ütöttem, erre beleharapott a kezembe, elfutott a mé-
reg, megmarkoltam a torkát, hogy engedje el a ke-
zemet . . . Már alig lihegett, de még egyre harapott...
Végre elengedett. Persze, én is elengedtem a torkát.
Akkor rám mosolygott. "Olyan jó, erős vagy - mond-
ta -, lehet, hogy elhagylak, de szeretni örökké csak
téged foglak, szivikém..."

- Mikor történt ez az eset?

- Nyolc-tíz napja.

- Azóta nem találkoztak?

- Nem, kérem . . . Hazamentem, elmondtam min-
dent a feleségemnek, ő pedig megbocsátott, sőt, azt
mondta, vegyük úgy, mintha semmi sem történt vol-
na. Még valamennyi pénzt is szerzett, hogy az adós-
ságomat visszafizethessük . . .

- Ma dolgozott?

- Nem, kérem ... Nagyon rosszul éreztem ma-
gamat, elmentem az SZTK-ba, betegállományba vet-
tek ... Ott voltam egész délelőtt.

- Akkor ... kérem, tartson velünk, bemegyünk- a
főkapitányságra, hogy a vallomását jegyzőkönyvben
rögzíthessük.

- Kérem szépen ... én idegen pénzhez nem nyúl-
tam ... Én semmi olyat nem követtem el, nem is kö-
vethettem el. A munkahelyemen nincs is mit ellopni,
én, kérem, egyszerű tisztviselő vagyok. Idegen pénz
nem terheli a lelkiismeretemet. Nem értem, miért
gondolják, hogy loptam volna?

- Szó sincs arról, hogy ön lopott volna. Csak ar-
ról van szó ..., hogy Eszter meghalt.

- Az nem lehet... Hiszen nem volt beteg, egész-
séges volt, teljesen egészséges.

- Nem azért halt meg, mert beteg volt. Hanem,
mert az emberek nem nagyon élik túl, ha szíven
szúrják őket.

- Úristen . . . meggyilkolták.

Mire a főkapitányságra érkeztünk, munkatársaim ellenőrizték Pál Sándor vallomását. Kiderült, hogy Pál Sándor nem volt az SZTK-rendelőben.

Mielőtt folytattuk volna Pál Sándor kihallgatását, újabb tanút jelentettek be. Ez a férfi önként jött be a főkapitányságra, és így jelentkezett:

229

- Én valószínűleg láttam a gyilkost. Képzeltető, milyen örömmel kezdtük meg a kihallgatását.

- Virág János vagyok, szemben lakom Eszterek házával. Az asszonyt gyermekkorra óta jól ismerem, barátságunk régi keletű. Annyira jóban voltunk, hogy Eszter még azt is elmesélte, mikor kiivel járt. Azt is elbeszélte, amikor Bill-lel megismerkedett. Néhány napja viszont újságolta: "Bill-lel is szakítottam. Olyan szerencsétlen vagyok. Minden férfi, akit megszeretek, azonnal a pénzemet akarja. Bili is, az igaz, hogy kezdetben gavallér volt, de az utóbbi napokban ... még a fél deci konyakját is velem akarta kifizettetni . . . Pedig... őt szerettem. És most szakítottam vele." Eszter nagyon el volt keseredve ... De én nem ezért jöttem ide önökhöz. Hanem mert. én láttam, biztosan láttam a lány gyilkosát. Van egy öreg motorkerékpárom. Ma kettőre mentem volna dolgozni, de előtte még néhány helyre el kellett szaladnom, így azután, fél egy tájban lejöttem, és indulni akartam. Áttoltam a motort a túloldalra, vagyis Esztiék kapuja elé. Megpróbáltam beindítani, de hiába, a motor csak nem akart indulni. Ahogy ott kínlódtam, hálom, hogy a hátam mögött valaki kifelé szalad. Utána is néztem, kérem, de sajnos csak a hátát láttam. Jó magas férfi volt, sötétkék zakó, sötétszürke nadrág. Sötét haja volt, vagy barna, vagy fekete.

- Ha látná . . . felismerné ?

- Nehéz dolog, kérem . . . Talán a járásáról, a lépteiről. De háttal volt felém, és ilyen főbenjáró dologban nehezen tesz vallomást az ember.

- Van még valami, amit el kíván mondani?

- Csak azt szeretném megkérdezni... hogy az Eszter adósságát most én hogyan próbáljam behajtani? A feleségem hívott fel a munkahelyemen, azonnal jöjjenek ide a rendőrségre, és tudjam meg, hogy azt a két ezrest, amivel az Eszter tartozott... ki fogja nekünk visszafizetni?

- Erre bizony most nehéz" lenne válaszolnunk - mondtam. - A legjobb lesz, ha most hazatér, és ha

majd a tettes kézre került, akkor jelentkezik.

230

- Elfogják, tényleg . . . talán már nyomon is vannak?

Ügy nézett, tágra nyitott szemmel, bizakodva és kíváncsian, hogy inkább hasonlított egy érdekes újdonságon csodálkozó gyerekhez, mint valakihez, aki nek ma meggyilkolták a barátját.

- Persze hogy elfogjuk - mondtam. - Legyen nyugodt, kézre kerítjük.

A kis közbjáték után ismét Pál Sándort ültettük le az íróasztal előtt álló székbe.

- Jó lenne, ha számot vetne a hazugságaival - mondtam neki -, és megkímélne bennünket attól, hogy a következő vallomásában mutatkozó seregnyi hazugsággal birkózzunk. Aki hazudik, mindig gyásúsabb annál, aki nyíltan beszél.

- Félrevezettem önöket - mondta Pál Sándor -, én nem voltam ma orvosnál. Dolgozni sem mentem be . . . csavarogtam. Én kezelem az irodában a bizományi könyveladást. . . Már tíz napja le kellett volna számolnom. De hiányzik vagy háromezer forint. Elmentem hazulról . . . csatangoltam . . . és azon gondolkodtam, honnan tudnám azt a pénzt hamarosan előkerítem. Akkor beültem egy presszóba . . . és ittam. És minél többet ittam, annál szomorúbb lettem. Amíg a pénzemből tartott, iddogáltam, azután hazamentem. A feleségem dolgozik, gondoltam, ki alszom magamat. Alig aludtam négy-öt órát, megjötték önök. Arra gondoltam, a könyvüzlet feljelenített. Azért hazudtam, bocsánatot kérek. Már amikor az előbb megmondták . . . hogy Eszter halott, hogy meggyilkolták, már akkor tudtam, hogy nem lett volna szabad hazudnom. De úgy féltem megmondani az igazat. Higgyék el, eddig soha egyetlen fillért sem . . .

- Hagyjuk ezt - mondtam. - A könyvüzleti adóssága nem érdekel. Hanem . . . valami Biliről nem hallott Esztertől?

- Biliről is, Ottóról is. Azután kiderült, hogy ez a két név - ugyanazt a személyt jelzi. Amikor Eszter megismerte, már akkor szólt nekem róla. Ez a Bili valahol nyugaton járt, onnan tért haza, ezért is ne-

231

vezték őt így. Különbösen Ottó a neve. Nagyvonalú férfi lehet, Esztert egészen megszedítette . . .

- Persze . . . ezt a Bili-Ottót személyesen nem ismerte maga sem. Valószínűleg ezt a férfit senki nem

ismerte, nem igaz?

- Nem kérem, nem igaz. Ezt az Ottót valami Jolán szeretettel Esztertől. Ez a Jolán is eszpresszóban dolgozik. Egy ízben Eszter nagyon kikelt ellene. "Elcsalta tőlem Bilit, megszedítette az artista-dumájával, és most megint hoppon maradtam. Nem szabad egyetlen férfit sem szeretni" - képzeljék el, ezt nekem panaszolta. Legszívesebben sírva fakadtam volna, de azután Eszter megvigasztalt. "Pofikám, ez a Bili csak egy futó szenvedély ... Az igazi szerelem te vagy ..."

- És maga hitt neki?

- Hittem. Különösen, mikor egyszer láttam, hogyan veri meg őt a férje, itt a szemem előtt, a kánpuban. Láttam a szemét, könnyes volt, segélykérően nézett rám, és azt suttogetta, ments meg, végy feleségül vagy ölj meg, de én ezt nem bírom sokáig. . .

- Nos, jól van, most ellenőrizzük a vallomását, és ha ebben nincs már ellentmondás, haza is engedjük.

A Vendéglátóipari Vállalatnál megmondták, melyik cukrászdában találjuk meg Fehér Jolánt. Oda is mentünk, jóval záróra után, hajnalban, persze nem találtuk. Szerencsére ő volt az üzletvezető-helyettes, így a lakáscímét könnyűszerrel meg tudtuk állapítani.

Nagyon ellenségesen fogadott bennünket.

- Hogy merik az embert felkelteni a legszebb álmából? Holnap panaszt teszek a főkapitányságon.

- Ehhez joga van, de higgye el, ha nem lenne nyomós okunk, nem is zavarnánk. Egyetlen kérdést szeretnék feltenni önnek. Ismer valamilyen Bilit vagy Ottót?

- Nem kérem . . . senkit, ilyen nevű embert nem ismerek.

Beljebb léptünk. A felszolgálónő oldalazva haladt, mint aki igyekszik eltakarni valamit. A kis helyiségben erre sok lehetősége nem volt.

232

Az egyik székhez léptem, és egy sötétkék zakót emeltem magasra.

- Ehhez a kabáthoz egy sötétszürke nadrág is tartozik.

- Igen, kérem ... Az is itt van.

- Nagyszerű ... És lenne szíves azt is megmondani, hogy kié ez a ruha?

- Készséggel... Virág Jánosé, kérem. Az a férfi ott lakik Eszterékkal szemben. Ő bizta rám, azt mondta, vigyem be a zaciba, mert otthonról elvett pénzt, és nem akarja, hogy a felesége megtudja, fél, hogy nagy botrány lesz a dologból.

Gállal egymásra meredtünk. Gál engedélyt kért Jolántól, hogy a ruha zsebeit átkutassa.

- Érdekes - mondta, és egy csomag cigarettát emelt a magasba. - Virág, aki nem dohányzik, egy egész csomag cigarettát hagy a zsebében. És ... öngyújtót is. Ráadásul ez a ruha . . . mintha nedves lenne. Mintha kimosták volna, de még nem száradt meg. Nem furcsa, kedves asszonyom?

Fehér Jolán rettegő tekintettel figyelte Gál minden mozdulatát. A nyomozó magasra emelte a zakót.

- Vegye csak fel, kérem, csak egy pillanatra vegye fel ezt a kabátot!

Az asszony lassan, egyre vörösebbé váló arccal engedelmeskedett. A zakó nem is volt túlzottan nagy rá.

- Pompás - mondtam. - Eza ruhapróba igazán jól sikerült. Szinte látom magát, ahogy kijön a lakásból, ahogy leoson a lépcsőn, megvárja, amíg a házfelügyelő kopogása a függőfolyosóról magához hallatszik, azután uszgyi, vedd el magad, le a lépcsőn, ki az utcára.

Az asszony arca elé kapta a kezét.

- Nem én öltem meg . . . Nem én öltem meg - térdre esett, elkapta Gál kezét, csaknem csókolgatni kezdte, s közben sikoltozott: - Nem én öltem meg, ott sem voltam ...

Gál leültette Fehér Jolánt, és csendesen ezt mondta neki:

- Maga tudja, hogy valakit megöltek. Tehát azt is

233

tudnia kell, hogy ki a gyilkos. Az előbb azt mondta ... semmiféle Ottót, illetve Bilit nem ismer...

- Ismerem - suttogta Fejíér Jolán --, ismerem, de ... úgy félek. Itt volt. .. egy órája ment el... olyan fenyegetően viselkedett. Úgy félek, szinte rettegek tőle, tessék elhinni.

-| Tehát ismeri Ottót. A nevét is tudja, biztosan tudja.

- Nem mondta soha a teljes nevét, amikor meg-

ismerten^ akkor is csak úgy mutatkozott be: "Ottó vagyok, vagy ha jobban tetszik, Bili, a vasöklű." Először kinevettem, de utána megmutatta, milyen erős, és elmondta, hogy ez a név az idegenlégióban ragadt rá. Később elbeszélte, hogy a légióból is megszökött, és még Dél-Amerikába is kijutott. Valaha én is jártam ott, akrobata családból származom, apámmal és anyámmal hármásban dolgoztunk. Sokat beszélgettünk Dél-Amerikáról, sok helyen mindketten megfordultunk már. így barátkoztunk össze.

- Eszterről nem beszélt?

- Dehogynem . . . Eszter volt az ő balszerencséje - mesélte -, annyi pénzébe került, s ráadásul anynyira megszerette, hogy nem tudott meglenni nélküle. Rengeteg ajándékot vett neki, csak úgy szórta a pénzt. De Eszter csak játszott vele. Egy napon, amikor nem akart a Royalba menni vacsorázni, Eszter kiadta az útját. De Bili nem akart nélküle élni. Mindig itt kesergett nálam, 'megsajnáltam. Most néhány napig nem láttam ... ma délben rohant be hozzám. Azt láttam, hogy valami szörnyű dolog történt, mert roppant ideges volt. Egy darabig nem szólt semmit, csak forró vizet kért, mert a zakóból valamit ki kellett mosni.

- De hát, kié ez a zakó ?

- Biztosan azé a Virág Jánosé . . . Eszter lakásán találta, ő mondta, hogy be kell a zálogba vinnie. Bili csak ingujjban volt, és a ruhája, az inge ... foltos lett. Ezért vette fel ezt a zakót.

- Mondja tovább, mi történt itt kettejük között?

- B'ill forró vizet kért, majd kimosta a kabát bélést. El akarta vinni, de nagyon vizes volt. Figyelmeztetett, maradjak itthon, sehová nem mehetek, ő

234

most pénzzé tesz valamit, azután visszajön, addig a zakó megszárad. Ad pénzt, hogy ezt a lyukat itt be tudjam valamennyire rendezni, de ne szóljak senki-nek egy szót sem. Mondta: "Biztosan eljut hozzád a rendőrség, de az legalább két nap, addigra én hét határon is túl leszek. De addig a lábadat a lakásból ki ne tedd, mert ha beáruulsz ... nekem nincs sok vesztenivalóm, ha elkapnak, fellógnak, az biztos."

- Azt persze nem mondta, hogy megölt valakit?

- De. Megállt előttem és a szemem elé emelte a kezét. "Eszternek vége - mondta -, a légió törvényei szentek..."

- Milyenek a légió törvényei? - néztünk kétke-
ve Fehér Jolánra.

- Szentek. - Ezt mondta Bili. - Annak a bennszülöttnek, aki egy légionistát megcsal, pusztulnia kell.

- Bennszülött? Eszter?

- Éppen azért nevezte mindig "bennszülöttnek". Mert magyar.

-| Nincs mit tennünk, megvárjuk a maga Bilijét. Ha zörög, csak kiáltson: nyitva az ajtó.
-| Sohasem szoktam kikiabálni.

- Nem fog gyanút. Ezt kiáltsa: Fekszem, nyitva az ajtó.

Amennyire tudtunk, elbújtunk a kis helyiségben. Az ajtó két oldalán lekuporodtunk, és vártunk, vártunk.

Hajnalban - végre - kopogtak az ajtón.

- Fekszem, nyitva az ajtó, gyere be!

Sötét árny lépett a szobába. Gállal azonnal lefogtuk, lámpát gyújtottunk.

- Te jó isten! - sikoltott Fehér Jolán -, ez az ember Eszter férje.

Ki sem hallgattuk, megbilincseztük, és Gál a közeli rabszállító kocsihoz indult vele.

Éppen leoltottuk a lámpát, elhelyezkedtem, amikor újabb kopogás hallatszott.

- Fekszem, nyitva az ajtó, gyere be! - kiáltotta az asszony.

- Nem megyek. Add ki a zakót, és eltűnök.

- Fekszem! Most... - és már sírt is az asszony.

235

Villámgyors ötlettől elragadva, a kezem ügyében levő bilincs egyik ágát a saját kezemre csattintottam. Integtettem az asszonymak, jöjjön, nyújtsa a kabátot.

Egy kéz nyúlt be a félig nyitott ajtón.

A következő pillanatban már össze voltunk bilincselve.

Éreztem, hogy egy iszonyatos erejű kéz a falhoz szorít.

- Ha megölsz is, csak velem együtt menekülhetsz!'
- kiáltottam.

Közben Fehér Jolán felgyújtotta a villanyt, és Bili lábaihoz vetette magát.

- Ne védekezz, ne védekezz ... Nem tudsz elmenekülni. Talán van valami, ami melletted szól. Én megvárlak, biztosan megvárlak.

Ottó-Bili már nem védekezett.

Sötét, villogó szemekkel végignézett rajtunk.

- Megvársz, te .... megvársz ... ? Itt, ebben a lyukban? Te rongyos? Te akarsz rám várni?

Leült. Iszonyatosan erős férfi volt, magam sem vagyok nagyon gyenge, de hozzám bilincselte karjával szinte felemelt.

- Hülye ötlet volt - mondta - ez az összebilincselés.

- Felejtsük el az előbbi erősködést, jó? Most hallgassunk, mert jó, ha az ember összeszedi a gondolatait. Én is azt teszem. Magának is jót tesz, ha összefüggő vallomást tesz. Talán enyhít a sorsán.

Csendesen ültünk. Végre Gál visszaérkezett, és a letartóztatott másik kezét önmagához bilincselte. így vonultunk be a főkapitányságra.

Azonnal megkezdtük Ottó-Bili kihallgatását. Zsebeiből kirakattuk a nála levő dolgokat. Előkerültek az elrabolt ékszerek és több százforintos.

Leült. Vizet kért.

- Hogy hívják, hol lakik és mi a foglalkozása?
- Német Ottónak hívnak. Albérletben lakom a Murányi utcában, özvegy Jánosinénál. Foglalkozásom nincs, amióta hazajöttem, nem dolgoztam.
- Amerikai fogságba estem - folytatta. - Amikor elengedtek, 1946-ban Franciaországba mentem.

236

Munkát nem kaptam, ezért beálltam az idegenlégióba, és négy évig szolgáltam. Elég sok pénzt kaptam, amikor leszereltem. Itthon nem volt senkim. Bajai születésű vagyok, először oda utaztam, de nem tudtam ott maradni. Nem bírtam a vidéki életet. Gondoltam, majd Pesten találok munkát, itt több a lehetőség. Szakmám nincs, csak segéd munkásnak tudtam volna elhelyezkedni. Pénzem volt, körülbelül harmincezer forint. Belevetettem magam az éjszakai életbe. Alig vettem észre, és már elszórtam tízezer

forintot. A Kardvirágban ismerkedtem meg a "végzetemmel". Igen, a végzetem Eszter volt. Ahogy megláttam, beleszerettem. Kétszer el vittem vacsorázni, azután a szeretőm lett. Azt mondta, hogy szeret. Elmesélte, milyen élete volt a férje mellett. Ütötte, verte és zsarolta őt. Azt mondta, végre találkozott egy igazi férfival, akinek nem a pénze kell. Nem mondtam meg neki, hogy nincs állásom és a pénzem napról napra fogy. Esztinek pedig semmi sem volt drága. Azután rájöttem, hogy én csak futó kaland voltam a számára, s több férfival is viszonya van, sőt, pénzért fekszik le, tehát az én imádott Esztikém, közönséges prostituált. Csak addig kellettem neki, amíg pénzem volt, az pedig lassan elfogyott. Nem tudtam már lokálba vinni, és Eszter nem akart már velem járni. Kértem, legyen a feleségem. Kinevetett. Azt felelte, csak nem képzelem komolyan, hogy egy ilyen "csóringержez" hozzámegy. ^Könyörögtem neki, de kinevetett. Felpofoztam, és otmagytam. Már lakbért sem tudtam fizetni. Ismertem Jolánt. Elmondtam neki, hogy Eszter milyen csúnyán elbánt velem. Jolán föl vitt a lakására, és attól kezdve ott laktam. De nem volt nyugtom. Amikor Jolánt öleltem, akkor is mindig Esztit láttam magam előtt. Szegény lány tudta ezt, de tûrte, szerelmes volt belém. Már semmi pénzem nem volt, Jolán adott naponta pár forintot. Törtem a fejemet, mit csináljak. Elhatároztam, hogy kiszököm az országból, és ismét beállók a légióba. Úgy gondoltam; hogy Jolántól kérek majd pénzt. Meg is próbáltam, de nem adott, pedig volt neki. Tudta, hogyha ad, többé nem lát.

- Hogy akarta elhagyni az országot? - kérdeztem.

237

.

- Osliban lakik egy volt bajtársam, sváb gyerek, együtt jöttünk haza a légióból. Amikor elváltunk, megadta a címét, hogy keressem majd fel. Úgy ismeri a határt, mint a tenyerét, biztosan átvitt volna, ha odáig eljutok.

- Hogyan tervezte ki, hogy Esztert meggyilkolja és kirabolja?

- Én, kérem, nem terveztem ki előre, nem is gondoltam, hogy megöölöm.

- Nana, Ottó! Eddig őszinte volt, tudja, csak ez segít magán, olytassa!

- Azt gondoltam, megpróbálok tőle pénzt kérni. Tudtam, hogy nappal otthon van. Elmentem hozzá, nagyon meglepődött. "Mi van, Bili, csak nem lettél újra vastag?" "Nem" - válaszoltam, és meg akartam csókolni, de ellökött magától. "Tudod jól, Bili, hogy köztünk vége mindennek! Miért jöttél?" Leültem. Az

asztalon egy halom pénz feküdt, gyűrűk, karkötők.
"Mit bámulod, a »lét«, jól kerestem az éjjel." "Eszter! El akarom hagyni Pestet, pénzre van szükségem"

- mondtam neki. "Menj a bankba, és végy ki, hiszen azt mondtad, hogy százezer forintod van, amit átutaltak Franciaországból." "Hazudtam, Eszter, egy fillérem sincs." Rám kiáltott: "Menj a szentedhez, a Jolánhoz, tele van, tarhálj attól". "Én rád költöttem a dohányomat, nem Jolánra!" "Hát mit képzelsz, drágám? Azért, mert fizettél egypár vacsorát, most majd kitartalak? Nem kell nekem strici! Volt abból részem. Aki engem meg akar kapni, az fizessen. Értetted?!" Feküdt előttem félig meztelenül, és engem elöntött az epe. Kirántottam a késemet, odaugrottam, és tövig vágtam a mellébe. Egyet ordított, többet nem. Befogtam a száját, és pillanatok alatt vége volt.

- Nem akartam! - elhallgatott.

- Gyűjtson rá - kínáltam.

Mélyet szippantott, kifújta a füstöt, azután folytatta.

- Amikor magamhoz tértem, akkor döbbsentem rá, hogy mit is tettem. Amit találtam, magamhoz vettem, és elmenekültem. Jolánhoz mentem, elmondtam neki, hogy megöltem Esztert. Ráparancsoltam, hogy ki ne tegye a lábát a lakásból. Sírt, zokogott. Megfe-

nyegtettem, hogy megölöm, ha valakinek is el meri mondani. Nem gondoltam, hogy ilyen rövid idő alatt ki tudják nyomozni, hogy én voltam. De higgyék el, nem akartam megölni. Csak pénzt akartam ... Most már mindegy ... de higgyék el, nem akartam ... - ismételte.

Türelmesen vártuk végig, amíg Német Ottó megtette a vallomását.

Másnap Eszter férjét szabadlábra helyeztük. Nem örülhetett azonban sokáig a szabadságának. Feltártuk, hogy barátainak hamis vallomása alapján mondták ki a válást Eszter hibájából. Ő is, barátai is több esztendei börtönnel lakoltak azért, mert egy fiatal aszszonyt a kétségbeesésbe, az erkölcstelenségbe taszítottak.

Ottó-Bili pedig a legsúlyosabb büntetéssel lakolt a gyilkosságért. . .

238

Halálfej a csukló fölött

A rendőrség állandóan vitázik a különféle építőipari vállalatokkal, sürgeti az építkezések mielőbbi befejezését, a házak átadását, a gazdátlanná váló felvonu-

lási épületek kiürítését. A napokban is késhegyig menő vitám volt egy vállalattal, amelynek intézkedése egy lakhatatlanná vált házat kiürítettek. A vállalat rövid határidőt ígért a lakatlanná vált épület lebontására, de ígéretét nem teljesítette, és felfigyeltünk rá, hogy kósza elemek birtokukba vették a sötét, kihalt, düledező épületet.

Ezek a használaton kívül helyezett objektumok különösen a fiatalokat csalogatják. A visszhangos, sötét helyiségekben sok, hazulról elszökött gyerek, munkakerülő ember ver tanyát.

Jól emlékszem arra az ügyre, amelynek szereplői szintén egy ilyen romházban szervezték meg "főhadiszállásukat". Sok, nevelőintézetből szökött gyerek, kalandvágyból csatangoló fiatalok között éltek és úgy tervezték, hogy az itt meghúzódó "csőlakókból" nyugati méretű genget szerveznek. "

Napról napra megfordul a fejemben az a gondolat, miért nincs olyan hivatal, amely foglalkozna a szülőkkel, akik a gyermeknevelést roppant felelőtlenséggel elhanyagolják. Ha valaki új televíziót, hűtőszekrényt vásárol, annak pillanatok alatt híre fut az egész házban. De ha egy kamasz lány vagy fiú nem tölti otthon az éjszakát, ez - a szomszédok szerint - a család magánügye.

Ez a szemlélet roppant sok kárt okoz. Elsősorban nem is nekünk, hanem maguknak a fiataloknak, akik nem is veszik észre, hogy amikor nem térnek időben haza, amikor vadidegen "csőlakókkal" barátságot kötnek, tulajdonképpen megtették az első lé-

240

pest a sötét bűnök felé vezető úton. Ismerem a fiataloságot és tudom, minden ifjú ember vonzódik a szokatlan, az újszerű, a kalandos után. Nyilvánvaló, hogy akinek otthon fürdenie kell, aki minden hónapban legalább egyszer felkeresi a fodrászt, annak az újszerűséget és a szokatlanságot a mocskos test, a piszkos kéz és az áporodott haj jelenti. A fiatalok felróják az idősebb generációnak, hogy azt kérik tőlük, járjanak tisztán, éljenek felelősséggel, vagyis csupa szokványos dolgot cselekedjenek.

Abban a szóban forgó ügyben is jó néhány fiatalot kellett a bíróság elé állítanom. Pedig az ő pályafutásuk is, mint majd kiderül, igen érdekes és izgalmas barátságokkal kezdődött. Ezek a megtévedt ifjú emberek a bíróság előtt azzal védekeztek, nem tudták, hova vezet az az út, amely a Demeter úti romház düledező kapujánál kezdődött.. .

... A rendőr járőr parancsnoka reggel hat óra óta várakozott rám. A törzsőrmester elvtárs - maga is három gyermek apja - egy hamutartóra való cigarettát elfüstölt, mire találkozhattunk egymással.

- Arra gondoltam, Fóti elvtárs - mondotta -, hogy tapasztalataimról nem elegendő egy feljegyzést készíteni. Amikor láttam este, hogyan osonnak be a gyerekek a Demeter úti 82-es számú ház kapuján át a romépület belseje felé, viaskodni kezdtem önmagammal. "Bemenjek? Küldjem őket haza? Kísérjem be őket a kapitányságra? Célt érek vele? Mondjuk, csavargásért hosszabb-rövidebb büntetést kapnak, de megoldódott ezzel a helyzet?" Ügy határoztam, nem lépek közbe, hanem felkeresem önt és a segítségüket kérem. Szomorú, de az a meggyőződése, hogy sötét dolgok nyomára bukkantam.

- S miből következett erre?

- Néhány nap óta figyelem a gyerekeket. Akik visszatérnek a házba, üvegeket, butykosokat hoznak magukkal. A lányok kifestve, illatosítva hagyják el a házat, és alkalmi ismerősökkel térnek vissza. Ügy vettem észre, a bujkálók létszáma egyre növekszik. Ugyanakkor feltűnt nekem, hogy két-három fiatalember csak percekig tartózkodik a házban,

241

.

mégis ezeket köszöntik társaik a legnagyobb tisztelettel.

- Köszönöm a bejelentést - mondtam, és arra kellett kérnem, most két-három napig nem mutatkozzanak az átlagosnál többször a Demeter út 82. körül. Mi majd szemügyre vesszük a házat is, a lakóit is. Nagyon helyesen tette, hogy nem avatkozott be, az ilyen dolgoknak jobb alaposan a végére járni.

A főtörzsőrmester eltávozott. Behívtam a csoportvezetőket, ismertettem a bejelentést. Sajnos, ekkor még mindig nagyon sok volt a romház és ebekben a rejtőzködő, börtönből szabadult bűnözők, bujkáló nyilasok és SS-legények. Pedig az "^^"-csoportok majdnem naponta átfésülték a romházakat. Voltak olyan házak, amelyek a földszintig leomlottak, s most kiderült, hogy a romházak pincéit kiásták, bejáratot csináltak, berendezkedtek, és ott laktak.

Tervet készítettünk, hogy fogjuk konspirálva megközelíteni a romházat, és ha valóban bűnözők rejtőznek ott, miképp leplezzük le a tevékenységüket, és fogjuk el őket. Az első feladat a konspirált megközelítés. A feladatok elosztása után munkához látunk ...

Másnap este kopott ruhás, borotvátlan, borzas fiatalember tűnt fel a közeli italbolt pultjánál. Százforintossal fizetett, és mint az ittas emberek általában, igen barátkozó természetűnek látszott. Az egyik lány mellett kötött ki. Elpanaszolta neki, hogy

összeveszett a szüleivel és nincs hol aludnia. Hoztam hazulról egy kis pénzt, de szállodában nincs szoba, én pedig haza semmi kincsért nem megyek. A leány megértő volt, s meghívta a borzas fiatalembert a Demeter út 82. számú házba.

Rónai elvtárs, a borzas hajú fiatalember, a mi nyomozónk volt. Másnap reggel telefonon jelentkezett. Első jelentése szóról szóra szerepel az ügy aktái között.

"Jelentem, a szóban forgó házban töltöttem az éjszakát. A háromszintes romépület alagsorában tartózkodik a házban lakó - velem együtt - kilenc személy. Az épületben sem villanyvilágítás, sem vízszolgáltatás nincs. A személyek közül kettő férfi és

242

hat nő. A fiúk tizenhét-húsz évesek. A lányok tizenöt-harmincnégy esztendősek. A szobákban padlóra szórt pokrócokon, szenny és mocskok között élnek. Valamilyen hallgatóságos megegyezés alapján meg sem kísérlik az emeleti házrész használatát, sőt oda még percekre sem távoznak. A lányok »hivatása« kétségtelenül megállapítható. Sikerült összebarátkoznom a két fiúval, mind a ketten rendes család gyermekei, akik otthon azt mondván, hogy kerékpáros kirándulásra távoznak, itt ütötték fel tanyájukat. Noha a fiúk elég nagyszájúak és mindenfélével dicsekednek, úgy vettem észre, különösebb titkuk, bűnük nem lehet. Az itt meghúzódó lányok közül Szabó Mária, Tóth Jolán, Kis Mária és Sós Mária, úgy tűnik, komolyabb bűncselekményekben is részt vettek. Megállapítottam, hogy az itt tartózkodó személyek közül Szabó Mária a csoport elismert vezetője. Ez a nő szinte állandóan ittas, és valósággal uralkodik a csoport tagjai fölött. Felfigyeltem arra, hogy valahányszor a helyiséget elhagytam, utánam jött, ellenőrizte, hová megyek. Megtudtam, hogy Szabó Mária és Sós Mária sohasem hagyják el a házat, így joggal feltehető, hogy mindketten körözés alatt állnak.

Javaslom, hogy kellő biztosítással az éjszaka folyamán a házat kutassuk át. Én mindenesetre továbbra is a bandával tartok, de 23 óra 30 perckor lehetőleg Szabó Máriával a kertben fogok sétálni. Ily módon a banda vezetőjének ártalmatlanná tétele könnyűnek ígérkezik és megakadályozhatjuk, hogy lakótársainak magatartását bármilyen módon befolyásolja."

Ide kívánczik Rónai százados elvtársnak a bíróság előtt tett tanúvallomása is.

A bíró: Mondja el, mit tapasztalt ott-tartózkodásának második éjszakáján a Demeter út 82. számú házban.

Rónai tanú: Miután parancsnokomat telefonon értesítettem, utasítást kaptam tőle arra, hogy térjek vissza a házba, és kíséreljem meg felderíteni Szabó Mária és társnői előéletét. Némi italt vittem magammal, és poharazás közben beszélgetni kezdtünk. Még

243

az akció megkezdése előtt gépkocsiszerelés közben erősen megkarcoltam a karomat. A még rajtam lévő kötést - mielőtt a házba visszatértem volna - lefejtettem, emiatt a seb vérezni kezdett. Amikor Szabó Mária mellé telepedtem, úgy rendeztem a dolgot, hogy vérző karomat észrevegye. Szemmel láthatóan kíváncsi volt a sérülésem eredetére. Ijedtséget színleltem és elmondtam, hogy kirakatból való az ital, de az üveg nagyot durrant, a zajra felfigyeltek, ezért is hoztam csak ilyen keveset, és menekülés közben megvágtam a karomat.

A bíró: Tehát azt állította, hogy az ital rablásból származik.

Rónai tanú: Kezdetben ezt így nem mondtam, de arra lehetett következtetni.

A bíró: Szabó Mária, álljon fel. így történt, ahogy a tanú elmondja?

Szabó Mária: Így.

A bíró: A jövőben teljes mondattal feleljen. Üljön le. Kérem, Rónai tanú, folytassa vallomását.

Rónai tanú: Tehát kezdetben csak éreztettem, mintha az ital rablásból származott volna. Később azonban be is vallottam ezt, de kértem Szabó Máriát, senkinek ne beszéljen róla. Harmadrendű vádlott ki-nevetett. Azt mondta, ha valakinek beszél is erről az ügyről, az illető cseppet sem fog érte haragudni. Mindenki ott szerez, ahol tud. Kiszaladt, s valahonnan kötszert hozott. Szerencsére ekkor már zseblámpát kellett gyűjtanunk, így, amikor átkötötte a karomat, a régi leukoplaszt nyomát nem vette észre. Ma már tudom, hogy nagy hibát követtem el, mert ha kiderítette volna, hogy hazudtam neki, nem lenne módom e vallomás megtételére.

A bíró: Kérem a tanút, szigorúan a tárgyhoz tartozó tapasztalatainak összegzésére korlátozza mondanivalóját. Felmutatom a bűnjelek között hármas szám alatt csatolt kötözőanyagot. Arra feleljen a tanú, felismeri-e ebben a gézanyagban azt a kötszert, amellyel Szabó Mária bekötözte a karját.

Rónai tanú: Igen, felismerem. Onnan tudom, hogy ez az, mert amikor a nyomozó hatóság rendelkezésé-

244

re bocsátottam, az anyaghoz tűzött papírlapon az aláírást is elhelyeztem.

A bíró: Szabó Mária, álljon fel, jöjjön ide az asztalhoz. Ez volt az a kötszer, amivel ön Rónai tanú karját bekötözte?

Szabó Mária: Nem tudom pontosan megállapítani, nem voltam, kérem, abban a helyzetben . . .

A bíró: Kérem jegyzőkönyvezni, a harmadrendű vádlott nem tudja hitelt érdemlően felismerni a felmutatott kötszert. Kérem Rónai tanút, folytassa vallomását.

Rónai tanú: Miután Szabó Mária bekötözött, közölte velem, hogy ha okosan viselkedem, soha nem kell visszatérnem a szüléimhez, akik öregek, és nem tudják megérteni azt, hogy én többre vágyom az egyszerű, hétköznapi életnél. Azzal biztatott, hogy ha okosan viselkedem, mindig tele lesz a bukszám, és olyan szép nőkkel köthetek ismeretséget, mintha herceg vagy báró lennék. Faggattam, mit jelent az: okosan viselkedni? "Te túl sokat akarsz tudni, egyelőre elégedj meg annyival, hogy itt lakhatsz nálunk és választhatsz a lányok közül." Én erre azt mondtam, hogy nekem a harmadrendű vádlott tetszik a legjobban. "Engem ki kell érdemelni, kisapám" - mondta Szabó Mária. Célzást tett arra, hogy neki magas szintű "érdekeltségei" vannak, és azt vettem ki szavaiból, hogy a bandának voltaképpen olyan főnöke van, akit az itteniek közül név szerint senki nem ismer. Ez a személy - most elsőrendű vádlott - Szabó Mária pártfogója. Később sikerült megtudnom, hogy a bandavezérnek két fontos ismertetőjele van. Mint mondták, belevaló fiatalember, de egyik lábára biceg, ezért társai Rosszlábúnak nevezik. A beszélgetés során Szabó Mária arra biztatott, hogy a bal kezem csuklója fölé halálfejet tetováltassak, ez lesz a társaság közös jele, ha ránézek, már érezni fogom, hogy nem vagyok egyedül, és tudni fogom, hogy a legnehezebb pillanatokban is számíthatok társaim - ahogy ő mondta: a galeri - segítségére. A beszélgetést úgy irányítottam, hogy a parancsnoknak megadott időpontban a romház kapujának közelében tartózkodjunk. A megadott időben

245

valóban gépkocsi állt meg a ház előtt, parancsnokom harmadmagával a kertbe lépett, és mindkettőnket letartóztatott...

Ennyit tartok fontosnak Rónai százados elvtárs bírói vallomása részleteiből most felidézni. Egy másik papírköteget nyúlok és a jegyzőkönyv szennyeződés nélkül megállapításait írom ide. E sorok arról

beszélnek, mi történt attól kezdve, hogy megálltunk a ház előtt, behatoltunk, Szabó Máriát és Rónai elvtársat őrizetbe vettük. Szabó Máriát azonnal a Főkapitányság erkölcsrendészeti osztályára kísértettük, Rónai elvtárs pedig bekapcsolódott az akcióba.

Tehát, a szó a jegyzőkönyvet "illeti":

"A megbeszélte időpontban behatoltunk az épületbe, amelyet senki sem őrzött. A kertben tartózkodó két személy őrizetbe vétele után lementünk az alagsorba. Az alagsorban négy helyiséget találtunk. Ezeket, noha semmiféle közmű a házban már nem üzemelt, lakhatónak lehetett tekinteni. A helyiségekben óriási rendetlenség, szörnyű piszok uralkodott. Az első helyiségben karbidlámpa világított, a többi szobában levő személyek gyertyafény mellett feküdtek. A negyedik szobában azonban csak zseblámpával lehetett világosságot teremteni. A helyiségek átvizsgálása során mindössze egy heverőt találtunk, az itt tartózkodó személyek pokrócokat leborítva, a csupasz földön aludtak. A pokrócokon, a rongyokon, használt újságpapírokon kívül a mellékletben felsorolt 74 darab italosüvegre bukkantunk.

Az akció során igazoltattuk a jelenlevő személyeket, akik közül Kis Mária, Sós Mária és a később érkezett Tóth Jolán közveszélyes munkakerülésért és üzletszerű titkos kéjelgésért többszörösen büntetett előéletű személyeket ismertük fel. A férfiak valamennyien fiatakorúak, büntetlen előéletűek voltak, ellenük semmiféle eljárást eddig nem folytattak.

A helyiség átvizsgálása közben a negyedik, tehát semmiféle világítással nem rendelkező szobában a heverő mögött a hiányos parkettléc repedésében igen értékesnek tűnő platinagyűrűt találtunk, benne három briliánssal - mintegy másfél karát összsúlyban. A technikai apparátus rendszeres vizsgálata a

246

padlóban, a gyűrű környékén, a parkett repedéseiben és felületén kb. 97 cm² területű kör alakú foltot lelt, amelyről megállapítottuk, hogy vértől származik.

Ekkor utasításomra a nyomozást a hajnali órákig abbahagytuk, a házba ezután érkezőket is őrizetbe vettük, gondoskodtunk az őrizetesek kellő elkülönítéséről, majd hozzálattunk az előállítottak kihallgatásához ..."

Ismét a bírósági tárgyalás jegyzőkönyvét lapozgatom. Itt van mindjárt Szabó Mária harmadrendű vádlott és a büntető tanács elnökének párbeszéde.

A bíró: Arra feleljen, Szabó Mária, mi történt a le tartóztatását követő órákban?

Szabó Mária: Előállításom után körülbelül három óra hosszat senki sem foglalkozott velem. Magánzárkában helyeztek el. Ezután két nyomozó jött értem, kocsiba ültettek, és visszavittek a Demeter úti házba. Addigra ott már sok rendőr úr tevékenykedett. Kitakarítottak és rendet csináltak, összerakták a sok üveget. Mi előzőleg az ablakokat deszkával beszőgeztük, mire visszaérkeztem, már ezeket a deszkákat is leszerelték, és a világosban jól láttam, hogy a heverő alatt egy nagy folt van. Kérdezték, tudok-e arról, hogy ez a folt hogyan keletkezett? Én akkor nem adtam határozott választ.

A bíró: Ismertetem Szabó Máriának a vizsgálati anyag második kötetében 274. szám alatt csatolt vallomását. Szabó Mária kijelenti, hogy ez régi folt lehet és talán az előző bérlőket kellene megkérdezni arról, hogyan is keletkezett.

Szabó Mária: Igen, ezt vallottam, mert akkor még ...

A bíró: Ne vágjon a folyamat elébe. Ismerje be, hogy a kihallgatás azon periódusában tagadásban volt.

Szabó Mária: Én most is azt mondom, hogy ártatlan vagyok. A rendőr urak akkor, amikor először kihallgattak ott, már mondták, hogy a padlón véryomok vannak. A Rosszlábú talán még odaérkezésem előtt bedeszkázta az ebből a szobából a másikba vezető ajtót. Most ezeket a deszkákat is lebontották,

247

és Tóth Jolánnal meg Rónai tanú úrral a pincébe kísérték minket. Amikor az ajtót kinyitották, Tóth Jolán sikoltozni kezdett, ő pedig oda le nem megy.

A bíró: Idézem az előző jegyzőkönyvet. Amikor Tóth Jolán sikoltozni kezdett, Szabó Mária így szólt hozzá: "Mi az, megszólal a lelkiismereted?"

Szabó Mária: Lementünk a pincébe, a rendőr urak maguk között vezettek bennünket. Semmit sem találtak. Kifelé indultunk, amikor a csoportunkat vezető parancsnok úr az ajtó közelében megállított mindnyájunkat. Ekkor ő zseblámpájával ismét végignézett a pincén. Rajtam magas sarkú cipő volt, amely a pince talajának egy helyén három-négy esetben egymás után igen mély nyomot hagyott maga után. Ekkor a parancsnok úr Tóth Jolánhoz lépett, és azt kérdezte tőle: "Ugye nem lesz sok dolgunk, amíg kiássuk?" Tóth Jolán zokogni kezdett, és hiába próbáltam őt erősítgetni, csak jajgatott, kiabált és azt hazudta, semmi köze az ügghöz.

A bíró: Megmondaná, Szabó Mária, miért kapott ilyen idegrohamot a barátnője?

Szabó Mária: Azért, tisztelettel, bíró úr, mert a pincének azon a helyén volt elásva Tatai János ke- reskedő holtteste ...

Igen, Szabó Mária igazat mondott. Tulajdonkép- pen amikor a gyűrűt megtaláltuk, amikor a vegysze- res vizsgálat vérfoltot mutatott ki a padlón, amikor az alagsorban levő szoba ajtajának bedeszkázását észrevettük, akkor már tudtuk, hogy súlyos bűncse- lekmény nyomára bukkantunk. Ezt igazolta az is, hogy Szabó Mária annyira szemmel kísérte a ház for- galmát. Abból a feltevésből indultunk ki, hogy a vádlottak egyikében talán erősebb lesz a holttest ki- váltotta borzadály a vallomástételtől való félelemnél. Biztosak voltunk abban, hogy ha mi nem is tudjuk, hogy kicsoda és hol fekszik a pince talaja alatt, az általunk lekísért személyek akaratlanul is megmu- tatják majd nekünk.

Bevallom, mindnyájan csalódtunk, amikor Tóth Jolán lenn az alagsorban úrrá lett idegei felett, és hisztérikus kitörését leküzdötte. Az azonban feltűnt, hogy ez a nő, feltűnés nélkül bár, de igyekezett a pin-

248

ce közepén maradni. Ekkor, látva, hogy Szabó Márián magas sarkú cipő van, úgy irányítottuk a menetet, hogy ő a pincefal közelében vonuljon. Számításunk bevált. A magas sarkú cipő mintegy két négyzetmé- teres területen rendkívül mély nyomot hagyott maga után. Azon a helyen friss hantok alkották a földet.

Megvallom őszintén, e pillanatban akár el is vezet- hettük volna a helyszíni szemlére ideszállított személyeket. Ámde amikor észrevettem, hogy Tóth Jolán ismét kezdi elveszteni uralmát idegei felett, tovább feszítettem a húrt. Meg kellett tudnom, hogy ők ketten jelen voltak-e a bűncselekmény elkövetésé- nél? Ezért indultunk vissza, ezért vettük szem- ügyre a cipősarkak vágta lyukat, és ezért tettem fel a kérdést Tóth Jolánnak. Gerő százados intézke- dett, és az előállítottakat visszaszállította a Főkapi- tányásra. Úgy döntöttünk, hogy a délutáni órákig várunk a pince feltárásával, és a rendelkezésünkre álló idő alatt megpróbáljuk megkeresni az isme- retlen Rosszlábút, akinek a csuklója fölé egy halál- fejet tetováltak. A nyomozás eme szakaszában már nagyon-nagyon sokan vettek részt a munkában, és ahogy ez lenni szokott, sok-sok bicegve járó húsz- harminc év közötti férfit igazoltatták rendőreink és a járőreink. A nyomozók a fővárosi és Pest környéki szórakozóhelyeket vonták ellenőrzés alá. De ellen- őriztük a villamosokat, a vonatokat, a helyi és távol- sági autóbuszjáratokat is.

Néhány óra múlva a hatósági tanúk, az őrizetbe

vett három nő és mi magunk is a Demeter úti házban voltunk, és megkezdtük a pince talajának felásását.

Hasznos ismét egy pillantást vetni a bűnper anyagára :

A bíró: Tóth Jolán, negyedrendű vádlott, álljon fel! Figyelmeztetem arra, hogy őszinte és töredelmes beismeréssel lehetővé teheti számunkra az enyhítő paragrafusok alkalmazását.

Tóth Jolán: Bíró úr ... Higgyen nekem. Én ártatlan vagyok. Slágerénekesnő akartam lenni és a Rosslábú azt mondta, ő biztosítja karrieremet. Én semmiben nem vettem részt, csak azt akartam elér-

249

ni, hogy én is énekeljek a rádióban, nekem is tucat-szám írják a szerelmes leveleket, és hogy este én is estélyi ruhában állhassak oda a pódiumra, a zenekar elé. Mert tessék meghallgatni, milyen szép hangom van -*-* mondotta sírva.

A bíró: Ne sírjon, kérem. Nagyon megható, amit mond, de titkos prostitúcióért állt rendőri felügyelet alatt, és nem azért, mert slágerénekesnő akart lenni.

Tóth Jolán: Szerencsétlen ember vagyok. Ha nem akadtam volna össze Pap Józseffel, soha nem kerülök ide. Jóska mindig hegedűtokkal járkált a városban. Egy alkalommal leszólított az egyik presszóban, azt mondta, zenekart szervez, hallotta, hogy tudok énekelni, menjek vele, majd kipróbál. Felmentünk a Gellérthegy oldalába, bementünk egy nagyon szép nyaralóba, és néhány napig ott éltünk együtt. Akkor elmondta, azt se tudja, kié ez a ház, csak annyit tudott, hogy lakatlan, és ha nem engedelmese-kedem neki, akkor mind a ketten börtönbe jutunk, így kezdődött. Amikor az egyik nap megnéztem a hegedűtöket, kiderült, hogy üres.

A bíró: Kérem, Tóth Jolán, térjen a tárgyra. Zaklatott életéről már korábban vallomást tett. Most arra kérem önt, idézze fel, mire emlékszik arról a délutánról, amikor a rendőrség a Demeter út 82. számú ház pincéjét felásta.

Tóth Jolán: Én, kérem, nem is akartam lemenni. Én, kérem, a szörnyű eset óta állandó rettegésben éltem. Azt az éjszakát nem lehet elfelejteni. De nekem a délutánról kell beszélnem. Talán öt óra lehetett, amikor megérkeztek a rendőr urak és bennünket a pincébe vezettek. Néhány nyomozó úr lapátot fogott és elkezdte ásni a pince talaját. Azt mondták, nem elég csak ott ásni, ahol a talaj még puha, az alagsort teljesen fel kell deríteni. Jó méteres mélységben ástak, és úgy haladtak a helyiség túlsó vége felé. Azon a szörnyű helyen aztán egyszer csak elő-

tűnt az ócska pokrócba csavart holttest. Akkor ne-
kiugrottam Szabó Máriának, de lefogtak. Pedig hig-
gye el, bíró úr, ő juttatott ide.

| A bíró: A vizsgálati iratokból kitűnik, hogy az
előkerült holttest Tatai János, 61 éves kereskedő

250

holtteste volt. Az orvosi vizsgálatok szerint a holt-
testen több, nagy erejű ütésből származó sérülés volt
található, ezek közül három, amelyeket feltehetően
valamilyen kemény tárggyal az áldozat koponyate-
tejére mértek, egyenként is halált okozó sérülést
okozott. Tóth Jolán, feleljen arra a kérdésre, felis-
merte-e a holttestben azt a Tatai János kereskedőt,
akivel a Nyugati pályaudvar söntésében ismerkedett
meg, és akit - a nyomozati szervek előtt tett vallo-
mása szerint - ön hívott oda a Demeter út 82. számú
házba.

Tóth Jolán: Igen, kérem, felismertem. Tatai János
a Nyugati pályaudvar restijében, ahová én egy po-
hár sörre tértem be, szemezni kezdett velem, meg-
kérdezte, nem iszom-e valamit, én egy konyakot
kértem, és láttam, hogy a kereskedő sok, nagyon
sok százforintos közül halászott elő egyet. Olyan sok
pénz volt nála, hogy a belső zsebe valósággal kidu-
dorodott. Ekkor arra gondoltam, hogy meghívom
hozzánk... Tatai János hajlott a szóra, azt mondta,
szívesen jön. Panaszkodott, hogy egy kicsit aszt-
más, ezért taxiba ültünk. Nem lett volna semmi baj,
ha mire odaérkezünk, nincs ott a Rosszlábú és ba-
rátja, Pap József.

A bíró: Tehát ez véletlen ismeretség volt? Alkal-
mi ismeretség, minden előzmény nélkül?

Tóth Jolán: így volt, bíró úr. Alkalmi ismeretség,
minden előzetes elhatározás nélkül.

A bíró: Pap József, lépjen az asztal elé! A nyomo-
zati szervek előtt tett vallomásában, amit ön itt, a
bírótság előtt is megerősített, azt állította, hogy Tóth
Jolán maga hívta fél a figyelmüket arra, hogy egy
állandó ismerőse, akinél mindig igen sok pénz van.
Igaz ez? Szembesítem önöket, mondja a negyedren-
dű vádlott szemébe!

A szembesítés eredménytelen.

A bíró: Köszönöm, a szembesítés eredménytelen.
Kérem, Pap József, üljön le. Negyedrendű vádlott,
folytassa vallomását!

Tóth Jolán: Tessék elhinni, akkor ismertem meg.
Elkísért, bementünk a házba, a fiúk kártyáztak. A
kereskedő nyerni akart. A szerencsétlen maga ja-

251

vasolta, játsszanak huszonegyest. A fiúk belementek. Ezek úgy csálnak, mint a szentírás. A kereskedő az egyik százast a másik után vette elő. Egyszerre észrevette, hogy Szabó Mária "drótoz" a Roszslábúnak. Ekkor felugrott és fenyegetőzött, hogy rendőrt hív. A Roszslábú is felugrott, először ököllel ütött, majd felkapta a ládát, amin ült, és azt vágta a kereskedő felé. Az öreg nagyon erős volt. Széttört a vállán a deszka, fel se vette, elkapta Pap Józsefet és nekiszorította a falnak, ekkor Roszslábú Szabó Máriától egy vasrudat kapott, amivel az ajtó be volt támasztva. A vasrúddal háromszor-négyszer fejbe vágta Tatai Jánost, amit az már nem tudott elhárítani, összeesett, és még kétszer-háromszor bele is rúgtak. Azonnal látszott, hogy a kereskedő meghalt. Körülbelül hetvenezer forintot vettek ki a zsebéből. Nagy kötegekben volt nála a pénz. Találomra megosztottak rajta, nekünk kettőnknek talán ezer-ezerötszáz forintot löktek oda. Azt is azonnal eltette Szabó Mária, azt mondta, fiatal vagyok, még majd elherdálom. Akkor a fiúk ránk parancsoltak, tekerjük a testet a heverőn levő pokrócba. Nekem kellett a holttest ujjairól lehúznom a gyűrűket. Az egyik azonban leesett. Gondoltam, nem szólok, jó lesz majd nekem. Pap József ölbe vette a holttestet, mi világitottunk, ők gödröt ástak, és eltemették.

A bíró: Greiner Zoltán, lépjen a bírói emelvény elé! Megértette Tóth Jolán vallomását? Felidézem. Negyedrendű vádlott azt állítja, hogy ön ütött a vasdoronggal. Igaz ez?

Roszslábú (vagyis Greiner Zoltán): Hazudik ez a csaj. Egy szavát se kell elhinni. Még hogy hetvenezer forint! Talán megszámloltad? Azt mondta, találomra osztottunk. Akkor mi nem számoltuk meg. Hogy ezerötszázat kaptak? Ez is hazugság. Nem volt az öregnél összesen sem egy ezres.

A bíró: Tisztességesen beszéljen! A rendőrségen bevallotta, hogy ennyi pénz volt a kereskedőnél. Sőt, az áldozat maga mondta el, hogy eladta a kocsiját, és annak az ára van a zsebében.

Greiner Zoltán: A rendőrségen mindent bevall az ember. Rám telepedett négy "kíber", csak kérdeztek,

252

vége-hossza nem volt. Gondoltam, legyenek boldogok, azt mondtam, igen. Még féltem is, hogy megruháznak.

A bíró: Felhívom a figyelmét arra, hogy a nyomozati szervek előtt tett vallomását a bíróság előtt visszavonhatja.

Greiner Zoltán: Vissza is vonom.

Az elsőrendű vádlott védője: Tisztelt bíróság! Rövid szünetet kérnék és engedélyt arra, hogy védencemmel megbeszélést folytassak.

A bíró: Huszonöt perc szünetet rendelék el, kérem, beszéljen védencével...

Így zajlott le tehát a pincében talált holttest felderítése, így állapítottuk meg, milyen értéktárgyak voltak az áldozatnál, mit zsákmányoltak a merénylők.

Természetesen ott, a pincében, a kihantolást követő percekben a dolog még korántsem volt ennyire világos. Tatai Jánosnál ugyanis semmiféle iratot nem leltünk, pusztán egy fémből készült sorszámmal ellátott lapocska akadt a kezünkbe, amelyet az áldozat nadrágjának órazsebéből vett elő az egyik nyomozó. Ekkor még nem sejtettük, hogy ismert vidéki kereskedő a bűntény áldozata. E fémlapocska persze nagyszerű segítséget nyújtott személyazonosságának megállapításához.

Ismeretes, hogy egyes hivatalok, intézmények a hozzájuk belépő személyeknek ilyen fémlapot adnak át, és az a szabály, hogy kilépéskor ezt a portán le kell adni. Sajnos, sok cég egyforma jelzőlapocskát használ. A nyomozás e pillanatától kezdve két irányban folyt. Meg kellett találnunk Pap Józsefet és a Roszslábút, akiről semmit sem tudtunk, és ki kellett derítenünk, melyik vállalatnál vagy intézménynél járt az a látogató, aki kilépéskor a fémlapocskát elfelejtette leadni.

Az első irányban tevékenykedő óriási apparátus munkáját kevés siker kísérte. A két férfi a zsákmányolt nagy összegű pénzüsszeg segítségével eredményesen bujdosott, sőt - mint később kiderült - az országot is elhagyta egy időre.

A bilétával már nagyobb szerencsénk volt. Meg-

253

állapítottuk, hogy nyolc vagy kilenc helyen használtak ebben az időben ilyen fémcímkét. Másnapra kiderült, melyik az a szerv, amelynek készletéből a nálunk levő darab hiányzik. Megkértük a vállalat dolgozóit, írják össze, hogy az utóbbi napokban kikkel foglalkoztak, milyen ügyeket intéztek. Csakhamar szóba került a kereskedő neve. Lakóhelyére utaztunk. Egyedülálló ember volt, lakását lezárva találtuk. Tanúk jelenlétében felnyitattuk a lakást. Az iratokból és a szoba falán levő fényképek segítségével meg tudtuk állapítani, hogy azonos a megtalált halottal.

Mindenesetre az ügy eléggé elhúzódott. A bűnügyi technikusok vizsgálataiból, az orvosszakértők állásfoglalásából ugyanis kiderült, hogy a gyilkosság el-

követéséhez sem a 17 éves Tóth Jolán, sem a 35 éves Szabó Mária nem lett volna elég erős; még ketten sem bírtak volna a kereskedővel. Az a feltevésünk tehát, hogy a két nő gyilkolta volna meg a Tóth Jolán által elcsalt kereskedőt, tévesnek bizonyult. El kellett fogadnunk a fiatalok és a két bűntárs vallomását, amelyet Rónai nyomozó is alátámasztott, hogy a banda két ismeretlen tagja követte el a súlyos bűncselekményt.

A lányoktól kapott személyleírás alapján országos körözést adtunk ki. A körözés azonban nem járt eredménnyel. Pedig éjjel-nappal talpon voltunk. Minden kocsmát, romházat átkutattunk. Eredménytelenül. Ismét kihallgattuk az őrizetbe vett személyeket arra vonatkozólag, nem tudnák-e megmondani, van-e olyan rokonuk vagy ismerősük a körözött személyeknek, akiknél meghúzhatják magukat. Szabó Mária azt felelte, ha tudná, akkor sem mondaná meg. Roszlábú még a börtönben is agyonverné. Jolán szerint legalább négy-öt olyan lányt futtatott, akik féltek tőle; a "lét" minden esetben le kellett adniuk a lányoknak és legalább a keresetük felét, mert ellenkező esetben megverte őket. "Engem is sokszor megvert, ha pénz nélkül mentem haza. Én nem lehettem tőle megszabadulni... - mondta zokogva. - Azt is mondta - folytatta a lány -, hogy Csehbe is át tudnak menni, amikor csak akarnak."

254

- Melyik városba?

- Azt nem mondta.

Láttuk, hogy Jolán nem titkolózna, ha tudná. A szerencsétlen fiatalok lány folyton csak azt kérdezte: "Tessék mondani, most felakasztanak?" "Nem - válaszoltam -, lesz még magából becsületes ember."

Jolán vallomása alapján mindenekelőtt a környező szocialista államok rendőrségéhez fordultunk és érdeklődtünk, nem került-e kézre olyan csempész vagy más bűnöző, akinél nagyobb mennyiségű magyar pénz volt, aki azzal üzérkedni próbált, illetve olyan bűnöző, aki másfajta bűncselekményt követett el, és a jelek vagy bizonyítékok szerint magyar állampolgárnak tekinthető.

Néhány nap múlva a csehszlovák N.-i rendőrhatságtól értesítést kaptunk, amely szerint az egyik helybeli étterem kártyaszobájában nagyobb társaság játszott, és a játékosok közül ketten magyar pénzben egyenlítették ki a tartozásukat. A két személyről egyebet nem tudtak, csupán még annyit, hogy egyikük orthopéd cipőt visel. Két nap sem telt el, és ugyanazok "Csehszlovákiából értesítést kaptunk, hogy ugyanazon az éjszakán két üzletbe is betörték. Az üzletben lefolytatott helyszíni vizsgálat során két

csikket találtak. A két cigarettamaradvány magyar gyártmányú. Mint közölték, nagyarányú razziára kerül majd sor, az ország belterületéről indulva a magyar határ felé. Feltételezhető, hogy az átfogó ellenőrzés előtt a tettesek - ha valóban magyar állampolgárok - megpróbálnak visszaszökni az országba.

A határt szigorúan biztosítottuk és felkészültünk rá, hogy a feltételezhetően Miskolc vagy Balassagyarmat irányába szökő tetteseket kézre kerítsük.

Minden igyekezetünk hiábavalónak bizonyult, mert mint Ferenc Sándornak a bíróság előtt tett vallomásából is kiderült, ők ketten - akik a csehszlovákiai bűncselekményeket is elkövették - egyik határ menti cinkosuknál húzták meg magukat, és ki-várták azt a néhány napot, amíg a nagyfokú határzárlatot és ellenőrzést feloldották.

A nyomozás során kiderült, hogy Rosszlábúnak a

255

.

Déri utcában lakott egy másik barátnője. Komoly erőket összpontosítottunk annak érdekében, hogy ezt az asszonyt is megfigyelés alatt tartsuk. Rosszlábú második barátnőjével a nyomozásban kezdettől részt vevő Rónai elvtársnak kellett megismerkednie. Idézek a bíróságon tett tanúvallomásából:

A bíró: Kérem, százados elvtárs, mondja el, hogyan sikerült megismerkednie Zombori Tibornéval.

Rónai tanú: Amikor úgy láttuk, hogy a banda két vezére eltűnt a szemünk előtt, hosszas fontolgatások után azt a feladatot kaptam a parancsnoktól, hogy ismerkedjem meg ezzel az asszonnyal, akihez a banda vezérét gyengéd szálak fűzték. Visszaemlékezve arra, hogy Szabó Mária azt kívánta tőlem: tetováltassak a csuklómra én is halálfejet, úgy gondoltuk, hogy ez a jel tulajdonképpen a szervezés alatt álló banda jelvénye is lesz. Erre építettük teóriánkat. A technikai apparátusban a bal csuklóm fölé lemoshatatlan vegytintával ilyen jelet rajzoltak. Így mentem el a Keleti pályaudvar közelében levő Fehér ökör vendéglőbe, mert informátoraim szerint az asszony gyakran szokott ott tartózkodni. A róla kapott személyleírás alapján csakhamar felismertem, beszélgetésbe elegyedtem vele, és mintha véletlenül történe, megmutattam neki a csuklómra "tetovált" ábrát. "Üzenetet hoztam a maga számára - mondtam -; egy közös ismerősünk arra kéri, ne feledje öt el, gondoljon rá olyan szeretettel, mint ő teszi." Az asszony kifakadt, és szidalmazni kezdte barátját, amiért egy vacak gyûrûn kívül semmit sem küldött neki. Ügy mondta: "Ezen a vacak gyûrûn kívül." Az asszony kezén egy pecsétgyûrû volt, nagy férfi pecsétgyûrû, fekete kövel, olyan bő volt, hogy lötyö-

gött az újján a nyomozati eljárás során . . .

A bíró: A nyomozati eljárással kapcsolatos dolgokról nem kérdeztem. Kérem a vád képviselőjét, kíván-e kérdést intézni a tanúhoz?

Az ügyész: Nem kívánok kérdést intézni a tanúhoz.

A bíró: A védelemé a szó.

Az elsőrendű vádlott védője: Ha megengedi a tisztelt bíróság, szeretném megkérdezni, hogy a Fehér

256

Ökörben lezajlott beszélgetés során a hölgy nem tett-e olyan kijelentést, amiből az elsőrendű vádlott szellemi képességeire lehetne következtetni. A nyomozati jegyzőkönyvek alapján ugyanis, igen tisztelt bíróság, az emberben az a kép alakul ki, mintha . . .

A bíró: Az önben kialakult képet, kérem, majd a védőbeszédben szíveskedjék a bíróság elé tárni. Pontosítom a védő kérdését. A Fehér ökörben lezajlott beszélgetés során tett-e az asszony olyan kijelentést, amelyből az elsőrendű vádlott korlátozott szellemi képességeire, esetleg gyengeelméjűségére lehetne következtetni? Ezt akarta kérdezni, ugye, védő úr?

A védő: Megközelítően ezt.

Rónai tanú: Ahogy visszaemlékszem, kimondottan gyengeelméjűnek nem nevezte őt. Elmondta, hogy a Roszlábúnak nevezett férfiban – az asszony legalábbis úgy vette észre – beteges hatalomvágy dolgozik és az szabja meg cselekedeteinek irányát. Erre lehetett következtetni.

A bíró: Nem a következtetéseire vagyok kíváncsi. Arra kérem, szigorúan csak a tényeket ismertesse.

A védő: Tisztelt bíróság! Ügy érzem, hogy a tanú következtetéseire is szükségem van. A tanú ugyanis munkája közben beszélgetett a hölgygel. Nyilvánvaló, hogy következtetései az egész embert igénylő munka forró, hogy úgy mondjam, ihletett pillanataiban születtek. A következtetések az első benyomás maradandó emlékét keltő pillanatainak gyümölcsét képezik.

A bíró: De nem bizonyíthatóak! Itt ítélezünk és bizonyítékok alapján járunk el. A feltételezések pedig nem tekinthetők bizonyítékoknak.

Az ügyész: Ebben a bűnügyben tragikus következményekkel járna, ha a bíróság akár a vádlottak mellett, akár ellenük szóló következtetésekre hallgatva hozná meg ítéletét. Az iratokhoz csatolva van több

igazságügyi orvosszakértő állásfoglalása a vádlottak beszámíthatóságával kapcsolatban. Nem vagyunk abban a helyzetben, hogy Rónai százados tanú következtetései alapján kelljen a vádlottak elmeállapotát illetően képet kialakítanunk magunknak ...

257

A védő: Mégis arra kell kérnem az igen tisztelt bíróságot, engedje meg, hogy Rónai tanú elmondhassa következtetéseit. Nem vonom kétségbe a vád képviselőjének igazát - már ami a vádlottak elmeállapotának orvosi vizsgálatára vonatkozik. Ámde itt életről és halálról van szó, 'És abban az esetben, ha egy embert a legsúlyosabb büntetés kézzelfogható veszélye fenyeget, a törvényeink szelleméből fakadó szent humanitás arra int, hogy a bíróság számára egy minden részletében árnyalt és kidolgozott kép előkészítését segítsük elő.

Az ügyész: Ezek szóvirágok. Tiltakozom a tanúnak feltett kérdés ellen.

A bíró: A tiltakozást elutasítom, kérem Rónai tanút, mondja el következtetéseit.

Rónai tanú: Azon a beszélgetésen az a kép alakult ki bennem, hogy az elsőrendű vádlott valóban betegesen uralkodni vágyó, legalábbis ez jellemezte közvetlen környezetéhez fűződő kapcsolatait. Ugyanakkor brutális embernek festették le őt, aki még attól sem riad vissza, hogy kedvesét ütlegelje és kínozza, mert az asszony szerint öröme telt abban, ha mást gyötrődni látott. Azonkívül uralkodott sok szerencsétlen, prostituált nőn, akiket szinte hajszolt erre az életre, és elszedte tőlük a pénzt. Ha keveset ke-restek, megverte őket. Ezek a nők félték tőle. Véleményem szerint gátlástalan személy, akinek biztosan van valamilyen belső fogyatékosága. Ez azonban - ez a véleményem - a törvény előtti beszámíthatóságát egy cseppet sem befolyásolja. Ez volt a következtetésem. Ezek után elmondanám, hogy a hölgygel megállapodtam abban, ha barátja megjelenik a Fehér Ökörben, ő engem azonnal értesít, mert nagyon fontos üzenetet és küldeményt kell neki átadnom. Az asszony nem fogott gyanút, és körülbelül nyolc nap elteltével megkeresett a vendéglőben, és szólt, hogy azonnal menjek, mert a Rosszlábú beszélni kíván velem.

Eddig a bírósági vallomás. Rónai elvtárs nem tudott bennünket értesíteni arról, hogy a Rosszlábúhoz indul. Miután Rónai elvtársat több nyomozó biztosította, látták, hogy az asszonnal együtt elhagyja

258

a helyiséget. Ketten a nyomába eredtek, a harmadik pedig telefonált nekem a főkapitányságra. A Déri utcai házban - háromemeletes épület, zegzugos folyo-

sókkal és sötét, dohos melléklépcsőházzal - nem volt lehetőség arra, hogy Rónai elvtársat mindvégig, tehát az asszony lakásának ajtajáig elkísérjék. Kapóra jött azonban egy verklis, aki néhány perccel később érkezett, hogy a második emeleti szoba-konyhas lakás ajtaja becsukódott nyomozónk háta mögött. Gerő őrnagy már a kapuban észrevette a kintornást, azonnal magához hívatta és megkérte, engedje át neki zenészerszámát. Gerőnek, az alkalmazkodás nagyszerű mesterének, gondja volt arra, hogy a keze ügyében levő divatos napszemüvegből pillanatok alatt tört üvegű ócskaság legyen. Haját összekócolta, cipőjét bepiszkította, nadrágját lötyögősre engedte; magunk is - akik ismertük ezt a képességét - csodálkoztunk, micsoda rogyant mozgású férfi indul el harcostársa és barátja, Rónai nyomozó után a második emeletre. Kornyikálva járta körbe az első emeleti folyosót, összeszedett vagy négy forintot, apróban.

Felment a második emeletre, és megkezdte sétáját ott is. Volt egy megállapodásunk arra az esetre, ha elfogni készülünk valakit és számítunk arra, hogy a bűnözőnél fegyver van, az egyik nyomozónak fel kell hívnia erre a másik figyelmét. Ebben az esetben nem is kellett a figyelmeztetés, tudtuk - illetve gondoltuk -, hogy Rosslábúnál fegyver van. Rónai elvtárs betartotta az egyezményes jelet. A lakás ajtaja előtt a földön egy alig szívott, még füstölgő cigaretta hevert. A jel még valószínűbbé tette, hogy fegyveres banditával állunk szemben.

Gerő megállt az ajtó előtt, majd továbbment, és kihajolt, mint aki a magasba néz. Kalapja lehullott a fejről és mi megértettük, hogy segítségre van szüksége. Eddig a melléklépcsőház egyik sötét fordulójában álltunk, most elindultunk a második emeletre. Gerő elvtárs közben visszasétált a szóban forgó I ajtó elé, és ott nyekergette a zenegépet. Amikor odaértünk, rátámadtam, miért nincs csendben, nem lehet tőle aludni. Hangos szóváltás kezdődött. A kia-

259

bálásra Rónai megjelent az ajtóban, mi pedig felhúzott pisztollyal berontottunk a lakásba. A függőfolyosóra nyíló ablaknál álltak munkatársaink. "Föl a kezekkel!" - kiáltottam. Rosslábú a zsebéhez kapott, de arra már nem volt ideje, hogy bele is nyúljon. Kettőn rárohantunk, lefogtuk és megbilincseljük. Az asszony sikoltozva rohant ki a folyosóra, ahol a nyomozók vették pártfogásba. Mivel karmolt, rúgott, ő is kapott egy karperecet. Rosslábú megszólalt: "Szerencsénk van. Ha egy pillanattal előbb térek észhez, biztos, hogy »hazavágtam« volna magukat." Zsebeiből maréknyi ékszer, tör és csőre töltött pisztoly került elő. Beszállítottuk őket a Főkapitányságra. Töredelmes vallomást tett.

Idézek egy részletet Rosslábúnak a bíróság előtt

tett összefoglaló vallomásából.

Elsőrendű vádlott: őszintén bevallom, az volt a célom, hogy egy olyan galerit hozzak létre, amelytől még a rendőrök is rettegnek. Nem az öregekre számítottam, hanem azokra a fiatalokúra, akik nem mérlegelik a veszély nagyságát, de cselekszenek, gondolkodás nélkül végrehajtják parancsaimat. A lányokra azért volt szükségem, hogy segítségükkel eljussanak hozzám a mindenre elszánt fiatal emberek.

A bíró: És a nők zsarolása, verése, prostitúcióba való hajszolása?

Elsőrendű vádlott: Sóher voltam, mindegy volt, hogy a "lét" én vagy a stricijük veszi el tőlük.

A bíró: Folytassa.

Elsőrendű vádlott: Az első akció a kereskedővel kapcsolatos ügy volt. Tóth Jolán nem azért hozta el a férfit, hogy megöljük, hanem hogy kapcsolatot teremtsen vele. Amikor kártyázni kezdtünk, és meglátuk nála azt a töméntelen mennyiségű pénzt, Szabó Mária azt mondta nekem: "Mire vársz? Bankot hord a zsebében, ennyi »lét« még az életben. nem láttam." Pap Józseffel nem is beszéltünk, rögtön ütöttünk, de az öreg erős volt. Ököllem kétszer orrba vertem, de meg se kottyant neki, sőt, visszaütött. Ekkor Szabó Mária odanyújtott nekem egy vasrudat. Kétszer vagy háromszor "fejbe vágtam, összeesett és meghalt. A pénzt és az ékszereket elvettük tőle,

260

majd pokrócba csavartuk és elástuk. A "balhé" után Csehszlovákiába pucoltunk. Nagyon nehéz volt a forintot koronára váltani. Szinte szórtuk, és így hamar elfogyott. Kiszemeltünk két ékszerüzletet és betörtünk. Azután hazajöttünk a "szajré" egy részével - és ... lebuktunk. Bűnösnek érzem magam ...

Bűnösnek érezte magát és életével fizetett az általa ontott vérért. Szabó Mária tizenkét évet kapott, a többi vádlott sem szabadult öt-nyolc évnél hamarabb.

Igen, ezért jó, ha hamarosan lebontják a lerombolásra ítélt házakat. Nincs alvilág, igaz. De vannak magános bűnözők, akiknek kitűnő búvóhelyet biztosítanak a romházak és azok pincéi, amelyeket lakatlannak hiszünk.

A lavina is hópehelyből fejlődik hatalmassá. E bűnözőbanda leleplezése is annak a rendőr törzsmesternek volt köszönhető, annak a járőrnek, aki éberem örködött embertársai biztonsága felett.

[B zy ^oÁgBua0 B}siui[E:jBq.iB5í Ága ^ojuoÁgB
aftajauisi uaaa; gBspsqBzg b Ágoq 'uia^uapf -

;;igzq5i ^sa^uapf i^EpuouiAB} BAgBupBqgj
f gasAgajB iui[B]BqjB:5f y ipgaxiaq iresBzssq

jja];nzsa:5{ igasjgpuaa b joj[bjo opAu a;sa JOipiy ; []

" [] ; xp3[tuaupzij ;soui

'uiopn; 'j{B^dBSoaq 'jfa^azaAaa^aj 'uia^a; pitire 'tuou
-Bq 'gatu 5[auassa;una ">iauzoj['uiopn; 'jpAgBA m"
:aj\$asaopuaj b uoipjBuCBq sojjubuiiz aq jp^pguoso
uBAusq Sipaj "5[isa ozs S9A9J{ 'ua J{xqgo_[b ^gzoAS ap
'UBASn UB^n opi nzssq uaqjfiJiB '{pjff0ZB ap '2{n;zoj
-o;so ubj5{ba\$ ^BJ[B^opoJi[B^B\$au b '^un;];azsaq ^bj[
-os jojffosgunq y -^a^uuiasa sa;uainsn;ifTQuoj{ uias
-;ubjo3{ sfauasaja; ojba Ba;n sa^pq aaquia ;p^azaA
-ajjaj Jjos b 'q.BSBirequnq o^oguBoaBUiug 5[opBZB|; ou
-Bqgaui ;taunq b '^refdBuzg^aq auia sfBiiopBpi
-uoif b Jjuaua^Capjp Bi{^utui 'raa^zaja ASn

-tq b ;mtu '^i
jazsaaza BdB zb
';a>funuuaq
b ;aA

^oSbsubib;auoz
p[iaia sa^a^unq b tpsiAp qqBJfut
i '5[ajaAS b a-uB[;B;aB '5[n
bjjb sa

zb

'5[UBZZoq

sa

sa

aJ[

'bjjb

jnazojpsa

-bj ajaazsXga J[i5[B 'pj^ou sa jB5{i{Bijjaj
-b; pajaquia ozajfuaAgazs jjos uaq5{a;aq b

[]sjosBJfsndt

sjosBJfsndtsa); jBui[BpBj;jojua[

-p zb 5{a^un^pj uojfoSBjpb b sq 'jujasijf ^Sba iuua
^a];pi[^soajo zaqiJ{B};BA Bq 'agasjjnz ^pA bjSbsoa
-jo 5jau\$;aq Aga eq 'jja^jaji ^a^ungas^igas itu b jbut
Í5[B^godoj jfo^BzajosAp^zsiddag uaqafp^os fa zb Bq
'sfunuoqap; b ^pguaso jbh -j(ua{pui jíbujjb J[ag
qqaso^uapC puiui sa qqBfn dBuuapuiui Agoq '5
-zssdB^ ;ze 'reuo;B5); 'raC^zsp tuo[B^BqjB Á

^ ; ;B5); ra

;uiui 'Ágn uadda '^gjpouaa 'ip\[-5{a|[apAg5i psazaCaj
-aq sagjgpaaAÁgaj b jbuJ ^.soui '5[a;iiui ajda]; uaqajaq
-o^j[0 9Q6 x >TPIB 'Jiaaaquia zy -^oifBq apj asa^a^unq
-gaur sa asazajjagatu jjfojBtuJ BpBjJojuaip zb qqB^ut
-purui jbui uaqopt zb uaqqa - gasuapC ózonba ss o;Bq
UBoptreijB UBquozB UBqBÍo^BA ';;o;jb; J{auozapi; uiau

□ipza
-uazs b

ye uopi nzssoq b za - ^BjnguBqgauip; y
{oa ifodBuoq tuB^n uio[BpBjaojua{p zy

□;sag

uazs b 3fn;;B;Ápj sa ;o[ÁgBJ[b
uoui ;iuib 'jfaautqp Bq;uxui

"BJBD

zb ^B^unqE]; b jjnzssa; tuas i3f 'Jfunjn ;uaq j;i uBpp
[[b Ágoq 'i{un;po^;zsBUBd sa 'i[BU3iuresjBjpp j{un;
-puoui pjfaooiA 'BqoiAgBJi B Jfun;;aAauapq JOJfuaÁji

,;bjbí{SDbjo Ága qqB[Bga[BZBq ja;
gajoj sa 'gam a-^nsaqas uiau 'a-p 'j{a;poi3{apja
nfjBd J[a^saj:a>[uoguBq oguoaozs sa ^pajpj 'jfa^zajj[
pf 5[uibáuoZssb 'jfa^gaajaqpj aapi iojgpi Jfouoj
[; isoJba y 'uapra^BZBq BjsB^BA-nuiaujaqaj Ágoq
'aCapt ;pA uias bjjb jfBu^unjfos 'j[b;pbjbs jfnraau
-jaqaj sa jjiu^oz uai{a;sa^o;rij y "];bab;b[];i buuoj;bzs
;[o; b sa ut;uadaa; b 'uiaaijodp b ^nÁgaAazsso 'gaur
^ b;b[];i jbáubj JjszaaAÁgaj b pgasiÁ[aq y

!5{B;^o;n_C zggouaqtd

bjo Áusqau JftJJB 'j[ozb j[B}pn[B uoj[ogB[uiBdorn 'uaj
-azs b r^ozogpp uadda íj{b 'zb pjfnÁuaj b a^
-jfoso pAOzgjunaó^ Ága JOJfÁp 'jfn;[BuzsBq ^ji
qe^zsB zy □j[BdutB[b >[a;ga UBopttB[[B UBqjfBpoji zy

!^jaziA Bqopsoui b ÁgBA aqajng b 'BqBqÁuoj[
sí ;agasqa sa ^ogBsnfuiózs b Ágoq 'j[un}[OA >[b;pbjbj
Áp 'j[9;za>[aínÁg sfooBdnJíB^ajBgiD UBqjfuiP^JB^nuibj
|^Bi{n;BpBpj p >fB^Bj ;p]pui sbatb íbjo Ágau-uioj
-Bq idBU ;b uajjapq reCgs; ;jodoso-a wazaAjazsBffn
uaqa^qas y ";o;B{Bgpzs p jfun;;B[uogBSÁUB;idBJ[oj
b ^^nouaqid" siÁSba :j{a;p^a[uadda ^o^B^Bgpzs i[Bd
-dBU b Jft3{B ';;o[^b [pqsfozB uBquoj[j[B ppÁgn íb>[bzs
-fa zy '^pgajjaqpj ua^paspj 5fa[nzsaj[igasjopuaj y

e ABeu^o A6g

dozat személyazonosságának megállapítása folyamat-
ban van ...

Pillanatok múlva a helyszínen voltunk. A fényké-
pészek elkészítették felvételeiket, az orvos konsta-
tálta a beállott halált. A holttest közelében egy

pisztolytöltény hüvelyére bukkantunk, a töltény TT mintájú fegyverből származott.

Hamarosan tanúk is jelentkeztek. Egy asszony pongyolában rohant le az egyik szomszédos házból és elmondta, amit tudott. Két dörrenést hallott, erre az ablakhoz rohant, és látta, hogy az Arany János és a Nádor utca sarkán levő üzlet kirakatából egy polgári ruhás férfi ugrik ki, éppen akkor, amikor egy másik férfi futva az üzlet elé érkezik. Az odaérkező keresztet rajzolt a levegőbe, amire mind a ketten futásnak eredtek. Befordulva a sarkon, futásukat lelassították, most már csak sietősen haladtak a Bajcsy-Zsilinszky út felé.

Az asszony szerint a két férfi körülbelül egyforma termetű volt. Egyikükön sötét színű ballonkabát, a másikon télikabát volt.

Egy másik tanú látta, hogy az áldozat a Zrínyi utca felől érkezett, a tanú mintegy száz méterrel mögötte haladt. Az áldozat megállt beszélgetni egy civil ruhás férfival a Szabadság tér sarkán. A civil hirtelen hátraugrott, és a tanú -| egyébként környékbeli orvos - hallotta is a lövést. A lövés után az egyik férfi elzuhant, a másik pedig szaladni kezdett. Az orvos felháborodva a lövöldöző nyomába eredt, de amikor az meglátta üldözőjét, újabb lövést adott le az orvos irányába. Az orvos ekkor abbahagyta az üldözést. A merénylő elmenekült.

Volt tanú, aki emlékezett arra, hogy az áldozat lassan, nyugodtan haladt az utcán, szemmel láthatóan gondolataiba merülve, egyáltalán nem számítva arra, hogy valaki megtámadhatja.

A tanúkihallgatások folytak, a technikusok munkája még nagyban tartott, amikor már tudtuk, hogy az áldozat Bányai Béla őrnagy, karhatalmi tiszt, aki szolgálatteljesítés közben járt a Szabadság téren/

A fegyverszakértői vizsgálatok igazolták feltevé-
sünket: a bűncselekményt TT rendszerű pisztollyal

264

követték el, közvetlen közelből, a teljesen gyanútlan ember ellen, aki semmiképpen nem sejtette, hogy a következő pillanatban agyonlövik, hiszen a legcsekélyebb védekező mozdulatot sem tette.

Arra gondoltunk, lehetséges, hogy Bányai esetleg valamelyik haragosával találkozott. Miután azonban Bányai őrnagyot barátságos, kedves embernek ismerték, egyetlen haragosáról sem tudott senki - el kellett vetnünk ezt a lehetőséget.

Bányai járőrszolgálatot látott el, következéskép-

pen nagyobb értékeket nem vihetett magával, tehát a rablási szándék sem lehetett a bandita tettének indító motívuma. Bányai karhatalmista egyenruhát viselt, ily módon csak egyetlen cél vezette a tetteit: politikai banditizmus.

Nemsokára egy asszony keresett fel bennünket. Ez a nő a tett színhelyének közelében lakott, látta a csemegeüzlet kirakatából kilépő második férfit, a merénylőt és a férfi közötti jelbeszédet, amikor a merénylő keresztet rajzolt a levegőbe; de azt is látta, hogy a Bajcsy-Zsilinszky út felé tartó két férfihoz egy harmadik személy is csatlakozik, akit azonban ezek gyorsan elzavartak. Ez a harmadik egy gyerek volt.

Sok bejelentést kaptunk még, de a tanúk nem tudtak már többet mondani. Csakhamar húsz-huszonöt tanúvallomási jegyzőkönyv sorakozott az asztalunkon.

A vizsgálat éjjelig tartott, és mire visszatértünk a főkapitányságra, két férfi és egy nő várt ránk. A Csurgói út 39/b számú ház lakói voltak, már régen várakoztak.

Elmondták, hogy a szomszédjukban két magányos öregasszony lakik, akik már napok óta nem mutatkoztak. Nagyon gyanús nekik ez a csend, kérik, menjünk ki velük, mert érthetetlennek tartják, hogy a két néni, akik a szomszédokkal oly jó viszonyban voltak, most egyszerre nem jelentkezik.

Közben megérkezett a körzeti rendőr, akit a lakók házhoz hívtak. Jelentette, hogy benézett a lakás ablakán, és a padlón mintha egy fekvő testet látott volna a zseblámpája fényénél.

265

Kimentünk a Csurgói úti házhoz. A lakás ajtaja zárva volt, kulcs nem volt a zárban. Embereim felnyitották az ajtót, és a technikusok munkához láttak. A konyha kövén* ugyanis ott találtuk az egyik lakó, Szabó Károlyné holttestét. A technikusok lassan haladtak helyiségről helyiségre, - végül az utolsóban még egy holttestre bukkantak: Kovács Istvánnééra.

Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a halál mindkettőjükénél kb. 36-40 órája állhatott be. Mindkét asszonyt több, közvetlen közelből leadott lövés érte. A sebek magasságából, valamint a lövedékek irányából arra lehetett következtetni, hogy mindkét személyt ugyanaz a gyilkos ölte meg, egy testes, vállas férfi.

A lakók elmondták, hogy az utóbbi napokban többször megjelentek a környéken szökött fegyveresek, némelyik szomszéd házból ruhákat raboltak. Egy-két alkalommal "házkutatót" is tartottak, de

nem vittek magukkal semmit, ellenben késő éjszaka ismeretlen alakok jelentek meg, és értékeket, pénzt követeltek a "kommunista" lakóktól. A szomszéd házbeli református papot és azt az idős, albérletben lakó nőt is ide sorolták, aki valaha apáca volt.

A házbeliectől semmiféle támpontot nem sikerült szereznünk.

- Kérem, örülünk, ha este leereszthetjük a re-
dőnyt, bezárjuk az ajtót, és lefekszünk. Éjszakán-
ként annyi lövöldözést hall az ember, jóformán az
ajtóhoz sem mer menni. Az utcán sokszor láttunk
rabruhás, mindenre elszánt gonosztevőket, azt hi-
szik, most szabad a vásár, lophatnak, rabolhatnak,
senki nem vonja felelősségre őket.

- Hiányzik-e az áldozatoknak valamilyen éksze-
re? Volt-e pénzüük?.

- Mindkettőjüknek volt két gyűrűje, egyiknek
arany karperece is, azután... Szabóné említette,
hogy négyezer forintot kapott egyik rokonától. . .

Sem gyűrűt, sem pénzt nem találtunk. Ellenben az
egyik asztal alól egy papírszelet került elő. Kezdet-
leges módon sokszorosított lapból származott ez a da-
rabka. Ez volt olvasható rajta:

266

... J. Közénk ...

. . . NK Magyar . . .

. .. Nden hazafit ak ...

Ferenc szellemében k . . .

. . . dságért, Iste . . .

. . . politikai jó ...

... rok . . .

A hátlapjára pedig tintaceruzával ezt írta egy is-
meretlen kéz:

20 v. 21

e. f. 9

A feljegyzés alatt pirosas folt volt, olyasmi, mintha
egy nő ezzel a papírdarabkával letörölte volna aj-
káról a rúzszt.

Nem nagy lelet, mondhatom.

De nyomnak nyom. A papírszeleten maradt szö-
veg ugyanis ellenforradalmi röplap maradványa.
Mindenekelőtt elő kell tehát kerítenünk az eredeti

röplapot. A szakértők a rúzsról megállapították, hogy közönséges Durdilly, tucatgyártmány. Abban reménykedtünk, hogy talán, aki a papírlapra kente, megharapta az ajkát és egy-két csepp vért is hagyott. Tévedtünk.

A rendelkezésünkre álló "röplapgyűjteményből" hamarosan előszedtük azt, amelynek a szövegével a meggyilkolt asszonyok lakásán talált cédulát azonosítani tudtuk.

Véres bosszúra szólító förmedvény volt. A szerzője mindenkit fel akart akasztani és mindenkit hívott, hogy az akasztófák védjegyezte "szabadságért", továbbá az istenért és a bebörtönzöttek politikai "jogaiért" harcoljon, küzdjön és ne ismerjen kíméletet, könyörületet. A röplapot közönséges módon sokszorosították, a szöveget egy Underwood típusú írógépen gépelték, hét-kilenc példányban, indigóval.

Ügy határoztunk, hogy először is néhány ilyen típusú röplapszórót kerítünk kézre. Bízunk benne, hogy a röplapok nyomán eljutunk majd a két öregasszony gyilkosáig . . .

Az őrnagy halála ügyében indított nyomozás, úgy

267

iá

<\

.

látszott, holtpontra jutott. A forgalmas útkereszteződésekön figyelő járőreink senkit sem láttak, aki a Bajcsy-Zsilinszky út, a mai Népköztársaság útja, illetve a Marx tér csomópontjain áthaladt volna a bűntett óráiban. Ez azonban nem jelentette, hogy a tettesek a fenti körön belül laktának. A kiégett üzlethelyiségek, a kirakat és üveg nélküli portálok akár egy zászlóalj számára is megbízható búvóhelyet jelentettek a forgalmasabb órákig.

Délelőtt azonban a nyomozás újabb fordulatot vett.

A tüzetes orvosi vizsgálat a két öregasszony holttestén néhány fontos dolgot mutatott ki. A felfedezéseket a fegyverszakértők is megvizsgálták, és délre rendkívül fontos felfedezés birtokába jutottunk.

íme a jegyzőkönyv:

„ . . . A két holttest vizsgálatánál megállapítottuk, hogy az 1. számmal jelölt holttesten a halál bekövetkezése előtt keletkezett, mély koponyasérülés található. Ez a sérülés három milliméter hosszú, haránt

irányú törés, amelyet a merénylő feltehetően egy kisebb pisztoly agyával a fejre mért ütés útján idézett elő. A pisztoly agyának alsó síkján egy, feltehetően karabiner befogására alkalmas fémszerelvény van, amely az ütés következtében a koponyacsontot átlukasztotta ugyan, és nagy fájdalmat okozott, de ez a seb halált nem idézhetett elő. Az 1. számú holttesten más, ütésektől és rúgásoktól származó zúzódások is felfedezhetők, ezek a hajzattal borított felületeket érték, olyan időpontban, amikor az áldozat még élt és feltehetően eszméleténél volt.

Az 1. számú holttesten két lövés nyomát találtuk, mindkettőt közvetlen közelből, de más-más pisztolyból adták le. Az egyik nagyobb, a másik kisebb űrméretű, tehát az egyik nagyobb kezdősebességű, a másik alacsonyabb kezdősebességű fegyvertől származik. A lövedékek a szervezetben jelentős roncsolást végeztek. A halálos sebet a nagyobb űrméretű fegyver lövedéke okozta, ez az áldozatot feltehetően összeroskadt testhelyzetben találta, hiszen több helyen is átütötte a testét, és mind a koponyáján, mind pedig a mellkasán egyenként is halálos sebet ejtett.. .

268

... A 2. számú holttestet a halálos lövedék álló testhelyzetben találta el. Ez a lövedék a kisebb űrméretű fegyverből származik, és a koponyában azonnali halált okozó károsodást idézett elő."

Az orvosi jelentés után a fegyverszakértői vélemény:

" . . . A rendelkezésünkre bocsátott töltényeken, illetve hüvelyeken és lövedékeken összehasonlító vizsgálatokat végeztünk, amelyek kiterjedtek:

a) a Bányai őrnagy holttesténél;

b) az 1. számú női és

c) a 2. számú női holttestben talált lövedékekre, illetve a bűncselekmények színhelyén felfedezett hüvelyekre. A vizsgálat alapján megállapítottuk:

1. A Bányai őrnagy halálát, továbbá az 1. számú női áldozat halálát okozó lövedékek a TT gyártmányú és típusú katonai fegyver tartozékai.

2. A 2. számú női áldozatot egy Zbrojovka típusú kis űrméretű pisztollyal lőtték le.

3. A Bányai őrnagy halálát, valamint az 1. számú női áldozat halálát ugyanabból a fegyverből leadott lövések okozták. Ennek igazolásául csatoljuk a megtalált töltényhüvelyeken látható és a kilövő fegyver szerkezetéből származó karcolatokat, amelyek teljesen megegyeznek egymással.

Csatoljuk továbbá a hüvelyeken található gyártmányjelzéseket, amelyek azt bizonyítják, hogy minden hüvely ugyanannak a gyárnak terméke és egyazon szériához tartozik.

Feltételezés: a hüvelyeket ugyanazon helyről szerezték a tettesek."

Ezek a megállapítások arra sarkalltak bennünket, hogy mielőbb kézre kerítsük a röpcédulázókat.

Egészen nagy apparátussal láttunk munkához. Voltak a városnak olyan pontjai, ahová a röpcédulázók előszeretettel helyezték el förmedvényeiket. Ezeket a röpcédulákat mi általában rendre leszaggattuk, de amikor három-négy nap is eredménytelenül telt el, úgy döntöttünk, az egyik helyről - a Moszkva téri fákra - "elfelejtjük" leszedni a cédulákat. Arra számítottunk, hogy erre a "biztos" és "zavartalan" helyre el tudjuk csalni a mi embereinket is.

269

Elképzelésünket siker koronázta. Késő éjszaka a Városmajor park fái alól két alak osont a budai buszjárat végállomásához. A közelben elhelyezkedő megfigyelőink megvárták, amíg a röpcédulázók elvégzik a munkájukat. Aztán behozták őket a kapitányságra. Természetesen nyomban elkülönítették őket egymástól, és azonnal megkezdtük a kihallgatást.

Meglepetésünkre két gyermek került a kezeink közé. Láthatóan megszeppentek, úgy látszott, hogy itt, a rendőrségen ébredtek rá, mit is tettek. Mindenestre abban biztosak voltunk, hogy nem ők a két gyilkosság tettesei. Nem is vártuk, hogy azon nyomban a tettesek kerüljenek kezünk ügyébe. Abban bíztunk, hogy a röpcédulák útján, láncszemről láncszemre haladva jutunk majd el hozzájuk.

A két gyerek elég fantasztikus és egybehangzó vallomást tett. Egyikük vallomásának jegyzőkönyve csekély rövidítéssel így hangzott:

- Neve?
- Bence Gábor vagyok. /
- Mikor és hol születtem?
- Budapesten, 1942. március 20-án.
- Édesapád neve, és foglalkozása?
- Bence Gábor, asztalossegéd.
- Mióta veszel részt ebben a röpcédulázásban?
- Amióta felavattak.

- Ki avatott fel?
- Géza és Kálmán néptestvér.
- Néptestvér? Az meg micsoda? \
- Ügy nevezzük egymást, hogy "néptestvér".
- Tehát téged felavattak már. Mivé avattak és hogyan?
- Bizony felavattak. Néptestvérré. Ez "úgy törté-
nik, hogy ha valaki teljesít egy feladatot, ezzel letet-
te a próbát, akkor konyakot öntenek a homlokára
és a tenyerébe, aztán Kálmán néptestvér azt mondja:
"Én téged felavatlak néptestvérré ..." és kész. Köz-
ben égnek a gyertyák.
- Érdekes ... És te milyen feladatot láttál el?
- Ne tessék rám haragudni... tessék megbocsá-
tani, én soha többé ilyent nem teszek.
- Miért? Mi volt a feladatod?

270

- Kálmán néptestvér bízott meg velem. És he tessék rám haragudni, én soha többé ilyent nem teszek, neki is megmondtam, és ő megígérte, hogy máskor ilyesmire nem lesz szükség, csak az avatásnál!
- Rajta, mondd el, mit tettél.
- Kálmán néptestvér kiválasztott egy üzletet, mindenfélét árultak benne, fényképezőgépet, filmet, szemüvegkeretet, fotópapírt. Nekem be kellett az üzletbe mennem, magammal vittem egy füles kosarat, azt tele kellett raknom, és kivinnem a hadiszállásra. De én nem akartam lopni, és csak azért tettem, hogy felavassanak ... Kálmán néptestvér azt mondta, hogy amit teszek, azon nem kell gondolkodnom, hiszen én még fiatal vagyok. Úgyis ő viseli a felelősséget, és a hatalomátvétel után engem kitüntetnek, és nem kell majd érettségiznem sem, a gimnázium elvégzése után megkapom az érettségi bizonyítványt.
- És hány fényképezőgépet hoztál el?
- Nyolcat. De a táskájukat is elhoztam, azért nem fért több a kosaramba. Kálmán néptestvér azt mondta, hülye vagyok ... de azért felavatott. ..
- Hol avattak fel téged?
- ; A hadiszálláson, a barlangban, a zászló alatt.
- Másokat is felavatott Kálmán néptestvér?

- Persze. Tizenegyen vagyunk a társaságban, mindenkit ő avatott. Az öklére rá van tetoválva: "Bûn az élet", arra a tetoválásra kellett a kezét tenni.

- És a fényképezőgépekkel mi lett?

- Azokat eladta a városban, a szervezet javára.

- El tudnál vezetni a barlanghoz?

- Csak anyuék meg ne tudják, mert akkor apu úgy felpofoz, mint amikor Kálmán néptestvér felkeresett bennünket.

Körülvettük a barlangot. A fiúktól megtudtuk, hogy nem mindenki ismeri egymást, a banda összes tagjait csak a két felnőtt ismeri, még az ismerősökkel sem volt szabad - például az utcán - köszönteniük egymást.

Alapos munkát jelentett, amíg a barlangot és környezetét, valamint a budakeszi erdő külső részét - itt volt a banda főhadiszállása - kellőképpen biztosítottuk. Jól tudtuk, hogy fegyveresekkel kell szá-

271

molnunk, még hozzá olyan mindenre elszánt banditákkal, akik, ha látják, hogy sarokba szorultak, nem haboznak a fegyverüket használni.

A következő haditervet dolgoztuk ki:

Néhány munkatársunk párosával meghatározott időközönként elsétál a bűvőhely előtti úton. Róna Miklós társával részegséget színlelve a barlang bejáratának közvetlen közelében helyezkedett el, és valahányszor az úton idegenek közeledtek, hangos veszekedésbe kezdtek: Róna erősködött, ő itt lefekszik aludni, társa pedig biztatta, menjenek inkább haza.

A barlanghoz vezető úton úgy helyezkedtünk el a két fiúval, hogy mindenképpen észrevegyük, ha valaki a barlang bejárata felé indul. A fiúk szerepe ropant egyszerű volt: ha meglátják valamelyik "néptestvért", figyelmeztetnek bennünket. Mi ekkor jelt adunk a többieknek.

Sikerült jól elhelyezkednünk. Amikor az első néhány fiú besurrant a rejtekhelyre, néhány kollégánk követte őket, mintha maguk is a banda tagjai lennének.

Elképzelésünk helyesnek bizonyult. A barlang a kitűzött gyülekezési időig néptelen volt. Ekkor viszont egyenként hat fiatal fiú szállingózott a bejárathoz. Minthogy előzőleg mikrofont építettünk a bűntanyába, hallottuk, hogy milyen-jelszóval jelentkeznek a jövevények. Ekkor indultak el egyenként a mi munkatársaink is, és ők is bemondták a jelszót:

- Szürkebarát.

Végre este nyolc óra tájban feltűnt a két "néptestvér". Görnyedten jöttek, arcukat felöltöjük gallérja mögé rejtették, kezüket zsebükbe mélyesztették, nem volt kétséges, fegyvert szorongatnak öklükben.

Megadtuk a jelt. Róna és társa megkezdték vitatkozásukat arról, hogy ki hol aludjék.

A két bandita gyanútlanul haladt célja felé. Amikor a két "részeghez" értek, Róna a tőle megszokott "ellenállhatatlansággal" vetette magát a magasabbik, a másik nyomozó pedig az alacsonyabbik banditára. Azok annyira megrettentek, hogy még a védekezéshez sem volt erejük. Egy pillanat alatt meg-

272

adták magukat. A vállasabb zsebéből egy TT-pisztoly, a másikéből egy kis Zbrojovka került elő.

Ekkor Róna behatolt a barlangba. Két erős fényű zseblámpát vitt csak magával. Amikor kimondta a jelszót: - "Szürkebarát", a bentlevők tudomásul vették érkezését.

A korábban behatolt nyomozók már elvegyültek a banditák között, és adott jelre pillanatok alatt mindenkit megbilincseltek.

Két teherautó szállította a bandát a főkapitányságra.

A két fegyvert azonnal megvizsgálták a szakértők, és megállapították, hogy mind Bányai őrnagyot, mind pedig az egyik idős asszonyt a kezükbe került TT-pisztollyal gyilkolták meg.

A két bandita a helyszíni szemlék alatt összeropant. Egyikük az utcán kiáltozni kezdett, azt remélte, hogy majd a lakosság kiszabadítja őt a kezünk közül. A tömeg össze is verődött, de amikor elmondtuk, hogy egy több gyermekes családapát gyilkoltak meg, valósággal nekünk kellett őket megvédeni a fel-dühödött tömegetől.

A két gyermeket és a többi, akik csak röplapokat terjesztettek és kisebb jelentőségű vétkeket követtek el, másnap hazaszállítottuk. A kétségbeesett szülők semmit sem tudtak róluk, hiszen - mindaddig, amíg az ő szerepüket nem tisztáztuk, a nyomozás érdekében sem közölhattük velük, hogy fiuk a rendőrség foglya. A megtérő bűnösöket most azután sok egyforma pofon fogadta a szülői házban. Az egyik édesapa, nadrágszíját leoldva, arra akart rávenni bennünket, hogy mi "összük" ki a verést a fiának. Ez azonban már nem tartozott ránk. Mindenesetre figyelmeztettük a szülőket, hogy legközelebb nem le-

szünk ennyire elnézők.

A bíróság a két gyilkost halálbüntetéssel sújtotta, kegyelmi kérvényüket az Elnöki Tanács is elutasította. Mi pedig újabb ügyek vizsgálatához kezdünk, úgy gondoltuk, a Bányai őrnagy és a két idős asszony ellen elkövetett gyilkossággal többé nem kell foglalkoznunk.. .

273

\

Néhány nap múlva azonban váratlan fordulat következett. , \

Mindkét elítélt megszökött a bíróságról, ahol a büntetés végrehajtására vártak.

Kiderült, hogy az új, gyakorlatlan és a legelemibb biztonsági rendszabályokat sem ismerő személyzet Bányai őrnagy gyilkosait ugyanabba a cellába zárta, amelyben Francia Kiss Mihály, a fehérterror vérengző tömeggyilkosa - aki évtizedekig bujkált - várt sorsa beteljesülésére. Ezek hárman a cellában - mint az öreg tömeggyilkos bevallotta |- már az első napon életre-halálra szóló barátságot kötöttek. Francia Kiss Mihály meghallgatta élettörténetüket, majd - mint mondotta - szemrehányást tett nekik, hogy ilyen gyerekségre bonyolódtak.

- "Megmondtam, kérem, szegényeknek, hogy itt nem lehet a hétről a nyolcra menni, ez a nép velejéig elkommunizálódott, nem most, hanem már 1919-ben, mert az uraknak fontos volt, mit mond a külföld, és így csak a kommunistákat akasztották fel, de a rokonaikat élve hagyták. Az a sok bolsi ivadék, kérem, tovább vitte a vonalat, azok beoltottak itt mindenkit. így politizáltunk, kérem, és megmondtam nekik, én már elfáradtam, nem akarok tovább élni, eltemettem a feleségemet, a gyermekeim szétszóródtak a világ négy tájéka felé, a tanyasi bujkálás az én idegeimet is felőrölte, az én életem elmúlt, minek próbáljam meghosszabbítani?

Én tanácsoltam nekik, szökjenek meg. Menjenek nyugatra, kezdjenek új életet. Én már régebben itt vagyok ebben a cellában, megfigyeltem, hogy az új örök nem nagyon értik a dolgukat, nem nézegetnek oda a kémlelőn, hagyják, hadd búcsúzzunk békén az életünktől. Mondtam én a Síposnak, hogy ennek a cellának a külső fala a vizsgálóbírák szobáihoz vezető lépcsőkhöz, ér. A lépcső már a börtönrácson kívül esik, ott délutántól reggelig a madár se jár. »Ha ki tudjátok fúrni magatokat, nyert ügyetek van.«

A fiúk mindjárt el is kezdtek szerszám után keresgélni, végül is az illemhely vízlehetőjének vasfüggesztőjét szerelték ki. Még az éjjel elkezdtek az

illemhely fölött a falat akkurátusan kikaparni, nem is volt nehéz, mert nincs itt a téglá betonba ágyazva. Tanácsomra, akkor még nem bontották ki teljesen, csak a fugákból szedték ki a vakolatot, és szépen beledobálták a vécébe. Ha lépteket hallottunk, valaki egyszerûen ráült az alkalmatosságra, így azután a megsértett falfelület éppen a háta mögött volt.

Nálam mindig akadt ez-az, volt egy kis téntaceruzám, odaadtam nekik, hogy az ingük varrása alá írják be az üzenetet. Aznap lehetett ugyanis kiadni a piszkos ruhát újért cserébe, a hazaiaknak.

így is tettek. Megírták az üzenetet, azért kell a téntaceruza, mert ha máskor nem, a mosáskor biztosan észreveszik, hogy ott valami olvasnivaló van, oldódik a ténta a vízben.

Éjszakára tervezték a szökést, de én mondtam, hatkor már lélek sincs a lépcsőházban, rajta, szökjenek meg. Hanem hogy hova mennek, azt ne mondják meg még nekem se, jobb azt csak nekik tudni.

Hallgattak rám a fiúk, hat óra után, mikor a vacsora megvolt, kiemelték a téglát, kibújtak a lyukon, eltűntek. Én meg aludtam, aztán nyolc órakor szépen szóltam az őrnek, hogy nem lehet a W. C-t lehúzni. Begyűtt az őr, látta, egymagám vagyok. Kérdezte, hol a többi. Megmondtam, hogy a lyukon át megszöktek, azoknak ugyan bottal üthetik a nyomát."

íme, ezt vallotta Francia Kiss Mihály. Nem kergetelt, nem szépített, ő már túl volt az élet-halál mezsgyéjén, nem akart tovább élni, a két évtizedes bujkálás felőrölte az idegeit.

Hanem mi ugyancsak hiába kerestük a szökevényeket. A kutyák ugyan nyomot fogtak és egészen az egyik utcára nyíló helyiség ablakáig vezettek bennünket, onnan az egyik szekrényhez mentek, majd megálltak az ablak előtt és szűkültek.

Lenn az utcán már nem találtak nyomot.

Feltettük, hogy a szökevények itt húzták meg magukat, amíg a forgalom künn alábbhagyott, aztán kiugrottak az ablakon.

Elmentünk az összes hozzátartozóhoz, de nem tud-

tak egyebet mondani, csak hogy a rokon a börtönben a halált várja.

Újra és újra végigmentünk a nyomokon, megint hiába. Francia Kiss Mihály nem tudta, hol húzták meg magukat a szökevények, csak annyit mondott, amennyit legelőször.

Riasztottuk a határőrséget, az elítéltek fényképeit megküldtük a rendőrség, a karhatalom, a honvédség alakulatainak, és megszálltuk a két szökevény minden rokona lakásának környékét.

Igazoltattunk minden járművet, kutyás rendőrök egész légiója sétált a városban.

Minden hiába. Három nap eltelt, és a két szökevény nincs sehol.

A negyedik napon azután észrevettük, hogy az egyik bűnös bátyja degeszre tömött aktatáskával indult valahová. A nyomába eredtünk. Egy józsefvárosi házba ment be, mégpedig egy elvált asszony lakására.

Talán negyedórát volt odafenn, már jött is kifelé. Megvártuk, míg a környéket elhagyja, akkor igazoltattuk és előállítottuk. Javában folyt a kihallgatása, amikor két nyomozónk Sipos Kálmán "néptestvért" az irodába hozta.

Fáradt, fásult ember rogyott le a székre.

Biztatnunk sem kellett, vallott máris. A szökés előzményeit éppen úgy mondta el, mint Francia Kiss Mihály.

- Amikor kijutottunk a lépcsőházba - vallotta -, az első nyitott irodáig mentünk csupán. Abból indultunk ki, hogy mindenütt keresnek majd, de a bíróság épületében a legkevésbé. Mindjárt elfordítottunk egy szekrényt és lefeszítettük a hátoldalát. Visszatoltuk a helyére, és belebújtunk. Reméltük, nem veszi észre senki, hogy ott bújunk. Három teljes napon át ott tartózkodtunk, csak esténként indultunk egy kis kenyérért meg vízért a szobákba. Három nap elteltével indultunk, ki-ki az általa kiválasztott és az ingbe írt címre, hogy pénzt, élelmet és ruhát szerezzünk magunknak.

Kimerültén dőlt hátra. Még az irodámban volt, amikor a társát is előállították.

276

A bíróságra történt visszaszállításuk után megmutattuk Francia Kissnek, milyen "messzire" jutottak a pártfogoltjai.

- Hiába, szökni tudni kell. A bujkálás művészet
- mondta Francia Kiss Mihály.

A banánhéj

Néha megesik, hogy a súlyosabb bűncselekmény érdekében valamilyen kisebb bűnt is el kell követnie a bűnözőnek. Az ilyen "apróságra" a bűnözők kevesebb gondot fordítanak, és gyakran ez okozza a vesztüket. Nem véletlenül mondják, hogy egy banánhéj csúszott el a banda. Ez esetben a banánhéj egy gépkocsi volt.

Természetesen azon a hajnalon, amikor a pesterszébeti mellékutcában levő gyártelepről telefonon felhívott minket egy taxisofőr, még nem gondoltuk volna, hogy az ellene elkövetett merénylet csupán jelentős bűnügy szerény kísérő tünete.

Í - Éjjél után, a Marx téren levő járdaszigeten egy fiatalember álldogált. Amikor észrevette, hogy szabad a kocsim, integetni kezdett. Minthogy késő éjszaka volt, szemügyre vettem, mielőtt beengedtem volna a kocsimba. Bizalomgerjesztő külsejű, jól öltözött férfi volt. Megkért, hozzam el őt ide, ebbe az utcába, ahol ez a gyártelep is működik. Minthogy az ide vezető utat nem ismertem, ő irányította a kocsit. Már ebben az utcában voltunk, amikor hátrafordultam, hogy megkérdezzem, melyik háznál szeretne kiszállni. Ügy vettem észre, elbóbiskolt. Meglepődtem, mert fél perce még beszélgettünk. Felegyenesedtem, hogy meggyújtsam a kocsi belső világítását, e pillanatban a műanyag napellenzőben észrevettem, hogy az utasom úgy hajlik, mint aki ütni készül. Odalt vettem magam. A következő pillanatban mintha forró vassal égették volna végig az arcomat. Feltérdeltem az ülésre, hogy lefogjam támadóm kalapácsos kezét. Dulakodni kezdtem vele, keze eközben csupa vér lett: az arcomon keletkezett sebből dőlt a vér. Támadóm még egyszer ütni próbált, de most már el

278

tudtam kapni a kezét. Ekkor felrántotta a kocsi ajtaját és kiugrott. A nyomába eredtem, de nem tudtam elkapni. Az utcán senki sem járt, kiabálásomra végre a portáról kijött valaki. Behívott, lemostuk az arcomat, bekötöttük, leragasztottuk a sebet.

- Valami különösebb ismertető] élet nem figyelt meg?

- Nem, kérem. Szikár, csontos arcú, jól öltözött férfi volt, elég magas lehetett, mert a visszapillantó tükörből szembe tudtam nézni vele, tehát a szem a hátsó kocsiablak alsó szegélyénél magasabban volt. Svájccisapkát viselt, és kezén nagy, sötét köves pecsétgyűrűt hordott.

Átkutattuk a kocsit - megtaláltuk a tettes svájccisapkáját. A kihozott rendőrök megcsomagolták a

sapkát, de minthogy sűrű hóesés volt, csak pár lépésre tudták a nyomot követni, azután elvesztették.

A kapitányságon éppen megkezdtük volna az áldozat újabb kihallgatását, amikor bekapcsoltak hozzám egy vonalat.

- A Tinódi téri benzinkút kezelője vagyok... Kérem szépen, be szeretném jelenteni, hogy egy nagyon érdekes ügyfelem volt. Sajnos, vagy fél órája elment már, remélem, nem töprengtem túl sokat, amíg elhatároztam, hogy felhívom önöket.

- Jól van, kérem... Közölje végre, mit kíván bejelenteni.

- Gsak azért bocsátottam előre, hogy sokat töprengtem, nehogy azt gondolják, hogy oktalanul zavarom a rendőrséget. Nem vagyok az a "csak azért is" telefonáló fajta ember. Az én koromban, kérem, az ember mindent jól meg szokott fontolni, mielőtt cselekszik...

- Beszéljen, kérem... Értekezletünk van, nem tudom, miért nem szánja el magát végre, hogy a lényegre térjen.

- Rászánom, kérem, hogyne, hiszen azért telefonálok, mert a lényegre akarok térni.

- Halljuk hát!

- Az előbb, kérem, megállt itt egy Wartburg, hogy tankoljon. Elég új kocsi volt, kérem, fekete, fe-

279

hér tetővel. Felkészülök, hogy a benzin után olajat is öntsek a tankba, mert az a kocsi, kérem, keveréssel közlekedik. Tetszik tudni, kétütemű. Én nem szeretem a kétütemű motort, ha már kocsi, akkor legyen négyütemű. De ez mellékes. Be akarom tölteni az olajat, akkor azt mondja a kocsi gazdája: "Mit akar maga ott azzal az olajjal?" Megdermedtem, ilyen ürgék is vannak, bocsánat a kifejezésért, akik nem tudják, mi tartozik egy kétütemű motor tankolásához? Mindjárt megmondtam neki, hogy az Arol 27 a kétütemű motorok kenőolaja, amelyet a benzinhez 33:1 arányban kell keverni. "Majd zárlatosak lesznek a gyertyáim." Ideadott egy százast és már be is ült és elhajtott. Mit tetszik szólni? Ilyen fafejű legyen valaki! - gondoltam. Aztán szöveget ütött a fejembe valami: csak nem lopta az ürge azt a kocsit?

- Köszönöm. Az ön véleménye szerint meddig jut el az a férfi a kocsival?

- Tíz liter fért a tankjába, azt hiszem, most még

nem megy tönkre a motor, legfeljebb majd megszokja neki, esetleg befűled.

- A rendszáma?

- Kérem, annyira meglepődtem, hogy elfelejtettem megnézni a rendszámát.

- Legyen szíves, írja le, amit most elmondott, kiküldök majd a papíráért. Jó éjt.

- Egy pillanat, kérem. Nem fejeztem be. A százon, amit ideadott a tag, valami folt volt. Fel sem figyeltem volna rá, de éppen váltáshoz készülök. Számolom a pénzt. Az a folt először, kérem, piros volt. Most pedig barna. Hiszen azért telefonálok. Barna a folt. Megváltozott a színe. Mintha . . . véres lenne. Mintha megalvadt volna rajta. . . hiszen tetszik érteni.

- Azonnal magáért küldök, a jelentését addig írja meg, a százaszt tegye félre, de ne fogdossa, inkább Tb csúsztassa két papírlap közé.

Az egyik nyomozó lesietett, kocsiba ült, és azonnal elindult a Tinódi téri benzinkúthoz.

Alig vártuk, hogy visszaérkezzen. Hiszen azokban a nehéz, az ellenforradalom tobzódását követő he-

280

tekben nagyon sok bűncselekményt követtek el, és nagyon nehéz helyzetben voltunk. A sok bujkáló bűnöző, az ellenforradalmi terror sok gyászvitéze erőszakoskodott, rombolt, rabolt.

- Egy kis baj van, Fóti elvtárs - jelentkezett telefonon a benzinkúthoz kiszállt nyomozónk -, valaki megelőzött bennünket. Elvitte a százaszt is, a jelentést is.

Valami nagyon csúnyát mondtam, milyen igaz, hogy csak akkor káromkodik az ember, ha végképp tehetetlennek érzi magát.

-: Adja azt a benzinkutast.

- Halló, én vagyok, kérem. Mit tetszik szólni? Olyan ez, mint egy rémregény. Valaha olvastam. . .

- Könyörgöm - mondtam elkeseredve -, ha lehet, ha egy mód van rá, ne ismertesse most ifjúkori olvasmányainak részletes tartalmát. Térjen a tárgyra.

- A tárgyra térek, kérem. Csak mondom, valaha olvastam egy esetet, valami tízfilléres ponyvában . . .

Messzire tartottam a kagylót a fülemtől, és elkínzottan néztem Gálra.

- Ez nagyonbeszél bennünket - visszaillesztetem a kagylót a fülemre.

- ... és akkor megjelent a tettes, és elrabolta a bizonyítékot. A rendőrség tehetetlen volt. Nna? Mit tetszik szólni?

- A tárgyra!

- Nna, most tessék megfogódzkodni. Alighogy az előbb letettem a kagylót, máris megjelent itt egy taxi. Kiszállt belőle egy férfi, azt mondta: "Van, öregem, magánál egy hibás százas?" Mondtam: "Nem hibás az, hanem véres." "Mit nem mond?!" "Hát nem tájékoztatta a főnöke a rendőrségen?" "Ja, de igen - mondta az ürge -, de én úgy értettem, hogy hibás." Erre odaadtam neki a százast is, a jelentést is. "Köszönöm, öreg - mondta az ipse -, nem fogunk megfélemlkezni magáról." Azzal ment vissza a taxihoz. "Várjon már meg - mondtam --, a főnöke azt parancsolta, hogy én is menjek be a kapitányságra." Kinevetett. "Maradjon, öreg, a fenekén, és majd ha kell, elhívjuk." Azzal elment, vitte a százasomat, meg a jelentésemet. Gondoltam, a véres helyett legalább egy

281

[

tisztát adhatott volna, hogyan számolok én most el a pénzzel?

- Értem. Ez minden?

- Dehogy, kérem . . . Hiszen ha minden lenne! Alighogy elment a nyomozó, jött egy másik. És tudja, mit mondott?

- Hogy ő is a rendőrségtől jött!

- Honnan tetszett kitalálni?!

- Jól van, kérem . . . Ezzel a nyomozóval üljön kocsiba, és jöjjön be a kapitányságra.

- De nincs nálam a pénz! Elvitte az a másik nyomozó.

- Nem baj. Azért csak tessék bejönni.

- Ha nagyon muszáj ... Jó, bejövök. De ez itt tényleg a maguk embere? Miről ismerem fel?

- Az igazolványáról. Érti, kérem? A viszontlátásra.

Katt. Ledobtam a kagylót. Beleizzadtam ebbe a be-

szélgetésbe.

Gál csendesen mosolygott a bajusza alatt.

- Végre valaki - mondta -, akivel nem tud röviden beszélni.

Azt hiszem, elég mérgesen mordulhattam fel - mert a kollégák vidám nevetésbe törtek ki. A taxisofőr kihallgatása, a jegyzőkönyv lezárása és a merénylő, valamint az ismeretlen Wartburg körözésének elrendelése után feketét kértünk, és beszélgetni kezdtünk tennivalóinkról.

Azt ugyanis senki sem vonta kétségbe, hogy a taxirablás és a lopott Wartburg között valamilyen kapcsolatnak lennie kell.

Gál kedvenc és valóban sokszor helytálló következtetése most is elhangzott, nevezetesen: a gépkocsilopás kísérletei ennél súlyosabb bűncselekmény kísérő tünetei csupán.

- Azt viszont nem felejtethjük el - folytatta gondolatait -, hogy a lopást minden valószínűség szerint kevésbé hozzáértő emberek követhették el. Erre vall, hogy a taxisofőr merénylője csak akkor kezdett tette végrehajtásához, miután a gépkocsi megállt: tehát nyilván nem tudta volna a lassuló gépkocsit megállítani.

- Annak a merénylőnek nem pénzre, hanem kocsira volt szüksége ... Akinek az ujján nagy, fekete köves aranygyűrű van - nem fog két-háromszáz forintért kalapácsos gyilkossági kísérletet végrehajtani - mondta Tóth.

- Tegyük fel - fordultam Tóthhoz -, hogy igazad van. Tegyük fel: a kocsit akarta megszerezni. De miért? Hiszen ha pénze van, akkor a taxival odaviteti magát, ahová csak akarja. Nem?

- Így lehet - vélte Gál -, hacsak éppen nem azt akarta elkerülni, hogy valaki a tetthelyre szállítsa őt, tehát tudjon arról, hová is akart a gyűrűs kezű fiatalember utazni. Ebben az esetben valami igen titokzatos ügyről lehet szó, főbenjáró ügyről, amihez képest egy kalapácsos rablógyilkosság is megreszkínoozható "semmiség".

- Ha elfogadjuk az okoskodástokat - mondtam -, akkor valamiféle politikai jellegű ügy húzódhat meg a háttérben. Fontos politikai ügy, összeesküvés vagy ilyesmi.

- Ne feledjük - szólt közbe Tóth -, hogy a tettes cinkosa visszatért a benzinkúthoz. A wartburgos százassal fizetett, a bankjegy pedig véres volt. A merénylő keze is véres volt. A százas tehát több szempontból is perdöntő lehetett volna.

Gál mindjárt összegezte is a százas hordozta bűnjelket:

- Először is, a százforinton rajta volt a wartburgos ujjlenyomata, rajta volt továbbá az ismeretlen eredetű vérnym. Ha a gépkocsitolvaj és a taxis merénylő egyazon személy, akkor a bankjegyen talált vérről megállapítható, hogy a taxisofőrtől származik. Ez bizonyítja, hogy mindkét ügyet ugyanaz a személy követte el. Ha viszont a vérnym nem egyezik a taxisofőr vérképével, akkor ezen az éjszakán valahol egy harmadik merénylet is történhetett.

- Vagy pedig a Wartburg ellopásakor a tolvaj ügyetlennek bizonyult és megsebezte magát.

- így van - mondta Gál. - De én azt hiszem, a tettesek nem is attól tartottak, hogy a két bűncselekmény szoros összefüggésére nézve bizonyíték jut a kezünkbe. Egészen más dolog izgatta őket annyira,

282

283

hogy óriási rizikót vállalva megkísérelték visszaszerezni a bűnjelet.

Felálltam, körülsétáltam a tárgyalóasztal mellett üldögélő társaimat.

- A bankjegyet - összegeztem az eddigi vitát - azért kellett mindenáron visszaszerezniük, mert azon feltehetően ujjlenyomat is szerepelt. Éspedig nem akármilyen. Olyan rajzolatú ujjlenyomat, amelyet itt a rendőrségen azonosítani lehet. Ebből következik, hogy az ujjlenyomat tulajdonosa a rendőrségnek, bizonyára az igazságszolgáltatásnak is régi ismerőse. Ha viszont ujjlenyomatunk van, akkor fényképünk is van róla! Vagyis fel kell néhány olyan albumot hozatnunk a bűnügyi nyilvántartóból, amelyek fontos politikai büntettek arcvonásait őrzik. A benzinkutast és a taxisofőrt le kell ültetni az albumok elé, és rajta, próbálják megtalálni a hivatlan, alkalmi ismerőseiket.

Megállapodtunk. Felemeltem a kagylót: a benzines megérkezett.

- Gál elvtárs, neked hagyom - mondtam.

De nagyon nagyot tévedtem, amikor azt gondoltam, meg tudok szabadulni tőle. Mert hiába volt a titkárnők gyöngyének, Erzsikének minden igyekezte, a benzines benyomult a szobába. Magas, vállas férfi volt, kicsattanóan piros arccal, apró, ragyogó fekete szemekkel, enyhén őszülő hajjal. Tömzsi ujjú,

erős kezeit szétcsapva lépett be, mint valami óriás denevér. Diadallal harsogott:

- Na, mit szólnak, kérem ... Mint egy detektívregényben, nem?! Ügy örülök, hogy ilyen izgalmas dologba bonyolódtam, úgyis olyan unalmas az életem. Amióta a kedves feleségem megcsalt egy köz-tisztasági hivatalbeli kartárssal, azóta magányosan élek, utálom az embereket. Soha senki nem akar végighallgatni. De most itt elmondom a feltételezésemet.

- Inkább írja le - suttogtam, és az ajtó felé lavíroztam. - Attól a kollégámtól megtudja, mi lesz a feladata. Pontosan hajtsa végre, amit mondanak magának. Ha közben kávéét kér, csak szóljon, itt min-

denki alig várja, hogy a maga segítségével nyomra bukkanjunk.

Végre kijutottam az irodából. Későre járt, lesiettem a büfébe, és bekaptam néhány falatot. Azután kocsiba ültem, kimentem a garázshoz. A bejárat mellett állt a benzinkút, most is nyitva volt, csak a kaput zárták már le. Amikor látták, hogy tankolni szeretnék, felnyitották a kaputj majd amikor begördültünk, becsukták mögöttünk. Polgári rendszámú kocsival voltunk.

- Húsz liter keveréket kérek - megállapodásunk szerint ilyen furcsa rendelést adott fel a sofőröm. A benzinkutas rámeredt.

- Ne hülyéskedjünk, kolléga úr! Mit akar a Pobjedájában keverékkel?

A gépkocsivezető visszaugrott a kocsiba, és ki akart tolatni. A bezárt kapu megakadályozta szándéka keresztülvitelében.

Amikor a kocsi megállt, kiszálltam, igazoltam magam. A benzinkutas elég bizonytalanul méregetett.

- Mondja, kérem - kérdeztem -, éjszakánként mindig lezárják a garázskaput a tankoló kocsik mögött?

- Az ellenforradalom óta igen. Ez a rendelkezés. Sok a csatangoló bűnöző, nem életbiztosítás éjnek idején beengedni idegen kocsit. Nem kérhet az ember káder jelentést a sofőrökről, legalább lezárjuk mögöttük a kaput.

- A váltótársa is így cselekszik?

- Hej, kérem, annak csak a szája nagy. Ha elkezd beszélni, vége mindennek. Az igazgató elvtárs szerint ő találta ki a kapubezárási rendszert, nehogy megszökjenek a sofőrök, mielőtt végighallgatják mondókáját.

Visszamentünk a kapitányságra.

A bőbeszédû benzinkutas különféle albumokat lapozgatott. Vigyázatlanul beléptem, azonnal lecsapott rám.

- Tiszta lombrózó, felügyelő úr, nézze meg ezt a mukit. Vagy ezt itt! Nicsak, a görbeorrúja. Ennek fél szeme van. Nem tetszik tudni, mi lelte a másik szemét? Biztosan rossz helyre nézett!

284

285

Hangosan felnevetett. Menekülésszerűen távoztam.

A fehér tetős, fekete Wartburgról semmi hír. A körözés egyelőre sikertelen. Az országúti közlekedés-ellenőrzés nlég szünetelt, az ország a gépkocsilopásoknál sokkal nagyobb gondokkal küszködött. Mindenestire a ; körözést megisméltettem, aztán hazamentem lefeküdni.

Reggel már vártak az irodámban. Erzsiké tájékoztatott, hogy a benzines, miután minden rendelkezésre álló albumot áttanulmányozott és ügyeletesünknek elmesélte az élettörténetét, hazament. A fotódokumentáció egyik kezelője viszont bent vár az irodámban.

- Nagyon kellemetlen feladatom van, kedves Fóti elvtárs - mondta.

- Nocsak?

- Ön hozatott fel tegnap az archívumból néhány kötet fényképet?

- Igen.

- Kérem szépen... Nagyon kínos, de az egyik fényképet kicserélték. Vagyis az albumban levő egyik képet kiemelték, és egy másikat tettek a helyére.

- Ne tréfáljon!

- Egészen véletlenül jöttünk rá. Ha történetesen az albumot kezelő elvtársnő nem olyan lelkiismeretes, talán észre sem vesszük.

- Miből jöttek rá?

- Kérem szépen, mi minden felvételt azonos minőségű és fényességű papírra másolunk. Olyanra, amilyent az ellátmányunkban az állami készletekből vételezünk. Az elvtársnő belelapozott az egyik albumba, és véletlenül felfigyelt arra, hogy az egyik

képet másfajta anyagra másolták ... Rögtön megnéz-
te a negatívokat, és kiderült a képcsere.

- Arra kérem, hogy az eredeti képről készítsen
vagy két tucatot. De az albumban ne cseréljék visz-
sza a képet, maradjon csak úgy, ahogy a mi bőbe-
szédû benzinesünk otthagya. Hopp,.. Biztos, hogy
most történt a csere?

- Egészen biztos, kérem - mondta a fotósunk. Az
albumokat most állítottuk össze, pótoltuk a hiányo-

286

kat, rendbe hoztuk. Az első használók éppen önök
voltak.

- Kérem, készítsen az ügyről jegyzőkönyvet, és
az idegen képről vegyenek ujjlenyomatot is. Hátha
sikerül.

Gállal a kapu előtt találkoztam.

- Alakul az ügy - újságoltam. - A bőbeszédû
kútkezelő kiemelt egy képet az albumból. Látogas-
suk meg őt, hátha tud valami érdekeset mesélni.

A garázsban idegen férfit találtunk a kútnál.

- Az önök embere bejelentette, hogy nagyon ál-
mos, egész éjszaka a rendőrségen tartották. Én he-
lyettesítem őt.

- Nem járt erre egy fekete színû, fehér tetős
Wartburg?

- Nem járt itt, kérem, semmiféle Wartburg. Ma
még öt liter benzint sem árultam. Csak az önök em-
berét kereste egy fiatal nő, amikor megtudta, hogy
nem jön be, mert a rendőrségen kifárasztották, kö-
szönt és elrohant.

A jegyzőkönyvből megállapítottuk a benzines la-
kás címét. Budán, a Mártírok útja egyik kis hangula-
tos mellékutcájában lakott, villaszerű épületben,
amelyben mindössze két lakás volt; az alagsorban
levő garázs félig nyitott kapuján át a pince mély, söt-
ét odvába lehetett betekinteni.

A garázs tehát nyitva volt, a kapu viszont zárva.
Hiába csöngettünk, bentről árva hangot sem lehetett
hallani.

Beugrottunk a kerítésen, és a garázs nyitott ajtajá-
nál megállva kiabálni kezdtünk:

- Halló, van itt valaki?

Néma csend volt a válasz. Bementünk, felgyújtot-
tuk a villanyt. A helyiség teljesen üres volt, sem

embert, sem kocsit nem láttunk, csak a sarokban sötétlett néhány sáros, olajos rongydarab.

Gál zseblámpájával a földre világított, leguggolt, úgy vizsgálta a betont.

- Tíz éve nem járt itt kocsi - egyenesedett fel. A garázból csak egyetlen ajtó nyílt az udvarra. Kimentünk, és most már az épület kapuján kezd-

287

tünk dörömbölni. A ház néma csendbe burkolódzott. Úgy látszott, a házban nincs senki.

.Végszóra karhatalmista járőr bukkant elő. Géppisztolyaik reánk meredtek.

- Hé, mit akarnak maguk abban a házban?

- Rendőrség! - kiáltottam. - Soha jobbkor nem jöhettek volna az elvtársak.

- Igazolványt! - mondta a járőrparancsnok és társai fegyverének védelmében közelebb lépett.

Elővettük igazolványainkat. Gondosan összehasonlította a fényképünket a fizimiskánkkal, ellenőrizte a bélyegzést, azután visszaadta a dokumentumokat.

- Jól van - mosolyodott el. - Segíthetünk valamit?

- Ebbe a házba kellene bejutnunk! De zárva van a kapu és senki sem jelentkezik a dörömbölésre.

- Pista - szólt a járőrparancsnok -, nézd meg már, mi lehet ezzel a házzal?

Vékony, értelmes szemű fiatal karhatalmista lépett elő. Odahajolt a kulcslyukhoz, belesett.

- Nincs benne kulcs - mondta.

A zsebébe nyúlt, és egy érdekes "mindenes" kulcsot halászott elő. Kitt-katt: csattant a zár.

- Csak nem egyetemen tanulta a betörést? - kérdeztem nevetve.

- A műszaki egyetemre járok! - mondta a fiatalember.

Az egyemeletes épület lépcsőházából két lakás nyílt. Az ajtók egymással szemben voltak. A jobb oldali ajtó a mi benzinesünk lakásába vezetett.

Hasztalan csengettünk, senki sem nyitott ajtót.

- Pedig itthon kell lennie - mondtam -, hiszen

a munkahelyén bejelentette, éjszaka nagyon kifárasztottuk, és most alszik.

A "kis mindenés" és a műszaki egyetemista előtt nem volt akadály. Feltárult az ajtó. Pokoli rendetlenség fogadott. A szekrények ajtaja tárva-nyitva, ruhák, fehérneműk, törülközők, zoknik heverték mindenfelé. Olyan volt a lakás, mintha gazdái világgá mentek volna.

Erre vallott, hogy egyetlen bőröndöt sem találtunk, de még kézitáska sem volt sehol.

288

□- Ennek is sürgős volt a távozás - állapította meg a járőrparancsnok. És gyakorlottan már helyet is csinált az egyik asztal mellett, papirost vett elő, és jegyzőkönyvet vett fel a lakásban talált ingóságokról.

Mi Gállal és a két karhatalmistaival tervszerűen átvizsgáltuk a szép, jólétre utaló lakást. A mellék-helyiségben kis kézi stencilgépet találtunk. Oldalán a Földművelésügyi Minisztérium leltári száma virított.

Gál azonnal az ülökére lépett, ugyanis amikor a függőláncot megrántotta, nem jött víz a tartályból. Sikerrel is járt a kísérlete, néhány maroknyi röplapot talált a tartályba rejtve.

- Na, nézd csak - mutatta -, hova rejtették a MOVE főtítkárának kiáltványát!

A MOVE (vagyis a Magyar Országos Véderő Egyesület) hírhedt fasiszta szervezet volt, olyan banda, amely már az ellenforradalom másodnapján kibújt a krokodiltojásból.

Tovább kutattunk, néhány tucat sokszorosított igazolvány- és fegyverviselési engedély-nyomtatványt találtunk, és mindegyiken a hírhedt négy betű sötétlett.

A lakás mellett kis kamra nyílt. Ide is behatoltunk. Valamelyik környékbeli fűszerüzlet teljes italkészlete sorakozott a polcokon. A földön tucatnyi borosüveg hevert: egyszerűen leütötték a nyakát, úgy itták ki belőle az italt. A sarokban végre fontos leletre bukkantunk: egy rabruhára és a hozzá tartozó fapapucsra.

Amikor a rabruhát átkutattuk, a nadrág zsebében kezdetleges térkép akadt a kezünkbe. A néhány vonalból álló ábra Sopron közvetlen környékét ábrázolta, nyíl mutatta a Bécs felé vezető utakat. A Lőve-reket három közös középpontú, szabálytalan karika ábrázolta. Az egyik magassági ponttól nyíl mutatott kelet felé, és az egyenes vonal fölé egy 6-os számje-

gyet rajzolt a térkép készítője.

A térkép hátoldalán egy bécsi cím volt olvasható.

"Wien V., Sch . . . str. 7."

289

A járőr parancsnoka - hozzáértő honvédtiszt - pillanatok alatt eligazodott az ábrán.

Mínt hogy a jelzett irányban 6 kilométert haladva már lakott helyen vagyunk, ez a 6-os szám feltehetően métert jelent. Vagyis a magassági ponttól hat méternyire keletre van valami, amit a térkép készítője feljegyzett magának.

A másik lakásba is becsengettünk, onnan sem kaptunk választ. Ügy határoztunk, ezt a lakást is megtekintjük. Meg sem lepődtünk, amikor a lakásban óriási rendetlenséget találtunk. Minden a feje tetején állt.-Az ágy alatt egy másik sokszorosítógépre bukkantunk, ezen - a változatosság kedvéért - a Pénzügyi Központ leltár jegye volt látható. Gál azonnal a mellékhelyiségbe ment, és a rejtkehelyről néhány tucat "Nemzetőr igazolvány"-űrlapot halászott elő. Egy pisztolyt is találtunk, régi Frommert, csodálatosan jó állapotban. Az egyik szekrényből egész halom újabb nyomtatvány került elő, "Keresztény Magyar Munkás Bizottság" cégjelzéssel.

Az illetékes parancsnokságok felhatalmazásával útnak indultunk, hogy megtekintsük azt a bizonyos, a Lövereken fekvő rejtkehelyet.

A karhatalmisták megerősített járőrt bocsátottak rendelkezésünkre és persze megfelelően felfegyverztük magunkat. Ám elindulásunk előtt még egyszer meglátogattuk a garázst, noha cseppet sem reménykedtünk abban, hogy a benzines időközben munkába állott.

Nem is jelentkezett. De volt ott valaki, aki régebben személyzetis volt, és többé-kevésbé emlékezett a benzinesre.

- Talán két esztendeje dolgozik nálunk. Azelőtt az állatforgalmi vállalatnál volt kocsikísérő... De furcsa mániája volt... A vágóhídra irányított szálítványok vágómarháinak útközben kiszurkálta a szemét. . . így azután elbocsátották. Jelentkezett nálunk, önkritikát gyakorolt, és mi felvettük, gondoltuk, hátha megváltozik.

- Az ellenforradalmi időkben?

- Benn volt, kérem, mindig benn volt. Talán október huszonkilencedikén történt, amikor már össze

290

tudtuk valamennyire szedni a garázshoz tartozó kocsikat - mert vállalati kocsik is éjszakáztak itt -, éppen ő volt szolgálatban, amikor az ellenforradalmárok az összes kocsit elrabolták, őt pedig fegyverrel kényszerítették, hogy tankolja fel a járműveket.

- Értem ...

- Azután is bejárt. Harmincadikán este megismétlődött a jelenet, újra jöttek az ellenforradalmárok és megint elvitték a begyűjtött kocsikat. A benzinünk vigasztalhatatlan volt. . .

Egymásra néztünk. Sok mindent értettünk már. Elindultunk Sopron irányába.

- Azt hiszem - mondtam -, a bandának azért volt kocsira szüksége, hogy valamit valahová elszállítson. Nyilvánvalóan taxi lett volna a számukra a legmegfelelőbb, a bérkocsikat ugyanis általában kevésbé ellenőrzik. Ha például a piros kockákat egyszerű olaj festékekkel kékre festik, minden városban nyugodtan közlekedhetnek, hiszen a lakosok, a rendőrök azt gondolják, valamelyik helyi taxi szállít utasokat.

A karhatalmista alegység parancsnoka is bekapcsolódott a beszélgetésbe.

- Ne feledjük, alig két hét van márciusig. Márpedig az ellenforradalmárok fogadkoztak, hogy márciusban újrakezdi. El tudnám képzelni, hogy például . . . fegyvereket akartak Pestre hozni. És honnan? Mondjuk a Löverekből.

- Lehet benne valami - helyeselt Gál. - Minden valószínűség szerint a banda elvesztette a fegyvereit, de a szervezkedéssel nem hagytak fel. Tehát minden eszközt felhasználtak a fegyverszerzés érdekében. Valószínűleg kiosztották a feladatokat. A banda egyik tagja - feltehetően az, akié a csíkos rabruha is volt - azt a feladatot kapta, szerezzen taxit. A sofőr megakadályozta őt tette keresztülvitelében, menekülnie kellett. Amikor feletteseinek jelentette a balsikert, megrettentek, hátha a kocsin vagy pedig az ütőszerszámon használható ujjlenyomatot hagyott maga után.

- Igazad van - nevettem. -- Azt hiszem, a dog valóban ilyen egyszerű. A banda attól tartott,

291

hogy a bűnügyi nyilvántartóban az ujjlenyomat alapján megtaláljuk a tettes arcképét, s így akár órák alatt lebukhatnak. Tehát parancsot adtak a benzinnek, ő pedig elkezdett játszani. Mi szépen lépre mentünk. A véres százforintos, a fehér tetős Wartburg - amelynek eltűnését egyébként senki sem

jelentette be - igen jó csalétek volt. Szépen bevettük a benzinst az irodába, ő pedig addig beszélt, mesélt, újságolt, példázgatott, mígnem kidöltünk mellőle. Meglelte a fényképet, kiemelte és másikat tett a helyére. Azt hitte, az esetleg meglelt ujjlenyomat fölött levő - tehát az általa behelyezett - idegen kép alapján nyomozunk, ők pedig nyugodtan tevékenykedhetnek.

Most már a taxilopási kísérlet is a "helyére" került. Világos volt, hogy a taxisofőr merénylője tulajdonképpen harmadrendű, ilyen erőszakos cselekményre tartogatott figura volt csupán. A benzinkutas nagyobb veszélyt vállalt magára, következésképpen neki több is a vesztenivalója abban az esetben, ha a banda lebukik. Egy pillanatig sem volt kétséges azonban, hogy az igazi vezért másvalakiben találjuk majd meg.

A Lőverekben késő éjszaka kezdtünk munkához. A határőrség segítségével férkőztünk a szóban forgó terep közeibe. Figyelmesen hallgatóztunk a szélcsendes éjszakában. Gondoltuk, minden nesz, zaj, párbeszéd messzire hallatszik.

Az éjjeli csendet azonban semmi nem zavarta. Amikor feljött a hold, elindultunk a fegyencruhában talált térkép nyomán. Hatméternyire, hatvanméternyire semmit sem találtunk. Hatszáz métert mentünk, amikor egy erdei vadetető sötét tömege bukant elénk. A határőrség kutyái azonban nem érezték embert, nyugodtan vezetőik mellett maradtak.

Zseblámpák fénye mellett kezdtünk a vadetető környezetének átkutatásához. Csakhamar siker koronázta működésünket: fegyverek, löszerek, gránátok, két rádió adó-vevő készülék, néhány PVC-fóliába burkolt katonai térkép, sebkötöző csomagok, ismeretlen rendeltetésű fiolák és vegyszeres üvegek kerültek elő. Végül műanyag zsákot találtunk, s abban nagyobb összegű készpénzt.

Éppen végeztünk a kutatással-, amikor a kutyák csendesesen morogni kezdtek. Kisvártatva már mi is hallottuk az óvatos, csendesesen osonó lépteiket. A karhatalmi egység parancsnoka villámgyorsan rendelkezett, eloszlottunk, körülvettük a rejtekhelyet. Éppen lefeküdtem, fegyverem csövét - az utasítás szerint - a vadetetőre irányítottam, amikor négy, görnyedten osonó férfi sziluettje rajzolódott az ég bársonyára.

Egyenesen a vadetetőhöz tartottak. Már a körön belül voltak, amikor egyikük a vályúszerű alkotmány aljában, ahol a fegyvereket találtuk, motozni kezdett.

- Valaki már járt itt! - kiáltotta fojtott, izgatott hangon.

Társaival együtt menekülni akart.

De ebben a pillanatban géppisztolysorozat tördelte le a közeli fa ágait, és a karhatalmi alegység parancsnokának kiáltása harsant.

- Fel a kezekkel! Fegyvert eldobni! Újabb felszólítás nélkül lövünk.

A banditák megmerevedtek. Nehéz koppanásokkal hullottak a fegyverek a földre.

- Feküdj! - hangzott az újabb parancs. - Fejjel a vadetető felé!

Már másodperc múlva csend lett.

- A leghátsó ember álljon fel! Emelje kezét a magasba!

- Hátra arc! Előre indulj!
A benzinkutas volt.

Ezután egyenként felállítottuk és elfogtuk a banditákat. Itt volt a taxisofőr merénylője is. Arcán jókora lila folt jelezte, hogy sofőrünk mennyire nem ismeri a tréfát. A harmadik és a negyedik banditát ^ nem ismertük.

Csak később tudtuk meg, hogy egy hírhedt fasiszta csendőr őrnagy nyomait akarták eltüntetni az alumból. Az illetőt háborús bűneiért a Népbíróság halálra ítélte, a köztársasági elnök a büntetést életfogytiglani fegyházra változtatta. Az ellenforradalom

292

293

alatt kiszabadult, és azonnal a régi horthysta szervezetek feltámasztásán munkálkodott.

Kihallgatásukra csak másnap került sor, de a náluk levő iratokból kiderült: a gépkocsira a fegyverek Pestre szállításához lett volna szükség. A készpénz segítségével újabb tagokat akartak toborozni.

Az ellenforradalom idején véres kezű terroristák voltak. Főleg a Soroksári út környékén, majd utóbb a Moszkva térnél foglaltak tüzelőállást, és számos lincselés értelmi szerzői voltak.

Sok-sok kiontott vér tapadt a kezükhöz. Sok könyvet, kint fakasztottak, meg sem tudták pontosan mondani, hány embert öltek meg.

Az igazságszolgáltatás a haza védelmének szellemében, a nép érdekeit figyelembe véve ítélkezett szörnyű bűneik fölött.

Visszatértünk a kapitányságra, lezártuk az ügyet. A tanulságok levonásával sem késlekedtünk sokáig: a bűnözők jelentős része politikai bűncselekmények résztvevőjévé is vált.

Az ellenforradalmat követő első időkben a közbiztonság gyenge volt, a rendszer ellenségei pedig minden módon a talpra álló néphatalom gyengítésén fáradoztak. Számukra a konszolidáció a büntetlen rablások, gyilkosságok végét jelentette. Tapasztalt öreg rókák voltak, tudták: ahogy múlnak a napok, ahogy erősödik a munkás-paraszt hatalom, úgy válik mind forróbbá lábuk alatt a talaj. Ezért határozták el magukat e vakmerő kísérletre is. De - amint látható - nem jutottak messzire.

Elcsúsztak egy banánhéjon.

A jelvényárus

A minap a bíróságra kellett mennem, oda, ahol a tárgyalóterem egyforma padsoraiban annyi emberi tragédia tanúi teszik meg vallomásukat. Nem tudom, ki hogyan van vele, én mindig megilletődötten lépek be a bíróság épületébe, az igazságszolgáltatás eme laboratóriumába, ahol patikamérlegesen mérnek a szavakat és az indulatokat, ahol értő és óvatos kézzel fejtik ki a vallomások és állítások sokszor szövevényes fátyla alól az igazságot.

Régi barátommal találkoztam itt, aki már évekkel ezelőtt elbúcsúzott hivatásától, nyugdíjba ment. Tőle hallottam ezt a történetet, amely -- úgy gondolom - megérdemli a figyelmet.

. . . Ezerkilencszázötvenhét januárjában a főügyeleten igen nagy volt a forgalom; az éppen csak levert ellenforradalom sok emberfőt megzavart, és még sokan akadtak olyanok, akik nem értették az események igazi hátterét, értelmét. Minduntalan megszólaltak az illegális rádióadók, amelyek a távolból, valamelyik nyugati állam védnökségét élvezve a meggyőződéses ellenforradalmárokat és a megtévesztetteket egyaránt arra biztatták, fogjanak fegyvert a néphatalom, a szocialista rend védelmezői ellen.

Idehaza még javában folyt - többek között - a jelvényárusítás is. Azt hiszem, a Kossuth-címert annyi példányban és oly sötét célok védjegyeként soha senki nem használta, mint a hazai ellenforradalom.

Értelmes emberek kezdetleges jelvény préseken gyártották ezeket az emblémákat, amelyeket azután alkalmi árusok és kétes elemek a város legforgalmasabb pontjain árusítottak. Januárra persze csökkent már a jelvény vásárlások köre; sokan, akik korábban megvették e kezdetleges gombdíszeket, most le-

fejtették a ruhájukról; mind többen értették meg, hogy a hivalkodó magyarkodás éppen azt hivatott el-
takarni, hogy az illető éppen nem a nép, hanem egé-
szen más érdekek szószólója.

Így azután az árusok jövedelme is egyre jobban
csökkent. Decemberben naponta ezer forintot keres-
tek a legélelmesebb árusok, most viszont alig száz-
százötven forint volt a teljes napi bevételük.

Ezt mi, rendőrök, akik szemünket a szilárduló
közbiztonságon tartottuk, jól tudtuk. A többiek vi-
szont, akik csak a jelvényárusok handabandázását
látták, mit sem sejtettek ebből.

Egy, januári éjszakán meggyilkoltak egy jelvény-
árust. Ott feküdt a Józsefváros egyik kis utcácskájá-
ban, egy mozi szomszédságában a földön, vérbe fagy-
va. Járőrünk találta meg, már nem volt élet benne.
Mellette a földön kinyílt aktatáskája és felfeszített
kicsiny bőröndje hevert, és a zseblámpák fényében
felragyogtak a szerteszt hullott jelvények.

A helyszíni szemle során megállapítottuk, hogy a
bűncselekményt a helyszínnel ismerős tettesek kö-
vették el. Legalábbis ketten voltak, egyikük vízve-
zetékhez használatos ólomcsődarabbal, a másik pe-
dig valamilyen anyagtrömeléssel megtöltött gumi-
csővel támadt az áldozatra.

A jelvényes nem szenvedhetett sokáig, már az el-
ső ütés halálos volt. A második - ezt mérték rá a
gumicsővel - csak lerövidítette a haláltusát.

A jelvényárus készletéből kiderült, melyik kisipa-
rosnál készültek a díszek. Már hajnalban fel is keres-
tük az illetőt. Kihallgatásakor elmondta, hogy nyolc
árussal dolgozott, akik rendszeres időközönként meg-
jelentek nála, elszámoltak a bizományba átvett áru-
val, és újabb "készleteket vételeztek.

-| Az utóbbi időben mintha jelentősen megcsap-
pant volna a forgalom. Sőt, tessék elképzelni, né-
hány árusom azzal jött: vannak, akik vörös csillagot
akarnak vásárolni. Elő is készültem arra, hogy ezen-
túl néhány százat ebből is gyártok, és egy ideig leál-
lók a Kossuth-címerrel.

- Hogyan választotta ki az árusait? Bármelyik
jelentkezőnek, válogatás nélkül adott az árujából?

296

- Dehogy, kérem . . . főleg a környező házak lakói
közül választottam ki az ügynökeimet. . . Volt, aki a
fiát is beajánlotta volna, azt mondta, hadd keressen
a gyerek. A papa sztrájkolt, ott fizették a bérét,
ugyebár, és az utcán a jelvényeimmel szép mellékke-
resetre tett szert.

Közöltük a kisiparossal az áldozat adatait.

- Hogyne, kérem, jó árusom volt, mindennap behozta a pénzt és új jelvényeket vitt magával. Nagyon megbíztam benne, habár egy kicsit "nyomott" volt, de azt tudtam, hogy egy fillérrel sem csapna be.

-| Megölték - közöltük a tényt.

- Nem volt, kérem, annak haragosa, gyenge idegzetű ember volt, ha hangosabban szólt rá valaki, meglett férfi létére sírva fakadt - mondotta, amikor első megglepetéséből felocsúdott.

- Mennyi pénz lehetett nála?

A kisiparos szépen megszámlálta a megmaradt jelvényeket, elővett egy kockás iskolai füzetet, osztott, szorzott, azután közölte:

- Talán nyolcvan forint, ha volt a szerencsétlenénél.

- Nem több? Hiszen akkora készletet hordott magával, mint aki ezreket forgalmaz.

- Nagy készletet hordott, az biztos . . . Mert nem vettem vissza tőle a maradékot. Azt mondta, másnapra valaki háromszázötven címert rendelt. Úgy látszik, a vevője nem jött, azért találtak ennyi jelvényt a holmijában.

-- Mondja, kérem, ön fémgombokat is gyárt?

- Dehogy. Csak jelvényekkel foglalkozom. A beszélgetést befejeztük..

Benn a kapitányságon pedig szemügyre vettük azt □ az alumíniumból való gombot, amelyet a holttest alatt találtak a szakértők, amikor annak elszállításáról intézkedtek.

Egyszerű kis fehérés, ezüstös fémgomb volt. Általában - abban az időben - egyes egyenruha-fajták nadrágjának rejtett gombolásához használtak ilyen.

Arra gondoltunk, egyenruhás férfiak követték el a bűncselekményt. A kör rendkívül széles volt, bizonyos honvédségi, belügyi és igazságügyi szolgálatot

297

teljesítők egyaránt hasonló gombokkal felszerelt egyenruhát viseltek, de sok ilyen ruha jutott civilekhez is.

Mivel a tettesek csak igen kevés pénzt zsákmányoltak, számolnunk kellett azzal, hogy hamarosan újabb bűncselekmény következik.

Éppen a gombbal kapcsolatos nyomozást akartuk megindítani, amikor kiderült, hogy az már a mérnylet elkövetésének pillanatában is a földön volt. Ezt a szakértői vizsgálat abból állapította meg, hogy a gomb fémanyagában az utcai kövezettől származó karcolásos sérüléseket találtak. A vizsgálat azt is kiderítette, hogy az áldozat a gombon állott, amikor a halálos ütések reá mérték; erre vallott, hogy a gomb anyagát az áldozat cipője sarkán levő vasalás is megkarcolta.

s

A szakértői vizsgálat mást is megállapított. Nevezetesen, hogy az áldozat aktatáskáját nem feszítették fel, hanem ő maga nyitotta ki. Erre vallott, hogy az aktatáska zárjának kicsiny kulcsa a zárban volt.

Ebből viszont arra következtettünk, hogy az áldozat maga nyitotta ki aktatáskáját. Miért tette? Mivel tudtuk, hogy valaki nagyobb mennyiségű árut rendelt tőle, feltételeztük, hogy nyilván azért, mert vagy az aktatáskában tartotta az árut; vagy mert a táskába akarta tenni az áruért kapott pénzt.

Az áldozat árukészlete egy kis bőröndben volt, ezt a tettesek felfeszítették. Az aktatáskában csak a pénz lehetett.

Megpróbáltuk lejátszani a jelenetet. Az árust alakító nyomozó elé két munkatársunk toppant. Az "árus" tudomásul vette, hogy eljöttek az áruért. Nyilvánvaló, hogy arra számított, mindenekelőtt kifizetik a jelvényeket. Felnyitotta aktatáskáját. A tettesek éppen erre vártak, már ütöttek is. Az áldozat összezsuklott. A "tettesek" belemarkoltak a táskába, látták, hogy csak néhány tízes a zsákmány. Felfeszítették hát a kis táskát is. Ott azonban nem pénzt, hanem jelvényt leltek.

Egyetértettünk: a dolog csakis így történhetett. De semmiféle nyom nem volt a kezünkben . . . Ha-csak . . .

A "stand" az egyik tér sarkán állott. Az árus jól választotta meg a helyét; egyik oldalról nagy szemétyűjtő láda, a másik oldalról pedig telefonfülke védte a jeges szelektől. Háta mögött egy nagy fa kopsz ágait rázta a szél.

Egyikünk beállt oda, ahol az alkalmi áruda tegnap meg működött, mi pedig szemügyre vettük, honnan láthatták őt a szomszédok.

Szerencsénk volt, a térbe torkolló utca sarkán kis, magánkézben levő papírüzlet várta az iskolásokat reggelente. A kereskedő napközben az ajtó mögött álldogált. Most is ott találtuk.

Amikor meghallotta, mi történt a jelvényessel, majdnem elájult.

- Ide szokott, kérem, néhány percre bejönni, amikor már nagyon fázott. Bejött, leült egy kicsit, huhu-/kolta a körmeit, azután csendesen elbúcsúzott, és visszament a helyére. Még tegnap is ez történt, kérem, igaz, nagyon fel volt dobva. Elmondta, hogy nagy rendelést kapott. Dicsérte önmagát, hogy milyen jó üzletember, mert a rendelők azt kérdezték, fogy-e a portékája, ő pedig azt válaszolta, természetesen, naponta olykor ezer, ezerötszáz forintot is kiárul. A vevők akkor - így mesélte - megkérték, a legkelendőbb jelvényből másnapra háromszázötvenet tegyen félre nekik. Tegnap egész nap várta a vevőit, de azok csak nem jöttek. Ráadásul egész nap talán öt jelvényt tudott csak eladni, panaszkolta szegény; még szerencse, hogy a gyárban megkapja a fizetését, mert ilyen forgalom mellett alighanem hamarosan éhen veszhet az ember. Vigasztaltam, mondtam neki, nekem sem megy valami jól az üzlet. De nem beszélgettünk sokat, mert csakhamar kisétált a helyére, nem akart egyetlen alkalmat sem elmulasztani.

- És ön nem látta a megrendelőit?

- Lehet, hogy láttam . . . Tulajdonképpen én mindenkit látok, aki a téren megfordul, mert kicsi a forgalom, unalmas az üres üzletben ácsorogni, és órákon át álldogálok itt az ablak előterében. Sokszor láttam, amint sorok kígyóztak az árus előtt, persze ez régebben volt, főleg a gyerekek vásároltak nála, akik a füzetekre, uzsonnára kapott pénzt költötték el. Mosta-

298

299

nában sokszor láttam, ahogy csapkodva az oldalát, a vállát, topogott, nagyon fázott kint a hidegben.

- Próbáljon visszaemlékezni. . . Egyenruhás vásárlót nem látott ott az alkalmi stand előtt?

- Nem, kérem . . . Különben is, az egyenruhások nem vették ezeket a jelvényeket, de még a felnőttek sem. A gyerekek voltak a vásárlói, azok pedig, ugyebár, nem hordanak egyenruhát.

-r Emlékszik a napra, amikor az áldozat elújságotla önnek, hogy nagyobb, megrendelést kapott?

- Hogyne, kérem. Már mondtam, hogy emlékszem.

- Azon a napon nem látott felnőtt embereket álldogálni a standnál?

A kereskedő elgondolkodott.

- Nem vagyok biztos, kérem, benne, de úgy rémlik, mintha délután két férfit láttam volna az árusal beszélgetni. Igen, most már határozottan emlék-

szem. Két férfi volt. És az egyik - még csodálkoz-
tam is - nekidőlt a szemégyűjtőnek. Fájhatott az
egyik lába, mert kibújtatta a cipőjéből. Dörzsölgette
a lábát. Később még láttam őket, a sarkon, ott a pék-
ség előtt megvárta az egyik a másikat, az bement
kenyérért az üzletbe. De nem hinném, hogy ezek
rendeltek a jelvényestül nagyobb tételnyi árut, hi-
szen amikor az üzletből kijött az a férfi, mindketten
falatozni kezdtek az éppen megvásárolt kenyérből.

Odaálltunk az ablakhoz, és megfigyeltük, amint az
átellenben levő kenyerboltba benyit egy vásárló. A
papírkereskedő - ezek szerint - valóban láthatta a
két ismeretlent.

- Kijöttek az üzletből, és nyomban kettétörték a
kenyeret, amit vettek, összemérték a két darabot,
és azonnal enni kezdtek.

Egymásra néztünk. A papírkereskedő által elmon-
dott eseménysorban végre érdekes' momentumhoz
jutottunk.

Elbúcsúztunk, átmentünk a péküzletbe.

' Éppen a délutáni sütésből származó árut hozták,
várunk kellett, amíg átveszik. Az ajtóban álldogál-
. tünk, megállapítottuk, innen éppen oda lehet látni
az alkalmi árus helyére. Igaz, a standosnak csak a

300

feje emelkedett ki a szemégyűjtő fala mögül, de el-
képzelhető, hogy innen a merényletet is láthatta va-
laki, persze, ha éppen odanézett. Ennek nagyon ki-
csi volt a valószínűsége.

Végre befejezték az átvételt, és az üzletvezető hoz-
zánk lépett.

- Néhány nappal ezelőtt - mesélte - többször
is megjelentek nálunk idegen emberek. Azért mon-
dok idegeneket, mert általában a kenyérboltnak épp-
úgy megvan a törzsközönsége, mint az orvosi rende-
lőnek vagy a gyógyszerháznak. Én különben már há-
rom éve dolgozom ebben a fiókban, így a környék
minden lakosát jól ismerem. A kenyér nem minde-
nütt egyforma, ráadásul mi a közeli gyárból kapjuk
az árut, nem törött és nem szalonnás a kenyérünk, a
hosszú szállítás nem viseli meg, így azután akik ezen
a környéken laknak, rendszeresen nálunk vásárolják
a kenyeret.

- Csak az ellenforradalom alatt tûntek fel új ve-
vők, itt az egyik ház pincéjében valami csoport hú-
zódkodott meg, ha nagy néha kinyitottunk, akkor ők is
ide jöttek. Néhány napja azonban a karhatalom ki-

füstölte őket, el is tűntek a környékről, csak egy-két emberük tűnt fel időnként. Soha nem jöttek egyedül, mindig legalább ketten-hárman jelentek meg az üzletben. Sokszor fizetség nélkül vitték el a kenyeret, nem mertünk tiltakozni, mert mindenféle bunkókkal és gumibotokkal jártak, és nagyon fenyegetően léptek fel.

- Tegnapelőtt?

- Ügy emlékszem, tegnapelőtt is itt járt egyikük. Illetve többen jöttek, de csak egyikük lépett a pult elé. A másik az ajtó előtt várakozott. Gyorsan ki is szolgáltuk őt, mindig féltünk attól, hogy egyik este, amikor tele a kassza, kifosztanak bennünket. A központot is kértük, küldjenek időben a pénzért, de az igazgatóság azt mondta, ezt nem tudja bevezetni, inkább naponta háromszor adjuk postára a bevételt, így is tettünk. Itt vásárol nálunk egy rendőr felesége, ő szólt az urának, az pedig, amikor ráért, elkísérte a pénztárosunkat a postára. Gondolom, a pincében rejtőzök ezt megfigyelhették, mert egyikük egy-

301

szer azt mondta, úgy látszik, mi attól félünk, hogy kifosztják az üzletet, mert régebben nem járt ennyiszor rendőr nálunk, és egyedül is el mertünk menni a postára.

- Tehát tegnapelőtt is volt itt valaki az idegenek közül?

- Világos! Itt volt, egy kis cipót vett, és elment.

- A társa kint várta őt?

- Úgy láttuk. De mielőtt elhagyta volna az üzletet, egy pillanatra megállt az ajtóban és kinézegetett, mintha félt volna az utcára lépni. Azután morgott valamit és kisietett.

Odaálltunk az ajtóhoz. Kisvártatva feltűnt a standon egyik munkatársunk. Láttuk, odadől a szemétyűjtőnek. Lassan eltűnt a feje a palánk mögött. Nem tudtuk, milyen testhelyzetet foglalt el, de tény, hogy többé nem láttuk, ami ott történt.

Egyikünk a pékségben maradt, mi pedig elsiettünk az elárvult elárusítóhelyhez. Ismét lejátszottuk a merényletet. Aki az üzletben maradt, semmit nem látott a jelenetből; a szemétyűjtő mindent eltakart.

Most a papírüzletben foglaltunk el figyelőállást. Ismét lejátszottuk a merényletet; innen sem lehetett látni semmit.

Visszatértünk a papírkereskedésbe.

- Ön valószínűleg minden vevőjét személyesen

ismeri. Bizonyára a környékbeli emberek vásárolnak itt.

- Úgy van. Az én vevőim főleg kisiskolások, meg néha egy-egy idősebb ember, aki tollat, tintát, levélpapírt, borítékot vesz. Azután a felnőtt esti iskolások, de ők főleg csak az év elején. A felnőtt sokkal takarékosabban bánik a füzettel, mint a gyerekek.

- Így gondoljuk mi is. De tudunk arról, hogy itt a környéken egy ellenforradalmár csoport bujkált. Azok közül nem járt itt valaki? Nem tudna valamilyenükéről személyleírást adni?

A kereskedő - hatvan év körüli ember - roppant megrémült. Kezét tördelte, reszkető hangon kérlelni kezdett bennünket.

- Kérem, uraim, ne kívánják, hogy feleljek a kérdésekre. Azok az urak a pincéből megmondták, hogy ha eljár a szám, éjszaka meglesnek és kinyírnak.

Azok az urak a pincéből, kérem, minden rosszra elszánták magukat, állandóan fenyegettek, és ha maguk azt kívánják, adjam be az iparomat, beadom, de én egy szót sem szólok róluk.

Hosszasan magyarázgattuk a papírkereskedőnek, hogy mi nem azért kérdezzük őt, mert ellene bármiféle eljárás folyamatban lenne, nem képzeljük, hogy ő ellenforradalmár. De az a véleményünk, hogy a jelvényárus halála és a pincebeli banda között valami kapcsolat van.

A papírkereskedő azonban hajthatatlan maradt. Végül Gálnak mentő ötlete támadt.

- Nézze, kérem, mi semmiképpen sem tekinthetünk el attól, hogy önt kihallgassuk, ön nyilván az életét félti. Itt tartunk egy rendőrszolgálatot a közelben. Garantáljuk, hogy önt semmiféle bántódás nem érheti. Vannak gyermekei?

- Két fiam van és egy leányom . . .

- Vigyázunk önre. Higgyen nekünk, semmiféle bántódása nem eshet.

Végül is a papírkereskedő ráállt: elmond mindent, amit tud.

Amint elmondta, az ellenforradalmat megelőző napokban feltűnt itt egy háromtagú társaság, amely befészkelte magát a pincébe. A pince ehhez a házhoz tartozik, de mivel átjáróházzal van szó, mindig a túlsó utca felőli bejáraton közlekedtek. A régi bérkaszárnyában talán kétszáz felnőtt is lakik. A három idegen senkinek sem tűnt fel. A túlsó fronton egy nagy fodorászület is van, amely - gázfűtés lévén a boltban - a pincéjét nem használja.

A háromtagú banda a fodrászathoz tartozó pincében ütötte fel tanyáját. Az a pince éppen a papírüzlet alatt helyezkedik el. A kereskedő egyszer csak felfigyelt arra, hogy a pincéből reggelenként motózást hall. Arra gondolt, talán elszaporodtak a patkányok, és elhozta hazulról fekete, patkányfogó kandúrmacskáját. Félt, hogy a patkányok feljönnek az alagsorból az üzletbe, és kárt tesznek az árukészletben.

Nagyon meglepődött, amikor lement a macskával a pincébe és meglátta, hogy az ajtón nincs lakat, el-

302

303

lenkezőleg, valaki nyitva hagyta. Amikor a zegzugos folyosókon egyre beljebb jutott, félelem vett erőt rajta. Úgy érezte, mintha nem lenne egyedül, mintha figyelnék minden mozdulatát. Mindkét kezével a macskát fogta, ezért nem tudta a szemüvegét sem elővenni, pedig szüksége lett volna rá.

A zegzugos folyosón lassan és topogva mert csak előrehaladni. Az utat azonban jól ismerte. Már a folyosó mélyén járt, a pincésikátor közepe táján, amikor a távolban levő villanykörte, amely felé lépteit irányította, kialudt.

A papírkereskedő most már bizonyos volt abban, hogy a pincében rajta kívül mások is tartózkodnak.

Megrettenve fordított hátat és indult visszafelé, amerre az ajtó világos négyszöge sejlett. Szaporázta a lépteit, szinte már futott, amikor hirtelen megbotlott, és ha két erős kar el nem kapja, el is vágódik.

De mielőtt összeomlott volna, felfogták. Valaki fojtottan káromkodott; a megrettent macska ugyanis kiszabadult és megkarmolta az ismeretlent.

A kereskedő majd elájult rémületében.

- A macska kiugrott a kezéből. Valaki belekarolt a kereskedőbe és megfordította, majd vissza, a pince mélye felé vonszolta. A kereskedő tehetetlenül tűrte.

- Csak nyöszörögtem, kérem, és kivert a verejték. Egy idegen, nagyon erős férfi vezetett. Azt hajtogatta, fogjam be a számat, ha kiáltani merészelek, megfojt.

Így érkeztünk el a fodrászat pincéjébe. Felgyújtották a villanyt, és ott találtam magamat szemben három férfival.

- Nem emlékszik, hányadika volt aznap?

- Hogyne emlékeznék. Október 22-e volt. A férfiak körülvettek, leültettek, és azt mondták, ha ked-

ves az életem, elfelejtem, amit a pincében láttam. Azt mondták, disszidálni készülnek, és itt bújnak meg addig, míg az otthoniak kerestetik őket a rendőrséggel. Azt is mondták, nekik már mindegy, ha kinyitom a számat, kinyírnak.

Láttam, hogy a pince sarkában puskák állnak a fal mellett. A fülem hallatára vitatkozni kezdtek, öljenek-e meg, vagy engedjenek vissza. Egyikük azt

304

tanácsolta, egyszerűen üssenek agyon. Nagyon féltem, könyörögtem az életemért. Végül ráálltak arra, hogy életben hagynak, sőt vissza is mehetek az üzletbe, de szerezzek nekik élelmet, és két napig gondoskodjak az ellátásukról.

Kiforgatták a zsebeimet, elvették az igazolványaimat és valamelyik közülük, valószínűleg a bandavezér, felírta az adataimat is. Azután egyikük elszurrant valahová, azt mondták, elmegy ellenőrizni, igazat mondtam-e nekik. Egy jó óra múlva tért vissza. Én, kérem, az üzletben mindig ellenzős sapkát hordtam, ezt az az ember magával vitte. Egy ideig súgtak-búgtak a sarokban, azután az, aki visszatért, elém állott.

"Ide hallgasson, öreg - mondta -, most betörtem egy lakásba és elloptam onnan mindenfélét. A színhelyen otthagytam a maga sildes sapkáját. Abban a lakásban fekszik egy hulla is, itt vannak a gyűrűi, ezeket most maga szépen megmarkolássa . . ."

|- Mit volt mit tennem, megfogtam a gyűrűket, nyilván az ujjlenyomatom kellett nekik. Amikor ez megtörtént, az az ember tovább mondta a mondókáját: "Most már elmehet. Csak meg kell várnia, amíg én ezeket a gyűrűket abban a lakásban elhelyezem. Ha eljár a szája és elmondja bárkinek is, hogy mi ebben a pincében dekkolunk, magát gyilkosság miatt úgy felkötik, mint a pinty . . ."

Ha lehet, ettől kezdve még jobban féltem tőlük. Később elbocsátottak, felbotorkáltam az üzletbe. Ha rendőrt láttam, elfogott a félelem, hogy értem jönnek.

Megállapodásunk szerint másnap élelmet vittem le nekik. De csak délig maradtak. Este üres volt a pince, akkor már kitört a fegyveres harc a rádiónál. Másnap reggel lementem a pincébe. Vigan voltak. Pezsgőspalackok, felvágottak, italok mindenütt. Részeg férfiak és nők népesítették be a helyiséget. Gondoltam, most már nincs szükségük arra, amit tőlem kaphatnak.

Valóban, a kereskedőnek többé nem kellett a banda ellátásáról gondoskodnia. Egyetlenegyszer vették igénybe a szolgálatait, csomagot bízta rá, amit el kellett égetnie. Minthogy az üzlet kis vaskályhájába

a csomag nem fért bele, a kereskedő kibontotta a burkolatából. Kék-szürke csíkos rabruhát kellett megsemmisítenie. Az idős ember annyira megijedt a piszkos, helyenként véres ruhadaraboktól, hogy vilámgyorsan eleget tett a felszólításnak. Október harmincadika lehetett, amikor ismét le kellett mennie a pincébe. Ekkor talán már tizenketten is lehettek odalenn, csupa rossz arcú férfi. Vadonatúj ruhákban, a csupasz földre hengerített perzsaszőnyegeken aludtak. Mellettük dobozsámra heverték a földön az ingek, rengeteg zokni, cipők, ágyneművásznak, szövetanyagok.

Ismét eltüzelendő csomagokat bíztak rá. Azt is látta, hogy az egyik férfi sebesült lehet, mert a válla, a bal felső karja alaposan be volt bugyolálva. Az a férfi egy jókora, akkoriban divatos rádió gombjait csavargatta, a jelenlevők áhítatos csendben hallgatták a Szabad Európa híradásait. A társasághoz három nő is tartozott, a kereskedő véleménye szerint azok is börtönből szökhettek, sápadt arcszínük, rövid hajuk - szerinte legalábbis erről tanúskodott.

A papírkereskedő most már meg sem lepődött, hogy ismét rabruhát bíztak reá, azt kellett megsemmisítenie.

November negyedikén már nem tudott üzletéig eljutni. Útközben találkozott a pincebeliekkel, állig felfegyverkezve éppen tüzelőállást építettek maguknak a közeli patika betört üvegablaka mögött. Az ablak mögül kiugrottak a banda tagjai, nagy hurrával köszöntötték őt, azt kiabálták, az öreg magyar is harcolni jön. Alig tudott megszabadulni tőlük. Azóta is retteg, mert tudja, bosszút áll rajta ez a banda. Mindegyre arra gondolt, a gyűrűkön levő ujjlenyomata és a "gyilkosság" színhelyén hagyott sapka alapján letartóztatja majd a rendőrség. Attól is félt, hogy a banda tagjai visszatérnek.

- Tudtam, kérem, hogy egyszer visszajönnek. És tényleg, három napja meg is jelentek, a pincébe viszont nem tudtak már lemenni, mert a fodrászat szemet szerzett, és félték, hogy majd felfedezik őket. Akkor pénzt kértek tőlem, de mit tud adni egy ilyen kis papírüzlet tulajdonosa? Százötven-kétszáz forin-

tot. Nagyon kevesellték. Nekem viszont elfogyott a türelmem, mondtam, ha nem hagynak békén, rendőrt hívok. Erre elmentek, de megfenyegették, ha bárkinek szólok róluk és a pincebeli dolgokról, búcsút mondhatok az életemnek.

Lementünk a pincébe. Valóságos falu húzódott meg a kettős udvarú ház alatt. Valaha káposztasavanyító működhetett itt; a falak még most is őrizték az egykori káposztáshordók illatát. Lebotorkáltunk a pincesor végéig, ahol a pincesor végében nagy kupac háztartási szemet és talán huszonöt-harminc kilónyi fát találtunk. Amikor a tüzelőt lehozták, felületesen rendet teremtettek; az üres italos üvegeket, a néhány elrongyolódott, a pince dohos levegőjén megpenészedett paplant félredobták a fal mellé.

Erős fényű zseblámpáink fénye mellett összeszedtünk néhány apróságot: fényképezőgépekről letépett árcédulákat, konfekciós ruhákon szokványos papír munkalapokat, néhány tucát, a közeli, jó nevű étteremből származó emblémás kést és villát, továbbá cigarettásdobozokat, amelyek összegyűrve heverték a szenes, poros földön.

Kutatásunk sikerrel járt. Az egyik halomban néhány olyan gombot találtunk, amilyent a holttest talpa alatt vett észre a vizsgálat. A gombokat a kereskedő is felismerte; a rabruhákon látott ilyeneket.

Megszilárdult az az elképzelésünk, hogy a bűncselekményt a pincebeli banda tagjai követték el. A cselekmény indoka is kézenfekvőnek látszott, a volt fegyencek felélték a rablott holmit, és pénzre volt szükségük. A papírkereskedő nem tudott gondjaikon segíteni, és a banditák a jelvényestül remélték megszerezni a nagyobb pénzösszeget. Mint tudjuk, az üzlet visszaesett, tehát a banditák hiába gyilkoltak. Még annyi zsákmányuk sem akadt, hogy mindannyian el tudjanak utazni a fővárosból.

Volt még egy apróság, amely elképzelésünk helyességét alátámasztotta: a kenyérboltnál az ismeretlenek kettétörték a kenyeret, és a két darab nagyságát összehasonlították. Ez az apró, beidegzett mozdulat azokra jellemző, akik adagolva kapják kenyerüket. Ezek az emberek általában összemérik porciói-

307

kat, egyrészt így ellenőrzik, hogy a teljes járandóságukat megkapták-e, másrészt pedig a kenyérosztó pártatlanságát kontrollálják. Jellegzetes börtön szokás ez.

Abban mindannyian egyetértettünk, hogy az eddigieknél nehezebb feladat vár ránk, a milliós nagyvárosban meg kell keresnünk a banditákat. Csak egyetlen támpontunk volt: környékeliek lehettek, hiszen tudták, hogy az átjáróházban kihasználatlan pince van, tudták, hogy a ház nagy belső forgalma miatt a pincéket viszonylag veszélytelenül meg tudják közelíteni, és azt is sejtették, hogy itt senki nem fogja keresni őket.

A bűnügyi nyilvántartó akkoriban még teljesen

Szétzilált állapotban volt, arra nem tudtunk támaszkodni. A büntetőintézetekből ugyan megérkezett a megszökött foglyok listája, de az is olyannyira hiányos volt, hogy csak akkor tudtunk egy-egy bűnözőt a kapott adatokkal azonosítani, ha az illető már a kezünkben volt.

Próbáltuk elképzelni, vajon miképpen viselkedhet most az általunk keresett banda? Megállapodtunk abban, hogy minden valószínűség szerint újra megkísérelnek valahol pénzt szerezni, továbbá hogy ezt a kísérletüket már nem ezen a környéken hajtják majd végre, abban is egyetértettünk, hogy feltehetően fegyverrel a kézben próbálnak majd sikert elérni.

Tehát várjuk, mikor csapnak le újra, várjuk meg, ki osztozik legközelebb a jelvény árus sorsában?

Úgy éreztük, ennek nem szabad bekövetkeznie, a banditákat, még mielőtt újabb bűncselekményüket elkövetik, le kell fűlelnünk. Könnyű lett volna elfogni őket, ha működik a bűnügyi nyilvántartó, ha a személyleírást - amit a papírkereskedő adott - a bűnügyi nyilvántartó fényképei támogatták volna.

De erre semmiféle lehetőség nem volt.

Így azután más módon kellett a banda nyomát keresni.

Abból indultunk ki, hogy a banda tagjainak nincs lakásuk, tehát valahol meg kell húzniuk magukat. Ha lettek volna fővárosi cinkosaik, barátaik, nem a szenespincében várják ki az ellenforradalom kezdé-

308

tét, viszont a környéket ismerték. Ha nem is ők maguk laktak erre, talán volt egy cinkosuk itt. De miért nem nála húzódtak meg? Valószínűleg azért, mert nincs olyan lakása, hogy befogadja őket.

Ki az, akinek nincs módja arra, hogy befogadja a barátját, az ismerősét? Nyilvánvalóan az albérlő.

Viszont a banda tagjainak is jönniük kellett valahonnan. Ahol eddig éltek, volt fedél a fejük felett.

Ott már nem maradhattak, az utcán sem tölthettek az éjszakát, meg kellett valahol húzniuk magukat. Több okuk is lehetett erre. Egyrészt az őszi időjárás, a hűvös, harapós, hideg hajnalok. Másrészt nem akartak a rendőrséggel találkozni. Miért? Mert már az első igazoltatásnál lebukhatnak. Például, ha nincs igazolványuk.

Így lehet ez, de lehet másként is.

Mi mindenesetre ebből a lehetőségből indultunk ki.

Az is lehet - töprengtünk -, hogy kocsmában, italboltban tudták meg a tippet. Ámde a kocsmához pénz kell, legalább az első fröccsöket ki kell fizetni, azután jönnek ugyan a szesztestvérek, de amíg megtalálja őket, jó pár forintot el kell költenie ... Ha viszont pénzünk lett volna, nem jöttek volna a pincébe. Ha pénzünk van, nem ugratják be a "gyilkosság" mé séjével az öreg kereskedőt.

Ráadásul a fegyverek ... A pincében fegyverek is voltak szép számmal. Azokat ide kellett hozni. Azokat a fegyvereket valakinek meg kellett szereznie.

Ha helyes nyomon járunk - gondoltuk -, akkor ez a banda nem véletlenül és nem alkalomszerűen verődött itt össze. Ezt a bandát valaki összeszedte, megszervezte.

Ezt a bandát valaki idehívta. Valaki, aki ezt a környéket jól ismerte, aki itt lakik és ezeket a férfiakat régóta ismeri.

Aki ezeket idevezette, az nemcsak azt tudta róluk, hogy nincs lakásuk, hanem azt is, hogy olyan emberek, akikre fegyvert lehet bízni, akik azokat a fegyvereket használni is fogják.

Kérdés, mire?

Puskákkal nem lehet rablótámadást véghezvinni a fővárosban. Itt nem lehet puskával felszállni a villa-

309

1

mosra vagy megindulni a körúton egy kiválasztott üzlet felé. Azokat a puskákat olyanokra kellett bízni, akik rejtegetik, amíg kell, s azután lönek vele, ha a helyzet elérkezett.

De - milyen helyzet? Nyilvánvaló: ellenforradalmi helyzet.

Ezeket a banditákat valaki politikailag is alaposan ismerte.

Hogyan, honnan?

Például onnan, hogy együtt töltötték büntetésüket a börtönben, mert ott megállapodtak abban, hogy szabadulásuk esetén együtt tartanak majd.

Az ismeretlen szervező azonban nem vihette magához leendő bűntársait, mert albérlő vagy ágybérlő, vagy mert neki magának sincs lakása. De a helyszínt . . . ismerte.

Megkezdtek a házban lakó ágy- és albérlők adatainak kifürkészését. A legnagyobb csendben kellett

dolgoznunk, nehogy a házban bárki, akár a házfelügyelő is "szagot" kapjon.

Egyikünk tehát a házban albérletet keresett. Talált is valami kis szobácskát. Bejelentkezett. Alig vártuk a kapitányságon, hogy a házfelügyelő a lakók nyilvántartókönyvével megjelenjen.

Amikor bejött - egy másik helyiségben - villámgyorsan lefényképeztük a nyilvántartókönyv lapjait. Azután visszavittük a könyvet a hivatali szobába, és visszaadtuk a házfelügyelőnek.

Abból indultunk ki, hogy meg kell találnunk azt, aki ebben a házban lakik, börtönbüntetésre volt ítélve, és az elmúlt fél esztendőben, vagyis 1956 januárja és júniusa között szabadult.

Munkánkat igen hamar siker koronázta: megtaláltuk, akit kerestünk. Duklász Jenő egykori főpincérre illettek ezek az adatok. Sikasztásért ült két és fél évet. 1956. március tizenhetedikén feltételes szabadlábra helyezéssel szabadult.

Ketten mentünk érte. Becsöngettünk a lakásába. Egy öregember nyitott ajtót.

- Duklászt keresik? - csodálkozott. - Maguk a barátai?

- Természetesen! - helyeseltünk.

310

- Akkor menjenek le a térre, ott fekszik, tűzharcot vívott a katonákkal, és golyót kapott a mellébe, meg is halt néhány perc alatt.

Tanácsstalanul néztünk egymásra.

- És a barátai?

- Azok bizony eltűntek. Talán háromszor voltak itt, randalíroztak, hogy adjam ki Duklász holmiját, de nem adtam. Maguknak sem adom, mert Duklász megmondta, hogy csak a feleségének adhatom oda, aki elhozza nekem azt a százast, amivel tartozott nekem Duklász úr.

- Mi mindig is jó barátai voltunk Jenőnek - mondta Gál -, nagyon szerettük egymást.

- Bentről ismerik egymást?

- Bizony, odabentről. Sok nehéz hónapot lehúztunk együtt.

- Kerüljenek beljebb - mondta az öreg, és az előtérből a lakószobába vezetett.

- Ez volt a Jenő ágya. Innen vitték a sitre, ez az ágy megvárta őt.

Az öreg fényképet vett elő. Negyven év körüli, ke-
rek arcú, mokány bajszú férfi nézett ránk.
Mindenesetre óvakodtunk őt felismerni.

- Hát nem ismerik meg? - csodálkozott az öreg.
Ámde Gál kivágta magát.

- Odabenn mindannyian jóval soványabbak vol-
tunk.

Az öreg komótosan felnevetett.

- Csak úgy zörögtek a csontjai, amikor megérke-
zett. De nagyon elfoglalt lett egyszerre, mert alig-
alig járt haza. És a ruhája egyre tele volt mindenféle
pókhálóval, bolyhos porfoltokkal. Mint aki a pincé-
ben tanyázik.

Szúrós szemmel, vizsgálódva nézett ránk az öreg.
Gál felületesen végignézett az éjjeliszekrényen, az-
után elővett egy százast és odaadta az öregnek.

- Adja ide, papa, a Jenő cuccát. Tudom én, kinek
kell azt elvinni.

Az öreg szó nélkül a szoba hátsó traktusába ment,
oda, ahol az ajtó nélküli közfal egy kis fülkét képe-
zett. Motozott egy, ideig, azután egy kis bugyorral
tért vissza.

311

- Már azt hittem, hekusok - nevetett. - De ha
maga tudja, hogy kinek kell elvinni azt a csomagocs-
kát, akkor jól van, hiszen akkor maga tudja, hogy a
Jenő nem volt nős, legényember volt, mint én ma-
gam.

Láttam, Gálnak torkán akad a szó. Később el-
mondta, tulajdonképpen azt akarta mondani: "Jenő
feleségének" - de ebben a pillanatban eszébe jutott,
hogy a lakónyilvántartókönyv adatai szerint Duklász
nőtlen volt. Ha nem jut eszébe, egy fontos nyommal
szegényebbek lettünk volna.

Az a fontos nyom pedig egy levél volt, amely Duk-
lász hátramaradt holmija közt került a kezünkbe,
így hangzott:

"Piros elengedett, elvált tőlem, most oda költöz-
tem, ahová te ajánlottál. Turcsi."

Rövidke levél volt, feltehetően az ajtóhasadékba
tették, úgy "postázták".

A laikusnak egy ilyen levél nem sokat mond, mi
azonban némi fejtörés árán ki tudtunk belőle némely

dolgot okoskodni.

Persze a virágnyelv felfedezéséhez az akkori viszonyok és a sajátos tolvajnyelv ismerete kellett.

Tudni kell például, hogy a belügyminiszter neve a megtalált levél első szavával azonos. A mondat, amely szerint "Piros . . . elvált tőlem ..." azt jelenthette, hogy a levélíró szabadlábba helyezték. Az utalás, amely szerint "oda költöztem, ahová te ajánlottál" - konspirációs taktikázásról árulkodott, hiszen a levélíró nem közölte a címet, üzenetét csak az a személy érthette meg, aki a "lakáscímet" a levélírónak ajánlotta.

"Turcsi" - így hangzott a levél szignója. Písz, Horgas, Turcsi - jellegzetes alvilági "becenevek", amelyek viselőjük valamely jellemző arcberendezésére utalnak.

Bizonyosak lehettünk tehát, hogy az általunk talált levél írója turcsi - vagyis széles, lelapított orrú - férfi lehet.

A titokzatos, ám szűkszavú levél arra engedett következtetni, hogy a küldemény írója és a címzett igen határozott céllal barátkoztak.

312

A parkban levő sírt hiába kerestük, az exhumálások befejeződtek már. A jegyzőkönyveket kellett tehát áttanulmányoznunk. Meg is találtuk, amit kerestünk, a szóban forgó hantok alól negyven esztendő körüli férfi holttestét emelték ki.

Végigjártuk a fegyintézeteket, és az egyikben végre megtudtuk, Duklász ott töltötte két és fél esztendő büntetését, és 1956 januárjában szabadult.

Áttanulmányoztuk a fegyintézet iratanyagát, és kiderült, hogy büntetése utolsó idejét több más, szintén politikai és gazdasági bűncselekmény miatt elítélt fogollyal töltötte közös cellában. Az illetők részint szombathelyi, részint debreceni illetőségűek voltak.

Első utunk tehát Szombathelyre vezetett, ám a keresett címen senkit nem találtunk. Az innen származó bűnöző - egy vállalat sikkasztó főpénztárosa - büntetésének letöltése után nem tért vissza szülővárosába.

Debrecenben azonban megtaláltuk, akit kerestünk. A város egyik közismerten rossz hírű negyedében lakott, mégpedig többedmagával egy kis, putriszerű építményben. A lakás ugyan üres volt, amikor ott jártunk, de lévén házkutatási engedélyünk, körül tudtunk nézni a kis helyiségben.

Kutatásunk eijedménnyel járt, sok áruházból és kereskedésből lopott ruházati és iparcikkre bukkantunk, így például ingből is akadt néhány tucat. Az ingek számozása 36-43-ig terjedt, semmi kétségünk sem lehetett afelől, hogy válogatás nélkül lopták. Találtunk néhány vasalót is: részben 110, részben 220 voltos feszültségre készültek, nyilván ezeket is lopták. A négy új fényképezőgép, valamint a három rádió és a két lemezjátszó - egyetlen hanglemezzel - megerősítette feltételezésünket, hogy a lakáshasználói az ellenforradalom kínálta lehetőségekkel élve betöréseket, rablásokat hajtottak végre.

Elhelyezkedtünk a ház körül és megvártuk, míg a kis ház négy lakója szépen hazasétál. Akkor léptünk csak be, amikor úgy gondoltuk, többen már nem térnek vissza; a putriban levő két fekhelyen ugyanis négynél több személy nem fér el.

313

1

A bennlevők nagy ijedséggel vették tudomásul érkezésünket. Az egyik férfi szinte sírva bizonygatta, hogy szabadulása óta semmiféle rossz fát nem tett a tűzre, és a kis házikóban talált értékekről azt állította, hogy egyik ismerőse megőrzés céljából bízta azokat rájuk.

*

Az ártatlanságukat hangoztató lakókat előzetes le-, tartóztatásba helyeztük, és egy kis teherautóval a fővárosba szállítottuk. Első utunk azonban nem a kapitányságra vezetett, hanem a papírkereskedés alatt meghúzódó pincébe.

Itt már nem is tagadtak, bevallották bűneiket. Elmondták, hogy még a fegyházban érintkezésbe léptek Duklással, aki - miután "politikai" nézeteikről meggyőződött - megbeszélte velük, hogy szabadulásuk után levélben értesítsék őt, addig pedig, amíg nem beszélnek egymással, a fodrászüzlet pincéjében húzzák meg magukat. Duklász vállalta, hogy letöri a pince lakatját, ha tehát a pincén nem lesz lakat, ez azt jelenti majd, hogy ott nyugodtan meghúzódhatnak.

- Leosontunk a pincébe, és vártuk, hogy Duklász levelünkre hamarosan megjelenik. Így is történt. Most azonban nem arról beszélt, amit a börtönben terveztünk, vagyis hogy közösen betöréseket hajtsunk végre, hanem azt mondta, ütött a cselekvés órája, készüljünk fel arra, hogy a politikai jogokért harcolnunk kell. Duklász megmutatta, a pince mélyik részén ázott el egy fegyverekkel teli ládát, és felszólított bennünket, hogy szedjük elő.

A megjelölt helyen másnap ásni kezdtünk, meg is

találtuk a ládát. Lefűrészelt tusájú puskák és egy géppisztoly voltak benne. A fegyverek igen rozsdásak voltak, úgy döntöttünk, hogy majd éjszaka rendbe tesszük őket.

Már néhány napja a pincében voltunk, amikor egy házbeli papírkereskedő észrevett bennünket. Alaposan ráijesztettünk, megjátszottunk neki egy kis legendát, Duklász azt mondta, hogy az öreg nem fog köpni. Láttuk is, hogy nagyon megrémül az öreg.

Másnap aztán Duklász vezetésével fegyveresen be-

314

vetésre mentünk. De nem harcoltunk, mert találkoztunk néhány volt rabtársunkkal, akiket magunkhoz hívtunk. Ettől kezdve csak a pincében éltünk, amíg hírért nem vettük, hogy itt a karhatalom, és ki akar-nak füstölni bennünket. Akkor kereket oldottunk. Az ellenforradalom alatt sok üzletben megfordultunk, de készpénzt nem találtunk. Külföldre szeretünk volna menni, de annyi pénzünk sem volt, hogy Debrecenbe leutazzunk. Láttunk egy jelvényárust, megfigyeltük, hogy mindig sok a vevője. Valamelyikünk azt tanácsolta, tőle szerezzünk pénzt.

Nem akartunk mi rosszat neki, négy-ötszáz forint kellett volna. Gondoltuk, kicsit megkoppintjuk a fejét, és a pénzt elveszük tőle. Sajnos, a dolog más-ként sikerült. Utána pedig kiderült, hogy a pénz, amit

jelvényesnél találtunk, nagyon-nagyon kevés. így aztán nem indulhattunk külföldre. Lementünk Debrecenbe.

- Az értékekről, amelyeket ott lent találtunk, tudnának valamit mondani?

- Hát, kérem ... A harcok idején minden csoport az üzlethelyiségeket igyekezett elfoglalni. Mert on-lan jól lehetett látni mindent, és az ember mégsem rolt szem előtt. Amikor hazamentünk, mindig vit-tünk magunkkal valamit. Mert arra gondoltunk, ha bármit otthagytunk, annak ügyis lába kél. Gondoltuk, íá a helyzet rendeződik, majd csak visszaadjuk a dol-gokat. Meg azután a főnök megígérte, nagy urak le-szünk és ilyen apróságokat nem kér rajtunk senki számon.

- A fegyverek eredete?

- Duklász régóta készülhetett erre a napra. Pon-tosan nem tudjuk, hogyan kerültek hozzá a fegyve-rek, de amikor mi a pincében megjelentünk, azok

aár ott voltak. Duklász nem volt bőbeszédû, azt tar-atta, csak arról tudhatunk, ami ránk tartozik.

- Mi lett a vezérük sorsa?

- Csak annyit tudok, hogy itt a közelben tűzharcba bocsátkozott a karhatalmistákkal. így végezte. Mindenesetre kár, hogy nem tudtunk vele beszélni. A Rákóczi úti nagy ékszerboltban volt ugyanis a főhadiszállása. Sok szajrét hozott magával, néha

315

egész aktatáskányi órát, gyűrűt láttunk nála. De el-
esett, és ki tudja, hová rejtette el a zsákmányt.

- Feltételezi, hogy Duklász is zsákmányért harcolt?

- Zsákmányért?! Mi akkor úgy éreztük, személyes járandóságunkat visszük magunkkal.

A bűnözők valódi, személyi járandóságát a bíróság szabta ki. És cseppet sem volt "szűkmarkú" az ítélet meghozatalakor.

Dadri, a diktátor

Egy reggel az aláírásra váró iratok között egy lengyelországi távmondatot kaptam.

„Be kívánjuk jelenteni, hogy az L.-i múzeum műcincsei ellen folyó hó 7-én éjszaka rablótámadást lajtottak végre. A tettesek - feltehetően ketten /oltak - a nyomozás adatai szerint a bűncselekményt megelőző reggel a menetrend szerinti vonattal érkeztek a városba. Erre vall, hogy a vasúti étterem, továbbá a város főterén levő cukrászda, valamint az egyik leglátogatottabb étterem felszolgálói azon a napon csak két idegen személyt láttak a városban.

A bűncselekményre 23 óra és 02 óra között került sor, amikor a műkincseket rejtő épületben senki sem artózkodott. A tolvajok az alagsorban levő és jelenleg lakatlan gondnoki szobán keresztül hatoltak be a bűncselekmény színhelyére, tehát valószínűleg alaposan ismerték a helyszínt. Ezt támasztja alá az is, hogy csak a miniatúrákra specializáltak magukat, és

Izikekből a kis méretű festményekből tize'nhét darab iltulajdonításával alaposan gyanúsíthatók. A bűncselekmény elkövetése után, feltehetően távozás közben múzeum egyik altisztjébe botlottak, és azt két pisztolylövéssel életveszélyesen megsebesítették. Az altiszt támadóiról személyleírást adni nem tudott. Azért tartózkodott az épületben, mert a közeli kocsmában barátaival mulatozott, majd záróvá, után a portásfülkében hagyott vodkájáért visszatért. Fentről padlórecsegést hallott, ezért az emeletre igyekezett, eközben érte a két pisztolylövés.

Azért kérjük a magyar elvtársak segítségét, mert

a cukrászda kiszolgálói jól emlékeznek arra, hogy a
' két idegen vendég magyarul beszélgetett egymással,

317

és az egyik helyi lakos, aki a második világháború éveiben a Balaton mellett bujkált, bekapcsolódott a beszélgetésükbe. Ez a személy elmondta, hogy az egyik idegen roppant alacsony, fél lábára sántító és erősen dadogó férfi, állandóan újabb italokat hozott, láthatóan a hivatlan lengyel beszélgető partner leitatására törekedett és közben minden harmadik mondata így hangzott: »Nem vagyok én diktátor, de ellentmondást nem tűnök.«

A nyomozás során megállapítottuk, hogy a bűncselekményt követő nap éjszakáján, hazánk déli határkörzetében, S. község térségében ismeretlen személyek Csehszlovákia irányában tiltott határátlépést hajtottak végre . . ."

Sivó is végigolvasta a jelentést, eltávozott, majd az irattárból vastag dossziéval tért vissza.

Az iratgyűjtőben lefektetett nyomozati jegyzőkönyvek alapján mindenekelőtt felelevenítettük az ellenforradalmi idők Budapestjének és Bécsének egyik jellegzetes figuráját.

„ . . . Az ellenforradalmi terror tobzódásának első napjaiban teherautó állt meg a Magyar Nemzeti Bank egyik fiókja előtt. A kocsiról három fegyveres ugrott le. Közülük ketten a helyiségbe léptek, a pénztárhoz mentek, és egy kitöltött csekklapot helyeztek a pénztáros pultjára. »A vasgyáriak fizetéséért jöttünk - mondták. - Kétszázezer forintot veszünk fel.«

A pénztáros a könyveléshez akarta utasítani a fegyvereseket, de a dadogós akkor rászegezte a géppisztolyát.

»Vége a sztáálinista büü . . . büü . . . bürokráciának.^
A pénztáros nem mert ilyen nagy összeget kiszolgáltatni és megfelelő módon magához kérte a könyvelés vezetőjét. A tisztviselő egy pillantást vetett a csekkre és visszatolta a fegyveres elé.

»Ez az aláírás a mi nyilvántartásunkban nem szerepel. Erre nem tudunk fizetni. Tessék a vállalat igazgatójával vagy főkönyvelőjével ezt a csekket látamoztatni.*

A kis dadogós ideges lett. Géppisztolyával dühében a földre ütött, a súlyzár kioldódott és egy sorozat hagyta el a fegyver csövét. A dadogós kísézője any-

318

nyira megjíedt, hogy futásban keresett menedéket.
Nem így az akció vezetője.

»Én Daaaa, Daadri vagyok, az új igazgató. Vvvv . . .
v vagy fizetnek, vvvv . . . v vagy szétlövöm a berende-
zést. Maguk itt mind rááákosisták, maguk is llóó . . .
lőgni fognak, mmmmmi... mi... mind egy szálig.«

A pénztáros - háromgyermekes családanya -, a
főkönyvelő és a könyvelési osztályvezető ekkor úgy
döntöttek, hogy megkezdik a kétszázézer forint ki-
szolgáltatását, a pénzt tízforintosokban adják ki, és
ragaszkodnak ahhoz, hogy a dadogós a bankjegyköte-
geket átszámolja. Eközben a bankfiók igazgatója tele-
fonon próbált a rendőrséggel érintkezésbe lépni. Az
ellenforradalmárok vezetője azonban átlátott a ter-
ven, a bankjegyek számolására nem vállalkozott, el-
lenben visszahívta társát, és kettesben megkezdték
kiszállítani a pénzeszsákokat a teherautóra.

A pénztáros, látva, hogy mindkét ellenforradalmár
cipeli a kocsira a nehéz zsákokat, kihasználta a hely-
zetet, és a harmadik vagy negyedik forduló után a
pénztárteremből kilépő banditák mögött becsukta
az üvegajtót, a belső rácsot a helyére rántotta és le-
zárta. A bank többi alkalmazottja a ház udvarára ve-
zető bejárat rácsát zárta le, majd eltorlaszolták az aj-
tókat és az egyik páncélszekrény mögött fedezékbe
vonultak. A dadogós azonban nv:/ sem kísérelte a
behatolást, hanem rövidesen elrobogtak a teherautó-
val."

Egy másik akta. Részlet egy vallomásból:

"Mindössze kilencvenezer forintot sikerült zsák-
mányolnunk, ekkor Dadri úgy döntött, hogy teher-
autókkal Bécsbe kell mennünk, ahol a Vöröskereszt-
től mint magyar ellenforradalmárok egy segélycso-
mag-szállítmányt veszünk át, azt Magyarországon el-
adjuk és akkor sokkal több pénzünk lesz. A határon
minden további nélkül átengedtek bennünket, sőt
Dadri a maga vontatott módján még beszédet is in-
tézett a határőrökhöz. Az egyik tiszt azonban félbe-
szakította őt és azt mondta, menjen, csak menjen,
mert amíg itt befejezi a beszédet, Pesten éhen halnak
a forradalmárok.

Késő éjszaka érkeztünk Bécsbe, és az egyik város-

319

széli apácakolostorba kopogtattunk be. Attól féltünk
ugyanis, hogy ha az osztrák főváros utcáin éjszaká-
zunk, elkap minket a razzia. Előzőleg azonban -
még Győrben - egy textilüzletben nagy mennyiségű
fehérneműt zsákmányoltunk. A kolostorban az udva-
munkások szerszámkamrájában éjszakáztunk,

n

majd kora reggel Dadri beszédet kívánt tartani az apácák előtt. A rendfőnöknő ezt megakadályozta, akkor a főnökünk engedélyt kért arra, hogy legalább szerény ajándékokat adhasson vendéglátóinknak. - Erre azért van szükség, hogy ha legközelebb jövünk, újra szállást adjanak - mondta. Újságpapírokba csomagoltuk a Győrből lopott habselyem női alsóneműket és körülbelül harminc csomagot átadtunk a rendfőnöknőnek. Az idős apáca kibontotta az egyiket, aztán az egész csomagot a földhöz vágta, és dühösen kiabálva kizavart bennünket a rendházból. Pedig mi a legszebb habselyem bugyikat adtuk ajándékba az apácáknak.

Bementünk Bécsbe, az egyik ^segélyszervezetnél^ nagy örömmel fogadtak bennünket, és a kicsit nagy papírdobozokban elhelyezett konzervekkel rakták meg.

Kora délután már a magyar határon voltunk, de a határőrök nem akartak bennünket visszaengedni. Már arra gondoltunk, hogy Bécsben töltjük az éjszakai, amikor magyar területről fegyverropogást hallottunk: a határ magyar oldalán hozzánk hasonló »hazafiak« tűntek fel. így vissza tudtunk térni. Dadri úgy döntött, hogy a rakományt ne hozzuk Pestig, hanem a Bakony kis községeiben árusítsuk ki.

A kiárusítás eredményeképpen jókora bevételhez jutottunk. Dadri elhatározta, hogy azonnal visszamegyünk Bécsbe és újabb eladnivalót szerzünk.

Második bécsi utunk már lényegesen rosszabbul sikerült. A Vöröskeresztnél semmire sem mentünk, de egy angolul is, magyarul is jól beszélő úr csatlakozott hozzánk. Azt mondta, ő tudja, mire van a magyaroknak szükségük és megfelelő konzerveket is tud némi ellenszolgáltatásért szerezni nekünk. Minthogy jócskán volt pénzünk, és az idegen alacsony árakat szabott, úgy döntöttünk, veszünk a portékájából. Fo-

lyékony csokoládét ajánlott, egykilós dobozokban. Egyet Dadri kérésére fel is bontott, nagyon ízlett mindannyiunknak a konzerv tartalma. Egy városszéli kaszárnyaszerű épületben rakodtunk, majd visszatértünk Magyarországra. Ismét a Bakony környéki falvakba mentünk. Sok vevő jelentkezett a konzerveinkre. De alig néhány percig árusítottunk csak, amikor feldühödött asszonyok rontottak nekünk. Dadrit alaposan megverték. A kilogrammos csokoládékonzerves dobozokban ugyanis - kézigránát volt. Alig tudtunk elmenekülni. Az egyik mellékúton aztán egy tisztásra hajtottunk, ahol kétségbeesetten állapítottuk meg, hogy minden dobozban gránátok, puska- és pisztolylőszeresek vannak, tehát a bécsi úriember becsapott és kifosztott bennünket. Dadri sírgörcsöt kapott, aztán dühében kézigránátot vágott a rakományba. Amikor a gyutacsok robbangattak, valószínűs tűzijáték keletkezett; ennek következtében a

karhatalmisták körülfogtak bennünket és az egyik fogdává átalakított iskolába szállítottak. Dadri kitolt velünk, mert a hevenyészetten elhelyezett rácsok között kis testméretei következtében ki tudott mászni. Azt mondta, mindjárt visszajön értünk, csak adjunk neki egy kis pénzt, hogy vésőt és kalapácsot tudjon venni és akkor kiszabadít bennünket. Minden pénzünket odaadtuk neki, Dadri eltűnt, vissza se jött többé."

A negyedik akta.

Ez tulajdonképpen csak egy újságkivágás, egy 1957. decemberi keltezésű bécsi lap cikke.

, "Tegnap este kínos botrány színhelye volt a G. utcái parkírozóhely. Az egyik nyugati kulturális misszió helyettes vezetője felesége társaságában az egyik szórakozóhelyről hazafelé indult, amikor parkírozó gépkocsijánál egy alacsony, dadogós férfi ugrott eléje. A merénylőnél egy rendkívül kellemetlen illatú vegyianyaggal teli palack volt, ezzel mind a kulturális misszió vezetőhelyettesét, mind annak feleségét, mind pedig a felnyitott gépkocsi üléseit leöntözte és közben idegen nyelven, feltűnően dadogva feltehetően szidalmazta a merénylet áldozatait. A merénylő még a rendőrség helyszínre érkezése előtt megszö-

320

321

kött. Az áldozat érthetetlennek és indokolatlannak tartja a merényletet, hiszen feltevése szerint magyar származású személy lehetett a tettes, s ő a magyarországi nehéz időkben sok segítséget nyújtott a rászoruló magyaroknak."

Dadri két cinkosa azóta letöltötte börtönbüntetését, de a banda vezetője, a diktátor hajlamú törpe Nyugatra szökött, és ott nyoma veszett. A lengyelországi távmondatok az a szakasza, amely szerint a tettes dél felé, tehát Csehszlovákia, illetve Magyarország felé menekült, azt mutatta, hogy az általunk régóta keresett kis termetű, dadogó bűnöző Magyarországon tartózkodik. Abban az időben elég gyér volt az idegenforgalom, tehát valószínűleg Csehszlovákiából Magyarországra is illegális úton érkezett.

A határra utaztunk, majd csehszlovák fegyvertársaink segítségével elmentünk abba a körzetbe is, ahol feltételezésünk szerint Dadri elhagyta Lengyelország területét. Innen kiindulva végigkísérhettük a szökevény hazánk felé vezető útját. Csaknem mindegyik kis faluból lopásokról, rablásokról szóló feljelentések özönlöttek a csehszlovák rendőrségre. A jelzett határszakaszon folyó választja el hazánkat. Csehszlovákiától, ott semmiféle nyomot nem leltünk. Mint-hogy azonban már másnap magyar területen is kisebb jelentőségű lopássorozat vette kezdetét, és a tettesek éjszakáról éjszakára mind közelebb kerültek

Budapesthez, tudtuk, hogy a bűnöző a közeljövőben Pesten bukkan fel.

Rózsa szerint Dadri a zsákmányolt műkincsek egy részét megkísérli a magyar fővárosban értékesíteni. A legtöbb műgyűjtő ugyanis nem szokta megkérdezni, hogy az eladásra felkínált tárgy honnan került az eladóhoz. Abban biztosak voltunk, hogy a tettesnek nagyon kevés a pénze, viszont illegális nyugatra távozásához - márpedig valószínűleg ezt tervezi - nagyobb összegre van szüksége. Így azután felkészültünk arra, hogy Budapesten méltó fogadtatásban részesüljön.

Ezúttal a szerencse is Rózsa mellé szegődött. Igaz, egész napokat szentelt arra, hogy az ismertebb szenvedélyes műgyűjtőket felkeresse és megkérje őket,

ha miniatúrákat kínálna nekik valaki eladásra, azonnal értesítsék - persze titokban! - a rendőrséget. Néhány nap múlva csengett a telefon.

- Itt dr. Horváth. Ma este felkeres engem valaki, akinek miniatúrái vannak.

- Ott leszünk! - mondta Rózsa és olyan boldog volt, hogy madarat lehetett volna vele fogatni.

A műgyűjtő izgatottan adta elő a mondókáját.

- Ez az illető, aki a miniatúrákat felkínálta nekem, valószínűleg nincs tisztában a képek értékével. Idegesen és félénken viselkedett, mihamarabb túl szeretne jutni az ügyleten. Úgy vettem észre, mint-ha félne valamitől vagy valakitől.

- Megmutatta a képeket?

- Futólag. Persze ennek én is oka vagyok, hiszen azt akartam elérni, hogy még egyszer felkeressen, másképp nem tudnék önöknek segíteni.

Időre ott voltunk a randevú színhelyén. A lakás beosztása nagyon kedvező volt: a fogadószobából, illetve ebédlőből ajtó nyílt a másik szobába, s mi abban helyet foglaltunk.

A jelzett időpontban megszólalt a műgyűjtő lakásának csengője. Hallottuk, hogy a szobalány egy férfit vezet az ebédlőbe.

- Jóóó napot kíívánok. Eelhoztam azt a két képet.

Csend támadt.

A műgyűjtő nagyítóval a kezében az egyik képecske vizsgálatába merült.

- Ügyetlen hamisítványok! - közölte. - Mond-

ja, kérem, miért akar becsapni ilyen vacakokkal?!

A keskeny arcú, elhanyagolt külsejű férfi valóság-
gal kétségbeesett. Nem akarta elhinni, hogy a képek
lyukas garast sem érnek.

- Az nem lehet - erősködött -, én, kérem, nem
szoktam ilyen dolgokban tévedni.

Beléptünk.

- Az igazolványát! - lépett hozzá közelebb Ma-
réc. -

Az "eladó" megrettenve próbált az előszoba felé
hátrálni. Ekkor azonban két munkatársunkba ütkö-
zött.

322

323

Mire észbe kapott, már bilincs volt a csuklóján.
Ekkor összeroskadt, sírt.

- Nem én tettem - mondta. - León volt, ő in-
tázta az egész ügyet, én csak vigyáztam, nehogy
munka közben megzavarja őt valaki.

A mi szakértőnk is megvizsgálta a képeket: való-
ban, Dadri mindegyik festménye ügyetlen, dilettáns
munka volt.

- Hol van most León? - kérdeztük.

- Nem tudom. Amikor átjöttünk a határon, el-
tűnt mellőlem. Nálam hagyta a képek felét, de el-
lopott tőlem minden mást, minden filléremet magá-
val vitte.

A kapitányságon folytattuk a letartóztatott Dadri
kihallgatását.

- Az ellenforradalom után Bécsbe mentem, ott, a
táborban ismerkedtem össze Leonnal, a lengyel disz-
szidenssel, aki valaha az L.-i múzeum egyik vezetője
volt. Pénzünk nem volt, és León sokszor áradozott
az L.-i múzeum falán függő képekről, különösen
ezekről a miniatúrákról, amelyeket roppant értékes-
nek tartott.

Addig-addig beszélt a nagy lehetőségről, amíg kö-
télnek álltam: elhatároztuk, hogy megszerezzük a
kincseket. León pontos tervet dolgozott ki. Hamis út-
levelet szereztünk, a gyanútlan külképviseleték ki-
adták a szükséges vízumokat és átutazási engedélye-
ket. Aztán elindultunk. León szétszerelt egy pisztolyt,
az alkatrészeit szétosztottuk egymás között. Nem

akartam fegyverrel jönni, de León szerint egy ilyen akciónál elengedhetetlen az "önvédelmi biztosítás".

León nagyon jól ismerte a múzeum épületének beosztását, és lépésről lépésre kiosztotta a szerepeket.

Utazásunk zavartalan volt, el is érkeztünk L.-be. Leonnal madarat lehetett volna fogjatni: kiderült, hogy a múzeum igazgatója szabadságon van, és az épület éjszaka teljesen üres.

Éjfél előtt néhány perccel behatoltunk a kertbe, én a számomra kijelölt helyre, a bejárati ajtó mellett levő kapufülkébe húzódtam. Leonnak volt kulcsa, kinyitotta a kaput és beosont.

324

Ügy gondoltuk, két-három perc elegendő lesz az akció lebonyolítására, de időközben a miniatúrák kiállítótermének ajtajára wertheimzárat szereltek, és León hosszú ideig kínlódott, amíg az ajtót fel tudta feszíteni.

Úgy gondolom, már befejezte a munkáját, amikor harsány énekszóval egy öregember jött be a parkba. Megdermedt bennem a vér, s megbeszélésünk szerint megnyomtam a kapucsengőt, vagyis vész jelet adtam.

De a csengő nem szólalt meg. Az igazgató szabadságon volt, és a portás kapuzárás előtt áramtalanította a hálózatot: lecsapta a központi kapcsolót. így azután León gyanútlanul dolgozott tovább.

Én persze minderről nem tudtam, azt hittem, a I csengő hangját csak az épületben lehet hallani. Megvártam, amíg a részegen gajdoló férfi - kiderült később, hogy a portás volt - belép a házba, ekkor kezeket oldottam.

Még hallottam, hogy a portás egyszerre háromkodni kezd: már az épületben volt, amikor felfigyelt arra, hogy a múzeumi főbejárat kinyitásához nem volt kulcsra szüksége.

Valahol a közelben lehetett a főkapcsoló, mert odabent egyszerre felvillant a fény, és berregni kezdett a csengő is. León szerint a csengő gombját nagyon régen nem használták, és amikor én megnyomtam, beragadhatott. Dermedten álltam. Bentről gyors léptek zaját hallottam, majd két dörrenést. Végre León kilépett a kapun.

- Megismert az az átkozott portás! - káromkodott -, most aztán menekülnünk kell.

- Autóstoppal és gyalogosan igyekeztünk a határ felé. León pánikba esett, félt attól, hogy a rendőrség körözi már, ezért illegálisan léptük át a lengyel-

csehszlovák, majd a csehszlovák-magyar határt is.

Balassagyarmat közelében egy szerûn éjszakáz-
tunk, és mire felébredtem, León az útlevelemmel
együtt eltûnt. Magával vitte a pénzemet, az érték-
I tárgyaimat, csak; négy miniatúrát hagyott nálam.
Felvergödtem Pestig, gondoltam, eladom a képeket,
és valahogy kiszököm az országból.

325

- Nézze meg ezeket a képeket és próbáljon visz-
szaemlékezni arra, hogy amikor León visszatért a
múzeumból, és viszonylag biztonságban érezték ma-
gukat, látta-e a zsákmány darabjai között ezeket?

- A barátom sohasem mutatta meg a teljes szer-
zeményt, hanem az elsõ éjszakán újságpapírba cso-
magolva ezeket odaadta nekem. Megnéztem, nekem
tetszettek, eltettem õket. Nem is mertem volna gon-
dolni arra, hogy így bepaliz engem ez a León. De en-
gem, kérem, mindig mindenki palira vesz.

Leont a magyar-osztrák határon fogtuk el. Az
Arlberg-expresszen, Dadri irataival, útlevelével pró-
bálta elhagyni az országot.

- Már elraktam a képeket, lefelé tartottam, ami-
kor hirtelen felgyulladt a villany és a csengõ is ber-
regni kezdett. Megijedtem, behúzódtam az egyik el-
ágazásba, a lépcsõház könyöklõ-fülkéjébe.

Igen ám, de a lépések egyre közeledtek felém.
Hátráltam, be akartam húzódni a kapusfülkébe. A
fülke zárva volt. . . Beálltam egy ablakmélyedésbe.
Végre megláttam: a portás jön izgatottan. Nem akar-
tam lõni - de egyre jött felém, õ is a kapusfülkébe
igyekezett. Ott kellett elmennie elõttem. A lélekze-
tem is visszafojtottam: hiába. Amikor meglátott, rám
meredt, és elrikkantotta magát: "Páni Liczkevics."
Felismert. Löttem.

Már Bécsben rájöttem arra, hogy ez a Dadri, eny-
hén szólva „nyomott”. Beszereztem néhány apró fest-
ményt, és magammal hoztam. Amikor Magyarorszá-
ra értünk, rá akartam õt venni, menjünk együtt Sop-
ronig. Ellenkezett. Megijedt, pedig mondtam, hogy a
kapus biztosan nem halt meg. így aztán az egyik éj-
szaka megszőktem tõle, és nála hagytam a bécsi fest-
ményeket, tudtam, nem ismeri fel az értéktelen má-
zsolmányokat.

Az ügy tehát lezárult. A múzeum visszakapta a
mûkincseket, és a két bandita is elnyerte méltó bün-
tetését.

Egy holttest hiányzik

Éppen az ebédlõbõl jöttünk, amikor az iroda elõtti
folyosón egy férfi emelte magasra - üdvözléskép-

pen - előttünk a kalapját. Erzsiké, a titkárnőm, mentegetőzve fogadott:

- Egy férfi jelentkezett az eligazítóban, rendkívül fontos bejelentést kíván tenni. Fóti elvtársra hivatkozott, tehát felrendeltem ide. Olyan izgatott volt a hangja. . .

Intézkedésemmre az iménti, nagyon tisztelettudóan köszönő férfit kalauzolták elém. Kicsiny csomag volt nála, ezt szétbontotta és egy közönséges, avítt súrolókefét helyezett az asztalra.

- Emiatt jöttem - mondta csendesen. - Az egyik lakóm ma hajnalban kapunyitáskor már várt reám, és arra kért, adjak kölcsön neki egy súrolókefét. Szokatlan volt a kérés, de nem tagadtam meg. Még nem volt tíz óra, amikor visszahozta a kért dolgot, mondtam, tegye csak a házmesterfülke ablakpárkányára. Ez a lakóm ma háromszor ment el hazulról, mindenkor egy nagy bőröndöt cipelve magával. Mielőtt végleg elment volna, szólt, hogy üdülni utazik, beutalója van, szépen kitakarított, hogy tisztaság fogadja majd, ha hazatér, addig is vigyázzak a lakásra.

Néhány perccel ezelőtt a feleségem keresni kezdte a súrolókefét, majd amikor megtalálta, nem akart dolgozni vele. Azt mondta: "Most azonnal elmész a rendőrségre, mert akármi legyen, ha ezzel nem vért sikáltak fel az előbb." Ezért jöttem.

Kétkedve nézegettem a hulló cirkú, szürkült szálú kéziszerszámot. Valóban, a fánál, egészen mélyen, mintha alvadt vérdarabkák látszottak volna.

A technikusok villámgyors próbája azután nem ha-

327

1

gyott kétséget többé: a súrolókefével vérfoltokat takarítottak el.

Azonnal kiszálltunk a helyszínre.

Házkutatási engedélyünk lehetővé tette, hogy behatoljunk a szóban forgó lakásba. Senki sem volt ott hon. Nagy rend és tisztaság fogadott bennünket. A kicsiny szobából és még parányibb konyhából álló kis lakást valóban néhány órával ezelőtt teljesen felsikálták, az ágyra friss huzatot tettek, a függönyöket összehúzták, a szőnyeget-felgöngyölték.

A futószőnyegen nagy, félig-meddig még nedves folt látszott. A vegyszeres vizsgálat mind a konyhában, mind pedig a szobában frissen eltakarított véryomokat mutatott ki.

A nyomok a konyha és a szoba között folyamatos

láncot alkottak, és a konyha kövén a cipőtalp-vasalástól származó, jellegzetesen friss karcolásokat találtunk.

Egyebet semmit. A vegyszeres vizsgálatok mindössze a vér jelenlétét mutatták ki, de hogy a nyomok mitől erednek, hogy férfi vagy nő volt-e az áldozat, ilyen villámgyors elemzéssel nem lehet megállapítani.

A házfelügyelő második kihallgatása során már pontosan emlékezett arra, hogy lakója milyen nagy bőrrönddel távozott el. A legrosszabbra kellett gyanakodnunk, és pedíg arra, hogy a lakó áldozatának földi maradványait részletekben szállította el és feltehetően elrejtette valahová.

A lakónyilvántartó-könyv adatai alapján kimentünk az általunk keresett Szabó X. Ferenc bejelentett munkahelyére. Ott megtudtuk, hogy Szabó már két hónapja kilépett, azt sem tudják, hol helyezkedett el.

Szabó X. Ferenc ezt a tényt a házfelügyelővel nem közölte.

Abból kiindulva, hogy Szabó a feltételezett bűncselekményt követő néhány óra alatt több ízben is megfordult a lakásán - a házfelügyelő látta őt -, biztosra vehettük, hogy áldozatát valahol a közelben rejtette el.

Jó öreg kutyánk szimatot vett és elindult, de a ka-

328

pu után néhány méterrel megtorpant, majd körbe kezdett futkározni, vagyis a szimatot elvesztette. A jelek szerint Szabó a villamosmegálló felé indult.

Hiába hallgattuk ki a vonalon közlekedő kalauzokat, egyikük sem nyújtott támpontot. Nem vártunk különösebb eredményt, de a taxisofőröket is kihallgattuk, habár Szabó a lakása közelében levő taximegállóval éppen ellentétes irányban indult el hazulról.

Másnap hajnalban már országszerte kerestük a férfit. A megfelelő módon sokszorosított és a lakásban talált fényképek alapján körözést rendeltünk el. A közleményben megírtuk, hogy Szabó X. Ferenc 193 centiméter magas, sötétszőke hajú, kék szemű, hízásra hajlamos férfi, aki eltűnése idején zöldes árnyalatú ballonöltönyt, fehér, kihajtott gallérú apacsinget, szürke szandált viselt, és nagyméretű bőrröndöt vitt magával. Minthogy különösen súlyos bűncselekmény gyanúja alatt áll, és szökésétől, ellenállásától tartani lehet, a hatóságokat körültekintő eljárásra és nagyfokú elővigyázatosságra utasítottuk.

Miközben a távírók a körözést továbbították, a futárok pedig a fényképeket juttatták el a hatóságokhoz, mi a holttest felkutatásához láttunk.

Gál szokása szerint kitergette asztalán a város térképét, a gyanúsított távozása és hazatérése közötti időt megfeleztük, az adott időtartam alatt megtehető távolságot körzönyílásba vettük, majd a lakás körül egy kört vontunk..

Gál gondterhelten vakarta a feje búbját.

A körív ugyanis egyik oldalon a Duna vonalát keresztezte, míg a másikon a budai hegyvidék egyik részletét. Ennyiből is megállapíthattuk, hogy szinte lehetetlen feladatra vállalkoztunk, ha e területen „csatárláncba fejlődve” akarunk kutatást végezni.

Így azután inkább a holttest elrejtésére szolgáló különösen alkalmas területek kiválogatásához kezdünk. A hegyvidék barlangrendszer, egy temető szélső parcellái és egy mély, tószzerű képződmény – ezek jöhetnek számításba. Búvárok és barlangkutatók láttak munkához, de eredményt nem tudtak felmutatni. A temetőben elég nehéz körülmények között

329

kerestük az áldozatot, hiszen a körvonal területére eső parcellákban éppen temetések folytak.

A holttestnek sehol sem jutottunk a nyomára.

Ellenben a negyedik napon az egyik nyugati háttárvárosból értesítést kaptunk, hogy Szabó X. Ferencet fényképe alapján – az egyik mozinál felismerték és előzetes letartóztatásba helyezték. Szabó élesen tiltakozott a vele kapcsolatos eljárás ellen, és amikor nem engedték el a rendőrségről, dühbe gurult, és verekedést kezdett, egyik rendőrnek valósággal letépte a fülét, a másikinál az orvos bordarepedést állapított meg; és négy ember kellett ahhoz, hogy ártalmatlanná tegyék.

Kocsival robogtunk érte.

Arra számítottunk, hogy dühöngő, erőszakos, férfival találjuk majd szemben magunkat. A fogoly azonban magába roskadtan üldögélt, teljesen apatikusnak látszott, és amikor közöltük vele, hogy a rendőrségen tanúsított magatartása miatt külön is felelősségre vonják majd, töredelmesen bocsánatot kért, kezét tördelte és könyörgött, értsük meg, nem akart roszszat.

- Hajlandó tehát vallomást tenni?

- Azonnal is. Mindent elmondok, kérem, csak higgyék el, pillanatnyi felindulásomban történt, ami történt.

Ügy döntöttünk, csak Pesten hallgatjuk majd ki. Megállás nélkül robogtunk a főkapitányságig, bekapcsoltuk a magnetofont, a jegyzőkönyvvezető leült füzete, kihegyezett ceruzái mellé.

- Szabadságra mentem a városba, azért, mert ott él az a fiatal nő, akit feleségül akarok venni. Mindennap kijártunk a ligetbe sétálni, nagyon szeretjük egymást, nagyon jól éreztem magamat. A negyedik napon egy kis vitánk volt, mert szerinte túlságosan megnézem a járókelő leányokat, asszonyokat. Javában vitatkoztunk, amikor egy rendőr lépett oda mellénk, leült a mi padunk másik végére. Sajnos, a menyasszonyomat nem zavarta az idegen jelenléte, tovább veszekedett velem.

Közben a mellettünk ülő rendőrhöz még két barátja csatlakozott, ott nevetgéltek, évődtek a pad

330

mellest. Mondtam a menyasszonyomnak, gyerünk innen. Beleegyezett, felállt, én előreengedtem, és észbe sem kaptam, már az egyik rendőr a saját kezéhez bilincselte. A másik meg azt mondta, hogy ne okoskodjak, mert fegyverük van, és ha botrányt okozok vagy verekedni kezdek, használni is fogják.

A menyasszonyom úgy állott ott, mint akit főbe sújtottak. Én pedig csak azt hajtogattam, hogy ártatlan vagyok, higgyen nekem, biztosan nem lesz semmi baj, félreértésről van szó, estére kiengednek.

A kapitányságon elvették a személyi igazolványomat, megmutatták az ellenem kiadott körözést, erre dühbe gurultam, mert hirtelen haragú vagyok, a vérnyomásom is állandóan ingadozik, erről leletem is van, előntötte az agyamat a vér, és ütöttem, haraptam, rúgtam, ahogy csak tudtam. De én nem akartam senkit bántani. Nem vagyok a rendszer ellensége. Akkor legyűrtek, kaptam egy injekciót, álmos lettem és elaludtam.

- Ez minden? - kérdeztük.

-- Ez minden. Mi lenne még? Az a város, ahol jártam, nem határsáv ... Legfeljebb annyi a bűnöm, hogy nem jelentettem be magamat ideiglenesen, noha 24 óránál tovább tartózkodtam a menyasszonyomnál. De azért megbilincselni és elhurcolni az embert, mint valami gonosztevőt. . . Van erre kérem paragrafus?! Hát bűnöző vagyok én, kérem? Száz ember szeme láttára, mint egy gyilkost?

- Tűz! Tűz! - mondta nyugodtan Gál. - Most arról beszéljen, miképp jutott arra a gondolatra, hogy úgy hurcoljuk el magát, mint egy gyilkost?

E pillanatban nyílt az ajtó, és a laboratóriumból

újabb szakértői véleményt kézbesítettek. Eszerint a lakásban talált vérvonum nem feltétlenül emberi vértől származik.

Felálltam, s a jelre átrendeződött a szoba. Gál leeresztette a rolót, ugyanakkor Tordai felgyújtotta a villanyt. Az íróasztali lámpát a fogoly felé fordítottam és felszólítottam őt, kényelmesen dőljön hátra a széken. Mi mindannyian kissé előbbre húzódtunk és körülültük.

Szabó X. Ferenc gyanakodva nézte előkészületein-

331

ket. Hogy váratlan támadásától megóvjuk magunkat, két kezét az asztalra helyeztettük.

- Tehát úgy fogták el magát, mint egy gyilkost? .'->- kérdezte Gál.

- Vagy mint egy betörőt... - válaszolta a kihallgatott.

- De maga az előbb gyilkost mondott!

- Az jutott eszébe. Ugyanúgy eszébe juthatott volna például, hogy úgy fogták el, mint egy . . . vadorzót.

- Miért gyilkost mondott, miért nem vadorzót?

- Nem vadászember. De miért nem sikkasztót mondott? Mért gyilkost?

- Miért nem kasszafúrót mondott? Miért éppen gyilkost?

- Csak a gyilkos mond - gyilkost!

- Ráhibázott az igazságra! - Egymás szavába vágva beszélgettünk.

Sztrájkolt a nyelve.

- A tulajdon agya borzadt meg a szadista gyilkosságtól.

Szabó X. Ferenc elborzadva nézett ránk.

- De kérem ... Miért beszélnek ennyien egyszerre? Miért mondják, hogy gyilkos vagyok?

- Kért kölcsön maga valakitől egy súrolókefét? Szabó X. Ferenc váratlanul felnevetett.

- Hát ezért? Persze hogy kértem. Elutazás előtt takarítottam, és a házfelügyelőtől kölcsönkértem a súrolókefét. Gondoltam, meglepem a menyasszonyomat egy jó hideg sült csirkével, lássa meg, milyen

jól főzök. De vágott csirkét nem kaptam, csak élőt. Ügyetlenül vágtam el a nyakát, kiugrott a kezemből. Azt a vért súroltam fel a konyha és a szoba padlójáról, amely a menekülő csirkéből szertefreccsent. Miért nem ezzel kezdték, uraim? Ezt már odalent is megmondhattam volna.

Nyílt az ajtó és Erzsiké egy papírlapot tett az asztalra.

"Bajáról jelentik: A Duna női testből származó csonkot vetett partra. Szakértők kiszállását kérik."

Szabó X. Ferenc még most is mosolygott, láthatóan

megkönnyebbült. Alig várta, hogy befejezzem a jelentés olvasását.

- Vannak önöknek szakértőik - mondta, amikor felémelte a tekintetemet a papírlapról -, jöjjenek ki

| a lakásomba. A csirkevért az embervértől biztosan meg tudják különböztetni. Ha igaz, és a házmestereink a tőle szokott "odaadással" dolgozik, a kapu alatti kukában megtalálják egy csirke tollazatát, fejét és végtagjait, a belét, zúzóját, nem, azt odaadtam a szomszédék macskájának.

A kihallgatottat elvezettettem. A szakértők valóban megtalálták a csirke maradványait, sőt a gégejét is, és jól látható volt, hogy gyakorlatlan kéz próbálta elmetélni. A lakásban talált vérnyomokról azonban most már nem lehetett megállapítani, embertől vagy csirkétől származnak-e.

Talán egy óra telt el, amikor Erzsiké jelentette, hogy Bajáról újabb jelentés érkezett: további aszszonytest-csonkokat vetett ki a víz. A testrészek ki-elégítően egymáshoz illettek, és a helyi szakértők szerint mintegy négy napja lehetnek a folyó hanyódó "utasai".

Közben a laboratórium újabb közlést tett:, a kihallgatott lakásában elrejtve egy pár negyvenegyes női szandált találtak. A cipőt nagy körültekintéssel a világítódudvarra nyíló ablak külső pereme alá dugták, azért nem került elő a korábbi kutatásoknál.

Telefon Bajára. A helyi szakértők szerint a kifogott holttest lába 41-es volt.

Ismét elővettük Szabót.

- Kérem, mondja meg, miért rejtett el a lakásban egy negyvenegyes női cipőt? És m-iért nem közölte velünk, hogy ilyesmit találhatunk, mondjuk a világítódudvar ablaka alatt?

- Hát kérem . . . Nem vagyok mai gyerek, és volt már az életemben más nő is. Egyik kedvesem né-

hány ruhadarabot nálam tartott, többi között egy széttaposott cipőjét is. Amikor elmaradt, ezeket a különben értéktelen holmikát nálam felejtette. A közelmúltban a menyasszonyom megtisztelt azzal, hogy feljött hozzám. Az utolsó pillanatban értesített csak, kénytelen voltam előző hölgyismerősöm dolgait elrejt-

332

333

teni. A cipőt így a lichthof ablaka alatti üregbe dugtam. A hálóingét és két más fehérneműjét a függőfolyosón levő vécé ülökéje mögé tettem, de a szomszédasszony macskája kivonszolta onnan, vagy két napig keresték, honnan lopta a cica. Én nem jelentkeztem, a ház lakói napirendre tértek az esemény fölött. Azért nem mondtam el mindezt korábban, mert önök egyre azt hajtogatták: "Arra feleljen, amit kérde-zünk . . ." "Ne beszéljen mellé." Nagyon meg voltam ijedve, gondoltam, jobb hallgatni, abból nem lehet baja az embernek.

Megadta a korábbi hölgyismerős nevét és címét, felkerestük. A cipőjét felismerte:

- Oh, hogy ez a Feri micsoda peches alak - nevetett. - Bármihez nyúl, balul üt ki a számára. Kétszer az én tiszteletemre is sült csirkét, mindkét esetben nagytakarítást kellett nála csinálni, merí megsajnálta a csibét, nincs szíve levágni, mondtam' neki, így csak szenved az állat, ha nem értesz hozzá, ne kínozd.

- Milyen embernek ismeri Szabó X. Ferencet?

- Falat kenyér, kérem, tutyimutyi és passz. Éri azért hagytam el, mert nem állhatom a kutyaszemű, örökké sóvárgó férfiakat. Ha azt mondtam, pettyes inget végy, pettyest vett magára. Ha azt követeltem volna, hogy szidolozza végig az utcai kilincseket, vette volna a rongyot. Direkt késtem, hadd boruljon ki, azt hiszi, ideges lett? "Az a fontos, hogy itt vagy, a többi nem érdekel" - ezt szokta mondani. No, ha nem érdekel, maradj magadnak, gondoltam és kész. Nekem az izgalmas életű férfiak tetszenek, akikben van erő, akik odacsapnak, ha nem tetszik valami. Az elvtárs nős? - nézett Gálra, aki közismerten szép férfi hírében állt.

Elmenekültünk.

Szabó X. Ferenc már a harmadik adag vacsorát fogyasztotta. Lelki nyugalma tökéletesen visszatért. Erzsi csillogó szemmel figyelte a férfit: három adag töltött paprika nem kis teljesítmény. Arról a közel kilónyi kenyérről nem is szólva, amit a kihallgatott jóízűen bevágott.

- Na kérem - mondta, amikor kitörölte a tárj

nyert és az evőeszközöket a csillogó gránitra helyezte -, ezzel készen is lennének. A vacsorájuk jó volt, de aludni inkább otthon szeretnék.

Lezárt boríték volt az íróasztalomon. Ujabb jelentés a laboratóriumból.

"A megvizsgált lakásban találtunk egy szennyes konyharuhát, amelyből kétségekívül emberi eredetű vérszennyeződést lehet kimutatni.

Megjegyzés: Érthetetlennek tartjuk, hogy ez az ingóság csak most került elő. Mégpedig a konyhaajtó közvetlen közelében, a vázlaton megjelölt helyen volt."

A vázlat a konyhát ábrázolta, 1:50 méretarányban. A konyharuhát a bejárattól balra, a vízcsap és az ajtó között találták. Valóban érthetetlen és szinte elképzelhetetlen, hogy elkerülte a bejelentés óta szinte egymást követő vizsgálatok és helyszíni szemlék részvevőinek a figyelmét.

Elővettem a lakásban felvett leltár egyik példányát. Nyomban megállapítottam, hogy Szabó X. Ferenc otthonában egyetlen szabályos konyharuha nem volt. A kihallgatott személy általában elrongyolódott törülközőket használt törölgető- és konyharuhának.

- Mielőtt elbocsátanánk - fordultunk végre Szabó X. Ferenchez -, kimennék a lakásába.

Felállt, nyújtózkodott.

- Csakhogy itt tartunk . . .

* Amíg a kocsi a belvárosi utcákból kikecmergett, szótlanul üldögéltünk. Mindannyian saját gondolatainkkal voltunk elfoglalva. Abból, ahogy munkatársaim Szabó X. Ferencsel beszéltek, megállapítottam, hogy rájuk is ugyanolyan hatást gyakorolt ez az utolsó szakvélemény, mint rám, vagyis végképp megbizonyította Szabó X. ártatlanságát.

A színhelyen Gál azonnal kihozott a folyosóra egy konyhai széket és felállt rá.

- A felső ablak nyitva van - mutatta -, csak éppen behúzta valaki vigyázva. - Aztán, nehogy az esetleges ujjlenyomatokban kárt okozzon, kissé belökte az ablakot. Majd egy rongyot a helyiségbe dobott.

A harmadik kísérlet után kiderült, hogy ez az ál-

talunk bedobott rongydarab ugyanoda hullott, ahol a vázlat szerint szakértőink a vérrel szennyezett találták.

Szabó X. értetlenül nézte ügyködésünket.

Akkor lepődött meg leginkább, amikor az ujjlenyomat-szakértőnk is megjelent, és ő is felmászott az ablakhoz, majd egy megmentett ujjlenyomattal tért vissza hozzánk.

Gál hirtelen ötlettől elragadva lekiabált a házfelügyelőért. Késő este volt, de nem csodálkoztunk azon, hogy a házmester olyan hamar meghallotta a hívó szót.

- Nem akarunk a letartóztatott holmijához nyúlni, nem hozna fel nekünk egy pohár vizet? - kérte Gál.

A házmester készségesen hozta is az italt.

Gál elvette tőle a poharat.

- Köszönöm! - mondta. - Elmehet.

A konyhában az ujjlenyomat-szakértő a poharat vizsgálgatta, arról is ujjlenyomat-mintát vett. A két mintát - ezt, valamint az ablakról levettét egymás mellé tette.

- Mint két tojás - közölte. - Olyan egyformák.

- Mindenképp meg kell őriznünk a látszatot, mintha ön továbbra is le lenne tartóztatva. Nagyon kérem, legyen segítségünkre, és ne töltse itthon az éjszakát. Biztosítunk önnek egy szállodai szobát, a munkahelyén igazoljuk távolmaradását. Higgye el, kérem, nagyon súlyos ügybe akarták önt belekeverni. Mindenesetre mi erre nem kényszeríthetjük, hiszen az ártatlansága bebizonyosodott. . . szeretnénk, ha várna a részletes magyarázatra, és addig is elfogadná, hogy az ön ellen szóló rengeteg látszólagos terhelő motívum hatására kellett őrizetbe vennünk. Mindent kivizsgáltunk, vaklárma volt az egész. Még is ... kérjük önt, segítsen a rendőrségnek.

Szabó X. Ferenc nem nagy örömmel, de végül még is ráállott: az egyik hegyvidéki szállóban kivettünk, számára egy szobát, és Gál vállalkozott arra, hogy a vidéki menyasszony előtt részletesen tisztázza a férfi ártatlanságát.

Hajnalodott, mire visszaérkeztünk a kapitányságra,

- Eddig volt egy gyilkossággal gyanúsított emberünk és nem volt meg a holttest, az áldozat hullája. Most már van holttest, de nincs gyilkos a láthatáron - kesergett Gál.

Valóban így volt: Baján ugyanis immár a teljes tetemet kivetette a víz. A telefonon diktált első jelentés így hangzott:

" ... A víz által partra sodort, 38-40 év körüli aszszony holttestét hozzáértő módon feldarabolták. A 171 centi magas, barna hajú, kerekded arcú, barna szemű, egyenes orrú, keskeny ajkú, hibátlan fogú, testes és vállas, láthatóan fizikai munkát végző ismeretlen áldozatot még a vízbe kerülése előtt megfojtották. A lemeztelenített állapotban vízbe került aszszony bal orcáján a járomcsont és a fülcimpa közötti távolság felénél bab alakú sötét anya jegy - különös ismertetőjel - látható. Az erőszakos halál után történtek arra vallanak, hogy a tettes erőteljes testalkatú, hozzáértő személy lehet."

Volt egy pillanat, amikor arra gondoltunk, hogy ez a két ügy valamilyen rejtett szállal egymáshoz kapcsolódik, de ezt az elképzelést elvetettük. Inkább a sziszifuszi aprómunkához láttunk, keresni kezdtünk egy eltűnt nőt, akinek az arcán egy bab alakú anyajegy sötétlik. A területi rendőrségekhez kiküldött személyleírás alapján azonban semmiféle jelentés nem érkezett. Sötétben tapogatódtunk.

Közben azonban kiderítettük, hogy a Szabó X. lakásában talált konyharuha a házfelügyelő tulajdonát képezi. Két-három nap múlva a házmester is megjelent nálunk, nagy alázatosan, kalapját a kezében forgatva állt meg az íróasztalom előtt.

- Ne haragudjon, felügyelő úr - mondta -, de úgy gondolom, hogy a szolgálatomért valami kis ellenszolgáltatást kérnetek önöktől.

- Persze - mondtam -, rajta, kérjen nyugodtan, s ha rajtam áll, el is intézem.

- Tetszik tudni, van egy nagy lányom ... és most házassági kilátásai lennének. . . ugyebár ... ha lenne neki lakása. Mert a lakás, az nagyon fontos a boldog-

336

337

sághoz. Nálunk a házban megürült a Szabó úr lakása . . . hiszen ha elítélik, évekig nem veheti igénybe, jó lenne, ha azt az én kislányom megkaphatná. Tehát kibújt a szeg a zsákból.

- Nehéz lesz elintézni - mondtam -, de mindent megpróbálok.

Már előbb intézkedtem, felhozták azt a konyharuhát. Most elővettem a fiókomból és bontogatni kezdem.

- Hogy is hívják magát, barátom? - kérdeztem

a házmestertől.

- Szegecses Imre vagyok.

- Milyen érdekes - sóhajtottam -, találtunk egy konyharuhát, amelybe ugyanez a monogram van bevarrva. Egy Sz. és egy I. betű.

A házmester elsápadt.

- Ó, kérem, sok ember nevének ez a kezdőbetűje.

- Persze . . . persze . . . No, mindegy. De ha már itt van, egy kis vért veszünk magától. - Tudja, meghatározzuk a vércsoportját, és összehasonlítjuk azzal, amit erről a kendőről vettek a technikusok.

- Én, kérem, nem vállalkozom arra, hogy engem megsúrjanak. Arra engem nem lehet kötelezni.

- Persze hogy nem. Maga szabad ember. Illetve szabadlábon védekező ember. Mert mi úgy gondoljuk, nem kell letartóztatnunk ahhoz, hogy kiderítsük, ártatlan-e vagy sem. Meg kell ugyanis mondanom, hogy ezt a vérnyomoktól foltos konyharuhát egy idegen dobta be Szabó X. lakásába. Mi eddig nem is mertünk magára gondolni, de most, hogy előadta kérelmét, meg kell hogy győződjünk arról, nem maga akarta-e a Szabó elleni bizonyítékot mesterséges úton a tetthelyre csempészni. Tehát a saját érdekében kérem önt, járuljon hozzá ehhez a semmiséghez. Időt nyer vele, nem kell letartóztatnunk, így pedig gyorsan elkészülünk a vizsgálattal, azután már mehet is haza, hiszen a kendőt, ugye, nem maga hajította be az ablakon?

A házmester halottsápadtan állt fel a székről.

- Tessék ... - mondta -, csinálják meg azt a vérvételt.

338

A laboratóriumból két munkatársunk érkezett. Felkészültek a vérvételhez, azután a kendőt a házmester combjára fektették, majd a művelet befejezésével egy kevés vért loccsantottak a textília korábban megjelölt sarkára. A házmester akkor elvesztette a nyugalmát és felugrott.

- Nem kell a lakás! Csak tessék engem hazaengedni. Most szemetelni kell, a feleségem beteg és gyenge, a házkezelőség meg olyan szigorú.

- Majd mi igazoljuk a késedelmet. Tegye kényelmebe magát, 3-4 óra alatt elkészül az összehasonlítás. A kendőt most kiszáritják, és ezt a foltot olyan állapotba hozzák, mint az eredeti is volt. Utána mikroszkóp alá teszik . . . tudja, mi a mikroszkóp?

- Tudom, kérem!

- Dehogyan tudja - mondta Gál, és hosszadalmas előadásba kezdett, elmondta, ki, mikor és hogyan kezdte a nagyítót használni, szabályos kultúrtörténeti kiselőadást rögtönzött, sok vargabetűvel, kitérővel, monoton hangon. A szózuhatag meghatározott célt szolgált, az volt a feladata, hogy a házmester elve szítse gondolatainak fonalát, és amikor majd ő beszélni kezd, megközelítően az igazságot mondja, vagy ha hazudik, összezavarodjék és ellentmondásokba keveredjék. Gál az ilyen kihallgatásnak a nagymeslere, tanáros precizitással beszél, olykor kérdésekkel ellenőrizi, hogy a delikvens figyeli-e a szavát, de soha nem várja meg, hogy a kihallgatott befejezze a mondatát, közbevág. Ez a módszer halálosan kimeríti a nyomozót, de még jobban a kihallgatottat, aki verejttékezve küzd saját, széthulló gondolatainak valamiféle rendszerezéséért.

Közel egy óra hosszat beszélt Gál.

Akkorra visszatért laboratóriumbeli munkatársunk, és hozta a leletet. "A két vérfolt összehasonlításra alkalmatlan volt."

Elolvastam a papírlapot, és jelentőségteljesen felálltam. Gál is követte a példám, majd felálltunk mindannyian, akik a szobában tartózkodtunk.

- Úgy gondolom - mondta Gál a beállott csendben -, magának most vallani illenék . . .

339

A házmester a sarokba szorított egér rémületével hordozta végig rajtunk a tekintetét.

- Vallók! - mondta és a szívéhez kapott.

Egy pohár víz, egy idegcsillapító hamarosan helyrehozta őt.

- Amikor Marika menyasszony lett, egyre azon gondolkodtunk, hol tudnák számára lakást szerezni. Egy napon Szabó X. Ferenc eljött és elkérte a sűrölókefénket. Amikor visszahozta, észrevettük, hogy véres. A feleségem azt mondta, de jó lenne, ha ez a Szabó megölt volna valakit. Megparancsolta, vigyem be a kapitányságra a kefét.

-| Mi tényleg azt hittük, hátha embert ölt a Szabó, azután láttuk, hogy a rendőrök a szemetes bődönben kutatnak, megnéztük mi is, hogy mit keresnek, megtaláltuk a csirkét. Akkor az asszony azt mondta, ebben a milliós nagyvárosban biztosan akad egy-két gazdátlan halott, be kellene dobni egy véres ruhát a Szabó úr konyhájába. Mert az én feleségem mindent tud a házban, nyitott szemmel jár-ke, azt is tudja, hogy ki tartja nyitva a konyhaablakát, ha elmegy

hazulról. A Szabó úr is ilyen. A gondolat éppen kapóra jött, mert marhahúst hozott az asszony, és én szeleteltem hirtelensültnék. Véletlenül megvágtam a kezemet. Akkor azt mondta: "Az isten is azt akarja, hogy a mienk legyen a lakás, dobd be a konyharuhát a Szabó úr konyhájába." Felmentem, bedobtam.

Gondoltam, most bejövök, elkérem a lakáskulcsot, úgymint kiderül, hogy Szabó úr nem bűnös, de addigra az én leánykám már benn lakik, megvolt a lakodalom, a Szabó úr egyedül van, könnyebben kap lakást.

- Úgy tudjuk - mondta Gál -, hogy abban a nagy házban magának eléggé szép jövedelme van. Mennyit keres?

- A feleségem a házmester, én más munkából élek. Az ő jövedelme nem több kétezerkétszáz forintnál . . .

- És maga mennyit keres ?

- Én alkalmi munkából élek, kérem. A festőknek segítek, a vizeseknek, gázosoknak. Aki maszek a házban dolgozik, annak én vagyok a segítője. Cseppen, csurran . . .

- De hiszen magának betétkönyve is van - blöfölt Gál.

- Nincs sok azon a könyvön . . . Talán ha hetven-ezer forint... De hárman vagyunk, kérem, hozzá! Hárman!

- És miért nem abból a pénzből akart lakást venni a lányának?

- Hogy tetszik gondolni? Pénzt adni - lakásért? Szegény ember vagyok én, kérem, nincs nekem arra tehetségem!

Mint hogy a házfelügyelő szökésétől nem kellett tartani, szabadlábban hagytuk, de persze a bűnvádi eljárást megindítottuk ellene. Az ítélethirdetés után, a börtönben volt ideje gondolkodni azon, kifizetődő-e ártatlan embert gyilkosság alapos gyanújába keverni...

... A bajai leletek ügyében napokon át nem tudunk előbbre lépni. A lakosság részéről nem érkezett eltűnésről szóló bejelentés. A szakvizsgálatok megállapították, hogy az ismeretlen áldozat halála előtt rendezett életet élt, erről vallott tápláltsági foka, ezt igazolta testi tisztasága, valamint fejlett, állandó munkálkodásra valló izomzata is.

Ilyen körülmények között bizonyosra vehettük, hogy a tettes hosszú időn keresztül készült a bűncselekmény elkövetésére. Tordai véleménye szerint a tettes az áldozathoz közelálló ember lehetett, igen előrelátó személy, aki valamilyen módon előkészítet-

te a környezetét arra, hogy az áldozat jó ideig nem mutatkozik majd.

Több nyomozási elképzelés is született. Most talán nem térek ki mindegyikre, csak azt ismertetem, amely későbbi munkánk alapja lett. Ha jól emlékszem, Hosszú elvtárs elképzelése volt.

- A tettes és az áldozat meglehetősen közeli viszonyban álltak egymással. A gyilkos hosszasan készült tette végrehajtására. Minthogy a szomszédok nem jelentették az eltűnést, bizonyosra vehető, hogy úgy tudják: az áldozat valahová hosszabb időre eltávozott. A meglátogatott üzemek sem tudnak egyetlen tartós igazolatlan mulasztóról. Valószínű, hogy az áldozat szabadságot vett ki, és minthogy ez még

340

34]

nem telt le, a munkahelyén sem tűnik fel távolmaradása. A bűncselekményt körülbelül e hónap 11-e és 13-a között követték el. Ebben az időszakban, vagyis az érintett három nap alatt sok üdülőben éppen turnusváltás volt. Ugyanezekben a napokban 21 IBUSZ-csoport indult külföldi útra. E nyomon kell elindulni, és az áldozat képével végig kell látogatni az üzemeket, hátha sikerül így a nyomára bukkannunk. Meg kell tudnunk, volt-e valaki, aki visszaadta a beutalót, vagy olyan, aki lemondta az IBUSZ-túrát,

Sajnos, semmivel sem jutottunk előbbre.

Ekkor az útlevélosztályokat vizsgáltuk végig, és a határőrség segítségével igyekeztünk megállapítani, hogy mindenki, aki érvényes útlevéllal rendelkezett, elhagyta-e az országot?

Az első használható nyom itt mutatkozott. G. Gizella az elmúlt hetekben a szocialista országokra érvényes turistaútlevelet váltott ki, de országhatárunkat nem lépte át. Egyik nyomozónk kiment a lakására, s az ajtót zárva találta. A kis házban nem volt házfelügyelő, a többi lakó pedig ilyenkor dolgozott.

Nem maradt más hátra, este ismét meglátogattuk a házat.

A szomszédok már otthon voltak és szívesen adtak felvilágosítást. Elmondták, hogy G. Gizella évek óta egy férfival jár, most is együtt utaztak el, néhány népi demokratikus államba indultak, az egyikben G. Gizellának rokonsága él, régebben hívják már őket, költözzenek hozzájuk.

- Jóska már hetekkel ezelőtt elmondta nekünk, hogy meglepetést szerez Gizikének, elintézi az útlevét, és majd együtt kimennek egy kicsit összeszedni magukat. Jóska nagyon kért minket, ne rontsuk el

a megfélemlítést, sőt, legyünk a segítségére, menjünk el vele a hivatalba, és Giziké nevében adjuk be az útlevelekérést. Feleségem nagyon hasonlít Gizikére, el is fogadták tőle a blankettát. Amikor megjött az útlevel, Jóska nagyon boldog volt. Azt mondta, olyan lesz számukra ez, mint egy édes nászút.

- Giziké végül is megtudta, hogy utazni fognak?
- Csak az utolsó napon, de igazán nagyon boldog volt. Nagyon kellett sietnie, mert valamilyen cso-

342

magja érkezett a külföldön élő nagybátyjától, és utazás előtt még ki akarta váltani. Mászt nem tudunk.

- És másnap? Látták eltávozni őket?
- Már hogy láttuk volna? Mi hajnalban megyünk dolgozni, ők pedig a kilenc óra körüli vonattal indultak.

Számunkra ez elegendő volt. A lelakatolt lakás felnyitására kezdünk. A szomszédok felháborodva tiltakoztak, de azután tudomásul vették, hogy engedélyünk van a házkutatásra. Kérésünkre a segítőkész házaspár - tanúként - velünk tartott.

Ahogy az ajtó kinyílt, szörnyen feldúlt lakás képe fogadott bennünket. A rendetlenség egészen elképesztő volt. Azzal a rendszerességgel dúlták fel lakást, amely azokat jellemzi, akik valami értéket keresnek, és órákat is rászánnak arra, hogy végére járjanak annak, amit elkezdtek.

A segítőkész házaspár kétségbeesve figyelte szakértőink munkáját. Az ujjlenyomatok, fényképek, nyomszakértők egymás után láttak feladatukhoz.

A szomszédok állítása szerint Giziké minden értékesebb holmija eltűnt. Az asszony szenvedélyesen gobelinezett, most egyetlen képét sem találtuk meg.

Panofix bundája, külföldi cipői, értékesnek mondott kosztümjei, aranyként emlegetett ékszerei mind-mind hiányoztak.

A szomszédok elmondták, hogy "Jóska" - vagyis Beretvás József tímár, az egyik fővárosi börgyár dolgozója - italkedvelő ember, aki gyakorta kimaradt az adózott, ilyenkor kártyapartijára hivatkozott.

A szakértők csalódottan hagyták abba a munkát, néhány bizonyosan asszonyi kéztől származó ujjlenyomat kivételével mást nem találtak. Mindössze az egyik párnán leltek néhány ősz és néhány fekete hajszálal. Abból, hogy az ősz hajszálak rövidek, a feketék pedig hosszúak voltak, arra következtettünk,

hogy Beretvás éppen azokban a napokban lehetett borbélynál, a haja a füle magasságáig őszült, de feljebb megőrizte eredeti hajszínét.

A bűnügyi nyilvántartóban találkoztunk Beretvás nevével. Régebben nemi erőszakért, közbotrányoko-

343

zásért, súlyos testi sértésért és útonállásért már büntetve volt. Három esztendeje azonban semmi bűnt nem követett el.

Akinek ilyen súlyos priusza van, általában nem kaphat útlevelet, az állam nem vállalhat felelősséget külföldi magatartásáért, A szomszédok a határozott kérdésre módosították vallomásukat: Beretvás azt állította, az ő útlevele készen van már, így azt volta-képpen senki sem állítja, hogy Beretvás valóban útlevelet kapott volna.

A nyilvántartóban levő adatokból megtudtuk: Beretvás egy Tisza-parti nagyvárosban élt hosszú ideig, és feltehető, hogy most is ott tartózkodik.

Nem is tévedtünk. Az egyik'éjszakai szórakozóhelyen ittasan a kezünk közé került.

Nem tagadott. Állítólag az áldozat azzal hitegette, hogy sok pénze van, és a házasságkötés után majd abból berendezkednek. Beretvás azonban nem akart megnősülni, ezért úgy döntött, hogy az asszonyt meggyilkolja. Hogy elterelje magáról a gyanút, elhíresztelte, hogy külföldre utaznak. Arra számított: senkinek sem tűnik fel, ha az asszony hosszú időn át nem jelentkezik.

Az utolsó éjszakán áldozatát - amikor az már elaludt - megfojtotta, utána a holttestet feldarabolta, és darabjait a Dunába dobta. Majd mint aki dolgát jól végezte, a Tisza-parti városba utazott, és a lakásból szerzett pénzből dologtalanul, majdnem fényűzően élt. Időnként vissza-visszatért az elhagyott lakásba, az áldozat ingóságait magához vette, és eladogatta.

A bíróság a bizonyítékok és a beismerő vallomás birtokában olyan büntetéssel sújtotta, amely bűnével arányban állott.

Különös randevú

Az egyik budai tó partján revolver dörrent. Kisvártatva még egy lövés hallatszott. A közelben tartózkodó rendőrszem a helyszínre sietett. Ott találta egy férfi holttestét, mellette egy zokogó leányt és egy detektívet. A holttest zsebeiből semmi sem hiányzott. A fiatal és csinos leány elmondta, hogy itt ültek a padon a férfival, csókolóztak, hirtelen lövés dörrent és a férfi elnehezült testtel összeomlott. A

leány első rémületében felugrott, el akart futni, de alig tett néhány lépést, nem messze innen, a sétányon összetalálkozott a nyomozóval, régi ismerősével.

Kettesben tértek vissza. A nyomozó felmérte a helyzetet, és minthogy nem akarta az áldozatot és a bűncselekmény színhelyét őrzés nélkül hagyni, pisztolyából riasztólövést adott le. Ez volt a második dörrenés, amelyre az őrszem a hang irányába sietett. Mikor a rendőr csak pár lépésnyire volt a színhelytől, fojtott szavakra figyelt fel. "Mindenben hallgass rám, és akkor semmi baj nem érhet" - mondta egy határozott férfihang.

A férfi: egyik nyomozónk volt.

A leány: Garai Anna, 18 éves.

Az áldozat: Vezér Tibor, 21 éves fiatalember.

A rendőrőrszem jóhiszeműségéhez és pártatlanságához semmi kétség sem fért.

A leány szerelmesével jött a tópartra.

A nyomozó azért, mert egy ismeretlen személy felhívta telefonon és itt, a tó közelében levő presszóban randevút kért tőle.

A rendőrőrszem azért jött, mert két lövést hallott.

A nyomozó nem tudta bizonyítani, hogy telefonon hívták a helyszínre.

A halott pedig néma volt.

345

1

A technikai vizsgálatok megállapították, hogy a halált kis űrméretű pisztoly lövedéke okozta, amelyet közvetlen közelből röpítettek az áldozat koponyájába. A lövedék alulról felfelé haladt. Nem mész-sze a padtól megtaláltuk a hüvelyét is, de semmiféle használható nyom nem akadt rajta. Megtaláltuk a nyomozó fegyveréből származó lövedéket és hüvelyt is, a két lövedéket két különböző fegyverből lőtték ki.

A pad közvetlen közelében két azonos cigarettafajtaból származó csikket leltünk. Az egyik még párázslott, ezt tövig szívták, olyannyira, hogy az utolsó szippantásoknál a dohányos a csikket a két körme közé szorította.

A másik cigarettából talán hármat ha szippantottak, máris eldobták. Mindkét cigarettavég különleges cigarettából maradt vissza, mégpedig ugyanaból az akkoriban igen ritka, nyugati eredetű dohány-

áruból.

A körömig szívott cigaretta vége száraz volt.

Az alig szívottnak a szopókája olyan nedves volt, mint amilyen általában a kezdő dohányosok csikké szokott lenni.

A leány nem tudott visszaemlékezni a merénylőre és arra sem, merre szaladt el az illető.

- Te mindenben hallgass rám, és akkor semmi baj nem érhet... - mondta a nyomozó a lánynak a rendőr füle hallatára.

- Jól ismerem a leány családját - magyarázta nekünk. - Anna tetszett is nekem, de ő nem kedvelt túlságosan. Nem sokkal ezelőtt valaki felhívott telefonon és iderendelt. A másik úton siettem, nem messze lehettem innen, amikor a lövést meghallottam. Megszaporáztam a lépteimet, egyszer csak szemberohant velem Anna. "Megölték Tibit - zokogta, amikor felismert. - Segíts, az istenért, még majd rámfogják a dolgot." "Ha kihallgatnak, ne kertelj, hanem minden kérdésre őszintén válaszolj" - mondtam neki. Visszasiettünk. "Baj lesz" - siránkozott Anna. Én pedig arra kértem, hogy hallgasson rám, és akkor semmi baj nem érheti. Vagyis: mindent őszintén mondjon el.

Nyomozónk kezdő volt, az első lépéseket tette a szakmában.

- Kaphatnék egy cigarettát, az enyém elfogyott. Megkínáltam. Szippantott néhányat, heves köhögés

fogta el.

- Nocsak - mondtam -, finomabbhoz van szokva?

A nyomozó megnevezte azt a különleges cigarettafajtát, amelynek két csikkjét a pad mellett megtaláltuk.

- Valóban dohányzóit a nyomozó elvtárs, amikor ideérkeztem, de aztán eldobta a maradékot - jelentette ki a rendőr.

Az a kis száraz végű csikk akkor már a talált tárgyak között volt. Megfigyeljem a kezében égő cigarettáját. Annak is száraz maradt a szopókája. A bűncselekmény színhelyén talált másik csikk vége viszont - mint már mondtam - nedves volt. Pedig aki a csikkét nem nedvezi össze, az az alig szívott cigarettát sem veszi úgy az ajkai közé, hogy a vége be- nedvesedjék. Akinek pedig nincs több cigarettája, aligha hajítja el azt, amit csak félig szívott el.

Bevonultunk a kapitányságra. Kisvártatva meg-

kaptuk az első orvosi jelentést, amely abból a feltevésből indult ki, hogy a halálos seb csókolózás közben érte az áldozatot. A jelentés megállapította, hogy a lövedék a tarkótól a homlok irányába hatolt és azonnali halált okozott. Az orvos véleménye szerint, ha ez így történt - az elképzelhető testhelyzet alapján -, Anna ruháján is vérnyomoknak kellett maradniuk.

Kihallgattuk Garai Annát. Amint mondta, nagyon szerette az áldozatot, a vőlegénye volt, az esküvő időpontját is kitűzték már. Fényes eljegyzést tartottak,

fiú nemcsak az ő szerelmét, de a szülők rokonszenvét is megnyerte.

- Régen ismerem T. elvtársat, aki most rendőrségi nyomozó, és tudtam, hogy érdeklődik utánam. Engem azonban úgy neveltek, hogy feltétlen hűséggel tartozom a jövőbelimnek, és ezért figyelmeztettem T.-t eljegyzésem után, hogy többé ne járjon utánam.

346

347

Nyomozónk nem is tagadta, hogy ez a beszélgetés lezajlott köztük.

- Nem volt ennek semmi jelentősége. Igaz, hogy Anna tetszett nekem, de nem volt közöttünk az égvilágon semmi. Kicsit furcsállottam, hogy ilyen kurta mód elintéz, de azóta valóban nem találkoztunk egymással. Nem rázott meg az ügy, mondom, semmi különös érzelmi kapcsolat nem volt közöttünk.

A lány később elmondta, hogy vőlegényével hét órákor találkoztak. Moziba indultak, de a Gellért téren találkoztak egy idősebb férfival, aki félrehívta a fiút és arra kérte, sürgősen látogassa meg kórházban fekvő édesapját. Ők el is mentek a János-kórházhoz. A fiú beszaladt az apjához, Anna pedig a kórház előtt várakozott. Kisvártatva a fiú visszajött, és mivel nagyon meleg volt, indítványozta, üljenek le a tóparton. A lánynak tetszett az ötlet, kijöttek ide a víz mellé. Beszélgettek, majd a fiú átölelte és megcsókolta. Ekkor dörrent el az a bizonyos lövés. Néhány másodperccel később találkozott a nyomozónkkal. Mást nem tud elmondani.

A kép tehát teljessé vált, de volt egy jókora szépséghibája. Minden megvolt ugyanis, csak éppen a fegyver nem, amellyel a bűncselekményt elkövették. Sem a lány, sem a nyomozó, sem a rendőrörszem nem tudta megmondani, hova tűnhetett a pisztoly. Nyomozónk alibije tökéletes volt, a bűncselekmény előtt nyolc-tíz perccel még a kapitányságon tartózkodott. A két pisztolylövés között másfél percnél hosszabb idő nem telt el, a rendőrörszem az első lövés-

től számított négy percen belül a helyszínre érkezett, és a pisztolyt ezer négyzetméteres területen belül nem lehetett megtalálni. Szakértők segítségével a tó part menti részét is átkutattuk, de a fegyvernek nyoma veszett. Biztosra vehettük tehát, hogy a gyilkosság tettesét és a pisztolyt valahol máshol kell keresnünk.

De hol?

Újra kihallgattuk a lányt. Hajszájra megismételte a korábbi vallomását. Sőt, most már lényegtelenebb apróságokra is emlékezett, például arra, hogy a Gel-lért téri idősebb férfi szakállt viselt, hogy a kórházba

348

menet a fiú váltotta meg a villamosjegyeket, hogy miről beszélgettek, a gyilkosságot megelőző percekben.

Közben mi is számolgattunk. Gondosan lemértük a kapitányságtól a bűncselekmény színhelyéig vezető út hosszát, kiszámítottuk, hány perc alatt lehet megtenni. Megállapítottuk, hogy nyomozónknak egyszerűen nem lett volna ideje arra, hogy miután /odaérkezett, a bűntény után ezerméternyire eltávolodjék onnan, eldobja a gyilkos pisztolyt és úgy érkezzen vissza a tett színhelyére, hogy az első dörrenéstől számított másfél percen belül már a jelzőlövést is le tudja adni.

Ha volt ebben az ügyben olyan szereplő, akinek ártatlanságához nem fért kétség, az a nyomozónk volt.

A nyomozót tehát kizártuk a gyanúsíthatók köréből. Elsősorban azonban nem is az idő hiánya miatt, hanem mert az azonos fajta cigarettavégek qlyanynyira különbözőek voltak. Azt a feltételezésünket, hogy a harmadáig elszívott cigarettát nem a nyomozó füstölte el, a laboratóriumi vizsgálat is igazolta. Az ezen a cigarettavégen talált száj nedv vegyi összetétele nem egyezett meg a nyomozónktól vett mintával. Szinte a vadnyugaton éreztük magunkat: valaki gyilkosság vádjával önmaga helyett nyomozónkat akarja bíróság elé állítani.

Garai Anna kihallgatása megállás nélkül folyt. A leány szemlátomást percről percre jobban elvesztette tartását. Késő éjszaka végül kávét kért és hisztérikus zokogásban tört ki. Kijelentette, hogy vallani kíván.

Elmondta, hogy ha nem is látta a tettest, akkor is meg tudja nevezni, mert megérezte cigarettájának illatát. Töredelmesen bevallja, hogy nyomozónkhoz forró szerelem fűzte és kapcsolatuk az utóbbi időben mind lázasabbá vált. Nem akartak lemondani egymásról. Nyomozónk többször kijelentette, hogy el fogja pusztítani a vőlegényét. Csak ő lehetett az, aki

elérkezettnek látta a cselekvés óráját. Lelőtte tehát Tibort, de nem gondolt arra, hogy cigarettájának illata majd elárulja őt.

- Na, látja - fordultam hozzá -, mennyivel

349

könnyebb lett most a lelkiismerete! Hát van értelme annak, hogy hazudjon az ember? Szerelmesek egymásba és ez a szenvedély, úgy látszik, megfosztotta munkatársunkat a józan esztől. Nyomban letartóztatom.

Beszólítottuk a fiatalembert szobába és közöltük vele, hogy a gyilkosság alapos gyanúja miatt előzetes letartóztatásba helyezük. Garai Annát átkísértük a másik szobába.

- Magának most az a feladata - mondtam fiatal kollégámnak -, hogy hűségesen játsza a letartóztatott szerepét. A lány tudja, hogy maga ártatlan, tehát nem tehet beismerő vallomást. Tagadni, tagadni minden szembesítésnél.

A nyomozó értetlenül bámult ránk.

- Rab vagyok vagy szabad? - kérdezte. Felnevettünk. Annyira szabad, hogy oda megy,

ahová akar! Csak arra kérem, hogy a reggeli munka-kezdés idején kéznél legyen.

Szemmel láthatóan nem értette a helyzetet. így azután újra részletesen elmagyaráztuk a teendőit és elküldtük. Ismét a leányt szólítottuk magunk elé.

Anna most már megnyugodott. Ujabb vallomása szerint minden úgy történt, ahogy az előbb elmesélte, mindössze annyit tett még hozzá, hogy pár napja nyomozónk kijelentette neki, akkor is végrehajtja a gyilkosságot, ha felakasztják érte.

A leány szerint ez a beszélgetés a Városligetben hangzott el. Pontosan elmondta, hogy kollégánk milyen ruhában volt, hogyan tett ismét házassági ígéretet neki, hogy biztatta, hogy ne féljen, semmi baj nem lehet, csak hallgasson rá.

Félbe kellett szakítanunk a kihallgatást, mert megérkezett a boncoló orvos a szakértői véleménnyel. Ez pedig gyökeresen új helyzetet teremtett.

"Az a feltevésünk, amely az első és felületes vizsgálat eredményeképpen alakult ki, hogy a lövést az áldozatra testközelből adták le, hibásnak bizonyult. A szakértői vizsgálatok megállapítják, hogy a lövedék a testbe történő behatolás előtt legalább kétméteres utat tett meg. Ilyen körülmények között, ha a gyilkos lövés ülő helyzetben érte volna az áldozatot,

a tettesnek a föld alatt tíz centiméter mélyen kellett volna elsütnie a fegyvert. Az áldozat tehát álló testhelyzetben kapta a golyót. A gyilkos fegyvernek a földtől való magassága az elsütés pillanatában akár hetven-nyolcvan centiméter is lehetett.

Ilyen kis távolságra teljesen gyakorlatlan lövő is halálos biztonsággal tud tüzelni."

Kimentünk a tóhoz, pontosan lemértük a szakértői véleményben szereplő magasságot, és megállapítottuk, hogy az körülbelül egy, a padon ülő ember kézmagasságának felel meg. A biztonság kedvéért, fiatal nyomozónkat is leültettük a padra. Kiderült, hogy magas testalkata miatt képtelen lett volna ilyen alacsonyra lövést leadni. A lánnyal is el játszottuk a jelenetet; ha ő hátradőlt a padon, és kinyújtott kezét maga elé emelte, a pisztoly magassága a földtől nyolcvanegy centiméterre volt. Garai Annát visszakísértettük a kapitányságra. A tüzetes vizsgálat eredményeképpen az a vélemény alakult ki bennünk, hogy a lövést a lány is leadhatta. Erre vallott a lövedék iránya, a lövedéknek a testben megtett útja, valamint az áldozat testmagassága.

Ügy döntöttünk, hogy egyelőre megmaradunk a leány által sugallt megoldásnál, és Garai Anna előtt úgy teszünk, mintha mi magunk is a fiatal kollégát tartanánk bűnösnek.

Közben azonban felkerestük az áldozat édesapját a János-kórházban. Kiderült, hogy a bűncselekmény napján nem is látta a fiát. Azt is elmondotta, hogy valóban üzent egyik régebbi szobatársával, egy szakállas, idős férfival a fiának, megkérte, ha találkozik vele, mondja, hogy az édesapja szeretné látni.

A szakállas, idős férfi Tiborék közelében lakott. Azt állította, hogy a bűncselekmény napján nem találkozott sem Tiborral, sem a menyasszonyával.

A lány hozzátartozói szerint Anna ezen a napon már délután négy órakor elment hazulról. Mint mondta, a vőlegényével randevúzik. Kétségbeesett édesanyja egyre azt hajtogatta, hogy az ő leánya ártatlan, tiszta életű, csak a vőlegényének élt. Könyörgött, engedjük haza a kislányát.

A környező üzleteket is végiglátogattuk. Minde-

. 351

nütt megerősítették azt, amit édesanyja mondott a lányról. Csak a trafikos említette, hogy Anna az üzletben levő nyilvános telefonon gyakran felhívott egy fiatalembert és vele randevút beszélt meg. A találkozó pontos helyéről Anna mindig csak annyit

mondott: "A szokott helyen".

A rendőrségi telefonszámot általában nem szokta hívni, bár hónapokkal ezelőtt egyszer-kétszer előfordult, hogy a trafikos hallotta a jellegzetes tárcsázási hangot. Erre azért figyelt fel, mert jellegzetesen pörgött vissza a telefontárcsa.

Ez az újabb értesülés is amellet szolt, hogy nyomozónknak semmi köze az ügghöz.

Természetesen mi is emberek vagyunk, és ha előfordul, hogy valamelyik bajtársunkat keverik gyanúba, mindennél fontosabb számunkra, hogy ezt a gyanút vagy beigazoljuk, vagy megszüntessük.

Mi is így voltunk ezzel. Amikor több oldalról is megbizonyosodtunk afelől, hogy fiatal kollégánk minden gyanún felül áll, egyszeriben azt hittük, meg is fejtettük a különös randevú minden titkát. A leány ölt és erre meg is volt az első bizonyíték: a feketés csészét, amelyből Garai Anna ivott, elküldtük a laboratóriumba, hogy az ajka helyén hátrahagyott nedvet elemezzék. Az eredményig fel is függesztettük a munkát, kicsit pihentünk, erőt gyűjtöttünk a következő kihallgatásra.

Annál keserűbb csalódás ért bennünket akkor, amikor a labor kimutatta: a harmadáig szívott cigaretta szopókáján talált nedvesség nem egyezik ugyan nyomozónk szájnedveivel, de eltér a lány nyálának összetételétől is.

Mondom: keserű csalódást okozott, mégpedig azért, mert valahogyan elkerülte a figyelmünket, hogy van egy negyedik szereplő is, mégpedig az a személy, aki a pisztolyt a bűncselekmény színhelyéről elvitte.

Nem várhattunk tovább: a pisztolyt meg kellett találnunk.

Ismét nyakunkba vettük a várost, és sorra felkerestük a lány ismerőseit. A trafikossal ismét elmondattuk, hogyan, kinek és milyen időközönként telefonált a lány.

Feljegyeztük a hallottakat: hetenként többször is, ugyanarra a számra, ugyanarra a lakásra telefonált, mégpedig rendszerint délután, de mindig öt óra előtt. A trafik ugyanis öt órakor zárt.

Semmi eredmény, semmi kézzelfogható támpont.

Újra leültettük Annát a gyanúsítottak székébe, az íróasztal túlsó oldalára. Elmondtuk neki mindazt, amit nyomozónk ügyében megtudtunk, és közöltük vele, hogy a fiú ellen az "eljárást" megszüntetjük. Ő nem lehetett a tettes.

- Titokban magára is gyanakodtunk - mondtuk

neki -, de az imént a laboratórium egyszerűen megcáfolt bennünket. A gyilkos az a most még ismeretlen személy lehetett, aki a cigarettát szívta és néhány szippantás után már el is dobta.

A lány ismét sírógörcsöt kapott, majd kijelentette, látja, nem tudja megmenteni a tettest, vallomást tesz.

- Édesapám . . . tudomást szerzett arról, hogy a vőlegényemmel mi... szoros kapcsolatban vagyunk, és amikor megtudta, hogy a vőlegényem csak később hajlandó házasságot kötni, nagyon megharagudott rá. Akkor még csak arra kérte, ritkábban keresen fel engem, hetenként legfeljebb egyszer-kétszer látogasson el hozzánk. Édesapám arra számított, ezt úgysem bírja majd ki, és hamarabb oltár elé vezet. Persze ... mi nem tartottuk be a tilalmat, és Tibi elég gyakran felkeresett engem, amikor senki sem volt otthon. Apám gyanút fogott, egyszer váratlanul hazajött, és tetten ért bennünket. Pedig én nagyon vigyáztam, mert amikor Tibit a sarki trafikból felhívтам, mindig más néven szólítottam, hiszen az egész utca ismert bennünket, és anyámnak biztosan elmondta volna a trafikos, ha Tibivel - a tilalom ellenére - találkozom. Szóval, apa rajtakapott bennünket ... és borzasztó balhét csapott. Elmondott mindenféle rossz lánynak, Tibit legazemberezte, és valósággal kiverte a lakásból. Amikor együtt maradtunk, apa kijelentette, hogy megbosszulja az ártatlanságomat, és nem érez majd könyörületet. . . Nyomozó urak - zokogta -, én nem gyanúsítom az apámat, én nem láttam őt... De ki más lehetett vol-

352

353

na? Én csak azt tudom, csókolóztunk és egyszerre eldőrrént a fegyver, Tibi összeomlott, még elmondani is szörnyű, milyen érzés olyan valakit tartani a karjaimban, aki néhány pillanattal előbb még élt, aki olyan kedves volt, aki a férjem lett volna . . . Nem láttam az apámat, de ...

Garai Anna hazudott, hiszen most is azt mondta, a fiú ült, amikor a halálos golyót kapta. Elszörnyedtünk, amikor még alá is írta a vallomását,, hiszen mégiscsak az édesapját állította volna a tettes helyett a bitófa alá.

Nem volt mit tennünk, előállítottuk az édesapját. A kezébe nyomtuk a leány írásos vallomását. Azt hiszem, nincs olyan edzett ember, aki meg ne borzongott volna a szenvedése láttán.

- Nem értem, kérem - hüppögte -, nem értem . . . Hiszen Anna mindent megkapott tőlem, amit csak akart. Hiszen nem tudott olyat kívánni, amit meg ne vettem volna neki. . .

Néhány percre magába roskadtan üldögélt, töprengt. Azután kijelentette, beismeri, ő ölte meg az áldozatot. Erzsiké, aki a jegyzőkönyvet gépelte, nem tudott uralkodni az idegein.

- Én ezt nem írom le - mondta és felállt -, én ehhez gyenge vagyok.

- Inkább a halál - mondta csendesen Garai Ferenc, a lány apja -, mint egy levegőt szívni a leányommal.

- Nézze, Garai úr, mi érezzük, hogy ön nem lehet a tettes. De mégis, alibit kell igazolnia.

- Nincs alibim - mondta, a férfi. - Egész este egyedül voltam otthon, keresztretjtvényt fejtettem. Egyik barátomat vártam, de valami miatt nem jött. A feleségem tíz után jött haza a gyárból, mert a mi családjukban mindenki dolgozik, hogy Annikámnak ne kelljen ... korán ... kelnie.

A technikusok mintát vettek az apa cipőtalpáról, megvizsgálták elnyomott cigarettáját is, és kijelentették, ez a férfi nem járt azon a környéken.

Ügy látszik, az apa megsejtette, hogy a lánya a gyilkos, és mindent el akart követni, hogy megmentse. Kijelentette, hogy vallomást kíván tenni, mert az

enyhít majd a helyzetén a bíróság előtt. Szerencsére még nem hangzott el előtte, hol is történt a bűncselekmény, de minthogy mi állandóan a parkról és tóról beszéltünk, és tudta, hogy lánya gyakran jár a Városligetbe sétálni, télen pedig korcsolyázni, azt vallotta, hogy a városligeti tó mellett levő egyik padnál sütötte el a fegyverét, amelyet később az Árpád-hídról a Dunába vetett.

Nyomban szabadlábra helyezték.

Behívtuk a lányt és szembesítettük az apjával.

- Nem értjük - mondtuk neki -, mi értelme van ennek a felelőtlen rágalmozási sorozatnak. A gyilkosnak tudnia kell, hol és mivel követte el a bűncselekményt, és számot kell adnia a pisztolyról.

Az apa felugrott.

- Honnan tudják, hogy nem én vagyok a tettes? Hát a fegyver nincs meg?! Egyáltalán nincs meg?!

- Sajnos, nincs!

- Akkor csakis István lehet a gyilkos. A lány felugrott és apjának rontott.

- Miért kevered bele? Mit vétett neked? Ha megölik, te leszel a gyilkosa.

A lány egyre kevésbé tudott uralkodni magán.
Hiába ültették vissza a helyére, nekiugrott az apjának, és körmeivel végigszántotta az arcát.

- Te hitvány, belógatod a szerelmemet? Mit vétett neked? Mert nem ereszkedett le hozzátok? Most így állsz bosszút rajta?

Az apa le sem törölte arcáról a kiserkent vért.

- Csak ő lehet a gyilkos - suttogta :-, Anna képtelen lenne bárkit is megölni.

Az orvos nyugtató injekciót adott a lánynak, s Anna rövidesen elszenderedett. Mi az apával együtt elindultunk, hogy megkeressük Ladányi Istvánt, a fiút, akitől annyira tiltották Annát a szülei.

Egyik hetedik kerületi házban lakott, albérletben. A harmadik emeleti lakás bérlője, egy idősebb asz-, szony, két napja nem is látta lakóját, bezárkózott, ki sem mozdult a lakásból. Minthogy máskor is előfordult már ilyesmi, nem tűnt fel neki a fiú távolléte.

Bezörgettünk, de semmi válasz nem érkezett.

Felfeszítettük az ajtót.

354

355

Ladányi István már nem tudott szóbeli vallomást tenni. Végzett magával.

Az asztalon ott volt az általunk keresett pisztoly, zsebkendőbe burkolva, csak a cső vége látszott ki a kendőből. Alatta vaskos boríték lapult.

„A rendőrségnek.” - Ez volt a címzés.

"Alulírott ezennel vallomást teszek szörnyű bűnömről - hangzott a búcsúlevél. - Két órával ez előtt a tóparti padnál tanúja voltam annak, hogy szerelmesem, Garai Anna, miképpen lőtte le a vőlegényét. Megállapodásunk szerint a pisztolyt átvettem tőle és elszaladtam. \

Nem ér az én életem semmit, mert olyan bűnt követtem el, amelyet nem lehet soha levezekelni. Annat három hónapja, kora tavasszal ismertem meg, leszólítottam az utcán. Együtt jártunk, és nagyon szerettük egymást. Én eléggé rendezetlen életet éltem, és ezért nem engedte meg, hogy felkeressem őt a szüleinél. De ő nagyon szeretett engem, azt mondta, csak velem tudja az életét elképzelni. Kért, menjek dolgozni, de a társaságom akkor kitagadott volna. Apámtól minden hónapban kaptam pénzt, azt hitte, egyetemre járok, és azért költöztem el hazulról, hogy

tanulni tudjak. De nem tanultam, a szüléimet is megcaltam, és én mindenkit romlásba taszítottam.

Anna nagyon szeretett, és nem tudtam olyasmit kívánni tőle, amit készségesen és azonnal ne teljesített volna. Az enyém volt, a pénzét nekem adta, sokszor még ebédet is hozott nekem hazulról. Egyszer pedig még lopott is nekem, de azután azt mondta, ilyesmire többé nem vállalkozik.

Most mindent megírok, mert bár Anna lötte le azt a fiút, az igazi tettes én vagyok, és nem tudok ilyen szörnyű bűnnel élni.

Rávettem Annát, szóljon a szüleinek és kérje hozzájárulásukat a házasságunkhoz. Az apja hallani sem akart a dologról. Azt parancsoltam neki, ölje meg a vőlegényét. Kezdetben hallani sem akart róla, akkor hetekig nem találkoztunk. Anna arcán közben egy nagy pattanás keletkezett, azt mondtam neki, ez attól van, hogy lappang már a terhessége. Anna elhitte nekem, kétségbeesésében öngyilkos akart lenni.

356

Sokat gondolkodtam, mit tegyünk. Mivel Anna életét úgy ismertem, mint a tenyeremet, kidolgoztam a gyilkosság tervét. Persze azt hittem, nem meri majd megtenni.

Én voltam az, aki felhívtam Anna egyik régi udvarlóját, egy detektívet, és randevút kértem tőle. Anna elmondta, hogy a nyomozó milyen cigarettát szív, vettem egy dobozzal, és egyre rágyújtottam a megbeszélte időben. Amikor, a tóparthoz közeledtem, láttam, minden rendjén megy, ott állnak a parton egymás mellett. Füttyentettem, láttam, hogy Anna hátralép és leül. Na, gondoltam, nem mer löni. De lőtt. A férfi azonnal összeesett. Odaugrottam, és rátaszítottam a padra. Kesztyű volt rajtam, kicsavartam Anna kezéből a pisztolyt és elrohantam. Anna ekkor felugrott és elkezdett a presszó felé futni.

Én pedig egy darabig bolyongtam. És rájöttem, nem kerülhetjük el a büntetést. Én nem akarom elkerülni. Az élet utolsó perceiben nem hazudik az ember. Tíz perc múlva felakasztom magam. Én vagyok a főbűnös, Anna mindent megtett, amit kértem tőle. De a pisztolyt ő sütötte el, kesztyűben vettem át tőle, az ujjlenyomatot biztosan meglelik.

A mesékre is én tanítottam. Tudtam, hogy rosszak, de nem hittem, hogy elköveti. Elkövette. Mert azt hitte, hogy állapotos, pedig nem az. És félt, hogy ki-tagadják a szülei, ha apa nélkül hozza a gyereket a világra.

Most elbúcsúzom az élettől. Két embert öltem meg, két embert tettem tönkre.

Ladányi Isván."

A kocsit elküldtük a bűnjelekkel, az apa hazatért, mi pedig gyalog indultunk a kapitányság felé. Azon töprengtünk, hogyan fajulhatnak el így ifjú és szép reményekkel biztató életsorsok? Három halottja volt ennek az ügynek. A bűnösök megbűnhődtek, de amikor az aktákat irattárba helyeztük, cseppet sem éreztük elégedettnek magunkat.

A csorba hanglemez

Napokig tartó tárgyalás után elhangzott az ítélet. Kában és fáradtan jöttünk le a lépcsőn, gondolatainkban még ott pezsgett az elmúlt hetek állandó fáradtsága. Az ügy, melyet most a bíróság lezárt, többfajta tanulsággal is járt számunkra. A legfontosabb ezek közül az volt, hogy a légszervezettebb bűnbanda sem kerül el a bírói ítéletet. Csak az a fontos, hogy a nyomozás pillanatnyi egérutat se engedjen a számunkra, és akkor végül az ő csuklójukon is - kattann a bilincs.

Sokan azt tartják, hogy a legkomolyabb bűncselekményeket éjszaka követik el a tettesek. A Pozsonyi útra délután szólított bennünket a telefon.

- Be szeretném jelenteni - mondta egy hang -, hogy a házban, ahol lakunk, olyan erős égett paradicsomszag terjeng, hogy szinte csípi a szemünket.

Arra gondoltam, valaki tréfát űz velünk. De a hang tovább folytatta.

- Az egyik lakásban, kérem, legalább, húsz kiló paradicsom éghet a gázon, hiába csöngetünk, dörömbölünk, nem nyitják ki az ajtót. Pedig a lakás bérlője, özvegy Nagy Jánosné biztosan otthon tartózkodik, senki sem látta őt a házból eltávozni.

- Biztosan elájult a néni, forduljanak a mentőkhöz - tanácsoltam.

- Nem néni az, kérem, talán mindössze harminckét éves. Egyébként a mentőknek is telefonáltunk, de azt mondták, a befőzés nem az ő reszortjuk.

Gondoltam, úgyis hazaindulok, majd arra megyek, megnézem azt a nagy paradicsom-balesetet.

A házban vágni lehetett a füstöt. A második emeleti lakás ajtajának és ablakainak hasadékán pedig

még mindig újabb hullámokban tört elő. "Ennek a fele sem tréfa" - gondoltam, és telefonáltam a kapitányságra. Néhány perc múlva megérkeztek elvtársaim. Gál minden eshetőségre felkészülve orvost is hozott magával. A tűzoltókat is értesítettük, nagy szirénázással érkezett a kocsi.

A tűzoltócsákánynak könnyű dolga volt, a bejáratí ajtó az erőteljes csapások alatt szinte szétforgácsoló-
dott. Először a konyhába siettünk. Megkönnyebbül-
ten állapítottuk meg, hogy a paradicsomot villany-
tűzhelyen főzték, tehát gázömlés nem történhetett,
így nem kellett attól tartani, hogy a lakásban maradt
személy esetleg megfulladt.

Az első helyiségben senkit sem találtunk. A má-
sodikban viszont a vetett ágyon fekvő egy asszonyt
leltünk. Özvegy Nagyné - a házfelügyelő azonnal
felismerte őt - mintha békésen aludt volna. Dús,
szőkére festett haja teljesen eltakarta arcát. Csak
amikor közelebb léptünk, akkor vettük észre, hogy
egy férfi-harisnyakötő gumival az orrára és szájára
vattacsomót rögzítettek.

Amikor a testet kitakartuk, megláttuk, hogy ke-
zeit a háta mögött összebéklyózták.

- Közöséges kloroform - mondta az orvosunk,
de azt is megállapította, hogy a tartós belégzés követ-
keztében az asszony pulzusa rendkívül erőtlens, szív-
dobogása kihagy, és élete, ha csak öt percet késünk
is, súlyos veszélybe kerül.

Szerencsére időben érkeztünk, s mintegy félóra
múlva, az időben adagolt gyógyszerek hatására, öz-
vegy Nagyné lassan magához tért.

Amíg az asszonyt élesztgették, mi kiszellőztettük a
lakást, és szemügyre vettük a helyiségeket.

Látszólag minden a legnagyobb rendben volt, a la-
kásban repkedő pernyék és koromdarabkák ellenére
látszott, nagy tisztaság és rend szokott itt lenni.

A szekrények, a fiókok, a szőnyegek, de még a
csipketerítők és a nippék is arról tanúskodtak, hogy
itt semmiféle birkózás, verekedés nem történt. A fe-
lületes szemle során úgy tűnt, mintha semmi sem ve-
szett volna el. Egyedül a rádió fölött levő lemezját-
szó tányérja pörgött, a motorja egészen átforróso-

358

359

dott, a hanglemez pedig a közepénél, ahol a tű meg-
akadt benne, kicsorbult.

Intézkedtünk, olyan elektrotechnikai szakértő is
kapcsolódjon a munkánkba, aki különféle jelekből
meg tudja állapítani, mikor kezdett a hanglemez fo-
rogni, vagyis mikor történhetett a merénylet.

Amikor az asszony olyan állapotba került, hogy
összefüggően beszélni is tudott már, megkezdjük ki-
hallgatását.

- Özvegyasszony vagyok - mondta -, huszonhat éves koromban vesztettem el a férjemet; motorkerékpárjával egy villamosnak rohant. Meggyászoltam őt, de azután rájöttem, hogy még fiatal vagyok és nem dobhatom el magamtól az életet. Sok barátom, barátnőm volt, ismerőseim általában az én lakásomon jöttek össze. Elszórakozgattunk, kicsit táncoltunk, egy kicsit ittunk is, házibulik voltak a lakásomon. Ismerőseim sokszor magukkal hozták barátait is, gyakran olyanokat, akiket én nem is ismertem.

Egyik ilyen új ismerősöm nagyon megtetszett nekem. Pont olyan volt, mint a férjem, magas, barna hajú, atiétatermetű és nagyon rokonszenves.

- A nevét, ha lenne szíves megmondani.

- A nevét... nevetni fog, kérem, nem tudnám pontosan megmondani.

- Akkor körülbelül mondja meg.

- Nem tudom. Ma délelőtt végre eljött, mert nagyon vártam őt, tetszik tudni. Már két napja nem volt itt. Amikor megérkezett, azt mondta, most már hosszú ideig itt marad. Ettünk valamit, egy-két kupica konyakot is ittunk, amikor eszembe jutott, hogy a paradicsomot meg kell kavarni, nehogy odaégjen. Felálltam, kimentem a konyhába. Amikor hallottam, hogy Lali hanglemezt tesz a lemezjátszóra, kimostam a kávéfőzőt, hogy két duplát tudjak készíteni. Azután úgy határoztam, hogy benn a szobában főzöm meg a feketét. Amikor beléptem, megrökönyödve vettem észre, hogy Lali a nyitott szekrényben motoz.
- Mit csinálsz ott? - kérdeztem tőle. - Az öngyújtóhoz keresek benzint - Válaszolta. - A benzin nem ott van, hanem a fürdőszobában.

-| Lali kiment a fürdőszobába, ahonnan egy idő múlva a kis benzines üveggel együtt tért vissza. Egy nagy darab vattát is hozott, amit alaposan megnedvesített a folyadékkal. "Milyen furcsa szaga van ennek" - mondtam, és ő mellém lépett, elém nyújtotta a vattát. Én gyanútlanul közel hajoltam hozzá, hogy megszagoljam. Lali abban a pillanatban az arcomra szorította a kezében tartott vattacsomót, átkarolt, és fülembe súgta: "Lélegezz mélyet, kedvesem." Nem tudtam mire vélni a dolgot, mély lélegzetet vettem, és - talán azonnal - minden elsötétült előttem.

Eddig a vallomás. Az asszony felállt és kettőnktől támogatva, végigjárta a lakást. "Semmi nem hiányzik" - mondta, az órák is megvan, a vaskazettám is, amelyekben a pénzem és ékszereimet tartom.

Felemeltük a vaskazettát, amely igen súlyos volt.

- Azért jó lenne, ha megnézné, nem hiányzik-e

belőle valami.

Az asszony a vetett ágy párnája alól egy kis kulcskarikát vett elő, ezen három kulcs függött. Az egyiket a kazetta zárnyílásába illesztette, megforgatta, és felnyitotta a dobbzt.

A zöld vasdobozban tégladarabok vöröslöttek.

Özvegy Nagyné elvesztette eszméletét.

Amikor magához tért, kiderült, hogy kára meghaladja a kétszázötvenezer forintot. Az ékszereken és készpénzen kívül tizenöt darab tízezres betétkönyv is eltűnt az acéldobozból.

Minket nem lepett meg a dolog. Nagynét annál jobban.

- Amikor legutóbb nálam járt, úgy döntöttünk, ' hogy az estét a hármashatárhegyi étteremben töltsük. A fiú szabadkozott, nem akart velem jönni, mert szí-

nes ingben volt és félt attól, nem engedik be a szórakozóhelyre. Ekkor a volt férjem ingeiből egyet átadtam neki. Akkor vettem elő a kazettát is, hogy inggombot keressek. Lalinak nagyon megtetszett a férjemtől maradt inggomb, úgy örült neki, mint egy gyermek. Nekiadtam. Gondolom, akkor figyelt fel a kazettára, talán azt is meglátta, honnan veszem elő a kulcsot és valószínűleg kész haditeranggal érkezett.

360

361

Mi is így gondoltuk. Özvegy Nagyné arra a kérdésünkre, honnan van a vagyona, elmondotta, hogy a férje használt gépkocsik közvetítésével foglalkozott, nagyon jól keresett és takarékos életet élt. Barátjáról pedig, akinek a nevét sem tudja, nagyon használható és pontos személyleírást adott, amelynek egyetlen nagy hibája volt, hogy majdnem minden jó kiállítású, sötét hajú fiatalemberre ráillett.

A kapott adatokat - az ellopott betétkönyvek számát, a hiányzó ékszerek leírását még az éjszaka folyamán eljuttattuk a különböző bankfiókokhoz és zálogházakhoz. Az OTP már másnap reggel közölte, hogy a könyveket előző délután kiváltották, de érdekes módon a pénzt felvevő személyek közül egyik sem felelt meg a tettesről kapott személyleírásnak, így azután kiderült, hogy egész bandával állunk szemben, amelynek legalább négy tagja van.

Reggel kilenc órakor mentem be a kapitányságra, néhány feljelentés már várt rám. Ismeretlen tettesek behatoltak egy fővárosi ÁPISZ-boltba és nagy mennyiségű töltőtollat, golyós írót és készpénzt zsákmányoltak. Három nap múltán a FrankeJ. Leó ut-

cában levő egyik üzem irodáját törték fel, annak vas-kazettájából nyolcszáz forint körüli összeget raboltak.

A betörések sorozata nem akart véget érni.

Két vagy három nap múlva ismét csengett a telefon és egy újabb üzembe hívtak ki bennünket. Az éjjeliőr hajnal felé - közvetlenül a váltás előtt - három ismeretlen személyre figyelt fel, akik az üzem-épület mellett levő zöldségüzletben mozgolódtak. Gyanúsnak találta ezt, az üzlet ugyanis csak a dél-előtti órákban szokott kinyitni. Mire kiérkeztünk, az üzletben már nem volt senki, viszont a pincében levő raktár falát kibontva találtuk. Könnyű volt az üzemi irodaépület mellékhelyiségének nyitott ablakán keresztül vezető tolvajutat követni. Feljutottunk az első emeletre. Nem is csalódtunk, a harmadik szobában már olyan vaslemez szekrényre bukkantunk, amelynek feltépett ajtaja jelezte, hogy a bűnözők gyors munkát végeztek. A kár megállapításánál ki-

362

derült, hogy a betörők tízezer forint körüli összeget loptak.

Betörési csoportunk megkezdte a tanúk kihallgatását. Semmiféle érdemleges nyom nem akadt, mindössze annyi, hogy az éjjeliőr - állítása szerint - a kora hajnali órákban egy rendőrtisztet látott, aki több ízben elsétált a két egymás mellett levő épület előtt.

A következő nap hajnalán a csepeli Sportszerboltba hívtak ki bennünket. Ebbe az üzletbe is a pincén keresztül hatoltak a tettesek. Itt hosszú idejük volt a munkára, sok mindent összezsomagoltak, különféle cipőket, tréningruhákat, vívó- és bokszfelszereléseket, és innen is minden nyom hátrahagyása nélkül sikerült elmenekülniük.

A környékbeli lakosok kihallgatása szintén semmi kézzelfogható eredményt nem hozott azonkívül, hogy a közeli vendéglő csaposa elmondta, hajnali nyitáskor egy rendőrtiszt is volt az első vendégek között, erre fel is figyelt, mert általában öt órakor nem szoktak nála rendőrségi személyek italt fogyasztani.

A nyomozásnak ebben a szakaszában senki nem gondolt arra, hogy a belvárosi özvegyet megtámadó rabló és e banda között szorosabb kapcsolat lenne. Olyannyira különböző jellegű bűncselekmények tartották izgalomban a rendőrséget, hogy ez a feltevés szinte kizártnak látszott.

Időközben természetesen gyakran felkerestük a Pozsonyi úti lakást, hogy a közben teljesen felgyógyult özvegytől az iránt érdeklődjünk, nem látta-e feltűnni valahol a támadóját.

- Nem, kérem, azóta egyetlen esetben sem láttam . . . Hanem volt egy barátja, egy rendőr főhadnagy, akit egy éjszaka a Jerevánban egy pillanatra megláttam. Oda is akartam menni hozzá, de mire a táncolók tömegén keresztül a bejárathoz érkeztem - már el is tűnt.

Első pillanatra máris izgalmasnak tűnt ez az észrevétel. Ha számításba vesszük, hogy az özvegy lakásáról eltűnt betétkönyveket három-négy személy váltotta ki, valamint azt, hogy az eddigi betöréseknél is legalább három bűnözőnek kellett tevékenykednie, továbbá, hogy mind a betörések színhelyén, mind pe-

363

1

dig a Jerevánban a tanúk és a sértettek egy-egy rendőrtisztet említenek, valószínűvé teszi, hogy ugyanaz a banda dolgozott az özvegynél is, amelyik a betöréseket, a kasszafeltörést elkövette.

Véleményünket azonban, úgy látszott, megcáfolják a bekövetkező események.

Alig negyvennyolc óra múlva ugyanis Debrecenből értesítést kaptunk, hogy egyetlen éjszaka alatt három üzletben is rendkívül hasonló módszerrel betöréssorozatot követtek el. Mindhárom helyiséget ablakbetörés útján közelítették meg, és az üzletekből húszezer forintnyi készpénzt zsákmányoltak.

Azonnal Debrecenbe utaztunk, de csak egyetlen dologra voltunk kíváncsiak, nem járt-e rendőrtiszt a feltört üzletek közelében, szokatlan időben és szokatlan körülmények között? A 11-es Fodrász Ktsz üzletvezetője használható vallomást tett.

- Kora reggel, amikor az üzlethez érkeztünk, felfedeztük, hogy az ablak be van törve, és a benti rendtelenségből láthattuk, hogy betörők jártak itt. Éppen telefonálni indultam, amikor egy rendőr főhadnagy jelent meg az üzlet előtt. Nála bejelentettem, hogy az éjszaka folyamán az üzletbe betörtek. Megkérdezte, jelentettük-e már a dolgot a rendőrségen? Mondtam, hogy éppen most indulok telefonálni. Ekkor megkért, nyissam fel az ajtót, majd ő megnézi a helyiséget, azután kezdjünk dolgozni, majd kiszáll egy bizottság is, és biztos, hogy a tettesek rövidesen kézre kerülnek.

- Felnyitottam az üzlethelyiséget, elsőnek a főhadnagy lépett be oda. Papírt és ceruzát vett elő, és úgy láttam, hogy helyszínrajzot készít. Miután ezt befejezte, felszólított bennünket, csináljunk rendet, és én addig ne menjek el az üzletből, amíg a rendőrségi vizsgálóbizottság meg nem érkezik. így is tettünk, vártuk a rendőrséget. Amikor délutánig sem érkeztek meg, bementem a kapitányságra.

- Kérem, emlékezzék jól vissza - kérdeztem -, nem ejtett el valamit az a főhadnagy, miközben a vázlatot csinálta?

- Nem ejtett az el, kérem, semmit, hiszen leült az

364

egyik székre és a mosdó mellett levő pulton rajzolatot.

Elköszöntünk, és a kapitányságon azon töprengtünk, mi lehetett az oka annak, hogy ez a "rendőr főhadnagy" a sikeres betörés után visszatért a helyszínre.

Végül is arra a megállapodásra jutottunk, hogy a banda tagjai munkájuk végeztével egészen biztosari valamit a fodrászüzletben felejtettek; esetleg olyasmit, amiről a bűnösök személyazonosságára következtetni lehet. Elképzelésünk szerint csak ilyen körülmények között vállalhatta a rajtavesztés veszélyét a titokzatos rendőr főhadnagy.

Visszaérkezve Budapestre, mindenekelőtt a rendőri ruha eredetét kívántuk megállapítani.

"Minden rendőrörsnek és parancsnokságnak. Jelentsék, hogy az elmúlt hetekben nem tűnt-e el valamelyik beosztottjuk egyenruhája. Ha igen, közöljék az illető testméretét, az egyenruhán látható rendfokozati és egyéb jelzéseket, az esetleges felerősített kitüntetési szalagsávokat vagy a kitüntetések elhelyezésére szolgáló és a ruhákon látható varrásokat."

Egy kisvárosi rendőrörsön kívül mindenholnán tagadó jelentés érkezett. íme a kisvárosi rendőrörs érdekes bejelentése:

"Jelentem, hogy a rendőrség épületéből nem tűnt el egyenruha. A teljesség kedvéért azonban az elvtársak tudomására hozom, hogy Telegdi János rendőr főhadnagy elvtárs egyenruháját lakásán benzinnel tisztította, majd utána kiakasztotta a kertbe száradni. Mire ruháját vissza akarta vinni a lakásba, azt ismeretlen személy a kertből elrabolta. Nevezett főhadnagy elvtárs a tényt a kapitányságon azonnal bejelentette. Minthogy azonban az illető elvtárs úgy tájékoztatott bennünket, hogy a ruhadarabok igen vi-seltések voltak már, és a kára aligha haladja meg a háromszáz forintot, mi a tényt nem jelentettük tovább. Ebben közrejátszott az is, hogy nevezett tiszt elvtárs attól tartott, hogy talán szomszédjának kis-korú gyerekei vették magukhoz a ruhát, akik gyakran játszottak rabló-pandúrt, és a főhadnagy elvtárs-

365

1

tói már máskor is elkérték kihordott sapkáját, elévült ingzubbonyát."

«,

Azonnal elutaztunk a kisvárosba. Az út egy nagyobb helységen keresztül vezetett - és ebben a városkában tudomásunk szerint büntetésvégrehajtási munkahely is működik.

Minthogy nem volt nálunk a szökött fegyencek körzését elrendelő bulletin, betértünk erre a munkahelyre, hogy tájékozódjunk: az elmúlt hetekben nem szökött-e meg innen valaki. Kérdésünkre kijelentették, hogy két héttel ezelőtt az egyik külső munkahelyen dolgozó három elítéltnak nyoma veszett; bizonyos ellenőrzési lazaságokkal visszaélve megszöktek.

A szökés időpontja egybeesett az egyenruha eltűnésének dátumával. A fegyencek két nappal a Pozsonyi úti özvegy ellen elkövetett merénylet után szöktek meg munkahelyükről. A büntetőintézet és az általunk keresett kisvárosi rendőrtiszt lakása közötti távolság légvonalban - és a dűlőutakon számítva -- aligha volt több öt kilométernél.

A környező italmérésekben senki sem tudott arról, hogy fegyenc külsejű vásárló jelent volna meg a kérdéses időben. A kisvárosi vasútállomás tisztviselői sem tudtak felvilágosítást adni. Feltevésünk szerint a szökött személyek a rendőrruha védelmében feltehetően autóstoppal jutottak el a fővárosba. Persze mindez csak feltevés volt, és semmiféle bizonyíték sem támasztotta alá elképzelésünket. Egy sereg homályos pont is adódott, különösen azt nem tudtuk kezdetben elképzelni, milyen kapcsolat lehetett a büntetésüket töltő személyek és a Pozsonyi úti özvegy ellen elkövetett merénylet tettese között.

Hosszú kollégám nevéhez fűződik az érdem, e homályt ő oszlatta el. Hosszúval együtt és az ő javaslatára visszatértünk a büntetésvégrehajtási munkahelyre, és a nyilvántartásból arra kerestünk választ, nem szabadult-e korábban olyan elítélt, aki a szököttekkel egy brigádban dolgozott vagy aki büntetésének egy részét korábban ugyanabban a fegyházban töltötte?

Egyik ilyen elítélt volt Kovács József, aki 17 nappal az első bűncselekmény elkövetése előtt vette át szabadulólevelét.

Visszatérve Budapestre, a bűnügyi nyilvántartó képanyagából több tucat fényképet magunkhoz vettünk - közöttük természetesen a négy személy képét is - és bemutattuk az özvegyasszonynak. Az áldozat a képek alapján senkit sem ismert fel.

Ekkor arra gondoltunk, valószínűleg a büntetés során bekövetkező változások miatt nem ismer rá a

merénylőre az asszony. Rendelkezésünkre áll egy olyan több száz darabból álló és arcrészleteket ábrázoló fényképsorozat, amelynek összeillesztésével igen gyorsan lehet arcvonásokat, arcokat rekonstruálni. Szakértőink, figyelembe véve azt, hogy a gyanús személyek több évet töltöttek börtönben, a képrészletek felhasználásával olyan arcképeket fényképeztek össze, amelyek az eredeti fényképeknél idősebb arcú, de ugyanolyan arcvonású férfiakat ábrázoltak.

Most már sokkal nagyobb sikerrel jártunk. Az özvegyasszony felismerte merénylőjét, az éjjeliőr és a debreceni fodrászszövetkezet üzletvezetője pedig a "rendőr főhadnagyot".

Persze azért még ezzel az eredménnyel a tarso-lyunkban sem jutottunk sokkal közelebb a tettesek elfogásához. Az ugyanis köztudott dolog, hogy a szökött fegyverek nagyon óvakodnak attól, hogy felkeressék régi ismerőseiket, barátait.

Mindenesetre az általunk ismert két személy hozzátartozóit alapos figyelés alá helyeztük.

Különösen a merénylő hozzátartozóinak megfigyelése biztatott sikerrel. Azt ugyanis már az első napon megállapítottuk, hogy a merénylő édesanyja sehol nem dolgozik, mégis jól él, és ebben minden valószínűség szerint a Garai János nevű, általunk régóta ismert orgazdánál történt gyakori látogatása is szerepet játszik.

Az idős nő legutolsó látogatása után egyik munkatársunk néhány karórával felszerelve betért az orgazdához és körülnézett "üzletében". Az üzlethelyiségben berendezett lakásban semmit nem látott, csak az egyik sarokban a falhoz támasztva egy vívótört.

Ez nekünk teljesen elegendő volt; e lelet azt bizo-

366

367

nyitotta, hogy a merénylő feltehetően a rablott értékek egy részét édesanyjához juttatja, aki azt Garai János orgazdánál értékesíti.

Amikor legközelebb az idős asszony Rottenbiller utcai lakásáról nagy csomaggal elindult a Garai János "üzletéhez" vezető úton, az orgazda lakása előtt igazoltattuk, majd előállítottuk a főkapitányságra. Csomagjából melegítők és bokszesztyúk kerültek elő, csupa olyan cikk, amely a csepeli Sportszerboltban lezajlott betörés után felvett hiánylistán szerepelt.

- Kedves -asszonyom - mondtuk -, nehezen tud elfogadható magyarázatot adni arra, mi szüksége van egy hetvenhárom éves asszonynak bokszesztyúkra.

Nem tudjuk elképzelni, hogy ezeket a dolgokat a néni vásárolta. Erős a gyanúnk, hogy lopott holmi.

Az öregasszony harsány méltatlankodásban tört ki. Feneketlen kezításkájából előszedett feladóvevény-nyel igazolta, hogy a csomagjában levő cikkeket "egy ismeretlen jóakarójától" postai csomagban kapta, mint mondotta, bizonyára azért, hogy nehéz körülményein segítsenek.

Az orgazda már közlékenyebb volt. Kezdetben ugyan tagadott, de amikor titkos rejtekhelyeiről a tucatnyi melegítőt, a nyolc pár bokszesztyút, a fél tucat pokrócot elővettük, kijelentette, hogy vallomást kíván tenni.

Az orgazda tehát részletes vallomást tett. Elmondotta, hogy az utóbbi időben az idős asszony - az özvegy elleni merénylet feltételezett tettesének anyja - másodnaponként megjelent nála és különféle vadonatúj cikkeket ajánlott fel eladásra. Az "első számlítványok" mellé kézzel írott blokkot is felmutatott, ezzel "igazolta", hogy törvényes úton jutott a holmihoz. Amikor azonban látta, hogy az orgazda e hamis papírlapok hatására sem hajlandó többet adni, abbahagyta a hamis számlák bemutatását. Kezdetben csak sportcikkeket hozott, később fodrászüzletből származó szerszámokat is, illetve tollakat, golyóstollakat - gyakorlatilag tehát csupa olyan holmit, amelyek az utóbbi idők betöréssorozatából származhattak.

A büntetésvégrehajtási munkahelyen időközben si-

368

került összeállítani az elsőként szabadult fegyenc személyi ismertetőjeleit. Kiderült, hogy börtönévei alatt bal felső karjára egy nyállal átfúrt szívet tető váltattott, amelybe a K. J. monogramot is berajzolták.

A Pozsonyi úti özvegy kérdésünkre a felmutatott tetovációs ábrák közül kiválasztott egyet és elmondta, jól emlékszik arra, hogy barátjának valóban volt egy ilyen ismertetőjele.

A merénylet édesanyja által megőrzött postai feladóvevények alapján megállapítottuk, melyik postahivatalban adták fel a csomagokat. Most már csak mind az idős asszonyt, mind pedig a postahivatalt kellett alapos figyelés alá vonnunk. Két nap sem telt el, s az általunk keresett egyik személy a kezünkbe került. Pillanatig sem vonakodott megnevezni tettestársait, így azután néhány óra múlva megkezdhattuk a bandavezér - az özvegyasszony merényletjének - kihallgatását.

- Amikor büntetésemet töltöttem - vallotta -, a börtönben megismerkedtem három későbbi tettestársammal. Már ott megállapítottuk, hogy mi négyen olyan bandát tudnánk alkotni, amelyet a rendőrség

soha le nem.fülel, hiszen egyikünk szakképzett lakatos, másikunk kereskedősegéd, a harmadik és én magam is, hosszú ideig atletizáltunk - én magam tulajdonképpen akrobatának készültem.

' Még a börtönben kidolgoztuk haditervünket. Arra készültünk, jó magatartásunkkal elérjük, hogy büntetésvégrehajtási munkahelyre kerüljünk, ahol - abban az időben ilyen hírek jártak a cellákban - kevésbé szigorú az ellenőrzés, könnyebb a szökés, tehát hamarabb meg tudunk szabadulni.

Azt hiszem, hogy börtönünk legjobb cellája a miénk volt, soha szóváltás vagy veszekedés nem volt közöttünk, őreink utasításait készségesen végrehajtottuk, ha a renitenskedők előtt jó példát akartak említeni, csakhamar ránk hivatkoztak.

Amikor büntetésünk bizonyos hányadának letöltése után munkahelyre történő kiküldésünk szóba került, a börtönparancsnokság méltányolta kérésünket: ugyanarra a munkahelyre küldtek mindannyiunkat.

Jó magatartásunk a munkahelyen is feltűnt. Ki-

369

érdemeltük az őrség bizalmát és azt a kedvezményt, hogy olyan munkahelyen dolgozhassunk, ahol csak mi négyen vagyunk. Újra és újra megbeszéltük szökésünk körülményeit, amelyet az én szabadulásomat követő első hónap végére^ időzítettek a társaim.

- Szabadulásom után Pestre utaztam, ott egykori barátaim révén néhány napig gondtalanul éltem, nyár lévén, strandra jártam, hogy börtönszínemet elveszítsem. Végül egyik új ismerősöm egy este nagyobb társaságba, a Pozsonyi úton levő egyik ismerőséhez kalauzolt, később pedig, nagy örömmre, felajánlotta, költözök hozzá; amíg el nem helyezkedem, majd ő eltart.

Már-már elfogadtam az ajánlatát, amikor kiderült, hogy albérlőnek kíván bejelenteni, következésképpen eddigi lakásomat adjam fel, egyszóval: legyek az élet-társa. Nem akartam gyanút kelteni, elfogadtam az ajánlatát. Még akartuk ünnepelni ezt a napot, elhatároztuk, hogy mulatunk egyet. Amikor inggombot keresett - nekem is adta -, felfigyeltem a kazettára. Amikor megláttam a tartalmát, nyomban elhatároztam, megszerzem az értékeket. Az idő különben is szorított, tudtam, hogy társaim napokon belül megszöknek és bandánk munkához lát.

Egyik ismerősöm kórházi műtősnő. Kijátszva a kórházi rendet, éjszaka meglátogattam őt, és amíg a betegelnél tartózkodott, a szekrényben levő üveget - éter volt benne - elloptam, majd másnap délelőtt felkerestem az özvegyasszonyt. Nem akartam megölni, bántani sem akartam, ezért elaltattam őt, az volt

a tervem, így néhány órás egérutat nyerek, a pénzt ki tudom váltani, a bandának tehát megszereztem az induló tőkét.

Tervem sikerült. Az asszony megszagolta az arca elé tartott vattát, és annyira gyanútlan volt, hogy akkor sem védekezett, amikor az altatót az orrára szorítottam. A kazettát kiürítettem, és elmentem. Mi-re a lakásomra érkeztem, már ott várt társaim jelző-távirata: "A kocsi lerohadt, küldj szerelőt." Ebből megtudtam, a szökés sikerült; eljűk mentem taxi-val abba a városba, amely körülbelűl félúton Buda-pest és a büntetési munkahely között fekszik.

370

A merénylő cinkosa mindenben alátámasztotta a bandavezér vallomását, és elmondta szökésűk körűlményeit.

- Társaimmal megállapodtunk, hogy szökésűket szombaton reggel hajtjuk végre. A különféle anyagokat fuvarozó teherautók egyikén, hátul, a zsákok és különféle göngyölegek alatt rakodás közben elbűjtünk. Szerencsénk volt, ez a teherautó is csak szállítmányánalj egy részét hozta a büntetőintézet telepére. A kocsi kifordult, majd útnak indult a közeli város felé. A gépkocsivezetők most is, mint általában - ezt megfigyeltűk -, az útszéli csárdánál megálltak, hogy valamit fogyasszanak. E két-három percet kihasználva elhagytuk búvóhelyűnkűt, és az út menti kukoricásban a város felé indultunk. Én vettem észre, hogy a falu végén egy kertben ruhák száradnak. Legnagyobb megrökönyödésemműre és meglepetésemműre, teljes öltözet rendőr-egyenruha függött a kötélűn. Körűlnéztűnk, a lakásban senki sem tartózkodott, az ajtót könnyűszerrel kinyitottam, a szekrényből pedig semmi mást, csak egy régi egyensap-kát elloptam. Ezután felöltöztem rendőr-egyenruhába és társaimat most már az országúton, mint rabokat "kísértem" a közeli város felé. A postán táviratot adtam fel, majd a kiszemelt búvóhelyre mentűnk, ott aludtunk és vártuk, hogy a vezetűnk megérkezzen.

A vezér természetesen megérkezett, a fővárosba hozta a banditákat, és megkezdűdött a betörések sorozata. Fény derűlt arra is, hogy a másodrendű vádlott, aki a rendőr-egyenruhát viselte, nagyon megszerette ezt a ruházatot, nagyon tetszett neki, hogy banditából nyomozóvá vedlett. A legérdekesebb, hogy a debreceni fodrászszövetkezetben már oly nagyszűrűen játszotta a nyomozó szerepét, hogy maguk a kárvallottak is megbíztaak benne, még azt sem kértűk, igazolja magát.

"Ha még egyszer kezdhethűm az életemet - ke-sergett -, inkább rendőr lennűk. .. Mert nagyszűrű dolog az, hogy mindenki így megbízott bennem. Ré-

gen, ha valahova beléptem, az emberek mindjárt a zsebüket fogták. Most pedig a vonaton még a kalauz is beszélgetett velem."

371

E romantikus és érzelgős vallomás persze nem sokat javított a bűnös banda helyzetén. Megfelelően súlyos büntetést szabott ki a bíróság, és most már bizonyosra vehető, hogy még egyszer nem tudják lóvá tenni a bennük bízó embereket az ilyen mindenre elszánt gonosztevők.

Borús bika meg a többiek

- Van itt néhány bejelentés, de mielőtt kézbe veszik, jó lenne, ha ezeket a régebbi jegyzőkönyveket is áttanulmányoznák - mondta parancsnokom, és vaskos iratköteget helyezett az asztal szélére. - Azután pedig - folytatta - munkára fel!

Cigarettára gyújtottam, kértem egy feketét, és a vaskos iratcsomó olvasásába mélyedtem.

„... Az egyik legforgalmasabb' SZTK zöld folyosóján »csúcsgorgalmi« időben, amikor minden beteg a saját kórképét magyarázza a várakozóknak, feltűnt egy férfiú. Roppant jól öltözött volt, ujjain hatalmas aranygyűrűk sziporkáztak, a hóna alatt krokodilbőrből készült orvosi táska lapult.

Amikor belépett a rendelőkhöz vezető folyosóra, egy nő felugrott, az idegenhez sietett, aki jobb kezének három ujját unott mozdulattal kézfogásra nyújtotta.

- Nem is tudom, kedves főorvos úr, hogyan köszönjem meg, amit az anyámmal tett!

- Jobban van, ugye?

- Az ön széruma, doktor úr, csodákat művelt. Már-már azt hittük, amputálni kell, és ön beoltotta . . .

- Gyermekeim - szólt az elegáns úr -, maga teljesen tájékozatlan. Nem oltottam én be a kegyed édesmamáját, csak néhány injekciópótlékot adtam neki perorálisan.

A nő egészen a folyosó fordulójáig kísértette a krokodiltáskást, majd visszaült a helyére, a férfi mellé, akivel együtt várakozott.

- Ki volt ez az orvos? - kérdezték a betegek. A nő sebesen mondókájába kezdett.

- Képzelve, kedveském, az anyámnál rákot állapítottak meg, mellrákot, és azt mondták, már csak

373

napjai vannak hátra. Akkor valaki ajánlotta ezt a főorvos urat és elintézte, hogy kijöjjön hozzánk. Megvizsgálta anyámat, adott neki néhány perorálisat, és az anyám egyik napról a másikra gyógyulni kezdett. Alig két hét alatt nyolc kilót hízott, és a fájdalmak elmúltak. Amikor két hét múlva bejött ellenőrző vizsgálatra, a kezelőorvosa majdnem elájult: »Asszonyom, maga él? - kérdezte az anyámtól. - Magának már rég meg kellett volna halnia.« Képzelve, az anyám csak ekkor tudta meg, milyen nagy veszélyben forgott. Igaz a perorálisért fizetni kellett. Egy tabletta kétszáz forint, de mint a főorvos úr mondta, még mindig olcsóbb, mint egy temetés, ráadásul aki a gyógyszerrel beveszi, életben marad.

Az asszonyok ámulva hallgatták a történetet, majd az orvos címét kérték.

- A címet nem közölhetem - felelte a nő -, de adják meg maguk a címüket, majd megpróbálom elintézni, hogy a doktor úr felkeresse önöket..."

A nő jó néhány címet összeszedett. A gyógyulni, erősödni vágyó páciensek pedig szívrepesve várták a csodadoktort a "perorális injekciópótlékkal".

És a doktor úr meg is érkezett. Erről így szól egy bejelentés:

"Az első alkalommal délután négykor jött. Azonnal a beteg ágyához lépett és megtapintotta a pulzusát. Anyám akkor még nem sejtette, hogy csodadoktorral van dolga, mert elkezdte sorolni a panaszait. Ám a főorvos nem hagyta, hogy végigmondja a monológját, a szavába vágott, és most már ő sorolta fel, hogy anyám mit érez. Több olyan fájdalmat is említett, amiről anyám mindeddig egy szót sem szólt, de most, hogy a főorvostól hallotta, azonnal rájött, hogy valóban, ilyen kínok is gyötörték.

Ekkor a főorvos úr megkérte a feleségemet is, vetközzön le, mert mielőtt a perorálisat beadná, látnia kell, nincs-e a családtagokon valami olyan stigma, ami a kezelést eleve eredménytelenné tenné. Engem kiküldött a szobából és anyámat megkérte, forduljon el. A feleségemet igen alaposan megvizsgálta.

Ezután a főorvos közölte, hogy a kezelést megejti.

Egy dobozból fehér pirulát vett elő, és azt a tenyerébe helyezte. Ekkor a már korábban előkészített injekciós tűből néhány cseppet a pirulára cseppentett, majd az anyám szerint rendkívül keserű pasztillát víz nélkül lenyelette.

Anyám azonnal jobban érezte magát, kínzó gyomorégése enyhült, majd el is múlt.

A kezelésért kétszáz forintot kellett fizetnünk.

Anyám gyomorégése két óra múlva visszatért, és azóta is tart. . ."

Érdekesnek ígérkezett az aktacsomó másik darabja is. Egy vallomás szerepelt ebben:

"Halottak napja előtt két héttel két úr keresett fel. Azt mondták, a Kerepesi temető részvénytársaságától jönnek. Újságcikket mutattak, amely szerint ebben a temetőben megszüntetik a temetéseket. Azért jöttek - mondták -, mert úgy tudják, hogy az én hozzátartozóim is ott fekszenek, és van még néhány sírhely, amelyet alkalmi vétel formájában fel tudnának ajánlani.

Igaz, gondolkodtam már azon, hogy kifizetem a saját sírhelyemet, rendezem a temetésemet is, hiszen hatvanöt éves korban nem elhamarkodott dolog ilyenmiről gondoskodni, de azért még nem voltam erre kellőképpen felkészülve.

A két férfi azonban - mint mondták - nem várhatott a hosszadalmas döntésre. Vagy igent, vagy nemet mondjak, ők nem ragaszkodnak ahhoz, hogy vásároljak, hiszen harminc sírhelyük van mindössze, és ezerhétszáz címet keresnek fel, nekem az a szerencsém, hogy a névsor elején szerepelek.

A komolyabb úr majdnem sírva fakadt, és elmondta, az ő mamája ezelőtt húsz évvel kivándorolt Argentínába, ő mindig anyás gyerek volt, bízott benne, hogy még a halála előtt hazatér. Ámde az anyuka odakint halt meg. Az a komoly úr azóta minden február huszonkilencedikén sírással tölti a napot, anynyira vágyik azután, hogy legalább négyévenként egyszer megnézhesse az anyja sírját. Azt bizonygatta, ha az anyja itthon lenne és élne, akkor ő most venne a számára egy sírhelyet a Kerepesiben, amely

374

375

központi fekvésénél fogva a legideálisabb temetkezési hely.

Annyit beszéltek és olyan szépen, hogy magam is több ízben sírva fakadtam, mert mi kell egy öregasszonynak ahhoz, hogy pityeregjen? Végül kimentem velük a temetőbe. Mindjárt el is vezettek az egyik nagy író sírjához, azéhoz, aki egészen a bejárat közelében fekszik. Elmondták, hogy most folyik a temető profilírozása, az írókat és a költőket a Széchényi Könyvtár elé, a Múzeum-kertbe helyezik át, mert a kormány kevesli azoknak a számát, akik spontán koszorúzzák ezeket az emlékműveket, s az itteni hely ezért eladó.

Nekem nagyon megtetszett a hely. Megállapodtunk. A sírhely ára ötezer forint volt, de első osztá-

lyú temetéssel együtt. Ennek is csak a felét kellett azonnal kifizetnem, a másik fele akkor lesz esedékes, amikor a nagy író síremlékét elszállítják. Néhány száz forintot állandóan a kispárnám alatt kell majd tartanom, ez az illeték, amely csak halálom napján válik esedékessé.

Szabályos nyugtát adtak, és a későbbi tévedések elkerülése végett a nagy író síremlékének egyik ablaka mögé odahelyezték a szerződés egy példányát, nehogy a többi helyszerző is eladja ezt a sírhelyet.

Többé nem láttam őket. Tavasszal kimentem a temetőbe és az irodán megkérdeztem, mikor viszik már el végre sírhelyemről a nagy író emlékművét? Ott először magyarázni akartak valamit, aztán leültettek. Semmi rosszra. nem gondoltam, kérem, mikor jött két fehér kabátos úr és azt mondták, menjek velük, mert az orvos meg akar vizsgálni. Azonnal láttam, kérem, hogy olyan mentőlegény kinézetű urakkal van dolgom, és azt válaszoltam nekik, hogy majd boldond leszek velük menni. Erre se szó, se beszéd, belém karoltak. Én nagyon dühös lettem, lekevertem a nagyobbiknak egy akkora pofont, hogy csak úgy csattant. Erre megfogták a kezem és rám adtak egy köpenyt, amit a hátamon összekötöztek, ebből jöttem rá, hogy kényszerzubbony. »Nem vagyok én boldond!« - kiáltoztam, de nem hittek nekem. Elvittek egy budai kórházba, ahol aztán kiderült, hogy nekem

i

van igazam, és bocsánatkérések közepette elengedtek. A főorvos úr a kapuig kísért és a saját pénzén taxit bérelt, azzal vittek haza ..."

Eddig értem az olvasásban, amikor csengett a telefon és a parancsnokom átszólt, induljak a mezőgazdasági kiállításra, az ottani rendőrsőn vár rám a Hajnalcsillag Termelőszövetkezet elnöke és főkönyvelője, valamint egy mentőorvos, akinek meghallgatására - feltehetően - szükségem lesz.

Kíváncsian töprengtem a kocsiban, vajon milyen ügyben kell eljárunk?

A rendőrsőn először is egy rendőri jelentést helyeztek eléem.

"A mai napon a Bojtorjáni Állami Gazdaság állattenyésztési kiállításán a Borús nevű bika jászolánál' ebédidőben, amikor a gondozók a területtől távol tartózkodtak, megjelent a Hajnalcsillag Termelőszövetkezet elnöke, főkönyvelője és két állatgondozója..."

Letettem a papírlapot. "Menjünk sorjában" - gondoltam, és bekérettem a két szövetkezeti vezetőt.

- Tegnap délben éppen a Bojtorjáni Állami Gazdaság részlegénél, a bikák előtt álltunk, amikor fel-

figyeltünk arra, hogy hárman megállnak a Borús bika előtt. Jobbról-balról megtekintik az állatot, és a legtekintélyesebb úriember azt mondja, kár ezt még levágni. Hosszasan ecsetelte az; előnyeit, milyen szép a feje, milyen erős a lába, milyen fenségesek a-raoz-.dulatai, majd egy görbe bot használata után azt is mondta, hogy ez a jószág még ereje teljében van.

A másik kettő nagyon sajnálkozott a bika elkerülhetetlennek látszó sorsa fölött, mondván, náluk Bojtorjánon az ilyen bika Matuzsálemnek tekintendő, mert ez már ötéves, és ők három esztendősnél idősebb bikát nem használnak tenyészcélokra.

A tekintélyes úriember ismét körüljárta a bikát, majd visszatért a másik kettőhöz és elmondta, hogy | az ő szeme nem csal, ez egy száztehenes bika, ezt vétek levágni.

A másik két úr azonban hajthatatlan maradt.

A legtekintélyesebb külsejű úr erre hozzánk fordult, megkérdezte, értünk-e a jószághoz? Meg sem várta a válaszunkat, belénk karolt, és az aranypla-

376

377

kettel jutalmazott borjak állásához vezetett. Minden nyertes borjú ettől a Borús bikától származott. "Látják, uraim |- kesergett az az úr -, én mint állatorvos legszívesebben sírva fakadnék. Ezt a Borús bikát holnap délben elviszik a vágóhídra. Az igaz, hogy Bojtorjánban számos nagyszerű fiatal jószág van, és talán néhány jobb is ennél az ötéves bikánál, de azért néhány évig ez még igazán nagyszerűen megfelelne. És holnap levágnák. Nos, uraim, a viszontlátásra.

- Álljon meg a menet - szóltam a doktor úr után -, ne siessen úgy, hátha nem kell ennek a Borús bikának holnap a vágóhídon fejeznie be a keserves sorsát. Hátha van más megoldás is.

De az állatorvos kezében lobogtatva Borús bika jár latlevelét, azt mondta, arra semmi kilátás nincs, itt a passzus, most megy a vágóhídra intézkedni. Azt mondja, a Bojtorjáni Állami Gazdaság igazgatója szigorú ember, ha így intézkedett, ő nem tehet semmit! Félti az állását.

Alig győztem az állatorvost visszatartani, mindenáron menni akart a vágóhídra. Mondtam neki, ne bolygjon, nálam egy ilyen állatszerető ember mindig munkát talál, lakást is adunk, ha a bojtorjáni igazgató kiteszi, hanem most már térjünk a tárgyra, hogyan lehetne ezt a dolgot úgy megoldani, hogy a kecske is jóllakjon, a káposzta is megmaradjon.

Akkor a két másik ember kezdett hözöngeni, hogy

nem mennek bele a suskusba, szeretik a Borús bikát; de a munkahelyüket még jobban, és a főállatorvos úr könnyen alkuszik, neki lesz munkája, de a két állatgondozónak senki más nem ad kenyeret. Felajánlottam, ha csak a hajuk szála is meggörbülne emiatt, jöjjenek, nekik is kiokoskodunk majd valamit. Mert a Borús bika egyre jobban tetszett nekem.

Akkor viszont menjünk innen - ajánlotta végül az állatorvos úr, mert még majd megneszelik, miben törjük a fejünket.

El is mentünk, be a városba, egy kávéházba. Ott a főállatorvos úr azt javasolta, bízzuk rá az ügyet. Bemegy a vágóhídra, onnan szerez egy bizonylatot, mintha a Borús bikát átvették volna, az egyik gondozó pedig befizeti a pénzt a gazdaságnak. Nincs is sok-

378

ról szó, hiszen a Borús bikát színhús árban veszi át a vágóhíd, nem több az egész húszezer forintnál. Sokallottuk a pénzt, de az állatorvos úr azt mondta, Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen, a vágóhidasoknak is keresniük kell a bolton, mert ők adják az igazolást, hogy átvették tőle a Borús bikát.

Végül tizenhatezer forintban kiegyeztünk. Az állatorvos úr elrohant a járlatlevéllel a vágóhídra, és két óra múlva hozta a passzust, mi pedig odaadtuk neki a pénzt. Azt kérte, ma délben tizenkettő és fél egy között jöjünk a bikáért, nyugodtan fűzzük ki az állásból, és ha bárki kérdi, hová visszük a jószágot, mondjuk nyugodtan, hogy a vágóhídra fasírtnak.

Így jutottunk el, kérem, ma délre a Borús bika állásához. Nézelődünk, forgolódunk, láttuk, nincs itt senki. Gondoltuk, még jó is, nem kell magyarázkodnunk. Két állatgondozónk szépen, szabályosan befűztek a bika orrát, elkötöttük a faltól, és vezettük volna kifelé. Hanem az innenső oldalon levő ajtó zárva volt. Mi káromkodtunk ugyan, de várt a teherautó, nem volt időnk keresgélni valakit, aki kinyitja az ajtót, gondoltuk, kivezetjük a másik kijáraton.

Mentünk szépen kifelé, és amíg az udvarra nem értünk, baj sem esett, a Borús bika hagyta magát szépen vezetni. Hanem az udvaron valamit érezhett, mert akkorát üvöltött, bődült, csak úgy reszkettek a falak.

Egyszeribe vagy négy ember került elő. Kérdezték, hova visszük a Borús bikát? Azt mondtuk, amire az állatorvos úr tanított ki bennünket; visszük a vágóhídra fasírtnak.

Lett ám ribillió. Az egyik jövevény felragadott egy almozó villát és torkaszakadtából rikácsolta: "Viszed ám a nénikédet a vágóhídra, te istentelen." Az én gondozóm, már aki a bika orránál állott, rettenete-

sen megijedt a villáktól, és elengedte a bikát. Ekkor már ott jártunk, ahol a kis sátrakban a ruhaféléket árusítják, hát a Borús bika meglátja, ahogy a kiakaszott portékával cicázik a szél, megdühödik, bedugja i-a fejét a sátorba és az öles szarvával hányja, szagatja, herdálja a ruhaneműt. Közben nagyokat bö- [dül, toporzékol. Az én hajtóm meg azt mondja: "Ezért

379

akarják ezt a mészáros kezére adni, az ördög sem bír vele, olyan ideges természetű."

Képzelve, felügyelő úr, három sátrat is feldúlt a Borús bika, mire kézre tudtuk újra keríteni. A kiállítás olyan lett, mint egy csatatér.

Hanem látom ám, hogy nem az én hajtóm fogja a láncot, hanem egy idegen, fordítja már éfe vezetési viszsza az állásba. Azt már nem - mondtam -, ez bizony megy a vágóhídra, úgy. ahogy ki lett alkudva. "Itt a passzus, tőlem a Borús bikát senki el nem veheti."

Mutatom a passzust, de az az ember, aki a bika orrát fogja, bele sem néz. Hanem jön egy rendőrörjárat, és se szó, se beszéd, elválaszt minket a Borús bikától, és beterel ide az örszobába. Az a bika a miénk, itt a passzus. Kifizettük, nekünk az kell.

Az elnök leszegte a fejét és elhallgatott.

Feldúlt férfi lépett ekkor az örszobába. Bemutakozott: ő a Bojtorjáni Állami Gazdaság igazgatója. Tajtékozva rontott a két szövetkezeti vezetőnek.

- A Borús bika hétezer forintot érő ruhaneműt vert cafatokká. Az orrát felvérezte. A tomporát úgy beverte valamibe, hogy az is vérzik. Ezt a kárt ki fogja megfizetni?! Marhatolvajok!

- A kár az kár. De a Borús bikának édesmindegy, hogyan visszük a vágóhídra.

A gazdaság igazgatója hápogva nézett a szövetkezeti elnökre.

- Magát kell a vágóhídra vinni! És nem a Borús bikát! - Felordított:

- Megölnöm ezt a marhatolvaj bandát.

A rendőrök szépen elválasztották őket egymástól, én pedig néhány kávéval hozattam, és helyvel kínáltam a feleket.

- Az a helyzet - mondtam -, hogy magukat alaposan lóvá tették. Egy szélhámos áldozatai mindannyian, beleértve a vérző orrú Borús bikát is ...

Erre csodálatosképpen mindketten megnyugodtak. Megállapodtak, közösen próbálják a szélhámos társaságot valahogy előkeríteni.

Mi persze tudtuk, hogy ez nem lesz olyan könnyű.

380

Abban is biztosak voltunk, hogy a szélhámosok próbálkozásairól rövidesen hírt kapunk.

Nem is kellett sokáig várnunk. Az egyik Tisza menti községből érkezett jelentés szélhámoskodásról, amit három földmérő követett el. Kiszálltunk oda, ki-hallgattuk a károsultakat.

Ez az ügy is úgy kezdődött, ahogy általában az ilyenfajta cselekmények szoktak. Megjelent három személy, és a település szélén méregetni kezdték a "földet. Közönséges acél mérőszalaggal mérték a falu utolsó háza mellett a mezőt. Néhány hevenyészett karót is levertek, és a mért adatokat feljegyezték egy nagy, kemény fedelű könyvbe.

A környék lakói árgus szemmel figyelték az eseményeket. Látták, hogy egy idő múlva a telek utca felőli végéhez fatáblát támasztanak. Erre a falu tanácselnökének a neve van felírva, alatta: „1200 négy-szögöl”.

Az asszonyok mindjárt körül is vették a serényen méregetőket, akik elmondták, hogy a járás parcelláztatja ezt a területet, mert új házhelyeket adnak el a jelentkezőknek. Olyan nevetséges árat mondtak, hogy a környék gazdái azonnal jelentkeztek és érdeklődtek, nem lehetne-e az ő részükre is kimérni néhány négyszöglet?

A három férfi .igen engedékenynek bizonyult. - Az ügynek csak az a nehézsége - mondták -, hogy a járás megtiltotta a tanács tudta nélküli házhelyeladást. Ezeket a területeket a tanácsi telekkönyvi hivatalnokok barátai számára tartják fenn, a többiek is kaphatnak házhelyet, de csak a domb túlsó oldalán, : jó három kilométerre innen. Illetve - mondták a "földmérők" - kínálkozik egy lehetőség. Úgy 'kellene tenni, mintha a földet a járástól vennék. Véletlenül van náluk néhány befizetési lap, amire nekik kell a tanács számlájára a pénzt befizetni. Az illetők álljanak össze, és egy befizetési lapon adják postára a pénzt. Akkor már az "áru", vagyis a föld ára be van fizetve, a helyi tanács nem akadékoskodhat.

A "parcellázok" által kínált föld olyan "olcsó" volt, hogy az emberek megfeledkeztek az ellenőrzésről.

381

Igaz, a földmérők sem állapotok meg mindenkivel. Mindössze három telket adtak el, összesen tizenötezer forintért. A vevőkkel együtt mentek a városba, ahol azok a "földmérők" által átadott csekklapon a járási tanács pénzügyi osztályának címére a pénzt befizették.

A vevők úgy gondolták, hogy az ügy a legjobb úton halad. A befizetőlap hátsó oldalára ugyanis az "eladók" gondosan felírták, hogy milyen parcellák vételárát adják postára. A "megvásárolt" telkekre kitűzték a birtokjogot jelentő névtáblákat. Amikor a befizetés megtörtént, az új telektulajdonosok azzal a biztos tudattal adák át a befizetést igazoló szelvényt a "földmérőknek", hogy új telkükön akár másnap megkezdhetik az építkezést.

Nagy meglepetés várt rájuk, amikor a városból hazatértek. Hívták őket a tanácsházára, és mikor megjelentek, felszólították őket, távolítsák el a telkeknél kitűzött névtáblákat, a külteíületnek azon a részén nem történt parcellázás, azok állami tartalékföldek.

A vevők kihallgatása után a járási székhely postahivatalába siettünk. Késve érkeztünk. Néhány perccel a befizetés után ugyanis megjelent az a személy, akinek neve a csekklapon befizetőként szerepelt, és arra való hivatkozással, hogy a csekklapokat össze tévesztette, az átutalás sztorniózását kérte, ami meg is történt. Az ügylet teljesen szabályosan zajlott le; a postai csekklapon feladóként megjelölt személy a személyi igazolványával igazolta magát.

Visszatértünk a faluba, és csak most mondta el az egyik "vásárló": személyi igazolványát a "földmérők" elkérték, hogy a formaságokhoz szükséges adatokat a járáson azzal "igazolják".

Tiszta lett a kép; a befizető személyi igazolványával megjelentek a postahivatalban, igazolták magukat, és a posta, minthogy a küldeményt még nem továbbította, előzékenyen a rendelkezésükre állott.

Nagy apparátussal láttunk nyomozáshoz, a környező utakon igazoltatásokat hajtottunk végre, a vonatokat is ellenőriztük, de a szélhámusok egérutat nyertek. Hiába kaptunk nagyon jó személyleírást, sőt né-

hány ujjlenyomathoz is hozzájutottunk, különösebb sikerre egyelőre nem volt esély.

Mindenesetre a rendőrhatalóságoknak elküldtük a szélhámusok bűncselekményeinek részletes leírását, és felhívtuk a figyelmüket arra, számítsanak a banda feltűnésére, figyeljék a kisebb községekbe érkező idegeneket és minden gyanús személyről azonnal tájékoztassanak bennünket.

Alig telt el néhány nap, az egyik Miskolc környéki rendőrörsről értesítettek bennünket, hogy háromtagú csoport érkezett a községbe, egy jól öltözött férfi és két öregasszony. Hosszú időt töltöttek a temetőben, majd szobát vettek ki a faluban, és bejelentették, hogy két-három napig ott maradnak.

Íme háziasszonyuk vallomása:

"Délután jelentek meg nálam, és kérték, adjak nekik szállást. Minthogy a lakásom elég nagy, örömmel vettem a szállóvendégeket, hiszen ez is némi bevételt jelent - gondoltam. Délután öt óra körül tértek vissza, azzal, hogy aznap már sehová nem mennek.

Beszélgetni kezdtünk, mindhárman arról érdeklődtek, sok fekete macska van-e a faluban? Mikor elmondtam, hogy akad néhány, megkérdezték, rövid farkú van-e közöttük? Olyan, amelyiknek olyan rövid a farka, hogy ha leül és az oldala mellé simítja, nem ér a fejéig. Ilyet bizony nem láttam, meg is mondtam nekik. Akkor félszemű cica után érdeklődtek. Mint minden faluban, nálunk is akad egy-két ilyen szerencsétlen kis árva.

Akkor összedugták a fejüket, és valamit beszéltek egymással. Ezután azt kérték tőlem, engednék-e kávéfőzni? Van gépem, mondtam, hogyne, magam is szeretem.

Kijelentették, hogy a nyurgábbik öregasszony maga szeretné a főzetet elkészíteni. Ebbe is beleegyeztem. Ekkor elővett egy fehér kis lábost, amelyik zománcán seregnyi macska látszott, és feltette a tűzhelyre. Amikor a víz már forrt benne, letakarta egy fekete kendővel, úgy szórta bele a kávéfőzetet.

Nagyon félelmetes volt, kérem, egészen megrettentem, biztos voltam abban, boszorkányoknak, de legalábbis látóknak adtam ki a lakást.

382

383

A kávéval és a fekete kendővel bevonultak a szobába, én pedig, mert nagyon kíváncsi vagyok, leskelődni kezdtem. Mit látok? Leteszik a főzetet a földre, és hárman háromfelől melléfekszenek. A nyurga öregasszony pedig a hátára hengeredik és kiáltozni kezd.

☐- Mátóné átká van a házon. .. Mátóné macskája hozta az átkot! -

Igen megijedtem, futottam az ajtóhoz, hogy kimenjek, hát látom, hogy a Mátóné félszemű macskája ott kushad a pincelejárat előtt, és úgy nyivákol, mintha

nyúznak. A kutyám pedig, amelyik igencsak rühelli a macskákat, alszik az óljánál, szinte hortyog az istenadta. A szobából meg egyre hallom a jajveszékelést:

-. Mátóné átka van a házon!

Még jobban megrémültem, amikor azok hárman halálra váltán megjelentek és bejelentették: ők pedig ebben a vert házban egy pillanatig sem maradnak tovább.

Könyörögni kezdtem, mert már a nagyanyám is elmondta, hogy nem az ördögűzés a nehéz, hanem az ördög felismerése. Eszembe jutott minden bajom, ami az utóbbi időben szakadt rám: a férjem két hónapja egyik pillanatról a másikra meghalt, az egyik hízőnk lebetegedett, én pedig egyik este gödörbe léptem, majdnem kitörtem a lábamat.

Világos - gondoltam -, tényleg a Mátóné átka lehet a házon. Az is eszembe jutott, hogy az utóbbi időben milyen sokszor megfordult itt nálam az a fél-szemű macska.

Tehát könyörögni kezdtem, maradjanak, és ha felismerték, hogy verés van a házon, azt is tudni fogják, miképpen lehet a bajt elhárítani.

Addig-addig kérleltem őket, hogy a végén csak ráálltak, hogy maradjanak. A nyurga öregasszony azonban ellenkezett. »Nem lehet csak egy házból kiűzni az ördögöt - mondta -, mert a vaksi macska hordozza a rontást, az pedig minden házba bemegy, mert csak a feje egyik oldalán lát, és hogy jó helyen jár-e, meg kell győződni róla.«

Ahogy ott üldögél, egyszerre észvesztően jajveszékelni kezd, azt mondja, lélek van a házban. Kérdezem, miféle lélek? Azt mondja, két hónapja holt lélek van a házban, ott ül a kisszéken.

Az én uram kedvenc helyére mutatott.

Nekem sem kellett több, odarohantam és lerogytam a szék mellé.

- A férje lelke van a házon - mondta az a nyurga öregasszony. - Addig nem fog nyugodni, amíg a rontás a maga életét is veszélybe döntheti.

Elővettem ötszáz forintot, mondtam a három vendégnek, ennyi pénzem van, de odaadom, csak tisztítsák meg a házat a rontástól és a nyugtalan leiektől.

Az öregasszony eltette a pénzt, és azt mondta, észrevétlenül vezessem el őt a Mátóné házához.

A Mátóné háza a harmadik volt tőlünk. Szép nagy ház volt, a boldogult férje szépen keresett, amíg élt.

- Na, lelkem - mondta az öregasszony -, könnyebb lesz az ügy, mint gondoltam. Mert az nem lehet, hogy csak egyetlen házból űzzem ki az ördögöt, minden házból ki kell űznöm, ahova a vaksi macska bement. Tehát ebből a háromból. Minden házból a legöregebb asszony jöjjön át magához. Hozzanak magukkal egy tût, amelyikbe fehér cérna is, fekete cérna is be van fûzve. Három egyforma tû legyen, egyik se legyen kisebb vagy nagyobb a másiknál. Akkor megfôzöm a tûs-teás kávé, abból kiderül, mit kell tennünk. De kölcsöntût nem szabad használni, és a küldetésrôl sem hallhat senki egy szót sem.

- És mikorra jöjjenek át? - kérdeztem.

- A nyolcórás harangozás harmadik kongatásánál kell két lábbal átugrani a kapunyíláson. A gyengét maga támogathatja.

Ât is mentem, és a három házból el is jöttek az asszonyok. Ahogy bejöttek keresztet vetve, a nyurgábbik öregasszony fogadta ôket. Amikor a társaság együtt volt, újra elôkerült a macskás lábas, bele-szórták a teát, amikor fôtt, letakarták a fekete kendôvel, és bedobálták a kávészert és a három tût a befûzött fehér és fekete cérnákkal.

Ezután bementünk a szobába, letették a macskás edényt a földre, és mi körülfeküdtünk úgy, hogy

384

385

/

mindenkinek a feje az edény, a lába pedig a fal felé mutatott.

Az öregasszony levette a kendôt a fôzetrôl, láttuk, hogy a két cérna ki van simulva, de a harmadik olyan gyûrûformán tekeredett.

Az én tûm pedig éppen az öregasszony felé mutat. Az pedig benyúl a keblébe, elôveszi az ötszáz forintomat és azt mondja, neki nem kell, a lélek azon a pénzen is rajta van, nem is csinálja tovább az egész hajcihôt, mert olyan átok van a három házon, hogy azt csak úgy egyszerűen nem lehet megszüntetni.

Akkor már négyen könyörögtünk neki, ne hagyjon bennünket a pácban.

- Jól van, kedveskéim - engedett végül -, mit ér már az én életem, segíték magukon. Hanem csak a bátrakon tudok segíteni, a félökön nem. Mert az ördög és az átok a gyûrûkre és a láncokra tapadt, és a lélek mindhárom házból megtapogatta a pénzt. így hát nincs mit tenni, el kell az ördögöt űzni. Azután

tudják-e, hogy hol az ördög? A háziasszony férjének a sírjában. A lélek azért tanyázik itt a kisszéken, mert nem fér meg a koporsóban, az ördög ott aluszik és igen bűdös, azért ül itt, a kisszéken a lélek.

Bizony sírdogáltunk, nagyon odavoltunk, kérem, mert a földi ellenségeivel csak kijön valahogy az ember, de a pokolbéli rossz szellemmel bizony nem lehet zöld ágra vergődni. Annak a nyelvén csak a boszorkányok meg a látóasszonyok értenek.

- Hát, kedveskéim - mondta a nyurga öregasszony -, amikor éjfél üt az óra, elindulnak a temető felé. Odalopóznak - de szó nélkül ám, és sírni nem szabad - a háziasszony férjének sírjához, ahol most az ördög randalíroz, és a fejfa mellé leteszik a vászonbugyorba kötözött gyűrűket, láncokat és minden papírpénzt, amit otthon csak találni lehet. Azután hazamennek, és ráülnek a kerekes kút fogójára, mindenki a saját udvarán. Ott üldögélnek első kasszóig, és senkihez egy árva szót nem szólnak, még ha észre is vennék magukat és faggatnák is. Amikor az első kakas megszólal, még mindig halotti csendben elzarándokolnak a sírhoz, ki-ki elveszi a bugyrát, hazahozza. Amikor újra a lakásba lép, leteszi a helyére

a sok gyűrűt, láncot, kimegy a konyhába, és egy sajtár vizet a szobai ágy alá önt. Csak ezután szólalhat meg. Ha ez előtt bárki pisszen is, az ördög rátapad a gyűrűkre, láncokra, a lélek megragad a pénzen, és akkor a család halni kezd, és Vízöntő Boldogasszony napjára írmag sem marad a családból. Mi pedig - mondta ellentmondást nem tűrő hangon a vénasszony - már megyünk is tovább. Reánk itt semmi szükség sincsen.

Ezután már hiába könyörögtünk, nem használt semmi. Összecsomagoltak és elporoszkáltak az állomás felé."

íme, így hangzott a vallomás, de amikor e szavakat rögzítettük, már kezünkben volt a három jómadár.

Mert mi, rendőrök, sem voltunk tétlenek. Mivel valószínű volt, hogy az idegenek által kiválasztott sírnak szerepe lesz az éjszaka, mi ott táboroztunk le egy szomorúfűz földig hajló ágainak védelmében.

Valóban, ahogy éjfél elmúlt, árnyakat vettünk észre a temetőkert felé osonni. Nagy csendben jöttek, mindegyikük vászonbugyrot szorongatott a markában. Az arcuk pedig úgy le volt függönyözve a nagykendővel, hogy inkább voltak hasonlatosak varjúhoz, mint öregasszonyhoz.

Egymást követve, egyenként odamentek a sírhoz, és a fejfa mellé odahelyezték a bugyrot. Azután hang nélkül, ahogy jöttek, el is távoztak.

Alig telt el fél óra, három vidáman nevetgélő árnyék közeledett a sírhoz. Jókevűen és minden elővigyázatosság nélkül jöttek. Egyikük odahajolt a fejfához, összemarkolta a három bugyrot, és a hold felé emelte.

- Most már kár is lenne leengedni a kezét - szólalt meg Tóth -, csak álljanak, uraim, nyugodtan, nem tart a motozás sokáig.

Fegyver nem volt náluk, de egyforma összegekben szétosztva összesen harmincezer forint. A nyurga bandavezér - aki álruhában az öregasszonyt alakította - igen készségesnek mutatkozott. Az ő vallo-mása is idekívánczozik:

- Közokirat-hamisításért töltöttem a büntetése-

386

387

met, amikor megismerkedtem a társaimmal. Úgy döntöttünk, a betörés, az okirat-hamisítás nem nagy üzlet és gyorsan ki is derítik a dolgokat. Hanem van egy olyan emberi tulajdonság, amely aranyat kama-tozik - már mint az okosnak. Ez pedig a mások kap-zsisága, hiszékenysége, butasága. Az emberek, kérem, mindent elhisznek, és észrevettük, ha valamit meg-kívánnak, nem tudnak parancsolni maguknak. A lát-ványos "csiribi, csiribá" jobban fizet, mint egy arany-bánya. Legalábbis így gondoltuk. Nem tagadjuk, ké-rem, mi voltunk a pesti orvos és felhaj tói, mi adtuk el a kiállítás egyik bikáját valamelyik téesz elnöké-nek, és a "telekosztás" is a mi művünk volt. Hiába, semmit nem lehet sokáig csinálni, beletörik az ember bicskája. Csak abban bízunk, hogy a töredelmes val-lomásunkat jegyzőkönyvbe veszik, és így enyhébb büntetést szab ránk a törvény.

A visszaeső csalók évekig gondolkozhattak saját sorsuk felett jól megérdemelt börtöncellájukban.

A négy levelű lóhere

- Telefonhoz kérik önt. Tessék velem jönni. Csodálkozva álltam fel a presszó kicsiny asztala mel* lől. Talán hatszor, ha voltam itt, és a felszolgáló már ismer.

A bejárati ajtó mellett levő telefonfülke felé indul-tam, de a pincér figyelmeztetett:

- Átkapcsoltam a készüléket... Az irodában nyu-godtabban tud beszélgetni.

Valami fura ösztönnek engedve megtorpantam az iroda ajtaja előtt. Félreálltam, és hagytam, hogy a pincér előttem lépjen be a kis kalitkába. Első pillan-tásom a telefont kereste, láttam, a kagyló a helyén

van. Az asztal mellett viszont egy férfi ült, fejét két kezébe hajtva. Most felállt, és elém lépett.

- Elnézést... Ön a rendőrségnél van?
Nem értettem a dolgot.

- Valami telefonhívás érkezett - bújtam ki a vá-
lasz elől.

- Nem, kérem - mondta a pincér -, nincs tele-
fonhívás. De ez az úr megkért, ha a vendégek között
esetleg egy rendőr tartózkodik, hívjam ide, fontos be-
jelentenivalója van.

- Érdekes ... - szoltam -, alig néhányszor jár-
tam itt, és már így ismernek. Valóban a rendőrségnél
dolgozom.

- Elnézést - szabadkozott a pincér -, én a Gel-
lértben láttam egyszer önt, azóta tudom, hogy nyo-
mozó tetszik lenni.

- Térjünk a tárgyra - fordultam az asztal mel-
lett álló férfihoz. - Bár jobban szeretem, ha az ügy-
felek a rendőrségi szobámban keresnek meg.

-| Én tulajdonképpen . . . csak egy szívességet sze-
retnék öntől kérni - mondta a férfi. - Dr. Kalocsai

389

J

Richárd vagyok, főkönyvelő. Néhány napig vidéken
voltam - van ugyanis egy kis szőlőm a Hegyalján -,
és két nappal hamarabb tértem haza, mint szándé-
koztam. A lakásom üresen fogadott. A feleségem se-
hol. Elégé nagy köztünk a korkülönbség. . . több
mint huszonöt esztendő . . . Attól félek, hogy meg-
csal. Ismerem magamat, ha én jönnék rá ilyesmire,
az isten legyen irgalmas neki. . . Viszont az orrom-
nál fogva sem engedem magam vezetni. Ezért gondol-
tam, hogy az ön segítségét kérem. Állapítsa meg ön,
hogy mi a helyzet. Magánmegbízásról lenne szó . . .

- Nézze, uram - ültem le egy székre -, én nem
vagyok magán-detektív, hanem rendőrségi nyomozó.
Szoknyaügyekkel pedig mi, rendőrök, nem foglalko-
zunk. Menjen haza, talán mire hazaér, a felesége is
otthon lesz. Az asszonyok általában nehezen bírják az
egyedüllétet. Talán az édesanyjához ment, esetleg
valamelyik barátnőjét látogatta meg. Gondolom, ha
bármilyen gyanús dolgot észlelt volna . . . nem magán-
megbízással keres engem, hanem a rendőrségnél tesz
hivatalos bejelentést.

- Ne higgye - ingatta fejét a főkönyvelő -,
hogy semmi gyanús dolgot nem tapasztaltam . . . Per-
sze, lehet, hogy én tulajdonítok túlságosan nagy je-
lentőséget két semmiségnek. Az egyik dolog: amikor

négy napja elutaztam, feleségem éppen friss ágyneműt húzott, akkor kapott egy készlet modern, színes paplanhuzatot, azt szentelte fel... És most újra tiszta ágynemű - ezúttal fehér damaszt - borítja a paplanunkat.

- Ez semmit sem jelent - válaszoltam. - Egy pecsét, egy gyümölcsfolt... és már új ágyneműt húz a gondos háziasszony.

- Gondolja . . . . felügyelő úr, hogy mindkét ágynemű egyszerre piszkolódhat be? Az is, amelyikbe még bele se feküdtem? És az is furcsa . . . hogy a feleségem egyik napról a másikra kizökken egy alapvető szokásból? Mégpedig abból, hogy mindenkor kétfajta mintájú ágyneművel ágyaz? Az egyik minta az ő ágyneműhuzatát, a másik az enyémet díszíti!

- Nézze, kérem . . . Ön most rémeket lát. De mi az a másik érdekes jel, amely önt felizgatta?

390

A főkönyvelő a zsebébe nyúlt, elővett egy kis se-lyempapírt. Kibontotta, és egy kis ezüstláncot emelt ki belőle. A lánc végén aprócska zöld zománcos négylevelű lóhere himbálódzott

- Ezt, kérem, Anni sohasem vette le. Még a fürdőkádban is a nyakán tartotta. És most... ott hevert ez a lóhere a fürdőkád oldalán levő szappantartóban, a szappan alatt.

Szemügyre vettem a kis ezüsthalmat, a lánc szemei között némi szappan sötétlett.

- Milyen szappant használnak önök? - kérdeztem tünődve.

- Ha jól tudom, Exoticot - nézett rám csodálkozva a főkönyvelő.

Orromhoz emeltem a láncot. Gyenge kis illata volt, valóban az Exotic-szappan jellegzetes édeskés aromája.

A telefonhoz léptem, tárcsáztam.

- Gál elvtárs, de jó, hogy megtalálom. Kérem, jöjjön ide, a Fénycsóva Eszpresszóba. Az irodába. Egy ezüstláncot kellene megvizsgálni. Igen . . . Azt is hozzon magával... Jó lenne, ha azonnal jöhetne . . . Megvárom.

Letettem a kagylót. A férj nyugtalanul nézett rám.

- Valami baj van? - kérdezte. - Nem szeretném, ha rendőrségi ügy lenne abból, ha Anni esetleg ...

Intettem, hogy hallgasson. Arra jött a pincér, három feketét kértem.

Aztán a tenyeremre helyeztem a láncot, és odatar-
tottam a főkönyvelő szeme elé.

- Nézze csak a kapcsolónál a láncszemeket. . . Lát
valamit?

- Mondtam, kérem . . . szappannyomokat látok.
Beleszáradt szappandarabokat.

- Milyen színe van az Exoticnak?

- Hófehér, kérem szépen.

- És milyen színe van a szappanszáradéknak, ott
a kapocs mellett?

A főkönyvelő közel hajolt, és gondosan szemügyre
vette a lóherét.

- Lilás . . . Lilássárga. Mintha rúzsos lenne . . .

391

- Ez az - bólintottam -, mintha rúzsos lenne.
De ha nem rúzsos? Akkor mitől ilyen sötét az a né-
hány szappanmorzsa?

- Nem tudom! Nem tudom!

- Látja, kérem, most eljön ide egy kollégám, aki
meg tudja állapítani. Remélem, hogy amit ő mond
majd, az mindkettőnket megnyugtat.

Már nyílt is az ajtó, belépett Gál. A kabátját a
székre dobta. Kezébe vette a láncot, nézegette. Ki-
ment a helyiségből, és természetes fényénél is meg-
vizsgálta az ékszer kapcsoló részét. Amikor vissza-
jött, zsebéből egy kis üvegcsét vett elő. Az üvegből
folyadékot cseppentett az ékszerkapocsra.

- Azt hiszem - mondta -, érdekes volt kijön-
nöm.

Apró dobozt vett elő, belerejtette a láncot.

Ö is tárcsázott, néhány szót súgott a telefonba.
Amikor letette a kagylót, éppen hozták a kávékat.
Kihörpintettük, fizettünk, kiléptünk a presszóból. A
középen három egyforma Pobeda gépkocsi várako-
zott. Az elsőből kiintegetett egy nő. Tehát abban a
kocsiban van a helyünk.

Beültünk. Szótlatlanul tettük meg az utat egészen a
belvárosi ház kapujáig.

Amikor megálltunk, a harmadik kocsiból két tech-
nikus lépett hozzánk.

- Megkaphatnánk a lakáskulcsot?

A főkönyvelő reszkető kézzel nyújtotta át a kulcsait.

- Harmadik emelet. . . három - mondta.

A hátunk mögött álló két kocsi kiürült. A velünk utazó kolléganő is kiszállt a kocsinkból, és a többiekhez csatlakozott.

- Mi van - kérdezte Kalocsai doktor, a főkönyvelő -, mi ez a nagy felhajtás?

- Azt kérte - válaszoltam -, segítsünk megtalálni a feleségét. Hát segítünk.

- De ekkora apparátussal?! - háborgott a főkönyvelő. - Az egész ház erről fog beszélni'.

- Ügy tûnik - mormoltam -, nem is olyan nagy ez az apparátus.

Néhány perc múlva a technikusok visszatértek.

392

- Semmi különös - mondták -, tessék feljönni a lakásba.

A kolléganő azonnal a főkönyvelő mellé lépett, és a lifthez vezette.

- Mi addig gyalog felszaladunk - vetettem oda. Az első emeleten megálltunk. Láttuk, hogyan halad

fel a lift. Gál azonnal visszafordult, és elrohant, hogy a korábban megszerzett kulccsal lezárja a lakás fővízcsapját.

Két pillanat múlva már mellettem állott. Közben még arra is volt ideje, hogy felhozza a liftet.

- Olyan tiszta minden - mondta, amíg felfelé utaztunk -, mintha tömény lúgkövel mosták volna fel a követ a fürdőszobában.

- Miért zárta le a vizet? - kérdeztem Gáltól.

- ... Erősebb vegyszer kell, hogy a lúg alatt is kimutassa a vért. Addig pedig jobb, ha senki nem használja a csapot.

- A medalion láncában az elszíneződés vértartalmú? - kérdeztem.

Gál keservesen felnevetett.

-| Az elszíneződés közönséges rúzs is lehet, de a

zöld zománctól valódi vért mostak le, szerencsére csak meleg vízzel. Az a négylevelű lóhere - nézze csak - a lemosás előtt egészen piros lehetett. . .

Csodálkozva tekintetem a dobozból előhúzott ékszerre, amelynek díszje valóban szinte tustfekete színű volt most.

A lakásban Tóth elvtársnő felügyelete alatt - a főkönyvelő kifejezett kérésére - általános rendcsinálás folyt. A nyomozók a felnyitott szekrény előtt álltak, és segítettek a főkönyvelőnek megállapítani, vajon milyen ruhában mehetett el hazulról a felesége.

Jó félórai rakosgatás után rendkívül furcsa kép bontakozott ki a szemünk előtt. Az eltűnt asszony, úgy látszik, ruhátlanul ment el hazulról, mindössze két komplett ágyneműt vitt magával.

A leltár kedvéért még a felhúzott ágyneműt is szemügyre vettük, nincs-e alatta valami más huzat is. Amikor a friss lepedőt visszahajtottuk, hatalmas, sötétbarna folt tárult szemünk elé. Gál intett a té-

393

^

kintetével, és Tóth elvtársnő a másik szobába vezette a főkönyvelőt.

Gál újra elővette kis üvegecskáját. Néhány csepp a matracra, és bizonyossá vált a barna folt borzasztó eredete.

- Rengeteg vér - mondta Gál. - Rengeteg vér.
. Tóth elvtársnő visszajött.

- Te zártad el a vizet? - fordult Gálhoz. - A házigazda kezét szeretett volna mosni... és nincs víz a csapban.

Gál rám nézett. Azután elindultunk a fürdőszobába. Dr. Kalocsai ott állt a csap előtt, és egyre csavargatta a gombot.

- Az iskoláját! - háborgott. - Itt újabban soha nincs víz.

- Egy pillanat, főkönyvelő úr - szólt Gál. - Szorítsa ökölbe a kezét.

A főkönyvelő engedelmessé vált. Gál megfogta a kezét, és úgy fordította, hogy az ököl és a test tengelye párhuzamos legyen. A nagyujjat szorosan az ujjak fölé zárta, majd a keze ügyében levő üvegcseből néhány cseppet a nagyujj és a mutatóujj által képzett völgyecskebe cseppentett.

A főkönyvelő értetlenül nézte a műveletet. A vegyszer lassan elszíneződött, fekete árnyalatot öltött.

- Mit csinál, kérem? -| dühöngött a főkönyvelő.
- Nem elég az, hogy nincs víz a lakásban ... és még össze is maszatolják a kezemet!

Gál a keze ügyébe eső törülközővel leitatatta a főkönyvelő kézfejről a vegyszer maradékát. Azután csendesen, határozottan a szobába invitálta a méltatlankodó férjet.

Hellyel kínáltam dr. Kalocsait.

- Kényelmetlen kérdést kell feltennem önnek - mondtam kisvártatva. - Lenne szíves megmagyarázni nekünk, hogy az ön keze vajon mitől véres!

A főkönyvelő éftetlenül nézett ránk.

- De kérem . . .! Honnan veszik ezt a marhaságot?! Az én kezem soha nem volt még véres!

Hirtelen felugrott.

- Felügyelő úr.... honnan veszik a bátorságot ahhoz, hogy ilyen dolgokat kérdezzenek tőlem?

394

- Jó, jó, megértem a meglepetését. De erre a kérdésre mégis, mégpedig a saját érdekében, válaszolnia kell. A vegyszer azt mutatja, hogy az ön keze, igenis ...! Szóval érti!

- Csak nem képzelik... hogy én a felesége-met . . . Még kimondani sem tudom. Meglátják, majd hazatér, és ez az egész cirkusz értelmét veszti.

- Ha ön olyan biztos lett volna abban, hogy a felesége hazatér, nem kérte volna a rendőrség segítségét. De most nem is erről van szó. Nyilvánvaló, ön nem tudja, mikor lett véres a keze. Nyilván le is mosta, már amikor a nyomok az öklére kerültek. Más dolgot kell tehát kérnem öntől. Kérem, írja össze, hiányzik-e valami a lakásból? Vegye figyelembe, hogy rejtett értéktárgyaik nem tűntek-e el, nem hiányzik-e az itthon tartott készpénz, szóval, mindazt vegye számításba, amit az esetleges sötét bűnügy kapcsán ellophattak. Mi most bemegyünk a kapitányságra, de egy óra múlva visszatérünk.

Már az előszobából fordultam vissza.

- Még arra is meg kell kérnem, hogy amikor az-
zal a leltárral végzett, írja össze, hol járt az elmúlt két nap alatt, vidéken. És igen kérem, a lakását egyelőre ne hagyja el.

Benn a kapitányságon már várt egy jelentés, amely

arról számolt be, hogy az eltűnt asszonynak milyen használati tárgyait találták nyomozóink a lakásban. Azt a feltevést, hogy az asszonyka önszántából hagyta el a lakását, végképp elvethettük. A lakásban talált nyomok, az asszonyka férjének kézfejen kimutatott vérmaradványok viszont azt a következtetést erősítették meg bennünk, hogy súlyos bűncselekmény történt.

A jegyzőkönyv szerint a lakásban volt az áldozat retikülje is, és ebben egy kis naptárt leltünk. A jegyzet részben több címet és telefonszámot találtunk. Néhány cím után már érdeklődtünk, de semmi értelmes eredményt nem kaptunk. Egyetlen olyan lakás-cím került a kezünkbe, amelyre érdemesnek látszott kimenni: Kulcsár Gedeon mérnök, Budapest, B . . . utca 7., földszint 1.

395

Mielőtt azonban elindultunk volna, felhívtuk a főkönyvelőt telefonon.

- Igen, kérem -| felelte kérdésünkre -, megállapítottam, mi tűnt el a lakásból. A hiány mintegy kétszázötvenezer forintot tesz ki. Eltűnt egy arany nyakék, egy briliánssal és rubinnal ékesített, mintegy tennyéni diadém, egy rózsaszín tűzű, rendkívüli ritkaságszámba menő kétkarátos briliánssal díszített, mintegy húszgrammos, V. A. monogramos arany sportgyűrű, egy rendkívül vékony szemű, vörösarany nyaklánc, amelynek medalionja fehéraranyból készült, és két briliáns díszíti. Ezenkívül mintegy 16 000 forint készpénz.

- Mondja, kérem - szóltam közbe -, nem tudja, volt a kedves feleségének . . . barátja?

- Kizárt dolog. Habár . . . az ember soha nem tudhatja. Hiszen én magam is . . .' szinte megtántorodtam, amikor nem találtam itthon őt.

- Ez a név: Kulcsár mérnök... mond önnek valamit?

- Soha nem hallottam. Kulcsár? Nem, kérem, soha.

Letettem a kagylót. Elindultunk a mérnök lakására.

Ö maga nyitott ajtót. Éppen borotválkozott, az arca szappanhabos volt. Amikor jövetelünk okát meghallotta, a szobába tessékelt bennünket. Levette pizsamakabátját, az ágyra dobta. Rózsa megbűvölten meredt rá.

Amikor a mérnök visszasietett a fürdőszobába, hogy lemossa az arcáról a habot, egyedül maradtunk. Rózsa elvtárs, szinte rekedten az izgalomtól, odaha-

jolt a fülemhez.

- Látta a nyakát?! A lánc, a medalion . . . Látta?

Már vissza is jött a mérnök. Leült, két kezét összefonta. Künn félhomály volt, lámpát gyújtott. A lámpa fénye az összekulcsolt ujjakra hullott. Kíváncsian vettem szemügyre a mérnököt. Ezüst cigarettatárcát halászott elő, kínált belőle. A fény e pillanatban ráesett a kisujján levő gyűrűre, amelynek köve mint-ha lángot fogott volna, rózsaszínű fénnel felszikrázott.

- Mondja, kérem - szólt Rózsa -, nincs önnek véletlenül egy nyaklánc? Egy ezüst nyaklánc, zöld lóherével?

- Nem hordok ezüstöt '|- mondta a mérnök.
-: Aranyláncom van.

- Megmutatná?
Kulcsár feltárta az ingét:

- Parancsoljon.

Egy pillantás meggyőzött arról, hogy Rózsa elvtárs igen jól és gyorsan "kapcsolt". Ez a nyaklánc roppantul hasonlított ahhoz, amelynek leírását a főkönyvelő telefon útján megadta.

- Kalocsainét? Nem, kérem . . . soha ezt a nevet nem hallottam. Miért? Ő talán azt mondta, hogy ismer engem?

Gál lépett elő az üvegcséjével.

- Bocsásson meg, azonnal mennénk, csak járuljon hozzá, hogy néhány cseppet a keze fejére cseppentsek ebből a vegyszerből.

A mérnök vállat vont.

- Parancsoljon.

A kísérlet megtörtént. A mérnök kézfején - egyes pontokon - a vegyszer megfeketedett.

- Volna szíves megmagyarázni, mitől lett az elmúlt órákban véres az ön keze?

- Ez tévedés, kérem. Az én kezem nem volt véres.

- Kérem, közölje velünk, milyen ékszerei vannak, azokon kívül, amelyeket itt látunk.

- Nincs több. Ezek régi családi ékszerek. Anyámtól örököltem őket.

- Kézpénze van a lakásban?

- Talán . . . 130 forint, ha van nálam.
Rózsa elővette a házkutatási parancsot.

- Házkutatást kell itt tartanunk.

- Tiltakozom. Legalább tudjam, mivel gyanúsítanak!

- Semmivel sem gyanúsítjuk. Éppen hogy tisztázni szeretnénk minden gyanú alól. Bizonyoságot szeretnénk szerezni arra vonatkozóan, hogy önnél sem-

396

397

miféle idegen ékszer, vagyontárgy, pénzösszeg nem található.

- Nem tudom megakadályozni a házkutatást -
mondta a mérnök leverten.

- De segíteni tudna, és higgye el, az ön érdeke is azt kívánja, hogy mindenben segítségünkre legyen.

- Tessék, parancsoljanak.

Módszeres, alapos kutatásunkat csakhamar siker koronázta. A könyvespolc egyik lexikonjában tízezer forintba bukkantunk.

- De kérem - védekezett a mérnök -, ez nem az én pénzem. Valaki megkért, őrizzem ezt a pénzt, mert elképzelhető, hogy a közeljövőben szüksége lesz rá.

Rózsa egy zsebnaptárt helyezett az asztalra. „K.-né: 12 .. 45”. - Érdekes - mondtam -, ön nem ismeri Kalocsainét, és mégis itt látható az asszony telefonszáma. Nem volt hozzánk őszinte, velünk kell jönnie a kapitányságra. Kihallgatását ott folytatom.

A mérnök elszántan nézett ránk. Azután az ajtóhoz ugrott, kiszaladt, léptei már a lépcsőházban csatogtak.

Két rendőr hozta vissza a kapuból.

A mérnök pillanatok alatt éveket öregedett.

- Mehetünk, uraim - mondta -, egyik hülyeségem nagyobb a másiknál.

- Egyetértünk! - szóltam, lepecsételtük a lakást, és beszálltunk a várakozó gépkocsiba.

Ismét a kapitányságon voltunk. Kértük, hogy a főkönyvelőt állítsák elő. Amikor hellyel kínáltam, és leült, néhány ékszerrel együtt elé helyeztem a mérnök gyűrűjét és nyakláncát. Kalocsai doktor habozás nél-

kül emelte ki a két ékszert a többi közül.

- Ez a kettő a miénk! Bizonyos! A többit soha nem láttam.

Kivezettettem.

Tanácskozni kezdtünk.

Több variáció közül a leghasználhatóbb változatunk a bűncselekmény okára és elkövetésének módjára vonatkozott. Rózsa volt az, aki összefoglalta elképzelésünket.

- Ritka dolog, de elképzelhető, hogy a férj és a

398

szerető összefogtak, hogy a vagyonos harmadikat, vagyis Kalocsainét eltegyék láb alól. Nyilván az lehetett a céljuk, hogy az asszony vagyonán megosztozzanak. Elképzelhető, hogy az áldozat holttestét valahová elszállították és elrejtették. Talán a főkönyvelő a tett elkövetése után megrettent, és ezért akarta a rendőrség segítségét igénybe venni. Illetve akarta is, hogy a rendőrség tudjon a felesége eltűnéséről, és azt is, hogy ne tudjon róla. Ezért kereste meg Fóti elvtársat "magánmegbízással". Arra számított, Fóti elvtárs elvállalja a megbízatást, keresi is az asszonyt, nem leli meg, tehát rendőrségi tanúja van arra, hogy az asszony önszántából elment valahová, esetleg disszidált, mindenesetre eltűnt, nincs sehol.

- A bűntény elkövetése után az asszony holttestét mindenesetre el kellett távolítani. Erre egyedül képtelen lett volna. Ez is amellettszól, hogy kettesben hajtották végre a tettüket. Tulajdonképpen egyetlen hiba csúszott a számításukba, de arra, hogy tisztára mosott kézen is ki lehet mutatni a vérnyomokat, egyikük sem számított. A férj nem is gondolt arra, hogy néhány óra alatt gyanúsítottá válik. Az udvarló nyugodtan viselte a szerzett ékszereket, biztos volt abban, hogy nála nem keresik eltűnt szeretőjét.

- Mindezen elméleteknek egy óriási hibájuk van - egészítette ki Rózsa a megállapításokat. - Mégpedig, hogy túl körmönfont az egész. Ha a férj meggyilkolja a nejét, nem keres kapcsolatot a rendőrséggel, hanem néhány napig vár, zaklatja a mentőket, végigjárja az ismerősöket és bejelenti, hogy a felesége - feltehetően disszidált. Néhány napot nyer, s ez azért is jól jön neki, mert a lakásban visszamaradt vérfoltokat is el tudja tüntetni.

- És a vérfolt a kezén? - kérdezte Hosszú elvtárs.

- A vérfolt?! Nos igen, ez teszi a legkomplikáltabbá a kérdést. Különösen az, hogy a vérfolt a nagyujj és a mutatóujj felső peremén helyezkedik el. Ha bicskával dőf valaki, akkor keletkeznek a kézfejen ilyen jellegzetes foltok. Igen ám, de a mérnök kézfején is ugyanilyen foltok látszanak.

399

A mérnök tagadta az ismeretséget, azt állította, soha nem látta Kalocsainét. Az a véleményem, mindkettő bűnösök. Mindkettőjük szökésétől most már tartani kell. Javaslom letartóztatásukat.

Csengett a telefon, felvettem.

A Kalocsai-lakáson tovább kutató Végh jelentkezett.

- Jelentem, egy érdekes levélre bukkantam. Felolvasom. Tehát így hangzik: "Uram. A felesége önt Kulcsár mérnökkel állandóan megcsalja. Ha nem hisz nekem, legyen itt szerdán délelőtt 10 órakor. Sajnálom önt, nem ilyen asszonyt érdemel. Egy jóakarója."

- A levél borítékja is megvan?

- Jelentem nincs. A levelet a villanyszámlák között találtam, mégpedig a tavalyi példányok csomójában.

- Nincs más választásunk - fordultam munkatársaimhoz -, a főkönyvelőt mindenképpen le kell tartóztatnunk!

Ugyanis a történet ezzel a levéllel éppen kerek lett.

Mert most már mit sugall a logika? Azt, hogy a levelet a férj megkapta. Ezért jött haza két nappal korábban, lesben állt, tetten érte a feleségét, megölte.

És a másik férfi? Kulcsár mérnök asszisztált, amíg a szeretőjét a hazaérkezett férj kivégezte?

Ezekre a kérdésekre nem tudtunk válaszolni.

A mérnöknél a vérnyomon kívül eltűnt ékszereket és pénzt találtunk. A letartóztatáshoz ez több, mint elegendő bizonyíték.

Kénytelenek voltunk Kulcsár mérnököt is vizsgálati fogságba helyezni.

- Uraim - mondtam nekik -, meg kell hajolniuk az önök ellen szóló bizonyítékok ereje előtt. Megnehezítették a helyzetemet, mert nem voltak hozzám elég őszinték . . .

Ismét csengett a telefon. Megint a lakásról jelentkezett munkatársunk.

- Jelentem, Nyíregyházáról behozták azt a beszélgetést, amelyet Kalocsai doktor ma reggel kilenc-kor kért. Kapcsoltassam Nyíregyházát a kapitányságra?

- Igen, kérem!

400

Kisvártatva interurbán csengetés hallatszott.

- Főkönyvelő úr - mondtam hangosan -, Itt van Nyíregyháza. Ha akar, most beszélhet vele. ,

- Már késő - mondta a főkönyvelő, és leült a székre-, már nagyon-nagyon késő ...

- Köszönöm - szoltam a kagylóba. - A hívó nem kíván beszélni.

- Kérem önöket, gondolkozzanak, reggelig alaposan fontoljanak meg mindent. És reggel, amikor kihallgatom önöket, részletes, pontos és őszinte valómást tegyenek.

Amikor a két, letartóztatottat elvezették, és mi magunkra maradtunk, az egyik kollégám - láttam - csomagolja a holmiját. A blokkjáról teleírt lapokat letépni készül.

- Álljunk meg - mondtam neki. - Azt hiszem, túl korán teremt "tabula rasá"-t. >

Munkatársam csodálkozva nézett rám.

- De hiszen a tetteseket letartóztatta. A bizonyítékok megdönthetetlenek. Nincs olyan törvényszék, amely a szakértői vizsgálatok alapján ne íálálriá bizonyítottnak a két férfi bűnösségét.

- Aza furcsa - feleltem -, , hogy az én lelkiismeretem mégsem nyugodt. □

- Mégis letartóztatta őket, Fóti elvtárs. Vagyis ön is azt tartja, a bizonyítékoknak kell hinnünk.

- Hát.. . igen. Ezt tartom. De vajon ezek a bizonyítékok megdönthetetlenek-e? Ne vágjon a szavamba, tudom, hogy most arra hivatkozik majd, hogy a laboratóriumban megállapították, hogy a matracon talált és a két férfi kezéről vett minták ugyanabból a vérből származnak. Ezt nem is vonom kétségbe. Azt is mondhatja, hogy Kulcsár lakásán pénzt találtunk, meglettünk néhány eltűnt ékszer. A mérnök is, a főkönyvelő is félre akart vezetni bennünket. Mindez igaz. Bűnösök abban, hogy hazudtak nekünk, abban is ludasok, hogy nem tettek mindeddig kimerítő .és pontos vallomást... De a gyilkosságban .. . ? Nna .% . arra nem mernék mérget venni. . .

- Mindenesetre át kell adnunk őket az ügyészségnek - mondta a szóban forgó kolléga. - Nincs jo-

401

gunk ezek után itt tartani őket. Lezárjuk az ügyet, megkapjuk a dicséretet...
Nevetnem kellett.

- Mondja, ifjú barátom, milyen dicséretre számít maga. Vannak bizonyítékaink - az igaz, de ezek a bizonyítékok esetleg véletlen jelenségek csupán. Fatális véletlenek összejátékszása. Megvan a holttest?

- A szakértők szerint szűrőeszközzel végeztek vele. Erre vall a sok vérnyom. A letartóztatottak kezén éppen ott leltük eme foltokat, ahol az ökölbe szorított kéz felülete a keletkezett sebbel érintkezhetett.

- Barátom, nem veszi észre, hogy még ön is, aki annyira biztos a dolgában, feltételes módban beszél. Tehát tulajdonképpen maga sem tud semmi bizonyosat. Megmondom magának; én sem tudok!

- Mégis letartóztatta őket. Nem szemrehányásképpen mondom, mert magam sem tettem volna másképp.

- Letartóztattam őket, mert van - mondjuk - negyvenkilenc százalék esélye annak, hogy ők a tettesek, és így elképzelhető, hogy szökést kísérelhetnek meg. Ezt nem kockáztatom ... De maga az ügy befejezését várja. Én pedig úgy gondolom, most kell igazán munkához látnunk.

- Mindenekelőtt - folytattam - vegye elő a bicskáját, nyissa ki, és vegye a jobb kezébe. Gál is a kezébe veszi a bicskáját,, én lefekszem, most próbáljanak belém döfni. Maga erre az oldalamba álljon. Figyelje csak, ha a vérnyomoknak hiszünk, akkor a bicska hegye felfelé néz és a penge a nagyujj és a mutatóujj mellett kezdődik. Gál a bal oldalamon áll, mondja csak, könnyűszerrel belém tudna szúrni?

Gál megpróbálta a mozdulatot, szinte rám esett.

- Most pedig maga is próbáljon szúrni! No, látja, egészen kifordul a teste. Azt hiszi, ebben az esetben van erő a döfésben? Ha állnék, akkor esetleg . . . De ha fekszem vagy az ágyon ülök, akkor semmiképpen.

Ifjú munkatársam hirtelen mozdulattal megfordította a pengét, a bicska úgy helyezkedett el a tenyerében, hogy a penge a kisujja alatt kezdődött és lefelé nézett.

- Állj! - kiáltottam. - Ezt nem játsszuk. Ez un-

fair dolog. A letartóztatottak kezében ilyen helyzet-

ben nem volt bicska.

- És ezt honnan tudja, Fóti elvtárs?

- Onnan, hogy a kisujj tájékán semmiféle vérnyomot nem találtunk. Ezt nem jegyezte fel a blokkjába?

Felálltam.

- Gondolkozzon csak, tegyük fel, maga az egyik tettes. A gyilkosság elkövetése után mit tesz? Észreveszi a vért a kezén, beletörli a zsebkendőjébe, a holttestet elszállítja, a véres ágyruhát eltünteti, de a zsebkendőt órákon át a jobb nadrágzsebében hordozza?! Nem érzi ennek az elképzelésnek a naivitását?

Ifjú kollégánk zavartan nézett ránk.

- Nem értem . . . Fóti elvtárs most bizonyította be a letartóztatottnak, hogy jogosan küldi őket a cellába . . . Nekem pedig azt bizonygatja, hogy tulajdonképpen - igazságtalanul járt el.

- Kedves barátom, próbálja a dolgokat összefüggésükben vizsgálni. Amit én most itt elmondtam, az éppúgy feltevés csupán, mint az a verzió, amit az előbb maga ismerttetett. Magának sincs bizonyítéka, nekem sincs. A gyanúsított testén, ruházatán talált nyom - figyelmet érdemlő bizonyíték. Hát nem érti? Amíg én azt a bizonyítékot meg nem cáfолоm, addig hinnem kell neki. Ha viszont hiszek annak, amit látok - le kell tartóztatnom a gyanúsítottat. Ha az én variációm a jó: szabadlára helyezem őket. Ha az az igaz, amit maga mondott - átadom az ügyet a bíróságnak. Egyébként ez a letartóztatás bizonyára megoldja majd a nyelvüket és hozzásegíti őket ahhoz, hogy belássák, csak teljes és kíméletlen őszinteséggel tudnak saját magukon segíteni.

- És a következő lépés?

- Visszatérünk a helyszínre. Megnézzük azt a bizonyos levelet, megpróbáljuk kideríteni, miért akart az áldozat férje vidékkel interurbán beszélgetést folytatni, választ keresünk arra, mi ütött a házibarátba, amikor előállítására elől el akart futni.

Most volt egy kis időm, és azon töprengtem, milyen egyszerű dolgunk is lenne, ha a bizonyítékok szentségének hitében élnénk, vagyis ha nem keres-

402

403

nénk a bizonyítékok Hitelességét, ha nem nyújtánánk módot az életnek arra, hogy megmutassa: egy-egy eredmény még akkor is látszat lehet, ha a laboratórium részrehajlással éppen nem gyanúsítható vegy-

szerei tárják elénk . . .

Ismét jóleső érzés fogott el. Lám: itt ülünk a kocsi-
ban négyen, ki idősebb, ki fiatalabb. Az életet is sok-
féleképpen nézzük, otthoni ügyeinket is más-más
módszerek szerint, intézzük. Egyetlen dologban va-
gyunk hasonlóak egymáshoz: mindenképpen az iga-
zat, az Igazságot szolgáljuk. Ismét úgy éreztem, ha a
bűnözők annyi gondot fordítanak önmaguk életére,
saját sorsuk alakulására, amennyit törődünk velük,
soha nem kerülnének ide, a rendőrségre, mert soha
nem követnének el bűncselekményt. .,

... A színhelyen kézbe vettük, elolvastuk ismét a
levelet. Már kezünkben volt az írásszakértő vallo-
mása, ebből kiderült, hogy a levelet a főkönyvelő la-
kásán levő írógéppel írták. így azután érthetővé vált,
hogy a levél mellett nem volt boríték: nem volt szük-
ség rá, a levelet nem postán küldték. így vált érthe-
tővé, miért nem találtunk e levélen semmiféle ujjle-
nyomatot. Az írásmű soha nem volt a főkönyvelő ke-
zében. A papírlapot a tettes (mert kétség nem fér
hozzá, hogy csak a tettes lehetett) az íróasztalban le-
vő irományok közé dugta. Arra számított, házkutatás
lesz, a levél előkerül, a férj ellen újabb bizonyítékkal
gyarapszik nyomozásunk.

Igen: ezzel a levéllel lőtt a tettes túl a célon. Mond-
hatnám azt is, hogy e levéllel megnyitotta az utat
önmaga felé.

- Persze - óvtam mindenkit a téves következte-
tések levonásától - a házibarát is legépelhetett egy
ilyen levelet. Sőt, az ő számára volt a legkézenfek-
vőbb a gépelési lehetőség is. Ha ő a tettes, mindjárt
érthető, hogy az ajtón semmiféle külsérelmi nyomot
nem találunk, a tettet az áldozat maga engedte be a
lakásba.

-| És így - mondta Gál - majdnem érthetővé
válik, mért akart a mérnök úr elmenekülni, amikor
elő akartuk őt állítani.

404

- Miért csak "majdnem" érthető? - kérdezte
Jóska.

-' Azért, mert ha a mérnöknek volt arra esze, hogy
ilyen profi módon elterelje önmagáról a gyanút, mi-
vel magyarázható az a szarvashiba, hogy amikor le-
akarjuk fogni, futni próbál?

- Továbbá - egészítettem ki e gondolatot - mi-
vel magyarázható, hogy az általunk keresett értéke-
ket odaérkezésünk pillanatában is viseli, továbbá rej-
tett pénzét úgy dugja el, hogy rövid kutatás után meg-
lehet találni. . .

-| Igaz lehet - helyesli Jóska -, hiszen minden

veszély nélkül bevallhatta volna, hogy ismeri az áldozatot, vagy ha ezt tagadni akarja, tudnia kell szeretője naptáráról, hiszen feltehetően jelen volt a mérnök is akkor, amikor a fiatalasszony a telefonszámát oda feljegyezte.

- Úgy érzem -- jegyeztem meg -, holnap szabadlára helyezzük a férjet.

- Lennie kell tehát valakinek - szólt Jóska -, aki minden feltűnés nélkül be tud a lakásba hatolni. Kell lennie egy harmadik személynek, akinek kulcsa van a lakáshoz.

- A főkönyvelő korosabb ember - vetettem el-
lent -, és az ő korosztályának egyik jellemző tulajdonsága, hogy még a nála dolgozó háztartási alkalmazottak sem ad külön kulcsot. Az is elgondolkasztó viszont, hogy a feleség sokkal fiatalabb a férjénél. Feltehetően benne jóval kevesebb a bizalmatlanság. Ráadásul kicsapongó természetű. Lehet, hogy volt egy régi barátja, s annak is volt saját kulcsa a lakáshoz. . | || ' :

Gál közben a fürdőszobába igyekezett. Amikor visszajött, a kezére pillantott, és harsány káromkodásba tört ki. A kézfejen, a nagyujja és a mutatóujja peremén vörösesbarna sötét folt látszott.

Egyszerre elhallgattunk. Gál'idegesen kotorászott^ a zsebében, majd egy kis üvegcsét vett elő.' Egy-két csepp, é kézfejen látszó foltra- azonnal elárulta: vérnyomok piszkolták be a kezét.

- No" elvtársak .-- mondtam -, a joggal -gyanúsíthatok száma egy fővel emelkedett.

405

Gál a fejét csóválta, és a fürdőszobához ment. Kinyitotta az ajtót, lehajolt, és a kilincset vette szemügyre. Az üvegcsében levő folyadéknak ismét dolga akadt.

- Ez az átok kilincs . . . Ahol az ajtóval érintkezik a fogantyú - még most is véres. Akkor viszont a gyilkosság elkövetése után valóban itt járt az áldozat szeretője.

Ismét kihívtuk technikusainkat.

A technikusok kijöttek, most már leszerelték magát a kilincset is. A kilincsnek a zárhoz rögzítését biztosító szegecs mellett kicsiny nyílás volt. Amikor a tettes a nyilvánvalóan szennyeződött kilincset vizes ruhával letörölte, a szegecs befogadására készült lyukon valamennyi folyadék behatolt a fogantyú üreges belsejébe. Ez a nedvesség nem száradt ki, és időnként egy-egy csepp a felszínre szivárgott. E cseppek egyike került most Gál kézfejére.

A technikusok ugyanakkor egy roppant érdekes textilszálat is találtak a szegecsen felakadva. Az abban az időben divatos enciánkék kabátszövet egy részecskéjét.

A házkutatási jegyzőkönyvek egyikében sem találunk utalást arra, mintha az ügyben szereplőknek lenne ilyen ruhadarabjuk.

A tettes tehát nem közöttük keresendő.

A kapitányságon összegeztük tapasztalatainkat. Azután felhoztuk a főkönyvelőt, az áldozat férjét.

- Felszólítom, tegyen részletes vallomást arról, miért és kivel próbált letartóztatása előtt interurbán kapcsolatot létesíteni.

- Bevallom, hogy nem a szőlőmben, hanem a szeretőmnél tartózkodtam . . . Nagyon szégyelltem volna, ha az ügy napvilágra kerül, ezért arra akartam rávenni a szőlőmet kezelő munkásomat, vallja, hogy egész idő alatt velem együtt dolgozott.

- Tehát ez lett volna az interurbán beszélgetés. Jó. Most még azt közölje, miért fordult maga személyesen hozzám, miért nem egyenesen a rendőrséget kereste a felesége eltűnése miatt.

-| Arra gondoltam, megcsal a feleségem. Nem gondoltam arra, hogy esetleg meggyilkolták. Arra

406

gondoltam, ön megállapítja, van-e szeretője, s ha van, beadom a válópert és elveszem a másik asszonyt. . . akinél most is voltam. A presszót jól ismerem, az a felszolgáló személyes ismerősöm, amikor a feleségem nem volt otthon, azonnal idejöttem, megkértem, ha ismer a vendégek között egy nyomozót... ismertesen össze vele . . . így találkoztunk mi ketten.

- Mondja, kérem . . . ha erősen visszagondol, nem tud visszaemlékezni egy névtelen levélre, amelyet önnek írtak?

- Sohasem kaptam még névtelen levelet.

- Ügy gondoljuk, a szökésétől többé nem kell tartanunk, ezért szabadlábra helyezzük önt. Menjen haza, és arra kérem, néhány napig ne utazzon vidékre. Ha kezdetben őszintébb lett volna, nem kellett volna önt fogságba helyeznünk . . .

Amikor az áldozat férje eltávozott, a szeretőt szólítottuk magunk elé.

- Roppant rosszul áll a szénája - mondtam. - Pedig tulajdonképpen mindent elmondhatott volna, s

abban az esetben az ön ellen szóló bizonyítékokat is másképpen értékeltük volna. Sok a "volna" . . . Miért nem volt őszinte?

A mérnök bejelentette, vallomást kíván tenni.

-- Kalocsainét hosszú idő óta ismerem. Amikor a férje vidéken járt, rendszeresen meglátogattam, kulcsom is volt a lakáshoz. Azt terveztük, hogy elvállik majd a férjétől, és akkor feleségül veszem. Családi ékszereit nekem ajándékozgatta, az volt a célunk, hogy így a válás következtében sorra kerülő anyagi osztozkodás alól ezeket az ékszereket kivonjuk.

- Készpénzt is adott önnek Kalocsainé?

- Rendszeresen. Anni azt mondta, ő a házasságba nagy vagyont vitt, és így akart valamit visszaszerezni. A pénzt a könyvszekrényben levő könyvekben tartottam, egy részét pedig anyámnál helyeztem el.

- Mikor járt utoljára Kalocsainénál?

- Az önök megjelenése előtti napon. Aznap reggel Anni telefonált; a férje vidéken van, délután menjek fel. Fel is mentem, pedig amikor - szokás szerint - indulás előtt telefonáltam, a kagylót senki sem vette fel. Ügy gondoltam, felszaladok, és ha Anninak el

407

kellett mennie, magam is hazamegyek. Beléptem a lakásba. Anni sehol sem volt. Végigjártam a szobákat, semmi rendkívülit nem láttam. Kinéztem az ablakon, nem jön-e az utcán? Akkor láttam meg a férjét, amint kiszállt egy taxiból. Kiszálltam a lakásból, de nem voltam izgatott, tudtam, hogy a főkönyvelő liften jön fel, és azt is, hogy a lift hátsó falán nincs ablak. Leszaladtam, megvártam, amíg a felfelé tartó lift elhalad mellettem, csak azután mentem ki a kapun . . .

- Miért akart elmenekülni?

- Azt hittem, hogy a férj feljelentést tett a nekem ajándékozott ékszerek és pénz eltűnése miatt. . . Gondoltam, Annit értesítenem kell a dolgokról. Ez volt minden.

- Térjünk vissza az áldozat lakásában eltöltött időre . . . Melyik helyiségekben járt ön?

- Előszoba ... konyha ... a két szoba . . . fürdőszoba.

- Fürdőszoba . . . ?

- Igen, felügyelő úr... Anni sokszor elbújt, és rendszerint ott akadtam rá ... Azért néztem be most is a fürdőszobába.

- Nem találkozott befelé menet senkivel a lépcsőházban? Vagy a kapu alatt? Valakivel, aki nagy csomagot vitt magával? Aki esetleg kék . . . vagy zöld . . . vagy fekete kabátot viselt?

- Amikor bementem a házba . . . két nő jött ki a kapu alól. Hajóbőrönd volt náluk. Az egyikem - emlékezetem szerint - valóban rikító kék kabát volt. . . a másikon fekete. Huszonöt-harminc év közöttiek lehettek. Megnéztem őket, mert izgatott, hogy Anni miért nem veszi fel a kagylót. Attól tartottam, talán rokonai vannak nála látogatóban, fényképről az egész családját ismertem, abban bíztam, talán félismerem valamelyiküket, és akkor már nem is megyek tovább.

-| Köszönöm - mondtam. - Szökésétől nem kell tartani, szabadlábra helyezem önt. Kérem, néhány napig tartózkodjék a lakásán. De ... mit gondol, kinél lehetett még egy lakáskulcs? ,

- Fogalmam sincs . . . Habár, amikor nekem kulcsot szerzett, panaszkodott, hogy csináltatnia kellett,

pedig lenne még egy, de az a bejárónőjénél maradt. Az az asszony viszont elment, de a kulcsot nem adta le, elvesztette.

- Idős volt a bejárónő?

- Nem hiszem, állítólag egy külföldi üzletfelük ajánlotta, annak valami rokona az illető. Anna sokszor mondta: az a lány olyan elegáns, mint valami baronesse.

Amikor az áldozat szeretője eltávozott, felhívtuk a főkönyvelőt.

- Kérem, emlékezzék vissza ... ki ajánlott önöknek bejárónőt?

- Nálunk soha nem volt bejárónő, legalábbis tudomásom szerint nem volt.

- Vannak önöknek külföldi üzletfeleik?

- Egyetlenegy van, kérem. Prágai az illető. De vagy öt esztendeje nem láttam már. Nem is annyira üzletfelünk, inkább barátunk.

- Megkaphatnánk a címét?

Rövid keresgélés után a prágai cím a kezünkben volt. A-, csehszlovák -rendőrség villámgyorsan felkereste és kikérdezte a szóban forgó személyeket. Gép-távíró érkezt a válasz.

"A megkérdezett csehszlovák állampolgár felesége elmond'ta,/hogy négy esztendővel ezelőtt, amikor Budapestén járt, Kalocsainé panaszkodott neki, hogy

milyen nehéz takarítót kapni. Fehér Lászlóné pesti tartózkodása alatt találkozott egy régi barátnőjével, aki panaszkodott, hogy éppen munka nélkül vaí, ; és szívesen vállalna- akár takarítást. is, az ugyanis nem jár nyolcórás munkaidővel, ráadásul nem is kell a hét minden napján bejárnia. Fehér Lászlóné ajánlotta Kalocsainénak Kotrohay Máriát, aki - tudomása szerint - másfél esztendőn át járt Kalocsaiékhoz és igen jó barátságba került a fiatalasszonnyal. Fehér Lászlóné több mint két éve egy sort sem kapott pesti ismerőseitől...

A lakcímtudakozó órák alatt megadta Kotrohay Mária lakcímét. Házkutatási parancsunk láttán a fiatal nő a lakásba tessékelt bennünket. Az első pillanatban megláttuk az előszoba fogasán függő enciánkék kabátot.

408

409

A leány takaréketétkönyvében 12 000 forintos új betét mutatkozott, s a bankügylet időpontja a gyilkosság utáni második nap volt.

Kotrohay Mária nem tudott a pénz eredetéről számot adni. Hazulról egyenesen a Kalocsai-féle lakásba vittük. Megkértük, bontsa meg az ágyat.

Ekkor roppant össze.

- Vallomást szeretnék tenni - mondta, és már ott felvettük egyik legérdekesebb jegyzőkönyvünket, így hangzik:

"... Már amikor itt dolgoztam, felfigyeltem arra, milyen nagy értékek hevernek a nyitott szekrényekben. Kulcsot is kaptam, de arra gondoltam, ha abban az időben dézsmálom meg az ékszereket, azonnal felfigyelnek rám. Inkább úgy döntöttem, eljövök a főkönyvelőektől, és hosszú időn át nem jelentkezem náluk. Néhány héttel ezelőtt felmentem, beszélgettünk Annával, elmondta, hogy válni készül, és van valakije, akihez hozzámegy. Sokáig voltam ott. Amikor Anna kiment a fürdőszobába, kiemeltem a szekrényből néhány ékszert, azután elbúcsúztam, és hazajöttem.

Két nap múlva levelet kaptam Annától, felszólított, hogy azonnal menjek fel hozzá. Az ékszerek már nem voltak meg, eladtam őket, és a pénzből bevásároltam. Szóltam a nővéremnek, jöjjön el velem, próbáljunk hatni Annára, mert biztos voltam benne, megfenyeget, feljelent, ha a tárgyakat nem szolgáltatom vissza.

A nővéremmel együtt kerestük fel tehát. Feldúltan fogadott, egyre a rendőrséggel fenyegetőzött. »Mit bajlódtok egymással - mondta a nővérem -, én iszom egy kis vizet, addig állapotodjatok meg.« Ez volt

a jelünk. Megbeszéltük ugyanis, ha Anna hajthatatlan, végzünk vele, magunkkal visszük az ékszerek nagy részét, ránk senki sem fog gondolni, a férj nem tudhatott arról, hogy itt dolgoztam, mindig vigyáznom kellett, nehogy találkozam vele. Azt is tudtam, hogy aki engem odaajánlott, már nem jár Magyarországra. Arra gondoltam, a gyanú mindenképpen a főkönyvelőre vagy a házibarátra terelődik majd. Anna ágyában feküdt, amikor vitatkoztunk, a nővérem kiment, és behozott két kenyérvágó kést. . .

. . . Utána, amíg a nővérem felmosta a szobát, felkefélte, ágyhuzatot cserélt... én leültem az írógép mellé és lepötyögtettem egy levelet. Mert gondoltam ... a levélből megtudják, hogy házibarát is van_ránk senki nem gondol majd azután ... Végül az előszobában leemeltük a hajókoffert, beletettük ... és a Dunához vittük.

- Járt a fürdőszobában?

- Persze. Mindent lemostam szappannal és lúgos vizes ronggyal, nehogy nyomok maradjanak utánunk."

A bíróság a legsúlyosabb ítélettel próbálta megtorolni a két mindenre elszánt bűnöző embertelen gáztettét . . .

410

A legudvariasabb vendég

A szállodákban elkövetett bűncselekmények mindig nagy port vernek fel. A hotel jó hírét évekre vissza tudja vetni egy bűnös, aki kihasználja azt, hogy a vendégek idejük nagy részét szobájuktól távol töltik, így azután minden komolyabb szálloda nagy gondot fordít arra, hogy örködjék vendégeinek értékei fölött.

Mégis egy júniusi napon feldúlt férfi állt meg az akkori idők talán legnagyobb és legjobb szállodájának portása előtt. A felindulástól dadogva közölte, hogy éjszaka, amíg ő a bárban szórakozott, valaki behatolt a szobájába, útlevelét, csekk-könyvét - benne több, előre kitöltött, aláírt százdolláros lappal - elrabolta. A tolvaj magával vitte a nyugati üzletember aktatáskáját is - a benne levő iratokkal együtt - és apróbb ékszereit, amelyeket éjjeliszekrényének fiókjában őrzött.

A portás azonnal értesítette az igazgatóságot, és bennünket a helyszínre hívtak.

A négyszemélyes liftbe nem fértünk mindannyian, két fordulóval vittek fel minket a szóban forgó emeletre. A lépcsőháznál kiöblösödő hallszerû benyílóban egy kisírt szemû fiatal leány üldögélt. Behívtuk a szobába. Elmondta, hogy az üzletemberrel a bárban ismerkedett meg, majd elbúcsúztak, és most délelőtt

lett volna ismét randevújuk. A férfi, amikor meglátta őt, rátámadt, szemére vetette, bizonyára azért foglalta le őt egész éjszakára, hogy közben cinkosának módja legyen behatolni a szobába. A sértett velünk is közölte e gyanúját és mint mondta, elképzelését arra alapozza, hogy a lány elkérte tőle a díszes szobakulcsot, játszadozott vele, magánál tartotta és csak hajnalban, búcsúzáskor adta vissza a lt. j

A lány otthoni és családi körülményeit ellenőriz-

412

tük, és rövid idő alatt arra a következtetésre jutotunk, hogy valószínűleg ártatlan, semmi köze a bűncselekményhez.

Közben a technikusok, akik az ajtózárat kiszerezték és laboratóriumi vizsgálat alá vették, megállapították, hogy a zárat nagyon szakszerűen, nem a saját kulcsával nyitották fel. De olyan alapos munkát végeztek, hogy a zár mégsem rongálódott meg, tehát a hazatérő lakó a behatolás tényét nem vehette azonnal észre.

A technikus vizsgálatával egyidőben telefonhívást intéztünk ahhoz a bécsi bankfiókhoz, amely a csekket kibocsátotta, és megpróbáltuk a kitöltött, de ellopott lapokat letiltani. A bankfiók sajnálattal közölte, hogy körülbelül egy órával ezelőtt a bemutatóra szóló csekket egy férfi beváltotta.

Kezdetben arra gondoltunk, ilyen gyorsan sem fogunk még besurranó tolvajt, hiszen a határőrség meg tudja majd mondani, ki hagyta el az éjszaka folyamán az országot. De csakhamar kiderült, hogy az egyik bécsi utazási iroda három autóbussza és mintegy huszonöt személygépkocsi lépett ki éjjel és reggel nyolc óra között hazánk területéről.

Amikor megállapításunkat közöltük a sértettel, egyben azt is megmondtuk neki, gyors sikerre ne számítson, a tettes már határainkon túl tartózkodik. A mintegy kétszáz turista közül hosszadalmas lesz a hat országba való kirándulók egyikét - vagyis a tettest - megtalálni.

A vendéglátóipar vezetői felajánlották a kárt szenvedett vendégnek, hogy tőlük telhetően kárpótolják őt, tárgyalásai idején lakjon továbbra is a szállodában, étkezzon az étterembe, a számláját nem kell kiegyenlítenie.

Visszatértünk a kapitányságra, hogy másnap reggel ismét - ezúttal egy másik szállóból - riasszanak bennünket.

Ott egy házaspár jelentette be, hogy az éjszaka folyamán, amíg a bárban szórakoztak, ismeretlen tettes behatolt a szobájukba, családi ékszereiket, valamint

a szekrényben elhelyezett és valutáért átváltott ti-

413

zenhétézer forintjukat, továbbá a bőröndjükben levő csekkfüzetüket ellopta.

Meglehetősen idegesen vettük a dolgot tudomásul. Azt ugyanis el tudtuk képzelni, hogy egy bandita az egyik szállóban rabol, majd utána Bécsbe utazik, hogy a csekket kiváltsa. Az viszont, hogy a pénz átvétele után valaki Bécsből Budapestre utazzon vissza, és még az éjszaka folyamán újabb tolvajlással gyarápítsa bűnlajstromát, nehezen elképzelhető, sőt csaknem lehetetlen.

Nyomozásunkat nagyban megnehezítette az a tény, hogy külföldi sértettekkel álltunk szemben, akik a bűncselekmény hatására nyomban kijelentették, a legközelebbi vonattal elhagyják az országot.

Hosszas rábeszélésünkre végül is elálltak szándékuktól, és vállalkoztak arra, hogy néhány napig még Pesten tartózkodjanak. A szokásos vizsgálatok során az ajtózárat tulajdonképpen szemügyre sem kellett venni, annyira kézenfekvő volt, hogy erőszakos úton hatoltak be a szobába. A helyiségben - amely igen modern bútorokkal volt berendezve - tökéletes rend fogadott bennünket, s ez arra vallott, hogy a tettesnek bőven volt ideje megkeresni mindazt, amit el akart vinni, tehát nem sietett különösebben és még az általa okozott rendetlenséget is eltüntette távozása előtt.

A férj elmondotta, hogy tegnap este feleségével együtt mentek le a földszinti, étterembe vacsorázni. Nagyobb társaság verődött össze, megbeszéltek, együtt mennek át az egyik budai szórakozóhelyre. A portás útján három taxit rendeltek. A szállodai alkalmazottak nem tudták megmondani, hogy minden vendég, vagyis a társaság minden tagja kocsiba ült-e. Egy éjszaka távlatából azt sem lehetett hitelt érdemlően megállapítani, hogy a szálloda éttermében kialakuló nagy társaság minden tagja ebben a hotelban lakik-e. Ráadásul akkoriban még csak néhány alkalmazott tudott idegen nyelven is beszélni, így azután az emeletek felé magabiztosan távozó vendégek megkérdezésére sem került sor, vagyis minden határozott fellépésű idegen be tudott jutni a szállodába.

Nagyon megnehezítette helyzetünket az a törvé-

414 ,

nyes előírás, amely minden házkutatást szabályoz és csak alapos gyanú esetén engedi meg a lakások átkutatását. Ez a szabály a szállodai szobákra is vonatkozik.

Mindenekelőtt tehát a gyanúsítható személyek kö-

rét kellett szûkíteniünk. A szálloda alkalmazottai kivétel nélkül régi vendéglátóipari szakemberek voltak, akikről feltételezni sem lehetett, hogy ilyen ka-landba bocsátkozzanak. A vendégek az útlevelek adatai szerint, valamint a magyar bankoktól nyert referenciák alapján oly jómódúak voltak, hogy velük kapcsolatban is kizártnak és alaptalannak tûnt minden gyanúsítás.

Ránk esteledett, a munkát felfüggesztettük, de úgy döntöttünk, hogy Gál javaslata alapján másnap a két ügyet összevonva folytatjuk vizsgálódásunkat.

Másnap - egy harmadik szállodába kellett mennünk. Az ügy külsõ jelei kísértetiesen hasonlítottak az elsõ bûncselekményhez. A mostani áldozat is a bárban töltötte az éjszakát, és amíg õ szórakozott, feltörték a szállodai szobáját. Nagy mennyiségû készpénzén kívül az õ csekkfüzetét is ellopták, magukhoz vették személyi okmányait - már amelyeket a szobájában tartott -, elloptak tõle néhány, még használatlan inget és pár ékszer.

Kihallgatásakor akár új jegyzõkönyvet sem kellett volna felvennünk, esete az elõzõ ügyben elhangzott minden körülménnyel annyira megegyezett. A jelenlegi bûncselekmény áldozata is a szálló éttermében vacsorázott, egy nagyobb, már vigadó társasághoz csatlakozott, taxit rendeltek, Budára autóztak, s mire hazatért, a tettes végrehajtotta a rablás.

A három egymást követõ bûnügy nagy port vert fel, s az idegenforgalmi hatóságok azonnali eredményt sürgettek.

A harmadik sértett elmondta, észrevette, hogy a szállodai étterembõl kilenctagú társasággal indult el a Várban levõ egyik mulatóhely felé. A társaság öt férfi és négy nõ volt, és még gondolkodott is rajta, miért tartson velük, hiszen láthatóan minden hölgynek már az indulásnál van partnere. Amikor aztán a várbeli bárba megérkeztek, örömmel konstataálta,

415

hogy mindössze nyolcan vannak, tehát valaki nem jött velük Budára. Ebben a pillanatban õ maga örült a legjobban annak, hogy a dolgok így alakultak. Nagyon jó hangulatban töltötte el az éjszakát, társaságában mindenki külföldi volt, legalábbis mindenki úgy beszélt a nyelvet, mint az anyanyelvét.

Ki lehetett az eltûnt kilencedik? Hova tûnhetett el és miért? Lehetséges, hogy fejfájása miatt a szobájába tért vissza lefeküdni?

Mindez valószínûnek látszott, mi mégis úgy döntöttünk, hogy más dologból indulunk ki. A szállodai besurranó tolvajlás viszonylag könnyen megvalósítható bûncselekmény, és akinek gyakorlata van ben-

ne, amíg a rendőrség meg nem ismeri a módszereit - biztonságban érezheti magát.

A három ügynek volt egy közös momentuma: mindhárom áldozat nagy társasággal szórakozott akkor, amikor a lakásába behatolták. Két sértett ugyan nem tudott visszaemlékezni arra, hogy az asztaltársaság minden tagja részt vett-e a közösen elhatározott szórakozásban, de a harmadik személy erre kétségbevonhatatlanul emlékezett.

Abból indultunk ki tehát, hogy hozzáértő és gyakorlott szállodai tolvajjal állunk szemben. Olyan nagystílusú, társaságbeli bűnözővel, aki a kiszemelt áldozatot gyanútlan társaság körébe vonzza, majd amikor meggyőződik arról, hogy a kiszemelt személy elhagyta a szálloda környékét és oda csak 20-25 perc múlva térhet vissza - még abban az esetben is, ha leszakad a társaságról! - működéshez lát.

A szakértői vizsgálatok az utóbbi két esetben kétféle behatolási módot bizonyítottak. A második esetben primitív ajtófelfeszítés történt, a harmadikban viszont a szomszéd szoba erkélyén keresztül közelítették meg az áldozat szobáját, majd az ablakot riglihúzással nyitották ki, így hatoltak a szobába.

Gálnak tűnt fel, hogy mennyire különböző módon hatoltak be a három színhelyre.

Mi eddig rendszerint abból következtettünk a tettesek azonosságára, hogy a bűncselekményt elkövető személy minden színhelyen azonos módszert követ. Vagyis az a módszere, amit alkalmaz, amit mindenütt

416

egyformán csinál. E három bűncselekményben mi a közös? A 'behatolást tekintve egyik sem hasonlít a másikra. Az előzményeket tekintve mindhárom egyforma időpontban és körülmények között indul.' Lehet, túlzó az okoskodásom, döntsétek el. De az a véleményem, a különféle módon elkövetett behatolás azt kívánja leplezni, hogy ugyanazzal a tettelssel állunk szemben.

- Ez nem igaz, nem lehet igaz - vélte Marosi -, hiszen az első esetben kiderült, hogy a tettes a rablás elkövetése után Bécsbe ment, ahol az eltulajdonított csekkeket be is váltotta.

Gál egy szót sem szólt, hanem az első bűncselekmény során telefonon felhívta az áldozat által gyanúsított leányt.

- Kérem - mondta neki -, emlékezzék vissza, azon a bizonyos éjszakán, amikor a bárban szórakoztak, alkalmi ismerőse nem hagyta önt egy ideig ma-

gára ?

- Dehogy, kérem. Éppen azt mondta - emlékez-
zek rá később is, hogy már az első éjszakán mennyi-
re-megszeretett, hiszen egy pillanatra sem tudott el-
szakadni tőlem.

- Tehát külföldi barátja maga szerint megdönt-
hetetlen alibivel rendelkezik?

- Tudom, hogy magam ellen szólok ... de így
kell lennie. Egy pillanatra sem távozott el az aszta-
lunktól, így aztán magam is roppant kellemetlen
helyzetben voltam, mert amikor okvetlen mennem
kellett volna, sem állhattam fel.

Gál letette a telefont és hozzánk fordult.

- Most már csak a liftes kislányt kellene kihall-
gatni .... nem látta-e mégis az illetőt felsietni a szo-
bájába?

- Liftes kislányt? - néztem rá megrökönyödve.
- Abban a szállodában - még csodálkoztam is -
elegáns, negyven év körüli férfi kezelte a liftet.

Gál felugrott a székről.

- Biztos vagy benne, hogy férfi kezelte a liftet,
amikor felmentetek?

- Ha valamiben kételkedem, nem állítom.

Gál a Külügyminisztériumot tárcsázta. Jegyzetei-

417

bői bediktálta az első áldozat nevét és személyi ada-
tait, és kérte, hogy az illetékes képviselőnél min-
dent pontosan ellenőrizzenek le.

Néhány perc múltán a külügyi tisztviselő vissza-
hívott bennünket. A bement adatok pontosságát
elismerte, de felhívta figyelmünket egy érdekes kö-
rülményre.

- Az érintett külképviselet arról is tájékoztatott
bennünket - mondta -, hogy a kért személy a
testvéröccsével együtt érkezett a fővárosba. A ren-
delkezésünkre álló fényképek tanúbizonysága szerint
a két testvér rendkívül hasonlít egymásra.

Gál a szállodába sietett, mert arra gondoltunk,
hogy talán a testvéröcs a tettes. Tévedtünk. | Az első
áldozat testvére szintén Budapesten tartózkodik.

Gál ekkor váratlan kombinációval lepett meg
mindannyiunkat.

- Ügy tûnik, hogy ezek a bûncselekmények még

egy dologban megegyeznek egymással. Mégpedig abban, hogy a betöréseket, rablásokat megelőző mulatózásoknak soha magyar nemzetiségű részvevője nem volt, vagyis a külföldiek soha nem állították, hogy valaki a társaságukban rosszul beszélt volna a nyelvet. Ha ez így van, és figyelembe vesszük, hogy a két testvér ténylegesen hasonlít egymásra, elképzelhető, hogy cinkosok is, és míg az egyiknek az a feladata, hogy a kiszemelt áldozatot szórakozni csalja, a másik ezalatt végrehajtja a közösen kitervelt bűncselekményt.

- Jó kis elképzelés - jegyeztem meg -, de ezt bizonyítani kellene.

- Egy házkutatás választ adna a felmerült kérdésekre.

Tekintélyes apparátussal érkeztünk a szállodába, és Gállal együtt az első áldozat testvéröccséhez kopogtattunk be.

- Nagyon lekötelezne - mondta Gál -, ha módot adna arra, hogy megismerjük a bátyja ellen elkövetett bűncselekmény estéjén lezajlott programját.

- Rendelkezésükre állok. Azon az estén és éjszakan külföldi barátaimmal a Gellért Szállóban szórakoztam. Erre számos tanúm van, jelentős cehet fizettem ki, én láttam vendégül a társaságot.

- Nem kértünk mi tanúkat. Teljesen elegendő számunkra mindaz, amit ön állít. Nem gyanúsított ön, hanem csak tanú.

A kihallgatott felderült arccal vette tudomásul a bejelentést, a szekrényhez lépett, egy karton cigarettát vett onnan elő. Gál szolgálatkészzen felkapta az asztalon heverő nagy pengéjű bicskát, és felkattintotta. A pengén jól látható karcok voltak. A kihallgatott gyanakvóan szemlélt bennünket, és lassan a kés után nyúlt.

- Tényleg - mondta -, ezzel szebben fel lehet vágni a burkolatot.

-! Meg tudná mondani - kérdeztem -, hol szerzett ilyen díszeket a kés pengéjére?

- Szardíniásdobozt bontottam vele, talán akkor.

Gál ujja hegyét a visszavett kés pengéjének helyére helyezte, majd a bicska nyelét könnyűszerrel jobbra, balra billegette.

- Vastag bádogból lehetett az a szardíniásdoboz

- mondta, majd a kést becsattintotta, zsebre tette. A házkutatási parancsot átadtam a kihallgatottnak,

majd a szoba berendezéseinek átvizsgálásához látunk.

Az egyik nadrág órazsebéből kicsiny, kulcs alakú szerszám került elő. A szerszám segítségével Gál pillanatok alatt kinyitotta, majd bezárta a helyiség valamennyi ajtaját és szekrényét.

- Ezt is konzervdoboz nyitására szokta használni?
- kérdezte, és saját zsebéből egy bilincspárt helyezett az asztalra.

A kihallgatott nem válaszolt. Böröndöt vett le és gyorsan beledobálta holmiját. Amikor elkészült, a kartonban levő cigarettásdobozokat szétszította zsebeiben, majd felém fordult.

- Talán mehetnének is. Ne féljenek, nem fogok ellenállni.

A főkapitányságon tett vallomásból kiderült, hogy pontos tervvel érkeztek Budapestre. Még elutazásuk előtt megbízták egyik bécsi barátjukat, hogy a megfelelő napon és a megfelelő órában váltson be néhány

418

419

csekket. Ezek voltak azok a százdolláros utalványok, amelyek az első betörés idején "tűntek el" a tettes-, ,áldozat" szobájából. így akartak minden gyanún felül kerülni, arra számítottak, hogy az áldozatok között teljes biztonságban lesznek.

- És a liftben? Miért kellett önnek kezelnie a felvonót?

-□ Ha történetesen önök azonnal az én szobámba lépnek - mert a portán figyelmeztethették volna a rendőrséget, hogy az áldozat öccse is a szállodában lakik -, már az első esetben lebukunk. Túl hamar kijött a rendőrség, és mikor megláttam önöket a portánál, eszembe jutott, hogy azt a kis "mester-kulcsot" nem raktam el. El kellett kerülnöm azt is, hogy a liftes kislány útközben esetleg valamilyen megjegyzést tegyen és elárulja, hogy a bátyámmal együtt érkezünk Budapestre. Az első emeletre mentem tehát, ott megállítottam a liftet és megkértem a kezelőjét, hiszen az emeleti telefonfülkébe, mert a bátyámat interurbán vonalon keresik, én hívom őt, de a posta közben ne bontson. Izgalmamban azonban nem a második emeleti gombot, hanem a földszintit nyomtam be. így lettem az önök alkalmi liftkezelője.

Az eltulajdonított értékek kevés kivétellel előkerültek. A két tettes pedig jó ideig állami ellátásban részesült. Igaz, hogy nem frakkos pincér és bóbítás

szobalány szolgálta ki őket.

A miniszter unokaöccse

Négyen indultunk el a megyeszékhely felé, ahonnan a bejelentés érkezett. Valójában nem a mi "asztalunk" lett volna az ügy, de fölötteseink úgy rendelkeztek, mi is kapcsolódjunk be a munkába. Már ebből is megértettük, hogy az átlagosnál nagyobb kárt okoztak a vállalatnak.

Már az első kihallgatásoknál kitűnt, hogy valóban súlyos bűncselekmény felderítéséhez kell kezdenünk, a kár esetleg a kétmillió forintot is eléri.

Az igazgató kihallgatásával kezdtük munkánkat.

- Három héttel ezelőtt a főkönyvelőnk lélekszakadva jött be hozzám. Elmondta, hogy a központban levő eszpresszóban véletlenül kihallgatott egy beszélgetést: jóképű fiatalember arról beszélt partnerével, hogy ebben a városban akar elhelyezkedni, ez közel van a fővároshoz, és jó a vasúti összeköttetés. A főkönyvelőnk hallotta, amint az illető említette, hogy a mi szakmánk miniszterének unokaöccse, de nem akar semmiféle protekciót igénybe venni, meg akarja mutatni, hogy így is el tud helyezkedni.

Ügy döntöttünk, ha a fiatalember jelentkezik nálunk, alkalmazni fogjuk, hiszen egy-egy üres státus mindig van egy akkora vállalatnál, mint a miénk.

A főkönyvelő mindenben alátámasztotta, sőt némileg ki is egészítette az igazgató által előadottakat.

- Igen, kérem, a presszóban hallgattam a beszélgetést, a mellettem levő asztalnál ültek, minden szót nagyszerűen hallottam. A férfi, vagyis Palotai István, azt mesélte a partnerének, hogy ő a miniszter unokaöccse, tulajdonképpen nevelt fia, de meg akarja mutatni, hogy egyedül is boldogulni tud. Elmondta, hogy ha néhány hétig várnia kell, akkor is türelmes lesz, van kitartása, már lakást is nézett magának. Kiad-

421

tam a rendelkezést, hogy minden felvételre jelentkezőt küldjenek fel az előszobámba, majd én szemügyre veszem az illetőket, így véletlenül sem fordulhat elő, hogy elutasítjuk a miniszter unokaöccsét, aki ráadásul a nevelt fia is az illetőnek.

Már másnap felismertem Palotait, és behívtam magamhoz. Nagyon jó benyomást tett rám a fiatalember. Komoly, kiegyensúlyozott, törekvő, lelkiismeretes pénzügyi szakember látszatát keltette. Ügy döntöttünk, hogy a pénztáros mellett pénztári könyvelőnek alkalmazzuk. Megköszönte a bizalmunkat, és másnap munkába is állt. Kollégái látták, hogy naponta hosszú és kimerítő leveleket küldött a nagybátyja

számára. Egyszer felajánlottam neki, küldje a postáját a vállalat költségén, de elutasította, mondván, hogy nem károsíthatja meg a népgazdaságot.

Így telt el három hét. Ma reggel a pénztáros feldúlva rohant be hozzám . . .

A pénztáros reszkető hangon tette meg vallomását.

- Ma reggel pénztárnyitás előtt a szombati és a ma reggeli posta elintézéséhez láttam. Nagyon sok restanciám volt, úgy gondoltam, hogy csak tizenegy körül nyitom a pénztárt. De alighogy munkához láttam, jött az egyik anyagbeszerzőnk, s elmondta, éppen kapható cement, ötezer forintos csekket kért.

Az íróasztalom fiókjában tartom a páncél kulcsát, elővettem, és kinyitottam a szekrényt. Elő akartam venni a csekk-könyvünket, sehol sem találtam. Mindezt kiraktam a kasszából, sehol nincs a könyv. Ez még nem izgatott, hiszen a csekklapok bélyegző nélkül semmit sem érnek, és a bélyegzőt a titkárságon őrizzük.

Egyszer csak csengett a telefon. Julika, a titkárnő kért, hogy vigyem át hozzá a bélyegzőt. Nem tudtam szóhoz jutni. Milyen bélyegző kell a titkárnőnek . . . hiszen nálam csak a gyárkapun belül használatos szögletes bélyegző van. "Nem, Flokovits elvtárs, nem a szögletes, hanem a cégbélyegző kell" - mondta a titkárnő.

Valósággal elszédültem. Hiszen ha a csekkfüzet is, a bélyegző is hiányzik . . . akár egymilliót kivehet bárki a bankból.

422

- Ne vicceljen, Julika - mondtam neki -, hogyan lehetne nálam a maguk bélyegzője?! "De hiszen Flokovits elvtárs... elfelejtette? Hiszen péntek délután Palotai Pistivel maga kérte a stemplit. Valami leltárhitelesítésre tartotta vissza szegény fiút, még sajnáltam is, hiszen szabadságra kérte magát."

- Lecsaptam a kagylót. Lesz, ami lesz, felhívom a miniszter elvtársat, hátha az unokaöccse véletlenül elcsomagolta a csekk-könyvet is, a bélyegzőt is, ő biztosan beszél vele, majd intézkedik, hogy küldje vissza. A miniszter titkárnője nagyon nehezen kapcsolt be a dolgozószobába.

"Arra szeretném kérni a miniszter elvtársat, szóljon az unokaöccsének, hogy ha lehet, jöjjön vissza, mert véletlenül elzárta a bélyegzőt is, a csekk-könyvet is, és megáll az üzem."

"Mit akar az elvtárs? - háborgott a miniszter. -- Mit csináljon az én unokaöcsém? Mit küldjön vissza önöknek?"

"A bélyegzőt és a csekk-könyvet! Amit tévedésből . . ."

"Hogyan kerülne az én unoköcsémhez a maguk bélyegzője?! És a csekk-könyve?!"

"Ügy, kérem, hogy nálunk dolgozik . . ."

Csend a vonalban.

"Ne vegye sértésnek - mondta csendesen a miniszter -, nem részeg maga véletlenül?"

"De miniszter elvtárs . . . hiszen még levelet is írt önnek. Itt címezte meg a borítékot, az altiszt vitte a postára . . . Talán nem írta meg, de tény, hogy az ön nevelt fia nálunk tisztviselősöködik."

Csend a vonalban.

"Most azonnal forduljanak a rendőrséghez. Az unokaöcsém hét esztendővel ezelőtt meghalt. A viszontlátásra . . ."

- így zajlott le, kérem, a beszélgetés.
A technikusok jelentése így hangzott:

"Az Arnheim típusú páncélszekrény zárszerkezetei sértetlenek, semmiféle erőszakos behatolási kísérletnek nem látszik a nyoma. Az íróasztal, a kulcscsomó, a páncélszekrény külső retesze sértetlen. A talált ujjlenyomatok a pénztároséval megegyező rajzolatúak."

423

Éppen a szerzett információk rendszerezésén dolgoztunk, amikor az igazgató előszobájából harsány szóváltás hallatszott hozzánk.

- Akkor kérem, én veszem a kalapomat és elmegyek. Lebontják az ember feje fölül a házat, tél víz idején őrizzem az öntvény tárat a szabad ég alatt?!

- De Rigó bácsi, nyugodjon meg - mondta a titkárnő erőtlenül.

- Nyugodjon meg, akinek a nénikéje a fagyos ujjait tyúkpiszokban melengette!

Az igazgató magából kikelve rohant ki.
A nyitott ajtón át szinte behömpölygött egy ingerült férfi rekedtes, harsány kiáltozása.

- Jó, hogy látom, igazgató elvtárs! Eladja az ör-1 bódémat a plébániának? Jönnek a templomszolgák bontani a fejem fölül a házat? A plébános úr meg rendelkezik, hogy az ajtómból szedjék ki a szegeket. Meg hogy a lábam melengetésére eszkábált lécezet is a bontási anyaghoz tartozik?! Maholnap majd kiáru-

sítják a gyárkéményt a pipagyárnak, a kohókat a városi pékségnek bucisütéshez. Itt vakuljak meg, ha ezt eltűröm. Veszem a munkakönyvemet, és kész.

Kimentem, behívtam az öreg, bajszos, bibircsókos orrú, hült pipájával hadonászó magyart.

- Jó, hogy itt a rendőrség - mondotta. - Kiöntöm a szívemet, akármilyen is legyen. Hát való az, kétezer forintért eladni egy kétszobás vityillót? Itt az írás, ezt olvassák ...

Szabályos, céges levélpapírt nyújtott át. "Igazolom, hogy a daruvári Vas- és Gépgyár az öntvénytelepen levő örbódé bontási anyagát 2000 Ft, azaz kétezer forintért a mai napon a daruvári plébániahivatalnak eladta. A vételi árban a bódé bontási költségei is bennfoglaltatnak, amely munkát a plébániahivatal a saját embereivel tartozik elvégeztetni. A bontási anyag ellenértékét cégünk megbízottjának, Palotai Istvánnak kezeihez jelen levél ellenében - kell kifizetni."

Az idős plébános az irodájába kalauzolt bennünket.

- Méltóztatnak tudni az urak, mi önellátásra vagyunk berendezkedve. Jön a tavasz, a gazdasági épületeinket ki kell javítgatnunk. Kiakasztottunk egy

424

hirdetményt, tudtul adván, hogy bontási anyagokat kívánunk vásárolni. Egy hete jelentkezett nálunk Palotai úr, és mi korrekt egyezsége jutottunk vele.

- Tisztelendő úr.... ez a Palotai közönséges szélhámós.

- Hihetetlen kérem.... egyszerűen hihetetlen. Olyan jóságos tekintete van, olyan jótékony lélek . . . Tessék nézni, az adományok könyvébe is feliratkozott . . . Húsz forintot ajánlott fel, nem is kértem tőle, de azt mondta, a lelki üdvéért áldozhat az ember.

- És a kétezret?

- Felvette, kérem. Abból adta ide a húszat, százat apróban kért.

- És nem tűnt fel önnek, tisztelendő úr, hogy egy gyár el akarja adni az egyik épületét?

:- Annyi csodálatos dolog van az életben, édes fiam, ha az ember, csak minden századik csodának végére akarna is járni, térdig kopna a lába ... Az a kétezer forint sem kevés ár ... Sőt, sok, hiszen nekünk kell lebontanunk, elszállítanunk, és hány téglára számíthat onnan az ember? Mondjuk. . . ötezerre?

A vállalat új csekkfüzetet nyitott, és a kétezer forintot visszautalta a plébániahivatalnak.

Mire visszatértünk a gyárba, újabb szomorú hírek vártak ránk. Kiderült, hogy szombaton délelőtt három bankban összesen 175 000 forintot vett fel a csekkfüzetre Palotai István.

Hosszas utánjárásra megtaláltuk a lakáscímét. Albérlési szobát bérelt. Háziasszonya még dolgozott, a munkahelyéről kértük magunkhoz a gyári irodába.

- Palotai Pistát keresik? De hiszen Pestre utazott, a bátyja éppen intézi, hogy aranygyűrűt tudjon vásárolni, hiszen két hét múlva lesz az esküvőnk.

- Az esküvőjük?

-| Igen, kérem . . . Miért, talán nem lehet boldog az a férfi, akinek én igent mondom? Amikor hozzám költözött, szerelmes lett belém, kis mohó, azonnal feleségül akart venni, de mondtam neki, hogy az nem megy olyan gyorsan.

- Ez a nő hazudik!

Váratlanul szólt közbe egy csengő hang. Az igaz-

425

gató titkárnője állt az ajtóban, és villámló tekintettel méregette Palotai háziasszonyát.

- Ez a nő hazudik! - mondta. - Palotai Pistinek én vagyok a menyasszonya, és három hét múlva velem lesz az esküvője.

A háziasszony egyetlen ugrással a titkárnő mellett termett, tíz ujját beleakasztotta a hajába, és a két nő összegabalyodva, sikoltozva, zokogva verekedni kezdett. Mire szétválasztottuk őket, Gál orrán és az én kezemen jókora karmolások csíkjai vöröslő ttek.

A titkárnő sírógörcsöt kapott, az orvos nyugtató gatta szép szóval, gyógyszerrel.

Befejeztük a jegyzőkönyvezést, amikor a portáról feltelefonáltak, hogy egy kalapos keresi az igazgató elvtársat. Azt hiszem, az igazgatónak minden önuralmára szüksége volt, hogy fel ne zokogjon.

"Megrendelés.

A daruvári Vas- és Gépgyár vezetősége Ripsz Ádám sapkakészítő mesternél a mai napon megrendelt, kétszázötven darab fehér színű, ripszvászomból készült, ellenzővel ellátott szabvány nagyságú öntősapkát, darabonként 79,40 forintért. A sapkák ellenértéke szállításkor egyenlített ki a gyár telephelyén. Aláírás: igazgató, bélyegző."

- A múlt hétfőn járt nálam Palotai István úr az önök megbízásából. Én, kérem, a rendelést felvettem. És most szállítok. Tessék felpróbálni - nyújtott egy sapkát az igazgató felé.

- Vigye ezt a szörnyeteget! - kiáltotta az igazgató, és lerokkadt a székre. - Ennek a napnak sohasem lesz vége?

- Engem, kérem, ne tessék csekkkel fizetni, engem várnak az embereim, azoknak készpénz kell. Tudják, kérem - fordult felénk Ripsz Ádám sapkakészítő mester -, mennyi munka volt? Ilyen döggemény simléderral még életemben nem dolgoztam. De Palotai úr elmagyarázta, hogy csak akkor tudják nekem adni a rendelést, ha a simlédert krupponbőrből csinálom.

- És mondja, kérem, mennyi províziót kapott öntől Palotai úr?

- Kétezeret kért, de ezerben kiegyeztünk. Azt

426

mondta, ez bevett szokás, és amikor szállítok, biztosan megkérdik majd, én nyugodtan mondjam rrieg, nem venné a lelkére, ha hazudnom kellene miatta.

Ripsz Ádám eltávozott.

Az igazgatón most jelentkezett az egész napos izgalom reakciója, harsány nevetésben tört ki, és egy centercsatárnak is becsületére válna az a rúgás, amellyel a feltornyozott sapkákat a világ négy tája felé röpítette.

Azt hiszem, ez volt az a pont, amikor már mindannyian nevtünk, amikor az egész ügy a kabaré határát kezdte súrolni.

Ekkor ismét csengett a telefon.

-- Akárki keres, küldje a fenébe - hörgött váratlan dühvei az igazgató, és lecsapta a kagylót.

Kisvártatva újra csengett a telefon, az igazgató szótlan dühvei nyúlt a fekete zsinór után, és kirántotta a dugaszt a falból.

Ültünk, rágyújtottunk.

Nyílt az ajtó, és az altiszt dugta be a fejét.

Több sem kellett az igazgatónak.

- Mit zavar engem?

Az altiszt hüvelykujjával a háta mögé intett, s csak ennyit tudott mondani:

- Jön . . . Jön . . .

- Ki a csuda jön ilyenkor? - háborgott az igazgató. - Mondják meg neki, hogy meghaltam, holnap már temetnek.

Egy kéz karolt az altisztbe, kissé hátravonta, azután belépett egy férfi.

- Ahhoz képest egészen jó színben van - mondta derűsen.

Az igazgató felállt, és megbabonázva meredt a belépőre.

- Miniszter elvtárs . . . - mondta elhaló hangon, és yisszarogyott a székébe . . .

Úgy gondoltuk, hogy a miniszter és az igazgató közötti párbeszéd már nem tartozik ránk, ezért elbúcsúztunk. A titkárnő jóvoltából egészen tûrhetõ fényképpel rendelkezünk Palotairól, a fővárosba való visszaérkezésünk után azonnal sokszorosítani / küldtük a képet, és néhány óra múlva már az ország

427

minden rendõrségén ott virított a jóképû, magas, derûs arcú szélhámos arcképe.

Meggyõzõdésünk szerint most jó ideig nem kell felbukkanásától tartanunk, ugyanis a szélhámosok, amíg a bûnös úton szerzett pénzükbõl futja, nem szoktak újabb bûncselekményt elkövetni. . .

öt nappal a vidéki gyárban történt látogatásunk után két marcona férfi keresett a kapitányságon.

-- A Nemzeti Bank egyik fővárosi fiókjának igazgatója vagyok - mutatkozott be a köpcös. -- Bejöttünk!

- Azt látom . . . de miben állhatunk a rendelkezésükre ?

Összenéztek, és a magasabbik régi divatú cvikkert csíptetett az orrára.

- A veszettség elleni oltás miatt, kérem.

Kissé megrõkönyödve néztünk rájuk. Olyan érzésünk támadt, hogy valami nincs egészen rendben vendégeink hajkoronája alatt.

- Az állatorvosi hivatal, kérem, nem a kapitányságon mûködik - mondta Gál. - Mi, sajnos, nem

oltunk senkit veszettség ellen.

- De, kérem, minket feljelentettek! - közölte az igazgató. - Kint volt nálunk egy emberük a Vas- és Gépgyár csekkfüzetével, érdeklődött, hogy e füzetrel kapcsolatban nem kaptunk-e még valami értesítést. Mondtuk, hogy dehogynem, tudjuk, hogy le van már tiltva. "Akkor jó!" - közölte a detektívjük, és kérte, nézzük meg, nem eszközölt-e a fiók korábban kifizetést a csekkre. A főkönyvelőnek valahogy gyanús lett az ügy, és fel akarta hívni önöket, hogy érdeklődjön, küldtek-e nyomozót a nagy értékű csekkfüzettel hozzánk. Ekkor valahonnan az utcáról egy kutya futott a helyiségbe, a kassza üvegkalitkájához. . . khm ... és elvégezte a dolgát. Ekkor az önök embere kiabálni kezdett, hogy bankba nem szabad kutyát hozni. Követelte, hogy azonnal mutassuk be a kutya oltási bizonyítványát. Hiába erősködtünk, hogy a kutya nem a miénk, valamilyen kóbor eb, az önök nyomozója egyre ingerültebb lett, és végül közölte, hogy egy óra múlva jöjjünk be a kapitányságra, addig ő

428

majd utána néz, nem mart-e meg valakit a kutyánk? Ezért jöttünk.

Odaadtuk a fényképeket, amelyek a jóképű szélhámóst ábrázolták. A két bankember nem ismerte fel az általunk keresett személyt.

- Ez bajuszos itt, kérem, de az, aki nálunk járt, frissen borotvált arccal jelent meg. Ez itt sötét hajú, annak olyan vörös haja volt, mint a villanyrendőr lámpájának a körúton. Olyan elegáns volt, mint egy nábob.

- Márpedig mi nem küldtünk a hiányzó csekkfüzettel önökhöz senkit, a csekkfüzet nincs is meg. A szélhámos magával vitte a tömböt, tehát aki megmutatta önöknek, az volt, akit mi keresünk.

A két férfi sopánkodva távozott, mi pedig kiegészítettük a körözés adatait: a férfi nem bajuszos és nem fekete, hanem vörös hajú és simára borotvált képű.

Ebből az apróságból is tudtunkra jutott, hogy ez a szélhámos nem szívbjajos, vakmerően dolgozik, és hallatlan lélek jelenléte van. Erre vallott az is, hogy a most már szerinte is használhatatlan csekkfüzetet az éppen megalakult bojszolgalat egyik küldöncével

- a főkapitányságra juttatta vissza. Eseménytelen napok következtek, emberünk eltűnt, senki sem találkozott vele.

Két hét múlva azonban - ahogy mondani szokás

- életjelt adott magáról. Egy termelőszövetkezeti elnök rontott be hozzánk.

- Szörnyű szerencsétlenségre gyanakszom - közölte felindultan. - Két hete egy nagyszerű anyagbeszerzőt tudtam szerződtetni, bizonyos Bircsák Kelemen, aki hallatlan hozzáértéssel intézte a szövetkezet ügyeit. Tegnapelőtt együtt jöttünk fel bevásárolni, este rosszul lett, reggel bekísértette magát a D. úti kórházba, mondta, várjak a röntgen előtt, amíg őt megvizsgálják, és kezembe nyomott egy olyan üvegtálat, amilyent mandulaműtét után szoktak a beteg ajka elé tenni. Ott üldögéltem; dél felé arra gondoltam, igazán jöhetne már. De nem mozdultam a helyemről, mígnem egy orvos jött, hogy mit ülök itt, mire várok, vetkőzzek le, mert ebéd után sorra kerülök. Tiltakoztam, hogy nem akarok vetkőzni, nekem

429

semmi bajom, a kollégámat várom. Erre jött a nővér is, és vigasztalni kezdett, hogy a műtét nem fog fájni, nagyszerűen érzéstelenítenek, de menjek már vetkőzni, mert a főorvos úr nem szeret várni. Alig tudtam elszabadulni, olyan erőszakosak voltak, mindenáron ki akarták venni a mandulaműtétet. Amikor végre tisztáztam, hogy Bircsákot kísértem vizsgálatra, nagy titokzatosan azt mondták, hogy ők semmiféle Bircsákot nem vizsgáltak, menjek a dolgomra, és mit keresek a leltárkészletbe tartozó üvegtálcával a műtő és a röntgen előtt.

Arra gondoltam, talán Bircsákot már meg is operálták, és most titkolják előttem a helyzetet. Kérem, tudják meg, hogy érzi magát a mi Bircsák Kelemenünk, mert a vezetőség a fejemet veszi, ha enélkül az ügyes ember nélkül térek vissza a szövetkezetbe.

Gál nagy sóhajtással nyújtotta át a szövetkezeti elnöknek Palotai kellőképpen retusált fényképét.

- Ő az, szerencsére megvan - hálálkodott az elnök. - Mindjárt gondoltuk, hogy valami kapcsolata lehet a felsőbb szervekkel. Hiszen mindent olyan gyorsan el tudott intézni. Csak nem - rendőr? - nézett ránk rajongó tekintettel. - Detektív? Nyomozó?

- Szélhámos - mondta csendesen Gál. - Szédelgő.

Az elnök felnevetett.

- Tévednek az elvtársak... Az Új Hajnal Tsz-nek mindent hibátlanul elintézték... Igaz, kicsit rendszertelenül, de mindent, mindent megszerzett, amire szükségünk volt.

- Például?

- Építőanyagot. Az volt a próbamunkája: húsz-ezer téglát és néhány nyílászáró szerkezet kellett.

Reggel szoltam neki, este már ott isj állt a teherautó a szövetkezet előtt. Az Új Élet szövetkezetben ilyesmi soha nem fordult elő . . .

- Két szövetkezet van a községben?
- Két jó szövetkezet - helyesbített az elnök. - Az Új Hajnal és az Új Élet.
- És 'a szállítmányt kifizették Palotainak?
- Nem volt hajlandó csekkes ügyletet lebonyolítani.

430

tani. Csak készpénz kellett neki, azt mondta, a vállalatok úgy tartják, hogy a pénz beszél, a kutya meg . . . Értik az elvtársak.

- De most Palotainál, bocsánat, Bircsáknál maradt a csekkefüzetük? - így Gál.

- Ő mindenre nagyon szokott vigyázni. Én pedig kissé szórakozott vagyok, tényleg a bélyegzőt is, a csekk-könyvet is nála hagytam. De nem tud semmit csinálni vele, mert csak az első két csekklap volt aláírva.

- Hát, elnök elvtárs . . . Utazzon nyugodtan haza, szélhámos áldozata lett a szövetkezet.

Sápadtan távozott az elnök.

Ki sem kellett szállnunk a helyszínre, nagyjából tudtuk az anyagbeszerző "titkát"; arra építette vállalkozását, hogy a községben két félig-meddig egyforma elnevezésű szövetkezet működik. Nyilván a község közelében elfogta a szállítmányt, amely a másik szövetkezet címére érkezett, azt elkalauzolta a saját munkaadójához, ott lebélyegeztette a fuvarokmányt, és a szállító gépkocsi vissza is fordult. A belégeknel nem szokták a bélyegzők lenyomatát elolvasni, számba veszik, van-e bélyegző a szállítólevélen, és máris továbbítják a bankhoz. Amíg az inkasszónál kiderül a "téves szállítás", két-három hét is eltelik.

Szakértőink megállapították, hogy elképzelésünk helyesnek bizonyult, a "tehetséges anyagbeszerző" ezen a módon csalt, és a szövetkezetet ezúttal negyvenezer forinttal károsította meg.

Most már ugyancsak az ajkunkra fagyott a mosoly, úgy éreztük magunkat, mintha ködlovag ellen hadakoznánk, aki időnként testet ölt, elkövet valamit, majd pedig felszívódik.

Ez a szélhámos az emberi hiszékenységre és butaságra építi terveit, a szolgálalkúságra apellál, abban bízik, hogy a pillanatnyi előnyöket és érdekeket fel-

mutató embert mindenki azonnal a bizalmába fogadja, gazdasági ügyeskedése bizonyos tiszteletet ébreszt, elalszik az éberség, tág tere nyílik a gyümölcsöző "magánvállalkozásnak" - csalásnak és szélhámos-ságnak. A népgazdasági üzemek, vállalatok vezetői

431

akkor még kevés gazdasági és jogi gyakorlattal rendelkeztek, ráadásul a bürokrácia és a körülményes ügyintézés is nehezítette a helyzetüket. Tudtuk, az Új Hajnal Termelőszövetkezet csak az első lesz a sorban, más vállalatok is magas árat fizetnek azért, mert hisznek, az "ügyes embernek" . . . Elkészerítő volt ez a gondolat, mégsem tudtuk megakadályozni az újabb bűncselekményeket. Sok ezer szövetkezet, vállalat van - ez volt a szélhámosunk legfontosabb vadászterülete -, és módunk sem volt minden vezető figyelmét felhívni. Ráadásul abban az időben a bizalmatlanságig fokozott "éberség", amely a különféle apparátusokban régóta dolgozó kipróbált káderek állandó és céltalan gyanakvó megfigyelését tette kötelezővé, fásultságot okozott ott, ahol valódi ellenőrzésre lett volna szükség.

Akkoriban persze ezt magunk sem láttuk ilyen tisztán. Ma is előfordulnak szélhámosságok, de ilyen nagyarányú szédelgésre már nem kerülhet sor. Az, hogy kötelező felmutatni az erkölcsi bizonyítványt, valamint az egészséges és a szükséges mértéket meg nem haladó ellenőrzés alaposan megnehezíti a szélhámosok tevékenységét.

Ennyit közbevetőleg el kellett mondanom.

Mert némelyik embernek talán eszébe jutna ma is kipróbálni ezt a "remek" receptet. . .

... A vidéket jártuk, kerestük a mi Palotáinkat, Sehol, soha nem került a szemünk elé. Ebből is láttuk, újra sikerült elhelyezkednie. Azt is sejtettük, hogy két héten belül ismét megjelenik valamelyik károsult a főkapitányságon, hogy panaszt tegyen.

Nem csalódtunk. Két hét múlt el éppen, amikor egy középkorú hölgy jelentkezett a panaszával. Egyik dunántúli városból érkezett, ott van kozmetikai szalonja.

- Kérem szépen, feljelentést szeretnék tenni Bikádi Géza vegyész mérnök ellen.

Gál odahelyezte elé az ominózus fényképeket. Az asszony tágra meredt szemmel nézte Palotai édesen mosolygó arcképét, azután ránk bámult.

- Jé, az urak ismerik a mérnök urat?

- Dehogyan ismerjük a mérnököt. De ismerünk egy

vakmerő szélhámost, aki Palotai István név alatt szerepel a nyilvántartásunkban.

- Hát kérem ... ez a férfi néhány nappal ezelőtt jelentkezett nálam, elmondta, hogy van egy kitűnő szőrtelenítő találmánya, Pesten nem akarja értékesíteni, mert szerződésben áll egy piperecikket gyártó vállalattal, az lefölné a hasznot, neki pedig a havi fizetésén kívül nem kerülne egy fillér sem a pénztárcájába. Elmondta, hogy a szőrtelenítő csodálatos készítmény, teljesen veszélytelen, és harminc perc alatt nyomtalanul eltüntet minden szőrzetet.

Az ideális nő végtagjai - ezzel bizonyára önök is tisztában vannak - alabástrom simaságúak, a bőr napbarnított és szőrtelen. Igen, de sok hölgy karját, lábát előnytelen szőrszálak csúfítják el. A kozmetikusok sokféleképpen kísérleteznek ezek eltüntetésével. A villamos kezeléstől a közönséges csipeszig számos eszköz áll rendelkezésünkre, de ezek csak ideig-óráig javítanak a helyzeten. Így azután nagyon érdekelt a mérnök úr találmánya.

Este a bárban folytattuk tárgyalásunkat, igazán gavallérosan viselkedett, és kész szerződésmintát helyezett elém. Csak az összeg rovatot kellett kitöltenem, és a csatolt eljárás-leírás és az alkalmazási jog kizárólag az enyém volt. A mérnök nagyvonalúan vállalkozott arra, hogy itt azonnal bebizonyítja, mit ér a találmánya. Elővett egy tégelyt, és a bal keze fején levő, szőrzettel borított felületet bekente vele. Azután elmentünk táncolni, és mire letelt a fél óra, a mérnök úr kézfeje sima volt, mint a tükör.

Azonnal aláírtam a szerződést, és másnap reggel kifizettem a szabadalomért 25 000 forintot. A műhelyben rögtön elővettem a receptet, és elkészítettem a kenőcsöt. Bekentem vele a lábikrámat és vártam a hatást. A készítmény csípett, ki is fehéřítette a szőrszálakat, de azok bizony nem tűntek el. Ekkor még nem gyanakodtam, elmentem a szállóba, ahol a mérnök úr lakott. Tessék elképzelni, senki sem ismerte őt; gondolhatják, mennyire kétségbeestem. Feljöttem Pestre, kerestem őt a kozmetikai vállalatnál, ott sem ismerte senki. Most pedig itt vagyok. Kérem, szerez-

zék vissza a pénzemet, hiszen minden értékemet magával vitte a szélhámus.

A Palotaival kapcsolatos iratanyag tanulmányozása közben végül is arra gondoltunk, hogy ezt a szélhámost csak akkor tudjuk kézre keríteni, ha valamilyen módon sikerül törbe csalnunk.

A jegyzőkönyvek kimutatták, hogy minden esetben olyan országrészbe tette működésének színhelyét,

amilyben eddig még nem fordult meg. A Tiszántúlon, a Duna-Tisza közén, Dél- és Észak-Dunántúlon járt már, tehát marad Észak-Magyarország. Azt is megállapítottuk, hogy két hétnél tovább nem marad ugyanazon a helyen, tehát feltehető, hogy néhány nap múlva új munkahely után néz.

Megállapodtunk két üzemmel és egy bortermelő szövetkezettel, és a nevükben újsághirdetést adtunk fel:

"Gyakorlott főpénztárost, önálló pénzügyi szakértőt keres nagyvállalat. Fizetés kollektív szerint. »Pénzgazdálkodás« jeligére a kiadóba."

A másik hirdetés termelőszövetkezetbe invitálta Palotait:

"Ügyes, mozgékony, fővárosi ismeretséggel rendelkező anyagbeszerzőt keres szőlős szakszövetkezet. Borforgalmazási tapasztalatokkal előnyben. »Készpénzfizetés« jeligére a kiadóba."

A vállalatoknál, szövetkezetnél elhelyezkedett egy-egy nyomozónk, és vártuk, "harap-e a hal"?

Váratlanul hamar harapott.

Csengett a telefon a szövetkezetben, és egy zengő férfihang mutatkozott be:

- Telegdi János vagyok. Érdeklődni szeretnék, a hirdetésben jelzett állást nem töltötték-e még be?

- Voltak jelentkezők - felelte a nyomozónk -, de a döntés még nem született meg.

- Akkor felkeresem önöket személyesen. Ne tartson elbizakodotthak, de azt hiszem, én vagyok az az ember akire a szövetkezetnek szüksége van. Ja, igaz . . . Én, kérem, kissé igényes vagyok. Viszont előre nem kérek pénzt.

- A szövetkezet fizetőképességéhez nem fér két-

ség, és nekünk is az a véleményünk, hogy a jó munkaerőt meg kell fizetni.

- Tetszik az ön nagyvonalúsága. Holnap délelőtt tízkor felkeresem önöket.

- Várjuk a jelentkezését - mondta a nyomozónk.
- Tehát tízkor ...

- Bocsánat - szólt a mély zengésű férfihang...
-, most jut eszembe, hogy holnap reggel a földművelésügyben értekezletem van, szakértőként akarnak meghallgatni egy ügyben... de ez mellékes. Csak

holnapután kettőkor leszek ismét szabad. - Megfelel?

- Küldjünk kocsit az állomásra? - kérdezte nyomozónk némi rajongással a hangjában.

- Felesleges - közölte fensőségesen emberünk -, kapok én kocsit a minisztériumból, majd az levelez ...

A megállapított időpontban vadonatúj, állami rendszámú gépkocsi gördült a szövetkezet kapuja elé. A fényképről jól ismert Palotai István lépett ki a vezető melletti helyről. Az ablak mögül láttuk, hosszasan parolázott a gépkocsivezetővel, majd kis kézításkáját lóbálva befelé indult.

A kapusnál megállt, cigarettát halászott elő, majd foghegyről odavetette:

- Telegdi vagyok, Budapestről. Az elvtársak már várnak.

A kapusszolgálatot ellátó nyomozónk szolgálatkészen öngyújtót kattintott és tűzzel kínálta a vendéget.

- Magából nagy embert csinállok - közölte vele Telegdi -, csak mindig ilyen szolgálatkész legyen.

Komótos, lassú léptekkel haladt a jelzett irányba. Magabiztosan kopogott az ajtón, belépett.

- Telegdi, a fővárosból.

- Veres főkönyvelő - mutatkozott be a nyomozónk.

- Beszéltünk telefonon ... Itt vagyok.

- Örülök, hogy felkeresett bennünket. A telefonbeszélgetésünk után a vezetőség úgy döntött, hogy önt alkalmazzuk.

- Részemről a szerencse.

- Anyagbeszerző lesz. De nálunk mindenkinek

434

435

többfajta munkához is értenie kell. Egy kis könyvelés . . . esetenként kíséret a pénztárban . . .

- Napi nyolc óra - közölte Telegdi-Palotai -, ennyi a munkaidőm. És hetenként egyszer-kétszer Pestre is kell mennem a minisztériumba, mert szakértői működésemet nem akarom abbahagyni.

- Nem vagyunk kicsinyesek - jelentette ki a

nyomozónk. - Holnap reggel munkába tud állni?

- Feltétlenül!

Telegdi-Palotai másnap dolgozni kezdett. Irodáját a pénztár melletti szobában jelöltük ki.

A negyedik napon, amikor a szélhámos megfigyelését végző elvtársaink jelezték, hogy, elindult munkahelye felé, különös "színjáték" vette kezdetét.

Egy szirénázó mentőautó rohant végig azon az útvonalon, amelyen Telegdi-Palotai haladt. Egy aszszony a konyháról csirkét vitt a pénztárhelyiségbe, ott levágta, majd elment. A mentőautó megfordult, és szirénázva elrobogott ugyanabba az irányba, ameről jött.

Telegdi kíváncsian szimatolva lépett be az irodába.

Veres "főkönyvelő" bemutatta őt nekünk, akik a pénztáros "öngyilkossága" miatt jöttünk a helyszínre.

- Le kell állnunk a nyomozással - mondtam később lehangoltan -, amíg a pénzügyi szakértőnk meg nem érkezik, mert nem tudunk addig tiszta képet alkotni a pénztár helyzetéről.

- Ha csak szakértő kell önöknek, itt vagyok én -! mondta csendesén Telegdi -, de persze túlórában - tette nyomban hozzá.

Azonnal "intézkedtem", hogy a pesti szakértő maradjon otthon, és átadtam a pénztár kulcsait újsütetű könyvvizsgálónknak.

Telegdi késő éjszakáig bent maradt az irodában. Másnap már hajnalban folytatta a munkát. Dél felé azután felkeresett:

- Néhány tételt egészen zavarosnak látok, ha jónak látja, felutazom a fővárosba és utánanézek. Nagyon megköszöném, ha kicsit is tudna rendelkezésemre bocsátani.

Készségesen teljesítettem a kérését, és amikor a jármű elhagyta a községet, felnyitottuk és átkutat-

tuk a pénztárt. Megállapítottuk, hogy a szakértőnk, régebbi szokásához híven, most is magával vitte a csekkfüzetet és a vállalati bélyegzőt.

Gyorsabb gépkocsiba ültünk, és még némi kerülőre is telt az időnkéből. Palotait már a banknál vártuk. A csekkekkel nem volt baj - a bűntény idején még volt lehetőség arra, hogy bármely bankfióknál bizonyos fajta vállalati csekkre készpénzt lehessen felvenni. Palotai békésen várakozott, hogy a pénztárhoz szólítsák.

Ez meg is történt.

Szépen kiszámolták a neki járó ötvenegyezer-kétszázhusz forintot, amit "szakértőnk" feneketlen aktatáskájába süllyesztett.

Ekkor véletlen baleset történt: egy idegen férfi - vagyis nyomozónk - zsebtolvajt kiáltott, mire a helyiségben kisebb pánik tört ki, az ajtókat lezárták.

Erre azért volt szükség, mert kíváncsiak voltunk, vajon ilyen nehéz helyzetből hogyan próbálja magát emberünk kivágni.

Néhány munkatársunk benyomult a helyiségbe, és kérték a jelenlevőket, állapítsák meg, nem hiányzik-e valami a holmijuk közül? Egyben arra is megkértünk minden jelenlevőt, ha a zsebében idegen holmira bukkanna, azonnal adja azt át nekünk.

Persze senki sem jelentkezett. Ellenben többen önként felajánlották, kutassuk át őket.

Palotai magába roskadtan álldogált az ajtó előtt. Azt mondják, minden bűnözőben dolgozik a "hatodik érzék" - amely sugallja, hogy "most lebukom. .." Ismertem olyan bűnözőt, aki ilyen előérzet esetén akár félútról is visszafordult. Palotai megérezte, hogy színjátékról van szó, és tudta: egy hosszú, viharos szélhámos-pályafutás ér véget ezekben a pillanatokban.

Nem csalódott.

Előállítottuk, és vallomást tett.

Sok esztendő után szabadult. Nem tudom, miért tette, de szabadulása után nálam is levizitelt. Örömmel fogadtam, mert azzal kezdte: elfáradt és megcsömörlött a bűntől, dolgozni fog, becsületesen élni. De nem érti, miért kapott olyan súlyos ítéletet, hi-

436

437

szén senkit sem ölt meg, mégis alig valamivel rövidebb büntetéssel lakolt, mint például az, aki gyilkossági kísérletért állt bírái előtt.

Megkíséreltem elmagyarázni neki, hogy a szélhámos azért tekinthető súlyos bűnösnek, mert - ahogy mondani szokás - megvan a magához való esze. Vagyis valóságos haditervet készít, rengeteg energiát fordít a bűncselekmény elkövetésére, lebonyolítására, tehát nem a maga szellemi sivársága és primitívsége vezeti őt a bűnre, hanem az a tudat, hogy ő okosabb a többi embernél, túl tud járni az eszükön, őszintén szólva, jó néhány szélhámóst ismertem, akik letöltvén büntetésüket, elhelyezkedtek, és a becsülettel

végzett munka során embertársaik és - a társadalom megbecsülését is kivívták maguknak. Úgy sejtem, amikor a bíróság mérlegre veti: ki mennyit árt a társadalomnak, azt is mérlegeli, ki mennyit használhatott volna.

Néhány hónappal ezelőtt ismét találkoztam szélhámossal. Jó fizetéssel alkalmazták, egy vállalat raktárában dolgozik. Azt mondják, példás rendet tart, lehetetlen túljárni az eszén, "viszemre" egy árva kalapácsnyelet sem ad ki, roppant fegyelem jellemzi a munkáját.

Akkor miért találkoztam vele?

Az egyik teherfuvarozó vállalat gépkocsivezetője valamilyen "üzletet" ajánlott neki.

A megtévedt gépkocsivezetőt a gyárkapunál három vártuk: Palotai - aki azonnal jelentette nekünk az ügyet - és mi ketten, a nyomozóhatóság munkatársai. A gépkocsivezető átkozódott, és fenyegette Palotait.

- Te marha - korholta az csendesen, indulatok nélkül -, most kapsz majd egy fegyelmet és kész . . . Az talán jobb lenne, ha néhány hónap múlva együtt mennék évekre a börtönrácsok mögé?

TARTALOM

Ridegh őrnagy "hadicsele"	5
A 2. páholy vendégei	29
Halál az expresszen	47
Művészneve: Angelo	69
Fénytelen villámcsapás	85
A sírköves tragédiája	108
A 39-es férfiing	124
A tolvajok iskolája	141
A váratlan megszólítás	159
Az alsótelepi labirintus	177
Gyilkosság Budán	192
Egy "bennszülött" halála	211
Halálfej a csukló fölött	240
Egy őrnagy a téren	262
A banánhéj	278
A jelvényárus	295
Dadri, a diktátor	317
Egy holttest hiányzik	327
Különös randevú	345
A csorba hanglemez	358
Borús bika meg a többiek	373
A négylevelű lóhere	389
A legudvariasabb vendég	412
A miniszter unokaöccse	421

|